

POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE

MATJAŽ GERŠIČ

Matjaz Geršič

Naziv: dr., profesor geografije in zgodovine, znanstveni sodelavec
Naslov: ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2,
1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: matjaz.gersic@zrc-sazu.si

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9640-6037>

Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si/gersic>

Rodil se je leta 1983 na Jesenicah. Po končani osnovni šoli v Lescah se je vpisal na Gimnazijo Kranj, kjer je leta 2002 maturiral. Leta 2003 se je vpisal na študij geografije in zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Leta 2009 je diplomiral z delom *Pionirske rastlinske vrste na prodiščih v zgornjem toku reke Save*, za katerega je prejel fakultetno Prešernovo nagrado. Leta 2010 je zaključil študij zgodovine z diplomskim delom *Domobranstvo in poveljni poboji v učbenikih in učnih načrtih za gimnazije od osamosvojitve do danes*. Po končanem študiju je opravil pripravništvo na Gimnaziji Kranj in strokovni izpit na Ministrstvu za šolstvo. Marca 2012 se je zaposlil na Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter pridobil naziv asistenta. Leta 2016 je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani obranil doktorsko disertacijo in z delom nadaljeval na Geografskem inštitutu kot znanstveni sodelavec.

Od novembra 2018 je pomočnik predstojnika inštituta, od konca leta 2017 pa predseduje Komisiji za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Je član Delovne skupine za eksonime (*Working Group on Exonyms*) ter Vzhodnosrednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka v okviru UNGEEN-a (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*, Skupina izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena). Je tudi član Izvršnega odbora Zveze geografov Slovenije, tajnik Komisije za rabo tal in spremembe rabe tal pri IGU-ju (*International Geographical Union*, Mednarodna geografska zveza) in član nekaterih drugih združenj. Njegovi raziskovalni področji sta zemljepisna imena in fizična geografija.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36
POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE

Matjaž Geršič

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36

POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE

Matjaž Geršič

LJUBLJANA 2020

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36
POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE
Matjaž Geršič

© 2020, ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Urednika zbirke: Drago Perko, Matjaž Geršič

Uredniški odbor: David Bole, Mateja Breg Valjavec, Rok Ciglič, Mateja Ferk, Jerneja Fridl, Matej Gabrovec, Primož Gašperič, Matjaž Geršič, Mauro Hrvatini, Blaž Komac, Jani Kozina, Matej Lipar, Janez Nared, Drago Perko, Primož Pipan, Katarina Polajnar Horvat, Nika Razpotnik Visković, Aleš Smrekar, Mateja Šmid Hribar, Jernej Tiran, Maja Topole, Mimi Urbanc, Matija Zorn

Urednika: Drago Kladnik, Drago Perko

Recenzenta: Drago Kladnik, Katja Vintar Mally

Kartografka: Manca Volk Bahun

Prevajalec izvlečka: Deks d. o. o.

Oblikovalec: Drago Perko

Izdajatelj: ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Za izdajatelja: Matija Zorn

Založnik: Založba ZRC

Za založnika: Oto Luthar

Glavni urednik: Aleš Pogačnik

Računalniški prelom: SYNCOMP d. o. o., Ljubljana

Tiskarna: Birografika Bori d. o. o., Ljubljana

Naklada: 250 izvodov

Prva izdaja, prvi natis.

Prva e-izdaja knjige je prosto dostopna pod pogoji licence Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0.:
<https://doi.org/10.3986/9789610504368>

Naslovnica: Meja med nekdanjima deželama Štajersko in Kranjsko je v zavesti ljudi še vedno zelo jasna, posebej na območju, kjer je potekala po toku reke Save, nekoliko manj pa v Posavskem hribovju, kjer ponekod še lahko opazimo mejne kamne (avtorica fotografije: Jerneja Fridl).

Knjižna zbirka Geografija Slovenije nastaja v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije (P6-0101), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

91:811.163.6

81'373.21(497.4)

811.163.6'373.21

GERŠIČ, Matjaž

Pokrajinska imena kot dejavnik identitete / Matjaž Geršič ; [kartografka Manca Volk Bahun ; prevod izvlečka Deks]. – 1. izd., 1. natis. – Ljubljana : Založba ZRC, 2020. – (Knjižna zbirka Geografija Slovenije, ISSN 1580-1594 ; 36)

ISBN 978-961-05-0435-1

COBISS.SI-ID 14535683

COBISS.SI-ID=15203587

ISBN 978-961-05-0436-8 (pdf)

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36

POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE**Matjaž Geršič**

UDK: 91:81'373.21(497.4)

COBISS: 2.01

IZVLEČEK

Pokrajinska imena kot dejavnik identitete

Monografija se osredinja na imena slovenskih pokrajin in njihovo povezavo s pokrajinsko identiteto. V uvodnem delu opredelimo temeljne pojme (pokrajina, regija, ime, identiteta) in podamo pregled obravnave zemljepisnih imen pri nas. V drugem delu kronološko pretresemo vire pokrajinskih imen, začenši z arhivskim gradivom. Sledi pregled novejših zemljevidov ter registrov Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS). Na koncu so kot vir pokrajinskih imen predstavljene geografske regionalizacije. V tretjem delu so predstavljeni rezultati zbiranja pokrajinskih imen s pomočjo anketiranja.

Ugotovili smo, da so v primerjavi z ostalimi tipi zemljepisnih imen prav pokrajinska imena tista, ki so med najslabše raziskanimi, čeprav jih najdemo že na najstarejših zemljevidih sedanjega slovenskega ozemlja. V arhivskih virih smo identificirali več kot 130 različnih pokrajinskih imen. Večini smo lahko pripisali sodobne ustreznice, posamezni primeri pa so ostali s sodobnega gledišča neidentificirani. Največkrat se pojavljajo imena Istra, Kras, Hrušica in Zgornja Kranjska (Gorenjska). Na novejših zemljevidih (izdanih po letu 1900) se največkrat pojavljajo imena Pohorje, Slovenske gorice, Kočevski rog in Gorjanci. Na novejših zemljevidih se največ pokrajinskih imen pojavlja na tistih v merilu 1 : 500.000. Z anketiranjem na pilotnih območjih *Posavje* in *Kozjansko* smo ugotovili, da je stopnja ujemanja med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko identiteto visoka, da večina spremembe občutka osebne pokrajinske identitete ni zaznala, tisti pa, ki so ga zaznali, so kot prelomno obdobje navedli osamosvojitve države. Na pilotnih območjih *zahodni del Slovenije* in *vzhodni del Slovenije* smo za poimenovanje pokrajine bivanja ugotovili 69 imenskih različic in še vedno močno prisotnost imen nekdanjih habsburških dednih dežel ter njihovih delov. Na primeru *kranjskega bureka* smo dokazali vodilno stavčno semantično vlogo levega prilastka. Pri prostorski identiteti z vidika sogovornika se je pokazalo, da največji delež anketirancev pri predstavitvi lokacije svojega bivanja v pogovoru z nekom iz iste pokrajine uporabi ime domačega kraja, z nekom iz sosednje pokrajine ime domače pokrajine, pri komunikaciji s tujcem pa ime naše države. Na podlagi spoznavnih zemljevidov pa smo ugotovili, da večina Slovenijo deli na osem pokrajin in da je največ različnih imen uporabljeno za območja vzhodno od Kamnika, jugovzhodno in severozahodno od Idrije ter zahodno od Brežic.

Med sklepnimi ugotovitvami lahko izpostavimo, da pokrajinska imena zrcalijo pokrajinsko identiteto in so pomemben dejavnik v zavesti njihovih prebivalcev, da niso hierarhično razporejena, pa tudi, da jih je večina trdo zakoreninjena, da nekatera izginjajo in da je delež na novo uveljavljenih zanemarljiv. V zavesti ljudi imajo pokrajinska imena nejasno definiran denotat oziroma obseg in se kot ostale jezikovne prvine sčasoma spreminjajo.

KLJUČNE BESEDE

regionalna geografija, zemljepisno ime, pokrajinsko ime, horonim, imenoslovje, pokrajina, spoznavni zemljevid, Slovenija

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36

POKRAJINSKA IMENA KOT DEJAVNIK IDENTITETE**Matjaž Geršič**

UDC: 91:81'373.21(497.4)

COBISS: 2.01

ABSTRACT

The names of regions as an identity factor

This volume focuses on the names of Slovenian regions and how they are connected with regional identity. The introduction defines the basic terms (landscape, region, name, and identity) and provides an overview of Slovenian research on geographical names. The second part chronologically outlines the sources of the names of regions, starting with archival material. This is followed by an overview of modern maps and registers by the Slovenian Surveying and Mapping Authority (GURS), and, finally, geographical regionalizations are presented as a source of the names of regions. The third part presents the results of collecting the names of regions as part of a survey.

It was established that, compared to other types of geographical names, the names of regions are among the most poorly studied even though they can already be found on the oldest maps of what is now Slovenian territory. Over 130 different names of regions were identified in the archival sources. Modern equivalents have been matched to most of them, but some could not be identified with a modern name. The names for Istria, the Karst Plateau, the Hrušica Plateau, and Upper Carniola are the most frequent. On modern maps (published after 1900), the Slovenian names Pohorje 'Pohorje Hills', Slovenske gorice 'Slovenian Hills', Kočevski rog 'Kočevje Rog Plateau', and Gorjanci 'Gorjanci Hills' appear most frequently. Most names of regions on these maps appear on those using the scale of 1:500,000.

The survey conducted in the pilot areas of the Sava Valley (Sln. Posavje) and the Kozje region (Kozjansko) showed a high degree of agreement between the name of the region and regional identity, that most respondents did not recognize a feeling of personal regional identity, and that the ones that did recognize it reported Slovenia's independence as the watershed period. In the pilot areas of western Slovenia (zahodni del Slovenije) and eastern Slovenia (vzhodni del Slovenije), sixty-nine names referring to regions of residence were identified alongside the still robust presence of the names of the former Habsburg hereditary lands and their parts. The example of kranjski burek 'Carniolan börek' was used to show the dominant semantic role of the attributive adjective in the expression. In terms of the respondents' spatial identity, it turned out that, when presenting where they live, the largest share of respondents used the name of their local town or village when speaking to someone from the same region, the name of their local region when speaking to someone from a neighboring region, and the name of their country when speaking to a foreigner. Based on cognitive maps, it was determined that most respondents divided Slovenia into eight regions and that the greatest variety of names was used for the areas east of Kamnik, southeast and southwest of Idrija, and west of Brežice.

The findings show the following: the names of regions reflect regional identity and represent an important factor in the residents' minds, they are not hierarchically structured, the majority are deeply rooted among people, some are disappearing, and the share of newly established names is negligible. In people's minds, the names of regions have an unclearly defined denotation or scope and, like other linguistic elements, change over time.

KEY WORDS

regional geography, geographical name, name of region, choronym, onomastics, region, mental map, Slovenia

VSEBINA

1	Uvod	11
1.1	O imenih	11
1.2	Namen in cilji raziskave	13
1.3	Zasnova in metode dela	13
1.4	O pokrajinah	14
1.5	O obravnavi zemljepisnih imen	18
1.5.1	Terminologija	18
1.5.2	Začetki slovenskega imenoslovja	19
1.5.3	Imenoslovje v 20. in 21. stoletju	19
1.5.4	Nastanek slovenskih zemljepisnih imen	20
1.5.5	Tipi zemljepisnih imen	22
1.5.5.1	Hišna imena	23
1.5.5.2	Ledinska imena	25
1.5.5.3	Imena ulic in trgov	28
1.5.5.4	Krajevna imena	29
1.5.5.5	Vodna imena	31
1.5.5.6	Gorska imena	32
1.5.5.7	Pokrajinska imena	33
1.5.5.8	Imena držav in upravnih enot	34
1.5.5.9	Imena zunajzemeljskih objektov	36
1.5.5.10	Ostala zemljepisna imena	38
1.5.6	Imenoslovje v zamejstvu	39
1.5.7	Podomačena tuja zemljepisna imena	39
1.5.8	Obravnava slovenskih zemljepisnih imen skozi čas	40
1.6	O identiteti	42
1.7	Pokrajinska imena – »ne boj, mesarsko klanje«	42
2	Pokrajinska imena v pisnih virih	46
2.1	Arhivsko gradivo	46
2.1.1	Antika	46
2.1.2	Srednji vek	48
2.1.3	Novi vek	51
2.1.3.1	Jožefinski vojaški zemljevidi	70
2.1.3.2	Franciscejski kataster	70
2.2	Novejši zemljevidi	71
2.2.1	VARIANTNOST POKRAJINSKIH IMEN	71
2.2.2	Odnos med merilom zemljevida in pojavnostjo pokrajinskih imen	82
2.3	Register zemljepisnih imen Republike Slovenije (REZI)	83
2.3.1	REZI 5	85
2.3.2	REZI 25	85
2.3.3	REZI 250	86
2.4	Državne pregledne karte	86
2.4.1	Državna pregledna karta – DPK 250	87
2.4.2	Državna pregledna karta – DPK 500	88
2.4.3	Državna pregledna karta – DPK 750	88
2.4.4	Državna pregledna karta – DPK 1000	89
2.4.5	Sintezni zemljevid	90

2.5	Geografske regionalizacije	90
2.5.1	Melikovi regionalizaciji iz let 1935 in 1954/60	92
2.5.2	Ilešičeva regionalizacija iz leta 1958	95
2.5.3	Gamsova regionalizacija iz leta 1983	96
2.5.4	Gamsova regionalizacija iz leta 1986	97
2.5.5	Vrišerjeva regionalizacija iz leta 1990	98
2.5.6	Natkova regionalizacija iz leta 1994	100
2.5.7	Regionalizacija Gamsa, Kladnika in Orožna Adamiča iz leta 1995	104
2.5.8	Regionalizacija Geografskega inštituta Antona Melika iz leta 1995	105
2.5.9	Plutova regionalizacija iz leta 1999	106
2.5.10	Regionalizacija za regionalno politiko Evropske unije	107
2.5.11	Regionalizacije za pouk geografije	108
2.5.12	Sklep	109
2.6	Pokrajinska imena v luči zborovanj slovenskih geografov	111
3	Anketiranje kot vir pokrajinskih imen	117
3.1	Metode dela	117
3.2	Posavje	121
3.2.1	Poimenovanje pokrajine bivanja	122
3.2.2	Pokrajinska identiteta	124
3.2.3	Spreminjanje občutka pokrajinske pripadnosti	126
3.2.4	Poimenovanja sosednjih pokrajin	128
3.2.5	Spoznavni zemljevid	130
3.3	Kozjansko	134
3.3.1	Poimenovanje pokrajine bivanja	135
3.3.2	Pokrajinska identiteta	137
3.3.3	Spreminjanje občutka pokrajinske pripadnosti	139
3.3.4	Poimenovanja sosednjih pokrajin	141
3.3.5	Spoznavni zemljevid	142
3.4	Slovenija	149
3.4.1	Poimenovanje domače pokrajine	151
3.4.2	Poimenovanje sosednjih pokrajin	156
3.4.3	Najbolj uveljavljena pokrajinska imena	158
3.4.4	Pozabljena pokrajinska imena	160
3.4.5	V tujini prepoznavna pokrajinska imena	164
3.4.5.1	Metodologija ugotavljanja eksonimizacije	165
3.4.5.2	Rezultati	167
3.4.6	Razumevanje pojma »pokrajinsko ime«	168
3.4.7	Vloga pokrajinskih imen v trženju	170
3.4.7.1	Teoretska izhodišča	170
3.4.7.2	Blagovne znamke v Evropski uniji in Sloveniji	172
3.4.7.3	Nekaj spornih primerov blagovnih znamk	174
3.4.7.4	O pokrajinskih imenih v blagovnih znamkah	176
3.4.7.5	O Kranjskem bureku	182
3.4.8	Prostorska identiteta z vidika pripadnosti sogovornika	184
3.4.9	Spoznavni zemljevidi	190
4	Sklepi	217
5	Seznam virov in literature	223
6	Seznam slik	236
7	Seznam preglednic	240

1 UVOD

»*Nomen atque omen quantivis iam est preti*« (Plavt, 189 pr. Kr.).

1.1 O IMENIH

Imena so del človekovega vsakdana, zato se mnogim zdijo sama po sebi umevna. Poglobljena imenoslovna razprava se marsikoga dotakne šele takrat, ko je treba poimenovati svojega novorojenca.

Osebo ime je namreč njegov prvi atribut (Kadmon 2000). V današnjem času nam pri tem opravi-
lu lahko priskoči na pomoč tudi medmrežje z množico programov, ki, upoštevaje položaje zvezd in energijsko moč posameznih črk glede na zaporedno številko v abecednem vrstnem redu, določijo najprimernejšo kombinacijo in zaporedje črk otrokovega imena. Mnogi otroci so lahko zaradi tovrstne numerologije v obdobju odraščanja deležni posmeha sovrstnikov, nekateri starejši pa si ime, misleč, da jim ne prinaša sreče v življenju, spremenijo skladno s priporočili različnih strokovnjakov.

O pomembnosti pravilnega poimenovanja beremo že v Bibliji. V Evangeliju po Luku (Lk 1, 57) (Rojstvo ... 2000) je namreč zapisano: »... *Elizabeti se je dopolnil čas poroda. Rodila je sina. Ko so njeni sosedje in sorodniki slišali, da ji je Gospod izkazal veliko usmiljenje, so se z njo veselili. Osmi dan so prišli dete obrezat. Po očetu so mu hoteli dati ime Zaharija, toda njegova mati je spregovorila in rekla: »Nikakor, temveč Janez mu bo ime.« Oni pa so ji rekli: »Nikogar ni v tvojem sorodstvu, ki bi mu bilo takó ime.« Z znamenji so spraševali njegovega očeta, kako bi ga hotel imenovati. Zahteval je deščico in zapisal: »Janez je njegovo ime.« In vsi so se začudili. Njemu pa so se takoj razvezala usta in jezik, in je spet govoril ter slavil Boga. Vse njihove sosede je obšel strah in po vsem judejskem gričevju se je govorilo o vseh teh rečeh. In vsi, ki so zanje slišali, so si jih vtisnili v svoje srce in govorili: »Kaj neki bo ta otrok?« Gospodova roka je bila namreč z njim ...« (Rojstvo Janeza Krstnika 2000, 67).*

Poleg osebnih imen jezikoslovci v skupino lastnih imen uvrščajo še stvarna in zemljepisna imena (Gomboc 2011). Stvarna poimenujejo objekte, ki so proizvod človekove dejavnosti in so umeščena v gospodarsko-, politično- in kulturnoprostorske odnose ter sisteme (Šekli 2006). Posebna previdnost velja tudi pri nastajanju novih stvarnih imen. Ni namreč vseeno, kako poimenovati nov izdelek, novo podjetje, novo blagovno znamko. Uspeh na trgu je zagotovo vsaj deloma odvisen tudi od posrečenosti ali primernosti poimenovanja, zato pri tvorjenju tovrstnih imen veljajo posebna priporočila (Vsebinsko snovanje ... 2015).

Drugi atribut, ki ga ob rojstvu prejme posameznik, je ime kraja, kjer se je rodil (Kadmon 2000). Krajevna imena spadajo med zemljepisna imena; ta tvorijo tretjo podskupino lastnih imen. O njih je akademik Marko Snoj zapisal (Snoj 2009, zalist):

»*Besede so kakor ljudje, imajo svoje prednike in potomce, sorodnike in prijatelje. Iz svojih besedotvornih prednikov se rodijo zaradi potrebe po poimenovanju, se v teku svojega življenja spreminjajo, imajo potomce – ali pa tudi ne – in umrejo, ko jih nihče več ne potrebuje, ko njihove pomene prevzamejo druge besede ali ko poimenovano izgine iz naše zavesti.*

Imena so besede posebne vrste. So kot plemiči, celo pišemo jih z veliko začetnico, kar zbuja vtis, da jih cenimo bolj kot običajne besede. Formalno so samostalniki ali samostalniške zveze, vendar se od svojih neimenskih bratov razlikujejo predvsem po tem, da nimajo svojega občnega pomena. Lastna imena so v službi identifikacije neponovljivih stvarnosti: zemljepisnih danostih, živih bitij ali stvari.

Nekatera imena se rodijo imenskimi staršem in so torej plemiči že od rojstva. Taka so npr. krajevno ime Radovljica iz osebnega Rado, vodno ime Savica iz Sava ali gorsko Šmarna gora iz svetniškega Marija. Druga se rodijo kot navadne besede in v ugodnih okoliščinah postanejo imena, npr. krajevni imeni Soteska in Socka iz sotéska oz. naglasne različice soteska. Redko se zgodi tudi, da zemljepisno ime postane navadna beseda, npr. kras iz pokrajinskega Kras ali vintgar iz pokrajinskega, prvotno hišnega Vintgar.«

Pokrajinska imena, ki jih omenja Snoj, so posebna skupina zemljepisnih imen in so osrednji predmet pričujoče monografije. Razumemo jih kot imena pokrajin v vseh pojavnih oblikah, kot smo jih ugotovili na podlagi raziskovanja virov, literature in anketiranja.

Pokrajinska imena imajo mesto v najstarejših besedilih. Prvo zemljepisno ime v Bibliji je *Eden*, rajski vrt, pokrajina, v kateri sta živela prva človeka, sledijo pa navedbe imen rek, povezanih s tem območjem (Kadmon 2000).

Lastna imena izvorno nastajajo v procesu polastnoimenjenja oziroma onimizacije. Onimizacija je prehod občnih imen (*nomina appellativa*) v lastna imena (*nomina propria*). Delitev na lastna in občna imena je utemeljena na pomenskih razlogih: občna označujejo predmete vrstno, lastna pa jih imenujejo (Šivic-Dular 1999). Drug proces nastanka lastnih imen je tranonimizacija oziroma prehod lastnega imena za eno vrsto entitete v lastno ime druge vrste entitete. Pri onimizaciji se funkcija stvarnega besednega pomena izgubi in nadomesti s funkcijo identifikacije, ki jo lahko izrazimo z dodajanjem občnega imena (Šivic-Dular 2016). Spremeba, ki pri tem nastane je, da občno ime, ki ima vlogo jedra, nosilca imenovanja imenuje vrstno, po nomizaciji pa v besedni zvezi prevzame vlogo prilastka in nosilca imenovanja ne le identificira, ampak tudi individualizira (Šivic-Dular 1999; 2016).

Večine pomembnih teoretičnih vprašanj, povezanih s pomenom imen, sploh ne bi bilo, če bi se uspeli dogovoriti o pravilu, da dvema stvarima ne smemo dati istega imena. Lastna imena so zato s filozofskega gledišča *togi označevalci* (Kripke 2000, 11). Nauk o togosti pravi, da v naravnem jeziku obstaja dogovor, da moramo ime brati v širšem kontekstu. Če vzamemo za primer poved »*Aristotel ni maral psov*«, lahko že iz konteksta razberemo, ali se ime Aristotel nanaša bodisi na starogrškega filozofa iz četrtega stoletja pred Kristusom bodisi na grškega ladjarja Onassisa, ki je živel v 20. stoletju, nemara pa na neko tretjo osebo (Kripke 2000). Imena so na nek način lahko tudi referenti – pojavi v realnosti, na katere se navezuje določen opis (Donnellan 1966). Razmerje med imeni in opisi v svojem delu *A System of Logic* lepo ponazori John Stuart Mill, ko pravi, da imajo imena denotacijo (zaznamovanje), nimajo pa konotacije (hkratnega pomena) (Mill 1843 v Kripke 2000). Vzemimo za primer angleško mesto Cambridge. Iz njegovega imena lahko razberemo, da gre za naselje, kjer je (bil) most čez reko Cam. Če bi z nekim inženirskim posegom tok reke Cam preusmerili, staro strugo pa zasuli, ali po njej speljali na primer kolesarsko stezo, reka torej ne bi več tekla skozi naselje in opis, ki sledi iz imena, ne bi bil več smiseln. S takšnim pogledom na lastna imena se mnogi filozofi niso strinjali. Kripke (2000) omenja Friedricha Fregeja in Bertranda Russella, ki sta neodvisno prišla do sklepa, da se je Mill motil in je lastno ime, če je pravilno uporabljeno, le skrajšan ali prikrit določni opis. Takšen opis, meni Frege, ime osmisli.

Tudi pogled Fregeja in Russella je seveda doživel nekatere kritike. John Searle (1958) je razvil tezo, da referent imena (objekt, ki bi izpolnil opis) ni določen s posameznim opisom, pač pa z nekim grozdom ali družino opisov. Kripke (2000) navaja, da to teorijo lahko obravnavamo z dveh zornih kotov: grozd ali opis lahko imenu dajeta pomen, lahko pa tudi ne, vendar hkrati določata njegovo referenco. O tem razpravlja tudi Paul Ziff (1966 v Kripke 2000), ki trdi, da imena nimajo pomena in sploh niso del jezika, hkrati pa govori o tem, kako določimo referenco imena.

V imenoslovni literaturi je na splošno uveljavljeno mnenje, da občna imena v procesu onimizacije izgubijo svoj predmetni pomen in so kot lastna imena v tem smislu izpraznjena (Šivic-Dular 1999), imajo pa vse lastnosti danega jezika (glasovno zgradbo, oblikoslovne, besedotvorne in skladijske lastnosti) (Šivic-Dular 2016).

Z jezikoslovnega vidika imajo imena različne vloge. Imenoslovci razlikujejo med nominativno (poimenovalno), identifikacijsko, diferenciacijsko (razločevalno, razlikovalno), konotativno (označevalno), socialno, emotivno (čustveno), deskriptivno (opisno), ideološko in drugimi. Ena od glavnih funkcij imen se kaže s predmetom poimenovanja, s katerim so nedvoumno povezana. Izkazuje se denotativno (zaznamovalno). Pomen mora biti znan tako tvorcu imena kot naslovniku. Brez poznavanja pomena ime ne pomeni nič (Šimunović 2009). Denotat pri zemljepisnih imenih, predvsem tistih, ki poimenujejo večje objekte v prostoru, kakršne so na primer pokrajine, je zagotovo tudi obseg oziroma zamejitev poimenovanega objekta.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen raziskave je poglobljeno preučiti pokrajinska imena, predvsem z vidika geografije, in na primeru izbranih slovenskih pokrajin ugotavljati njihovo povezanost s pokrajinsko identiteto. Poglavitni cilji so:

- ugotoviti razloge za nastanek posameznih pokrajinskih imen, procese, ki vplivajo na njihovo spreminjanje, in pokrajinske značilnosti (prvine), ki se zrcalijo v imenih pokrajin;
- geografske regionalizacije ovrednotiti z vidika imenoslovja ter ugotoviti imenoslovne posebnosti v odvisnosti od ravni določene regije in njihovih drugih značilnosti;
- ugotoviti vlogo pokrajinskih imen v zavesti ljudi in njihov odnos do imen ter vzroke za različno uveljavljenost nekega imena pri posameznikih;
- na podlagi natančno določenih razmejitev z geoinformacijskimi orodji dobiti natančnejše informacije o obsegu pokrajin, kot jih dojemajo ljudje;
- izdelati korpus pokrajinskih imen;
- ugotoviti izrazno moč posameznega pokrajinskega imena;
- klasificirati pokrajinska imena in jih ovrednotiti glede na nekatere dejavnike in prvine (na primer pogostnost pojavljanja, uveljavljenost);
- ugotoviti, kako je s kontinuiteto posameznih imen;
- ugotoviti soodvisnost med prikazi pokrajinskih imen na zemljevidih in njihovih meril.

Pri raziskovalnem delu smo sledili naslednjim hipotezam:

- večina pokrajinskih imen je trdno zakoreninjenih, nekatera sčasoma izginjajo, delež na novo uveljavljenih je zanemarljiv;
- pokrajinska imena zrcalijo identiteto pokrajin in so pomemben dejavnik v zavesti njihovih prebivalcev;
- pokrajinska imena so v zavesti ljudi hierarhično razvrščena.

1.3 ZASNOVA IN METODE DELA

Monografija je sestavljena iz štirih osrednjih poglavij. Prvo je namenjeno uvodnim razmišljanjem in teoretičnim izhodiščem. Najprej poglobljeno razpravljamo o imenih in njihovih značilnostih, sledijo metodološka izhodišča, zatem pa razprava o pokrajinah, ki omogoča zamejitev in opredelitev pojma *pokrajinsko ime*, osrednjega predmeta raziskave. Dodana je daljša razprava o obravnavi zemljepisnih imen v Sloveniji, ki dodatno podkrepi smiselnost zbiranja in raziskovanja naših pokrajinskih imen, ki kot taka doslej še niso bila raziskana. Na koncu prvega poglavja sledi še opredelitev prostorske identitete, s katero so, kakor skušamo dokazati, povezana tudi pokrajinska imena.

Drugo poglavje je na nek način jedrno. V njem so predstavljeni viri pokrajinskih imen, zbrana imena in rezultati analiz. Zbiranje pokrajinskih imen je potekalo na dva načina. Najprej so predstavljeni rezultati zbiranja pokrajinskih imen iz »klasičnih« virov, sledijo pa navedbe imen, pridobljenih z anketiranjem. Klasične vire pokrajinskih imen lahko razčlenimo na štiri poglavitne podtipе:

- historični ali zgodovinski viri, v prvi vrsti zemljevidi, nastali do leta 1900 (analiziranih je bilo prek 75 tovrstnih zemljevidov);
- novejši zemljevidi, nastali po letu 1900 (analiziranih je bilo 749 zemljevidov);
- uradni registri in imeniki Geodetske uprave Republike Slovenije (analiziranih je bilo 8 različnih registrov);
- geografske regionalizacije (analiziranih je bilo 13 različnih regionalizacij) in
- drugi viri (na primer znanstvene razprave o posamezni regiji in podobno).

Že najstarejši raziskovalci zemljepisnih imen so podatke zbirali tudi na terenu. V preteklosti je bilo terensko delo dejansko temeljni vir podatkov. Posebej pomembno je še vedno pri dialektoloških raziskavah. V zadnjem času sta metodo zbiranja podatkov na terenu uporabljala predvsem Klinar in Škofičeva (na primer Klinar s sodelavci 2012) pri raziskovanju mikrotoponimov (hišnih in ledinskih imen) na Gorenjskem.

Terensko raziskovanje zemljepisnih imen spodbuja tudi mednarodna imenoslovna stroka (Möller 2015). Zato smo se za takšno metodo zbiranja odločili tudi pri raziskovanju pokrajinskih imen. V želji doseči kar najširši krog prebivalcev posamezne pokrajine, smo zbiranje imen izvedli s pomočjo anketiranja. Ankete so bile poslane 6000 anketirancem. Vzorec naslovnikov je pripravil Statistični urad Republike Slovenije. Vendar pa rezultati anketiranja presegajo izključno namen zbiranja pokrajinskih imen. Na podlagi anketiranja smo namreč ugotavljali tudi razmerje med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko pripadnostjo, morebitno spreminjanje le-te in razloge zanjo, dojemanje obsega poimenovane pokrajine, vlogo pokrajinskih imen v trženju in razmerje med poimenovanjem prostora in tipom sogovornika.

Temeljni metodološki prijem pri obravnavi pokrajinskih imen je poglobljena analiza vseh vidikov pokrajinskih imen, ki je v raziskavi oplemenitenjena z nomotetičnim pristopom, znotraj katerega sta vzporedno uporabljeni induktivna in deduktivna metoda.

Ker so metodološki pristopi močno odvisni od posameznega vira, so podrobneje predstavljeni na začetku posameznih podpoglavij. Zbiranje imen iz pisnih virov je potekalo na podlagi izbranih virov iz knjižnega in kartografskega gradiva ter podatkovnih baz in slojev. Pri analizi zbranih podatkov iz pisnih virov smo si pomagali s posebej za to raziskavo narejenim računalniškim programom v okolju Microsoft Access. Tako je bilo mogoče analizirati večje količine zbranih podatkov (na primer pri novejših zemljevidih). Anketiranje je potekalo klasično, po navadni pošti. Vzorec anketirancev je pripravil Statistični urad Republike Slovenije. Njihove odgovore smo analizirali z odprtokodno spletno aplikacijo 1KA. Spoznavne zemljevide smo pred analizo skenirali in digitalizirali. Digitalizacija je potekala ročno; poligone smo prerisali v geografski informacijski sistem in jih analizirali. Pri analizah smo si pomagali z različnimi orodji programskega paketa ArcGIS. Največji izziv je bila velika količina podatkov, zato je bilo treba nekatera obstoječa orodja prilagoditi. Med najpogosteje uporabljenimi operacijami so bile:

- pretvorba poligona v raster (Polygon to Raster),
- seštevanje možice prekrivajočih se rastrov (Zonal Statistics - Sum),
- iskanje najbolj pogoste vrednosti v množici prekrivajočih se rastrov (Zonal Statistics - Majority),
- štetje različnih vrednosti v množici prekrivajočih se rastrov (Zonal Statistics - Variety),
- seštevanje prekrivajočih se območij določenih poigonov (Count Polygon),
- razne običajne matematične operacije z rastro (Raster Calculator - Divide / Sum / Minus).

Vse omenjene operacije in analize pridobljenih podatkov ter izdelava tematskih zemljevidov so bili izvedeni s programsko opremo ArcMap 10.3.1.

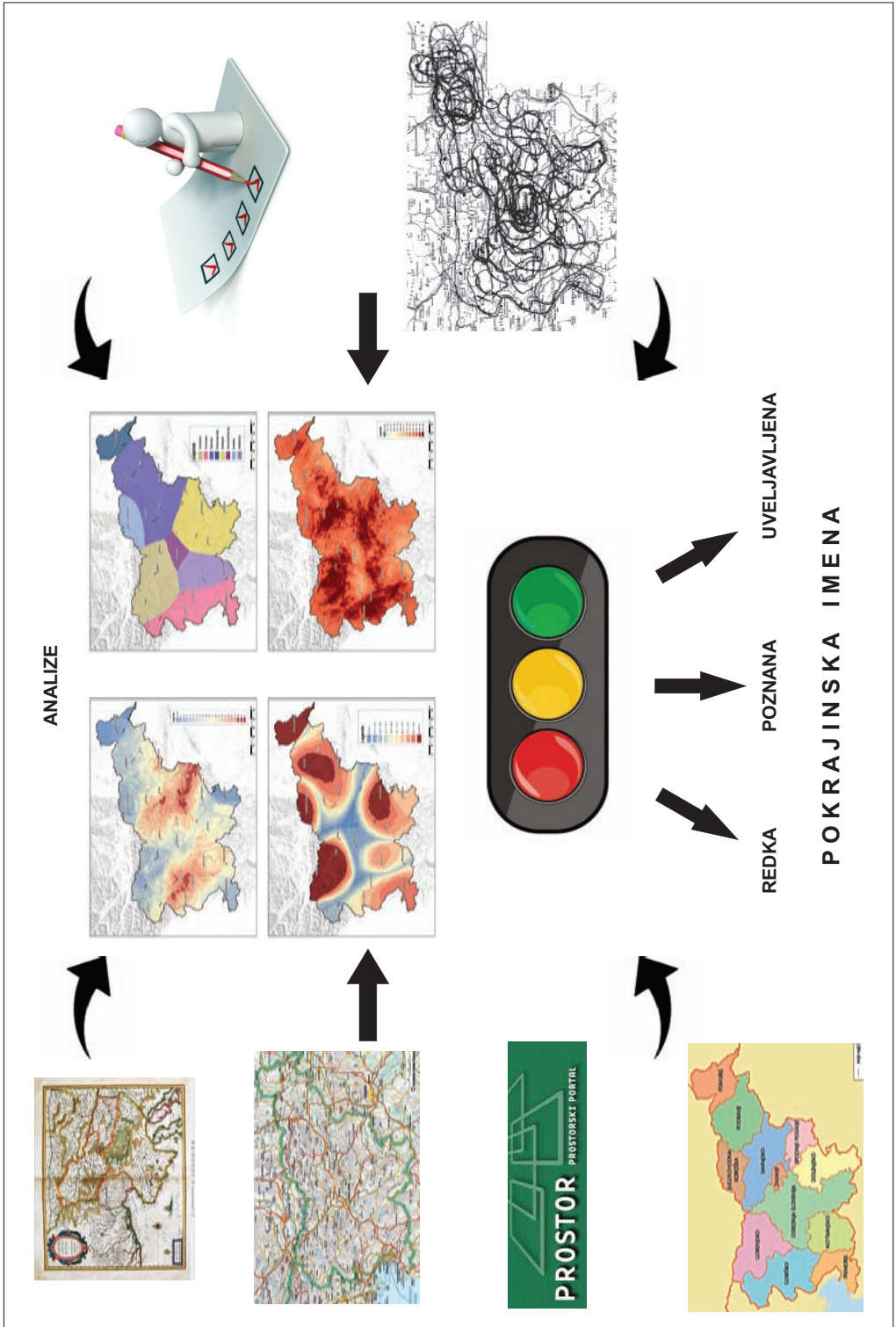
1.4 O POKRAJINAH

Pokrajina je na nek način bit geografije, ob raziskovanju procesov torej njeno bistvo oziroma vsebina.

V eni od definicij geografije (Vrišer 2002, 9) je pokrajina označena kot njen predmet preučevanja, ne le v pomenu prostora ali ozemlja, temveč tudi v smislu pejsaža. Geograf naj bi jo dojemal kot realno in kompleksno prostorsko celoto ter tako spoznaval njeno originalnost. Smisel geografskega raziskovanja je torej le celovita obravnava pokrajine. Tudi če geografijo opredelimo kot znanost o procesih in pojavih na Zemljinem površju in njegovih delih, ti posamezni deli ustrezajo pojmu pokrajina, kot teritorialno ločene in samosvoje celote. Kot značilni primeri so navedeni Koroška, Pivka, Istra, Alpe, Posarje.

Koncept pokrajine v njenem najširšem pomenu, kot območja, kjer živi človek, je že zelo star. Prve omembe tega pojma najdemo že v Knjigi psalmov, kjer je s pojmom pokrajina (v hebrejščini *nof*; verjetno v etimološki povezavi z *yafe* v pomenu 'lep') označen pogled na Jeruzalem s templjem kralja Salomona, gradovi in palačami (Naveh in Lieberman 1994 v Urbanc 2002, 6). Izraz pokrajina v romanskih jezikih (na primer francosko *pays* ali italijansko *paese*) izhaja iz vulgarno latinskega *page(n)sis*

Slika 1: Raziskovalni model. ►

(Dauzat 1968, 545; Battisti in Alessio 1975, 2719). V sodobnosti izraz pokrajina v romanskih jezikih ohranja dvojni pomen; kot del ozemlja in kot pejsaž (Keisteri 1990 v Urbanc 2002). Ključen pomen za svetovno pa tudi slovensko geografijo je imel nemški izraz *Landschaft*. Koncept pokrajine v nemščini izhaja iz 19. stoletja, ko sta ga opredelila Alexander von Humboldt in Carl Ritter (Vrišer 2002).

Pojem pokrajina različni slovarji, leksikoni in enciklopedije tolmačijo različno.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2014a, 92) pojmu *pokrájina* (tudi *pokrajína*) pripisuje štiri različne pomene. Za geografsko razumevanje sta pomembna prva dva, in sicer »1. manjše ali večje ozemlje glede na oblikovanost, obraslost, urejenost: pokrajina se je spremenila; občudovati lepoto pokrajine / slovenska pokrajina je zelo raznovrstna / gorata, tropska pokrajina; rodovitna pokrajina; pokrajina oljk in pomaranč / industrijska, kmetijska pokrajina // določeno manjše ali večje ozemlje sploh: megla leži nad pokrajino; Dolenjska, Primorska in druge slovenske pokrajine«; ter »2. v nekaterih državah višja upravna enota: država je razdeljena na pokrajine; glavno mesto pokrajine / ... / avtonomna pokrajina v sklopu države, višje upravne enote organizirana politična skupnost z avtonomnimi pravicami ali ozemlje, ki pripada tej skupnosti.«

Enciklopedija Slovenije navaja, da je *pokrajina del zemeljskega površja* in je pogosto sopomenka za regijo. Dodaja še, da se tesna povezava pokrajine s prebivalci kaže v poimenovanjih ljudi, na primer Pohorci, Haložani, Tuhinji, Kraševci, Brici, Bohinjci (Gams 1995, 57).

Geslo pokrajina vsebuje tudi *Veliki splošni leksikon*. Opredeljena je kot »bolj ali manj izrazito omejen del zemeljskega površja, za katerega je značilna svojska prepletenost pokrajinskih elementov.« (Veliki splošni leksikon 1997–1998, 3284).

V *Slovenskem velikem leksikonu* pa je opredeljena kot: »del zemeljskega površja, kjer se naravne in družbene značilnosti prepletajo v celoto, različno od sosednjih območij. Pokrajina ni le prostor ali teritorij, temveč celoten sklop procesov in pojavov, nastalih s součinkovanjem naravnih in družbenih pokrajintovornih dejavnikov«. Leksikon navaja tudi sopomenki *dežela* in *krajina*, pri čemer je slednja v rabi predvsem v krajinski arhitekturi (Slovenski veliki leksikon 2007, 1650). Kot sopomenko pokrajini leksikon navaja tudi pojem *regija*, pri katerem naj bi bila izpostavljena predvsem prostorska razporeditev pojavov (Slovenski veliki leksikon 2007, 1193).

Geografski terminološki slovarji pokrajino opredeljujejo na naslednje načine. Leksikon Cankarjeve založbe *Geografija* (1977, 172) jo tolmači kot »del zemeljskega površja, kjer tvori prepletajoče se delovanje njegovih pojavov prostorsko enoto, ki ima značilno zunanjo podobo«. Slovar nas usmerja tudi h gesloma naravna pokrajina in krajina.

Nekoliko obsežnejše je pokrajina opredeljena v leksikonu *Geografija* (2001, 402–403), kjer je navedeno, da je »del Zemljinega površja, ki ima glede na svoj videz in skupno součinkovanje tu zastopanih geografskih dejavnikov (vključno človekova dejavnost) značilen značaj, po katerem se razlikuje od okolice.« V geslu je pojasnjeno tudi, da »pokrajina ni razumljena le v pomenu prostora ali teritorija, temveč tudi v smislu pejsaža.« Pojem pokrajine v pomenu pejsaža pa lahko razumemo: »kot realno in kompleksno prostorsko celoto in tako spoznavamo njeno originalnost«, hkrati pa ustreza predstavam »ozemeljsko ločene in po številnih naravnih in družbenih potezah samosvoje celote«. Iz gesla je mogoče razbrati, da pojem individualna pokrajina ustreza pojmu regija.

Geografski terminološki slovar (2005, 292) pojmu *pokrájina* pripisuje štiri različne pomene. Na prvem mestu jo pojasnjuje kot »del Zemljinega površja, ki ima glede na prepletanje geografskih pojavov, prvin in součinkovanje geografskih dejavnikov svojski značaj, videz, po katerem se razlikuje od okolice«. Kot sopomenko v tem pomenu slovar navaja pojem *régija*. Druge tri splošnogeografske razlage pojem pokrajina tolmačijo kot »ozemlje s prevlado ene ali več pokrajinskih prvin«, »videz Zemljinega površja (tudi *krájina*)« in kot »upravna enota višje ravni (na primer *régija*)«. Slovar navaja tudi primere pokrajin. Če izvzamemo sopomenke, je skupaj navedenih 13 tipov (na primer agrarna, antropogena, industrijska ...).

V zornega kota Slovenije pomembnejših tujih jezikov se za pojem pokrajine uporabljajo naslednje tujejezične ustreznice: *Landschaft* v nemščini, *landšaft* v ruščini, *paysage* v francoščini, *landscape* v angleščini, *paesaggio* v italijanščini in *pokrajina* v hrvaščini (Vrišer 2002, 9).

Pri razčlenjevanju pomena izraza pokrajina naletimo na dodatna pojma, ki ju moramo na tem mestu pojasniti. To sta *krajina* in *regija*.

Leksikon Geografija (1977, 107) pojmu *krajina* pripisuje tri različne pomene. Lahko gre za »zaključen, enovit prostor zemeljskega površja, ki ga oblikovno določajo naravni faktorji ... nanj vplivajo živali in še posebej človek« ali »preplet fizičnih in antropogenih potez, ki dajejo določenemu območju značilno fiziognomijo in ustvarjajo enotno celoto, v kateri se navadno ponavljajo nekatere značilnosti«, ter »ozemlje, ki ga oko zajame z enim pogledom.«

Leksikon Geografija (2001) pojma *krajina* ne vsebuje, v *Geografskem terminološkem slovarju* (2005, 186) pa se tolmači kot »zgodovinska ali sodobna upravna enota« oziroma »pokrajina«. *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2014b, 658–659) pojmu *krajina* (tudi *krájina*) pripisuje tri različne pomene; pri čemer sta z vidika geografije pomembna dva: »manjše ali večje ozemlje glede na oblikovanost, obratnost, urejenost; pokrajina« in »mejno ozemlje kake države, dežele.«

Iz teh tolmačenj lahko ugotovimo, da sta si pojma *krajina* in *pokrajina* mestoma zelo podobna, v nekaterih primerih sta celo sopomenki.

Tudi pojem *regija* se v geografski literaturi tolmači zelo raznoliko (Vrišer 2002, 22). Ne glede na različne poglede se večina razlag ujema v tem, da je *regija* del Zemljine površinske sfere, v kateri se pojavi in dejavniki medsebojno povezujejo v individualizirano celoto. Ta individualnost temelji na razvoju in kakovostnih razlikah, ki so zrcalo medsebojne povezanosti in součinkovanja med posameznimi sestavinami geografskega okolja oziroma pokrajine. Na ta način se takšna celota bistveno razlikuje od drugih (Vrišer 2002, 22). *Leksikon Geografija* (1977, 194) *regijo* v splošnem pomenu opredeli kot »večje ozemlje, ki ga družijo skupne naravne ali družbene značilnosti in na katerem se pojavi med seboj tako povezujejo, součinkujejo ali prepletajo, da dajejo ozemlju določeno svojskost in celovitost«. *Leksikon Geografija* (2001, 469) pojmu *regija* namenja obširno razlago. Pojasnjuje ga kot »bolj ali manj enovit del zemeljskega površja oziroma večje območje, ki zaradi svojevrstnih pokrajinskih sestavin in procesov ter njihovega svojkega medsebojnega součinkovanja oziroma prepletanja predstavlja značilno pokrajinsko enoto z enakimi naravnimi in družbenimi značilnostmi«. V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* je *regija* opredeljena kot območje oziroma področje (2014b, 426). *Geografski terminološki slovar* (2005, 336) *regijo* v splošno-geografskem smislu opredeljuje kot »bolj ali manj enoten del Zemljinega površja ali večje območje, ki zaradi svojih pokrajinskih sestavin in procesov, njihovega medsebojnega prepletanja, součinkovanja predstavlja značilno pokrajinsko enoto z enakimi naravnimi in/ali družbenimi značilnostmi.« Kot sopomenko navaja pojem *rajón*, dodaja pa še drugo razlago pojma in jo tolmači enakovredno *pokrajini*.

O razmerjih med omenjenimi pojmi so pisali že številni avtorji. Posebno napetost je čutili v rabi izrazov *pokrajina* in *krajina*. Poglobljen članek o tem je napisala Ogorelčeva (1987). Ugotavlja, da je raba besede *pokrajina* začela usihati in je, čeprav je v geografski literaturi še ne zasledimo, le še vprašanje časa, kdaj jo bo povsem nadomestil izraz *krajina*. Tudi Kladnik (1999) ugotavlja, da pojem *krajina* v novejšem času izpodriva starejši in nekoč bolj uveljavljen izraz *pokrajina*, za kar krivi krajinske arhitekte. Napoved Ogorelčeve se seveda ni uresničila, je pa res, kot ugotavlja Urbančeva (2002), da se izraz *krajina* pogosteje uporablja v strokah, povezanih z umetnostjo (predvsem v krajinski arhitekturi), medtem ko se v geografiji, razen v pomenu pejsaža, strogo uporablja pojem *pokrajina*. Urbančeva opozarja na zelo soroden pomen obeh pojmov (kar je razvidno tudi iz zgornjih slovarskih zapisov), medtem ko Perko (1998, 14) *pokrajino* razume kot neke vrste nadpomenko *krajini*, saj navaja »da ima vsaka pokrajina eno ali več značilnih krajin, pokrajinskih slik« in nadaljuje, »da je značilna krajina slovenskih sredogorskih pokrajin samotna kmetija s celkom na prisojnem pobočju, obdana z gozdom, značilna krajina gričevij panonskega sveta pa so hišice, razložene po slnemu, pod katerim so na prisojnih pobočjih vinogradi, na osojnih pa gozd.« O sorodnem pomenu obeh izrazov govori tudi krajinski arhitekt Dušan Ogrin (1989, 11), ki pravi, »da imamo v slovenščini dva izraza, ki sta si pojmovno blizu in se v rabi včasih prekrivata, to sta *krajina* in *pokrajina*. Opisuje ju že Pleteršnik v svojem velikem slovarju.«

Opredelimo še razmerje med pojmom *pokrajina* in *regija*. Tudi o tem so že potekale razprave. Gams (1984, 78–79) je predlagal, da bi pojem *pokrajine* omejili na naravnogeografski kompleks,

za družbenogeografskega pa naj bi dosledneje uporabljali besedo regija. Glede geografske homogenosti naj bi pokrajina in regija nastopali kot sopomenki. Čeprav Gams (1986b, 6–7) pojme regija, pokrajina in krajina pomensko enači, v enem svojih zadnjih člankov iz leta 2007 (Gams 2007, 10) urednikom *Geografskega terminološkega slovarja* očita, da sta tamkaj izraza pokrajina in regija navedena kot sopomenki.

Vidimo lahko torej, da ni enotnosti rabe izrazov pokrajina, krajina in regija niti pri posameznih avtorjih.

Sodobne pristope v družbeni geografiji pa zaznamuje nekoliko drugačen koncept spoznavanja pokrajine; namesto odnosa med naravo in družbo v ospredje stopajo prostorski učinki človekovega delovanja, ki so posledica odnosov, v katere so vpleteni posamezniki z namenom zadovoljevanja svojih potreb (Kosi 2012, 8). To se po mnenju Kosija na nek način zrcali v nastanku identitetnih regij, ki jih opredeli kot (Kosi 2012, 20) »*območja, ki jih povezuje podobno stanje duha ter pripadnost istim družbenim institucijam, upravnim delitvam, gospodarskim subjektom, množičnim medijem, športnim klubom, posledica česar je občutek regionalne pripadnosti oziroma identifikacija s tem območjem.*«

Kosijeva opredelitev temelji na odmevnem pogledu na razvoj in naravo regij, ki ga je leta 1986 objavil finski geograf Anssi Paasi v delu *The institutionalization of regions* (Paasi 1986). Klemenčič (2009) s Paasijem sklene pregled razvoja v pojmovanju regij. Po njegovem mnenju je namreč Paasi pretresel vsebinske, teoretske in metodološke vidike regije.

Zaradi vseh navedenih dejstev in poglobljenega dojetanja pojma pokrajina v geografiji, je v pričujoči monografiji uporabljen izključno ta izraz.

Pokrajino torej razumemo kot območje s svojiskim prepletom naravnih in družbenih prvin, ki se zaradi teh lastnosti razlikuje od sosednjih pokrajin in ima lastno ime ali pa jo kot pokrajino dojemajo in se z njo identificirajo njeni prebivalci. Pokrajino v tehničnem smislu razumemo kot kopensko območje (zavešno smo se osredinili izključno na kopenske pokrajine, kljub zavedanju, da obstajajo tudi morske oziroma vodne), ki je na zemljevidih različnih meril prikazano kot poligon, je poimenovano in ni državna tvorba (čeprav je lahko tudi administrativna enota).

1.5 O OBRAVNAVI ZEMLJEPISNIH IMEN

Panoga jezikoslovja, ki raziskuje lastna imena glede na njihov nastanek, tvorbo, oblike, glasovno podobo, razširjenost in pri tem določa njihovo razmerje do občnih imen, se imenuje imenoslovje (tudi *onomastika*) (Jakopin 1990). Imenoslovje kot znanost je razmeroma mlada veda. Z njim so se nekateri raziskovalci ukvarjali že v 19. stoletju, pravi razmah pa je doživelo šele po drugi svetovni vojni (Čop 1990). Neposredno je povezano z zgodovino, geografijo, etnologijo, sociologijo in psihologijo.

Imenoslovje se deli na vede o osebnih imenih (*antroponomastika*), zemljepisnih imenih (*toponomastika*) (Jakopin 1990) in stvarnih imenih. Zemljepisna imena se delijo v posamezne skupine, kot so vodna imena (*hidronimi*), gorska imena oziroma imena reliefnih oblik (*oronimi*), imena naravnih objektov in pojavov zunaj Zemlje (*kozmonimi*), imena prometnih poti in komunikacij (*hodonimi/odonimi*), imena pokrajin (*horonimi*), imena krajev (*toponimi*), ledinska imena in hišna imena (*mikrotoponimi*) (Jakopin 1990; Radovan 1995; Klinar in Geršič 2013; Klinar in Geršič 2014). Kot posebni skupini lahko obravnavamo tudi imena držav in imena celin.

1.5.1 TERMINOLOGIJA

Pri rabi izraza toponomastika se je v preteklosti mestoma pojavila zadrega, saj so ga različni viri pojasnjevali različno. Poleg že navedene razlage, ki kot predmet raziskovanja navaja vsa zemljepisna imena (Jakopin 1990; podobno tudi Čop 1990), se v nekaterih drugih, predvsem starejših virih pojavljajo tudi mnenja, da obravnava le krajevna imena (Tuma 1929; Radovan 1995). Tuma (1925, 86) med drugim navaja, da »... o nobeni specialni vedi ni toliko napačnih nazorov nego o toponomastiki, dasi že ime samo na sebi pove vsebino, t. j., da gre za opredeljevanje kraja po imenu in imena po kraju.«

V sodobnosti te dileme ni več. Kot znanost, ki preučuje vsa zemljepisna imena, jo opredeljuje Šimunovič (2009, 79), podobno tudi *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ), ki onomastiko opredeljuje kot »vedo o (lastnih) imenih« in kot njeno sopomenko navaja imenoslovje, toponomastiko pa kot »... vedo o toponimih« (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014a, 1081). Nadalje SSKJ izraz toponim pojasnjuje kot »lastno ime kraja ali kakega drugega dela zemeljskega površja, zemljepisno ime« (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014b, 760). Terminologija, ki jo je razvila in jo uporablja Skupina izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena (UNGEGN, ang. *United Nations Group of Experts on Geographical Names*), je pri rabi omenjenih terminov zelo dosledna in izraz toponim pojmuje kot nadpomenko oziroma katerokoli zemljepisno ime, nikakor pa ne zgolj kot krajevno ime (Nyström 2014). V takšnem pomenu sta izraza toponim in toponomastika rabljena tudi v nadaljevanju.

1.5.2 ZAČETKI SLOVENSKEGA IMENOSLOVJA

Prva razmišljanja o slovenskih imenih in njihovo neznanstveno obravnavo zasledimo že pri protestantskih piscih, na primer Primožu Trubarju (Jakopin 1990), prve etimološke in besedotvorne razlage nesvetopisemskih lastnih imen pa najdemo v slovnici *Zimske urice proste* (*Arcticae horulae succisivae*) Adama Bohoriča (Šivic-Dular 2002). V 18. stoletju je s primerjalnega, tipološkega in etimološkega vidika slovanske in neslovanske toponime v Evropi skladno s tedanjo metodologijo in naravnostjo jezikoslovja obravnaval Janez Žiga Valentin Popovič, na prelomu v 19. stoletje pa tovrstne razprave srečamo pri Marku Pohlinu, Jerneju Kopitarju, Francu Serafinu Metelku (Jakopin 1990; Šivic-Dular 2002). V tem obdobju smo dobili tudi prvo delo, v katerem so zemljepisna imena natančno razčlenjena po vrstah objektov, ki jih poimenujejo. Gre za študijo Urbana Jarnika *Andeutungen über Kärntens Germanisierung* (*Prikaz germanizacije Koroške*). V razpravi Jarnik ugotavlja pomenčenost številnih imen, za katera se pomenska motivacija lahko določi na podlagi slovenskih občnih imen (Šivic-Dular 2002).

V okviru indoevropskega jezikoslovja in drugih ved se je imenoslovje začelo znanstveno razvijati v drugi polovici 19. stoletja, slovansko in slovensko predvsem z imenoslovnimi deli Franca Miklošiča *Die Bildung der slavischen Personennamen* (*Tvorba slovanskih osebnih imen*) (1860), *Die Bildung der Ortsnamen aus Personennamen im Slavischen* (*Tvorba krajevnih imen iz osebnih imen v slovanskih jezikih*) (1864), *Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen I–II* (*Slovanska krajevna imena iz občnih imen I–II*) (1872–1874). Za študij slovenskih občnih in lastnih imen je pomembna tudi njegova primerjalna slovnica (Jakopin 1990; Šivic-Dular 2002).

Na prelomu iz 19. v 20. stoletje so precej imenskega gradiva zbrali tudi nejezikoslovci, predvsem zgodovinarji France Kos (urbarji, zgodovinska topografija) ter Pavle Blaznik in Ivan Zelk (zgodovinska topografija); pozneje (v 20. stoletju) se jim je pridružil Milko Kos. Sočasno je deloval in zelo pomemben pečat v slovenskem imenoslovju zapustil hrvaški etimolog Petar Skok (Jakopin 1990). Razloge za povečano zanimanje za obravnavano tematiko v tem obdobju moramo iskati predvsem v Miklošičevih študijah, pa tudi v objavi prvih slovenskih seznamov zemljepisnih imen (na primer Kozlerjev *Imenik mest, trgov in krajev zapopadenih v zemljevidu slovenske dežele* iz leta 1864) ter objavi zgodovinskih virov z zapisi številnih imen, ki so starejši od zapisov v Valvasorjevih delih (Šivic-Dular 2002). Tako Peter Kozler velja za prvega »geografa«, ki se je lotil obravnave slovenskih zemljepisnih imen. Nekaj let pozneje smo Slovenci dobili *Atlant*, prvi atlas sveta v slovenskem jeziku, pri katerem je za imensko redakcijo poskrbel Matej Cigale. To delo je pomembno predvsem z vidika obravnave podomačenih tujih zemljepisnih imen (Perko s sodelavci 2013; Kladnik in Geršič 2014).

1.5.3 IMENOSLOVJE V 20. IN 21. STOLETJU

Izdajanje seznamov slovenskih zemljepisnih imen se je nadaljevalo na začetku 20. stoletja. Leta 1928 je enega takšnih seznamov z naslovom *Slovarček zemljepisnih imen, njih izvor in pomen* izdal Josip Brinar.

Z raziskovanjem, študijem in razlago imen so se na začetku 20. stoletja ukvarjali predvsem Karel Štrekelj, Luka Pintar, Ivan Koštiál (priimki), Anton Breznik (priimki iz svetniških imen) in drugi (Jakopin 1990). Za najplodovitejšega raziskovalca tega časa velja Luka Pintar. V približno 50 člankih je z različnih vidikov razpravljal o kranjskih, koroških, štajerskih in primorskih imenih. Karel Štrekelj je napisal zgodovinsko-etimološki študiji o izvorno slovanski toponomiji na nemškem in slovenskem Štajerskem, omenimo pa še Janeza Scheinigga, ki se je ukvarjal s koroškimi krajevnimi imeni (Šivic-Dular 2002). V tem obdobju sta imenoslovju močan pečat vtisnili jezikoslovca Fran Ramovš in France Bezljaj. Ramovš je na podlagi poznavanja zgodovine slovenskega jezika in dialektologije ustvaril trdno podlago za etimološke raziskave zemljepisnih imen, na najstarejše zapise imen na Slovenskem pa se je oprl pri rekonstrukciji slovenskega jezika (posebno glasoslovja) za obdobje pred letom 1000. Bezljaj je o slovenskih zemljepisnih imenih pisal v primerjalno etimološkem kontekstu, izjemno pomemben pa je njegov prispevek na področju slovenskih vodnih imen (Slovenska vodna imena I in II iz let 1956 in 1961) (Jakopin 1990; Šivic-Dular 2002). Vidnejše imenoslovne razprave so prispevali še Rajko Nahtigal, germanist Jakob Kelemina in primerjalni jezikoslovec Karel Oštir (Jakopin 1990).

Bezljajevemu etimološkemu slovarju se je leta 1997 pridružil Snojev *Slovenski etimološki slovar*, katerega nadaljevanje *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen* (Snoj 2009). Vsebuje dobrih 4000 slovenskih zemljepisnih imen, kar pa je le skromen delež od vseh. Navkljub tej »pomanjkljivosti« je sodobnim raziskovalcem slovenskih zemljepisnih imen nepogrešljiv pripomoček. Snój je leta 2015 izdal še tretjo izdajo *Slovenskega etimološkega slovarja* (Snoj 2016).

Poleg Marka Snoja so pomembnejše etimološke študije prispevali Alenka Šivic-Dular, Dušan Čop, Metka Furlan, Silvo Torkar, Matej Šekli, Maja Košmrlj-Levačič in drugi. Z zemljepisnimi imeni pa so se precej ukvarjali tudi geografi, na primer Julij Titl, Anton Sore, Ivan Gams in Drago Kladnik, ki je o obravnavi zemljepisnih imen znotraj geografije napisal tudi poglobljeno razpravo (Kladnik 2012).

1.5.4 NASTANEK SLOVENSKIH ZEMLJEPISNIH IMEN

»Zaradi geografske lege slovenskega etničnega ozemlja in njegove zgodovine je pri etimologiziranju slovenskih imen eno od osnovnih vprašanj vprašanje porekla, tj. ali je ime slovanskega, germanskega, romanskega ali madžarskega izvora. Odgovor na to vprašanje je včasih znan na prvi pogled, ... mnogokrat pa tako zastrt, da se izlušči šele ob koncu uspešne etimološke analize« (Snoj 2002a, 37).

Slovenski imenotvorni proces oziroma tvorjenje in poimenovanje objektov na s Slovenci poseljenem ozemlju je bil najbolj intenziven od 6. do 13. stoletja, to je od prvega kolonizacijskega vala takoj po naselitvi Slovanov do notranje kolonizacije več stoletij pozneje. Ob koncu tega obdobja je bilo na našem ozemlju skorajda več naselbin kot zdaj, še posebej v višjih legah. Za razliko od ostalih Slovanov so alpski razmeroma zgodaj začeli ustanavljati stalne naselbine, saj je v zgodnjih zgodovinskih virih že pred prihodom ali vsaj v času prihoda misionarjev Cirila in Metoda (okrog leta 850) omenjenih okrog 30 nedvomno slovanskih krajevnih imen (Bezljaj 1965).

Zemljepisna imena na sedanjem slovenskem ozemlju tudi po slovanski kolonizaciji niso bila imuna na pestro zgodovinsko dogajanje (Jakopin 1990). Prvi je slovenska zemljepisna imena z etimološkega vidika sistematično in z znanstveno utemeljeno metodologijo obravnaval Franc Miklošič. Skladno z duhom časa je za etimološko razpravo zadoščala identifikacija korenkega morfema. Raziskovalci 20. stoletja, med katerimi je treba izpostaviti Luko Pintarja, Karla Štreklja, Frana Ramovša in Franceta Bezljaja, so analizirali tudi jezikoslovne znake, ki jih kažejo morfološke značilnosti imena, besedo ali imenotvorni sufiks, sklanjatev, etnik in adjektiv (Snoj 2002a). Fran Ramovš, še bolj zavzeto pa raziskovalca druge polovice 20. stoletja France Bezljaj in Dušan Čop so zagovarjali spoznanje, da je poleg upoštevanja morfoloških značilnosti in kritične analize srednjeveških zapisov predpogoj za uspešno etimološko analizo tudi analiza dialektičnih oblik. Standardizacija imen je bila na Slovenskem prepogosto v domeni jezikoslovno neizobraženih kartografov, zato je marsikatera knjižna ali poknjižena imenska

oblika zavajajoča (Snoj 2002a), čeprav sta (tako Šivic-Dular 2016) zgodovinsko in etimološko zapisovanje kot načeli za normiranje knjižnega jezika v 19. stoletju predvidevala raznarečevanje dialektičnih imenskih oblik (kot pri občnih imenih). Ni pa bila izdelana teorija poknjiževanja lastnih imen, kjer ima odločilno identifikacijsko vlogo prav tesna zveza med krajevno glasovno podobo zemljepisnega imena in obliko raznarečevanja, kar še danes povzroča težave.

Zaradi zapletenosti jezikovno-zgodovinskih razmer se slovensko imenoslovje pogosto srečuje s pred-slovenskimi imenskimi prvini (ilirskimi, keltskimi, latinskimi in celo predindoevropskimi), še pogostejše pa s poznejšimi vplivi nemščine, furlanščine, italijanščine, madžarščine in srbščine/hrvaščine (Jakopin 1990). Predslovenskih, **substratnih** zemljepisnih imen je pri nas le nekaj odstotkov. Med njimi je največ imen večjih rek, obenem z nekaterimi pokrajinskimi, krajevnimi in gorskimi imeni. V nekaterih stranskih dolinah imajo predslovenska imena celo manjši potoki in neznatni kraji. Številni tovrstni imen naraščajo od vzhoda proti zahodu, kar marsikaj pove o najstarejših odnosih med Slovani in staroselci.

Večina naših zemljepisnih imen pa je rezultat slovenskega imenotvornega procesa (Bezljaj 1965). Za prepoznavanje slovenskih imen predslovenskega, substratnega izvora je nujno stalno ugotavljanje odnosa med fonetičnimi in morfološkimi značilnostmi podedovanega slovanskega ter adstratnega romanskega, nemškega (tu tudi superstratnega) oziroma madžarskega apelativnega in imenskega gradiva (Furlan 2002). Med **adstratne** vplive v slovenščini štejemo vplive sosednjih jezikov od začetka pokristjanjevanja (od 9. stoletja) dalje. Te vplive v grobem delimo na romanske, nemške, madžarske in južnoslovanske. Romanske delimo po kronoloških in jezikovnih kriterijih na tri plasti, pri čemer je nedi-ferencirane romanske vplive na zahodni etnični meji težko ali celo nemogoče razlikovati od starejših substratnih vplivov. Sem prištevamo imena, sprejeta v »alpsko slovanščino«, v katerih na eni strani zasledimo kakšno za alpsko slovanščino značilno fonetično spremembo, na drugi pa nam kak lingvistični znak dokazuje, da je ime prevzeto šele nekaj stoletij po slovanski naselitvi teh krajev. Značilen primer je oronim Matajur. Mlajši adstratni vplivi na slovenskem zahodu so furlanski in beneški. Med sabo ju lahko razlikujemo le v primerih, ko ime vsebuje neko furlansko oziroma beneškoitalijansko jezikovno posebnost. Več toponimov romanskega izvora je tudi v osrednji Sloveniji, vendar so tamkaj že tvorjena iz slovenskih apelativov, prevzetih iz beneške italijanščine ali furlanščine (na primer Fužina, Fužine). Bavarski adstrat je najmočnejši na severu, zlasti na Koroškem, Štajerskem in v severnem delu Prekmurja. Južneje imajo bavarski vplivi bolj superstratni kot adstratni značaj. Med 10. in 15. stoletjem je na slovenskem etničnem ozemlju nastalo več kot 20 večjih nemških enklav, od katerih sta se do 20. stoletja ohranili le dve, kočevska in soriška. Prebivalci ostalih so se zili z okoliškim slovenskim življem, vendar so njihovi govori zapustili globoke sledi v apelativnem in onomastičnem besednem fondu. Med **superstratne** vplive štejemo vplive jezika kolonistov, ki so se naselili znotraj strmjenega slovenskega ozemlja ali pa so čelno naselili mejna območja nekdanjega slovenskega ozemlja in ga tako zmanjšali. Romanskih superstratnih elementov je v slovenskih zemljepisnih imenih malo, saj romansko prebivalstvo v nasprotju z Nemci skorajda ni koloniziralo slovenskega etničnega ozemlja, Furlani pa, razen v Kanalski dolini, sploh ne. Eden redkih primerov italijanske kolonizacije je naselitev kolonistov iz okolice Bergama v Laško na Štajerskem po letu 1544. O cerkvenolatinskem superstratu lahko govorimo pri imenih svetnikov (*hagionimi*) in iz njih izpeljanih toponimih, v katerih so razvidne za (cerkveno) latinščino tipične posebnosti, oziroma, v katerih ni mlajših romanskih, germanskih ali slovanskih sprememb. Tirolski superstrat v imenskem fondu vsebuje na primer toponim Vinharje nad Poljansko dolino (Snoj 2002b).

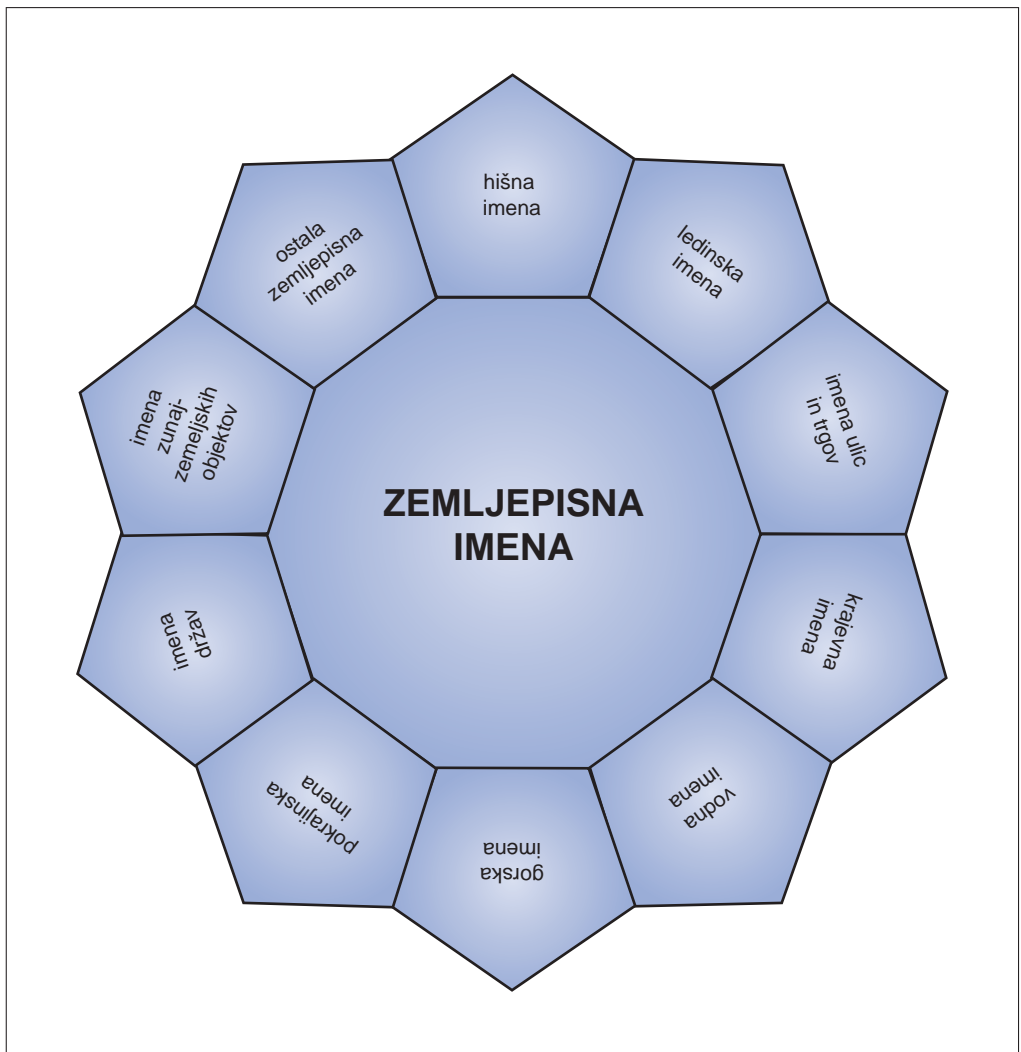
Na Slovenskem je tudi mnogo toponimov, ki so s slovenskimi imenotvornimi sredstvi tvorjeni iz nemških antroponimov. Madžarski vplivi so večinoma superstratni, zgodovinsko pogojeni z vdorom madžarskih nomadskih plemen v osrednje Podonavje v 10. stoletju in njihovo poznejšo poselitvijo tega območja. Madžarski vplivi poenjujejo od vzhoda proti zahodu. Največ jih je v Porabju na Madžarskem, nekoliko manj v Prekmurju, ki je do leta 1918 pripadalo ogrskemu delu dualistične Avstro-Ogrske, še manj pa med Muro in Dravo, ki je bila v srednjem veku mejna reka med Štajersko in Ogrsko. Zahodno od Drave je teh vplivov zelo malo. Južnoslovanske vplive lahko zaradi nikdar ostro začrtane jezikovne meje med slovenskimi in hrvaškimi dialekti opredelimo samo kot superstratne; ta superstrat so

večinoma uskoški begunci z Balkana. Kolonizacija hrvaških naseljencev je vidna v redkih toponimih v Slovenski Istri, na Dolenjskem in Koroškem. Superstratni vpliv zahodnih Slovanov je dokazljiv le v primkih ljudi, ki so se priseljevali v okviru Avstro-Ogrske (Snoj 2002b). Slovenske oblike imen so izpričane dokaj pozno, največkrat šele v 19. stoletju (Bezljaj 1969).

1.5.5 TIPI ZEMLJEPISNIH IMEN

Kot je omenjeno že v uvodu, zemljepisna imena delimo v posamezne tipe.

Za zemljepisna imena so značilne določene zakonitosti. Nekatere so skupne vsem tipom imen, nekatere pa so svojske le za posamezen tip. Zato raziskovanje posameznih tipov zemljepisnih imen terjaja svojske metode dela.

Slika 2: Glavni tipi zemljepisnih imen.

1.5.5.1 Hišna imena

»Ohranjena hišna imena pomagajo razbirati zgodovinske in družinske razmere, socialno razslojenost in medsebojne stike, ter upravno in politično strukturo. Zelo pomemben vidik socialne kulture so priseljevanja in preseljevanja, ki so pustila v žirovskih hišnih imenih močno sled« (Zorko 2005 v Stanonik 2005, zalist). Kratak in jedrnat oris hišnih imen, ki ga je podala Zinka Zorko, nam daje slutiti njihovo veliko sporočilno vrednost, pomembnost njihove znanstvene obravnave ter nujnost zbiranja in ohranjanja tovrstne kulturne dediščine.

V imenoslovni klasifikaciji spadajo hišna imena med vzdevke (Keber 2002). Tako jih lahko razumemo le, kadar z njimi poimenujemo prebivalce posamezne domačije, v kolikor pa se nanašajo na domačijo s pripadajočo posestjo, jih uvrščamo med zemljepisna imena. Gre za imena, ki se držijo hiše, kmetije oziroma domačije. Na slovenskem podeželju so hišna imena kot pomemben del naše kulturne dediščine večinoma še vedno živa (Keber 2002; Kotnik Šipec 2004; Geršič in Kladnik 2016).

Hišno ali domače ime praviloma nastane takrat, ko na kmetiji zagospodari človek, čigar priimek se razlikuje od priimka prejšnjega gospodarja, hiša pa obdrži staro ime (Zorko 2004). Po stari navadi so hišo poimenovali sosede in ne lastniki sami (Kotnik 2011). Hišna imena so nastala zaradi potrebe po natančnejšem razločevanju ljudi, saj zaradi družbenega razvoja in napredka za ta namen osebna imena niso več zadoščala.

Pojmovna motivacija za nastanek hišnih imen je zelo raznovrstna, pogosto odraža tudi obdobje nastanka domačije. Nema lokrat so nastala iz rojstnih oziroma krstnih imen gospodarjev ali drugih članov gospodinjstva, ki so različnega izvora, tako moških kot ženskih. Njihova sodobna podoba vsebuje sledi glasovnega in naglasnega razvoja imena v določenem narečju. Pomembna okoliščina za nastanek hišnih imen so dejavnosti oziroma poklici človeka. Gre predvsem za rokodelce. Najstarejša hišna imena so se razvila iz topografskih razmer. Lahko gre za ledinska, krajevna, pokrajinska ali vodna imena,

Slika 3: Tablica s hišnim imenom.

pogosti so tudi apelativi za vzpetine (hrib, breg, planina). Številna imena odražajo določene lastnosti terena (pustost, rodovitnost, sušnost, mokrotnost, zatišnost, hribovitost, osončenost, vetrovnost) ali izhajajo iz drugih naravnih pojavov. Možni vir hišnih imen so tudi etnonimi (na primer Lah, Oger, Čič) ter nazivi prebivalcev slovenskih dežel in pokrajin (na primer Korošec, Kranjec, Dolenjec, Gorenjec, Ziljan). Zelo raznolika hišna imena izhajajo tudi iz različnih vzdevkov (imena živali, barva kože ali las ter drugih telesnih ali duševnih posebnosti, po rastlinah, jedeh in pijači, obleki in obutvi, denarju in merah, starostnih oznakah, časovnih določil rojstva, sorodstvenih vezeh, obrtniških izdelkih, orodju in snoveh). Hišno ime je lahko nastalo tudi iz statusa domačije v vasi ali prejšnje funkcije objekta, iz katerega je domačija nastala. Kot pomembno motivacijo nastanka hišnih imen naj omenimo še cerkvene in upravne funkcije (na primer mežnar, župan, dacar). Pogosta motivacija nastanka mlajših hišnih imen so priimki prvotnih gospodarjev (Štukl 1997; Škofic 2001; Kotnik Šipec 2004; Zorko 2004; Hawlina 2008; Klinar 2011; Geršič in Kladnik 2016).

Prve razprave o hišnih imenih v slovenskem jeziku najdemo v *Kmetijskih in rokodelskih novicah* iz leta 1856, kjer Janez Bleiweis opisuje različno besedišče v slovenskih pokrajinah. Ob tem navaja, da so na vprašanje: »Kako se pri tej hiši reče?« na Notranjskem odgovarjali: »S zmerjanjem ...«, ravno tako tudi na Štajerskem in ponekod na Dolenjskem, medtem ko so na Gorenjskem odgovarjali »Pri hiši«. Poleg tega se je uporabljal izraz *Vulgarname*, ki ga je Bleiweis poslovenil v prikladek. Dejstvo je, da med obema izrazoma ni jasne pomenske ločnice. Ponekod, na primer v okolici Kamnika, so *Vulgarname* enačili s priimkom, *Spottname* pa s samostalnikom percovnik ali pricovnik (Stanonik 2005, 18). Keber (2002) kot sopomenke navaja tudi zdevok, pritikljej, zdeto, priloženo ime, gerdo ime, prišvarek in prišvrk. Očitno je torej, da se je uporaba izrazja v posameznih slovenskih krajih razlikovala, kar nakazuje močno izraženo krajevno komponento.

Med najstarejše temeljne vire za raziskovanje hišnih imen spadajo urbarji (Tajnšek 2007). V 16. in 17. stoletju so nastale matične knjige, ki so jih vodili duhovniki. V 18. stoletju so na ozemlju sedanje Slovenije duhovniki začeli voditi tudi tako imenovane dušne zapisnike v latinščini, imenovane *Libri de statu animarum* ali kratko *status animarum*, v istem obdobju pa so po uvedbi katastra nastale tudi zemljiške knjige, kjer je bilo pri lastniku zemljišča poleg imena in priimka pripisano tudi hišno ime z oznako *vulgo* (Kotnik Šipec 2004; Klinar 2011). Med sekundarnimi viri velja omeniti kartoteko hišnih imen, ki jo je uredil Božo Otarepec in jo hrani Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU (Keber 2002).

Zbiranje in raziskovanje hišnih imen je dolgo potekalo nesistematično, prostorsko razpršeno in z različno znanstveno metodologijo. Glede na profil lahko ugotovimo, da je tovrstna tematika v središču zanimanja tako strokovnjakov z različnih znanstvenih področij kot tudi posameznih amaterskih raziskovalcev. Med najmlajše zbiratelje hišnih imen moremo šteti nekatere osnovnošolce, ki pri zbiranju in raziskovanju hišnih imen sodelujejo na različne načine (raziskovalni tabori, raziskovalne naloge) (Gliha Komac 1999; Osnovna šola Preserje 2000; Klinar 2011). Hišna imena so zanimiva kot tematika diplomskih nalog (16 bibliografskih enot, med njimi na primer Grivec 2010 in Gumilar 2012), so pa tudi predmet raziskovanj na najvišjih znanstvenih ravneh.

Avtorji temeljnih znanstvenih prispevkov s področja hišnih imen so Zinka Zorko z razpravo *Hišna imena na Koroškem* (Zorko 2004), Marija Stanonik z delom *Hišna imena v Žireh* (Stanonik 2005), etnokoreolog Mirko Ramovš z razpravo *Hišna imena v vaseh Ježica, Savlje, Kleče, Mala vas in Stožice* (Ramovš 1999), v zadnjem času pa predvsem dialektologa Jožica Škofic z deli *Hišna imena v Kropi* (Škofic 2001), *Zasnova slovarja gorenjskih hišnih imen* (Škofic 2011) in *Hišna imena kot gradivo za dialektološko raziskovanje* (Škofic 2005) ter Matej Šekli z delom *Hišna imena v Ovčji vasi* (Šekli 2005). Dialektologi lahko z zbiranjem in analiziranjem hišnih imen raziskujejo jezikovne značilnosti posameznega narečja (Škofic 2005). Pomemben metodološki in vsebinski prispevek k raziskovanju hišnih imen je delo geografa Klemena Klinarja, ki je rezultate svojega obsežnega dela objavil v seriji publikacij (skupno 42 knjižic) z naslovi *Kako se pri vas reče?, Kako se pri vaši hiši reče? in Kuok se par vaš hiš prav?* (na primer Klinar 2011).

Posamezni znanstveni prispevki s krajevnega vidika običajno obsegajo posamezno naselje, krajevno skupnost, župnijo, prажupnijo, občino, pa tudi širše geografsko območje, na primer dolino ali

planoto. Na območju Republike Slovenije je bilo v raziskave na različnih ravneh vključenih 53 občin iz vseh slovenskih pokrajin, največ iz Gorenjske. Skupno je bilo zajetih več kot 120 naselij. V slovenskem zamejstvu so tematiki hišnih imen največ pozornosti namenili v Ziljski dolini, Podjuni in Rožu v Avstriji, kjer je na primer pater Bertrand Kotnik v zbirki petnajstih knjig z naslovom *Zgodovina hiš južne Koroške* natančno popisal hišna imena tega dela slovenskega etničnega ozemlja (Kotnik 2011). Različni avtorji so obravnavali tudi hišna imena na slovenskem etničnem ozemlju v Italiji (Tržaška pokrajina, Kanalska dolina, Beneška Slovenija), nanje pa se ni pozabilo niti v slovenskih naseljih na Madžarskem (Szlovén háznevek 1999).

Na podlagi tovrstnih raziskav na Gorenjskem je mogoče glede na glasovno podobo hišnih imen zamejiti tudi različice posameznih krajevnih govorov znotraj gorenjskega narečja (Škofic 2012).

1.5.5.2 Ledinska imena

Človek je s svojim delovanjem v pokrajini na podlagi naravnih dejavnikov ustvaril kulturno pokrajino. Glavni preoblikovalec je bilo kmetijstvo. Zaradi različne primernosti zemljišč za obdelavo je bil vaški prostor s poljsko razdelitvijo razdeljen na več delov, glede na določene lastnosti poimenovanih z lastnimi imeni (Penko Seidl 2011). Ledine so bile prvotno zaključena zemljišča, kjer je bila raba zemljišč enaka, na primer travnik, pašnik, njiva, sadovnjak (Jarc 2004). Nastale so kot posledica spremembe rodovno-plemenske družbene ureditve v zgodnji fazi etnogeneze Slovencev. Po opustitvi selilnega kmetijstva in ko lov, ribolov ter nabiralništvo niso več zadoščali za prehransko oskrbo, so ljudje začeli rediti rastlinojede živali in jih zadrževali v ogradah, kjer so se pasle. Te ograde so imenovali stanovi (Fabčič 2010).

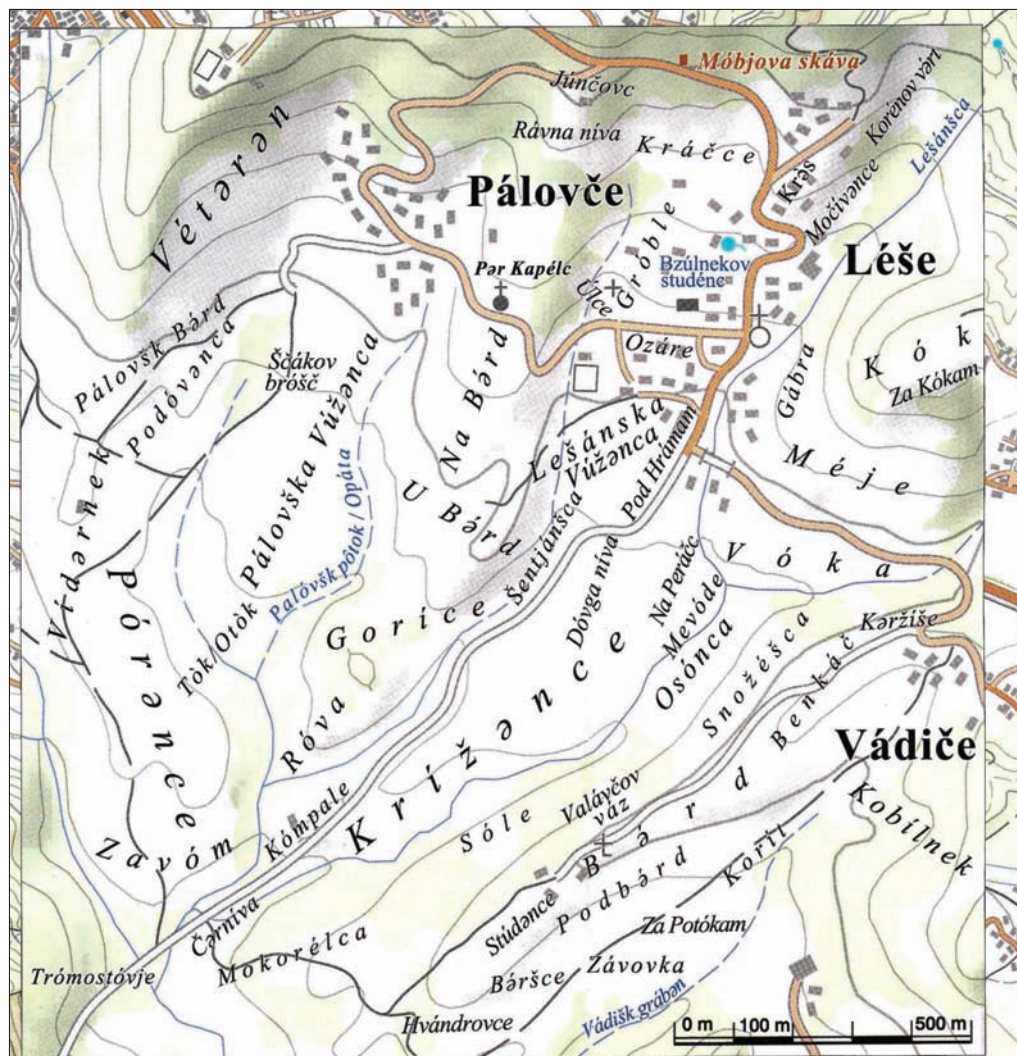
Drug način spreminjanja zemljiške rabe je bila kolonizacija nenaseljenih območij. Prišleki so del površja iztrebili in zemljišče razdelili na ledine. Spremembe v obdelavi njiv, predvsem kolobarjenje in gnojenje, so povzročile, da se je nekdanja skupna (srenjska) zemlja dokončno razdelila. Najprej je ta proces zajel njive, pozneje travnike, na koncu še gozd. V skupni lasti so ostali le pašniki (Jarc 2004). Večje ledine so se delile na manjše tudi zaradi različnih dogodkov in procesov, kot so dedovanje, prodaja, razlašanje, pri čemer so posamezni deli lahko dobili svoja imena.

Beseda ledina izhaja iz indoevropske besedne baze **lendh-*, kar pomeni prosta ali neobdelana zemlja. Besede iz te baze v drugih evropskih jezikih pomenijo tudi 'izkrčeno mesto v gozdu', 'strnišče', 'praha', 'stepa', 'ozemlje', 'zemlja', 'pusta pokrajina', 'dolina' (Snoj 1997). Ledinska imena, po definiciji imena manjšega nenaseljenega kraja (Snoj 2009), označujejo temeljne značilnosti in lastnosti vaškega zemljišča (Kladnik 1999). Razdelitev vaškega prostora na ledinske enote izhaja iz trajnih kolektivnih predstav o naravni delitvi prostora. Meje med posameznimi ledinami pogosto potekajo po naravnih ločnicah, kot so rečne struge, vznožja vzpetin, ježe teras, pregibi v pobočju, grebeni. Tako so v ledinskih enotah izraženi temeljne značilnosti naravnega prostora in vsi človekovi posegi, nastali v želji, da bi se njegove lastnosti izboljšale (Penko Seidl 2013). Večino ledin so poimenovali domačini, nekatere pa tudi geometri, ki so delali izmere za zemljiški kataster (Ribnikar 1982 v Fabčič 2010). Nekatera ledinska imena pa niso nič drugega kot splošni geografski pojmi, prilagojeni določeni geografski lastnosti, pri čemer iz oblike zapisa izhaja, da gre za lastno ime (Fabčič 2010). Sodobni procesi preobrazbe podeželja povzročajo, da zemljiška kategorija znotraj posamezne ledine ni več enotna. Ledina je s tem sicer izgubila prvotni pomen, je pa v zavesti domačinov še vedno zaznavna kot celota, čeprav lahko na njej v sodobnosti opazujemo različno rabo tal. Ob tem so ledinska imena med kmetovalci na določenem območju še vedno odločilnega pomena za njihovo lažjo orientacijo v prostoru, s čimer lajšajo načrtovanje potrebnih kmetijskih opravil (Geršič in Kladnik 2016).

Čeprav nekatera ledinska imena lastnosti, po katerih so bila poimenovana, ne izražajo več, so praviloma ostala nespremenjena (Penko Seidl 2013). Ledinska imena so bila prvič sistematično zapisana na zemljevidih franciscejskega katastra (Kladnik 1999), pred tem pa so se ohranjala le v ustnem izročilu (Fabčič 2010). Franciscejski kataster sestavljajo zemljevidi in protokoli. Protokoli poleg ledinskih imen vsebujejo različne opise in podatke o stavbah, parcelah in podobnem (Ribnikar 1982 v Fabčič

Zapis ledinskih imen prilagodimo namenu raziskave; uporabljamo lahko znanstveni dialektološki zapis, poenostavljen narečni zapis ali poknjžžen zapis (Klinar s sodelavci 2012). Pri prostorski zamejitvi raziskovanega območja imamo različne možnosti. Za primerjavo med sodobnimi in zgodovinskimi viri se je kot najboljša prostorska raven izkazala katastrska občina. Meje katastrskih občin so namreč od izdelave franciscejskega katastra ostale večinoma enake. Druge uporabne prostorske enote so naselja, župnije, občine, krajevne skupnosti; vendar so njihove meje običajno bolj spremenljive od mej katastrskih občin.

Ledinska imena so rezultat razvoja v pokrajini in jezika (Fabčič 2010). Pri njihovem preučevanju se v Sloveniji stikajo raziskovalni interesi jezikoslovcev (jezik), geografov in krajskih arhitektov (prostor) ter zgodovinarjev (zgodovinski viri). Poleg naštetih se z njimi ukvarjajo še narodopisci in etnologi.

Slika 5: Izsek iz sodobnega tematskega zemljevida z vpisanimi ledinskimi imeni v poknjžženi narečni obliki (Zemljevid ledinskih imen v Občini Tržič, projekt FLU-LED).

Precej posameznikov se z zbiranjem in obravnavo ledinskih imen ukvarja ljubiteljsko; nekatere tovrstne raziskave so zelo kakovostne (na primer Jarc 2004 in Silič 2011).

Med bolj sistematične raziskave ledinskih imen na širšem območju spadajo dela Klinarja in sodelavcev na območju Gorenjske (na primer Klinar in Geršič 2013; Geršič in Kladnik 2016), kot predmet doktorske disertacije pa sta ledinska imena obravnavala Čop in Šekli, prvi na Gorenjskem (Čop 1983), drugi pa na primorskem Livku (Šekli 2006). Med monografskimi publikacijami, ki izpostavljajo problematiko ledinskih imen, omenimo deli Julija Titla *Toponimi Koprškega primorja in njegovega zaledja* (Titl 2000) in *Kraški toponimi* (Titl 2006) ter delo *Pripoved izročila talov* (Fabčič 2010). Med znanstvenimi članki je vredno izpostaviti prispevka *Pomen toponimov s poudarkom na ledinskih imenih za proučevanje kulturne krajine* (Penko Seidl 2008) in *Ledinska imena v prostoru in času* (Penko Seidl 2011). Poleg navedenih ledinska imena obravnavajo številni članki v različnih strokovnih in poljudnih revijah, pogosto tudi v krajevnih in občinskih zbornikih.

Zaradi dolgotrajne rabe lahko ledinska imena izgubijo svoj nekdanji stvarni pomen, predmetno ali besedotvorno prepoznavnost, kar je del njihove narave. Če jo ohranjajo, so nosilec sporočila o stanju in rabi pokrajine v času njihovega nastanka in zanesljiv spremljevalec preoblikovanja kulturne pokrajine od njene prvobitne do sodobne podobe (Peršolja 2002). Ohranjena zemljepisna imena, s katerimi so bili poimenovani polja, travniki, njive, gozdovi, rovti, lazi, poti, vode, deli vasi, deli hribov in planine, so pomemben del nacionalne kulturne dediščine, hkrati pa bogata jezikovna dediščina, ki je v času naglega spreminjanja življenjskega sloga ogrožena bolj kot kdajkoli doslej (Kunaver 1988; Silič 2012).

Izjemno kulturno vrednost izključno slovenskih ledinskih imen potrjuje tudi njihova uvrstitev na UNESCO-v seznam nesnovne kulturne dediščine v sosednji Avstriji (Piko-Rustia 2010). Leta 2010 jih je Nacionalna agencija za nesovno kulturno dediščino Avstrije skupaj s hišnimi imeni umestila na seznam avstrijske nesovne kulturne dediščine. Nesovna dediščina je opredeljena kot prvina, ki pripomore k ohranjanju kulturne raznolikosti in trajnostnega razvoja v regiji (Klinar 2012). Čeprav so ledinska imena omejena na določeno ozemeljsko skupnost, znotraj katere se je izoblikoval kolektivni spomin, jih je zaradi njihove dediščinske vrednosti nujno treba ohranjati tudi v pisni obliki. Zapis spominov je namreč edino sredstvo njihove odtegnitve pozabi (Halbwachs 2001 v Fabčič 2010).

Možnosti za zapis ledinskih imen je več. Med najpogostejšimi oblikami so zemljevidi, najboljše v kombinaciji s spremnim besedilom, kjer so ledinska imena dodatno pojasnjena. Mogoča je tudi spletna različica takšnih zemljevidov, kjer lahko posameznemu ledinskemu imenu dodamo posnetek narečnega izgovora, pojasnjevalne fotografije in podobno.

1.5.5.3 Imena ulic in trgov

V mestnem okolju si orientacijo brez uličnega sistema le stežka predstavljamo, čeprav ta v številnih, predvsem manjših naseljih, v Sloveniji ni vzpostavljen. V večjih mestih je ulični sistem že precej star, v Ljubljani na primer so bile ulice neformalno poimenovane že v srednjem veku (Valenčič 1989). Čeprav nam ulične oznake v vsakodnevnem hitenju navadno pomenijo le pomoč pri orientaciji v določenem mestu, lahko iz imen ulic, cest, trgov in parkov, ki so večinoma poimenovani po zaslužnih osebnostih ali povezani z zgodovinsko pomembnimi dogodki nekega kraja, razberemo tudi del pokrajinskih lastnosti ter zgodovinskih razsežnosti razvoja mesta (Ulice v Mestni občini Ljubljana 2015). Zaradi tega se ob posameznih novih poimenovanjih, še bolj pa ob preimenovanjih, pogosto razvije živahna razprava.

V sodobnosti poimenovanje ulic v Sloveniji poteka tako, da občina predlaga imena ulic, predlog pa pozneje predvsem z vidika njegove jezikovne ustreznosti obravnava Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Morebitne pripombe in dopolnitve komisije so občine ali krajevne skupnosti dolžne upoštevati (Zakon o določanju območij ... 2008).

Posebej intenzivna novodobna obravnava uličnih imen se je začela po letu 1990. Povezana je z osamosvojitvijo Slovenije, ki so jo spremljale spremembe političnega in družbenega sistema. Ulična imena

so namreč zaradi svoje narave neposreden odraz stanja politike in duha v določeni družbi (Urbanc in Gabrovec 2005).

V nekaterih krajih so še vedno prisotne precej burne razprave o poimenovanjih po nekdanjem jugoslovanskem državnem in partijskem voditelju Josipu Brozu Titu. V nekaterih mestih, na primer na Jesenicah, so nekdanjo Titovo cesto preimenovali v Cesto maršala Tita, drugod, na primer v Ljubljani, pa so ime po njem nekoč poimenovane glavne mestne prometnice spremenili in ga poskušali prestaviti na povsem novo, manj ugledno lokacijo (Kladnik in Geršič 2016). Leta 2009 so po Josipu Brozu namreč poimenovali novonačrtovano vpadnico v Ljubljani. To poimenovanje je sprožilo tako burne odzive, da je nazadnje sklep o poimenovanju obravnavalo celo Ustavno sodišče. To je med drugim ugotovilo (Odlok o določitvi ... 2011): »... *Ponovno uvedbo ulice, poimenovane po Josipu Brozu Titu kot simbolu jugoslovanskega komunističnega režima, je zato mogoče objektivno razumeti kot priznanje nekdanjemu nedemokratskemu režimu. V Republiki Sloveniji, kjer se je razvoj demokracije in svobodne družbe, ki temelji na spoštovanju človekovega dostojanstva, začel s prelomom s prejšnjo ureditvijo, je vsako oblatno povečevanje komunističnega totalitarnega režima protiustavno ...*«. Ulično ime Titova cesta je bilo tako po dveh letih spremenjeno v Štajerska cesta. Obrazložitev Ustavnega sodišča kaže veliko sporično vrednost poimenovanja posameznih ulic in drugih mestnih prometnic.

O spremembah in vplivu družbenopolitičnih sistemov na poimenovanja in preimenovanja ulic v Ljubljani sta poglobljeno razpravo pripravila Kladnik in Geršič (2016).

1.5.5.4 Krajevna imena

Za Slovenijo je značilna zelo razpršena poselitev. Na dobrih 20.000 km² je približno 6000 naselij (Perko 1995; Kokole in Kokole 1998), po zadnjih podatkih Statističnega urada Republike Slovenije natančno 6036 (Naselja 2016).

»Krajevna imena niso nikakšne prazne besede, ampak močna stvarnost živega ljudskega govora iz sedanjosti in preteklosti, zato jih je treba šteti med najstarejše vire zgodovine vsakega kraja, za najzanesljivejši spomenik daljnih, četudi nedatiranih časov in jih varovati vsem in vsakomur« (Rus 1938, 1). Njihova sporočilna vrednost je torej zelo velika, v skrbi za njihovo pravilno rabo in zapis pa se pri posameznikih na nek način kaže pripadnost določenemu kraju.

Za poimenovanje naselij in njihovih sestavnih delov se večinoma uporablja izraz *krajevno ime* (starejše tudi krajno ime), pa tudi naselbinsko (starejše tudi naseljsko), pri nas zelo redko tudi *ojkonim*, izraz, ki je naširoko uveljavljen v drugih slovanskih jezikih. S krajevnimi imeni so poimenovana naselja, pa tudi zaselki in manjši, nesamostojni deli naselij. Skupno poimenovanje za vse te pojave je kraj, tudi naselbina (Majdič 2002). Vloga krajevnih imen se zrcali tudi pri oblikovanju odnosa do pokrajine in s tem oblikovanju krajevne in regionalne identitete (Urbanc in Gabrovec 2005). Čeprav je proces poimenovanj nenehen, so krajevna imena med bolj stabilnimi in so se od nastanka pred stoletji le

Slika 6: Na Jesenicah so še ohranili poimenovanje ulice po Josipu Brozu Titu.

v manjši meri spreminjala (Bezljaj 1956; Urbanc in Gabrovec 2005). Izjema so politično motivirane spremembe, ki so tudi najpogostejši razlog sprememb krajevnih imen. Spreminjanje krajevnih imen je namreč eden od mehanizmov, prek katerega vladajoča politika vsiljuje svoje zamisli (Urbanc in Gabrovec 2005).

Krajevna imena so onomastični sloj, ki se mu je pri nas od druge polovice 19. stoletja dalje posvečalo največ pozornosti. Njihovi glavni raziskovalci so bili Franc Miklošič, Luka Pintar in France Bezljaj (Majdič 2002), v novejšem času je to vlogo prevzel Marko Snoj. V 20. in 21. stoletju so toponomastične raziskave usmerjene predvsem v ugotavljanje etimološkega in etničnega izvora posameznih krajevnih imen (na primer Ramovš 1922; Ramovš 1953; Snoj 2009; Snoj 2016), njihovih oblikoslovnih značilnosti, raziskovalci pa namenajo pozornost tudi obravnavi posameznih tipov in skupin krajevnih imen, značilnostim toponimije posameznih delov Slovenije, kronologiji nastajanja krajevnih imen in podobnemu (Majdič 2002; Urbanc in Gabrovec 2005). Krajevna imena so bila obravnavana tudi z besedotvornega in normativnega vidika (Majdič 2002), v zadnjem času pa pridobivajo pomen kot medij, prek katerega se razvija odnos ljudi do pokrajine in s tem identiteta, ali prek katerega poteka psihološki boj za prilastanje prostora (Urbanc in Gabrovec 2005).

Slovenska naselja so poimenovana s 3360 leksikalno različnimi krajevnimi imeni. Številčna razlika (naselij je približno 6000) je posledica dejstva, da je z enakimi imeni, predvsem občnoimenskega izvora, poimenovanih tudi po več različnih naselij. Takšnih je 464 ali 8 %. (Orožen Adamič, perko in Kladnik ... 1996). Med leksikalno različnimi imeni samostojnih naselij imajo največjo frekvenco imensko jedro vas s skoraj tristoletnimi ponovitvami ter vrh, gora in dol(ina) s po več kot stotimi (Majdič 2002). Največ, po 8, je naselij z imenoma Gradišče in Pristava (Statistični urad ... 2019), če pa pri imenih upoštevamo še pristavke, je največ Brezij (kar 32, na primer Brezje nad Kamnikom, Brezje pri Rožnem Dolu in Brezovic (18) (Orožen Adamič, Perko in Kladnik ... 1996).

Starost krajevnih imen lahko ugotavljamo na podlagi tvorjenja. Starejša so:

- tvorjena iz imen nekdanjih plemen (pri nas praktično ni ohranjenih) ali prebivalcev, s prebivalsko-imenskim obrazilom -jane,
- izpeljana iz občnih imen, na primer polje (denimo Poljane), gora, ali iz občnih imen za oblikovanost zemljišča, kakovost tal, vode ali negojene drevesne vrste (na primer Dob, Gabrovka, Kostanj, Smrečje),
- tvorjena iz osebnih imen, običajno moškega spola,
- dvobesedna, katerih levi prilastek izraža razmerje do sosednjega naselja,
- imena s prilastki stari, veliki, spodnji ali dolnji, dolnji,
- nanašajoča se na objekte iz predсловanskega in zgodnjесловanskega obdobja ter
- predponška, ki kažejo na lego naselja v odnosu do kakega naravnega objekta.

Mlajša krajevna imena:

- izhajajo iz poklicev,
- imajo leve prilastke novi, mali, zgornji, gornji, gorenji,
- so nastala na prvotno neobdelanih zemljiščih oziroma kažejo na način obdelovanja zemljišč,
- so predponška, ki izražajo razmerje do grajenih objektov, in podobno (Majdič 2002).

Večina sedanjih krajevnih imen je slovanskega izvora, le manjše število je substratnih, predсловanskih, zlasti na zahodu, in adstratnih, germanskih (zaradi tisočletne pripadnosti slovanskega jezikovnega prostora frankovski oziroma pozneje nemško-avstrijski državni skupnosti), nekaj je tudi romanskih in madžarskih. V prvih stoletjih po naselitvi so slovanski priseljenci krajevna imena pogosto tvorili po za kraj pomembni osebi (lahko po začetniku rodu), največkrat z različnimi obrazili. Najstarejša tovrstna krajevna imena so tvorjena iz dvodelnih slovanskih antroponimov, mlajša pa iz biblijskih in germanskih (Majdič 2002).

Pomenska podstava oziroma poimenovalna motivacija slovanskih krajevnih imen je zelo različna. Polovica je osebnoimenskega izvora. Med njimi je precejšnje število večbesednih, s samostalniškim jedrom vas in selo, osebnoimenskega izvora so tudi številna množinska krajevna imena moškega spola. Ostale pomenske podstave so lahko zelo raznolike. Naselje je lahko med drugim poimenovano po reliefnih značilnostih, kakovosti prsti, poraslosti ali neporaslosti zemljišč, načinu obdelovanja zemljišča in njegovi namembnosti, barvi površja ali vode, stoječih ali tekočih vodah, kamninah, rudninah, rastlinah

in živalih, dejavnostih prebivalcev, objektih, ki so delo človeških rok, vojaških utrdbah in strateško pomembnih lokacijah, pripadnosti oziroma lastniškem statusu v zvezi z nekdanjo družbeno strukturo, skupno oziroma zadržno posestjo in pravno urejenostjo lastninskih razmerij z delitvijo zemljišča, pa tudi po pomembnejših zgodovinskih dogodkih, zlasti vojaških ali vojnih, in podobno (Majdič 2002).

Že omenjeno spreminjanje krajevnih imen je bilo kljub njihovi siceršnji stabilnosti močno zaznavno tudi na območju Slovenije.

Prvi val spreminjanja zemljepisnih imen na Slovenskem v 19. stoletju je bila slovenizacija imen v uradnem (politično-upravnem) in javnem življenju na vseh ravneh (nadomeščanje ponemčenih oblik s slovenskimi in celo slavizacija izvorno nemških imen, na primer Maribor namesto Marburg), Italijani pa so poitalijančevali vsa imena (tudi priimke) že med svetovnima vojnoma (Šivic-Dular 2015). Največ sprememb so slovenska krajevna imena doživela po koncu druge svetovne vojne, in sicer leta 1955, ko je novo ime dobilo kar 114 naselij. Prvo skupino spremenjenih imen so sestavljala imena, ki so izhajala iz krščanske tradicije. Ta so spremenili tako, da so krajevnim imenom odstranili levi prilastek »sveti«, nekatera so tudi deloma ali v celoti spremenili. Druga skupina spremenjenih krajevnih imen je bila povezana z okupatorji v drugi svetovni vojni, ali pa so izhajala iz fevdalne dobe. Leta 1990 sta osamosvojitve Slovenije in uvedba demokratičnih načel sprožila obraten proces, vendar je ob tem dobilo nekdanje ime le 35 naselij (Majdič 2002; Urbanc in Gabrovec 2005).

1.5.5.5 Vodna imena

K vodnim imenom (*hidronimom*) prištevamo imena tekočih voda (stalnih in občasnih vodotokov, prekopov, izvirov in izlivov, slapov) in stoječih voda (jezer, bajerjev, mlak, lokev, kalov, močvirij, trstičij, morij in njihovih delov), pa tudi imena vodnih pojavov v trdni obliki, to je snežišč in ledenikov, ter imena solin. Register zemljepisnih imen Državne topografske karte v merilu 1 : 25.000 vsebuje 7537 hidronimov (Peršolja 2003). Raziskovanju vodnih imen se že dolgo namenja posebna pozornost.

Ena od splošnih značilnosti imen daljših vodotokov je, da gre za eno od najstarejših jezikovnih prvin (Bezljaj 1956; Šimunović 2009); kot taka so praviloma starejša od imen naselij (Bezljaj 1956). Razlog tiči v spoznavanju ozemlja in širjenju kolonizacije po rekah in vzdolž njih že pred naselitvijo določenega ozemlja. V tem času so bile reke zelo pomembno sredstvo orientacije v prostoru (Bezljaj 1956). V imenih velikih rek (in gorovij) so jezikoslovci že zdavnaj odkrili jezikoslovne ostanke najstarejših naselitvenih plasti, ki vsaj v zahodni, srednji in južni Evropi segajo daleč nazaj v predindoevropsko dobo. V tovrstnih imenih so sledove pustile tudi poznejše selitve prebivalstva (Bezljaj 1956).

Večina imen večjih slovenskih vodotokov je substratnih. Gre za imena predсловanskega ali predromanskega izvora, izjema je le ime Mura, ki je deloma slovanskega izvora (Čop 2002; Snoj 2009). Za manjše vodne tokove so mestoma v rabi tudi adstratna imena, ki so jih s seboj prinesli priseljenci. Podobno je tudi drugod na Balkanskem polotoku (Bezljaj 1956; Čop 2002).

Zaradi navedenih značilnosti je hidrotoponomija zelo pomembna za jezikovno paleontologijo. Čeprav tudi med pokrajinskimi, krajevnimi ali celo ledinskimi imeni najdemo prastare prvine, jih je vendarle bistveno manj kot v vodnih imenih (Bezljaj 1956). Ena od značilnosti hidronimov je tudi njihova stabilnost. Glede na to, da nekatere reke tečejo skozi različna jezikovna območja, imajo lahko različna imena, ki pa so z etimološkega zornega kota ista (na primer Donava). Nekatera vodna imena so se skozi zgodovino vendarle spremenila. Pri tem moramo biti posebej pozorni na preteklo in sodobno topografijo, saj so razlogi preimenovanj običajno nejezikovni (Šimunović 2009).

Pri nas je temeljno delo s področja hidrotoponomije Bezljajeva knjiga Slovenska vodna imena I in II iz let 1956 in 1961. Bezljaj je tovrstna imena zbral iz vseh dostopnih virov in jih obravnaval ne glede na velikost vodotoka. Ob tem se je nepopolnosti svoje zbirke dobro zavedal in jo opravičeval z odsotnostjo natančnih hidrografskih zemljevidov slovenskega ozemlja in verjetnostjo nepopolnih virov. Bezljajev delo na področju hidronimov je pri nas zagotovo neke vrste prelomnica, saj »... kljub zavedanju Stanka Vraza o nujnosti zbiranja vodnih imen, ki izhaja iz pisma Prešernu ...« vse do njegovih prizadevanj takšne

zbirke še ni bilo (Bezljaj 1956, 7), pa tudi pozneje ne. Drugi avtorji so se osredinili le na posamezna vodna imena ali pa so jih obravnavali v okviru širših toponimskih raziskav.

Kot primer poglobljene raziskave hidronima omenimo članek *Krotnik, Krotnjek, Krotnjak, Korenščica ali Potok*, kjer sta znanje združila jezikoslovka Metka Furlan in geograf Drago Kladnik (2008). Temeljito sta preučila razpoložljive vire in literaturo ter tudi na podlagi terenskih raziskav pojasnila zmedo pri imenovanju potoka, ki s Korenskega sedla priteče v Podkoren in se kmalu po toku skozi vas izliva v Savo Dolinko. Omenimo še Dušana Čopa, ki vodna in tudi druga zemljepisna imena obravnava s strogo jezikoslovnega gledišča. Zanimivo in pomembno je tudi delo *Poimenovanje Piranskega zaliva*, kjer Kladnik, Pipan in Gašperič (2014) obravnavajo historiat poimenovanj največjega slovenskega zaliva znotraj Tržaškega zaliva in argumentirano zavračajo hrvaške težnje po njegovem novodobnem preimenovanju v Savudrijsko valo oziroma Savudrijski zaljev, ki niso skladne z mednarodnimi resolucijami o zemljepisnih imenih. Takšno delo ima lahko vpliv tudi na političnem področju, saj je izšlo v času, ko so potekale priprave na arbitražni postopek o razmejitvi med Slovenijo in Hrvaško, pri čemer je meja na območju Piranskega zaliva eden od najbolj občutljivih odsekov.

Pri večini hidronimov gre za enobesedna imena, pogosta pa so tudi večbesedna, sestavljena iz občnoimenskih izrazov. Njihova poimenovalna motivacija lahko izhaja iz rastlin, živali, barv, lastnosti vode ali tal, po katerih teče, tudi po kraju, skozi katerega teče. Nekateri vodotoki imajo od izvira do izliva v večjo reko, jezero ali morje zaporedoma več imen (Čop 2002). To je še posebej značilno za kraške ponikalnice, med katerimi je z imenoslovnega gledišča še najbolj zanimiva Ljubljana, ki se je je oprijel vzdevek *reka sedmerih imen*.

Imena manjših potokov in studencev se v sodobnem času pogosto izgubljajo. Njihova vloga se je spremenila, mnoge vodne vire nadomeščajo vodovodi, zbiralniki ali zajetja, nekatere studence so speljali po ceveh, da je lahko prostor dobil drugo namembnost. Mnoga imena teh majhnih vodnih tokov v starejših uradnih virih sploh niso bila zapisana, kar je dodatni razlog za njihovo izgubljanje (Čop 2002). O tovrstnih imenih Bezljaj (1965, 6) ugotavlja, da so »... že na prvi pogled predslovska, predslovska so tudi elementi v ledinskih imenih, od koder so prešli na manjše potoke.«

Del vodotokov so tudi slapovi. Zanimivo je, da slap vedno pomeni tudi vodni tok, ta pa ima skoraj vedno ime po slapu in ne obratno. Poimenovalne motivacije za slapove so njihovi učinki in značilnosti, ter posebnosti tal, prek katerih pada njihova voda. Večja jezera v Sloveniji imajo imena po krajih na njihovem bregu oziroma v matični pokrajini. Imena so večinoma eno- ali dvobesedna, slednja so sestavljena iz občnega imena in levega prilastka; prilastek pa je lahko lastno ime tudi sam zase. Poleg lokacijske poimenovalne motivacije sta značilni še barvna in rastlinska (Čop 2002).

Vodna imena pa niso izvedena samo iz posebnih hidronimičnih osnov, kot na primer Bistrica, Bela, Reka ali Potok, ampak jih velik del izhaja iz antroponimov (na primer Dragonja, Radomlja). Številna imena so bila na potoke prenesena s sosednjih ledin, značilna pa so tudi najrazličnejša posestniška imena. Zato je hidrotoponimija nekakšen prerez skozi celotno onomastiko (Bezljaj 1956).

1.5.5.6 Gorska imena

Zaradi reliefne razgibanosti slovenskega ozemlja so gorska imena (*oronimi*) med našimi najštevilnejšimi zemljepisnimi imeni. Register zemljepisnih imen Državne topografske karte v merilu 1 : 25.000 jih vsebuje 13.303 (Peršolja 2003).

Slovensko gorsko imenoslovje poleg imen vrhov dodatno bogatijo imena posameznih delov gorskega sveta in njegovih posebnosti, kot na primer imena hrbtov, sedel, prelazov, osamelcev, plazov in podobno (Čop 2002). V preteklosti jih je s posebno natančnostjo obravnaval Rudolf Badjura in o tem napisal več del (na primer Badjura 1950; Badjura 1951). V njegovem prizadevanju za pravilno rabo imen se poleg skrbi za pravopisno korektnost zrcali tudi zavedanje nacionalnega pomena, saj je bil prepričan, da se domoljubje izkazuje tudi z rabo slovenskih imen prelazov, vrhov in drugih prvin gorske pokrajine namesto nemških ustreznice (Geršič s sodelavci 2014).

V preteklosti je bilo naše ozemlje izrazito prehodno, kar velja tudi v sodobnosti. To se pri gorskih imenih kaže v njihovi substratnosti. Gre za predсловanska imena romanskega ali keltskega izvora. Tuji vplivi v obdobju po slovanski naselitvi se zrcalijo v adstratnosti imen, pri čemer so ta večinoma romanskega in germanskega izvora. Večina naših gorskih imen pa ima vendarle slovanski izvor (Čop 2002). V njihovem izvoru se zrcalijo tudi nekatere poselitvene značilnosti slovenskega prostora, na primer nemški značaj imen nekaterih vzpetin nad Soriško planino, ki izhajajo iz obdobja tamkajšnje nemške kolonizacije leta 1218. Gorsko imenoslovje pa je obogatil tudi razvoj turizma v zadnjih treh stoletjih, saj so turisti in planinci spremenili nekatera ustaljena imena in dodali nekatera nova (na primer Kuk namesto Kukova špica, Rutarško poldne namesto Visoka Martuljška Ponca) (Čop 2002).

Gorska imena so lahko enobesedna ali sestavljena iz dveh oziroma več besed. Redkeje so njihove predpone ali predložne imenske oblike. Enobesedna gorska imena so eno- (na primer Bohor, Stol) ali dvodelna (na primer Triglav, Jelenkamen). Dvo- ali večbesedna imena so pogosto sestavljena z občnimi imeni (na primer vrh, gora) in s pridevnikom na levi strani (na primer veliki, hudi). Nekatere vzpetine imajo različna imena, še zlasti, če so med dvema dolinama ali večjima krajema (Čop 2002). Takšen primer so Spodnje Bohinjske gore, kot jih imenujejo domačini iz Bohinja, oziroma Peči, kot gorski greben med Bohinjem in Baško grapo imenujejo domačini iz doline Soče. Pri nekaterih gorskih imenih se je več imen uveljavilo zaradi različnih razlogov. Značilen primer imenske dvojnice je Prisojnik oziroma Prisank. Čeprav sta Šivic-Dularjeva in Čop z jezikoslovno analizo dokazala, da je ime Prisojnik etimološko (ne pa tudi poimenovalno) napačno, in je takšno stališče potrdila tudi Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen (Klinar 1996), mu je ta kot v javnosti širše uveljavljenemu vendarle dala prednost.

Poimenovalna motivacija gorskih imen izhaja iz osebnih imen, oblikovanosti površja, vremenskih posebnosti, živali in rastlin, delov človeškega telesa, leksemov s področja predmetov, delov stavb, jedi, barv, (ne)poraščenosti vršnega dela vzpetin in mitoloških bitij (Čop 2002).

Oronimi so v slovenskem jezikoslovju obravnavani na različnih ravneh. Običajno se raziskuje problematiko posameznega oronima ali oronimov na ožjem območju. Tako celostne obravnave oronimov, kot je jo za hidronime izvedel Bezljaj (1956), še nimamo. Omeniti moramo delo Henrika Tume *Imenoslovje Julijskih Alp* (1929), v katerem obravnava gorska imena v našem najvišjem in najbolj prostranem pogorju. Gradivo zanj je na svojih pohodih zbiral več kot 30 let. Informacije o imenih so mu posredovali domačini, predvsem lovci, pastirji in kmetje, ki so ta imena, kot dediščino starodavnih rodov, dobro poznali. »S tem je rešil velik del naše slovenske kulturne dediščine. Brez Tume ... bi danes prav gotovo močno čutili vrzel v našem imenoslovju, ki bi je nihče drug ne mogel več zapolniti – in marsikateri kraj, marsikatera gora bi nosila tuje ime!« (Čop 2000, 119). Ker Tuma ni bil jezikoslovec, je pri svojih sklepih, predvsem glede izvora posameznega imena ali njegove osnovne oblike, storil marsikakšno napako, kar pa mu sodobno jezikoslovje nikakor ne očita – nasprotno, »... vsako delo, ki ima trajno vrednost, ob novih spoznanjih doživlja popravke in izboljšave, ob njih dozoreva in dozori, njegov pomen pa je v njegovih koreninah ...« (Čop 2000, 126).

1.5.5.7 Pokrajinska imena

V pokrajinski raznovrstnosti Slovenija spada med pokrajinske vroče točke Evrope (Ciglič in Perko 2013). Na njeno raznolikost so opozorili že številni slovenski geografi, dodatno težo njihovim ugotovitvam pa dajejo pokrajinske klasifikacije Evrope, saj se na območju Slovenije stika več pglavitnih evropskih pokrajinskih tipov (Kladnik, Perko in Urbanc 2009; Ciglič in Perko 2013). Posledica pokrajinske pestrosti so tudi številna pokrajinska imena.

Poleg klasičnih pokrajin so v slovenski zavesti še vedno močno zakoreninjene dežele, navezane na nekdanjo upravno členitev habsburške monarhije in njene naslednice Avstro-Ogrske. Z oblikovanjem dežel se je pojavila tudi zavest o deželni pripadnosti, ki je pozneje močno ovirala povezovanje slovenskega prostora znotraj habsburške monarhije (Gabrovec in Perko 1998; Piry in Orožen Adamič 1998). Ponekod še vedno lahko najdemo stare mejne kamne, ki opozarjajo na nekdanje deželne meje.

Prekmurje je spadalo v ogrski del monarhije, ostale dežele, Štajerska, Koroška, Kranjska, Goriška ter Istra in mesto Trst pa v avstrijski del. Meje med deželami so potekale večinoma po naravnih ločnicah (reke, gorski grebeni). Edina dežela, ki je bila v celoti na slovenskem etničnem ozemlju, je bila Kranjska. Obsegala je skoraj polovico sedanjega slovenskega ozemlja in se delila na Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. Zdaj je delček nekdanje Kranjske zunaj Slovenije, saj nekdanja Občina Fužine (Bela Peč/Fusine in Valromana) pri Trbižu pripada Italiji (Gabrovec in Perko 1998).

Ker so pokrajinska imena jedrni del pričujoče monografije, naj na tem mestu omenimo le dejstvo, da z nekaterimi zelo redkimi izjemami doslej niso bila obravnavana, sploh pa ne sistematično in v večjem številu. Med izjemami omenimo članke *Dežela – ime za Radovljiško ravnino in predlog za njegovo uporabo v turistične namene* (Sinobad 1992), ki v naslovu navedeno pokrajinsko ime obravnava z ekonomskega vidika, *Najstarejši zapis imena dežele Kranjske* (Rotar 1991), ki izpostavlja zgodovinski vidik imenoslovnih študij, ter *O imenu obalne regije* (Gams 1991), ki problematizira neustrezna in slabo uveljavljena pokrajinska imena za območje slovenskega dela Istre.

1.5.5.8 Imena držav in upravnih enot

Število držav se skozi zgodovino spreminja, pri čemer v svetovnem merilu načeloma narašča. V nekaterih obdobjih so te spremembe zelo izrazite. Z novimi državami se pojavljajo nova imena držav, stara, ki so označevala izginule države, pa se ohranjajo v pisnih in drugih virih.

Po podatkih iz avgusta 2014 je na svetu 196 neodvisnih držav. Ker nekatere niso članice Organizacije združenih narodov (na primer Vatikan), ali pa jih ta organizacija ne priznava kot neodvisno državo (na primer Kosovo), se podatki o skupnem številu držav mestoma razlikujejo (The number of ... 2019).

Imena držav so lahko tudi predmet različnih političnih sporov. Aktualen je primer poimenovanja države Republika Makedonija, ki mu je donevadnega nasprotovala Grčija, saj z njegovo lastnoimensko

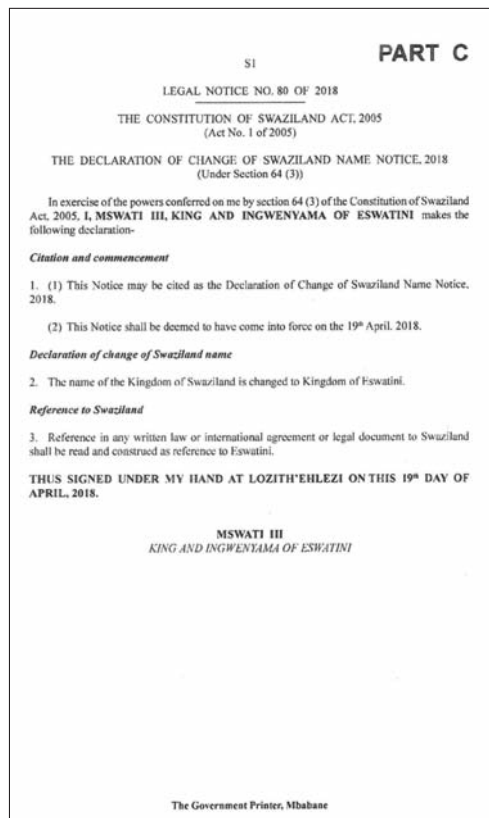
Slika 7: Mejni kamen med Štajersko in Kranjsko na magistralni cesti med Ljubljano in Celjem.

sestavino označuje svojo severno pokrajino, ki jo pri nas, prav zaradi potrebe po njenem razlikovanju, še vedno imenujemo Egejska Makedonija, čeprav ji Grki sami pravijo le Makedonija (grško *Μακεδονία* [*Makedonía*]). Poleg tega poznamo še imeni Vardarska in Pirinska Makedonija, ki pa imata pri nas, zlasti prvi, bolj zgodovinsko konotacijo, saj sta bila z njima poimenovana dela zgodovinske pokrajine Makedonije, ki sta po balkanskih vojnah pripadli Srbiji oziroma Bolgariji.

Republika Makedonija je bila zaradi imenskega spora z Grčijo v OZN sprejeta pod imenom Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (makedonsko *Poranešna Jugoslovenska Republika Makedonija*) (Kladnik in Pipan 2008). Ta spor je presegel meddržavne okvire in postal mednaroden, saj je Grčija z rešitvijo spora pogojevala vstop Republike Makedonije v obrambno zvezo NATO in Evropsko unijo. Spor je bil rešen 17. junija 2018 s podpisom Prespanskega sporazuma, na podlagi katerega je novo uradno ime države Severna Makedonija (makedonsko *Северна Македонија* in albansko *Maqedonia e Veriut*).

Drug nedavni primer spremembe imena države je Esvatini. Ob 50. obletnici samostojnosti se je namreč svazijski kralj Mswati III. odločil spremeniti ime države in tako tudi simbolno prekiniti spomin na kolonialno, za svazijsko ljudstvo trpko obdobje. Novo ime naj bi bilo zapisano v obliki eSwatini, pri čemer smo v slovenskem jeziku zaradi pravopisnih pravil sklenili neke vrste kompromis in standardizirali poslovenjeno obliko Esvatini.

Druga vrsta spornih imen držav nastaja na meddržavni ravni. Omenimo primer imena Moldavija, zaradi katerega si ta država po diplomatski poti prizadeva doseči preimenovanje v Moldovo v vseh jezikih, tudi v slovenščini. Nikakršnih zadržkov pri preimenovanju ni v njenem uradnem jeziku, glede ostalih

Slika 8: Sklep kralja Mswatija III. o spremembi imena kraljevine Esvatini.

jezikov pa bi udejanjenje takšnih zahtev pomenilo grobo kršitev jezikovne suverenosti posameznih držav (Kladnik in Perko 2013).

Zadnja raven spornih imen je jezikovna, torej na ravni slovenskega jezika. Tako na primer pri različnih avtorjih ni enotnosti glede rabe imena Južnoafriška republika oziroma ustreznega Južna Afrika ali pa so se najprej uveljavila manj ustrezna imena, denimo Centralnoafriška republika namesto Srednjeafriška republika, Savdska Arabija namesto Saudova Arabija, Kapverdski otoki namesto Zelenortski otoki in podobno. Nekatera neskladja so nastala zaradi napačne rabe imen v preteklosti, pri drugih se čutijo vplivi tujejezičnih imenskih različic.

Temeljno delo v slovenskem jeziku, ki obravnava imena držav in predstavlja širšo problematiko, povezano z njihovim poimenovanjem, je znanstvena monografija Draga Kladnika in Draga Perka *Slovenska imena držav* (Kladnik in Perko 2013).

Med upravne enote uvrščamo katastrske občine, občine, okrožja, upravne enote v ožjem smislu, zveze držav in pokrajine, kadar so te del upravne razdelitve nekega območja. Predvsem manjše administrativne enote so običajno poimenovane po središčnem naselju, katerega ime je obravnavano v okviru krajevnih imen, zato kot administrativna kategorija običajno niso posebej obravnavane.

1.5.5.9 Imena zunajzemeljskih objektov

Imena naravnih objektov in pojavov zunaj Zemlje (*kozmonimi*) so med vsemi že obravnavanimi skupinami zemljepisnih imen zagotovo najmanj povezana s slovenskim imenoslovjem. Čeprav imamo slovenska imena za nekatere galaksije, ozvezdja, zvezde, planete v Osončju, njihove satelite in druge objekte v vesolju, pa tudi dele njihovega površja, ta z redkimi izjemami niso bila deležna strokovne obravnave. Med avtorji izstopa Marijan Prosen s članki v poljudnih revijah ter strokovno monografijo *Imena nebesnih teles* (2003).

Poimenovanje zunajzemeljskih objektov se nanaša na vsa nebesna telesa v vesolju, z izjemo Zemlje. Razlikujemo predvsem med imeni samih nebesnih teles (planetov, satelitov, asteroidov, kometov, zvezd, ozvezdij, galaksij ...) ter imeni delov njihovega površja, ki so značilna predvsem za planete v Osončju in nekatere njihove satelite. Pri tem je bila v preteklosti največja pozornost namenjena Luni (Kadmon 2000). Veliko kozmonimov izhaja iz arabščine, sledita ji grščina in latinščina, kar je posledica dejstva, da je bilo torišče astronomije v času, ko so bila posamezna nebesna telesa poimenovana, bodisi na Bližnjem vzhodu, bodisi v Evropi, kjer so navedeni jeziki prevladovali v znanosti tistega časa (Prosen 2003).

Tradicija poimenovanja delov Luninega površja je stara okrog 350 let in je povezana z razvojem optičnih instrumentov, ki so omogočali njeno natančnejše opazovanje. Na zemljevidih Lune, ki so jih med letoma 1645 in 1651 pripravili astronomi Langrenus, Hevelius in Riccioli, najdemo okrog 300 poimenovanih objektov. Pri tovrstnih poimenovanjih so kot občnoimensko sestavino imen uporabljali pojme, s katerimi so poimenovani deli Zemljinega površja, na primer morja, zalivi, gorovja, celo krater. Ta poimenovanja so ostala nespremenjena, čeprav so z gledišča Zemlje pomensko napačna. Četudi so na Luni našli vodo v trdnem agregatnem stanju, težko govorimo o morjih, kraterji, ki na Zemlji nastanejo zaradi ognjeniške aktivnosti, pa so na Luni nastali izključno zaradi padcev meteoritov. Nekatera Lunina zemljepisna imena pa so bila enostavno prenesena z Zemlje. Tako lahko na prizemni strani Lune, ki so jo lahko opazovali do sredine 20. stoletja, najdemo na primer Alpe, Kavkaz in Penine, vendar vse v latinizirani obliki. Lunina morja so poimenovana s simboličnimi imeni, kot na primer *Mare Tranquillitatis* (Morje tišine), območje, kjer je 20. julija 1969 pristala sonda Apolla 11, prva s človeško posadko, ki se je spustila na ta edini Zemljin satelit. Kraterji so večinoma poimenovani po znanih astronomih, že omenjenih Heveliusu, Langrenusu in Riccioliju, pa tudi Koperniku in drugih, ter znanstvenikih, kot sta na primer Einstein in antični filozof, matematik in mistik Pitagora. Z izboljšavami teleskopov in poznejšimi raziskovanji je tudi zemljevid Lune postajal čedalje natančnejši in tako je naraščalo tudi število imen. Ob tem pa je grško ime za Luno, *Selene*, počasi utonilo v pozabo.

Konec 18. stoletja je bil za poimenovanje zvezd in ozvezdij vpeljan nov sistem poimenovanja. Za preprečitev dvojnih imen je vloga koordinatorja in nadzornika poimenovanj zunajzemeljskih teles ter njihovih delov prevzela Mednarodna astronomska zveza (1919) (*International Astronomical Union*, IAU). Leta 1932 je izdala prvi seznam s 672 Luninimi zemljepisnimi imeni. V naslednjih letih se ni bistveno spremenil. Leta 1959, ko je sovjetska vesoljska postaja *Luna 3* fotografirala odzemno stran Lune, so sestavili tudi zemljevid tega, do takrat še nevidenega dela. Leta 1967 je IAU pripravil seznam 513 kra-terjev odzemne strani Lune (Prosen 2003).

Poleg raziskovanj Lune so bile znanstvene aktivnosti usmerjene proti Marsu, Veneri in drugim planetom Osončja. Natančni zemljevidi Marsa so zahtevali poimenovanja tamkajšnjih pojavov. Marsova toponomija je bila prvotno povzeta iz grške mitologije, vendar v latinski obliki (na primer *Nymphaeum*, *Olympus Mons* in *Amazonis Planitia*), pozneje pa so uporabili imena pokojnih raziskovalcev Marsa, kot so bili Herschel, Beer, Arago in Schröter.

Z nadaljevanjem raziskovanj je IAU leta 1973 ustanovil Delovno skupino za nomenklaturu planetarnega sistema (*Working Group on Planetary System Nomenclature*), znotraj katere so delovale skupine za posamezne planete in Luno. Njihova naloga je bila ustvariti imenske banke. Predloge imen je lahko posredovala katerakoli država (Kadmon 2000). Sateliti drugih planetov Osončja so bili odkriti šele v 17. stoletju in pozneje. Pri poimenovanjih satelitov Marsa, Jupitra, Saturna in Neptuna (tudi Plutona, dokler je še veljal za deveti planet Osončja) so ohranili grško mitološko podlago, Uranovi sateliti pa so dobili imena iz Shakespearovih del in pesnitev Aleksandra Popeja (Prosen 2003).

Med drugimi zunajzemeljskimi objekti veljajo posebna pravila imenovanja za asteroide. Zaradi množičnosti so poimenovani oziroma označeni s številko šele, ko jim določijo tirnico (krožnico). Včasih številčni oznaki dodajo tudi ime. Prva imena so izhajala iz grško-rimske mitologije, pozneje pa so jih začeli imenovati po znanih osebnostih, televizijskih likih, celo po rock zvezdnikih. Asteroid pod zaporedno številko 4147 je bil na primer poimenovan Lennon, tisti s številko 4148 McCartney in s številko 3834 Zappafrank. Poleg imen za posamezne asteroide so znanstveniki vpeljali tudi imena za nekatere skupine asteroidov. Primeri so imena Kentavri, Trojanci in Apohelci (Today we ... 1998 v Kadmon 2000; Asteroid 2014).

Posebna pravila veljajo tudi za poimenovanje oziroma označevanje kometov. Nov način poimenovanja je IAU uvedel leta 1994. Vsak na novo odkriti komet do potrditve tirnice dobi začasno ime, sestavljeno iz velike tiskane črke (*P*, *C*, *X*, *D* ali *A*), ki označuje lastnost kometa (periodičen, neperiodičen ...), sledijo pa letnica odkritja in velika črka, ki označuje prvo oziroma drugo polovico meseca, v katerem je bil odkrit. Če je v enem mesecu odkritih več kometov, je zadnji del imena zaporedna številka. Ko kometu določijo tirnico, dobi začasno ime, na koncu pa še zaporedno številko; s tem ime postane dokončno. Tako ima prvi odkriti periodični komet (Halleyjev komet) oznako 1P/1682 Q₁ (Halley's comet 2014). Preden so komete začeli sistematično označevati, so jim astronomi dajali zelo različna imena. Pred 20. stoletjem je bila večina kometov preprosto poimenovana z letnico odkritja, mestoma pa so letnici dodali tudi kakšen pridevek, s katerim so označili kakšno od njegovih značilnosti oziroma posebnosti (na primer Veliki januarski komet 1910). Prvi odkriti kometi so bili poimenovani po ljudeh, bodisi po pomembnih političnih osebnostih (na primer Cezarjev komet) bodisi po astronomih, ki so izračunali njihove tirnice, na začetku 20. stoletja pa je prevladalo poimenovanje po njihovih odkriteljih (Komet Cezar 2014).

Med množico zvezd je človek poimenoval le najsvetlejše in najpomembnejše. Prvi katalog zvezd je že leta 127 pr. Kr. sestavil Hiparh in jih poimenoval po njihovi legi na podobi ozvezdja. Hiparhov sistem je povzel Klavdij Ptolemaj, za njim pa Arabci. Imena zvezd so iz grščine prevedli v arabščino. Nekatere zvezde so svoja imena obdržale (na primer Severnica), imena mnogih so se spreminjala. V srednjeveško Evropo so imena zvezd prišla z Vzhoda. Evropski astronomi so jih preprosto privzeli. Izvorno gledano so grška. Zakaj so evropski astronomi začeli uporabljati arabska imena, ni natančno znano. Morda jih niso razumeli ali jih niso znali prevesti v latinski jezik, kot so to storili z imeni ozvezdij, lahko pa, da so z rabo arabskih imen želeli razlikovati med imeni zvezd in ozvezdij. V anti-ki so imenovali dele po celoti, torej zvezde po ozvezdju. Do 17. stoletja so bila v rabi le imena za

svetle zvezde, leta 1603 pa je nemški astronom Johann Bayer v zvezdnem atlasu *Uranometria* označil zvezde s črkami grške abecede, pri čemer je zaporedje črk ustrezalo jakosti njihovega sija. Grški črki v imenu je sledil drugi sklon latinskega imena ozvezdja. Takšen način imenovanja se še vedno uporablja. Poimenovalna motivacija zvezd lahko izhaja iz določenega dela ozvezdja, lahko je povezana s podobo ozvezdja v zvezdnih atlasih, z mitološkimi imeni, imeni ozvezdij, oznako lege na nebu in podobno (Prosen 2003).

Imena ozvezdij so nastala, ko so v preteklosti astronomi svetlejšje sosednje zvezde sestavili v najrazličnejše oblike in jih poimenovali. V različnih obdobjih so poznali različno število ozvezdij. Aleksandrijski astronom Ptolemaj jih je opisal 48, v 17. stoletju so srednjeevropski astronomi dodali še nekatera imena, mongolski astronomi pa so jih v 18. stoletju poznali kar 237. Dodatna imena so nastajala z opazovanjem južnega neba. Zmeda, ki je nastala zaradi številnih imen, je onemogočala sistematično znanstveno-raziskovalno delo, zato so na prvem kongresu Mednarodne astronomske zveze leta 1922 v Rimu zavrgli »odvečna« ozvezdja in jih obdržali le 88.

Izvor imen ozvezdij je zelo različen. Za številna lahko razlago najdemo v grški mitologiji, vendar gre večinoma za drugotno poimenovanje, saj so stari Grki imena zbrali oziroma jih prevzeli od ljudstev z Vzhoda – Sumercev, Asircev, Feničanov, Babiloncev in drugih, jih načrtno razporedili po nebu ter jih preoblekli v svojo mitološko obleko. Rimljani so grška imena prevedli v latinščino in takšna so še vedno uradna imena vseh 88 ozvezdij. Tako kot imena zvezd so se spreminjala tudi nekatera imena ozvezdij. Nekatera so poimenovana po ljudeh in živalih, spet druga po neživih predmetih. Poleg strokovnih imen so poznana tudi njihova ljudska imena (Prosen 2003). Kadar ime ozvezdja izhaja iz občega pojma, je slovensko ime prevedeno iz latinskega imena, če pa je ime ozvezdja osebno ime, je slovensko ime le poslovenjena oblika latinskega imena.

Tudi pri imenih planetov lahko zasledimo njihovo spreminjanje. Prvotna imena petih, Soncu najbližjih planetov, so nastala glede na njihove lastnosti. Tako jih je imenoval grški matematik Pitagora. Merkur se je na primer imenoval Stilbon, kar je pomenilo »iskreč« ali »bliskajoč«. Ko so v 4. stoletju Grki prišli v stik z znanostjo starega Babilona, so, tako kakor Babilonci, tudi sami planetom nadeli imena bogov. Rimljani so grška imena preprosto prevedli. Pri dveh najpoznejše odkritih planetih, so pri Uranu ohranili grško tradicijo poimenovanja in imena niso prevedli v latinski jezik, pri Neptunu pa prav tako, le da je imenska oblika latinska (Prosen 2003).

Med letoma 1971 in 1982 je v okviru Skupine izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena (UNGEGN) delovala tudi posebna Delovna skupina za imena zunajzemeljskih topografskih pojavov (*Working Group on Names of Extraterrestrial Topographical Features*), ki je povezovala aktivnosti Združenih narodov in IAU. IAU je sprejela nekatere smernice pri poimenovanju zunajzemeljskih teles in njihovih delov, ki se z redkimi izjemami dosledno upoštevajo (Kadmon 2000).

1.5.5.10 Ostala zemljepisna imena

Poleg zemljepisnih imen, ki so nekoliko podrobneje obravnavana v prejšnjih podpoglavjih, se v shematični zemljepisnih imen pojavljajo številna druga, ki pa v okviru slovenskega imenoslovja niso deležna sistematične obravnave. Mnoga od njih so bila identificirana in etimološko obravnavana, nekatera tudi iz drugih vidikov. Gre predvsem za imena različnih reliefnih oblik, kot so različni tipi dolin, imena otokov, polotokov in podmorskih reliefnih oblik (kotline, planote, jarki, hrbti, podmorske gore, prelomi) ter številnih kraških površinskih in podzemnih oblik, ki jih je pri nas zaradi velikega deleža kraškega površja razmeroma veliko; samo kraških jam je na primer že več kot 10.000 (Jamarska zveza Slovenije 2014).

Drugi, skromnejši imenski korpus pripada imenom celin in njihovih delov. Tudi v tem primeru je njihova obravnava večinoma vezana na etimologijo ali motivacijsko razlago poimenovanja, obravnavana pa so v okviru obravnave posamezne celine. Za imena celin je značilno, da se skozi zgodovino niso spreminjala in so si v večini jezikov zelo podobna.

1.5.6 IMENOSLOVJE V ZAMEJSTVU

Naselitveni prostor Slovencev je bil v preteklosti večji kot danes, zaradi zgodovinskih dogodkov pa je del slovenskega prebivalstva ostal zunaj meja matične države. Pomembno vlogo branikov slovenstva v zamejstvu imajo tudi zemljepisna imena. V njihovi obravnavi se zrcali jezikovna pripadnost matičnemu narodu in boj proti asimilaciji s strani večinskega naroda. Ugotovimo lahko, da je njihova obravnava dokaj skromna, sistematičnih študij je malo.

Zemljepisna imena na slovenskem etničnem ozemlju zdajšnje Italije je v več delih obravnaval Pavle Merku. Posvečal se je predvsem krajevnim imenom (na primer v delih *Pisava in raba slovenskih krajevnih imen* (1970), *Krajevno imenoslovje na Tržaškem* (1991)), mestoma pa tudi ostalim zemljepisnim imenom (*Prispevek k mikrotoponomastiki tržaške okolice* (1992)) (Merku 2002). Vlado Klemše je raziskal krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu (1993), slovenska krajevna in ledinska imena v Furlaniji in Karniji (1986), krajevna imena na Doberdobskem krasu (2008), kjer je že prej raziskal tudi ledinska (1988) in vodna imena (2007). Številna spoznanja s področja krajevnih in drugih imen so zbrana tudi v obeh knjigah *Krajevnega lekiskona Slovencev v Italiji* (1990 in 1995).

Slovensko Porabje na Madžarskem je najmanjše slovensko etnično ozemlje, ki je ostalo zunaj naših državnih meja. Obsega devet vasi, poimenovanih s slovenskimi, madžarskimi in nemškimi imeni. Pokrajinski imeni Porabje in Slovensko Porabje sta nastali po prvi oziroma drugi svetovni vojni in izhajata iz matične Slovenije. Ledinska imena v Porabju so deloma enojezična, deloma pa dvo- ali celo trojezična. Slovenskih je več kot polovica. Za Porabje so značilna tudi hišna imena, nastala iz priimkov in na podlagi osebnih imen. Odražajo socialni status prednikov ali njihovo narodnost in opozarjajo na različne poklice. Na mikrotoponimski ravni je zanimivo tudi poimenovanje manjših skupin hiš (*krošeu*), ki pa je le redkokje ohranjeno. Večina skupin hiš je poimenovana po prvem lastniku posestva (Kozar 2002). Slovensko imenoslovje v Porabju, z izjemo posameznih preostalih prispevkov, obravnava Marija Kozar Mukič.

Leta 1920 je zunaj meja države matičnega naroda ostalo tudi ozemlje na severu slovenskega etničnega prostora, v Republiki Avstriji. Z imenoslovjem tega prostora se dolgo ni nihče sistematično ukvarjal. Izstopajo raziskave ledinskih in hišnih imen, ki jih je v preteklosti opravil Bertrand Kotnik, zdaj pa je na tem področju najbolj aktivna Martina Piko-Rustia (na primer Piko-Rustia 2010 in 2013). Temeljni prispevek o slovenskih pokrajinskih imenih na avstrijskem Koroškem je pripravil Pavel Zdovc (1983), obširnejšo razpravo *Kärnten – deutsche und slowenische Namen (Koroška – slovenska in nemška imena)*, ki obravnava tudi slovenska zemljepisna imena na Koroškem, pa jezikoslovec Heinz Dieter Pohl (2000).

1.5.7 PODOMAČENA TUJA ZEMLJEPISNA IMENA

Ljudje so pojave v prostoru od nekdaj poimenovali bodisi od znotraj območja, kjer je (bil) lociran poimenovani objekt, bodisi z določene distance, torej od zunaj. Zato celoto vseh zemljepisnih imen na svetu in v vseh jezikih delimo na endonime in eksonime (Kladnik 2007, 11). Endonimi so imena geografskih pojavov v uradnem ali na široko uveljavljenem jeziku območja, kjer je ta pojav zastopan, eksonimi pa imena, ki se v določenem jeziku uporabljajo za geografski pojav zunaj območja, kjer ima ta jezik status uradnega jezika (ali je, če uradni jezik ne obstaja, široko uveljavljen), in se v zapisu razlikujejo od odgovarjajočega endonima na območju, kjer je ta geografski pojav zastopan (Kadmon 2005 in 2006; Kladnik 2009).

V slovenskem jeziku je problematika eksonimov oziroma podomačenih tujih zemljepisnih imen deležna skrbne znanstvene obravnave po zaslugi Draga Kladnika. Na podlagi imenske analize 16 atlasov sveta in nekaterih drugih virov, ki skupaj vsebujejo dobrih 50.000 različnih podomačenih tujih zemljepisnih imen, je izvedel temeljito raziskavo njihove rabe. Glede na večjo pogostnost rabe je izdelal Preglednico eksonimov (2019), v kateri je zbranih 5044 najpomembnejših podomačenih tujih zemljepisnih imen, ki so temeljito obdelana v kar 34-ih rubrikah oziroma stolpcih (Pojasnila ... 2019).

Obravnava naših eksonimov je nujna predvsem zaradi nemotene komunikacije, za katero je potrebna standardizacija rabe eksonimov znotraj posameznega jezika, pa tudi zaradi raziskave vloge eksonimov kot dela jezikovnega korpusa slovenskega jezika. Njihov nastanek in raba sta povezana z razvojem posameznega jezika, kar prav tako terja svojstveno znanstveno obravnavo (Kladnik 2006; 2007; Kladnik s sodelavci 2013).

Z obravnavo eksonimov so se na našem prostoru ukvarjali že v preteklosti. Problematike tovrstne rabe se je zavedel že pisatelj in učitelj Josip Brinar, ki je leta 1928 izdal publikacijo *Slovarček zemljepisnih imen, njih izvor in pomen*. Med geografi je na težave pri zapisovanju tujih zemljepisnih imen prvi opozoril Anton Melik (1929), pozneje so o tem pripravili zapise Jakob Medved (1969), Franc Lovrenčak (1987), po letu 1990 pa še Milan Orožen Adamič (1997), Drago Kladnik (na primer 2005), Karel Natek (2005) in Drago Perko (1996). Že pred osamosvojitvijo Slovenije so se pojavila tudi prva razmišljanja o standardizaciji tovrstnih imen, Slovenija pa je s članstvom v OZN in njenih telesih svojim strokovnjakom omogočila aktivno sodelovanje v UNGEGN-ovi Delovni skupini za eksonime (*Working Group on Exonyms*).

Med negeografi, ki so se ukvarjali z eksonimi, ne smemo mimo jezikoslovcev, predvsem Janka Modra, ki je leta 1972 izdelal prvo tipizacijo eksonimov, in Irene Orel (2003), ki raziskuje zgodovinske vidike eksonimizacije (Kladnik s sodelavci 2013).

1.5.8 OBRAVNAVA SLOVENSКИH ZEMLJEPISNIH IMEN SKOZI ČAS

Sodobna znanstvena obravnava zemljepisnih imen se razlikuje od obravnave v preteklosti. »Naša znanost se je od Miklošičeve smrti dalje premalo ukvarjala s slovanskim imenoslovjem in z analizami slovenskega imenotvornega procesa. Zato je ostalo še na kupe prezrtih, neobdelanih pojavov, ki jih razumljivo ni mogoče vseh opaziti in rešiti kar čez noč. Neprimerno več dela je bilo opravljenega v stratigrafiji imen, v ugotavljanju predslovanskih imen in v luščenju alpskoslovanskega substrata na kasneje ponemčenem ozemlju v Avstriji. Z imensko analizo lahko danes že dokaj natančno začrtamo mejo slovenske naselitve v južnovzhodnih Alpah in ugotovimo celo čas, kdaj se je ta ali oni predel podredil bavarskemu vplivnemu območju. Vendar še ne vemo vsega, kar bi bilo mogoče izvedeti iz imen.« (Bezljaj 1965, 118) Bezljaj podobno odsotnost toponomastičnih študij ugotavlja tudi drugod po slovanskem svetu. Kot pomanjkljivost Miklošičevih študij izpostavlja skromno bazo (789 toponimičnih in 480 antroponimičnih enot), medtem ko, upošteva vse slovensko onomastiko z mikrotoponimijo in priimki vred, lahko računamo na bazo z najmanj pet tisoč osnovami, med katerimi je skoraj zagotovo več kot tri četrtine slovanskih (Bezljaj 1956).

Zemljepisna imena so bila v okviru onomastičnih raziskav v slovenskem prostoru dolgo časa zapostavljena, saj je bilo več pozornosti namenjene osebnim imenom in priimkom. Članek *Pogled v slovensko onomastiko* iz leta 1951 bralca seznanja izključno s priimki in imeni (Bunc 1951). Glede zemljepisnih imen izvemo le, da krajevna imena še niso bila predmet »znanstvene monografične obdelave« (Bunc 1951, 77).

Povsem drugačen občutek lahko dobimo slabih 20 let pozneje v prispevku Franceta Bezljaja *Onomastika in leksikologija*, kjer, razen zemljepisnih, vsa druga imena manjkajo (Bezljaj 1969).

Zanimanje za imenoslovje je spet naraslo po letu 1990, kar moremo povezovati z osamosvojitvijo Slovenije. Med deli izstopajo etimološke študije in slovarji, v zadnjem desetletju pa je tudi precej raziskav o imenih kot delu kulturne dediščine.

Zadržek pri slednjih je predvsem zaradi nekaterih amaterskih raziskovalcev, ki nimajo ne primerne izobrazbe ne strokovne podkovanosti, da bi raziskave lahko imele ustrezno znanstveno težo. Po mnenju nekaterih se tako mnogokrat naredi več škode kot koristi (Čop 2002).

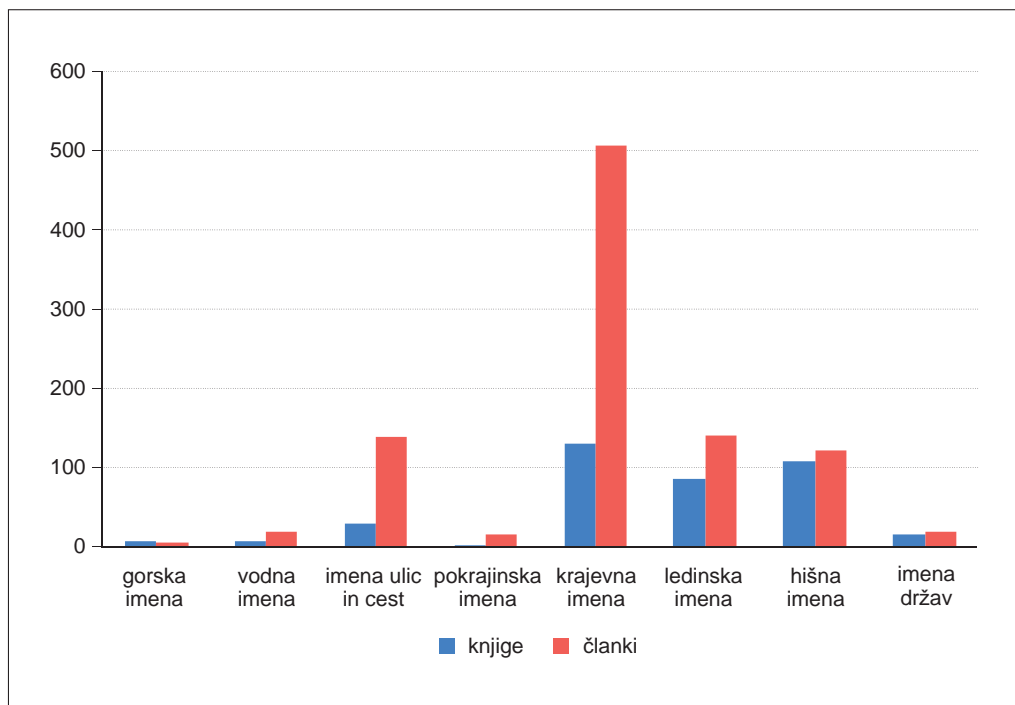
Zemljepisna imena so predmet obravnave avtorjev iz različnih strok. To priča o medpredmetnosti (interdisciplinarnosti) te tematike. Med avtorji prevladujejo jezikoslovci, sledijo jim geografi, ki se jim pridružujejo posamezniki številnih drugih profilov. Celotna baza toponomastičnih razprav je, navkljub številnim izrečenim kritikam, izredno obsežna in glede na razpoložljivo število usposobljenih strokov-

njakov na meji obvladljivosti. Kljub temu je opazno pomanjkanje sistematičnih obravnjav za celoten slovenski prostor. Za zgled celostne imenoslovne razprave lahko vzamemo delo hrvaškega akademika Petra Šimunovića *Uvod u hrvatsko imenoslovje* (2009). Takšno delo bi bilo zagotovo dobrodošlo tudi pri nas.

Sodobne medmrežne baze nam, navkljub množičnosti podatkov, na podlagi izbranih kvalifikatorjev omogočajo ustvariti približen oris stanja na preučevanem področju. Če skušamo narediti primerjavo med razpravami, namenjenimi posameznim tipom zemljepisnih imen (slika 9), lahko ugotovimo, da je največ slovenskih knjig in strokovnih člankov namenjenih obravnavi krajevnih imenih (skupaj več kot 630 enot), najmanj pa gorskih (3) in pokrajinskih imen (5).

Takšno statistično primerjavo pa moramo jemati s precejšnjo previdnostjo. Pomanjkljiva je namreč predvsem zaradi sistema vnosa podatkov v vzajemno knjižnično bazo COBISS. Pri tem se namreč pojavljajo različne napake. Med drugim smo ugotovili, da na primer delo Henrika Tume *Imenoslovje Julijskih Alp* ni umeščeno med prispevke o gorskih imenih, ker sta mu v bazi pripisani predmetni oznaki »slovenska krajevna imena« in »Slovenska geografska imena – Julijske Alpe«, ne pa tudi gorsko ime ali oronim.

Navkljub pomanjkljivostim baze lahko na podlagi analize zaključimo, da so pokrajinska imena tista, ki so med najmanj obravnavanimi, kar je dodaten razlog za njihovo temeljito obravnavo v osrednjem delu te monografije. Že Bezlaj (1956) je bil prepričan, da so si vsa imena enakovredna in si zaslužijo enako pozornost, ne glede na imenski sloj, ki mu pripadajo. Dodaja tudi (1956), da je temeljito raziskovanje jezikovne prazgodovine in naselitvenih plasti mogoče šele takrat, ko je zbran in analiziran celoten slovenski besedni in imenski fond. Temelj posamezne imenoslovne študije pa je zagotovo korpus posameznega imenskega sloja.

Slika 9: Primerjava števila slovenskih znanstvenih prispevkov glede na obravnavani tip zemljepisnih imen (COBISS 2015).

1.6 O IDENTITETI

Človek si svoj primarni življenjski prostor na nek način prisvoji oziroma ga ima za svojega, ne glede na to, ali gre za ozemlje neke države, kraja ali bivališča. Smith (1991) ugotavlja, da je zaradi socialnih vezi, močne nostalgije in duhovne navezanosti povezanost s prostorom zaznavna tudi pri ljudeh, davno ločenih od domovine, in celo pri nomadskih ljudeh, ki sploh nimajo stalnih naselbin.

Prisvajanje ozemlja in navezanost nanj torej veljata tako na osebnostni kot skupnostni ravni, pri čemer se lahko prostorska identiteta poleg državne ravni zrcali tudi na pokrajinski Južnič 1993; Musek 1997). Prostorska identiteta je skupek kolektivnih predstav, ki se čuti na določenem območju. Takšna zavest se ne pojavlja zgolj pri pripadnikih skupnosti na njem, temveč tudi pri pripadnikih drugih skupnosti (Grdina 1997). Kosi (2012) namreč ugotavlja, da je eden od naravnih mehanizmov v ljudeh, da se opredelijo za nekoga ali nek prostor oziroma mu pripadajo in se hkrati od nekoga oziroma sosednjega prostora ločijo. Ljudje smo se torej sposobni združevati in ločevati na zelo različnih podlagah in ravneh; zelo izrazito v odnosu do prostora.

Grdina (1997) navaja tudi, da prostorska identiteta ni statična, ampak zelo dinamična in je kot takšna odvisna od različnih gospodarskih, družbenopolitičnih, kulturnih in drugih dejavnikov, ki se spreminjajo tako prostorsko kot časovno. S to trditvijo nekako oporeka Smithu (1991). V naši raziskavi skušamo razkriti, v kolikšni meri je ta dinamičnost dejansko prisotna med ljudmi.

Prostorska identiteta pomeni istovetenje z določenim prostorom, ki je lahko močneje ali šibkeje izraženo. Soroden pojem je identiteta prostora. V tem primeru gre za predstavo nekega prostora v zavesti ljudi. Temelji na pokrajinskih, kulturnih, zgodovinskih in izkustvenih komponentah posameznika ali celotne družbe. Pokrajinska identiteta je stanje odnosa prostorske zavesti posameznika ali skupnosti do nekega specifičnega območja – regije ali pokrajine. Kaže se skozi občutke pripadnosti, identifikacije s tem območjem oziroma pokrajino (Kosi 2012). Izkaz tega občutka je zagotovo njegovo poimenovanje. Paasi (1986) je prepričan, da je poimenovanje pomembna komponenta v simbolni identifikaciji družbene skupnosti s prostorom, v katerem živijo njeni pripadniki, pri čemer poimenovanje prostora pomeni njegovo duhovno prilastitev.

To se eksplicitno kaže tudi pri politično motiviranih preimenovanjih, predvsem krajevnih imen (na primer Urbanc in Gabrovec 2005). Kučanova (1998) poudarja, da je ime pokrajine pomemben dejavnik kohezije znotraj skupnosti, saj ne le povezuje, ampak tudi zabriše razlike znotraj skupnosti, ob tem pa poudarja enotnost v odnosu do sosednjih skupnosti. Ime ima tudi izjemno sporočilno vrednost, saj se v njem zrcali obstoj poimenovanega (Weichhart 1990). Pomembnost imena izpostavlja tudi Kosi (2012). Označi ga kot glavni simbol identitetne regije (opomba avtorja: identitetne regije so glavni predmet raziskave Kosija 2012), ki povezuje njen »image« s pokrajinsko zavestjo.

Razlikovati moramo še identiteto pokrajine, ki je, sorodno kot identiteta prostora na splošno, predstava pokrajine v zavesti ljudi. Delimo jo na subjektivno in objektivno. Subjektivno identiteto pokrajine izražajo njeni prebivalci in tudi tisti, ki živijo zunaj nje, objektivna pa temelji na fizičnem okolju, kulturi (Kosi 2012). Če je pri pokrajinski identiteti njeno ime tisto, ki jo označuje, moramo pri identiteti pokrajine izpostaviti njen obseg. Če oba pogleda združimo, lahko sklenemo, da sta bistveni podstati pokrajine, s katerima se ljudje poistovetijo, njeno ime in njen obseg oziroma razmejitev od drugih pokrajin.

Če torej na pokrajinska imena pogledamo s pomenskega zornega kota, lahko zaključimo, da je njihova bistvena lastnost obseg oziroma meja pokrajine, ki jo poimenujejo.

1.7 POKRAJINSKA IMENA – »NE BOJ, MESARSKO KLANJE«

Da je poimenovanje pokrajin aktualna tematika, ki terja poglobljeno znanstveno razpravo, kaže tudi naslednja korespondenca na medmrežnem forumu, na katerem sodelujejo učitelji geografije. Povzeto besedilo je povsem identično objavljenemu na forumu, brez kakršnihkoli lektorskih posegov v rabo ločil, velike začetnice, predlogov in sklonov, tudi odpravo tipkarskih napak. Ker je forum zaprt za splošno

javnost, so zaradi varstva osebnih podatkov imena sodelujočih odstranjena, so pa znana avtorju. Diskusija se je sicer začela v povezavi z novinarskim zapisom v času begunske krize (jeseni 2015) da so naselja Rigonce, Gruškovje in Zavrč na slovenski južni meji. Med prvimi je na to temo odgovorila oseba A, ki trdi, da je za takšno stanje kriva zapostavljenost geografije v šolskem sistemu, saj naj bi bila geografija Slovenije pred četrtem letnikom srednje šole obvezni in ne le izbirni predmet.

Temu mnenju je oporekala oseba B, ki problem vidi v populističnem novinarstvu in kot primer navedla poimenovanje slovenskih pokrajin. Takole pravi: »V šoli učimo o obpanonskih pokrajinah v vzhodni in severovzhodni Sloveniji, novinarji pa dosledno govorijo o Štajerski, štajerski avtocesti, Štajerskemu valu, štajerskemu vinorodnemu območju in ne nazadnje o Štajercih ... – stalno nas »šopajo« s 100 let starimi zgodovinskimi oznakami, čeprav so narodno zavedni pesniki v tem delu Slovenije že pred več kot 100 leti zapeli: »Slovenec sem, od zibel do groba!« Gotovo je problem tudi v naši provincialni mentaliteti, zaradi katere se marsikdo rad ponaša z »razgledom iz domače hruške«, ker kaj drugega tudi ne pozna ali noče poznati ali pa neobjektivno premalo ceni. In tu bi morala nastopiti domovinska vzgoja, ki ni zgolj geografija, ampak bi vanjo morali vključiti kar večino če ne kar vseh učnih predmetov. Slovenisti so pred mnogimi leti ustanovili razsodišče za slovenski jezik, s katerim so presojali uporabo nekaterih takrat »sodobnih« izrazov. Na ta način so opozorili novinarje in drugo javnost na slabe in boljše primere rabe našega jezika.«

Oporekala mu je oseba C: »No mene nič ne moti če me kdo označi za Primorca. Naj bo to še tako stara oznaka. Me pa moti, če reče kdo na Primorskem misli pa Koper z okolico. To je šlamparija. Pomembna je jasnosti oznake. Tudi če ni najbolj natančna. In zgodovinske oznake so tukaj že stoletja. Naše regionalizacije so pa bolj muhe enodnevnice v primerjavi s starostjo nekaterih zgodovinskih oznak.«

Razpravo je nadaljevala oseba B: »Problem primorske ni obala, ampak Idrijsko in Cerkljansko hribovje ter Bovška kotlina in Zgornje Posočje. Prav zato so te »zgodovinske« oznake, ali bolje rečeno populistične oznake, geografsko popolnoma napačne in nevzdržne. Prav tako je sporno poimenovanje »primorci« za ljudi ki niso niti blizu morja in ne živijo z morjem in od njega.

Globalno gledano je Hrvaška jugovzhodno od Slovenije. Da pa so naše regionalizacije muhe enodnevnice pa se res ne morem strinjati. Naravne enote Slovenije so starejše od katerekoli zgodovinske politične enote, na primer od Rimske države. Imena naših rek (Sava, Drava ...) so poslovenjene oblike imen, ki so jih od staroselcev prevzeli že Rimljani. Zato sem prepričan, da moramo geografi zagovarjati strokovno pravilne opredelitve in poimenovanja pokrajin ter o njihovi pravilnosti prepričevati druge, ki so pri tem bolj površni.«

Oseba C je znova podala svoje argumente: »Primorci nismo primorci. Primorska ni primorska. Primorska je zgodovinska oznaka za dele Slovenije, ki so bili med obeme vojnana okupirani s strani Italije. Ta debata o Primorski me malo spominja na predavanje na faksu. Takrat je dr. Klemenčič trdil, da Postojna ne leži na Primorskem, ker ima prenizke temperature. To je nekaj takega kot če bi rekel, da Grčija ne leži na Balkanskem polotoku, ker ne govorijo slovanski jezik. Primorska ni populistična oznaka in je strokovno pravilna oznaka. Jaz nisem primorc ampak Primorc. Primorska obsega tudi Idrijsko in Cerkljansko hribovje ter Bovško kotlino in Zgornje Posočje. Geografija ni edina veda, ki poimenuje pokrajine. Kar se tiče starost slovenskih toponimov se strinjam z vami, da so zelo stari. Poimenovanja regij so pa zelo mlada. In pri teh poimenovanjih vlada zadnjih 70 let ena velika zmešnjava. Samo pogledno območje doline reke Soče med Solkanom in Podselom. Ta del je bil v svoji »geografski zgodovini« že del predalpskega sveta, primorskih (submediteranski) pokrajin, dinarsko kraških pokrajin in v vseh možnih prehodnih kombinacijah. Imenoval se je Spodnja soška dolina, Kambreško z Banjško planoto, Spodnja Soška dolina s Kambreškim, Kanalsko. Po zadnji regionalizaciji, ki naj bi jo učili v šoli spada med Dinarskokraške planote in hribovja. Se pravi celinsko podnebje, apnenec ali dolomit, redka rečna mreža, ... Hkrati mi pa na vrtu, raste kivi, kaki in fige. Kamnina je kongolmerat in fliš, in na vsaki strani vasi je en stalno tekoč potok. Sedaj naj bo pa človek pameten in strokoven. Na drugi strani je bil ta del Slovenije 800 let znan kot Goriška in slabih zadnjih sto let znan kot Primorska. Katera oznaka je sedaj bolj natančna in jasna.? Oziroma stabilna.«

Oseba B mu odgovarja: »Vse te razlage s katerimi »opravičuješ« ta populistična in dnevnopolitična poimenovanja niso geografska in nimajo nobene zveze z geografijo. Prav zaradi takšnih razlogov smo za jugozahodni del Sloveniji opustili ime primorska Slovenija in ga nadomestili z obsredozemska – da se ne mešajo pojmi kot jabolka in buče. Žal mi je, če učitelj geografije ne sprejema geografskih razlag in namesto tega širi populistične razlage, ki se na ta način krepijo na račun znanstveno dognanih. Slovenija je v večjem delu prehodna pokrajina med različnimi evropskimi pokrajinami in njihovimi vplivi. Zato bomo z novimi spoznanji naše geografske pokrajinske opredelitve še spreminjali, tako kot jih tudi geologi in drugi. Glede populističnih in dnevnopolitičnih oznak pa še to: Če se Primorska in Primorci definirajo z razlago ki jo navajaš: »Primorska je zgodovinska oznaka za dele Slovenije, ki so bili med obeme vojnana okupirani s strani Italije«; kako naj z enakim vatlom poimenujemo druge dele Slovenije – morda Dravska banovina in prebivalce Dravske banovinci. Če upoštevamo še starejšo avstroogrsko delitev pa imena Primorska nimamo več in ta razpade na več enot od katerih je ena tudi Kranjska. Zakaj pa sebe ljudje nekdanje Kranjske ne poimenujejo Kranjci? Zato ker so naši predniki že v 19. stoletju spoznali slabost take provincialne delitve in so namesto kranjskega jezika in Kranjcev načrtno uvedli ime slovenski jezik in Slovenci, besedo kranjski pa so prihranili za kranjske klobase. In če gremo pri tem populizmu še malo nižje, se pokaže prava bit slovenske provincialne mentalitete in populizma. Če hočeš povedati da si boljši od drugih Slovencev si štajerc, primorc ..., oni drugi pa niso Slovenci ampak so žabarji. Če sam ne moreš biti boljši z dejanji (na težji način), pa lahko postaneš boljši na lažji način, tako da drugega potopiš v mlako. Kateri slovenski pesnik je že pisal o tem?«

Potem pa spet oseba C: »Spoštovani. Ne vem kako naj to povem in bom hkrati še spoštljiv. Označili ste me za populista. Mislim, da bodo Prešernove besede najbolj primerne:« *Le čevlje sodi naj kopitar.*» V Sloveniji vlada neko prepričanje, da se z godovino lahko ukvarja prav vsak, ki ima pet minut. Moja trditve je bila, da vlada na področju poimenovanj regij zmešnjava. To sem dokazoval na mojem domačem območju. Te trditve niste mogli ovreči. A je moja izjava populistična ali ne lahko sodijo samo zgodovinarji in ne geografi. Ni moj problem, če vi ne ločite med Primorsko in primorskimi/ob sredozemskimi pokrajinami. Ne bom pa si dovolil, da bo nezgodovinar sodil o mojem strokovnem področju. Po vašem mnenju bi verjetno morali vse Tržaške ulice v naseljih med Ljubljano in morjem spremeniti v Kopske, ker sedaj ne vodijo več v Trst ampak Koper. Spotaknili ste se o regionalne identitete. Mislim, da je eden od EU sloganov: »Evropa regij«. Hkrati je bil letošnji tabor DUGS na Gorenjskem. Kaj pa je Gorenjska drugega kot regionalna identiteta. Ali jo znate utemeljiti z geografskimi kriteriji. Gorenjska je slovenski prevod za Oberkrain.«

V razpravo se je vključila tudi oseba D, učiteljica iz Bele krajine. Takole pravi: »Kolega (oseba B), pišete o štajerskem vinorodnem območju, ki naj bi ga novinarji populistično uporabljali po vašem mnenju. Kolikor sama vem, pa učence v OŠ učimo o treh vinorodnih rajonih – podravskem, posavskem, primorskem. Pa smo spet tam. A je to tudi populistično? Spet nima to poimenovanje nobene povezave z geografsko regionalizacijo. Si predstavljate, da na radiu objavijo prometna poročila o prometni nesrečni na obpanonski avtocesti? Koliko voznikov bi vedelo, za katero cesto gre? Dejstvo je, da nikoli ne bomo rekli Prekmurcu, Štajercu, Posavcu, Prleku da je Obpanonec. Kot ne bomo rekli Primorcem, da so Obsredozemci, ali Gorenjcu, da je Alpec (ojej, ali kako že bi vi to poimenovali???) , Korošci pa Predalpci? Nekako ne gre. A potem so Notranjci, Kočevci, Dolenjci in Belokranjci Dinarskokraševci???? Sem Belokranjka z južne meje s Hrvaško, ki živi na Dolenjskem in nisem Dolenjka. In moji učenci ponosno povedo, da jih poučuje Belokranjka, da pa nisem Dolenjka. In ko jih v 9. razredu junija pospremim z zaključnimi mislimi, jim vedno rečem, da ko bodo hodili po svetu, da naj ponosno povedo, da so Dolenjci in Slovenci. Ker oni so ponosni, da so Dolenjci, včasih morda manj, da so Slovenci, pa nas večina med nami ve zakaj, saj včasih nismo ponosni na našo državo. ... Pokrajinska identiteta nas oblikuje in to je zelo težko izbrisati oz. spremeniti z vidika strokovnih geografskih poimenovanj in regionalizacij. In ne gre za postavljanje, da smo nekaj več, da smo pomembnejši.«

Oseba B odgovarja: »Metka, za odgovor na tvoj komentar in vprašanje: » Dejstvo je, da nikoli ne bomo rekli Prekmurcu, Štajercu, Posavcu, Prleku da je Obpanonec. Kot ne bomo rekli Primorcem, da so Obsredozemci, ali Gorenjcu, da je Alpec (ojej, ali kako že bi vi to poimenovali???) , Korošci pa Predalpci?«

Nekako ne gre. A potem so Notranjci, Kočevci, Dolenjci in Belokranjci Dinarskokraševci????«; si prosim pogledaj Krajevni leksikon. Ni cilj geografske regionalizacije v poimenovanju in preimenovanju prebivalcev, ampak v poimenovanju in opredelitvi pokrajin. Štajerska in primorska v našem primeru pa nista pokrajini niti naravni enoti niti etnični skupnosti ali območje kakšnega narečja ali cerkvene delitve ... Štajerska je bila zgolj zgodovinska tvorba, ki je na našem ozemlju že ~100 let ni več, primorska pa je obstajala zgolj v političnem programu priključitve matični domovini, obe nikoli nista bili samostojni enoti z lastno funkcijo in upravnim središčem ... Če hočemo geografijo razvijati kot znanost, in jo tako tudi uveljavljati v naši družbi, se moramo držati znanstvenih razlag, ne pa da zraven mešamo populizem in včasih že kar gostilniške opredelitve.«

Razpravo nadaljuje oseba C: *»Nekaterim se res ne da dopovedati da ne moreš mešati hrušk in ananasov. Nihče ni nikoli trdil, da so Štajerska, Koroška, ...termini, ki izhajajo iz geografije. Ampak izhajajo iz zgodovine. Krajevni leksikon ne obavnava zgodovinskih dežel ampak naselja v Sloveniji. Zato dežel notri ni. Kot ni Obpanonskih pokrajin. ... Identiteta je zapleten pojem. Med prvimi urami DKE v sedmem razredu se pogovarjamo ravno o tem. In ena oseba nima samo ene identitete. Nekdo je lahko Primorc, Vipavc, Slovenc, Slovan, Evropejec. Proces, kako se neka identiteta oblikuje je zapleten. Na Primorce je pač vplivala izkušnja dvajsetih let fašizma in jih v tem smislu povezala. Tukaj ni nič gostilničarskega in populističnega. Označevanje mnenj drugače mislečih s populističnimi (še posebej iz področji, o katerih očitno nič ne veste, kar ste pokazali z izjavo o Štajerski in deželah in zadnjič izjavo o mejah Primorske) pa je odkrito rečeno žaljivo. Slovenski pravopis definira besedo populist z :«politik, ki si prizadeva ugajati (preprostim) ljudem. V znanosti pa običajno populizem definiramo kot zanemarjanje stroke v korist ugajanju slušateljem. Če boste našli v moji razlagi dežele, meje Primorske, ... poskus zanemarjanja stroke v korist ugajanja slušateljem potem sem verjetno res populist. Toda kot sem rekel: Le čevlje sodi naj kopitar.«*

Živahno izmenjavo mnenj zaključujemo z mnenjem osebe B, tudi pisca nekaterih geografskih učbenikov za osnovno šolo: *»Kako geografske pa so nekdanje zgodovinske upravne meje in kulturne posebnosti, ki so se tako zasidrale v našo zavest? To je zelo različno: Gorenjska je najbolj geografska pokrajina. Na treh koncih je zaprta med hribe in stisnjena v Ljubljansko kotlino, obsega tudi zgornje porečje Save. Zato bi lahko dejali, da ima več kot 75 % geografske meje. Povsem negeografske pa so meje med Štajersko, Dolensko in Gorenjsko po reki Savi med Ljubljano in hrvaško mejo. Rečne doline v predalpskem hribovju ali znotraj večje kotline so prometne, naseljitvene in gospodarske hrbtenice pokrajine. Če potegnemo mejo po reki, je takšna meja iz upravnega gledišča zelo praktična, iz življenjskega in delovnega gledišča pa popolnoma negeografska. Poglejmo to na primeru Krškega in Vidma, ki sta vsak na drugem bregu Save, prvo na dolenski strani in drugo na štajerski strani. Danes je to enotno mesto, v eni občini in tudi JE Krško je v resnici na Videmski strani. Podobno je tudi v Brežicah in drugih občinah ob Savi. V geografski členitvi je zato Posavsko hribovje ena pokrajina, po zgodovinsko upravni členitvi pa je razdeljena na tri ločene enote. Posledica je nastajanje pokrajin kot so Spodnjeposavska in Zasavska, ki so bolj geografske in manj zgodovinske. Posebno zanimiv je v teh delitvah položaj Ljubljane. Namesto da bi bilo mesto središnji kraj pokrajine, je v teh zgodovinsko upravnih enotah izločeno iz pokrajine in pokrajinske zavesti. Danes se »gorenci in dolenci« večinoma končajo v primestnih delih Ljubljane, kjer je v času okupacije potekala bodeča žica. ... In tako je Ljubljana še danes po tej populistični delitvi posebno iz pokrajine izločeno ozemlje. ... Gotovo smo za popularnost zgodovinskih in kulturnih delitev nekaj krivi tudi geografi, ki ne uspemo ljudem bolj približati in ozavestiti pokrajinske delitve na geografske pokrajine. Res je, da poznamo več pokrajinskih členitev glede na uporabljene kriterije in namene delitve. Za lažjo prepoznavnost strokovnih argumentov v javnosti, bi bilo bolje, če bi uveljavljali le eno pokrajinsko delitev, ki bi bila javnosti lažje razumljiva, bolj domača in splošno uporabna. Po drugi strani pa bi se morali čim prej znebiti prej opisanih nesmiselnih usedlin preteklosti. Geografija je v šolah nacionalni predmet in mora zato tudi vzgajati o državljskih vsebinah, kar pa pokrajinska in narodna pripadnost gotovo sta.«*

Čeprav predstavljeno razpravo ne moremo imeti za znanstveno, zelo plastično nakazuje nekatere izzive, povezane z imeni pokrajin, regionalizacijami ter identiteto in seveda kar kliče k nujnosti znanstvene obravnave pričujoče tematike.

2 POKRAJINSKA IMENA V PISNIH VIRIH

Med najbolj uveljavljenimi sredstvi za posredovanje zemljepisnih imen so zemljevidi (Peršolja 2003). Delimo jih glede na vsebino in merilo. Po vsebini razlikujemo splošne in posebne zemljevide, po merilu pa zemljevide v velikem, srednjem in malem merilu (Vrišer 2002). Ne glede vrsto zemljevidov in njihovo merilo so poleg matematičnih, naravnogeografskih in družbenogeografskih kartografskih elementov del sodobnih zemljevidov tudi tako imenovani ostali elementi, med katere kot najpomembnejšega uvrščamo tudi različna zemljepisna imena (Vrišer 2002), saj pojasnjujejo številne objekte, ki jim pripadajo (Fridl 1999).

Pri objektih z veliko površino, navadno prikazanih ploskovno, so napisi, običajno z večjimi razmiki med črkami, razporejeni znotraj meja poligonov, tako da zajemajo obsežnejši prostor. Tako je površinska razprostranjenost pojavov vsaj deloma razvidna iz položaja napisov (Lovrić 1988), ki so pogosto rahlo ukrivljeni in glede na obliko poligona postavljeni v smeri najdaljše osi, vendar praviloma ne smejo presegati dveh tretjin njene dolžine. Pri takšnih imenih je treba skrbno pretehtati lego vsake črke, sicer je napis slabo berljiv ali celo moti sporočilnost ostalih imen. Obstaja tudi pravilo, po katerem razmiki med črkami ne smejo presegati štirikratne višine črk. Razmik pa ni odvisen le od višine, temveč tudi od vrste in barve črk ter barve podlage, na kateri je napis (Radošević 1974).

Zemljepisna imena so nujna za razumevanje pokrajine, hkrati pa so za zemljevid precejšnje breme. Zahtevajo namreč veliko prostora, pogosto na račun izpuščanja drugih kartografskih znakov. Biti morajo čitljivo pisana in razumljiva, estetsko izpisana, pravilno razporejena in podobno. Zemljevid, ki ima preveč imen, je nepregleden (Vrišer 2002).

Čeprav so zemljevidi med najbolj uveljavljenimi sredstvi za posredovanje zemljepisnih imen, zaradi tehničnih omejitev in nekaterih drugih razlogov nikakor ne vsebujejo vseh zemljepisnih imen v pokrajini (Peršolja 2003). Zato poglobljena raziskava terja širši nabor virov zemljepisnih imen.

2.1 ARHIVSKO GRADIVO

»Nič ne povezuje preteklosti in sedanosti močnejše kot zgodovinski zemljevidi.« (Bister 1995, VII).

»Arhivsko gradivo je izvorno in reproducirano (pisano, risano, tiskano, fotografirano, filmano, magnetno, optično ali kako drugače zapisano) dokumentarno gradivo, ki je bilo prejeta ali je nastalo pri delu pravnih oziroma fizičnih oseb in ima trajen pomen za znanost in kulturo« (Zakon o varstvu ..., 2006). Del arhivskega gradiva so tudi zemljevidi, ki so nastali do leta 1900 (večina obravnavanih zemljevidov hranita arhivski fond NUK-a in Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU) in sedanje slovensko ozemlje prikazujejo bodisi v celoti bodisi po delih.

2.1.1 ANTIKA

O predantični kartografiji v sodobnem pomenu ne moremo govoriti. Takratni »zemljevidi« so bile preproste upodobitve okolja, v katerem je avtor živel. Nastale so z različnimi tehnikami (risanje, vrezovanje, dolbenje) na naravnih materialih, kot so les, kosti, glina, kamen oziroma stene jam in spodmolov. Večina se jih zaradi zunanjih vplivov in neobstoječih materialov ni ohranila (Gašperič 2007). Za najstarejši doslej odkriti zemljevid velja babilonska glinena tablica, na kateri je upodobljen del Zemlje in datira 2300 let pred Kristusom (Zemljevid 2016).

Predhodniki zemljevidov so verjetno nastajali že prej. V tisočletjih pred našim štetjem so sumerska, egipčanska, babilonska, feničanska, kitajska in indijska civilizacija razvile matematično in filozofsko znanje, s katerim so si pomagale pri dojemanju in prikazovanju tedaj znanega sveta.

Razvoj kartografije kot znanstvene vede se je v Evropi začel v antiki. Številni znani grški učenjaki so se ukvarjali z ugotavljanjem oblike Zemlje, njeno velikostjo in njenim prikazovanjem (Gašperič 2007). Prvi zemljevid takrat poznanega sveta je v 6. stoletju pr. Kr. sestavil Anaksimander, a se žal ni ohranil.

Podobno usodo so doživeli tudi nekateri pozneje izdelani zemljevidi. Grški učenjaki so nanje že vrsovali stopinjsko mrežo. Prva takšna zemljevida sta v 3. stoletju pr. Kr. izrisala Eratosten in Dikeyarh. Za najbolj znanega antičnega geografa in kartografa velja Klavdij Ptolemaj (*Claudius Ptolemaeus*). Živel je v 2. stoletju in izdal delo Geografija (*Geographiké hyphégesis*) ter zemljevid takrat znanega sveta, ki se v originalu sicer ni ohranil, se je pa po zaslugi Arabcev skoraj v celoti ohranilo njegovo pisno delo. Ptolemajev zemljevid sveta so v najrazličnejših izvedbah in predelavah izdajali tudi še v novem veku (Vrišer 1998; Gašperič 2007).

Antična kartografija je po Ptolemaju začela nazadovati. V obdobju Rimskega cesarstva so se kartografski izdelki podredili praktičnim zahtevam trgovine, vojske in prometa. Rezultat takšnega dojetja so bili grafični itinerariji, zemljevidi, ki prikazujejo kraje in natančne razdalje med njimi, vse ostalo na njih pa je bilo postranskega pomena in zato zelo posplošeno prikazano.

Iz antike se je ohranilo le malo kartografskega gradiva. Razloga sta prav gotovo majhno število izdelanih zemljevidov in dolgo obdobje, v katerem se mnogi zaradi različnih razlogov niso ohranili (Gašperič 2007).

Slovenski prostor je bil v tem zgodnjem kartografskem obdobju prikazan le kot del širšega območja, zato so nam lahko deloma v pomoč le rimski itinerariji (Gašperič 2007). Najstarejša redakcija itinerarijev je grška iz leta 1200, tako imenovani urbinski rokopis, ki ga hrani Vatikanska knjižnica. Znan je pod imenom *Codex Urbinas graecus 82*. Zadnja knjiga vsebuje 27 zemljevidov tedaj poznane sveta, med njimi 10 zemljevidov Evrope (Slovenci ... 1986). Ozemlje Slovenije je prikazano na petem zemljevidu. Ker se izvornik, kot že povedano, ni ohranil, dobimo le vpogled v poznejše različice. Leta 1507 je zemljevid izdal Martin Waldseemüller. Na njem najdemo pokrajinski imeni *Istria* in *Alpi montes*, vendar je slednje locirano zelo na vzhodu in verjetno poimenuje celotne Alpe. Izdaja istega avtorja iz leta 1513 vsebuje imeni *Carantae mons* in *Cetins mons*. Najpoznejša obravnavana izdaja je iz leta 1578, ko jo je izdal znameniti kartograf Gerhard (tudi Gerardus) Mercator. Na njej je še največ pokrajinskih imen: *Ocra mons*, *Caravancas mons*, *Istria* in *Cetins mons*.

Poznejšo različico tega dela je leta 1883 objavil Carl Friderich Wilhelm Müller. Grškemu besedilu so dodani latinski prevod in komentarji v latinskem jeziku. Delo je objavljeno v dveh zvezkih, ki pa ne vsebujeta zemljevidov. Med besedilom najdemo naslednja pokrajinska imena: *die Karavanken*, *Ocra Mons*, *Carso vel Karst*, *Caravancas* in *Caravancæ ter Istriæ* (Müller 1883). Ptolemajevi zemljevidi se v izvorniku sicer niso ohranili, bili pa so temelj številnim poznejšim kartografskim upodobitvam z začetka novega veka (Gašperič 2007).

Poleg klasičnih zemljevidov so kot vir zemljepisnih imen uporabna raznovrstna druga dela, povezana z opisovanjem ozemelj. Eno takšnih, ki se dotika tudi sedanjega slovenskega ozemlja, je *Itinerarium Hierosolymitanum* ali *Itinerarium Burdigalense* oziroma Jeruzalemski potopis. Napisal ga je anonimni romar, verjetno kristjan, ki je v letih 333 in 334 iz Burdigala (sedanji Bordeaux) potoval v Sveto deželo (Itinerary from Bordeaux to Jerusalem 1887). Itinerarij je popis krajev s krajšimi komentarji, ki jih je avtor zapisal na svoji poti. Romanje je torej začel v Burdigalu v sedanji Franciji in pot nadaljeval prek sedanjih severne Italije in Slovenije ter Balkanskega polotoka in Male Azije do Jeruzalema, od koder se je proti domu vračal prek Apeninskega polotoka (Gašperič 2007). V angleščino prevedeni različici iz leta 1887 je razvidno, da avtor v uvodnem delu navaja zgolj pomembnejše kraje in razdalje med njimi. Na strani 6 je navedeno: »*Here rise the Julian Alps*« (»Tukaj se vzpenjajo Julijske Alpe«), v izvorniku (*Itinerarium Burdigalense ... 2014*) pa: »*Inde sunt Alpes Iuliae*«. Drugih pokrajinskih imen z območja Slovenije v njem ni (*Itinerary from Bordeaux to Jerusalem 1887*).

Zanimiv vir iz tega obdobja je tudi *Tabula Peutingeriana*. Gre za v 4. stoletju izdelano srednjeveško kopijo Castorijevega cestnega zemljevida Rimskega cesarstva iz 1. stoletja. Zemljevid je dobil ime po augsburškem starinarju Konradu Peutingerju, ki ga je imel v lasti. Sestavljen je iz enajstih odsekov (v izvorniku jih je bilo verjetno dvanajst) širine 34 cm in dolžine 6,8 m. Na zemljevidu so poudarjene predvsem ceste v rdeči barvi in kraji z možnostjo nastanitve. Površje označujejo verige svetlo rjavih gričev, reke so vijugaste črte v zeleni barvi. Večji, obzidani kraji so prikazani s stavbami in obzidjem, manjši

pa s stolpi ali samo z imenom kraja. Izjeme so mesta Rim, Konstantinopol in Antiohija, ki so zaradi pomembnosti predstavljena s podobo božanstva (Goss 1993). Poleg cest in poti so vpisane razdalje med kraji, podane v rimskih miljah (Mihevc 1998). Med pokrajinskimi imeni s slovenskega ozemlja lahko na tem zemljevidu najdemo le zapis *Isteria*, in sicer na 4. segmentu (Miller 1888).

Ker so zemljevidi antičnega in predantičnega obdobja izjemno redki ter običajno izdelani v majhnih merilih, ozemlje sedanje Slovenije ni podrobneje prikazano. Sklenemo lahko, da so že na najstarejših zemljevidih, ki vsebujejo zemljepisna imena, prikazana tudi nekatera pokrajinska, vendar jih je zelo težko prostorsko umestiti in zamejiti. Očitno je, da na podlagi kopij zemljevidov posameznih avtorjev zelo težko sklepamo o imenskih vidikih na izvirnih zemljevidih. Za ponazoritev te trditve si oglejmo primer zemljevida *Codex Urbinas graecus 82* in njegovih poznejših kopij različnih avtorjev (preglednica 1).

*Preglednica 1: Zastopanost pokrajinskih imen na zemljevidih različnih avtorjev, nastalih na podlagi dela Codex Urbinas graecus 82 (*isti avtor).*

pokrajinsko ime / leto kopije	1507*	1513*	1578	1883
<i>Alpi montes</i>	da			
<i>Carantae mons</i>		da		
<i>Cetins mons</i>		da	da	da
<i>Istria; Istriæ</i>	da		da	
<i>Ocra mons</i>			da	da
<i>Caravancas mons, die Karavanken, Caravancas, Caravancæ</i>			da	da
<i>Carso vel Karst</i>				da

Na podlagi v preglednici navedenih imen lahko ugotovimo, da je med posameznimi kopijami težko povleči kakršnekoli vzporednice. Očitno je, da so jih poznejši avtorji spreminjali in jih dodajali skladno s svojim vedenjem; prav tako je očitno, da se niso ozirali izključno na izvirnik.

Na najstarejših zemljevidih so s pokrajinskimi imeni poimenovani predvsem vzpeto površje, polotok Istra in pokrajina Kras.

2.1.2 SREDNJI VEK

V srednjem veku je antično kartografsko znanje utonilo v pozabo, v ospredje so stopili arabski kartografi. Na dolgotrajno, mnogokrat težavno sprejemanje antičnih, arabskih in drugih spoznanj je močno vplivala tudi krščanska Cerkev. S pomočjo samostanov, svoje organizacije in močnega vpliva, ki ga je imela, je postala sito med postopnim odkrivanjem drugih spoznanj in kultur ter krščanskimi nazori in dogmami, ki so bile takrat v veljavi. Ne smemo namreč zanemariti dejstva, da tedanja dela niso bila namenjena širši javnosti, temveč tedanjemu krogu intelektualcev, ki so bili skoraj izključno člani samostanskih redov. Avtorji zemljevidov so bili predvsem menihi iz različnih samostanov, zato to dobo označujemo kot obdobje samostanske ali meniške kartografije (Gašperič 2007).

Po tedanjem prepričanju različnih civilizacij je imela Zemlja okroglo, ovalno ali štirioglo obliko in naj bi bila plavajoča plošča, ki jo obdaja morje. Med zemljevidi prevladujejo tako imenovane T-O karte, ki vsebujejo rimsko zasnovano okroglega sveta (lat. *orbis terrarum*). Na njih je takrat znani svet razdeljen na tri dele: v zgornji polovici krogle je Azija, spodaj levo Evropa, nasproti pa Afrika. Meja med Evropo in Afriko, potekajoča v smeri sever–jug, je Sredozemsko morje, ki je dejansko usmerjeno od zahoda proti vzhodu, meja med Azijo in spodnjo polovico krogle, potekajoča v smeri vzhod–zahod, pa je reka Don, ki kljub vijugavemu toku v osnovi teče v smeri sever–jug. Obe ločnici med celinami oblikujeta črko T, njuno stičišče pa sovпада z lego Svete dežele. Obdajajoče morje predstavlja črko O (Fridl 1999).

Poleg samostanskih zemljevidov omenimo še arabske zemljevide, ki so orientirani proti jugu in opremljeni z arabskimi napismi, zato na evropsko kartografijo niso imeli večjega vpliva. Na enem od njih, *Tabuli Rogeriani*, ki ga je za sicilskega kralja Rogerja II. izdelal znameniti kartograf Mohamed Al-Idrizi, je prikazano tudi sedanje slovensko ozemlje, imenovano *ard anklaiia* (Slovenci v svetu 1986; Tabula Rogeriana 2015).

Posebno skupino sestavljajo pomorski ali portulanski zemljevidi, ki so nastali na podlagi pomorskih knjig, tako imenovanih periplov oziroma portulanov, in prikazujejo predvsem morja, obale in pristanišča (Slovenci v svetu 1986). Za tisti čas so bili zelo točni, saj natančno prikazujejo obalno črto, pristanišča in kompasne smeri plovbe po morju (Gašperič 2007).

Te zemljevide s prikazi območja sedanjega ozemlja Slovenije predstavljamo bolj natančno.

Leta 1119 je kartograf Guido (Guido Pisanus) narisal poenostavljen, proti vzhodu orientiran zemljevid Zahodnega Rimskega cesarstva. V središču zemljevida je Rim (Höck in Leitner 1984). Na njem na območju slovenskega ozemlja ni nobenih pokrajinskih imen. Leta 1154 je izšel tako imenovani Al-Idrizijev atlas. Gre za barvni zemljevid sveta, sestavljen iz sedemdesetih listov, orientiranih proti jugu. Njegov avtor, mavrski kartograf Al-Idrizi, ga je izdelal v Palermu. Verjetno je meril 3,5 krat 1,5 m, narejen pa je bil na podlagi podnebnih pasov (Gašperič 2007; Al-Idrisi's world map 2015). Po zaslugi arabskih mornarjev in trgovcev imajo obale na njem precej pravilne oblike, gorovja pa so narisana v nizih krtin (Gašperič 2007). Zemljevid je izdelan v zelo majhnem merilu, napisi na njem so arabski.

Okrog leta 1235 so saški menihi na steno benediktinskega samostana v severnonemškem Ebstorfu naslikali tako imenovan Ebstorfski zemljevid. Velja za največji znani srednjeveški zemljevid, saj so bile njegove dimenzije kar 3,58 krat 3,56 m. Je okrogle oblike in orientiran proti vzhodu, z Jeruzalemom v središču. Ker je bil med drugo svetovno vojno uničen, obstajajo le njegove fotografije in reprodukcije (Slovenci v svetu 1986). Na njem je Koroška verjetno prvič poimenovana *Carinthia* (Höck in Leitner 1984; Ebstorfski zemljevid 2015; Gašperič 2016).

Leta 1439 je bil izdelan rokopisni zemljevid območja srednje Evrope, ki so ga leta 1491 odtisnili v lesorezni tehniki. Njegov avtor je kardinal Nicolaus Cusanus, ki je bil škof v Briksnu. Zemljevid, katerega original se ni ohranil, je ostal znan zaradi poznejših rokopisnih predelav in bakroreznih odtisov (Slovenci v svetu 1986; Marković 1993). Cusanus se je zgledoval po Ptolemajevih zemljevidih. Zemljevid je orientiran proti severu, ozemlje Slovenije je prikazano v njegovem južnem delu (Gašperič 2007). Za imenoslovno analizo pokrajinskih imen nam žal ni uspelo pridobiti njegove primerne različice.

Leta 1459 je menih Fra Mauro izdelal velik stenski zemljevid sveta, ki velja za vrhunski dosežek srednjeveške kartografije. Je okrogle oblike, premera 1,95 m. Gre za najpodrobnejši zemljevid tistega obdobja. Na njem se na primer Afrika in Azija stikata na jugu in tako ne zapirata Indijskega oceana (Goss 1993). Na območju Balkanskega polotoka je vidno ime *Evropa*, na območju sedanjega slovenskega ozemlja pa *Panonia ...rior*. Na območju Slovenije so označena tudi nekatera mesta (Gašperič 2007).

Avtor dveh romarskih zemljevidov je Erhard Etzlaub. Leta 1492 je izšel njegov zemljevid *Daß ist der Rom Weg von meyllen zu meyllen mit puncten verzeychnet von eyner stat zu der andern durch deutsche lantt* ('To je rimska pot, od milje do milje, označena s točkami, od enega mesta do drugega skozi nemško deželo'), ki je obsegal manjše območje kot nekaj let mlajši zemljevid *Das sein dy lantstrassen durch das Römisch reych von einem Kunigreych zw dem andern dy an Tewtsche land stossen von meilen mit puncten verzeichnet* ('To so podeželske ceste v Rimskem cesarstvu iz enega kraljestva v drugo, ki mejijo na nemško deželo, od milje označene s točkami') iz leta 1501. Zaradi praktičnosti uporabe sta bila zemljevida orientirana proti jugu (lažja uporaba Etzlaubovega kompasa, cilj romanja je Rim, ki je na zemljevidu zgoraj – pred romarjem). Gorovja in hribovja so označena s širšimi osenčenimi pasovi, kraji pa s krogi in imeni. Ceste so prikazane z linijo pikic, s tem, da vsaka od njih predstavlja razdaljo ene nemške milje. Na prvem zemljevidu so označene le glavne poti proti Rimu, na drugem je gostota poti večja (Höck in Leitner 1984; Gašperič 2007). Na prvem zemljevidu so na območju sedanje Slovenije pokrajinska imena *Krein*, *Kern*, *Histria* in *Steiermark*.

Leta 1493 je humanist in zgodovinar Hartmann Schedel objavil delo Nürnbergška kronika (*Liber Chronicarum*), ki vključuje tudi zemljevid večjega dela Evrope, natisnjen v lesorezni tehniki. Njegova avtorja sta Wilhelm Pleydenwurff in Michael Wolgemot (Kozličič 1995). Orientiran je proti severu, območje Slovenije in del Jadranskega morja sta upodobljena v njegovem južnem delu. Reke so narisane v obliki trakov, gorovja pa upodobljena s krtinami, med katerimi so vpisana le imena nekaterih večjih krajev (Gašperič 2007). Na območju sedanje Slovenije ni nobenih pokrajinskih imen.

Podobno kot antični in predantični zemljevidi so tudi srednjeveški zemljevidi redki in večinoma izdelani v majhnih merilih. Ker Slovenija v političnem smislu ni obstajala, sedanje slovensko ozemlje ni podrobneje prikazano, zato je na njem skromno tudi število zemljepisnih imen (Gašperič 2007).

Se pa v tem obdobju prvič pojavijo imena poznejših avstrijskih dežel, iz preteklega obdobja pa se ohranja ime Istra. Imena vzpetega sveta se ne pojavljajo, dobili pa smo prvo arabsko poimenovanje našega prostora.

Preglednica 2: Pregled pokrajinskih imen na nekaterih srednjeveških zemljevidih glede na leto njihove izida.

leto izida zemljevida	pokrajinska imena
1119	ni pokrajinskih imen
1154	<i>ard anklaia</i>
1235	<i>Carinthia</i>
1459	<i>Panonia ...rior</i>
1492	<i>Krein, Kern, Histria, Steiermark</i>
1493	ni pokrajinskih imen

S srednjim vekom so na nek način povezane tudi historične topografije, ki so izjemnega pomena za raziskovanje predvsem krajevnih imen, kot vir pokrajinskih imen pa se niso izkazale kot posebej uporabne.

Historične topografije so registri krajevnih imen določene pokrajine in njihovih zgodovinskih oblik od prve omembe dalje, zato so posebej priročne pri identifikaciji sodobnih imen na starih zemljevidih in tako neprecenljiv pripomoček za raziskovanje zemljepisnih imen v arhivskih virih (Štih 1987). Sistematična izdelava celotne srednjeveške historične topografije slovenskega ozemlja že dolgo spada med pomembne načrte slovenskega zgodovinarja (Grafenauer 1986).

Z zbiranjem in urejanjem tovrstnega gradiva sta se že leta 1932 začela ukvarjati Ljudevit Hauptman in Milko Kos. Prvi, ki je bil tudi idejni vodja tovrstnega dela, je zbiral imena za slovenski del Štajerske, Kos pa za Kranjsko. Vojna vihra je Hauptmanovo gradivo uničila, Kos pa je po končani drugi svetovni vojni z delom nadaljeval in rezultate objavil leta 1975 (Kos 1975). Leta 1982 je izšla historična topografija za Prekmurje, ki jo je pripravil Ivan Zelko (Zelko 1982). Hauptmanovo delo je nadaljeval oziroma na novo opravil Pavel Blaznik. V pisni obliki so ga objavili šele po njegovi smrti leta 1984 (Blaznik 1986; Blaznik in Mihelič 1989). V njem so zbrana imena za Koroško in Štajersko (Štih 1987). V tem obdobju je bilo obdelano tudi gradivo za Primorsko, a je ostalo v rokopisu.

Tako je bilo po drugi svetovni vojni na tem področju opravljenega že precej dela, pa vendar se je poznavanje zgodovinskih virov za naše ozemlje v domačih in tujih arhivih v zadnjih desetletjih še bistveno izboljšalo in tudi izpopolnilo. Izdane so bile številne nove zbirke virov, kar je povečalo obseg dostopnih in uporabnih podatkov. Druga »pomanjkljivost«² že narejenih historičnih topografij je časovna omejitev na čas pred letom 1500, torej zgolj na srednjeveško obdobje (Slovenski toponimi v času in prostoru 2015). Ena od njihovih pomanjkljivosti je tudi navedba izključno krajevnih imen. Preostalih v teh delih žal ni. Navedene kritike kar kličejo k izpopolnitvi obstoječih zbirk.

Zavedajoč se tega spoznanja so se sodelavci na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa lotili projekta *Nova historična topografija Slovenije*, ki bo dolgoročno celovito pokril celotno državno ozemlje in časovno zajel obdobje vse do 19. stoletja (Slovenski toponimi v času in prostoru 2015). Takšna topografija bo dobrodošel pripomoček tudi za analizo mlajših zemljevidov.

Poleg srednjeveškega gradiva bo nova topografija v največji možni meri zajela različne zgodovinske vire novega veka, od urbarjev do terezijanskega/franciscejskega katastra in zgodovinskih zemljevidov. Tako bo bistveno dopolnila in v mnogočem popravila dosedanje poznavanje tematike oziroma obstoječe historično-topografske priročnike. Zelo dobrodošla je tudi izkazana namera o interaktivni spletni različici, ki bi uporabniku omogočila lažje in bolj poglobljeno raziskovanje. Končni cilj projekta bo pripomoček, ki bo obogatil poznavanje slovenske preteklosti in identitete slovenskega prostora (Topografija 2015).

Pri raziskovanju pokrajinskih imen so nam topografije v le delno pomoč, saj vsebujejo samo krajeva imena. Se pa da tudi iz krajevnih imen poiskati posamezne korene v pokrajinskih imenih in si na podlagi teh pomagati pri identifikaciji imen v sodobni rabi. Izdelana topografija, kot je nakazana v projektni dokumentaciji, bo predvidoma izjemno učinkovit pripomoček, ki nam bo v prihodnje zagotovo olajšal delo.

2.1.3 NOVI VEK

Tiskarskim izumom, preporodu v 15. stoletju in odkrivanju novih ozemelj je sledila tudi kartografija (Gašperič 2007). Dobrejša pol tisočletja dolgo obdobje novoveške kartografije nam je tako zapustilo neprecenljive kartografske prikaze različnih območij in sveta kot celote. Na mnogih zemljevidih je prikazano tudi ozemlje sedanje Slovenije. Novoveški zemljevidi so izdelani v večjih merilih, zato so na njih zemljepisna imena bolj pogosta.

Izbor v raziskavo vključenih novoveških zemljevidov je povzet po doktorskem delu Primoža Gašperiča *Razvoj metod prikaza kartografskih elementov na starih zemljevidih ozemlja Slovenije* (2016); za naše potrebe je le malenkostno modificiran. Gašperič je zaradi sledljivosti v obravnavanem obdobju in primerljivosti za analizo izbral zemljevide srednjega merila (med 1 : 200.000 in 1 : 900.000). Pri navedbi naslova posameznega zemljevida v pojasnjevalnem besedilu je v oklepajih dodana številka, ki ustreza številki **ID** iz preglednice 3, na primer **(15)**. Tako lahko bralec sledi nekaterim tehničnim podatkom o posameznem zemljevidu. Vrstni red navedenih pokrajinskih imen v teh pojasnjevalnih besedilih sledi abecednemu zaporedju njihovih sodobnih imenskih ustreznicev.

Gašperič (2016) analizira tudi nekatere tehnične značilnosti prikaza pokrajinskih imen na starih zemljevidih. Pokrajinska imena opredeli sicer nekoliko drugače, saj mednja uvršča tudi politične enote, druge njegove opredelitve pa so sorodne definiciji iz uvodnega poglavja. Med drugim ugotavlja, da so pokrajinska imena navedena na vseh analiziranih zemljevidih, da so postavljena po enotnem sistemu ter navedena znotraj območij prikaza pojavov. Tehnične razlike pri njihovem zapisovanju so razvidne v velikosti in obliki, od 18. stoletja dalje pa se pojavljajo tudi različne smeri in vzorci zapisov. Pokrajinska imena so zvečine zapisana z velikimi tiskanimi črkami ter kombinacijo velikih in malih črk, drugačne kombinacije, kot so pisane črke, arabske ali rimske številke ali posamezne tiskane črke, so redke.

Prvi zemljevid iz obravnavanega obdobja *Descriptio totius Illyridis* (Opis celotne Ilirije) **(1)** je leta 1542 v lesorezni tehniki izdelal Sebastian Münster. Prikazuje širše območje sedanje Slovenije, skupaj z delom Hrvaške in Bosne. Orientiran je proti jugu, poleg imen večjih krajev so navedena imena samostanov in gradov. Nazorno so vidne podobnosti s Ptolemajevimi zemljevidi (Bohinec 1969; Mihevc 1998; Gašperič 2007). Med pokrajinskimi imeni na tem zemljevidu najdemo *Birbaume Wald*, *Isterich*, *Ober Crain*, *Kharst*, *Windisch marck*, *Steirmarck* in *Tüfels gartn*.

Začetnik avstrijske kartografije Wolfgang Lazius je leta 1561 izdal zbirko enajstih zemljevidov z naslovom *Typi chorographici Provinciarum Austriæ* (Horografski tipi avstrijskih dežel) (Lazius 1972; Gašperič 2016). Slovensko ozemlje je prikazano na štirih zemljevidih v obliki ovala, ki ga drži dvoglavi avstrijski orel.

Preglednica 3: Seznam novoveških zemljevidov slovenskega ozemlja, vključenih v analizo.

ID	naslov	avtor	letnica nastanka	merilo	hramba/vir
1	Descriptio Totius Illyridis XVI NO TAB	Sebastian Münster	1545	1 : 702.878	zasebna zbirka
2	Ducatus Carniolae et Histriae una cum Marcha Windorum	Wolfgang Lazius	1561	1 : 513.979	Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
3	Ducatus Carniolae una cum marcha Windorum	Bolognini Zaltieri (Bolognius Zalterius)	1569	1 : 486.766	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
4	Istria	Giovanni Francesco Camocio	1571	ni podatka	Coppo Pietro, Le »Tabvlae«, Trieste, 1986
5	Illyricum	Ioanes Sambucus (János Zsámboki)	1572	1 : 816.219	Narodna in univerzitetna knjižnica
6	Goritia, Karstii, Chaczeolae, Carniolae, Histriae, et Windorum Marchae Descrip.	Abraham Ortelius	1573	1 : 692.240	Narodna in univerzitetna knjižnica
7	Schlavoniae, Croatiae, Carniae, Istriae, Bosniae, finitimarumque regionum nova descriptio	Augustin Hirschvogel	1588	1 : 868.911	Narodna in univerzitetna knjižnica
8	Forum Iulium, Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia	Gerhard Mercator	1589	1 : 642.771	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
9	Carniolae Chaziolae Q3 Ducatus, nec non. Et. Goritia Comitatus, prouintiarum Norici ac Ilirici vera propriae delineatio	Cornelis de Jode	1593	1 : 613.342	Narodna in univerzitetna knjižnica
10	Sclauonia oder Windisch Marck, Bossen, Crabaten	Sebastian Münster	1600	1 : 881.567	zasebna zbirka
11	Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia	Willem in Joan Blaeu	1634	1 : 615.000	Antique Map Price and high resolution image source 2015
12	Karstia, Carniola et Windorum Marchia	Henricus Hondius	1636	1 : 647.801	zasebna zbirka
13	Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia	Matthäus Merian	1649	1 : 747.443	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU
14	Hertzogthüber Steyer, Karnten, Krain & c. Duchés de Stirie, Carinthie, Carniole, Comte de Cilley, Marq.sat de Windes, et Autres Estats Unis et hereditaires aux Arhciducs d'Austriche	Nicolas Sanson d'Abbeville	1657	1 : 777.868	Narodna in univerzitetna knjižnica
15	Circuli Austriaci in quo Sunt Archiducatus Austriae Ducatus Stiriae Carintiae Carniolae Comitatus Tirolis et Episcopatus Tridentini	Justus Danckerts	1660	1 : 750.583	Narodna in univerzitetna knjižnica
16	Styriae Ducatus Fertillissimi Nova Geographica Descriptio	Georg Matthäus Vischer	1678	ni podatka	Narodna in univerzitetna knjižnica
17	Ducatus Carintiae et Carniolae Cilleiae Comitatus	Frederick de Witt	1680	1 : 515.632	Narodna in univerzitetna knjižnica
18	Partie du Cercle d'Austriche, ou sont Les Duches de Stirie, de Carinthie, de Carniole et autres Estats Hereditaries a la Maison d'Austriche	Alexis Hubert Jaillot	1681	1 : 558.980	Narodna in univerzitetna knjižnica

ID	naslov	avtor	letnica nastanka	merilo	hramba/vir
19	Carniola, Karstia, Histria et Windorum Marchia	Janez Vajkard Valvasor	1681	1: 606.212	Narodna in univerzitetna knjižnica
20	Circuli Austriaci Orientalior Pars; in qua Austria Propria: et ab ea Dependentes, tum Ducatus, Stiriae, Carintiae, Carniolae tum Comitatus, Hisce Inclusi, Cillensis et Goritiae, Singuli Subdivisi	Gerard Valck	1690	1: 747.765	Narodna in univerzitetna knjižnica
21	Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia	Gerard Valck in Petrus Schenk	1700	1: 534.810	Narodna in univerzitetna knjižnica
22	Ducatus Carnioliae Tabula	Johann Andreas Pfeffel in Christian Engelbrecht	1701	1: 760.127	Narodna in univerzitetna knjižnica
23	Partie du cercle d'Autriche, ou sont les Duchés de Stirie, de Carinthie, de Carniole, et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Autriche	Alexis Hubert Jaillot	1709	1: 681.511	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU
24	Tabula Ducatus Carniolia, Vindorum Marchia et Histria ex mente Illustr. mi quondam L.B. Valvasorii	Johann Baptist Homann	1714	1: 509.060	Narodna in univerzitetna knjižnica
25	Ducatus Carnioliae acuratissima Delineatio per Io. Weichard Valvasor L. B. recusa a Chr. Weigelio	Johann Christoph Weigel	1719	1: 683.889	Narodna in univerzitetna knjižnica
26	Ducatus Stiriae et Carintiae Carniolae Cillieiae et Comitatus Nova Tabula que et Pars est Meridionalior Circuli, Austriaci	Reinier in Joshua Ottens	1723	1: 523.276	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
27	Exactissima Ducatus Carniolae Vindorum Marchia et Histriae delineatio cura et caelo	Matthäus Seutter	1732	1: 522.218	Narodna in univerzitetna knjižnica
28	Le Duché de Carniole in Le Duché de Stirie	Georges-Louis Le Rouge	1742	1: 640.885 in 1: 447.356	Narodna in univerzitetna knjižnica
29	Ducatus Carnioliae Tabula Chorographica	Ivan Dizma Florjančič de Grienfeld	1744	približno 1: 111.000	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU
30	Partie Méridionale du Cercle d'Autriche qui comprend la Basse Partie du Duché de Stirie, le Duché de Carinthie, divisé en haute et basse, le Duché de Carniole, divisé en haute, basse, moyenne et interiere Carniole, et l'Istrie Impériale	Gilles Robert de Vaugondy in Didier Robert de Vaugondy	1752	1: 578.461	Narodna in univerzitetna knjižnica
31	Exactissima Ducatus Carniolae, Vindorum Marchia et Histriae delineatiocura et caelo Tob. Conr. Lotter	Conrad Tobias Lotter	1760	1: 526.909	Narodna in univerzitetna knjižnica
32	brez naslova (Krajska deschela)	Baltazar Hacquet	1778	1: 335.202	Narodna in univerzitetna knjižnica
33	Mappa Litho Hydrographica Nationis Slavicae Ad occidentem Solem. sitae	Baltazar Hacquet	1782	1: 390.339	zasebna zbirka

ID	naslov	avtor	letnica nastanka	merilo	hramba/vir
34	Tabula Antiqua regionis inter Dravum Fluvium et Mare Adriaticum	ni podatka	1788	ni podatka	Linhart Anton Tomaž, Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije, Ljubljana, 1981
35	Inner Krain mit der windischen Mark und dem Triester Gebiethes in Ober Krain	Franz Johann Joseph von Reilly	1789	1 : 499.328	Narodna in univerzitetna knjižnica
36	Conſpectus Karantaniae ſive Slavorum meridionalium ante Caroli M. imperium	ni podatka	1791	ni podatka	Linhart Anton Tomaž, Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije, Ljubljana, 1981
37	Kaartje van t Hertogdom Crain	Guillaume Delisle	1791	1 : 319.998	Narodna in univerzitetna knjižnica
38	Unterkrain oder der Neustaedtlr Kreis in Oberkrain oder der Laybacher Kreis	Joseph Karl Kindermann	1796 in 1797	1 : 260.661	Narodna in univerzitetna knjižnica
39	Der Oesterreichische Kreis ohne die Vorlande	Konrad Mannert	1800	1 : 897.246	Narodna in univerzitetna knjižnica
40	brez naslova (Herzogthum Krain)	Franz Anton Schrämbli	1800	1 : 517.546	Narodna in univerzitetna knjižnica
41	Charte von Kaernten und Krain nebst den Grafschaften Görz und Gradiska und dem Gebieth von Triest	Joseph Karl Kindermann	1803	1 : 498.119	Narodna in univerzitetna knjižnica
42	Topographische militärische Charte Sect. 193, 199, 200 in 203	Geographisches Institut Weimar	1807	ni podatka	zasebna zbirka
43	Charte vom Erzherzogthum Oesterreich, den Herzogthümern Steyermark, Salzburg, Kärnthen und Krain	Konrad Mannert	1807	1 : 788.854	Narodna in univerzitetna knjižnica
44	Inner Oesterreich oder Die Herzogthümer Steyermark, Kärnten und Krain. Die Grafschaften Goerz und Monfalcone. Die Bezirke Triest und Istrien. Nebst den angränzenden Theilen von Italien, Tyrol, Salzburg, Nieder Oesterreich, Kroatien und Hungarn	Georg Adam Zürner	1810	1 : 336.735	Narodna in univerzitetna knjižnica
45	Carte des Provinces Illyriennes comprenant la Bosnie, l'Herzégovine, le Monténéro et quelques pays adjacens	Gaetano Palma	1812	1 : 650.000	Narodna in univerzitetna knjižnica
46	Charte von dem Koenigreiche Illyrien	Joseph Karl Kindermann	1818	1 : 533.835	Narodna in univerzitetna knjižnica
47	Charte von dem Königreiche Illyrien und dem Herzogthume Steyermark	Carl Ferdinand Weiland	1818	1 : 608.669	zasebna zbirka
48	Charte von Steyermark Kaernten und Krain, nebst der Grafschaft Görz	Johann Walch	1819	1 : 498.558	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU

ID	naslov	avtor	letnica nastanka	merilo	hramba/vir
49	Königreich Illyrien und Herzogthum Steyermark in seine Kreise eingetheilt nebst den angrenzenden Theilen von Italien, Tyrol, Salzburg, Nieder-Oesterreich, Kroatien und Hungarn	Georg Adam Zürner	1819	1 : 336.787	Narodna in univerzitetna knjižnica
50	Neueste Specialkarte von Krain nach der dermaligen Eintheilung in Bezirke	Georg Ludwig von Ritter	1831	1 : 277.842	Narodna in univerzitetna knjižnica
51	Karte vom Herzogthume Krain	Gottfried Loschan	1832	1 : 295.094	Narodna in univerzitetna knjižnica
52	Königreich Illyrien, Gouvernement Laibach. Charte der Kreise : Laibach, Neustädtl, Adelsberg	Renner (kartograf), O. C. Apelt (litograf)	1836	1 : 524.560	Narodna in univerzitetna knjižnica
53	General- Post-& Strassenkarte des Königreichs Illiryen nebst dem k: ungarischen Littorale	R. A. Schulz	1841	1 : 521.244	zasebna zbirka
54	Special-Karte des Herzogthums Krain	Henrik Karel Freyer	1844	1 : 115.000	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU
55	Karte des Kronlandes Steiermark	Josef Franz Kaiser	1850	1 : 382.487	Narodna in univerzitetna knjižnica
56	Herzogthum Kaernten und Krain	Carl Christian Franz Radefeld	1852	ni podatka	Narodna in univerzitetna knjižnica
57	Zemljovid Slovenske dežele in pokrajn	Peter Kozler	1853	1 : 576.000	Narodna in univerzitetna knjižnica
58	Königreich Illyrien	Carl Christian Franz Radefeld	1853	1 : 880.000	Kartografska zbirka Davida Rumseyja 2015
59	Die Herzogthümer Steiermark, Kärnten, Krain, die gefürstete Grafschaft Görz und Gradiska, die Markgrafschaft Istrien, die Stadt Triest mit Gebiet und das ungarische Littorale	Carl Gräf	1859	1 : 600.000	Narodna in univerzitetna knjižnica
60	brez naslova (Kranjska, Štajerska, Koroška, Istra, Benečija)	James Wyld starejši	1860	1 : 257.509	Narodna in univerzitetna knjižnica
61	Die Herzogthümer Kärnten und Krain, die Grafschaft Görz & Gradisca, die Markgrafschaft Istrien und die reichsunmittelbare Stadt Triest	Hermann Berghaus	1863	1 : 770.985	Narodna in univerzitetna knjižnica
62	Zemljevid ozemlja sedanje Slovenije v učbeniku Erdbeschreibung für Volksschulen	Blaž Kocen	1873	ni podatka	Kozenn Blasius, Erdbeschreibung für Volksschulen, 1878
63	General Post und Strassen Karte des Herzogthums Steyermark	R. A. Schulz	1873	1 : 401.368	Narodna in univerzitetna knjižnica
64	Die Kronländer Kärnten, Krain, Görz – Gradisca – Istrien und Triest	Friedrich H. Handtke	1878	1 : 872.626	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU
65	Krain – Istrien	Bibliographisches Institut	1885	1 : 835.591	Zemljepisni muzej GIAM ZRC SAZU

Za prikaz ozemlja Slovenije je zelo pomemben zemljevid *Ducatus Carniolae et Histriae una cum Marcha Windorum* (2) (Vojvodina Kranjska in Istra s Slovensko marko), ki je prvi znani samostojni prikaz Vojvodine Kranjske (Gašperič 2016). Število pokrajinskih imen na njem je glede na prejšnje zemljevide bistveno večje. Identificirali smo naslednja: *Alpes Carnornorum*, *Alpes Norical*, *Im Secci*, *Goercz*, *Byrnpamerwald*, *Valeria*, *In der Hidria*, *Isterreich*, *Histira*, *Ocramons*, *Obrkrainpir*, *Gotshe*, *Carinthia Pars*, *Vnnter Krain*, *Ober Krain*, *Karst*, *Liburnia*, *Metnicktal*, *Albia M.*, *Nessltal*, *Saan Tal*, *Windis Marckh*, *Sv Bilmittas Montivm*, *Stiriae*, *Tevfls Garten* in *Wipach*.

Leta 1569 je izšel zemljevid *Ducatus Carniolae una cum Marcha Windorum* (3) (Vojvodina Kranjska s Slovensko marko) Benečana Bolognina Zaltierija (*Bolognius Zalterius*). Značilni zanj so beneška grafika in podatki z zemljevidov avstrijskih avtorjev tistega časa (Marković 1993; Gašperič 2016). Med poimenovanimi pokrajinami najdemo: *Alpes Noricae*, *Vallis Vtricae*, *Lvgevum Palvs*, *Goritia*, *Bvrnpamer Wald*, *Valeria*, *Istriae*, *Pars Histria*, *Ocra Mons*, *Carniola Inferior*, *Carniola Sicca*, *Carniola Svsperior*, *Charso*, *Pars Pan Savie*, *Marchia Winodorvm*, *Pars Stiriae*, *Hortus Diaboli* in *Wipach*.

Kmalu zatem, leta 1571, je Giovanni Francesco Camocio izdelal zbirko zemljevidov *Izolar (Isole famose, porti, fortezze e terre marittime sottoposte alla Ser. Sig. di Venetia, ad altri Principi Christiani, et al Sig. Turco nouamete poste in luce. In Venetia alla libreria del segno di S. Marco)*, v kateri je 18 zemljevidov in vedut hrvaške obale, med njimi tudi zemljevid Istre (4). Ta je nastal na podlagi Coppovega zemljevida Istre iz leta 1525 (Kozličić 1995). Čeprav je na njem le majhen del zdajšnjega slovenskega ozemlja, ga omenjamo, ker sta na njem zapisani pokrajinski imeni *Il Charso* in *Istria*.

Ogrski zgodovinar Ioanes Sambucus (*János Zsámboki*) je leta 1572 izdelal zemljevid *Illyricum* (5) (Ilirija). Gre za dopolnjen Hirschvoglov zemljevid Ogrske. Na njem so pokrajinska imena *Croavtia*, *Histira*, *Carniola*, *Windisch Morch* in *Stiria*.

Leta 1573 je Abraham Ortelius v drugi izdaji svojega dela *Theatrum orbis terrarum* objavil zemljevid *Goritiae, Karstii, Chaczeolae, Carniolae, Histriae, et Winodorum Marchae Descrip.* (6) (Prikaz Goriške, Krasa, *Chaczeolae*, Kranjske, Istre in Slovenske marke). V njem se zrcali vpliv starejših Ptolemajevih zemljevidov (Bohinec 1969; Marković 1993; Gašperič 2016). Med njegovimi pokrajinskimi imeni zasledimo *Sagoria prou.*, *Im feck*, *Svmmittas Montivm*, *Goercz*, *Byrnpamer wald*, *Idria*, *Histria*, *Kaczeola Albia*, *Gotsche*, *Ecklandia*, *Kernten*, *Vallis Cosana.*, *Carniola*, *Vnder Crain*, *Ober Crain*, *Karst*, *Libvurnia*, *Mecknicktal*, *Clavdivs Mons.*, *Peuca prou.*, *Quadrata*, *Windisch Marck*, *Steir Marck*, *Teufels garten* in *Czalin montes*.

Sredi 16. stoletja je nemški kartograf Augustin Hirschvogel izdelal zemljevid *Schlavoniae, Croatiae, Carniae, Istriae, Bosniae, finitimarumque regionum nova descriptio, auctore Augustino Hirsvogelio* (7) (Novi prikaz Slavonije, Hrvaške, Kranjske, Istre, Bosne in sosednjih pokrajin, avtorja Augustina Hirschvogla). Na njem so pokrajinska imena *Cillei*, *Pierbaumer Wald*, *Crabaten*, *Isterreich*, *Kernten*, *Ober Krayn*, *Karst*, *Windischmarck* in *Steyr marck*.

Leta 1589 je izšel zemljevid kartografa Gerharda Kremerja Mercatorja *Forum Iulium, Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia* (8) (Furlanija, Kras, Kranjska, Istra in Slovenska marka), ki je podlaga številnim poznejšim zemljevidom (Marković 1993; Gašperič 2016). Mercator je podatke za območje sedanje Slovenije povzel po Orteliusu, ta pa po Laziusovih zemljevidih (Shaw in Čuk 2015; Gašperič 2016) Na tem zemljevidu so naslednja pokrajinska imena: *Cillei Com.*, *Im Seck*, *Byrnpamer Wald*, *Istria*, *Ocra mons*, *Eckland*, *Vnter krain*, *Ober krain*, *Karst*, *Metnick tal*, *Saan tal*, *Windisch marck*, *Teufels garten* in *Czalin montes*.

Leta 1593 je belgijski kartograf Cornelius de Jode na podlagi Laziusovega zemljevida izdelal zemljevid *Carniolae Chaziolae Q3 Ducatus, nec non. Et. Goritiae Comitatus, prouintiarum Norici ac Illirici vera propriae delineatio* (9) (Kranjske vojvodine *Chaziolae Q3* in tudi *Et. grofije Goriške, noriških provinc in Ilirije ...*). Na njem smo kot pokrajinska opredelili naslednja imena: *Alpes Carnornorv*, *Goriciae*, *Byrnpamer Waldt*, *Valeria*, *Inder Hidria*, *Istriae pars*, *Comita Ecklandia*, *Vallis Cosana*, *Ober Kraÿn gebÿrg*, *der Karst*, *Asnasperg mons.*, *Metnic tal*, *Pevcapro*, *Windisch Marck*, *Stiria* in *Teufels gartn*.

Drugi obravnavani zemljevid Sebastiana Munstra je iz leta 1600. Njegov naslov je *Sclauonia oder Windisch Marck, Bossen, Crabatan (10)* (Slavonija ali Slovenska marka, Bosna, Hrvaška). Na njem so zapisana pokrajinska imena *Cillei, Pierbavn Wald, Crabatan, Istereich, Ober Krain* in *Windisch Marck*.

Od leta 1634 je Nizozemec Willem Janszoon Blaeu skupaj s sinovoma Johannesom in Corneliusom izdajal atlase *Theatrum Orbis Terrarum, sive Atlas Novus (11)* (Gledališče sveta ali Novi atlas). Njihova dela so bila najprej nadaljevanje in dopolnitev Orteliusovih in Mercatorjevih del, nato pa je atlas prešel v samostojno delo. Tako kot ostala območja, je tudi slovensko ozemlje prikazano na številnih zemljevidih, ki so povečini prirejani po delih prej omenjenih avtorjev (Gašperič 2016). Na njem smo kot pokrajinska imena zabeležili: *Cellei Com., Byrpamer Wald, Istria, Vnter krain, Oberkrain, Karst, Metnick tal, Windisch marck, Teufels garten* in *Czalin montes*.

Leta 1636 je na podlagi Mercatorjevega zemljevida Henricus Hondius izdelal zemljevid *Karstia, Carniola et Windorum Marchia (12)* (Kras, Kranjska in Slovenska marka). Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Cillei Com., Im Seck, Byrpamer Wald, Istria, Ogra mons, Eck Land, Vnter Krain, Ober Krain, Karst, Metnick tal, Windisch marck, Teufles garten* in *Czalin montes*.

Dobro desetletje pozneje je bakrorezec in založnik Matthäus Merian prav tako na podlagi Mercatorjevega zemljevida izdelal zemljevid *Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia (13)* (Kras, Kranjska, Istra in Slovenska marka). Med njegovimi pokrajinskimi imeni so *Byrpamer Wald, Cellei Com, Czalin montes, Istria, Karst, Metnick tal, Ober Krain, Saan tal, Teufels garten, Vnter Krain* in *Windisch Marck*.

Leta 1657 je francoski kartograf Nicolas Sanson d'Abbeville izdelal zemljevid *Hertzogthüber Steyer, Karnten, Krain & c. Duchés de Stirie, Carinthie, Carniole, Comte de Cilley, Marq.sat de Windes, et Autres Estats Unis et hereditaires aux Archiducs d'Autriche (14)* (Vojvodine Štajerska, Koroška in Kranjska, grofija Celjska, *Marq.sat de Windes* ter druge združene in dedne posesti avstrijskega nadvojvode), ki prikazuje območje med Zgornjo Štajersko na severu in Istro na jugu ter reko Piavo na zahodu in Blatnim jezerom na vzhodu. Pri prikazu našega ozemlja se pozna vpliv netočnosti Laziusovih zemljevidov (Bohinec 1969; Slovenci v svetu 1986; Gašperič 2016). Na Sansonovem zemljevidu so zapisana pokrajinska imena *Monts de Alpes, Comte de Cilley, Monti della Vena, Co. De Gorice, Byrpamer Wal, Croatie, Istria, Carniole, Ertzogthum Krain, Duche de Carniole, Basse Carniole, Moyenne Carni ou Windisch marck, Carniole Seche, Haute Carniole, Basse Stirie., Duche de Stirie* in *Teufels garten*.

Naslednji analizirani zemljevid je izšel leta 1660 v Amsterdamu. Izdelal ga je Justus Danckerts. Njegov naslov je *Circuli Austriaci in quo Sunt Archiducatus Austriae Ducatus Stiriae Carintiae Carniolae Comitatus Tirolis et Episcopatus Tridentini (15)* (Avstrijska okrožja, v katerih so nadvojvodina Avstrija, vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska, grofija Tirolska in škofija Trident). Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Dominum Venetum, Celliae com., Goritia com., Byrpamer Walt, Ducatus Carniola, Carniola Inferior., Carniola Superior., Ungariae, Marchia Windorum, Ducatus Stiria* in *Stiria Inferior*.

Leta 1678 je bil natisnjen zemljevid *Styriae Ducatus Fertilissimi Nova Geographica Descriptio (16)* (Najplodovitejše Vojvodine Štajerske novi geografski opis), delo duhovnika in kartografa Georga Matthäusa Vischerja. Zelo podrobno prikazuje ozemlje Štajerske, vizualno privlačnost pa mu dajejo bogate ilustracije in besedila, ki zapolnjujejo prazen prostor (Stopar 2006; Gašperič 2016). Na Vischerjevem zemljevidu smo identificirali naslednja pokrajinska imena: *Das Draw Feld, Im Triftall, Der Remichnickh, In Lvettenberg, Haec pars Hungar..., Der Pacher, Pettaver Feld* in *Die Windis chepichel*.

Nizozemec Frederick de Witt je leta 1680 izdelal zemljevid *Ducatus Carintiae et Carniolae Cilleiae Comitatus (17)* (Vojvodina Koroška in Kranjska, Celjska grofija), ki je z vidika pokrajinskih imen med najbogatejšimi dotlej. Najdemo lahko naslednja: *Domini Veneti, Cilleia Comitatus, Monti della Vena, Goritia, Goritia Com, Byrpamer Walt, Istria, Istria Austriaca, Istria Venetia, Kappel Montes, Val di Chiavoreto, Carniola Ducatus, Carniola Inferior, Carniola Media, Carniola Sicca, Carniola Superior, Carstia Inferior, Carstia Superior, Metnick Tal, Saan Tal, Ducatus Stiriae Pars* in *Czalin M*.

Leta 1681 je Alexis Hubert Jaillot izdelal zemljevid *Partie du Cercle d'Autriche, ou sont Les Duches de Stirie, de Carinthie, de Carniole et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Autriche (18)* (Del

Avstrijskega okrožja, kjer so vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska in druge dedne dežele Avstrijske hiše). Nastal je na podlagi Sansonovega zemljevida in zajema celotno ozemlje današnje Slovenije ter njegovo širšo okolico. Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Alpes, Comte de Cilley, Monti della Vena, Comte de Gorice, Byrmer Waldt, Croatie, Duche de Carinthie, Basse Carinthie, Haute Carinthie, Duche de Carniole, Basse Carniole, Haute Carniole, Windisch Marck, Duche de Stirie, Base Stirie in Haute Stirie*.

Leta 1689 je izšlo znamenito delo *Die Ehre dess Hertzogthums Crain* (Slava Vojvodine Kranjske) kranjskega polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja. V drugi knjigi tega obsežnega domoznanskega dela (Valvasor 2009) je objavljen zemljevid *Carniolia, Karstia, Histria et Windorum Marchia* (19) (Kranjska, Kras, Istra in Slovenska marka), ki ga je lastnoročno izdelal Valvasor. Podlaga zemljevida je prevzeta iz Merianovega zemljevida, ki je kopija Mercatorjevega *Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia*. Nekateri predeli (na primer Cerkniško jezero z okolico) so prikazani bolj natančno kot na Mercatorjevem zemljevidu, drugi (na primer Istra) pa bolj površno, ker se Valvasor ni zgledoval po predhodnih avtorjih, denimo Pietru Coppu (Rojc 1990; Longyka 1999; Gašperič 2016). Zanimivo je, da je na Valvasorjevem zemljevidu število pokrajinskih imen dokaj skromno. Najdemo le imena *Alpes Carnicae, Mons Gaberg, Pars Croatiae, Histria, Odra Mons, Pars Carinthiae, Pars Liburniae, Karstia in Pars Styriae*.

Leta 1690 je Gerhard Valck izdelal zemljevid *Circuli Austriaci Orientalior Pars; in qua Austria Propria: et ab ea Dependentes, tum Ducatus, Stiriae, Carintiae, Carniolae tum Comitatus, Hisce Inclusi, Cillensis et Goritiae, Singuli Subdivisi* (20) (Vzhodni del Avstrijskega okrožja, v katerem je »sama« Avstrija in njene pritikline, nato vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska, potem grofije ..., Celjska in Goriška ...), ki prikazuje ozemlje sedanje Slovenije in njegovo širšo okolico. Vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Cilleia Comitatus, Monti della Vena, Goritia Comit, Byrpamer Waldt, Ducatus Carniola, Carniola Inferior, Carniola Media, Carniola Sicca, Carniola Superior, Carstia inferior, Carstia Superior, Cra M, Ungariae, Saan Thal, Windorum Marchia, Stiria Ducatus in Stiria Inferioris*.

Desetletje pozneje je Gerhard Valck skupaj s Petrusom Schenkom izdelal zemljevid podobnega obsega z naslovom *Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia* (21) (Kras, Kranjska, Istra in Slovenska marka). Ta zemljevid vsebuje manj pokrajinskih imen kot Valckov prejšnji zemljevid. Na njem so naslednja imena: *Cellei Com., Im Seck, Byrpamerwald, Iustria, Vnter Krain, Ober krain, Karst, Metnick tal, Saan tal, Windischmarck, Teufelsgarten in Czalin montes*.

Leta 1701 sta Johann Andreas Pfeffel in Christian Engelbrecht izdala zemljevid *Ducatus Carnioliae Tabula* (22) (Zemljevid Vojvodine Kranjske). Na njem je prikazano ozemlje Kranjske, Goriške in Istre z naslednjimi pokrajinskimi imeni: *Alpes Carnica sive Iulia, Comitatus Cilleae Confinia, Comitatus Goritia, Iustria, Carniola Inferior, Carniola Superior in Winodorum Marchia*.

Leta 1709 je Alexis Hubert Jaillot v Parizu izdal zemljevid *Partie du cercle d'Autriche, ou sont les Duchés de Stirie, de Carinthie, de Carniole, et autres Estats Hereditaires a la Maison d'Autriche* (23) (Del Avstrijskega okrožja, kjer so vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska in ostale dedne dežele Avstrijske hiše). Izdelan je na podlagi Sansonovega zemljevida. Na njem so pokrajinska imena *Alpes, Comte de Cilley, Monti della Vena, Comte de Gorice, Byrpamer Wald, Istrie, Duche de Carniole, Bas Carniole, Haute Carniole, Windisch Marck, Duche de Stirie, Basse Stirie in Haute Stirie*.

Nemški kartograf Johann Baptist Homann je med letoma 1714 in 1724 izdelal zemljevid *Tabula Ducatus Carnioliae, Vindorum Marchiae et Histriae* (24) (Zemljevid Vojvodine Kranjske, Slovenske marke in Istre) (Gašperič 2016). Izdelan je na podlagi Valvasorjevih podatkov (Lago 1996), sicer pa gre za nekoliko izboljšano različico Valvasorjevega Zemljevida Vojvodine Kranjske (Korošec 1978). Doživel je številne ponatise (Gašperič in Zorn 2011). Na njem so pokrajinska imena *Alpes Carnicae sive Juliae, Comitatus Cilleiae, Monte della Vena, Comitatus Goritiae, In Bierbaumer Walt, Histira, Histerreic, Mons Javornick, Inner Craen, Unter Crain, Mittel Crain, Ober Crain, Auf dem Karst in Windimarum Marchia*.

Na Valvasorjevi podlagi je nastal in bil leta 1719 izdan tudi zemljevid *Ducatus Carnioliae acuratissima Delineatio per Io. Weichard Valvasor L. B. recusa a Chr. Weigelio* (25) (Najnatančnejša risba vojvodine Kranjske ...) Nemca Johanna Christoph Weigla (Gašperič 2016). Na njem najdemo naslednja pokra-

jinska imena: *Alpes Carnicae, Fori Iulii Pars, Gaberg Mons, Comitatus Goritiae, Das Letzte Fvnttel Sive Histria, Odra Mons, Das Vierdte Fvnttel Sive Carniola Interior, Das andere fvnttel sive Carniola Inferior, Das Dritte Fvnttel Sive Carniola Media, Das erste fvnttel sive Carniola Superior* in *Styria*.

Leta 1723 je bil izdan zemljevid *Ducatus Stiriae et Carintiae Carniolae Cillieiae et Comitatus Nova Tabula que et Pars est Meridionalior Circuli, Austriaci* (26) (Novi zemljevid vojvodin Štajerske, Koroške in Kranjske ter Celjske grofije, kar je južni del avstrijskega okrožja). Izdelala sta ga brata Reinier in Joshua Ottens (Gašperič 2016). Za tisti čas vsebuje nadpovprečno veliko število pokrajinskih imen: *Alpes Carnicae, Cilleia Comitatus, Monti della Vena, Goritia, Byrpamer Walt, Istiria Austriaca, Mons Iavornick, Kappel M., Val di Chiavoreto, Carniola Ducatus, Carniola Inferior, Carniola Media, Carniola Sica, Carniola Superior, Carstia Superior, Carstia Inferior, Metnick Tal, Saan Tal, Windorum Marchia, Stiria Inferior* in *Czalin Mons*.

Eden najpomembnejših nemških kartografov 18. stoletja Matthäus Seutter je leta 1732 izdelal zemljevid *Exactissima Ducatus Carniolae Vinidorum Marchia et Histriae delineatio cura et caelo* (27) (Najnatančnejša risba vojvodine Kranjske, Slovenske marke in Istre) (Gašperič 2016). Na njem so pokrajinska imena *Alpes Carnicae sive Iuliae, In der Wachein, Comitatus Cileiensis, Fori Iulii Pars, Comitatus Goritiae, Im Trieff Thall, Histria, Istiria, Iavornick M., Ducatus Carniola, Innercrain, Unter Crain, Mittel Crain, Obercrain, Auf dem Karst* in *Marchia Vinidorum*.

Leta 1742 je Georges-Louis Le Rouge izdal zemljevid, ki slovensko ozemlje prikazuje na več listih. Za nas sta pomembna lista z naslovoma *Le Duché de Carniole* in *Le Duché de Stirie* (28) (Vojvodina Kranjska in Vojvodina Štajerska) (Gašperič 2016). Kot pokrajinska imena smo opredelili zapise *Alpes, Quartier de Cilley, Comté de Cilley (Cilli), Comté de Gortz, Istrie, Histerreich, Base Carniole, Haute Carniole, Quartier entre Mur et Traw, Der Bacher Montane, Windisch Marck, Stirie* in *Basse Stirie*.

Med naše največje kartografske dosežke 18. stoletja uvrščamo zemljevid *Ducatus Carniolae Tabula Chorographica* (29) (Horografski zemljevid Vojvodine Kranjske), ki ga je leta 1744 izdal duhovnik Janez Dizma Florjančič. Gre za najkakovostnejši in najpopolnejši zemljevid Kranjske tistega obdobja, odlikuje pa ga tudi izredna plastičnost prikaza oblikovanosti površja (Reisp 1995; Gašperič 2016). Kot pokrajinska imena smo na njem identificirali naslednja: *Steiner Alben, Aples Carricæ sine Noricæ, Morast, In der Wochein, Flitscher Boden, Tschitscher Boden, Mons Gaberg, Mons Dils, Pars Comitatus Gortiensis, Die Walaghev alias Uskoken Gebirg, Idrianer Boden, Istria Austriaca, Istriæ Pars, Mons Jelouza, Im Seland, Crocau Wald, Carniola, Carniola Interior, Carniola Inferior, Carniola Media, Carniola Superior, Dem Karst, Mons Mescaqua, Mons Nanos, In der Povck, Dominium Tergestinum* in *Hertzog Forst*.

Leta 1752 sta Gilles Robert de Vaugondy in njegov sin Didier Robert de Vaugondy izdala zemljevid *Partie Méridionale du Cercle d'Autriche, qui comprend La Basse Partie du Duché de Stirie, Le Duché de Carinthie, divisé en haute et basse, Le Duché de Carniole, divisé en haute, basse, moyenne et inter. Carniole, et l'Istrie Impériale* (30) (Južni del Avstrije, ki obsega spodnji del Vojvodine Štajerske, Vojvodino Koroško, ki se deli na zgornjo in spodnjo, Vojvodino Kranjsko, razdeljeno v zgornjo, spodnjo, srednjo in notranjo Kranjsko, ter cesarsko Istro). Prikazuje južne dele takratne habsburške monarhije (Lago 1996; Gašperič 2016) in vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Comte de Cilley, Das Draw Feld, Geys Rucken, Comte de Goritz, Uscoques, Nise Istrie, M. Javornik, Val Cesana, Der Reinschnnickh, Carniole, Carniole Inferieure, Base Carniole, Moyenne Carniole, Haute Carniole, Auf dem Karst, Jasselek M., Der Bacher, Windis Mark, Stirie* in *Basse Stirie*.

Okrog leta 1760 je izšel *Atlas novus*, kjer je objavljen Lotterjev zemljevid *Exactissima Ducatus Carniolae, Vindorum Marchiae et Histriae delineatiocura et caelo Tob. Conr. Lotter* (31) (Nadvse natančni oris Vojvodine Kranjske, Slovenske marke in Istre). Gre za priredbo Homannovega Zemljevida Vojvodine Kranjske, Slovenske marke in Istre z začetka 18. stoletja. Zemljevidi v atlasu niso povsem zanesljivi, izdelani so površno in kartografsko niso posebej kakovostni (Orožen 1901; Gašperič 2016). Zemljevid Kranjske, Slovenske marke in Istre vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Alpes Carnicae sive Iuliae, In fer Wachein, Comitatus Cileiensis, Monte della Ven, Fori Iulii Pars, Geys Rucken, Comitatus*

Goritia, Im Trieff Thal, Istria, Histria, Iavornick M., Ducatus Carnioliae, Inner Crain, Unter Crain, Mittel Crain, Ober Crain, Auf dem Karst, Jaffelck M. in Marchia Vinidorum.

Zdravnik in naravoslovec Baltazar Hacquet je avtor dela *Oryctographia Carniolica oder physikalische Beschreibung des Herzogthums Krain, Istrien und zum Theil der benachbarten Länder* (Oriktografija Kranjske ali fizikalni opis Vojvodine Kranjske, Istre in deloma sosednjih dežel), ki je v izšlo v štirih delih (1778–1789). Leta 1778 je ugledal luč sveta prvi del, v katerem je objavljen tudi zemljevid brez naslova, poimenovan *Krainska deschela* (32) (Kranjska dežela). Kartografsko je sicer zastarel, je pa pomemben z vidika prikaza rudnih ležišč in nenazadnje tudi slovenskih toponimov. Nemška in latinska imena so navedena le izjemoma (Longyka 1999; Gašperič 2016). Na tem zemljevidu so zapisana naslednja pokrajinska imena: *Blate, Ober Uskoken, Istra, Hüstrien, H Javornik, Krokau Worst, Krainska Deschela, Notreinsku, Doleinsku, Goreinsku, Kamnitu Pole, Na Krafsi, Kamnitu Pole, Piuka, Die Windische Marck, Stajersku in Stejer Marck.*

Zanimiv je tudi hidrološko-mineraloški zemljevid *Mappa Litho-Hydrographica Nationis Slavicae* (33) (Kamninsko-vodopisni zemljevid slovanskih narodov), ki ga je Hacquet leta 1782 vključil v tretji del v prejšnjem odstavku omenjenega opusa. Prikazuje območje med porečjema Save in Drave. Porečji obeh rek in večji kraji so vrisani pravilno, posebnost pa so označena rudna nahajališča. Krajevna imena so večinoma zapisana v slovenščini ali dvojezično (Wawrik in Zeilinger 1989; Gašperič 2016). Ker gre za prikaz zelo omejenega dela ozemlja, je malo tudi pokrajinskih imen. Na zemljevidu so naslednja: *H Bacher, Slavenskj stran, Kamnitu Pole in Sava.*

V letih 1788 in 1791 sta izšla prvi in drugi del zgodovinskega dela Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije dramatika Antona Tomaža Linharta. Kot priloga sta mu dodana dva zemljevida. V prvi knjigi je *Tabula Antiqua regionis inter Dravum Fluvium et Mare Adriaticum* (34) (Zemljevid ozemlja med reko Dravo in Jadranskim morjem v antiki), v drugi pa *Conſpectus Karantaniae ſive Slavorum meridionalium ante Caroli M. imperium* (36) (Zemljevid Karantanije ali južnih Slovanov pred cesarstvom Karla Velikega) (Linhart 1981; Gašperič 2016). Oba prikazujeta podobno območje v različnih zgodovinskih obdobjih. Prvi vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Alpes Jvliae, Alpes Carnicae, Decima Italiae Regio Svb Romanorvm Imperio, Das Kankerthal, Jdrianer Thal, Illirici Pars, Histria, Mons Carvancas, Carnia, Pars Magni Illyrici, Pannoniae Sverioris Pars, Mons Carusad (Karst), Pars Norici, Montes Albii in Mons Ocras,* drugi pa: *Alpes Carnicae, Vallis Bohin, M. Karvankas, Carniola Pars Reg, Kraina, Carniola, M. Karusad in Na krajsi.* Zemljevida naj bi pripomogla k boljšemu razumevanju celotnega dela, pri čemer se pokaže avtorjeva skrb za bralčevo poznavanje zgodovine Slovencev (Gašperič 2016).

Leta 1789 je avstrijski kartograf Franz Johann Joseph von Reilly slovensko ozemlje upodobil na zemljevidu, sestavljenem iz več listov. Lista, na katerih je večina ozemlja sedanje Republike Slovenije, sta *Inner Krain mit der windischen Mark* (Notranjska s Slovensko marko) in *Ober Krain* (Gorenjska) (35) (Gašperič 2016). Na obeh so zapisana naslednja pokrajinska imena: *Krainersiche Alben, Wochainerthal, Geys Rucken, Grafs Chaft Görz, Bimbaumer Wald, Histerreich, im Seeland, Kaernten, Inner Krain, Unter Krain, Ober Krain, Karst Gebürge, Die Windische Marck, Steyermark, Triesten Gebiet in lasselekberg.*

Francoski kartograf Guillaume Delisle je leta 1791 v nizozemščini izdelal zemljevid *Kaartje van t Hertogdom Crain* (37) (Zemljevid Vojvodine Kranjske). Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Graafsch ap Cillye, Friul Graafschap Gortz, Histerryk, Venetiaans Histerryk, Inner Crain, Neder Crain, Middell Crain, Opper Crain in Gebergte Carnica.*

Med letoma 1789 in 1797 so izhajali zemljevidi, ki so bili vključeni v *Atlas von Innerösterreich – Die Provinz Inner-Oesterreich* (Atlas notranjeavstrijskih dežel – Provinca Notranja Avstrija) kartografa Josepha Karla Kindermanna. Atlas prikazuje Štajersko, Koroško, Kranjsko, Goriško in Gradiško ter takratno avstrijsko Primorje. Sestavlja ga enajst zemljevidov v merilu 1 : 255.000 ter pregledni zemljevid notranjeavstrijskih dežel v merilu 1 : 600.000. Zemljevidi zelo plastično prikazujejo površje, označene so različne vrste naselij ter jezikovna meja med Slovenci in Nemci na Koroškem in Štajerskem (Korošec

1978; Wawrik in Zeilinger 1989; Gašperič 2016). Pokrajinska imena smo analizirali na zemljevidih *Unterkrain oder der Neustaedtler Kreis* (Dolenjska ali Novomeško okrožje) in *Oberkrain oder der Laybacher Kreis* (Gorenjska ali Ljubljansko okrožje) (38). Identificirali smo naslednja: *Steiner Alpen, Morast, Villacher Kreis, In der Wochein, Cillier Kreis, Klagenfurter Kreis, Goerzer Kreis, Uskoken Gebirg, Javornik Berg, Jelounza Berg, In Seeland, Horn Berg, Komena Berg, Crocau Wald, Oberkrain, der Laybacher Kreis, Laybacher kreis, Marburger Kreis, Mesagua Berg, Neuthaler Alpen, Neustaedtler Kreis, Ungarisches litorale, Adelsberger Kreis, Kroatische militar graenze in Agramer komitat*.

Na začetku 19. stoletja je bilo sedanje ozemlje Slovenije prikazano na več zemljevidih. Leta 1800 je pruski zgodovinar Konrad Mannert izdal zemljevid *Der Oesterreichische Kreis ohne die Vorlande* (39) (Avstrijsko okrožje brez Prednjih dežel), na katerem so pokrajinska imena *Cillier Kreis, Görzer Kreis, Birenbauner Wald, Istria, Komena Berg, Val Tasana, Krain, Auf dem Karst, Krim Berg, Laybacher Kreis, Matzel Geburg, Marburger Kreis, Neustaedter Kreis, Bacher Geburg, Adelsberger Kreis in Steiermark*.

Istega leta je nenaslovljen zemljevid izdal tudi Franz Anton Schrömbel (40). Prikazuje območje nekdanje dežele Kranjske in na njem je samo pokrajinsko ime *Idrianer boden*.

Tri leta pozneje je Joseph Karl Kindermann izdal zemljevid *Charte von Kaernthen und Krain nebst den Grafschaften Görz und Gradiska und dem Gebiethen von Triest* (41) (Zemljevid Koroške in Kranjske poleg grofij Goriške in Gradiške ter območja Trsta). Na njem najdemo pokrajinska imena *Steiner Alpen, Morast, Ranner Wald und Feld, In der Wochein, Flitscher Boden, Cyllier Kreis, Crniliza Wald, Iavornik Berg, In Seeland, Auf dem Karst, Koflernog Berg, Marburger Kreis, Mesaqua Berg, Ras Wald in Steiermarck*.

Leta 1807 je avstrijski vojaškogeografski inštitut izdal zemljevid *Topographische militärische Charte* (42) (Topografski vojaški zemljevid), ki je razdeljen v več sekcij (Gašperič 2016), pri čemer je slovensko ozemlje umeščeno v sekcije številka 193, 199, 200 in 203. Na njih so naslednja pokrajinska imena: *Morast, In der Woche, Birnbaumer Wald, Iavornik B., Jelouza B., In Seeland, Horn Berg, Crocau Wäld, Auf dem Karst, Krim Berg, Koflernog Berg, Mesaqua in Nanos Berg*.

Slovensko ozemlje je že leta 1807 spet postalo predmet prikaza kartografa Konrada Mannerta. Na zemljevidu *Charte vom Erzherzogthum Oesterreich, den Herzogthümern Steyermark, Salzburg, Kärnten und Krain* (43) (Zemljevid nadvojvodine Avstrije ter vojvodin Štajerske, Salzburške, Koroške in Kranjske) najdemo pokrajinska imena *Ciller Kreis, Görze Kreis, Grazer Kreis, Istria, Krain, Laybacher Kreis, Marburg Kreis, Neustadtler Kreis, Adlesberg Kreis in Steyer Mark*.

Tri leta pozneje je Georg Adam Zürner izdal zemljevid *Inner Oesterreich oder Die Herzogthümer Steyermark, Kärnten und Krain. Die Grafschaften Goerz und Monfalcone. Die Bezirke Triest und Istrien. Nebst den angränzenden Theilenvon Italien, Tyrol, Salzburg, Nieder Oesterreich, Kroatien und Hungarn* (44) (Notranja Avstrija ali vojvodstva Štajerska, Koroška in Kranjska. Grofiji Goriška in Trzič. Okrožji Trst in Istra. Poleg obmejnih predelov Italije, Tirolske, Salzburške, Spodnje Avstrije, Hrvaške in Ogrske). Pokrajinska imena na njem so: *Steiner Alpen, In der Wochein, Wacher Berg, Flitscher Boden, Cillier kreis, Klagenfurter Kreis, Tschitscher Boden, Unter Drau Feld, Gaberg Berg, Gorzer Kreis, Gorz, Uskoken Geb., Im Sauritsch, Idrianer Bezirk, Istria, Jeluanza Berg, Im Seeland, Kaernten, Radl Berg, Crocau Wald, Krain, Kren Berg, Laybacher Kreis, Gebirg Matzel, Marburger Kreis, Mesagua Berg, Neustadtler Kreis, In der Poyk, Bacher Gebirg, Adelsberger Kreis, Schall Thal, Vremschitzta Berg in Wolfsthal*.

Leta 1812 je bil natisnjen zemljevid *Carte des Provinces Illyriennes comprenant la Bosnie, l'Herzégovine, le Monténéro et quelques pays adjacens* (45) (Zemljevid Ilirskih provinc, ki prikazuje tudi Bosno, Hercegovino, Črno goro in nekatere sosednje dežele), katerega avtor je francoski vojaški kartograf Gaetano Palma. Čeprav spada med najbolj kakovostne kartografske izdelke z začetka 19. stoletja (Gašperič, Orožen Adamič in Šumrada 2012; Gašperič 2016), vsebuje le tri pokrajinska imena: *Istrie, Carinthie in Carniole*, pa še ta niso napisana na zemljevidu samem, ampak pripisana številkam v legendi.

Na Ogrskem rojeni geograf in kartograf Joseph Karl Kindermann je leta 1818 izdal zemljevid *Charte von dem Koenigreiche Illyrien* (46) (Zemljevid Kraljevine Ilirije). Na njem so naslednja pokrajinska imena:

(Steiner) Alpen, Morast, Raner Wald, In der Wochhein, Flitscher Boden, Raner Feld, Uskoker Gebirg, Javornik bg., Jelounzaberg, Im Seeland, Auf dem Karst, Krimberg, Mesagua berg, (Neuthaler) Alpen in Stayermark.

Leta 1818 je nastal zemljevid *Charte von dem Königreiche Illyrien und dem Herzogthume Steyermark nach de Castros Charte von Inneroestreich* (47) (Zemljevid Ilirskega kraljestva in Vojvodine Štajerske po Castrovem zemljevidu Notranje Avstrije), ki ga je izdelal saški geograf Carl Ferdinand Weiland (Orožen 1901; Gašperič 2016). Na njem smo identificirali pokrajinska imena *Steiner Alpen, Tschitsche Boden, Ob. Drau od. Pettauer Feld, unt. Drau oder Pettauer Feld, Uskokan Geb., Birnbaumer Wald, Crokau Wald, Auf dem Karst, Krim B., Malzel Geb., Neuthaler Alpen, Bacher Gebürg in Schnee B.*

Leta 1819 sta izšla kar dva zemljevida s prikazom slovenskega ozemlja. Avtor prvega z naslovom *Charte von Steyermark Kaerthen und Krain, nebst der Grafschaft Görz* (48) (Zemljevid Štajerske, Koroške in Kranjske skupaj z Grofijo Goriško), je Johann Walch. Ta zemljevid vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Steiner Alpen, Morast, Raner Wald, In der Wochein, Flitscher Boden, Raner Feld, Gmitiza Wald, Sauritsch, In der Kaloss, Birnbaumer Wald, Im Seeland, Crocau Wald, Krain, Auf dem Karst, Krimberg, Gebirg Matzel, Mesaqua Berg, Neuthaler Alpen, Bacher Gebirg, Unter Pettauer Feld, Ob Pettauer Feld, San Boden, In den Windischen Büheln in Steyermark.*

Avtor drugega *Königreich Illyrien und Herzogthum Steyermark in seine Kreise eingetheilt nebst den angrenzenden Theilen von Italien, Tyrol, Salzburg, Nieder-Oesterreich, Kroatien und Hungarn* (49) (Kraljevina Ilirija in Vojvodina Štajerska skupaj s sosednjimi deli Italije, Tirolske, Salsburške, Spodnje Avstrije, Hrvaške in Ogrske), je Georg Adam Zürner. Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Steiner Alpen, In der Wochein, Wacher Berg, Flitscher Boden, Cillier Kreis, Tschitzer Boden, Unter Drau Feld, Guiliza Wald, Görzer Kreis, Görz, Uskokan Geb., Im Sauritsch, Idrianer Bezirk, Javornik Berg, Jeluanza Berg, Im Seeland, Radel Berg, Krain, Auf dem Karst, Krim Berg, Laibacher Kreis, Gebirg Matzel, Marburger Kreis, Mesagua Berg, Neuthaler Alpen, Neustaedtler Kreis, In der Poyk, Bacher Gebirg, Adelsberger Kreis, Schall Thal, Steyer Mark in Triester oder Istrianer Kreis.*

Leta 1831 je Georg Ludwig von Ritter izdal zemljevid *Neuste Specialkarte von Krain nach der dermaligen Eintheilung in Bezirke* (50) (Najnovejši podroben zemljevid Kranjske po sedanji delitvi na okrožja) v merilu približno 1 : 270.000 (Dörflinger in Neunteufl 1986; Gašperič 2016). Na njem so pokrajinska imena *Steiner Alpen, Morast, Uskokan Gebürg, Birnbaumer Wald, Seeland, Krimberg, Schneeberger in Waldung.*

Leta 1832 je prvič izšel zemljevid *Karte vom Herzogthume Krain* (51) (Zemljevid Vojvodine Kranjske), delo vojaškega kartografa Gottfrieda Loschana (Dörflinger in Neunteufl 1986; Gašperič 2016). Naročila ga je Kmetijska družba za Kranjsko in je prvi zemljevid, ki je dosledno nastal na podlagi tedanjih generalštabnih deželnih zemljevidov (Korošec 1978; Gašperič 2016). Dvanajst let zatem je izšel zemljevid z enakim naslovom, vendar je bil izboljšan in razširjen na območje celotnega Ilirskega kraljestva (Longyka 1999; Gašperič 2016). Glede pokrajinskih imen je zelo skromen, saj najdemo na njem le zapise *In der Wochein, Uskokan Gebirge, Birnbaumer Wald in Nanos Geb.*

Kartograf Renner in litograf O. C. Apelt sta leta 1836 izdelala zemljevid *Königreich Illyrien, Gouvernement Laibach. Charte der Kreise: Laibach, Neustädtl, Adelsberg* (52) (Kraljevina Ilirija, guvernaturna Ljubljana. Zemljevid okrožij Ljubljana, Novo mesto in Postojna), na katerem so pokrajinska imena *Die Julischen Alpen, Görz Kresei, In der Wochein, Istr. Kr. in Steier Mark.*

Leta 1841 je izšel zemljevid *General – Post & Strassenkarte des Königreichs Illiryen nebst dem k : ungarischen Littorale* (53) (Splošni poštni in cestni zemljevid Kraljevine Ilirije skupaj z ogrskim Primorjem) R. A. Schulza (Gašperič 2016). Na njem so naslednja pokrajinska imena: *Birnbaumer Wald, Die Wochein, Javornik V., Tarnovaner Wald in Tschitschen Boden.*

Med letoma 1844 in 1846 je izšlo 16 listov zemljevida *Special-Karte des Herzogthums Krain* (54) (Podroben zemljevid Vojvodine Kranjske) botanika Henrika Karla Freyerja. Njegova odlika je izredno bogastvo slovenskih krajevnih imen, približno polovica jih ima dodano tudi nemško imensko različico. Čeprav ima nemški naslov, gre v bistvu za prvi slovenski stenski zemljevid. Zaradi prikazanih rudnin

velja za izpopolnjenega naslednika Hacquetovega zemljevida iz leta 1782 in je najbolje delo slovenske kartografije pred znamenitim Kozlerjevim zemljevidom, kateremu je bil brez dvoma izčrpen vir podatkov (Orožen 1901; Leban 1954; Longyka 1999; Gašperič 2016). Žal pa je glede na sicer številna krajevna imena pri pokrajinskih imenih zelo skromen, saj na njem najdemo le pokrajinsko ime *Ilouza*.

Med letoma 1850 in 1853 je Josef Franz Kaiser izdal zemljevid *Karte des Kronlandes Steiermark (55)* (Zemljevid kronske dežele Štajerske). Na njem smo kot pokrajinska imena identificirali *Steiner A., Ranner Wald, Bez. Haup. Cilli, Kresnitza, Stainzer Bach und Thal, Krain, Matzel Geb., Marburger Kreis, Bacher Geb., Unteres Pettauer Feld, Ob. Pettau Feld* in *Der windische Bühel*.

Nemški teolog, pravnik in kartograf Carl Christian Franz Radefeld je leta 1852 izdal zemljevid *Herzogthum Kaernten und Krain (56)* (Vojvodina Koroška in Kranjska). Na njem so pokrajinska imena *Uskoken Gebirg, Horn Wald in Tarnovaner Wald*.

Leta 1852 je bil natisnjen *Zemljevid slovenske dežele in pokrajin (57)* Petra Kozlerja, ki ima letnico 1853. Prikazuje Kranjsko, Koroško, Primorsko, Štajersko do Gradca, Prekmurje, Beneško Slovenijo in del Hrvaške (Kranjec 1964). Je prvi zemljevid slovenskega etničnega ozemlja, kjer so imena krajev napisana izključno v slovenskem jeziku (Gašperič 2016). Zanimivo je, da vsebuje samo dve pokrajinski imeni, *Pohorje* in *Štajersko*.

Leto pozneje je Carl Christian Franz Radefeld izdal še en, nekoliko natanačnejši zemljevid območja Slovenije z naslovom *Königreich Illyrien (58)* (Kraljevina Ilirija). Na njem so pokrajinska imena *Tschitschen Boden, Birnbaumer Wald, Jelouza Wald, Der Karst, Pokluka* in *Tmowaner Wald*.

Zemljevid z naslovom *Die Herzogthümer Steiermark, Kärnten, Krain, die gefürstete Grafschaft Görz und Gradiska, die Markgrafschaft Istrien, die Stadt Triest mit Gebiet und das ungarische Littorale (59)* (Vojvodine Štajerska, Koroška, Kranjska, poknežena grofija Goriška in Gradiška, mejna grofija Istra, mesto Trst z zaledjem in Ogrsko primorje) je leta 1859 izdelal Carl Gräf. Vsebuje številna pokrajinska imena: *Julische Alpen, Steiner Alpe, Die Wochein, Tschitscher Boden, Pössntz B. Thal, Uskoken Geb., Galus Geb., Birnbaumer Wald, Jelouza Wald, Die Karawanken, Horn Wald, Possruck, Karst Geb. (Carso), Matzel Geb., Bacher Gebirge, Unter Pettauer Feld, Ober Pettauer Feld, Windisch Bühel, Trenta Th. in Tarnovaner Wald*.

James Wyld starejši je leta 1860 izdal nenaslovljeni zemljevid **(60)**, ki prikazuje večino sedanjega ozemlja Slovenije, na njem pa so naslednja pokrajinska imena: *Steiner Alpen, Morast, Raner Wald, Wacher Berg, Raner Feld, Oberdrau oder Ober pettauer Feld, Unterdrau oder Unter pettauer Feld, In Sauritsch, In Serland, Gebirg Matzel, Neuthaler Alpen, Bacher Gebirg, Sanboden in Sehalthal*.

Leta 1863 je nemški kartograf Hermann Berghaus izdal zemljevid *Die Herzogthümer Kärnten und Krain, die Grafschaft Görz & Gradiska, die Markgrafschaft Istrien und die reichsunmittelbare Stadt Triest (61)* (Vojvodini Koroška in Kranjska, grofija Goriška in Gradiška, mejna grofija Istra in državi neposredno podrejeno mesto Trst), ki vsebuje naslednja pokrajinska imena: *Tschitschen Boden, Gutenfeld, Birnbaumer Wald, Istrien, Die Karawanken, Horn Wald, Karst, Pivka Planina* in *Tarnouaner Wald*.

V šestdesetih letih 19. stoletja je bil dejaven Blaž Kocen (Blasius Kozenn), avstrijski geograf in kartograf slovenskega rodu, znan predvsem po šolskih atlasih in geografskih učbenikih. Izdelal je tudi številne stenske in namizne zemljevide, med katerimi jih je nekaj, na katerih je prikazano sedanje slovensko ozemlje (Žagar 1973; Bratec Mrvar s sodelavci 2011; Gašperič 2016). V učbeniku *Erdbeschreibung für Volksschulen* (Zemljepis za ljudske šole) je objavil tudi zemljevid slovenskega ozemlja **(62)**. Na njem so pokrajinska imena *Wochein, Tschitschen Boden, Gurcken Feld, Uskoken G., Birnbauer W., Istrien, Jelouza, Die Karawanken, Horn W., Gotscher, Der Karst (Carso), Matzel G., Nanos, Pivka Planina, Bacher G., Windisch Büchel (na Goričkem)* in *Tarnowaner W.*

R. A. Schulz je leta 1873 izdal zemljevid *General Post und Strassen Karte des Herzogthums Steyermark (63)* (Splošni poštni in cestni zemljevid Vojvodine Štajerske) z vsega tremi pokrajinskimi imeni, *Possruck, Bacher Gebirg* in *Windisch Bücher*.

Zemljevid *Die Kronländer Kärnten, Krain, Görz – Gradisca – Istrien und Triest (64)* (Kronske dežele Koroška, Kranjska, Goriška – Gradiška – Istra in Trst) je po vsej verjetnosti izdelal Friedrich H. Handtke.

Na območju Slovenije so na njem pokrajinska imena *Julische Alpen*, *Saanthaler Alpen*, *Chiapovano Thal*, *Tschitschen Boden*, *Gurck F.*, *Uskoken G.*, *Jlovca Wald*, *Karawanken*, *Horn Wald*, *der Karst*, *Kerma*, *In der Poik*, *Pokluka*, *Steier Mark* in *Ternovaner Wald*.

Zadnji obravnavani zemljevid v tem sklopu so leta 1885 izdali na Bibliografskem inštitutu v Leipzigu. Njegov naslov je *Krain-Istrien (65)* (Kranjska–Istra), na njem pa so naslednja pokrajinska imena: *Sannthaler Alpen*, *Die Wachein*, *Wach B.*, *Tschitscher Boden*, *Uskoken Gb.*, *Birnbaumer Wald*, *Istrien*, *Jelouza Wald*, *Karavanken*, *Gottscher Land*, *Karst*, *Matzel G.*, *Bacher Gebirg*, *Unt. Pettauer Fd.*, *Ob. Pettauer Fd.*, *Reifnitzer Th.*, *Windische Mark*, *Trenta Th.* in *Tarnovaner Wald*.

Na 65 novoveških zemljevidih (nekateri sestavljajo več listov) smo skupaj identificirali 135 poimenovalnih pokrajin, kot smo jih opredelili v uvodnem poglavju. Skupno število vseh pokrajinskih imen je 821. Na posameznem zemljevidu je na območju zdajšnje Slovenije v povprečju zapisanih dobrih 12 pokrajinskih imen. Največ (32) jih vsebuje Zürnerjev zemljevid iz leta 1810 (**44**), najmanj (1) pa zemljevida *Specialkarte des Herzogthums Krain (54)* in *Herzogthum Krain (40)*.

Za večino navedenih pokrajinskih imen smo poiskali sodobne imenske ustreznice (preglednica 4).

Preglednica 4: Arhaična imena in sodobne imenske ustreznice pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.

sodobna imenska ustreznica	identificirano ime na novoveškem zemljevidu
Alpe	Alpes, Monts de Alpes
Barje	Blate, Morast
Bela krajina	Vallis Vtricae
Beljaško okrožje	Villacher Kreis
Beneško gospostvo	Domini Veneti, Dominum Venetum
Bizeljsko	Raner Wald, Ranner Wald, Ranner Wald und Feld
Bohinj	Die Wachein, Die Wochein, In der Wachein, In der Woche, In der Wochein, In der Wochhein, In fer Wachein, Vallis Bohin, Wochainerthal, Wochein
Bohor	Wach B., Wacher Berg
Bovško	Flitscher Boden
Brežiško polje	Raner Feld
Celjska	Bez. Haup. Cilli, Cellei Com, Cellei Com., Celliae com., Cillei, Cillei Com., Cilleia Comitatus, Ciller Kreis, Cillier Kreis, Comitatus Cillieiae, Comitatus Cilleae Confinia, Comitatus Cileiensis, Comte de Cilley, Comté de Cilley (Cilli), Cyllier Kreis, Graafsch ap Cilley, Quartier de Cilley
Celovško okrožje	Klagenfurter Kreis
Cerkniško polje	Lvgevm Palvs
Čabarsko okraj	Sagoria prou.
Čepovanska dolina/Čepovanski dol	Chiapovano Thal
Čičarija	Monte della Ven, Monte della Vena, Monti della Vena, Tschitsche Boden, Tschitschen Boden, Tschitscher Boden, Tschitzer Boden
Dobre polje	Gurck F., Gurcken Feld, Gutenfeld
Dobrovlje	Kresnitza
Dolenjska	Doleinsku
Dolina Kokre	Das Kankerthal
Dolina Pesnice	Pössntz B. Thal
Dolina Ščavnice	Stainzer Bach und Thal
Dravsko polje	Das Draw Feld

sodobna imenska ustreznica	identificirano ime na novoveškem zemljevidu
Furlanija	Fori Iuli Pars, Fori Iulii Pars
Gabrak	Gaberg Berg, Gaberg Mons, Mons Gaberg, Svmmitas Montivm
Golaki (na Trnovskem gozdu)	Crnliža Wald, Gmitiza Wald, Guiliza Wald, Mons Dils
Gorenjska	Goreinsku
Goriška	Co. De Gorice
Gorjanci	Die Walaghev alias Uskoken Gebirg, Ober Uskoken, Uscoques, Uskoken G., Uskoken Gb., Uskoken Geb., Uskoken Gebirg, Uskoken Gebirge, Uskoken Gebürg, Uskoker Gebirg
Graško okrožje	Grazer Kreis
Haloze	Galus Geb., Im Sauritsch, In der Kaloss, In Sauritsch, Sauritsch
Hrušica	Birbaume Wald, Birenbauner Wald, Birmbaumer Wald, Birmbauer W., Birmbaumer Wald, Byrnpamer Wald, Byrmer Waldt, Byrnpamer wald, Byrnpamerwald, Byrnpamer Wal, Byrpamer Wald, Byrpamer Waldt, Byrpamer Walt, Byrpamerwald, In Bierbaumer Walt, Pierbaumer Wald, Pierbavm Wald
Hrvaška	Crabaten, Croatie, Crovatia, Pars Croatiae
Hrvaško zagorje	Valeria
Idrijsko	Idria, Idrianer Bezirk, Idrianer boden, In der Hidria, Inder Hidria, Jdrianer Thal
Ilirsko kraljestvo	Illirici Pars, Pars Magni Illyrici
Istra	Das Letzte Fvntel Sive Histria, Histerreic, Histerreich, Histerryk, Histira, Histria, Hüstrien, Isterreich, Isterich, Isterreich, Istiria, Istiria Austriaca, Istr. Kr., Istra, Istria, Istria Austriaca, Istria Venetia, Istriae, Istriæ pars, Istrie, Istrien, Nise Istrie, Pars Histria, Venetiaans Histerryk
Javorniki	H Javornik, Iavornick M., Iavornik B., Iavornik Berg, Javornik Berg, Javornik bg., Javornik V., M. Javornik, Mons Iavornick, Mons Javornick
Jelovica	Ilouza, Jelounza Berg, Jelounzaberg, Jelouza, Jelouza B., Jelouza Wald, Jeluanza Berg, Jlovca Wald, Mons Jelouza
Jezerško	im Seeland, Im Seland, In Seeland, In Serland, Seeland
Julijske Alpe	Alpes Jvliae, Die Julischen Alpen, Julische Alpen
Kamniške Alpe	Steiner A., Steiner Alben, Steiner Alpe, Steiner Alpen
Kamniško polje	Kamnitu Pole
Kapelsko gorovje (na območju Železne Kaplje)	Kappel M., Kappel Montes
Karavanke	Die Karawanken, Karavanken, Karawanken, M. Karvankas, Mons Carvancas
Karnija	Carnia
Karnijske ali Julijske Alpe	Alpes Carnica sive Iulia, Alpes Carnicae sive Iuliae, Alpes Carnicae sive Juliae
Karnijske ali Noriške Alpe	Aples Carnicæ sine Noricæ
Karnijske Alpe	Alpes Carnicae, Alpes Carnicae, Alpes Carnorum, Alpes Carnornor, Krainersiche Alben
Kobariška dolina (dolina Soča med Tolminom in Kobaridom)	Val di Chiavoreto
Kočevska Mala gora	Koflernog Berg
Kočevski rog	Horn Berg, Horn W., Horn Wald
Kočevsko	Gotsche, Gotscher, Gotshe, Gottscher Land
Kolovrat in Kambreško	Comita Ecklandia, Eck Land, Eckland, Ecklandia
Komna	Komena Berg
Koroška	Carinthia Pars

sodobna imenska ustreznica	identificirano ime na novoveškem zemljevidu
Koroška	Carinthie, Carinthie, Duche de Carinthie, Kaernten, Kernten, Pars Carinthiae
Košanska dolina	Val Cesana, Val Tasana, Vallis Cosana, Vallis Cosana.
Kozjak/Kobansko	Der Reinschnickh, Der Remichnickh, Possruck, Radel Berg, Radl Berg
Krakovski gozd	Crocaw Wald, Crocaw Wäld, Crokau Wald, Krokau Worst
kraljestvo Zgornja Panonija	Pannoniae Svsperioris Pars
Kranjska	Carniola
Kranjska	Carniola Ducatus, Carniola Ducatus, Carniola Pars Reg, Carniole, Ducatus Carniola, Ducatus Carnioliae, Duche de Carniole, Krain, Kraina, Krainska Deschela, Ertzogthum Krain
Kras	Auf dem Karst, Carstia Superior, Charso, Dem Karst, Der Karst, Der Karst (Carso), Il Charso, Karst, Karst Geb. (Carso), Karst Gebürge, Karstia, Kharst, M. Karusad, Mons Carusad (Karst), Na Krafsi, Na krajsi
Krim/Krimsko hribovje	Anasperg mons., Krim B., Krim Berg, Krimberg
Krma	Kerma
Krn/Krnsko pogorje	Cra M, Gebergte Carnica, Kren Berg
Liburnija	Liburnia, Libvnia, Pars Liburniae
Ljubljansko okrožje	der Laybacher Kreis, Laibacher Kreis, Laybacher Kreis
Ljutomerško	In Lvettenberg
Macelj	Gebirg Matzel
Macelj	Malzel Geb., Malzel Geb., Matzel G., Matzel Geb., Matzel Geburg
Mariborsko okrožje	Marburg Kreis, Marburger Kreis
Menina	Jaffelck M., Jasselek M.
Mežakla	Mesagua berg, Mesaqua, Mesaqua Berg, Mons Mescaqua
Nanos	Clavdivs Mons., Mons Nanos, Nanos, Nanos Berg, Nanos Geb, Albia M.
Noriške Alpe	Alpes Noricae, Alpes Norical
Noriško kraljestvo	Pars Norici
Notranja Kranjska	Carniola Interior, Das Vierdte Fvnftel Sive Carniola Interior, Inner Craen, Inner Crain, Innercrain, Inner Krain
Notranjska	Notreinsku
Novomeško okrožje	Neustadtler Kreis, Neustaedter Kreis, Neustaedtlr Kreis
Ogrska	Haec pars Hungar..., Ungariae
Ogrsko primorje	Ungarisches litorale
Okrožje Mure in Drave	Quartier entre Mur et Traw
Pivško	In der Poick, In der Povck, In der Poyk, Peuca prou., Pevcapro, Piuka, Pivka Planina
Plešivec (Uršlja gora)	Ras Wald
Pohorje	Bacher G, Bacher Geb., Bacher Gebirg, Bacher Gebirge, Bacher Geburg, Bacher Gebürg, Der Bacher, Der Bacher Montane, Der Pacher, H Bacher, Pohorje
Pokljuka	Pokluka
Postojnsko	Adelsberger Kreis, Adlesberg Kreis
Ptujsko polje	Pettaver Feld
Ribniška dolina	Reifnitzer Th.
Savinjska dolina	Saan tal, Saan Thal, San Boden, Sanboden
Savinjske Alpe	Saanthaler Alpen, Sannthaler Alpen
Savsko kraljestvo	Pars Pan Savie

sodobna imenska ustreznica	identificirano ime na novoveškem zemljevidu
Slovenska marka	Die Windische Marck, Marchia Vinidorum, Marchia Windorum, Marchia Winodorvm, Windimarum Marchia, Windis Marckh, Windis Mark, Windisch marck, Windisch Morch, Windische Mark, Windischmarck, Windorum Marchia, Winodorum Marchia
Slovenske gorice	Der windische Bühel, Die Windis chepichel, In den Windischen Büheln, Windisch Bücheln (na Goričkem), Windisch Bücher, Windisch Bühel
Snežnik	Montes Albi, Schnee B, Schneeberger, Waldung
Spodnja Koroška	Basse Carinthie
Spodnja Kranjska	Bas Carniole, Base Carniole, Basse Carniole, Carniola Inferior, Carniola Inferior., Carniole Inferieure, Carstia inferior, Das andere fvnftel sive Carniola Inferior, Neder Crain, Unter Crain, Unter Drau Feld, Unter Krain, Vnder Crain, Vnnter Krain, Vnter krain
Spodnja Štajerska	Base Stirie, Basse Stirie, Basse Stirie.
Spodnja Štajerska	Stiria Inferior, Stiria Inferioris
Spodnje Bohinjske gore	Ocra mons, Ocravons
Spodnje Dravsko oziroma Ptujsko polje	unt. Drau oder Pettauer Feld
Spodnje Dravsko oziroma Spodnje Ptujsko polje	Unterdrau oder Unter pettaufer Feld
Spodnje Ptujsko polje	Unt. Pettauer Fd., Unter Pettauer Feld, Unteres Pettauer Feld
Srednja Kranjska	Carniola Media, Das Dritte Fvnftel Sive Carniola Media, Moyenne Carni ou Windisch marck, Moyenne Carniole, Middel Crain, Mittel Crain
Suha krajina	Carniola Sica, Carniola Sicca, Carniole Seche, Im feck, Im Secci, Im Seck
Šaleška dolina	Schall Thal, Sehallthal
Štajerska	Ducatus Stiria, Ducatus Stiriae Pars, Duche de Stirie, Pars Stiriae, Pars Styriae, Stajersku, Stayermark, Steier Mark, Steiermarck, Steiermark, Steir Marck, Steyermarck, Steyer Marck, Steyer Mark, Steyermark, Steyr marck, Stiria, Stiria Ducatus, Stiriae, Stirie, Styriea, Štajersko
Trenta	Trenta Th.
Trnovski gozd	Czalin M, Czalin Mons, Czalin montes, Tarnouaner Wald, Tarnovaner Wald, Tarnowaner W, Ternovaner Wald, Trnowaner Wald
Tržaška oziroma Istrska kresija	Triester oder Istrianer Kreis
Tržaško gospostvo	Dominium Tergestinum
Tržaško območje	Triesten Gebiet
Udin boršt	Hertzog Forst
Velika planina	lasselekberg
Vipavsko	Wipach
Vojna Krajina	Kroatische militar graenze
Vremščica	Vremschitza Berg
Vukovski dol	Wolfsthal
Zagrebski okraj	Agramer komitat
Zgornja Koroška	Haute Carinthie, Carniola Superior, Carniola Superior., Carniola Ssuperior, Das erste fvnftel sive Carniola Superior, Haute Carniole, Ober Crain, Ober Krain, Ober Krayn, Ober Krayn gebürg, Obercrain, Oberkrain, Obrkrainpir, Opper Crain
Zgornja Štajerska	Haute Stirie
Zgornje Dravsko ali Ptujsko polje	Oberdrau oder Ober pettaufer Feld
Zgornje Ptujsko oziroma Dravsko polje	Ob. Drau od. Pettauer Feld
Zgornje Ptujsko polje	Ob Pettauer Feld, Ob. Pettau Feld, Ob. Pettauer Fd., Ober Pettauer Feld
Zgornjesavska dolina	Sava

Tako je nastala neke vrste zasnova historične topografije pokrajinskih imen. Imena, katerim ustreznice nismo uspeli pripisati, smo locirali opisno, s pomočjo sodobnih zemljepisnih imen, in jih navajamo v ločenem seznamu:

- Decima Italiae Regio Svb Romanorvm Imperio,
- Geys Rucken (severovzhodno od Kamnika),
- Im Trieff Thall (jugozahodno od Celja),
- Kaczeola Albia (na območju Loškega polja),
- Mecknicktal (dolina Save med Litijo in Trbovljami),
- Nessltal (severovzhodno od Kočevja),
- Neuthaler Alpen (na območju vzhodnega dela Tuhinjske doline, v zaledju Motnika),
- Quadrata (na območju Dezele),
- Slavenskj stran (od Lienza do Celja),
- Sv Bilmittas Montivm (jugovzhodno od Krasa) in
- Tefvls Garten (na območju Kostelskega in Gorskega kotarja).

Če je bilo na določenem zemljevidu več imenskih različic, ki jih sedaj dojemamo kot eno ime, smo jih pri številskem vrednotenju združili; tako smo na primer imeni *Carstia Superior* in *Carstia Inferior* združili in ju uvrstili k sodobni imenski različici Kras, podobno smo na primer imenske različice *Istria*, *Istria Austriaca* in *Istria Venetia* združili v sodobni različici Istra.

Na novoveških zemljevidih je bilo 46 imenskih različic identificiranih le enkrat, 68 med dvakrat in desetkrat, več kot desetkrat pa se jih pojavlja le 21. Največkrat se pojavita imeni Istra (39) in Kras (38).

Preglednica 5: Sodobne imenske ustreznice najpogostejših pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.

sodobna imenska ustreznica	število pojavljanj
Istra	39
Kras	38
Hrušica	33
Gorenjska	31
Celjska	28
Goriška	28
Štajerska	28
Slovenska marka	27
Dolenjska	25
Čičarija	24
Kranjska	22
Bohinj	18
Jelovica	18
Pohorje	16
Trnovski gozd	16
Gorjanci	14
Kamniške Alpe	12
Javorniki	12
Jezersko	11
<i>Srednjska</i>	11
Tefvls Garten (na območju Kostelskega in Gorskega kotarja)	11

Med največkrat identificiranimi pokrajinskimi imeni so mnoga, s katerimi so bile v preteklosti poimenovalne razne civilne (kresija, grofija, deželna) in cerkvene (škofija) upravne enote. Nekatera od njih so

še vedno uveljavljena (na primer Kras, Kranjska, zgornja oziroma Gorenjska, Jelovica), spet druga niso več v rabi (na primer Slovenska marka, Savsko kraljestvo). Precejšen del imen se nanaša na vzpeto površje, bodisi visokogorje (na primer Alpe) bodisi sredogorje (na primer Javorniki). Kot tretji tip tovrstnih imen lahko opredelimo nekoliko izolirana poseljena območja, kakršni sta Jezersko in Bohinj. Ob tem je nujno treba omeniti, da se ime Bohinj na novoveških zemljevidih pojavlja tudi kot krajevno ime, a kot takšno v analizo ni bilo vključeno.

Ob analizi pokrajinskih imen lahko spremljamo še dva procesa. Prvi je njihova migracija oziroma spreminjanje lokacije na zemljevidih. Razlog zanj moramo v prvi vrsti iskati v nepoznavanju terena, saj so mnogi izdelovalci zemljevidov številna, še posebej odročna območja, zelo slabo poznali, večkrat pa so zemljevide v celoti ali vsaj deloma prisovali in tako so se morebitne izhodiščne napake ponavljale z zemljevida na zemljevid. Morda se to še najlepše vidi pri poimenovanju Hrušice, gozdnate visoke kraške planote v jugozahodni Sloveniji. Ime se od vsega začetka pojavlja v germanskih različicah, sorodnih sodobnemu nemškemu eksonimu *Birnbaumer Wald*. Najprej se pojavlja južno od Kočevja oziroma južno od Cerkljanskega jezera, Valvasor pa ga je leta 1681 premaknil na mesto, kjer je še vedno locirano. Podobno se je dogajalo z imenom Alpe v vseh njegovih različicah, ki ga lahko najdemo zapisanega tudi na skrajni južni meji sedanje Slovenije.

Drug proces je spreminjanje imen. Lep primer tega je poimenovanje Čičarije. Na najstarejših zemljevidih se pojavljajo imena *Im Seck* in njegove različice, leta 1657 pa se prvič pojavi *Monti della Vena*. Do začetka 18. stoletja sta bili v rabi obe imenski različici, zatem pa je ime *Im Seck* izginilo. Se je pa leta 1744 pojavilo novo ime *Tscitscher Boden*, ki je postopoma izrinilo starejšega in je bilo v rabi do konca 19. stoletja.

Podobno se je dogajalo tudi z sedanjim imenom Jelovica. V pisnih virih lahko najdemo imenske zapise *perg Jallowicza* (leta 1481) in *Jelobetz, Jelowetz* (leta 1498) (Snoj 2009), na obravnavanih zemljevidih pa se je v sorodni obliki (*Mons Jelouza*) pojavilo šele leta 1744. Pred tem sta to območje označevali imeni *Ocra Mons* in *Obrkraipir*, pri čemer je na nekaterih zemljevidih težko razmejiti Jelovico in Spodnje Bohinjske gore.

Omenimo še primer Trnovskega gozda, katerega sodobno ime se je leta 1841 v arhaični obliki pojavilo kot *Tarnovaner Wald*, pred tem pa je bilo vse od leta 1573, ko se poimenovanje prvič pojavi, v rabi ime *Czalin Mons* oziroma njegove različice.

Med zanimivejšimi imeni v skupini najpogostnejših je tudi na območju Kostelskega locirano, sicer bolj prostrano zapisano ime *Tevfls Garten / Tüfels Garten / Hortus Diaboli* v pomenu 'Hudičev vrt'. Poimenovanje v teh ali sorodnih različicah se je pojavljalo le med letoma 1545 in 1700, ne prej in tudi ne pozneje.

Na koncu tega pregleda naj omenimo še eno zelo zanimivo ime, ki ni več v uporabi in se na analiziranih zemljevidih pojavlja med letoma 1657 in 1791. Poslovenjena oblika tega imena je Sredenska. Prvič se na zemljevidu pojavi v obliki *Moyenne Carni ou Windisch marck*, zatem pa predvsem kot *Carniola Media*. Označuje ozemlje med Dolenjsko in Notranjsko, ki ga v svojem delu Slava Vojvodine Kranjske zelo natančno zameji Janez Vajkard Valvasor (2009, 271): »... Začne se nad glavnim mestom Ljubljano, tam kjer se objameta in združita reka Ljubljanska in Iška, in sega naprej vse do potoka Škofeljščica in po njej navzgor do potoka Gobovška, nadalje po tem navzgor do izvira in preko hriba do Šmarja, dobro miljo ob mejah Dolenjske; nato navzdol do Boštanja, spet eno miljo ob dolenjskih mejah; nato po dolini navzdol in naprej čez Ilovo goro skozi divjine, nato naprej med novim in starim gradom Vrhrka k izviru reke Krke, dve dobri milj ob mejah drugega dela; nato ves čas po Krki navzdol skoraj do Otočca, pet dobrih milj ob dolenjskih mejah; potem naprej od omenjene reke po kopnem proti Gorjancem nad grad Prežek, dve milj ob mejah drugega dela. Nato po istem hribovju skoraj do Mokric, štiri milje ob mejah drugega dela in Slovenske marke, med vzhodom in jugovzhodom; nato nazaj prek hribov do reke Kolpe pod Metliko, vzhodno proti jugu, štiri milje ob hrvaških mejah. Od tod naprej po Kolpi navzgor do Vinice, vzhodno-jugovzhodno, pet milj ob hrvaških mejah; in še naprej ob Kolpi navzgor do Poljan, jugovzhodno do vzhodno, tri milje ob hrvaških mejah. In še naprej ob Kolpi navzgor

do Osilnice, jugovzhodno tudi še tri milje ob hrvaških mejah. Potem pa v hribovje vse do Snežnika, šest milj ob mejah četrtega dela ali Notranjske; in nadalje po gorovju okoli Cerknice vse do Bistre in Verda, štiri milje ob mejah četrtega dela. In potem spet po Ljubljani navzdol do Iške, malo naprej po njej do potoka Škofeljščica, tri milje ob mejah četrtega dela. Vse to se prišteva, in to upravičeno, v tisti del dežele, ki velja kot tretja petina in se imenuje Srednja Kranjska, kot nam pokaže tudi natisnjeni bakrorez ...».

Ugotovimo lahko, da je Valvasor Srednjsko zelo natančno opisal in je bila kot taka enakovredna Dolenjski, Gorenjski in Notranjski. Dejstvo pa je, da se to ime na obravnavanih zemljevidih po letu 1791 ne pojavlja več in se tudi v zavesti ljudi, za razliko od ostalih treh, ni ohranilo.

2.1.3.1 Jožefinski vojaški zemljevidi

V obdobje novega veka spada tudi izdelava najstarejših avstrijskih vojaških zemljevidov. Marija Terezija je namreč na pobudo maršala Lacya in prošnjo maršala Dauna leta 1763 ukazala vojaško topografsko izmero avstrijskih dežel (Rajšp in Ficko 1995). Med letoma 1763 in 1787 so izhajali posamezni listi *Josephinische Landesaufnahme*, tako imenovanega jožefinskega vojaškega zemljevida. Izdelani so ročno, vsaka sekcija je narejena v dveh primerkih, originalu in kopiji. Posamezen zemljevid meri 64 krat 42 cm in je izdelan v merilu 1 : 28.800. Zemljevidi so bili strogo varovan vojaški dokument, ki dolgo ni bil dostopen širši javnosti.

Ker je šlo za vojaške zemljevide, je na njih nazorno predstavljen predvsem relief. Preglednost in nazornost so dosegli z natančnim risanjem in uporabo različnih barv (Rajšp 1994; Gašperič 2016). V novejšem času so bili za slovensko ozemlje kot faksimile izdani v sedmih knjigah (Rajšp in Ficko 1995; 1996; Rajšp in Trpin 1997; Rajšp in Serše 1998; 2001; Rajšp in Grabnar 1999; Rajšp in Kološa 2000; Zorn 2007; Gašperič 2016).

Z imenoslovnega gledišča je treba poudariti, da so zemljepisna imena na teh zemljevidih zapisana v »deželnem jeziku«. Čeprav so kartografsko delo opravljali absolventi vojaških akademij na Dunaju in v Bruslju, so se kartografi držali madžarskega načina pisave. Takšno navodilo je namreč eden najbolj izkušenih vojaških kartografov, polkovnik Jeney, dobil že leta 1773 v pismu cesarja Jožefa II. glede izmere Moldavije. Držal se ga je tudi pri delu v notranjeavstrijskih deželah (Rajšp in Ficko 1995). Ker pa so zemljevidi srednjega merila, se kot vir pokrajinskih imen niso izkazali za primerne. To je pokazala poskusna analiza enega od sedmih sklopov zemljevidov. Identificiranih je bilo namreč 511 imen, nekatera pomensko identična, a zapisana različno, na primer *Biren Baumer Wald*, *Birwnbaumer Wald*, *Birn Baumer Wald* in *Birnbaumer Wald*. Čeprav je na podlagi zapisa težko razlikovati med pokrajinskimi in ledinskimi imeni, bi bilo možno analizo opraviti retrogradno in torej na podlagi identificiranih pokrajinskih imen iz drugih virov ugotoviti, ali se morebiti pojavljajo tudi na jožefinskih zemljevidih.

2.1.3.2 Franciscejski kataster

Drug pomemben novoveški kartografski vir je franciscejski kataster. Med letoma 1818 in 1828 so ga izdelali v habsburških dednih deželah (pred njim tudi že terezijanskega in jožefinskega) (Golec 2004). Z izjemo Pomurja je obsegal celotno sedanje slovensko ozemlje. Večji del listov je bil izdelan v merilu 1 : 2880, težko dostopni kraji v merilu 1 : 5760, območje nekaterih večjih naselij pa v merilih 1 : 1440 ali celo 1 : 720 (Golec 2010). Napisan je v nemščini, sestavljata pa ga grafični del (zemljevidi) in spisovni del (protokoli) (Golec 2004). Kataster ne prikazuje oblikovanosti površja, je pa zelo podroben prikaz zemljiških parcel, ki so glede na kategorijo zemljiške rabe različno obarvane. Zaradi zemljiško-davčne reforme leta 1869 je med letoma 1869 in 1887 nastajal tako imenovani reambulančni kataster. Leta 1896 je sledila še njegova revizija (Petek in Urbanc 2004).

Zaradi velikega merila tako franciscejski kataster kot njegova reambulančna različica nista primerna kot vira pokrajinskih imen, sta pa zelo ustrezna za preučevanje mikrotoponimov.

2.2 NOVEJŠI ZEMLJEVIDI

Po letu 1900 se je glede na pretekla obdobja produkcija zemljevidov močno povečala. Da bi zajeli kar najširši spekter zemljevidov, smo v analizo vključili vse zemljevide celotnega slovenskega ozemlja in njegovih posameznih delov, ki so izšli po letu 1900 in jih hrani Kartografska zbirka Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (NUK), med njihovimi predmetnimi oznakami pa je navedena tudi Slovenija. Skupno smo analizirali 750 zemljevidov, 554 je bilo takšnih, ki so vsebovali pokrajinska imena. Ostali so bili nemi ali pa niso vsebovali pokrajinskih imen.

Obravnani zemljevidi so narisani v 62 različnih merilih. 32 jih merila nima navedenega. Zemljevidov v merilih, večjih od 1 : 50.000, v analizo pokrajinskih imen nismo vključili, saj smo podatke o pokrajinskih imenih pridobili iz REZI-ja (podpoglavje 2.3). Takšnih je 16. Skupno število zemljevidov, ki se glede na merilo v posameznimi skupini pojavljajo manj kot desetkrat, je 104. Najštevilčnejšo skupino (183) sestavljajo zemljevidi v merilu 1 : 500.000.

Skupno število na teh zemljevidih identificiranih in v analizo vključenih pokrajinskih imen je 29.806, pojavljajo pa se v 426 imenskih različicah. 150 in 50 najpogostejših med njimi je prikazanih v oblakih pogostnosti (sliki 11 in 12).

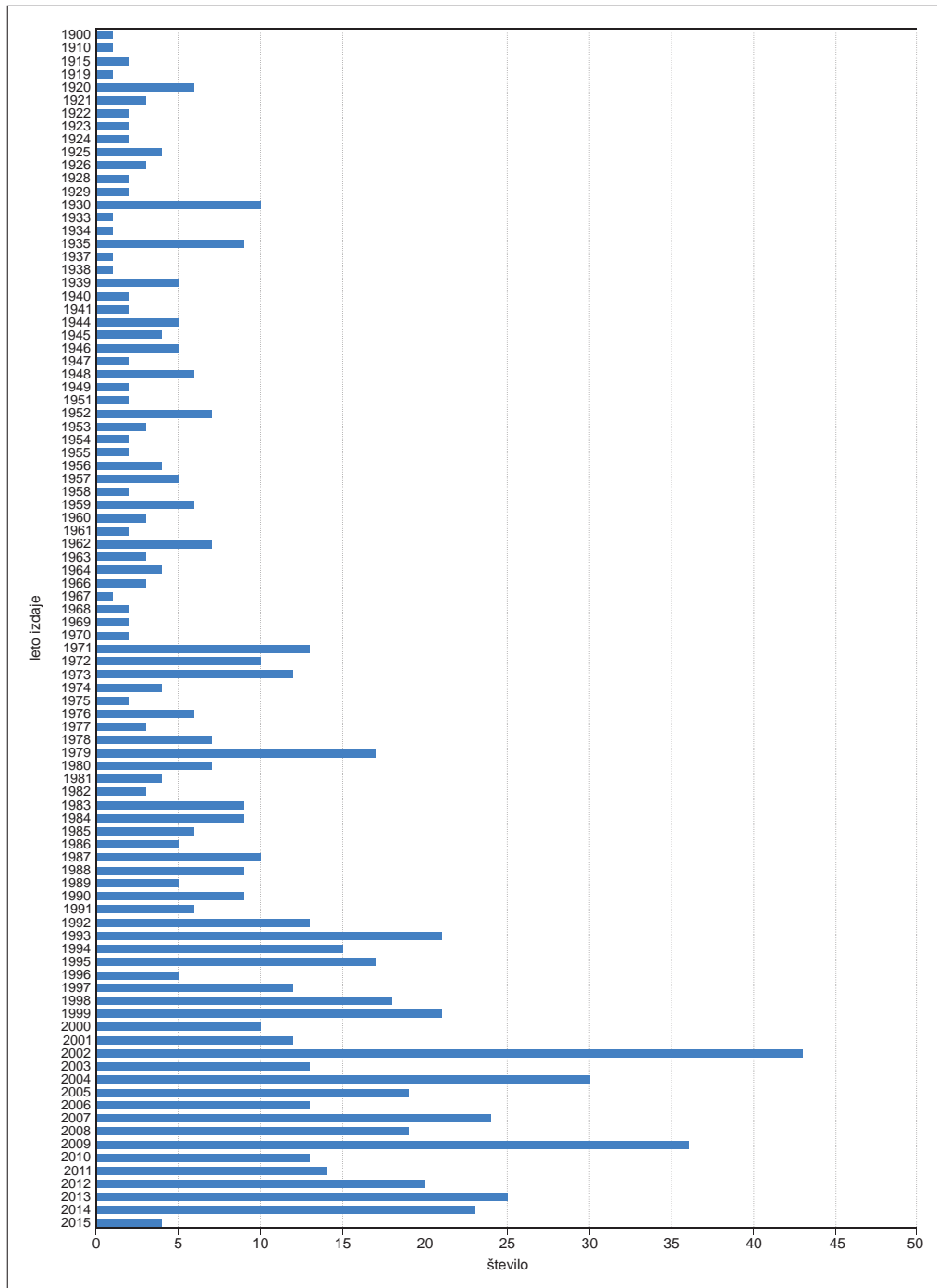
Dvajset najpogosteje identificiranih pokrajinskih imen je skupaj z navedeno frekvenco navedenih v preglednici 5.

Preglednica 6: Sodobne imenske ustreznice najpogosteje navajanih pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.

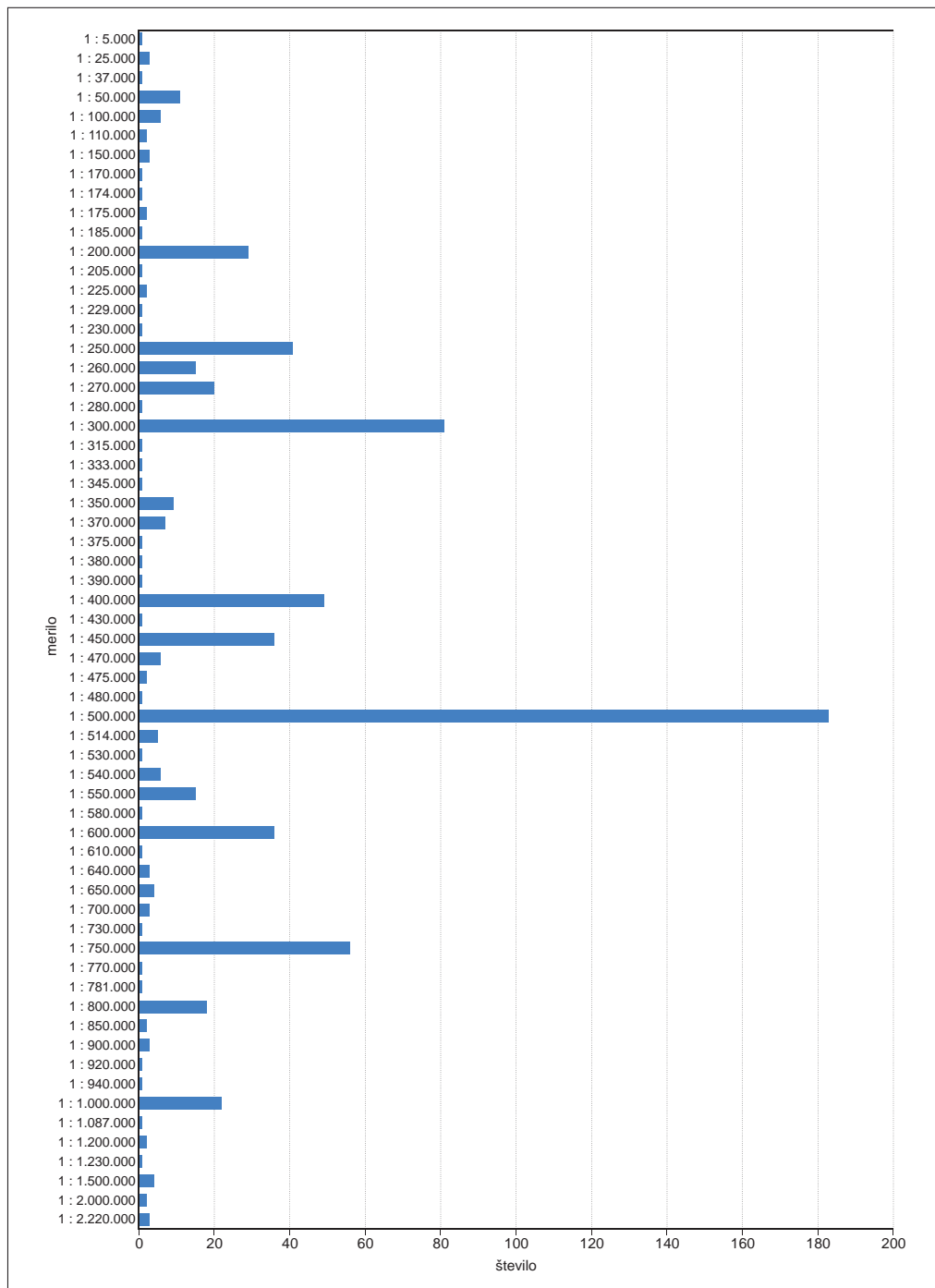
pokrajinsko ime	število pojavljanj
Pohorje	532
Slovenske gorice	524
Kočevski Rog	507
Gorjanci	504
Bela krajina	499
Suha krajina	493
Kras	491
Haloze	488
Nanos	482
Karavanke	481
Javorniki	479
Trnovski gozd	476
Hrušica	469
Goričko	468
Jelovica	464
Brkini	463
Velika gora	458
Snežnik	447
Kozjak	440
Vrata	438

2.2.1 VARIANTNOST POKRAJINSKIH IMEN

Tako kot za jezik velja, da je živ in se skozi čas nenehno spreminja, velja tudi za zemljepisna imena. To smo ugotovili že pri arhivskih zemljevidih. Da se spremembe niso dogajale samo v preteklosti, ampak se tudi še v sedanjosti, lahko ugotavljamo z analizo novejših zemljevidov. Identificirali smo namreč 80

Slika 10: Število obravnavanih zemljevidov po letih njihove izdaje.

Slika 11: Število obravnavanih zemljevidov glede na njihovo merilo.

Slika 12: 150 najpogostejših pokrajinskih imen na novejših zemljevidih.

Slika 13: 50 najpogostejših pokrajinskih imen na novejših zemljevidih.

pokrajinskih imen, ki se na obravnavanih zemljevidih pojavljajo v več različicah. Nekatere spremembe so vidne zaradi nekaterih tujejezičnih zemljevidov (na primer Julijske Alpe-Julian Alps) in na nek način nakazujejo eksonimizacijo posameznih pokrajinskih imen, za nekatere je lahko razlog tudi tiskarski skrat.

Nekatere najbolj značilne spremembe predstavljamo v nadaljevanju in se nanašajo na naslednja v sodobnosti bolj ali manj uveljavljena pokrajinska imena:

- Banjšice,
- Bizeljsko,
- Čepovanski dol,
- Čičarija,
- prodna ravnica ob Dravi,
- Goriška brda,
- Iški vintgar,
- Javorniki,
- Kambreško,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Kočevski rog,
- Kozjak,
- Krakovski gozd,
- Krško gričevje,
- Škofjeloško hribovje,
- Ljubljansko barje,
- Mežakla,
- Orlica,
- Menina,
- Pivška kotlina,
- Polhograjsko hribovje,
- Rakitniška planota,
- Soteljsko in
- Koprsko primorje.

Pri najbolj zanimivih med njimi so dodane grafične priloge, ki zaznane spremembe ponazarjajo na časovni skali.

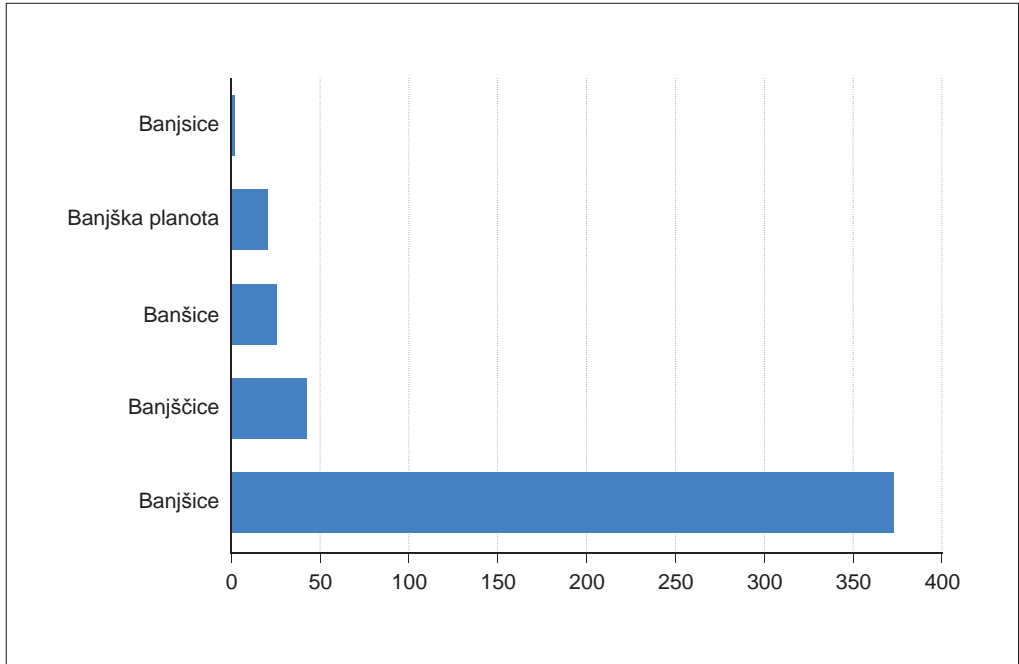
Ime Banjšice, ki se na obravnavanih zemljevidih največkrat pojavlja, se v navedeni obliki prvokrat pojavi šele leta 1959. Pred tem je bilo močno uveljavljeno ime Banjška planota, med letoma 1956 in 1965 pa je prevladovalo ime Banjščice, ki zdaj velja za napačno. Po letu 1990 se pojav tudi imenska različica Banšice, po letu 2010 pa spet izključno ime Banjšice.

Pri poimenovanju gričevnatega Bizeljskega smo identificirali dve različici, Bizeljsko (171-krat) in Bizeljsko gričevje (51-krat). Starejša oblika je Bizeljsko, kar je enako imenu središčnega naselja in srednjeveškega gradu v Bizeljski vasi. V obliki Bizeljsko gričevje se ime pojavlja šele od leta 1997, vendar nikoli ni prevladalo. Z analizo zemljevidov lahko ugotovimo, da je še vedno trdno v rabi ime Bizeljsko.

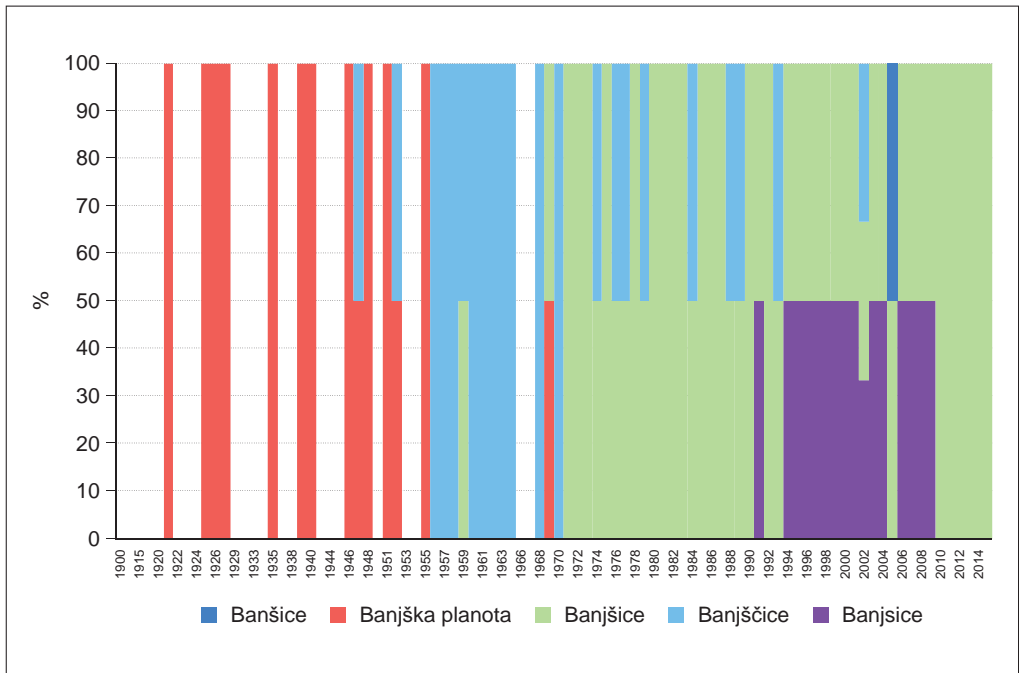
V podobnem razmerju je tudi raba imen Čepovanska dolina in Čepovanski dol. Druga imenska oblika se, čeprav slovar (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014a) besedo dol označuje s kvalifikatorjem starinsko, pojavi šele leta 1927. Med letoma 1962 in 1998 se sploh ne pojavlja, zatem pa zaznavamo porast rabe te oblike imena, ki se v zadnjih letih še naprej krepi. Leta 2013, ko so bili izdani zadnji analizirani zemljevidi s tema imenoma, je bila prevladujoča. Ime Čepovanski dol je geografska stroka uveljavila v želji, da se izrazita reliefna oblika brez vodnega toka (izoblikovala jo je reka, ki se je pozneje pretočila proti Soči; Luževič 2018) razlikuje od običajne rečne doline.

Čičarija, ime hribovite kraške pokrajine, ki se razteza na jugozahodu Slovenije in se prek državne meje nadaljuje v sosednjo Hrvaško, je zanimivo ravno zaradi obmejne oziroma čezmejne lege. Ugotovimo lahko, da se imenska oblika Čičarija pojavlja prej in pogosteje (301-krat) kot hrvaško ime Čičarija (146-krat), kar je lahko tudi posledica nabora virov. V analiziranih arhivskih virih se namreč pojavlja izključno nemška oblika zapisa imena. tudi Imenska različica Čičko gorje, ki je glede na rabo trdega »č« očitno slovenska in ne hrvaška, se pojavi v letih 1946 in 1947, vendar se pozneje ne pojavlja več. Večja številčnost zapisa Čičarija se pojavi po letu 1990, ko sta se državi osamosvojili in sta se kot endonima tudi na zemljevidih začeli pojavljati obe različici imena. Čeprav Snój (2009) ime Čičarija uvršča v poglavje Imena na tujem, moramo na tem mestu ostro braniti njegovo »domačnost«. Opredelitev, da gre za »pokrajinsko ime v hrvaški Istri«, namreč ni resnična, saj je del Čičarije (na primer Slavnik) tudi v Republiki Sloveniji.

Zanimiv je primer poimenovanja ravnine ob Dravi, na območju med Mariborom in Ormožem. Njeno poimenovanje se pojavlja že na najstarejših zemljevidih in sicer enakovredno, torej v oblikah Dravsko polje in Ptujsko polje, prvokrat daljnega leta 1678. Zatem se imeni večkrat pojavljata kot alonima. Na novejših zemljevidih se večkrat pojavlja ime Dravsko polje (154-krat), ime Ptujsko polje pa 123-krat. Pogostnost pojavljanja ostalih imenskih različic je zanemarljiva. Imenska oblika Dravsko ali Ptujsko polje

Slika 14: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za dinarsko planoto Banjšice.

Slika 15: Spreminjanje poimenovanja Banjšic skozi čas.

se pojavi le v letih 1926 in 1927, oblika Dravsko Ptujsko polje le leta 1935, obliko Dravsko ali Gornje Ptujsko polje pa lahko identificiramo do leta 1976. Se pa zadnje navedeno ime pojavlja tudi na arhivskih zemljevidih. V zadnjem obdobju, od leta 1990 dalje, se obe imeni brez izjeme pojavljata ločeno.

Ime Goriška brda se za gričevnato pokrajino na skrajnem zahodu Slovenije prvokrat pojavi šele leta 1981. Pred tem se je za to vinorodno gričevnato pokrajino na skrajnem zahodu Slovenije uporabljalo izključno ime Brda (prebivalci so Brici, prebivalke Brike). Ta oblika še vedno prevladuje v rabi, je pa treba poudariti, da sta v zadnjem obdobju obe imenski različici dokaj enakovredni. Smiselnost rabe oblike imena Goriška brda je predvsem v možnosti medsebojnega razlikovanja flišnih primorskih gričevij, ki se na splošno označujejo kot brda. Iz istega razloga je Kladnik ob že dokaj uveljavljenem imenu Vipavska brda za gričevnato zaledje slovenske obale namesto za mnoge neustreznega imena Šavrinsko gričevje uvedel ime Koprška brda (Kladnik 1996; Kladnik in Perko 2018).

Časovno raznolikost pri rabi imenskih različic lahko opazujemo tudi pri poimenovanju ozke doline reke Iška. V preteklosti (do leta 1976) je bilo zanjo uveljavljeno izključno ime Iška, zatem se je uveljavilo ime Iški vintgar.

Opazna je tudi časovna razmejitev rabe edninske in množinske oblike pokrajinskega imena za visoko dinarsko planoto Javorniki. Množinska sicer močno prevladuje, je pa najprej bila v rabi edninska oblika Javornik, med letoma 1935 in 1986 sta bili v rabi obe obliki, pozneje pa le še množinska.

Posebej neenotna je raba pokrajinskega imena Kambreško oziroma Kanalski Kolovrat vzdolž slovensko-italijanske državne meje, med Goriškimi brdi na jugu in hribovjem Kolovrat na severu. Obe imeni sta razmeroma mladi, Kambreško se pojavi šele leta 1997, Kanalski Kolovrat pa leta 2000. V skupni rabi prevladuje ime Kambreško (46-krat), ime Kanalski Kolovrat se pojavlja redkeje (11-krat).

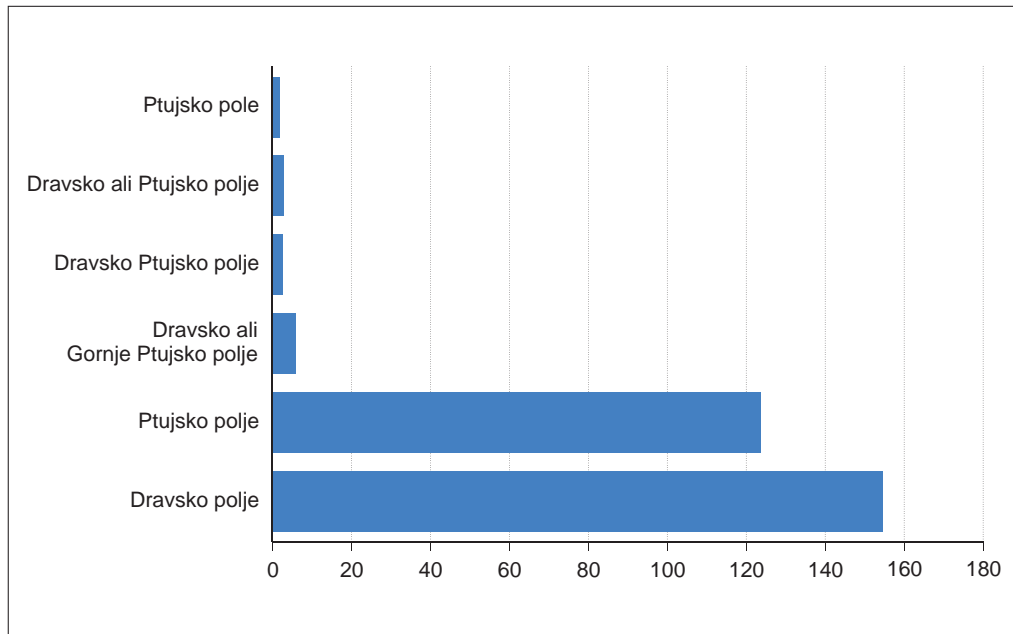
Največ imenskih različic smo identificirali pri poimenovanju gorovja Kamniško-Savinjske Alpe. Identificirali smo jih kar 17. Nekatere se pojavijo samo enkrat, druge pogosteje. Razlogov za takšno stanje je več. Posamezna poimenovanja so lahko posledica tako tiskarskih napak kot rabe tujejezičnih imenskih ustreznic. Vzrok za pestrost poimenovanj je predvsem zgodovinski razvoj poimenovanja tega območja. Ime Kamniške Alpe se v nemški različici *Steiner Alben/Steiner Alpen* pojavi sredi 18. stoletja, ime Savinjske Alpe pa kot *Saanthaler Alpen* šele stoletje pozneje. Na novjših zemljevidih se največkrat pojavlja imenska oblika, zapisana s stičnim vezajem, torej Kamniško-Savinjske Alpe (310-krat), kar je pomensko enakovredno zapisu z veznikom »in«, torej Kamniške in Savinjske Alpe, ki se pojavlja redkeje (64-krat). Če pogostnost pojavljanja različnih imenskih različic pogledamo na časovnem traku, lahko ugotovimo, da neka do leta 1971 prevladuje povsem ločeno poimenovanje, torej v oblikah Kamniške planine in Savinjske Alpe, zatem pa se vse bolj uveljavlja kombinirana različica imena, najprej, do leta 1984, v obliki Kamniške ali Savinjske Alpe (posamič do leta 1999), sledi oblika z veznikom »in«, ki se je ohranila vse do danes, leta 1984 pa se prvič pojavi zapis z vezajem, ki je postal prevladujoč. Pozneje smo zaznali še imensko različico Kamniške Savinjske Alpe, torej brez veznika oziroma vezaja (najverjetneje gre za napako!).

Spremembe v rabi imen lahko opazujemo tudi pri poimenovanju dinarske planote Kočevski rog. Prvotno poimenovanje je bilo Rog, leta 1944 pa se je ime prvič pojavilo z levim prilastkom *Kočevski* in se je pozneje v takšni obliki tudi uveljavilo. Še vedno pa ni enotnosti glede rabe velike in male začetnice pri zapisu sestavljene oblike imena, zato se pojavljata različici Kočevski rog in Kočevski Rog, kar je eden trših pravopisnih problemov (Kladnik in Perko 2018).

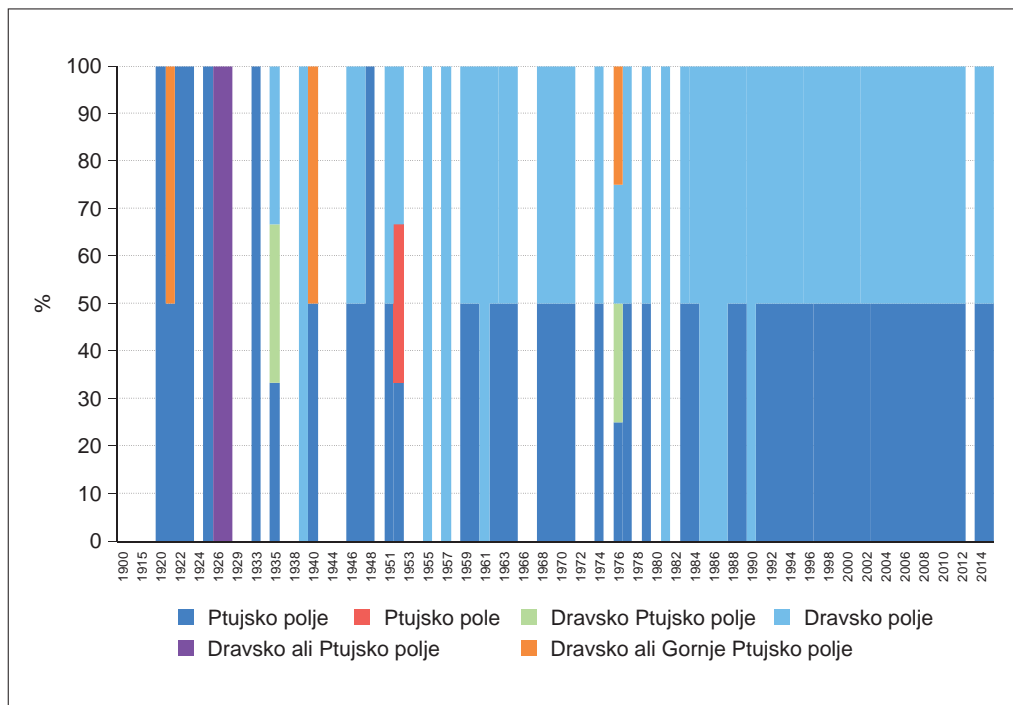
Za pokrajinski imeni Kozjak in Kobansko na slovensko avstrijski meji ne moremo z gotovostjo reči, da od nekdanj poimenujeta isto pokrajino. Kobansko je namreč ime za osrednji del hribovja Kozjak. Razvidno je tudi, da se ime Kozjak pojavlja precej pogosteje (440-krat) kot Kobansko (84-krat), začelo pa se je tudi prej pojavljati.

Z imenom Krakovski gozd (17-krat) je poimenovan poplavni gozd ob Krki, v bližini Kostanjevice na Krki. Za to območje se pojavljata še imenski različici Krakovski pragozd ter Krakovo, vendar obe le po enkrat.

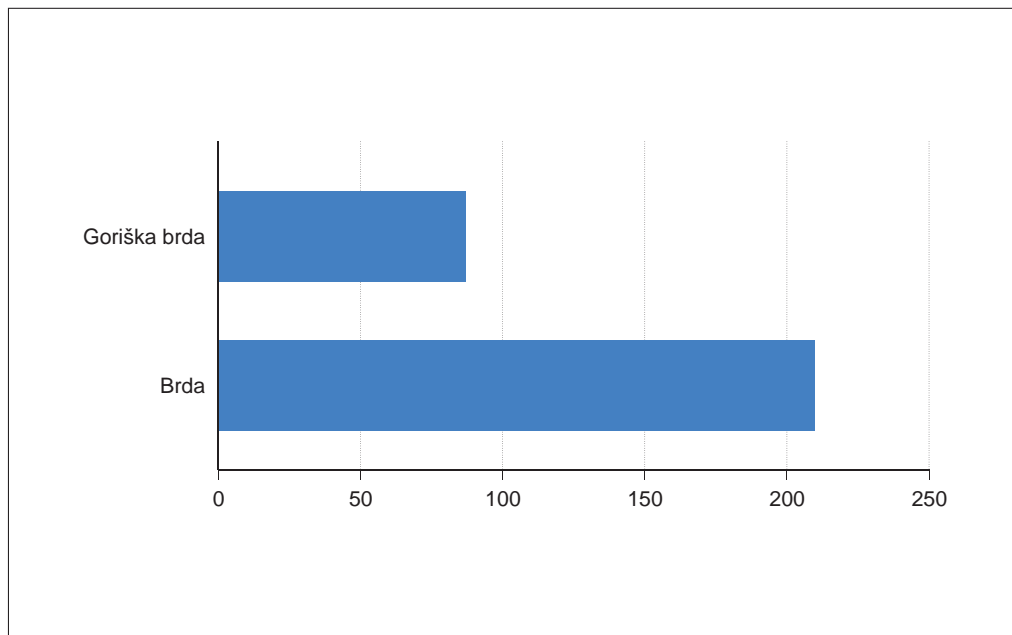
Na primeru poimenovanja Krškega gričevja (73-krat) oziroma Krškega hribovja (64-krat) lahko opazujemo spremembe uvrščanja poimenovane pokrajine v določeno reliefno kategorijo. Pojem hribovje

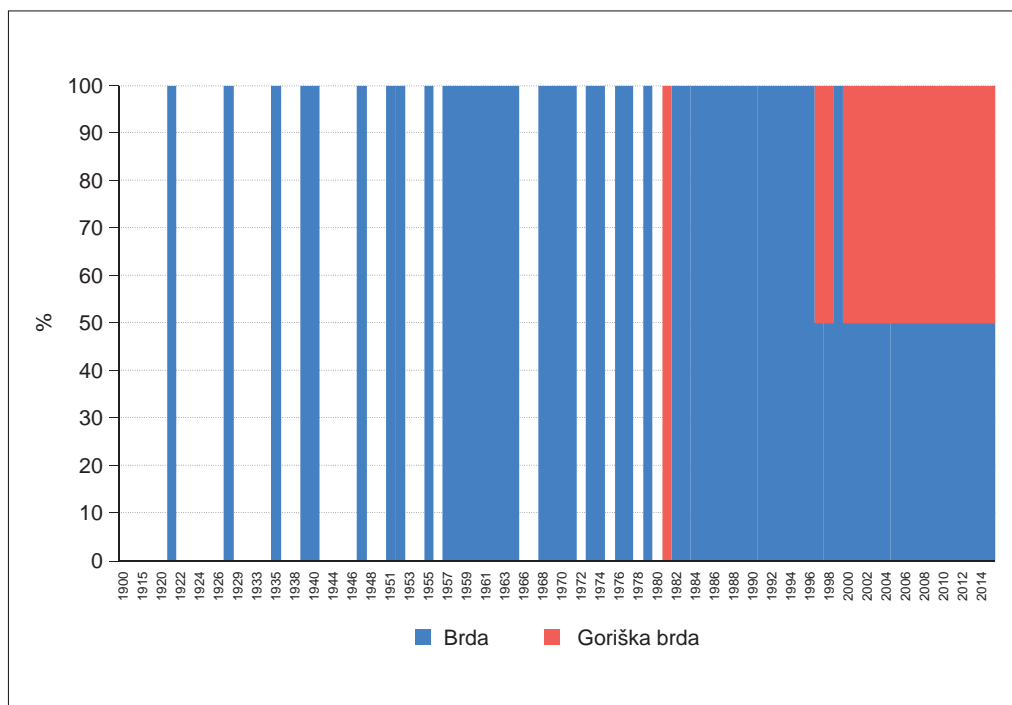
Slika 16: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za prodno ravnico ob Dravi.

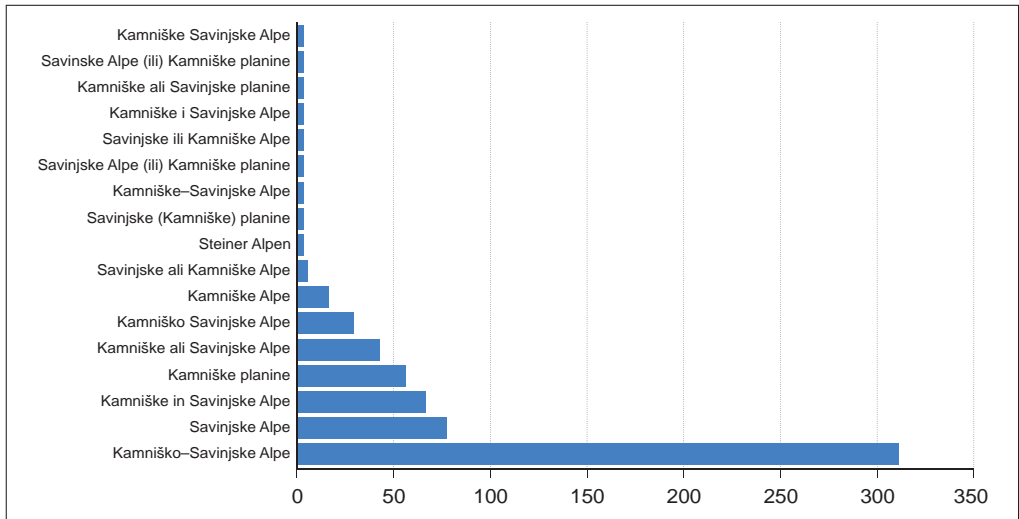
Slika 17: Spreminjanje poimenovanja prodne ravnice ob Dravi skozi čas.

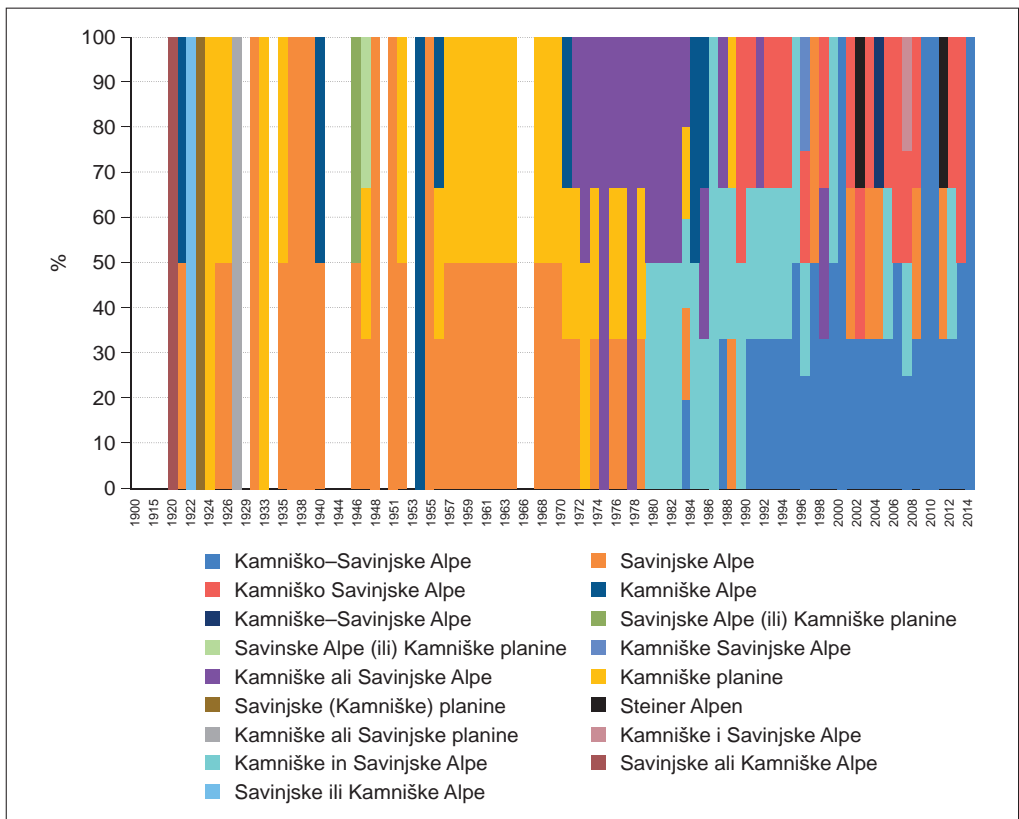
Slika 18: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za flišno gričevje Goriška brda.

Slika 19: Spreminjanje poimenovanja Goriških brd skozi čas.

Slika 20: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za alpsko gorovje Kamniško-Savinjske Alpe.

Slika 21: Spreminjanje poimenovanja Kamniško-Savinjskih Alp skozi čas.

se pojavlja prej, po letu 1994 pa se pojavi in pozneje tudi uveljavi občnoimenski izraz gričevje. Ta je terminološko nekoliko ustrežnejši, saj pri nas ločnico med gričevji in hribovji vlečemo po plastnici 500 m (Gams 1986a), medtem ko se izraz hribovje uporablja za nadmorske višine med 500 in nekako 1500 m, za še višje predele nad zgornjo gozdno mejo pa je v rabi izraz gorovje. Nad 500 m, pa še to vsega nekaj deset metrov (najvišja vzpetina je 549 m visoka Zglavnica), se vzpenjajo le najvišje vzpetine Krškega gričevja v severnem in južnem delu pokrajine, medtem ko jih večina ne dosega te nadmorske višine.

Soroden primer je pokrajinsko ime Škofjeloško hribovje oziroma Škofjeloško gorovje. Slednje je starejše in se zelo redko (5-krat) pojavi, s terminološkega vidika ustrežnejše poimenovanje z občnoimenskim izrazom hribovje pa je mlajše in v sodobnosti povsem prevladujoče (334-krat).

Za enega geološko najmlajših delov površja Slovenije velja tektonska udorina jugozahodno od Ljubljane, imenovana Ljubljansko barje. To ime, ki je zdaj močno zakoreninjeno (279-krat), se je prvič pojavilo leta 1921. Pred tem (in tudi še pozneje) lahko na novejših zemljevidih identificiramo ime Barje, ki pa se le redko pojavlja (6-krat). Na arhivskih zemljevidih se je od leta 1744, ko se je prvič pojavilo, skoraj brez izjeme uporabljalo poimenovanje *Morast*, le na zemljevidu iz leta 1778 najdemo ime *Blate*. Ime Ljubljansko barje, pri čemer je tudi beseda barje zapisana z veliko začetnico (Kladnik in Perko 2018), v svoji disertaciji uporablja tudi eden najvidnejših slovenskih geografov Anton Melik (Melik 1927). V nekaterih virih (na primer Ljubljansko barje 2015) lahko preberemo, da je bilo do druge polovice 19. stoletja v rabi ime Ljubljansko močvirje, potem pa naj bi ga pisatelj Fran Levstik spremenil v Ljubljansko barje, ker naj bi lžanci govorili, da gredo na borje (med borovce), s katerimi se je barje zaraščalo. Nekateri naj bi Barje še danes, zaradi mahov, ki so značilni zanj, imenovali Mah. Vendar na preučeni zemljevidih teh imen nismo zasledili.

Za kraško planoto med Savo Dolinko in Radovno je že nekaj časa trdno uveljavljeno ime Mežakla (253-krat), v preteklosti pa so se za to območje pojavljale tudi druge imenske različice. Največkrat se pojavlja zapis Mežaklja, v starejšem obdobju, do leta 1947, se je pojavljalo tudi ime Možaklja (4-krat).

Za razliko od Škofjeloškega hribovja in Krškega gričevja se je pri Orlici, skrajnega vzhodnega obronka Posavskega hribovja, desni pojasnjevalni prilastek v imenu (gričevje/hribovje), ki se je sicer redko pojavljal (3-krat), že povsem izgubil in se je trdno zakoreninilo ime Orlica (60-krat).

Do opuščanja rabe pojasnjevalnega desnega prilastka je prišlo tudi pri poimenovanju Menine (planine), zakrasede planote v južnem delu Kamniško-Savinjskih Alp. Od leta 1920 do najnovejših izdaj se sicer pojavljata obe imenski različici, je pa dejstvo, da se ime Menina pojavlja precej pogosteje (419-krat) kot Menina planina (10-krat).

Pri poimenovanju kotline med visokimi dinarskimi planotami na jugozahodu Slovenije sta po številu imenskih zapisov skoraj enakovredno zastopani različici Pivška kotlina (32-krat) in Pivško podolje (31-krat). Obe sta razmeroma novi, saj se pojavljata šele od leta 1984. Pred tem se je za to območje uporabljalo pokrajinsko ime Pivka (20-krat), ki je tudi na arhivskih zemljevidih in se še vedno pojavlja tudi na najsodobnejših izdelkih. Omeniti velja tudi, da na zemljevidih, nastalih med letoma 1948 in 1982, to območje sploh ni bilo poimenovano.

Pri poimenovanju Polhograjskega hribovja lahko opazimo, da se je občnoimenski del imena spremenil tudi s pomenskega vidika. V preteklosti (do leta 1955) je bilo namreč edino uveljavljeno ime Polhograjski dolomiti (15-krat), ker naj bi njegovi priostreni vrhovi ljubljansko gosposko spominjali na italijanske Dolomite. Ime Polhograjsko hribovje (336-krat), ki je ustrežnejše tudi z vidika prevladujoče geološke sestave, se pojavlja šele od leta 1981.

Pri imenskih različicah Rakitniška in Rakitenska planota gre za jezikoslovno vprašanje. Ugotovimo lahko, da se imenska oblika Rakitniška pojavlja večkrat (96-krat) kot Rakitenska (28-krat), dokaj enakovredno pa se pojavlja tudi pokrajinsko ime Rakitna (22-krat). Najstarejša oblika poimenovanja je Rakitniška planota, ostali dve sta se pojavili približno istočasno, po letu 1993. Se pa levi prilastek Rakitniško v imenskih oblikah Rakitniška gruda in Rakitniško-Cerkniška gruda pojavlja tudi pri poimenovanju geoloških enot (Geološki terminološki slovar 2006). Aktualni Slovenski pravopis (2001) daje prednost pridevniški obliki rakitenski, dopušča pa tudi obliko rakiški, medtem ko oblika rakitniški v njem sploh ni navedena.

Variantni sta tudi imeni Soteljsko in Sotelsko. Slednje je mlajše, a se pojavlja večkrat (40-krat). Imenska oblika Soteljsko (21-krat) izginja iz rabe, se je pa v zadnjem obdobju pojavilo tudi pokrajinsko ime Sotelsko gričevje (3-krat).

Za območje Slovenije tik ob Jadranskem morju poznamo več poimenovanj. V preteklosti se pojavljata imeni Šavrinska brda (1-krat) in Šavrinje (1-krat), od leta 1983 dalje pa Koprsko primorje, ki je tudi največkrat zastopano (75-krat). Leta 1997 se na zemljevidih začne pojavljati tudi ime Koprška brda (56-krat), ki je nastalo po vzoru Goriških brd in je plod naravnogeografske regionalizacije iz leta 1995 (Gams 1991; Kladnik in Perko 2018).

Naj imensko zmedo v tem delu države ponazorimo še s primerom neenotne rabe pokrajinskih imen, razvidne iz poročanja novinarke regionalnega studia Radiotelevizije Slovenija iz Kopra na silvestrovo 2015 (okrepljene besede označujejo pokrajinska in prebivalska imena). Na vprašanje voditelja Dnevnika »*Selimo se v slovensko Primorje/Slovensko Primorje/Slovensko primorje/slovensko primorje; o pripravah na najdaljšo noč v letu ob morju/ob Morju pa bo seveda več povedala tudi Erter Pust. Dober večer, kako veselo je nocoj na obali/Obali?*« je novinarka odgovorila: »*Dober večer, ja tukaj v Kopru je v primerjavi z ostalimi kraji v Sloveniji topleje, a nas Primorce vseeno pregovorno zebe. Na obali/Obali letos zaključujemo pozitivno, vreme je končno spet jasno, turistične zmogljivosti so na silvestrovo v vseh štirih občinah polno zasedene, v najbolj turistični občini v Sloveniji, v Piranu, so letos dosegli doslej rekordnih 1.400.000 nočitev. Rekordno so tudi v koprski luki pretovorili 600.000 avtomobilov, sicer pa je življenje v Istri letos najbolj zaznamovalo odprtje predora Markovec. Glede na 47 km slovenske obale, od katerih 5 km sedaj zaseda cesta, si Primorci v prihodnjem letu želimo čimprejšnjega zaprtja obalne ceste, ki pa naj bi še pred veliko nočjo postala enosmerna. Po 15-ih letih čakanja se je luč na koncu predora zasvetila tudi staršem otrok s posebnimi potrebami, ko so v začetku decembra na Debelem tliču slovesno položili temeljni kamen centra Obala. ... Srečno 2016 iz Kopra.*«

Najstarejše poimenovanje Trnovskega gozda, kakor se ta visoka kraška planota zdaj največkrat imenuje, je Trnovski les. Občnoimenski pojem les je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika opredeljen tudi kot sopomenka za gozd (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014b). Ime Trnovski les je na novejših zemljevidih identificirano le enkrat (leta 1920), pozneje pa se ne pojavlja več. Najprej je prevladovalo ime Trnovska planota (8-krat), pozneje se je trdno uveljavilo poimenovanje Trnovski gozd (476-krat).

Za pokrajino ob Nevljici in Motnišnici, med Celjsko in Ljubljansko kotlino uporabljamo imeni Tuhinj in Tuhinjska dolina. Slednje se je pojavilo prej, po letu 1946 pa začasno utonilo v pozabo. Ponovo ga zasledimo šele leta 1998. V vmesnem obdobju se je pojavljalo izključno ime Tuhinj. V celotnem obdobju se ime Tuhinj pojavlja 83-krat, ime Tuhinjska dolina pa 65-krat.

Pokrajinsko ime Uršlja gora oziroma Plešivec označuje vršni predel najvzhodnejše markantne vzpevine Karavank. Kljub orografskemu značaju lahko ugotovimo, da je na preučenih zemljevidih zapisano tako, da daje vtis pokrajinskega imena. Po pogostnosti rabe prevladuje ime Plešivec (17-krat), ime Uršlja gora pa se je pojavilo pozneje in se tudi redkeje pojavlja (10-krat). Starejša je nemška oblika imena *Usulaberg*. Iz imenskih zapisov na zemljevidih v velikih merilih je mogoče razbrati, da se ime Plešivec nanaša na celotno vršno območje, ime Uršlja gora pa naj bi poimenovalo njegov vrh.

2.2.2 ODNOS MED MERILOM ZEMLJEVIDA IN POJAVNOSTJO POKRAJINSKIH IMEN

Za ugotavljanje odnosa med merilom zemljevidov ter pojavnostjo in pogostnostjo določenih pokrajinskih imen na njih smo izbrali zemljevide devetih različnih meril, ki se med analiziranimi pojavijo vsaj 15-krat.

Največ imenskih različic pokrajinskih imen, ki se pojavijo na vsaj tridesetih odstotkih zemljevidov izbranega merila, je na zemljevidih v merilu 1 : 500.000, najmanj pa na zemljevidih v merilu 1 : 800.000.

Če analiziramo, katera pokrajinska imena se najpogosteje pojavljajo na zemljevidih devetih izbranih meril, lahko ugotovimo, da so to Gorjanci (na zemljevidih osmih različnih meril), Slovenske gorice (8), Kočevski rog (7), Pohorje (7), Bela krajina (6), Haloze (6) in Suha krajina (6).

Preglednica 7: Število preučenih zemljevidov glede na prevladujoča merila.

merilo	število zemljevidov
1 : 200.000	29
1 : 250.000	42
1 : 300.000	81
1 : 400.000	44
1 : 450.000	36
1 : 500.000	183
1 : 750.000	56
1 : 800.000	18
1 : 1.000.000	22

2.3 REGISTER ZEMLJEPISNIH IMEN REPUBLIKE SLOVENIJE (REZI)

Register zemljepisnih imen je uradna evidenca, za katero skrbi Geodetska uprava Republike Slovenije. V njej se vodijo enolično določena zemljepisna imena (enoličnost je določena z medresorskim identifikatorjem endonima in zaporedno številko pojavitve zemljepisnega imena). V bazi registra zemljepisnih imen so zajeti endonimi – vsa zemljepisna imena, izpisana z ustreznimi velikimi začetnicami, ostale črke pa z malo pisavo, upošteva je veljavna slovnicična pravila in morebitne izjeme, opisane v aktualnem pravopisu (Slovenski pravopis 2001) in Toponimskih navodilih za Slovenijo (Radovan in Majdič 1995).

Endonom se za vsak objekt zajame natanko enkrat. V REZI se iz kartografskih virov zajemajo imena, ki imajo trajno časovno, zgodovinsko, etnološko ali družbeno uveljavljeno identiteto. Vzpostavljen je za tri stopnje natančnosti, za ravni meril 1 : 5000 (REZI 5), 1 : 25.000 (REZI 25) in 1 : 250.000 (REZI 250). V REZI-ju 5 je okrog 150.000 zemljepisnih imen, zajetih iz sekcij temeljnega topografskega načrta v merilih 1 : 5000 in 1 : 10.000. Podatki za REZI 25, ki vsebuje okrog 60.000 zemljepisnih imen, so zajeti iz sekcij topografske karte v merilu 1 : 25.000 in državne topografske karte v istem merilu.. REZI 250 vsebuje okrog 8000 zemljepisnih imen, zajetih iz pregledne karte v merilu 1 : 250.000.

Zemljepisna imena za ravni meril 1 : 25.000 in 1 : 250.000 so toponomastično pregledana. Toponomastični pregled zajema dejavnosti v zvezi z zbiranjem, zapisovanjem in obdelavo toponimov na določenem ozemlju. Vključuje terensko zbiranje ter kabinetno zajemanje in preverjanje zemljepisnih imen iz različne literature, kontakte z domačini, študije porekla imen, njihovega narečnega in knjižnega zapisa ter izgovarjave. Obvezen je tudi pravopisni in slovnicični pregled. Grafični potek zemljepisnih imen ali njihovih delov se zajame kot pojavitev, in sicer za vsako zemljepisno ime ali del imena tolikokrat, kot se pojavi v raznih virih, na različnih zemljevidih. Zajema se odprti poligon, ki ponazarja potek imena ali njegovega dela v viru, na zemljevidu (Struktura standardnega zapisa ... 2015).

Zemljepisna imena v registru so razdeljena v različne tipe. Tipizacija najvišje ravni jih razčlenjuje na imena krajev, hidronime, oronime in horonime. Vsaka skupina je razdeljena še naprej, imena krajev na domicilonime (imena naselij in njihovih delov) in domusonime (hišna imena in imena objektov), hidronimi (vodna imena) na potamonime (imena rek), limnonime (imena jezer) in mareonime (imena morij), oronimi (gorska imena) se ne delijo v podskupine, horonimi (pokrajinska imena) pa so razdeljeni na regionime (imena pokrajin in upravnih enot ter ledinska imena) in insulonime (imena otokov). V še natančnejši tipizaciji se nekatere od naštetih skupin delijo na še manjše skupine (Struktura standardnega zapisa ... 2015). Vseh najbolj podrobno opredeljenih skupin je skupaj 38 (preglednica 8). Za pričujočo raziskavo smo iz celotnega nabora imen izluščili le imena pod šifro 4105 (pokrajinska imena).

Preglednica 8: Tipi zemljepisnih imen v REZI-ju (Struktura standardnega zapisa ... 2015).

1000	1100	1101	naselje, mesto
IMENA KRAJEV	DOMICILONIMI	1102	zaselek, del naselja
		1103	del mesta, mestna četrt
		1104	ulica, trg
		1105	pot, cesta, gozdna pot, kolovoz
		1200	1201
	DOMUSONIMI	1202	cerkev, sakralni objekt
		1203	pomemben objekt
		2000	2100
HIDRONIMI	POTAMONIMI	2102	kanal (odprt)
		2103	izvir
		2104	izliv, delta
		2105	slap, slapišče
		2106	rečni brod, rečni pristan
		2200	2201
	LIMNONIMI	2202	del jezera, jezerski zaliv, jezerski pristan
		2203	manjša stoječa voda, bajer, mlaka, ribnik
		2204	močvirje, trstičje
		2300	2301
	MAREONIMI	2302	del morja, morski zaliv, morski pristan
		2303	soline
		3000	3100
ORONIMI	ORONIMI	3102	vrh vzpetine, vzpetina, planota
		3103	sedlo, prelaz
		3104	del vzpetine, pobočje, hrbet, greben
		3105	dolina, soteska, vintgar, globel
		3106	rt, polotok
		3107	kraška jama, vrtača, brezno, ponor
		3108	osamljena skala, balvan
		4000	4100
HORONIMI	REGIONIMI	4102	občina
		4103	katastrska občina
		4104	upravna enota
		4105	pokrajina
		4106	krajinski del, ledina, predel
		4107	gozdni predel
		4200	4201
	INSULONIMI	4202	rečni otok, sipina sredi reke
		4203	čer, plitvina, podvodni greben

2.3.1 REZI 5

V REZI-ju 5 je okrog 150.000 zemljepisnih imen, zajetih iz sekcij temeljnega topografskega načrta v merilih 1 : 5000 in 1 : 10.000 (REZI 2015). Med njimi smo lahko kot pokrajinska opredelili 98 imen:

- Apaško polje,
- Babna dolina,
- Banjška planota,
- Bared,
- Blata,
- Blekovske gmajne,
- Bloško polje,
- Bohor,
- Brana,
- Brda,
- Brezjansko polje,
- Brežine,
- Brkini,
- Brojsko polje,
- Cerkniško polje,
- Cesarski Kras,
- Dela,
- Dobra,
- Dobrava,
- Dobropolje,
- Dobrova,
- Dolenjščina,
- Dolge njive,
- Dravsko polje,
- Dul,
- Gabrk,
- Gaje,
- Gnojevec,
- Golobinjek,
- Gora,
- Gorjanci,
- Gračiška vala,
- Griško polje,
- Grunt zemlja,
- Hočko Pohorje,
- Homško polje,
- Hrušica,
- Jame,
- Jelovica,
- Kočevski Rog,
- Konina,
- Kras,
- Kržavca,
- Lazi,
- Ledina,
- Ležeški Gabrk,
- Ljubljansko barje,
- Logaška planota,
- Loška dolina,
- Lukinska vala,
- Madžarske njive,
- Mengeško polje,
- Menina planina,
- Menišija,
- Moravska dolina,
- Mursko polje,
- Na Krasu,
- Nanos,
- Njiva,
- Novi travnik,
- Pesniška dolina,
- Petelinjsko polje,
- Planica,
- Planinsko polje,
- Pleče,
- Podgora,
- Pohorje,
- Pokljuka,
- Prelovce,
- Prevoje,
- Ptujsko polje,
- Pusto polje,
- Radeljsko polje,
- Rebri,
- Resje,
- Rodine,
- Rovte,
- Rutarska planota,
- Sela,
- Senožeti,
- Slivniško pohorje,
- Smokavska vala,
- Sopade,
- Sorško polje,
- Strana,
- Stražnica,
- Šentjernejsko polje,
- Tenovi,
- Tešanovski travniki
- Tilamoš,
- V travnikih,
- Veliki Kras,
- Vipavska brda,
- Vlačno,
- Vrbice,
- Za ogradi,
- Zagonska brda,
- Zunanje gorišče.

2.3.2 REZI 25

Podatki za REZI 25 so zajeti iz sekcij topografske karte v merilu 1 : 25.000 in državne topografske karte v istem merilu. Med tamkajšnjimi približno 60.000 zemljepisnimi imeni (REZI 2015) je le 57 pokrajinskih:

- Apaško polje,
- Babno polje,
- Bizejsko,
- Bohinj,
- Bovška kotlina,
- Brda,
- Breginjski kot,
- Brestoviški dol,
- Brkini,
- Cerkljansko polje,
- Čičarija,
- Črni log,
- Dobrovniško Dolinsko,
- Dolina,
- Dolinsko,

- Dravsko polje,
- Drežniški kot,
- Drnovo,
- Gabrk,
- Goričko,
- Haloze,
- Homško polje,
- Hraščica,
- Kaninski podi,
- Kolovrat,
- Komna,
- Koste,
- Košanska dolina,
- Kozjansko,
- Kranjsko polje,
- Lakoško polje,
- Lendavsko Dolinsko,
- Ljubljansko barje,
- Log,
- Loški potok,
- Macelj,
- Matarsko podolje,
- Mengeško polje,
- Menina planina,
- Mursko polje,
- Pivka,
- Podgora,
- Podgorski kras,
- Polovnik,
- Postojnska kotlina,
- Ptujsko polje,
- Radensko polje,
- Ravensko,
- Reber,
- Sežanski Kras,
- Slovenske gorice,
- Sorško polje,
- Spodnja Trenta,
- Svečinske gorice,
- Šentjernejsko polje,
- Tuhinj,
- Zadnja Trenta.

2.3.3 REZI 250

REZI 250 vsebuje okrog 8000 zemljepisnih imen, zajetih iz pregledne karte v merilu 1 : 250.000 (REZI 2015). Med njimi jih lahko kot pokrajinska opredelimo 17:

- Bela krajina,
- Bizeljsko,
- Bloke,
- Brkini,
- Dravinjske gorice,
- Goričko,
- Goriška Brda,
- Haloze,
- Kozjak,
- Kozjansko,
- Kras,
- Krško gričevje,
- Ljubljansko barje,
- Ložniško gričevje,
- Pohorje,
- Slovenske gorice,
- Suha krajina.

2.4 DRŽAVNE PREGLEDNE KARTE

Državne pregledne karte Slovenije na enem listu prikazujejo območje celotne Slovenije in dele sosednjih držav. Izdelane so v Gauss-Krügerjevi konformni projekciji, in sicer v merilih 1 : 250.000 (DPK 250), 1 : 500.000 (DPK 500), 1 : 750.000 (DPK 750) in 1 : 1.000.000 (DPK 1000). Zemljevidi so na voljo v tiskani in digitalni rastrski ter vektorski obliki. DPK 500, DPK 750 in DPK 1000 so bile izdelane leta 2008, DPK 250 pa je bila spet obnovljena leta 2013. Ta različica DPK 250 ni izšla v tiskani obliki in je tako na razpolago le v digitalni.

Rastrski sloji preglednih zemljevidov so: združen barvni sloj brez legende, združen barvni sloj brez legende in brez geografske mreže, združen barvni sloj z legendo, sloj reliefa – sence ter modro-sivi sloj brez legende in brez mreže. Poleg natisnjenih listov in rastrskih slojev so zemljevidi na voljo tudi v vektorski obliki. Objekti zemljevida so logično razdeljeni v osem objektnih tipov: matematični elementi (geodetske točke, koordinatna mreža), naselja in objekti, komunikacije, relief, hidrografija, pokrovnost tal, meje in ločnice ter za nas najpomembnejši sloj, zemljepisna imena.

Vektorski podatki preglednih zemljevidov so osnova za izdelavo evropskih zbirk topografskih podatkov (Državne pregledne karte 2015):

- EuroRegionalMap (ERM), ki ustreza merilu 1 : 250.000 in
- EuroGlobalMap (EGM), ki ustreza merilu 1 : 1.000.000. Zemljepisna imena so v digitalni obliki zaobjeta v dveh slojih. Prvi vsebuje točkovne pojave, drugi pa linijske. Pokrajinska imena smo izločili tako, da smo med slojema izbrali tistega, ki prikazuje linijske objekte in iz njega izločili reke (Državne pregledne karte 2015).

2.4.1 DRŽAVNA PREGLEDNA KARTA – DPK 250

DPK 250 je zaradi prikaza na enem listu in največjega preglednega merila primerna podlaga za načrtovanje na državni ravni. Vse pregledne karte so zelo primerna podlaga za prikaze različnih tematik (meje prostorskih enot, razdelitev na trigonometrične sekcije, gostota poselitve ...), zato je različica preglednih kart izdelana v sivomodrih odtenkih. Sivomodra različica ne prikazuje reliefa in pokrovnosti tal. Na DPK 250 smo identificirali 144 pokrajinskih imen:

- Apaško polje,
- Banjšice,
- Baška grapa,
- Bavšica,
- Bela krajina,
- Belska kočna,
- Bizeljsko,
- Bloke,
- Boč,
- Bohinj,
- Bohor,
- Breginjski kot,
- Brkini,
- Cerkljansko hribovje,
- Cerkljansko polje,
- Čepovanski dol,
- Čičarija,
- Črnomvrška planota,
- Dleskovška planota,
- Dobrave,
- Dobropolje,
- Dobrovlje,
- Dolina,
- Dolinsko,
- Draga,
- Dravinjske gorice,
- Dravsko polje,
- Golte,
- Goričko,
- Goriška brda,
- Gorjanci,
- Goteniška gora,
- Grosupeljsko polje,
- Haloze,
- Hotenjsko podolje,
- Hrušica,
- Idrijsko hribovje,
- Istra,
- Iški vintgar,
- Javorniki,
- Jelovica,
- Jezersko,
- Julijske Alpe,
- Kambreško,
- Kamniška Bistrica,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Karavanke,
- Kočevska Mala gora,
- Planinsko polje,
- Plešivec,
- Podgorje,
- Podgorski kras,
- Podgrajsko podolje,
- Podvolovljek,
- Pohorje,
- Pokljuka,
- Polhograjsko hribovje,
- Poljanska gora,
- Polovnik,
- Posavsko hribovje,
- Prlekija,
- Ptujsko polje,
- Radensko polje,
- Raduha,
- Raduljsko hribovje,
- Ratitovec,
- Ravensko,
- Ravnik,
- Ribniško polje,
- Robanov kot,
- Rovtarsko hribovje,
- Rudnica,
- Savinsko,
- Slavinski ravnik,
- Slemenca,
- Slovenske gorice,
- Snežnik,
- Sorško polje,
- Sotelsko gričevje,
- Središko polje,
- Strojna,
- Suha krajina,
- Šentviška planota,
- Škofjeloško hribovje,
- Trenta,
- Trnovski gozd,
- Tuhinj,
- Tunjiško gričevje,
- Velika gora,
- Velika planina,
- Vipavska brda,
- Vipavska dolina,
- Voglajnsko gričevje,
- Voje,
- Vrata,
- Vremščica,
- Vrsnik,
- Zadnja Trenta,
- Zadnjica.

Leta 2008 je bila izdelana državna pregledna karta v merilu 1 : 250.000 (DPK 250) s standardiziranimi zemljepisnimi imeni za območje Republike Slovenije (Furlan s sodelavci 2008). Imenik zemljepisnih imen DPK 250 je objavljen na hrbtni strani zemljevida. Kot pokrajinskih je označenih 24 imen, vendar je treba poudariti, da je večina imen gorskih pokrajin opredeljena kot imena reliefnih oblik:

- Apaško polje,
- Bela krajina,
- Brkini,
- Dolinsko,
- Dravinjske gorice,
- Dravsko polje,
- Haloze,
- Jezersko,
- Kambreško,

• Kostelsko,	• Mirnska dolina,	• Sorško polje,
• Košanska dolina,	• Pivka,	• Središko polje,
• Kranjsko polje,	• Prlekija,	• Strojna,
• Kras,	• Ravensko,	• Tuhinj,
• Ložniško gričevje,	• Slovenske gorice,	• Vipavska dolina.

Standardizacija zemljepisnih imen, s katero se ugotavlja in predpisuje pisne oblike zemljepisnih imen, se izvaja tako zaradi nacionalnih kot mednarodnih interesov. Njen končni cilj je uzakonjenje krajevnih zemljepisnih imen v jeziku avtohtonega prebivalstva, da se lahko kot takšna uporabljajo v nacionalnem in mednarodnem komuniciranju.

Na podlagi resolucij Združenih narodov standardizacijo zemljepisnih imen v Sloveniji izvaja vladna Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen (KSZI), ki je članica Vzhodnosrednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka pri UNGEGN-u. Slovenija mu je predsedovala v obdobjih od leta 1998 do leta 2003 (Kladnik 2007) in znova od leta 2012 do leta 2018. V tem času je KSZI uspešno organiziral njegove 15. (leta 1999), 16. (leta 2001) in 21. (2015) konferenco.

2.4.2 DRŽAVNA PREGLEDNA KARTA – DPK 500

Državna pregledna karta merila 1 : 500.000 prikazuje območje celotne Slovenije na enem listu formata A2. Vsebinski sloji na zemljevidu so matematični elementi, naselja in objekti, komunikacije, relief, hidrografija, pokrovnost tal, meje in ločnice ter zemljepisna imena. Zemljevid je na razpolago tudi v natisnjeni obliki. Podatkovni niz se uporablja za »grobo« orientacijo v prostoru ter za pregledne in tematske prikaze (Državna pregledna karta 500 2015). Zemljepisna imena so zaobjeta v dveh slojih, kot linijski in točkovni elementi v prostoru. Pokrajinska imena smo izločili tako, da smo iz sloja z linijskimi elementi odstranili imena rek in potokov. Na ta način smo dobili 52 imen:

• Banjšice,	• Istra,	• Olševa,
• Bela krajina,	• Javorniki,	• Paški Kozjak,
• Bizeljsko,	• Jelovica,	• Peca,
• Bloke,	• Julijske Alpe,	• Plešivec,
• Boč,	• Kamniško-Savinjske Alpe,	• Pohorje,
• Bohinj,	• Karavanke,	• Pokljuka,
• Bohor,	• Kočevska Mala gora,	• Polhograjsko hribovje,
• Brkini,	• Kočevski Rog,	• Poljanska gora,
• Čičarija,	• Komna,	• Posavsko hribovje,
• Donačka gora,	• Košuta,	• Slovenske gorice,
• Golte,	• Kozjak,	• Suha krajina,
• Goričko,	• Kozjansko,	• Škofjeloško hribovje,
• Goriška brda,	• Kras,	• Trnovski gozd,
• Gorjanci,	• Macelj,	• Velika gora,
• Goteniška gora,	• Mala gora,	• Velika planina,
• Haloze,	• Menina,	• Vrata.
• Hrušica,	• Menišija,	
• Idrijsko hribovje,	• Nanos,	

2.4.3 DRŽAVNA PREGLEDNA KARTA – DPK 750

Državna pregledna karta merila 1 : 750.000 prikazuje območje celotne Slovenije na enem listu formata A3. Vsebinski sloji na zemljevidu so matematični elementi, naselja in objekti, komunikacije, relief, hidrografija, pokrov-

nost tal, meje in ločnice ter zemljepisna imena. Zemljevid je na razpolago tudi v natisnjeni obliki. Podatkovni niz se uporablja za »grobno« orientacijo v prostoru ter pregledne in tematske prikaze (Državna pregledna karta 750 2015). Pokrajinska imena smo izločili na enak način kot pri zemljevidu DPK 500. Skupaj jih je 49:

- Banjšice,
- Bela krajina,
- Bizeljsko,
- Bloke,
- Boč,
- Bohinj,
- Bohor,
- Brkini,
- Čičarija,
- Donačka gora,
- Golte,
- Goričko,
- Goriška brda,
- Gorjanci,
- Goteniška gora,
- Haloze,
- Hrušica,
- Idrijsko hribovje,
- Istra,
- Javorniki,
- Jelovica,
- Julijske Alpe,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Karavanke,
- Kočevska Mala gora,
- Kočevski Rog,
- Komna,
- Košuta,
- Kozjak,
- Kozjansko,
- Kras,
- Mala gora,
- Menina,
- Menišija,
- Nanos,
- Olševa,
- Peca,
- Pohorje,
- Pokljuka,
- Polhograjsko hribovje,
- Poljanska gora,
- Posavsko hribovje,
- Slovenske gorice,
- Suha krajina,
- Škofjeloško hribovje,
- Trnovski gozd,
- Velika gora,
- Velika planina,
- Vrata.

2.4.4 DRŽAVNA PREGLEDNA KARTA – DPK 1000

Državna pregledna karta v merilu 1 : 1.000.000 prikazuje celo Slovenijo na eni sami strani formata A4. Podatkovni niz sestavljajo sloji kartne vsebine, ki pokrivajo 8 objektnih skupin: matematični elementi, naselja in objekti, komunikacije, relief, hidrografija, pokrovnost tal, meje in ločnice ter zemljepisna imena. Podatki so na razpolago v rastrski in vektorski obliki. Zemljevid je na voljo tudi v natisnjeni obliki. Uporaben je za »grobno« orientacijo v prostoru ter pregledne in tematske prikaze (Državna pregledna karta 1000 2015).

Pokrajinska imena smo izločili na enak način kot pri zemljevidu DPK 500. Na Državni pregledni karti v merilu 1 : 1.000.000 jih je 39:

- Banjšice,
- Bela krajina,
- Bizeljsko,
- Bloke,
- Boč,
- Bohor,
- Brkini,
- Čičarija,
- Golte,
- Goričko,
- Goriška brda,
- Gorjanci,
- Goteniška gora,
- Haloze,
- Hrušica,
- Idrijsko hribovje,
- Istra,
- Javorniki,
- Jelovica,
- Julijske Alpe,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Karavanke,
- Kočevski Rog,
- Košuta,
- Kozjak,
- Kozjansko,
- Menina,
- Nanos,
- Peca,
- Pohorje,
- Pokljuka,
- Polhograjsko hribovje,
- Posavsko hribovje,
- Slovenske gorice,
- Suha krajina,
- Škofjeloško hribovje,
- Trnovski gozd,
- Velika gora.

Leta 2001 je KSZI izdal publikacijo Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije, ki vsebuje standardizirana slovenska zemljepisna imena na zemljevidu Republike Slovenije v merilu 1 : 1.000.000 (Zgoščeni imenik ... 2015). Pokrajinska imena v tem imeniku so identična identificiranim pokrajinskim imenom za DPK 1000 in so vključena tudi na zemljevidu DPK 250.

2.4.5 SINTEZNI ZEMLJEVID

Za boljšo prostorsko predstavo o razprostranjenosti in gostoti pokrajinskih imen v Sloveniji smo izdelali zemljevid (slika 22), kjer smo vsa imena, ki so v slojih sicer predstavljena kot linijski zapisi, pretvorili v točke.

Če primerjamo površje in gostoto pokrajinskih imen, težko potegnemo kakršnekoli vzporednice. Na prvi pogled se zdi, da je večja gostota imen tam, kjer je bolj razgiban relief (Julijske Alpe, Zgornje Posočje, Kamniško-Savinjske Alpe), a lahko opazimo tudi, da je nadpovprečno veliko pokrajinskih imen ob reki Ledavi in v Ljubljanski kotlini. Redka so v Beli krajini, Suhi krajini, Vipavski dolini, na Krasu, Dravskem in Ptujskem polju ter v Celjski kotlini. Tudi če njihovo gostoto primerjamo z gostoto poselitve, ki je v precejšnji meri povezana z razgibanostjo površja, lahko pridemo do zelo podobnega zaključka.

2.5 GEOGRAFSKE REGIONALIZACIJE

Če je regija oziroma pokrajina, kot smo ugotovili v uvodnem poglavju, na nek način bistven predmet preučevanja geografije, je regionalizacija glavni postopek, s katerim zamejimo posamezno regijo oziroma določeno območje (državo, celino ...) na podlagi izbranih kriterijev razčlenimo na manjše pokrajinske enote.

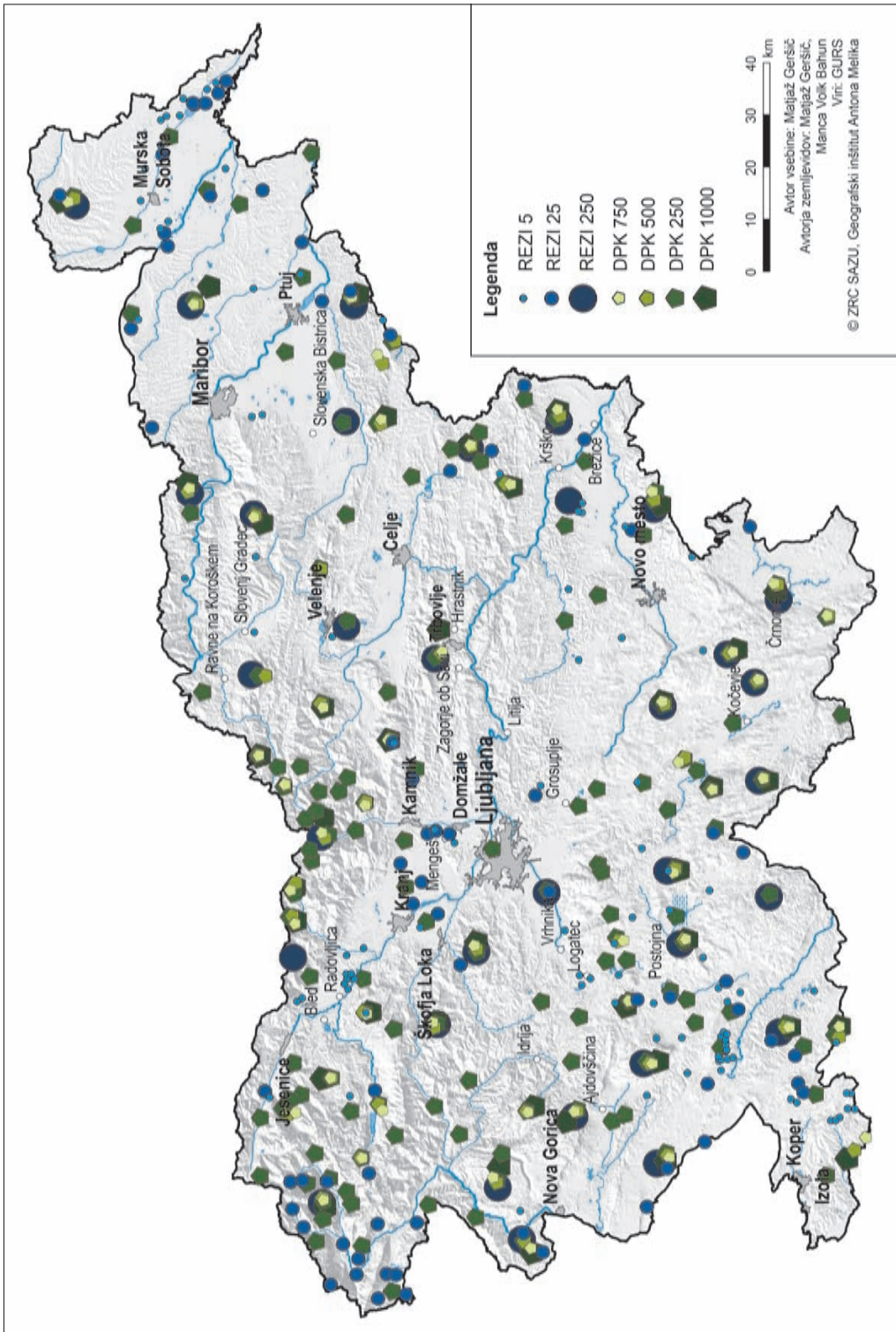
Med vodilnimi slovenskimi geografi se jih je večina bodisi samih bodisi v soavtorstvu podpisala pod kako od odmevnih regionalizacij. Vsaka regija pa ima ime, zato so tudi doslej izvedene regionalizacije Slovenije eden od virov pokrajinskih imen. Na tem mestu se v same regionalizacije ne bomo poglobljali. O njih sta obširneje pisala Drago Kladnik (1996) in Drago Perko (1998), ob njiju pa še nekateri drugi avtorji. O lastnoimenskih delih imen posameznih pokrajin poglobljenih razprav ni bilo, je pa Kladnik (1996) opozoril na neenotno rabo pojmov pri občnoimenskih delih imen.

Večina regionalizacij je naravnogeografskih, družbenogeografske so redkejšje. Med slednjimi so denimo regionalizacije Svetozarja Ilešiča (1956; 1958; 1972), Vladimirja Kokoleta (1971) in Igorja Vrišerja (1986; 1988). Vse so bile funkcijske in so bile namenjene predvsem prostorskemu načrtovanju. Problem teh regionalizacij so hitre družbene spremembe in posledično zastarele členitve. Ostale regionalizacije so bile izvedene na podlagi naravnogeografskih kriterijev, z izjemo Plutove (1999), ki na nek način združuje tako družbenogeografske kot naravnogeografske prvine. Za večino regionalizacij je značilna tudi hierarhičnost, torej delitev ozemlja na večje enote, imenovane makroregije, srednje velike enote oziroma mezoregije in majhne enote oziroma mikroregije (Perko 1998). Pri večini regionalizacij, predvsem fizičnogeografskih, so makroregije dejansko bolj tipi pokrajin kot regije.

V posameznih podpoglavjih so obravnavane naslednje geografske regionalizacije:

- Melikovi regionalizaciji iz let 1935 in 1954/60;
- Ilešičeva regionalizacija iz leta 1958;
- Gamsova regionalizacija iz leta 1983;
- Gamsova regionalizacija iz leta 1986;
- Vrišerjeva regionalizacija iz leta 1990;
- Natkova regionalizacija iz leta 1996;
- Regionalizacija Gamsa, Kladnika in Orožen Adamiča iz leta 1995;
- Regionalizacija Geografskega inštituta Antona Melika iz leta 1995;
- Plutova regionalizacija iz leta 1999;
- Regionalizacija za regionalno politiko Evropske unije in
- Regionalizacije za pouk geografije.

Slika 22: Prostorska razpršenost pokrajinskih imen v REZI-ju in na preglednih zemljevidih različnih meril. ►

2.5.1 MELIKOVI REGIONALIZACIJI IZ LET 1935 IN 1954/60

Prvo natančnejšo delitev Slovenije in s Slovenci poseljenega zamejstva (zato se v tem podpoglavju pojavljajo tudi imena regij, ki so sedaj zunaj meja Republike Slovenije) je leta 1935 v okviru svoje geografske monografije objavil Anton Melik (Melik 1935). Pri njej gre bolj kot za regionalizacijo za tipizacijo. Obravnavano območje je razdelil dvostopenjsko. 8 makroenot, ki jih je poimenoval opisno in v imenih katerih se zrcali njihov geomorfološki značaj, je nadalje razdelil na 16 mezoenot. Pri poimenovanju teh se je odločil za nekakšno kombinacijo, saj je združeval občne pojme iz geomorfologije (visoke planote, večje ravnine), imena nekdanjih avstrijskih dežel (Koroška), rečna imena (Krka), klasična pokrajinska imena (Kras, Bela krajina) in tudi značaj določene pokrajine (vinorodnost).

Seznam imen Melikovih makroregij iz leta 1935:

- Dinarske visoke planote,
- Hribovje,
- Kraška polja,
- Kraško hribovje z nižjimi planotami in podolji,
- Predel alpskega sredogorja,
- Predel goric,
- Ravnine in večje doline,
- Visokogorski alpski predel.

Seznam imen Melikovih mezoregij iz leta 1935:

- Alpske visoke planote,
- Bela Krajina,
- dolina ob zgornji Krki,
- gorice po osrednji Sloveniji,
- gorice v Celovški kotlini,
- Gure na Koroškem,
- hribovje po notranji Sloveniji,
- Kras,
- nižje hribovje ob panonskih goricah,
- Pohorsko Podravje,
- sredogorje med Mislinjo, Pako in Savinjo,
- širše doline,
- večje ravnine,
- vinorodne gorice na panonskem robu,
- vinorodne gorice v Primorju.

Med letoma 1954 in 1960 je Melik na podlagi svoje druge regionalizacije napisal regionalno geografijo Slovenije in jo objavil v štirih zajetnih knjigah. Ta regionalizacija ni strogo naravnogeografska, mestoma je namreč vključeval tudi družbenogeografske kriterije. To se kaže tudi v neenotnem poimenovanju regij (Kladnik 1996; Perko 1998). Večinoma jih je razdelil štiristopenjsko, le v enem primeru je dodal še peto raven (gre za submikroregijo 'Flišno obrežje v Trstu').

Imena prve ravni, ki so pravzaprav naslovi posameznih knjig, so zelo splošna, kombinacija imen dežele, (Štajerska), pokrajine (Prekmurje), imena doline (Mežiška) in gorovja, ki mu je pridral nacionalno obarvani svojilni pridevnik (Slovenske Alpe). Pri naslednjih ravneh nadaljuje s tovrstno imensko kombinatoriko. V poimenovanjih je opazen nacionalni naboj (na primer Slovensko porečje Kolpe, Beneškoslovensko hribovje), pojavijo pa se tudi pokrajine, poimenovane po središčnih naseljih (Lašče, Vipava, Ribnica), ki jih je v nekaterih primerih preoblikoval, da zvenijo bolj pokrajinsko (Kočevisko), kar sicer ni novost, saj takšna imena poznamo že iz starejših virov. Se pa tudi na tej ravni kaže nesistematičnost, saj se je v nekaterih primerih takšni obliki izognil, čeprav je bila že prej uporabljena (na primer Idrijske planote namesto Idrijsko).

Seznam imen Melikovih makroregij iz petdesetih let 20. stoletja:

- Slovenske Alpe,
- Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino,
- Posavska Slovenija in Slovensko Primorje.

Seznam imen Melikovih submakroregij iz petdesetih let 20. stoletja:

- Celovška kotlina,
- Dolenjsko,
- Gorenjsko z Ljubljansko pokrajino,
- Goriško,
- Gorski svet Kanalske doline in Zilje,
- Julijske Alpe z Dolino,
- Kamniške Alpe in vzhodne Karavanke,
- Koprsko Primorje,
- Notranjsko,
- Pohorsko Podravje,
- Savinjski predel z Zgornjim Sotelskim ter bližnjimi deli Posavskega hribovja,
- Spodnje Podravje in Pomurje,
- Zasavje.

Seznam imen Melikovih mezoregij iz petdesetih let 20. stoletja:

- Barje,
- Beneškoslovensko hribovje,
- Bistriška ravan,
- Blejsko-Radovljiška pokrajina (Radovljiška Dežela in Blejski kot),
- Bočko ali Konjiško pogorje,
- Bohinj,
- Brgudsko podolje,
- Brkini in Reška dolina,
- Celjska kotlina,
- Celovška ravan z Gosposvetskim poljem,
- Dobrave,
- Dobrnska kotlina,
- Dolina Kamniške Bistrice s Črno dolino,
- Dolina ob Spodnji Savinji,
- Dravinjske gorice,
- Dravska dolina,
- Dravska ravan,
- Flišne pokrajine,
- Glinski predel,
- Goričko,
- Gorjanci,
- Gornjegrajska kotlina (Mozirska kotlina),
- Grosupeljska kotlina z Goljansko planoto,
- Haloze,
- Kobansko,
- Kočevsko,
- Kokrška dolina,
- Kozjansko s srednjo Sotelsko dolino,
- Kranjska ravan s Sorškim poljem,
- Kras,
- Krška kotlina,
- Lašče,
- Ljubljansko polje,
- Mirenska dolina z obrobjem,
- Mislinjska dolina,
- Mozirska kotlina (Gornjegrajska kotlina)
- Mrzliško pogorje,
- Murska ravan,
- Notranjske planote,
- Notranjsko podolje,
- Novomeška kotlina,
- Obrežje Tržaškega zaliva,
- Osamelci okrog Skaručne,
- Pivka,
- Podgorska planota,
- Podgrajsko podolje,
- Pohorje,
- Pokrajina Beljaške sovodnji,
- Polhograjsko hribovje z Gradaškimi dolinami,
- Ponikevska planota,
- Radovljiška Dežela in Blejski kot (Blejsko-Radovljiška dežela),
- Rezija in gorsko sosledstvo,
- Ribnica,
- Rogaško podolje ali Zgornje Sotelsko,
- Slavnik (s Čičarijo),
- Slovenske gorice,

- Slovensko porečje Kolpe,
- Snežnik,
- Soška ravan,
- Spodnje Zasavje,
- Srednje Posočje,
- Srednjekaravanška pokrajina,
- Strojna,
- Suha krajina,
- Šavrinska brda,
- Temenica, Šentviška kotlina in Stiški kot,
- Trojanske doline,
- Tržiška pokrajina,
- Velenjska kotlina ali Šaleška dolina,
- Višnjegorske planote,
- Vitanjsko podolje,
- Zgornja Belska dolina,
- Zgornja Mežiška dolina,
- Zgornje Savinjsko,
- Zgornje Zasavje s Črnim revirjem,
- Ziilska dolina,
- Železna dolina.

Seznam imen Melikovih mikroregij iz petdesetih let 20. stoletja:

- Apaška ravan,
- Banjščice,
- Bela krajina,
- Bizeljske in Sremiške gorice,
- Bloke,
- Brežiška ravan,
- Cerkljansko hribovje,
- Cerknjsko polje,
- Dobropolje,
- Goriška Brda,
- Goriška okolica,
- Grabensko (Grabenland),
- Gure ali Satnica,
- Idrijske planote,
- Kambreško pogorje,
- Kostel,
- Krakovo in Zakrakovje,
- Kraško obrežje,
- Krimsko višavje z Rakitniško in Pokojiško planoto,
- Krške in Šmarješke gorice,
- Krško polje,
- Lendavske gorice,
- Lipniška ravan,
- Logaška kotlina s Hotenjsko suho dolino,
- Ložka dolina z Babnim poljem,
- Medjimurska ravan,
- Medjimurske gorice,
- Mursko polje,
- nadaljevanje Slovenskih goric med Lučanami in Ernovžem,
- nižinsko obrežje,
- Ormoška Dobrava,
- Osojske Ture,
- Osojsko jezero,
- Planinsko polje,
- Podjuna,
- Podol,
- Pokrajina Baškega jezera,
- Pokrajina ob spodnji Beli,
- Pokrajina Vrbskega jezera,
- Potočanska planota,
- prava Kanalska dolina,
- Rabsko Goričko,
- Ravensko,
- Spodnja Dolina,
- Spodnja Savinjska dolina,
- Spodnje Dravsko polje,
- Spodnji Rož,
- Srednja Soška dolina,
- Stari trg ob Kolpi,
- Šavrinsko flišno obrežje,
- Šentjernejska ravan,
- Šentprimoško gričevje ali Vrhi,
- Škofjeloško hribovje,
- Tolminski alpski svet z Baško grapo,
- Trbiška pokrajina,
- Trnovski gozd z Nanosom in Hrušico,
- Varaždinska Podravina,
- Velikovško Čezdravje,
- Vidovska planota z Rutami,
- Viničke gorice,
- Vipava,
- Voglajnska pokrajina,
- Vranski kot,
- Zgornja Dolina,
- Zgornja Soška dolina,
- Zgornje Dravsko polje,
- Zgornje Pokupje,
- Zvrhnji Rož.

2.5.2 ILEŠIČEVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1958

Prvo celovito naravnogeografsko regionalizacijo je izdelal Svetozar Ilešič. Znanih je več njenih različic, izvirna je bila objavljena leta 1958. Kljub njeni sistematičnosti se ni širše uveljavila. Kladnik (1996) kot njeno slabo stran izpostavlja tudi imena. Ilešič je namreč uvedel številna nova pokrajinska imena, ki pa se niso prijela. Geografom sicer dobro razumljivo, a za širšo uporabo problematično se je pokazalo poimenovanje na submakroregionalnem nivoju, kjer sta opredeljena prehodni značaj pokrajin ter njihova lega. Ilešič je v eni od poznejših različic nekatere regije preimenoval (Kladnik 1996).

Seznam imen Ilešičevih makroregij:

- Alpske pokrajine,
- Kraške pokrajine notranje Slovenije,
- Predalpske pokrajine,
- Primorske pokrajine (Submediteranske pokrajine),
- Subpanonske pokrajine.

Seznam imen Ilešičevih submakroregij iz leta 1958:

- Nizki Dolenjski kras,
- Pivka,
- Prave primorske pokrajine (Prave submediteranske pokrajine),
- Prave Subpanonske pokrajine,
- Severovzhodne predalpske pokrajine,
- Submediteransko-subalpske pokrajine,
- Submediteransko-subdinarske pokrajine,
- Subpanonsko-subdinarske pokrajine,
- Visoke kraške planote in polja,
- Visoki kraški rob,
- Vzhodne alpske pokrajine,
- Vzhodne predalpske pokrajine,
- Zahodne alpske pokrajine,
- Zahodne predalpske pokrajine.

Seznam imen Ilešičevih mezoregij iz leta 1958:

- Bela Krajina,
- Boško hribovje,
- Brkini z Ilirskobistriškim podgorjem (Brkini),
- Cerkljansko-idrijsko hribovje,
- Čičarija,
- Dravinjske in Podpohorske gorice,
- Gorenjske dobave in ravnine,
- Goričko in Lendavske gorice,
- Goriška Brda,
- Goriška ravan,
- Gorjanci,
- Haloze,
- Jezersko,
- Julijske Alpe z dolinskimi mikroregijami,
- Kanalsko,
- Karnijske Alpe,
- Konjiško-vitanjsko hribovje,
- Koprsko (Šavrinsko) Primorje,
- Krško-brežiška kotlina (Brežiško-krško polje),
- Nizka Beneška Slovenija,
- Nizko Posavsko hribovje,
- Osrednje ravnine Ljubljanske kotline,
- Podgorski in Hrpeljski Kras,
- Podravska ravnina (Dravsko polje),
- Pohorsko Podravje z vmesnimi visokogorskimi mikroregijami,
- Pomurska ravnina,
- Savinjsko predgorje,
- Slovenske gorice,
- Sotelsko (Posotelske gorice),
- Spodnja Savinjska dolina (Celjska kotlina),
- Srednja Krška dolina (Novomeška pokrajina),

- Škofjeloško-polhograjsko hribovje,
- Tolminsko hribovje s srednjo dolino Soče,
- Tržaški Kras,
- Tržaško Primorje,
- Vipavsko (Vipavska dolina),
- Visoka Beneška Slovenija,
- Visoko Posavsko hribovje,
- Vzhodne Karavanke in Kamniške Alpe z dolinskimi mikroregijami (Vzhodne Karavanke in Savinjske ali Kamniške Alpe),
- Vzhodnokoroške dobrave in ravnine,
- Zahodne Karavanke,
- Zahodnokoroške gore in ravnine,
- Zgornja dolina Bele,
- Zgornja Savinjska dolina,
- Ziljska dolina,
- Ziljske Alpe.

Seznam imen Ilešičevih mikroregij iz leta 1958:

- Bohinj,
- Golica,
- Jeseniška dolina (Zgornja Savska dolina),
- Kanalska dolina,
- Pohorje,
- Uršlja gora,
- Zgornja Soška dolina.

2.5.3 GAMSOVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1983

Leta 1983 je svojo prvo regionalizacijo predstavil Ivan Gams (1983), ki se je predvsem zaradi umestitve v srednješolske učbenike na široko uveljavila (Kladnik 1996). Gams je Slovenijo razčlenil na štiri ravneh. Pri poimenovanju prehodnih regij se je zgledoval po Ilešiču in tako prispeval k temu, da se je predpona *sub-* širše uveljavila. Poimenovanje gričevnatega zaledja obale je dokončno izgubilo levi prilastek »Šavrinski«, ki ga Ilešič pogojno še dopušča.

Že Perko (1998) ugotavlja, da je Gams v primerjavi z Melikom in Ilešičem v imenoslovje vnesel manj novosti. Glede številčnosti imen je enakovreden Ilešiču, v primerjavi z Melikom pa jih je uporabil le dobro polovico.

Seznam imen Gamsovih makroregij iz leta 1983:

- Alpe,
- Dinarske planote celinske Slovenije,
- Predalpski svet,
- Primorje ali submediteranska Slovenija,
- Subpanonska Slovenija.

Seznam imen Gamsovih submakroregij iz leta 1983:

- Celjska kotlina,
- Dravsko-Ptujsko polje,
- Flišne regije,
- Goričko,
- Haloze in Dravinjske gorice,
- Julijske Alpe,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Karavanke,
- Kozjansko hribovje,
- Kraške regije,
- Krško in Bizeljsko hribovje,
- Ljubljanska kotlina,
- Mirenska dolina in Senovsko podolje,
- Nizke dinarske planote,
- Pomurska ravnina,
- Predalpsko hribovje,
- Slovenske gorice,
- Visoke dinarske planote,
- Voglajnsko-Soteljska Slovenija,
- Vzhodna Krška kotlina.

Seznam imen Gamsovih mezoregij iz leta 1983:

- Bela krajina,
- Bistriška ravan,
- Bloško-Potočanska planota,
- Brkini z dolino Notranjske Reke,
- Dežela in Blejski kot,
- Dobrave,
- Dobro polje,
- Dolenjsko podolje s Turjaško pokrajino,
- Dolina gornje Kolpe in Čabranke,
- Goriška Brda,
- Gorjanci,
- Koprsko Primorje,
- Kranjsko-Sorško polje,
- Kras,
- Krimsko višavje,
- Ljubljana,
- Ljubljansko barje,
- Ljubljansko polje,
- Notranjsko podolje,
- Novomeška pokrajina,
- Pivka,
- Ribniško in Kočevsko gorovje,
- Ribniško-Kočevska dolina,
- Robne visoke kraške planote,
- Severovzhodno predalpsko hribovje,
- Spodnja Soška dolina,
- Suha krajina,
- Velikolaščanska pokrajina,
- Vipavska dolina ter Goriško polje,
- Vzhodno predalpsko hribovje,
- Zahodno predalpsko hribovje.

Seznam imen Gamsovih mikroregij iz leta 1983:

- Beneško-slovensko in toliminsko hribovje,
- Cerkljansko-Idrijsko hribovje,
- Javorniki in Snežnik,
- Nanos, Hrušica, Trnovski gozd in Banjščice,
- Pohorsko Podravje,
- Posavsko hribovje,
- Škofjeloško in Polhograjsko hribovje,
- Velenjska kotlina,
- Vitanjske Karavanke,
- Zgornja Savinjska dolina.

2.5.4 GAMSOVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1986

Nekaj let pozneje je Gams izdelal pokrajinskoekološko členitev (1986b). Pri tej tipizaciji so imena glede na predhodne členitve precej izpopolnjena in je tako dober temelj za nadaljnje delo (Kladnik 1996). Avtor je območje Slovenije razdelil v dveh ravneh. Pri poimenovanju skrajnih vzhodnega in zahodnega dela republike Slovenije je ohranil predpono *sub-*. Pri mnogih poimenovanjih se zrcali lega posamezne regije glede na smer neba (na primer Vzhodne Julijske Alpe, Zahodne Karavanke), poudarjene so tudi reliefne oblike (Kozjansko hribovje) ali celo tip krasa (Severnodolenjski fluviokras). Zanimivo je, da v posameznih primerih pridejo do izraza tudi imena nekdanjih habsburških dednih dežel.

Seznam imen Gamsovih makroregij iz leta 1986:

- Dinarske planote notranje Slovenije,
- Ljubljanska kotlina,
- Predalpsko hribovje,
- Prehodne regije med Predalpsko in Subpanonsko Slovenijo,
- Prehodne regije med subpanonskim in dinarskim svetom,
- Prehodno ozemlje med dinarskim in submediteranskim svetom,
- Submediteranska Slovenija,
- Subpanonska Slovenija,
- Visokogorske Alpe.

Seznam imen Gamsovih mezoregij iz leta 1986:

- Bela krajina,
- Bloško-Potočanska planota,
- Brkini,
- Celjska kotlina,
- Dravinjske gorice,
- Dravsko-Ptujsko polje,
- Goričko,
- Goriška Brda,
- Gorjanci,
- Idrijsko in Cerkljansko hribovje,
- Javorniško-Snežniško gorovje,
- Kamniške Alpe,
- Kočevska Velika gora,
- Kočevsko-Roški kras,
- Koprsko Primorje,
- Kozjansko hribovje,
- Kras Dobrega polja,
- Kras,
- Krimsko-Pokojiška planota,
- Krško-Bizeljsko hribovje,
- Ljubljansko barje,
- Mirnsko-Senovsko podolje,
- Murska ravan,
- Nanos, Hrušica, Trnovski gozd,
- Notranjsko podolje,
- Posoške Julijske Alpe,
- Postojnska kotlina,
- Ribniško-Kočevska dolina,
- Savinjske in Mežiške Alpe,
- Savinjsko-Mežiško sredogorje,
- Severno Pohorsko Podravje,
- Severnodolenjski fluviokras,
- Slavnjsko pogorje,
- Slovenske gorice,
- Spodnja Soška dolina,
- Spodnje Posorje s Polhograjskim hribovjem,
- Srednja Ljubljanska kotlina,
- Srednje Julijske Alpe,
- Srednje Karavanke,
- Srednje Posavsko hribovje,
- Srednjesoška in Baška dolina,
- Suha krajina,
- Velikolaška pokrajina,
- Vipavska dolina,
- Vičjanjske Karavanke,
- Voglajnsko-Soteljsko gričevje,
- Vzhodna Krška kotlina,
- Vzhodne Julijske Alpe,
- Vzhodno Pohorje,
- Zahodna Krška kotlina,
- Zahodne Karavanke,
- Zahodno Pohorsko Podravje,
- Zahodno Posavsko hribovje,
- Zgornja Ljubljanska kotlina,
- Zgornja Pivka,
- Zgornje Posorje,
- Zgornjekolpsko gorovje.

2.5.5 VRIŠERJEVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1990

Avtor ene od redkih družbenogeografskih členitev je Igor Vrišer (1990). Slovenijo je razdelil na štirih ravneh. Pri imenih, predvsem prve ravni, se močno zrcali nekdanja avstrijska deželna razdelitev naše-ga ozemlja. Mikroregije je poimenoval po središčnih naseljih (na primer Nova Gorica), ki so bila sedeži istoimenskih občin in so po upravni reorganizaciji še vedno sedeži upravnih enot, pri poimenovanju enot tretje ravni pa je uporabil v glavnem pokrajinska imena, ki jih običajno uporabljamo za ozemeljsko večje enote, na primer Goriška Brda, ki se po aktualnem Slovenskem pravopisu (2001) zapišejo kot Goriška brda. Na zadnji ravni je z občnoimenskimi sestavinami skušal opisati lego poimenovanega območja in dodal še eno pokrajinsko ime (na primer Okolica Kranja: Kranjsko-Sorško polje).

Seznam imen Vrišerjevih mezoregij iz leta 1990:

- Dolenjsko,
- Gorenjsko,
- Goriško,
- Jugovzhodna Koroška,
- Notranjsko,
- Osrednja Slovenija,
- Podravje,
- Pomurje,
- Primorje,
- Savinjsko,
- Spodnje Posavje,
- Zasavje.

Seznam imen Vrišerjevih mikroregij iz leta 1990:

- Ajdovščina,
- Brežice,
- Celje,
- Cerknica,
- Črnomelj,
- Domžale,
- Dravograd,
- Gornja Radgona,
- Grosuplje,
- Hrastnik,
- Idrija,
- Ilirska Bistrica,
- Izola,
- Jesenice,
- Kamnik,
- Kočevje,
- Koper,
- Kranj,
- Krško,
- Laško,
- Lenart,
- Lendava,
- Litija,
- Ljubljana,
- Ljutomer,
- Logatec,
- Maribor,
- Metlika,
- Mozirje,
- Murska Sobota,
- Nova Gorica,
- Novo mesto,
- Ormož,
- Piran,
- Postojna,
- Ptuj,
- Radlje,
- Radovljica,
- Ravne,
- Ribnica,
- Ruše,
- Sevnica,
- Sežana,
- Slovenj Gradec,
- Slovenska Bistrica,
- Slovenske Konjice,
- Šentjur pri Celju,
- Škofja Loka,
- Šmarje pri Jelšah,
- Tolmin,
- Trbovlje,
- Trebnje,
- Tržič,
- Velenje,
- Vrhnika,
- Zagorje,
- Žalec.

Seznam imen Vrišerjevih temeljnih ekonomsko-geografskih enot iz leta 1990:

- Beltinsko (Markovsko) Ravensko,
- Blejski kot,
- Bohinj,
- Cerkljansko hribovje,
- Črenšovsko Dolinsko,
- Dolina (z okolico Jesenic),
- Dolina Bolske,
- Dolina ob spodnji Savinji,
- Dravinjske gorice in Čreti,
- Dravsko polje,
- Goriška Brda,
- Grosupeljska kotlina in Dobropolje,
- Hrpeljsko-Divaški kras in zahodni Brkini,
- Idrijsko hribovje,
- Kostanjeviška kotlina,
- Kozjansko (Srednje Sotlesko),
- Krška ravan z delom Krškega hribovja,
- Lendavsko Dolinsko,
- Medvode,
- Mesto Celje,
- Mesto Jesenice,
- Mesto Koper,
- Mesto Kranj,
- Mesto Ljubljana,
- Mesto Maribor,
- Mesto Murska Sobota,
- Mesto Nova Gorica,
- Mesto Novo mesto,
- Mesto Ptuj,
- Mirenska dolina,
- Moravska dolina in Črni graben,
- Novomeška pokrajina,

- Okolica Kopra (Bržanija in obala Koper)
- Okolica Kopra (Šavriška brda),
- Okolica Kranja,
- Okolica Murske Sobote (Ravensko),
- Okolica Ptuja (Ptujsko polje),
- Osrednje Spodnje Savinjske doline,
- Osrednja Dolenjska,
- Ožja Celjska okolica,
- Ožja okolica Ljubljane,
- Ožja okolica Maribora,
- Ožja okolica Nove Gorice,
- Ožje Tolminsko,
- Poljanska dolina,
- Radeška pokajina,
- Radgonske-Kapelske gorice in Apaško polje,
- Radovljiški kot,
- Rogaško podolje,
- Selška dolina,
- Senovsko-Brestaniška dolina,
- Severovzhodno (Bakarsko) Goričko,
- Severozahodna Spodnja Savinjska dolina,
- Sežansko-Komenski Kras,
- Spodnja Dravinjska dolina in Zahodne Haloze,
- Spodnja Pivka,
- Spodnja Vipavska dolina,
- Spodnji del Bistriške ravnine,
- Srednja Dravinjska dolina,
- Srednja Mežiška dolina,
- Srednja Soška dolina,
- Straža-Dolenjske Toplice,
- Šentjernejska ravan s Škocjanskim hribovjem,
- Škofja Loka z okolico,
- Šmarsko polje (Zgornje Sotelsko),
- Temeniška dolina in del Suhe krajine,
- Turniško Dolinsko,
- Vzhodna Šaleška dolina,
- Vzhodne Haloze,
- Zahodna Šaleška dolina z dolino Pake,
- Zahodno (Ledavsko) Goričko,
- Zgornja dolina Krke in deli Suhe krajine,
- Zgornja Dravinjska dolina,
- Zgornja Mežiška dolina,
- Zgornja Pivka,
- Zgornja Soška dolina,
- Zgornje Mursko polje,
- Zreče z okolico,
- Žirovska dolina.

Seznam imen Vrišerjevih mikroregij iz leta 1990:

- Dežela,
- Okolica Kopra: Bržanija in obala Koper,
- Okolica Kopra: Šavriška brda,
- Okolica Kranja: Dobrave in dolina Kokre,
- Okolica Kranja: Kranjsko-Sorško polje,
- Ožja Celjska okolica: Celjski Čret,
- Ožja Celjska okolica: Dobrnsko podolje in dolina Hudinje,
- Polhograjsko hribovje,
- Skaručenska pokrajina in severozahodni del Ljubljanskega polja,
- Vzhodni del Barja z obrobjem,
- Vzhodno Ljubljansko polje,
- Zahodne Dobrave,
- Zahodne Slovenske gorice,
- Zgornji del Dravskega polja.

2.5.6 NATKOVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1994

Gamsovo pokrajinskoekološko regionalizacijo je leta 1994 izpopolnil Karel Natek. Dopolnitve so temeljile predvsem na novih spoznanjih stroke. Značilna zanjo je izredna sistematičnost (Kladnik 1996). Ta regionalizacija je pomembna, saj je bila osnova za izdelavo študije ranljivosti okolja (Špes s sodelavci 1996). Natek je slovensko ozemlje razdelil na treh ravneh, na pokrajinske sklope, pokrajinske enote in pokrajinske podenote.

Novost te regionalizacije je sistematično poimenovanje enot najnižje ravni (Kladnik 1996), kjer imena eksplicitno izražajo geomorfne oblike (na primer Dolinsko dno ob spodnji Vipavi), tip kamnine ali obdobje nastanka (na primer Flišno hribovje na desni strani doline Reke, Holocenska ravnica vzdolž Drave), morebitni kraški značaj območja (na primer Kraška planota Vojsko in Šebrelje) ali celo poglobljeno rabo zemljišča (na primer Gozdnate Haloze). Za ta imena Perko (1998, 53) meni, »... da so *nekoliko nenavadna za pokrajine*.«

Seznam imen Natkovih makroregij iz leta 1994:

- Alpska Slovenija,
- Dinarskokraška Slovenija,
- Predalpska Slovenija,
- Submediteranska in mediteranska Slovenija,
- Subpanonska in Panonska Slovenija.

Seznam imen Natkovih mezoregij iz leta 1994:

- Bela krajina,
- Bizeljske gorice,
- Bloke,
- Brkini z dolino Reke,
- Celjska kotlina,
- Dobropolje,
- Dolenjsko podolje,
- Dolina ob srednji Soči s sosednjim hribovjem,
- Dolinsko dno ob Kolpi in Čabranki,
- Dolinsko dno ob Savi Dolinki,
- Dravinjske gorice,
- Goričko,
- Goriška Brda,
- Gorjanci,
- Gornja Savinjska dolina,
- Gričevja ob Voglajni in zgornji Sotli,
- Grosupeljska kotlina,
- Haloze,
- Hribovje na prehodu iz Posavskega hribovja v dolenski kras,
- Idrijsko-Cerkljansko hribovje,
- Julijske Alpe,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Kozjansko,
- Kras,
- Kraški planoti Menina in Dobrovlje,
- Krimsko-mokrško hribovje,
- Krška kotlina,
- Krško hribovje,
- Lendavske gorice,
- Ljubljanska kotlina,
- Mežiško-Solčavske Karavanke,
- Mirnska kotlina,
- Notranjsko podolje,
- Orlica,
- Pivka,
- Pohorsko Podravje,
- Posavsko hribovje,
- Potočansko-goteniško hribovje,
- Ravnina ob Dravi,
- Ravnina ob Muri,
- Ribniško-kočevski kras,
- Rovtarsko hribovje,
- Senovsko podolje,
- Slavenski ravniki z Vremščico,
- Slavniško pogorje,
- Slovenske gorice,
- Snežniško hribovje,
- Suha krajina,
- Škofjeloško in Polhograjsko hribovje,
- Tolminske Predalpe,
- Trnovski gozd in sosednje kraške planote,
- Velenjska kotlina (Šaleška dolina),
- Velikolaščanska pokrajina,
- Vipavska Brda,
- Vipavska dolina,
- Višnjegorsko-turjaška pokrajina,
- Vitanjsko-Konjiške Karavanke,
- Zahodne in Srednje Karavanke,
- Zahodnodolenjska kraška hribovja.

Seznam imen Natkovih mikroregij iz leta 1994:

- Ajdovsko-vipavsko polje,
- Apaško polje,
- Babno polje,
- Banjšice,
- Bistriška ravan,
- Blejski kot,
- Boč,
- Bohinj,
- Breginjski kot,
- Brežiško polje,
- Brkini,
- Cerkljansko hribovje,
- Čerkniško polje,
- Črnomaljski ravniki,
- Črnovrška planota,
- Dežela,

- Divaški Kras,
- Dno kotline ob Paki,
- Dobrave,
- Dobrnsko gričevje,
- Dobrovlje,
- Dolinska dna ob Idrijci in pritokih,
- Dolinska dna ob Kokri in Kamniški Bistrici,
- Dolinska dna ob Meži in pritokih (Topla, Koprivna, Bistra),
- Dolinska dna ob pritokih Krke in ob Kobiljskem potoku,
- Dolinska dna ob pritokih Save Dolinke,
- Dolinska dna ob Savinji in pritokih,
- Dolinska dna ob spodnji Meži in Mislinji,
- Dolinska dna v povirju Soče,
- Dolinsko dno ob srednji Bistrici,
- Dolinsko dno ob Savi med Dolskim in Savo,
- Dolinsko dno ob Savi med Radečami in Sevnico,
- Dolinsko dno ob Savi med Sevnico in Brestanico,
- Dolinsko dno ob Savinji med Ljubnim in Mozirjem,
- Dolinsko dno ob spodnji Dragonji,
- Dolinsko dno ob spodnji Dravinji,
- Dolinsko dno ob spodnji Reki,
- Dolinsko dno ob spodnji Sotli,
- Dolinsko dno ob spodnji Vipavi,
- Dolinsko dno ob spodnji Voglajni,
- Dolinsko dno ob srednji Krki in Šentjernejsko polje,
- Dolinsko dno ob srednji Ložnici,
- Dolinsko dno ob Srednji Soči in dno Starijskega podolja,
- Dolinsko dno ob srednji Soči,
- Dolinsko dno ob srednji Sotli,
- Dolinsko dno ob zgornji Krki,
- Dolinsko dno ob zgornji Rižani,
- Dolinsko dno ob zgornji Sotli,
- Dolinsko dno v Baški grapi,
- Dolinsko dno v Poljanski dolini,
- Dolinsko dno v Selški dolini,
- Dragatuško podolje,
- Dravinjske gorice,
- Dravska dolina med Libeličami in Falo,
- Dravsko polje,
- Flišno hribovje na desni strani doline Reke,
- Golte,
- Goriška ravan,
- Goteniška gora,
- Gozdnate Haloze,
- Grčarsko-kočevskoreško podolje,
- Gričevje in nizko hribovje v severnem in zahodnem delu kotline (Velenjske),
- Gričevje južno od Save med Radovljico in Kranjem,
- Gričevje med Ajdovščino, Novo Gorico in dolino Vipave,
- Gričevje med Savinjo in Dreto ter severno od Mozirja,
- Gričevje ob srednji Temenici,
- Gričevje v južnem delu Kozjanskega,
- Gričevje v severnem delu Kozjanskega,
- Gričevje v zgornjem Posotelju,
- Gričevnato predgorje Gorjancev med Novim mestom in Ratežem,
- Holocenska ravnica ob Savi pod Krškim,
- Holocenska ravnica vzdolž Drave,
- Hotedrški ravnik,
- Hotuljsko podolje,
- Hribovja nad dolino Soče,
- Hribovje med Ljubljansko in Litijsko kotlino,
- Hribovje med Sočo in Bačo,
- Hribovje Mije in Matajurja,
- Hribovje severno od Save med Ljubljansko kotlino in dolino Savinje,
- Hribovje v okolici Ljubnega in Luč,
- Hribovje vzhodno od doline Meže,
- Hrušica,
- Idrijsko hribovje,
- Ilirskobistriška kotlina,
- Javorniki,
- Jelovica,
- Jugovzhodna Bela krajina,
- Južno in vzhodno Pohorje,
- Kambreško,
- Kapelske gorice,
- Kočevska Mala gora,
- Kočevski rog,
- Kočevsko polje,
- Komenski Kras,
- Konjiška kotlina,
- Košanska dolina,
- Košenjak,
- Kozjak,
- Krakovski gozd,
- Kranjsko-Sorško polje,
- Kraška planota Komna in Fužinske planine,

- Kraški planoti Vojsko in Šebrelje,
- Kraški svet med Kočevskim poljem in Kolpo,
- Kraško hribovje med Pivko in Knežakom,
- Kraško predgorje Gorjancev južno od Novega mesta,
- Krimsko hribovje,
- Krško polje,
- Kumsko hribovje,
- Litijska kotlina,
- Ljubljansko barje,
- Ljubljansko polje,
- Ljutomersko-ormoške gorice,
- Logaško polje,
- Logi ob Muri,
- Loški potok,
- Loško polje,
- Ložniško gričevje,
- Macelj,
- Menina,
- Menišija,
- Mežaklja,
- Mirnopaška dolina in okoliški nizki kras,
- Mokrško hribovje,
- Moravško-trboveljsko-laško podolje,
- Movraško-rakitovski kras,
- Mursko polje,
- Nanos,
- Nizka kraška hribovja v dnu podolja med krškimi polji,
- Nizko kraško in fluviokraško hribovje na severnem obrobju Postojnske kotline,
- Nižji deli Koprškega gričevja,
- Novomeška kotlina,
- Obalna ravnina pri Kopru,
- Osamelci v osredju Ljubljanske kotline,
- Osrednje Slovenske gorice,
- Paški Kozjak,
- Peca,
- Pesniška dolina,
- Planinsko polje
- Planotasto hribovje med Žirmi in Idrijo ter južno od Žirov,
- Pobočja nad dolinami na južni strani,
- Pobočja nad dolinami na severni strani,
- Pobočja nad dolinami,
- Podgorski Kras,
- Podgrajsko podolje,
- Pogorje Storžiča,
- Pokljuka,
- Polhograjsko hribovje,
- Poljanska dolina,
- Poljanska gora,
- Ptujsko polje,
- Racna in Travljska gora,
- Raduljsko gričevje,
- Ravensko in Dolinsko,
- Ravnina ob Savinji in Ložnici,
- Ribniška Mala gora,
- Ribniško podolje,
- Ribniško polje,
- Rob Trnovskega gozda in Nanosa nad Vipavsko dolino,
- Ruška dolina,
- Senovsko podolje,
- Severno in Zahodno Pohorje,
- Severno Posavsko hribovje,
- Sežanski Kras,
- Slavenski ravniki,
- Slivniško-zibiško gričevje,
- Slovenjgraška kotlina,
- Snežnik,
- Solčavske Karavanke,
- Soteska Save med Savo in Radečami,
- Spodnja Pivka (Postojnska kotlina),
- Središko polje,
- Srednje Karavanke,
- Stenica in Konjiška gora,
- Stiški kot,
- Stojna,
- Straška kotlina,
- Strojna s hribovjem med Mežo in Mislinjo,
- Suha krajina na desni strani Krke,
- Suha krajina na levi strani Krke,
- Svet nad zgornjo gozdno mejo,
- Ščavniška dolina,
- Šentviška planota,
- Šentviško hribovje,
- Škofjeloško hribovje,
- Trnovski gozd,
- Tunjiško gričevje,
- Velika gora,
- Veliko Kozje, Lisca in Bohor,
- Vinorodne Haloze,
- Višje kraške planote na južnem robu (Dleskovška, Velika planina),
- Višji deli Koprškega gričevja,
- Vitanjsko podolje,
- Voglajnsko gričevje,

- Vremščica,
- Vršni deli Pohorja,
- Vzhodno Goričko,
- Vzhodno Krško hribovje,
- Zadrečka dolina,
- Zahodne Karavanke,
- Zahodne Slovenske gorice,
- Zahodno Goričko,
- Zahodno Krško hribovje,
- Zgornja Pivka,
- Žičko gričevje.

2.5.7 REGIONALIZACIJA GAMSA, KLADNIKA IN OROŽNA ADAMIČA IZ LETA 1995

Leta 1995 je bila v soavtorstvu Ivana Gamsa, Draga Kladnika in Milana Orožna Adamiča zasnovana naravnogeografska regionalizacija z namenom izboljšanja nekaterih dotlej problematičnih razmejitev in uvedbe enotnejšega imenoslovja (Gams, Kladnik in Orožen Adamič 1995). Poenotenje imenoslovja se jim ni v celoti posrečilo. Kot nerodne izraze je nekatera imena označil že eden od soavtorjev (Kladnik 1996). Tako kot v Natkovi (1996) tudi v tej regionalizaciji naletimo na izraze, ki sicer natančno pojasnjujejo značilnosti pokrajine (na primer Dno Mislinjske doline), a se kot širše uporabna pokrajinska imena ne obnesejo najbolje.

Ker je bila regionalizacija objavljena v Krajevnem leksikonu Slovenije (Orožen Adamič, Perko in Kladnik 1995), so imena pokrajin dosegla širši krog ljudi.

Seznam imen makroregij v regionalizaciji Gamsa, Kladnika in Orožna Adamiča iz leta 1995:

- Dinarski kras celinske Slovenije,
- Dno Ljubljanske kotline,
- Predalpsko hribovje,
- Prehodni dinarsko-primorski svet,
- Prehodni predalpsko-dinarski svet,
- Prehodni predalpsko-primorski svet,
- Prehodni predalpsko-subpanonski svet,
- Prehodni subpanonsko-dinarski svet Primorje,
- Subpanonska Slovenija,
- Visokogorske Alpe.

Seznam imena mezoregij v regionalizaciji Gamsa, Kladnika in Orožna Adamiča iz leta 1995:

- Bizeljske gorice,
- Bloke in Loški potok,
- Bočko-Maceljsko hribovje,
- Brkini z dolino Reke,
- Celjska kotlina,
- Dežela in Blejski kot,
- Dobrave,
- Dobropoljski kras,
- Dolina zgornje Kolpe in Čabranke,
- Dravinjske gorice,
- Dravsko-Ptujsko polje,
- Goričko,
- Goriška Brda,
- Gorjanci,
- Haloze,
- Idrijsko-Cerkljansko hribovje,
- Jadransko morje,
- Julijske Alpe,
- Kamniško-Savinjske Alpe,
- Karavanke,
- Koprsko primorje,
- Kozjansko gričevje,
- Kranjsko-Sorško polje,
- Kras,
- Krimsko-Mokrško hribovje z Menišijo,
- Krško gričevje,
- Krško-Brežiška ravan,
- Lendavske gorice,
- Ljubljansko barje,
- Menina in Dobrovlje,
- Mirnska dolina,
- Nizka Bela krajina,
- Nizki kras,
- Notranjsko podolje,

- Novomeška pokrajina,
- Pivka,
- Pohorsko Podravje,
- Pomurska ravan,
- Posavsko hribovje,
- Raduljsko hribovje,
- Ribniško-Kočevski kras,
- Rovtarsko hribovje,
- Senovsko podolje,
- Severnoistrski kras,
- Slavinski ravniki z Vremščico,
- Slovenske gorice,
- Snežnik in Javorniki,
- Spodnja Soška dolina s Kambreškim,
- Škofjeloško in Polhograjsko hribovje,
- Tolminsko hribovje,
- Trnovski gozd, Banjšice, Nanos in Hrušica,
- Velenjska kotlina,
- Velikolaščanska pokrajina,
- Vipavska dolina,
- Visoki kras,
- Vitansko-Konjiške Karavanke,
- Voglajnsko-Zgornjesotelsko gričevje,
- Vzhodna Ljubljanska kotlina,
- Zgornja Savinjska dolina.

Seznam imen mikroregij v regionalizaciji Gamsa, Kladnika in Orožna Adamiča iz leta 1995:

- Apaško polje,
- Dno Mislinjske doline,
- Dno Pesniške doline,
- Dno srednje Soške doline,
- Dno Ščavniške doline,
- Dno Zgornje Dravske doline,
- Dolenjsko podolje,
- Golte,
- Goriška ravan,
- Gozdnate Haloze,
- Grčarsko-Kočevskoreški ravniki,
- Kamniškobistriška ravan,
- Kozjak s Košenjakom,
- Ljubljansko polje,
- Ložniško gričevje,
- Mežiško-Solčavske Karavanke,
- Moravško-Trboveljsko podolje,
- Podgorski kras,
- Podgrajsko podolje,
- Pohorje,
- Pokljuka, Mežakla in Jelovica,
- Polhograjsko hribovje,
- Poljanska dolina,
- Poljanski ravniki,
- Posavske Julijske Alpe,
- Posoške Julijske Alpe,
- Ribniško-Kočevska pogorja,
- Ribniško-Kočevsko podolje,
- Ruška dolina,
- Selška dolina,
- Slavniško pogorje,
- Središko polje,
- Srednje Karavanke,
- Suha krajina,
- Šentjoško hribovje,
- Šmarnogorsko-Rašiški osamelci,
- Tunjiško gričevje,
- Turjaška pokrajina,
- Velika planina in Dleskovška planota,
- Vinorodne Haloze,
- Vipavska brda,
- Vrhe,
- Vzhodno Posavsko hribovje,
- Zahodne Karavanke,
- Zahodno Pohorsko Podravje.

2.5.8 REGIONALIZACIJA GEOGRAFSKEGA INŠTITUTA ANTONA MELIKA IZ LETA 1995

Leta 1995 so sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU Matej Gabrovec, Drago Kladnik, Milan Orožen Adamič, Miha Pavšek, Drago Perko in Maja Topole za monografijo Slovenija – pokrajine in ljudje izdelali poenostavljeno, pregledno in širši javnosti bolj razumljivo regionalizacijo Slovenije (Kladnik 1996). Ozemlje je razdeljeno v le dveh ravneh, na makroregije in mezoregije.

Avtorji so vpeljali sistematična imena pokrajin z občnoimenskimi izrazi, ki opredeljujejo glavne značilnosti površja (gorovje, hribovje, gričevje, brda) (Perko 1998). V končni različici regionalizacije so

namesto občnoimenskega pojma ravnina uporabili izraz ravan in tako Savsko, Savinjsko, Krško, Dravsko in Mursko ravnino preimenovali v Savska, Savinjska, Krška, Dravska in Murska ravan. Na ravni mezo-regij je bilo na novo uvedeno ime Koprška brda.

Avtorji so skušali ohraniti čim več širši javnosti poznanih pokrajinskih imen. Odpravili so tudi prehodne regije in pomanjkljivost večine preteklih regionalizacij, pri katerih so bile nekatere regije razdeljene na dva ali več delov, poimenovan pa je bil le en sam, ali pa so bili poimenovani vsi deli pokrajine, celotna pokrajina pa ne (Perko 1998).

Seznam imen makroregij v regionalizaciji sodelavcev GIAM ZRC SAZU iz leta 1995:

- Alpski svet,
- Dinarski svet,
- Panonski svet,
- Sredozemski svet.

Seznam imen mezoregij v regionalizaciji sodelavcev GIAM ZRC SAZU iz leta 1995:

• Bela krajina, • Bloke, • Boč in Macelj, • Brkini in dolina Reke, • Cerkljansko, Škofjeloško, Polhograjsko in Rovtarsko hribovje, • Dolenjsko podolje, • Dravinjske gorice, • Dravska ravan (ravnina), • Goričko, • Goriška Brda, • Gorjanci, • Haloze, • Idrijsko hribovje, • Javorniki in Snežnik, • Julijske Alpe, • Kambreško in Banjšice, • Kamniško-Savinjske Alpe, • Koprška brda, • Kras, • Krimsko hribovje in Menišija, • Krška ravan (ravnina), • Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje, • Lendavske gorice, • Ljubljansko barje, • Ložniško in Hudinjsko gričevje,	• Mala gora, Kočevski rog in Poljanska gora, • Murska ravan (ravnina), • Notranjsko podolje, • Novomeška pokrajina, • Pivško podolje in Vremščica, • Podgorski Kras, Čičarija in Podgrajsko podolje, • Posavsko hribovje, • Raduljsko hribovje, • Ribniško-Kočevsko podolje, • Savinjska ravan (ravnina), • Savska ravan (ravnina), • Slovenske gorice, • Srednjesotelsko gričevje, • Strojna, Kozjak in Pohorje, • Suha krajina in Dobrepolje, • Trnovski gozd, Nanos in Hrušica, • Tržaški zaliv, • Velenjsko in Konjiško hribovje, • Velika gora, Stojna in Goteniška gora, • Velikolaščanska pokrajina, • Vipavska dolina, • Voglajnsko in Zgornjesotelsko gričevje, • Vzhodne Karavanke, • Zahodne Karavanke.

2.5.9 PLUTOVA REGIONALIZACIJA IZ LETA 1999

Na podlagi upoštevanja tako naravnih kot družbenih značilnosti Slovenije je Dušan Plut leta 1999 izdelal tako imenovano sonaravno regionalizacijo Slovenije. Izdvojil je 8 makroregij in 25 mezoregij (Plut 1999). V imenih makroregij se zrcalita tako nekdanja deželna razdelitev ozemlja Slovenije kot tudi lega posamezne pokrajine ob določeni reki oziroma njena lega glede na smer neba. Sorodni motivi so vidni tudi pri poimenovanju mezoregij.

Seznam imen Plutovih makroregij iz leta 1999:

- Gorenjska,
- Jugovzhodna Slovenija,
- Južna Primorska,
- Osrednja Slovenija,
- Podravje,
- Pomurje,
- Savinjska Slovenija,
- Severna Primorska.

Seznam imen Plutovih mezoregij iz leta 1999:

- Bela krajina,
- Celjska mezoregija,
- Dravinjska,
- Goriška mezoregija,
- Idrijsko-Cerkljanska mezoregija,
- Kamniško-Domžalska mezoregija,
- Kočevsko-Ribniška mezoregija (Kočevsko),
- Koroška,
- Kraško-Brkinska mezoregija,
- Ljubljanska mezoregija,
- Mariborska mezoregija (Srednje Podravje),
- Notranjska,
- Posotelje (Sotelska),
- Prekmurje,
- Prlekija,
- Slovenska Istra (Koprsko Primorje),
- Spodnje Podravje,
- Spodnje Posavje,
- Srednja Dolenjska,
- Srednja Gorenjska,
- Škofjeloška mezoregija,
- Zasavje,
- Zgornja Gorenjska,
- Zgornje Posoška (Tolminska),
- Zgornjesavinjsko-Šaleška mezoregija.

2.5.10 REGIONALIZACIJA ZA REGIONALNO POLITIKO EVROPSKE UNIJE

Med najnovejšimi regionalizacijami omenimo členitev za državno upravo in lokalne samouprave, do katere je prišlo zaradi regionalne politike Evropske unije. V tem primeru gre za členitev na zgolj eni ravni. Iz Predloga zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Predlog zakona o ... 2004) izhajajo 14 regij, katerih imena odsevajo nekdanjo deželno razdelitev slovenskega ozemlja, mestoma pa tudi lego ob rekah in različno kombinacijo že uveljavljenih imen:

- Dolenjska regija,
- Gorenjska regija,
- Goriška regija,
- Koroška regija,
- Notranjska regija,
- Osrednjeslovenska regija,
- Podravska regija,
- Pomurska regija,
- Posavska regija,
- Primorska regija,
- Savinjska regija,
- Savinjsko-Šaleška regija,
- Spodnjepodravska regija,
- Zasavska regija.

Na podlagi teh regij so bili pripravljene različni predlogi delitev na pokrajine (od 2 do 24).

Leta 2011 je bil sprejet nov zakon, ki je število regij s predlaganih 14 zmanjšal na 12 (Regionalna politika 2011) in jih poenotil s členitvijo, ki je nastala za medsebojno primerjavo statističnih kazalnikov na ravni države.

»Statistične regije Slovenije so ena izmed predpisanih ravni teritorialne členitve Slovenije, ki jih Statistični urad Republike Slovenije uporablja pri zbiranju in izkazovanju statističnih podatkov.« Statistične regije izhajajo iz tako imenovanih funkcionalnih regij, ki so nastale že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. 12 takrat oblikovanih regij je leta 1995 povzel Statistični urad (Pojasnila ... 2014). Število regij se ni spremenilo, malenkostno so se spremenile le nekatere razmejitve zaradi združevanja občin in spreminjanja nekaterih občinskih meja (Pojasnila ... 2014). Poimenovanje se v tem času ni spremenilo, razen leta 2015 za Notranjsko-kraško in Spodnjeposavsko regijo (Perko in Geršič 2019). Na podlagi uredbe Evropske unije ju je namreč Slovenija leta 2013 preimenovala v Primorsko-notranjsko regijo in Posavsko regijo (Spremeba uredbe NUTS 2015).

Seznam aktualnih statističnih in kohezijskih regij Slovenije:

- Gorenjska regija,
- Goriška regija,
- Jugovzhodna Slovenija,
- Koroška regija,
- Obalno-kraška regija,
- Osrednjeslovenska regija,
- Podravska regija,
- Pomurska regija,
- Posavska regija,
- Primorsko-notranjska regija,
- Savinjska regija,
- Zasavska regija.

2.5.11 REGIONALIZACIJE ZA POUK GEOGRAFIJE

Pregled regionalizacij sklenimo z regionalizacijo, ki je bila vključena v učne načrte za osnovno in srednje šole. Avtorji Igor Žiberna, Karel Natek in Darko Ogrin (2004) so kot glavni kriterij za delitev Slovenije na makro- in mezoregije uporabili relief. Slovenijo so razdelili na pet makroregij in 11 mezo-regij. Z imenoslovnega gledišča je pri tej regionalizaciji pomembno izpostaviti rabo slovenske predpone *ob-* namesto doslej uveljavljene *sub-*, s katero so avtorji želeli poudariti, da ključni pokrajinski dejavniki niso povsem izraziti. Regionalizacije, ki so v rabi pri pouku, so zagotovo najboljša priložnost, da se posamezne imenoslovne izboljšave uveljavijo tudi v širšem okolju.

Seznam imen makroregij pri naravnogeografski regionalizaciji za osnovno šolo:

- Alpske pokrajine,
- Predalpske pokrajine,
- Dinarskokraške pokrajine,
- Obsredozemske pokrajine,
- Obpanonske pokrajine.

Seznam imen mezoregij pri naravnogeografski regionalizaciji za osnovno šolo:

• Alpske doline in kotline,	• Obpanonska gričevja.
• Dinarskokraška podolja in ravniki,	• Obpanonske ravnine,
• Dinarskokraške planote in hribovja,	• Predalpska hribovja,
• Flišna gričevja, hribovja in doline,	• Predalpske doline in kotline,
• Jadransko morje,	• Visokogorja in alpske kraške planote,
• Kraški ravniki, podolja in hribovja,	

2.5.12 SKLEP

Regionalizacije so eden pomembnejših sodobnih dejavnikov pri tvorjenju imen pokrajin. Smiselnost posameznih poimenovanj in njihovega spreminjanja lahko ovrednotimo na različne načine, dejstvo pa je, da so se nekatera lepo uveljavila, nekatera pa v splošni rabi niso nikdar zaživela.

Pogostnost pojavljanja imen pokrajin v različnih regionalizacijah smo preverili na svetovnem spletu. Če za določeno ime pokrajine v regionalizaciji obstoja alonim, smo obe imeni ločili in njuno pogostnost preverili za vsako ime posebej. Pri imenih Vrišerjeve regionalizacije smo odstranili opisne dele imen (tako smo na primer pri imenu Okolica Kopa: Koprška brda preverili samo ime Koprška brda). Iskalnik ne razmejuje male in velike začetnice, zato je pri nekaterih imenih, ki vsebujejo občne pojme (na primer G/gora) pričakovati nadpovprečno veliko število zadetkov. Tudi pri zapisu imen z vezajem ali brez v številu ponavljanj ni razlik, tovrstne dvojnike smo zato odstranili. Ker je bilo ugotovljeno, da se število zadetkov na svetovnem spletu dnevno spreminja, in so rezultati metode težko primerljivi, smo se odločili podatke zbrati na naključno izbrani datum, in sicer 12. 11. 2015. Končno število analiziranih imen je 856.

Preglednica 9: 15 najpogosteje zastopanih pokrajinskih imen na svetovnem spletu.

pokrajinsko ime	število zadetkov na svetovnem spletu
Koper	65.700.000
Velika gora	63.000.000
Ljubljana	59.900.000
Mesto Ljubljana	51.200.000
Mesto Koper	50.800.000
Menina	44.200.000
Maribor	29.100.000
Mesto Maribor	26.800.000
Gure	20.400.000
Alpe	18.600.000
Celje	15.700.000
Mesto Celje	15.000.000
Kras	14.000.000
Kranj	12.000.000

Na podlagi analize ugotavljamo, da imajo največ zadetkov imena, ki so hkrati imena mest. Na ta način je regije poimenoval Vrišer (1990) v svoji ekonomskogeografski regionalizaciji. Na visoko mesto se je uvrstilo tudi ime Velika gora, ker, kot že omenjeno, brskalnik ne razlikuje med občnimi in lastnimi imeni. Med klasičnimi pokrajinskimi imeni med prvimi petnajstimi najdemo le imena Menina (tako se imenujeta tudi tovarna pogrebne opreme na Šmarci in kamping v Zgornji Savinjski dolini), Gure, Alpe in Kras.

Najmanj zadetkov imajo daljša, sestavljena imena, večinoma uporabljena v starejših regionalizacijah.

Zaradi omenjenih zadržkov smo analizo ponovili. To smo storili tako, da smo v iskalniku posamezno ime opremili z narekovaji. S tem iskalnik poišče le tiste rezultate, ki vsebujejo ime v celoti in ne le njegove posamezne dele (pri več besednih imenih). Analizo smo opravili 7. 3. 2016. Ugotovili smo, da je 45 identificiranih pokrajinskih imen takšnih, ki jih iskalnik sploh ne najde. Med njimi so dolga večbesedna imena, kot na primer Planotasto hribovje med Žirmi in Idrijo ter južno od Žirov ali Skaručenska pokrajina in severozahodni del Ljubljanskega polja. Med najpogosteje najdenimi identificiranimi pokrajinskimi imeni so imena mest, med klasičnimi pokrajinskimi imeni pa izstopajo Menina, Bloke, Alpe in Kras.

Preglednica 10: 15 najredkeje zastopanih pokrajinskih imen na svetovnem spletu.

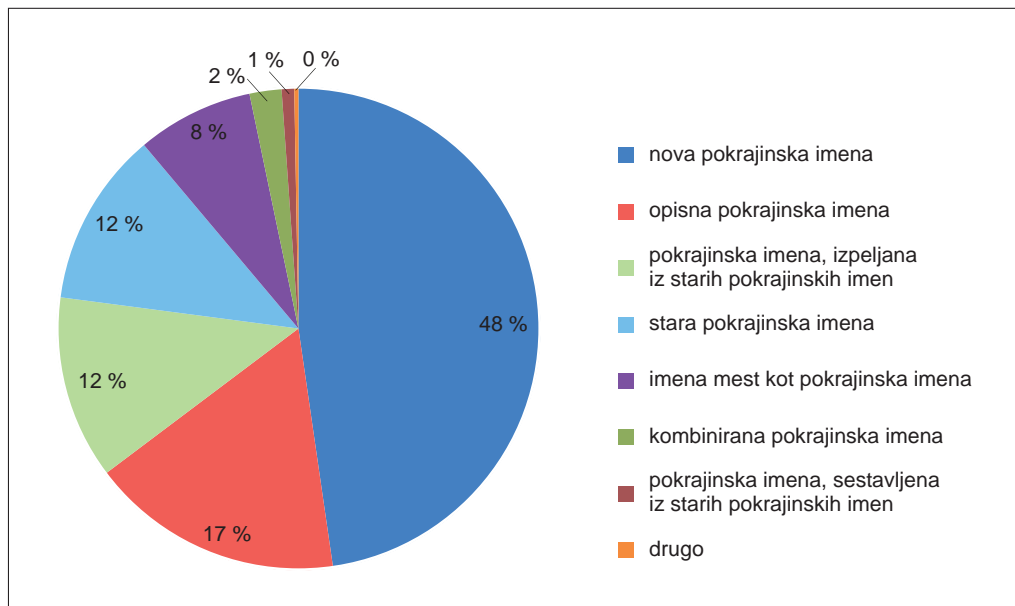
pokrajinsko ime	število zadetkov na svetovnem spletu
Bočko-Maceljsko hribovje	64
Skaručenska pokrajina in severozahodni del Ljubljanskega polja	64
Škofjeloška mezoregija	63
Pohorsko Podravje z vmesnimi visokogorskimi mikroregijami	62
Voglajnska pokrajina	53
Posotelske gorice	48
Vzhodnokoroške dobrave in ravnine	45
Zahodnodolenjska kraška hribovja	35
Grčarsko-kočevskoreško podolje	34
Hotedrški ravnik	19
Dobrnska kotlina	10
Grosupeljska kotlina z Goljansko planoto	10
Kamniško-Domžalska mezoregija	10
Potočansko-goteniško hribovje	10
Srednjekaravanška pokrajina	10
Movraško-rakitovski kras	9
Straška kotlina	9
Subpanonsko-subdinarske pokrajine	9
Zahodnokoroške gore in ravnine	9
Nizko kraško in fluviokraško hribovje na severnem obrobju Postojnske kotline	8
Grabensko (Grabenland)	7
Savinjski predel z Zgornjim Sotelskim ter bližnjimi deli Posavskega hribovja	7
Šentprimoško gričevje	7
Krimsko višavje z Rakitniško in Pokojiško planoto	5
Severnodolenjski fluviokras	5
Zgornjekolpsko gorovje	2

Preglednica 11: Pokrajinska imena z več kot 10 milijoni zadetkov na svetovnem spletu.

pokrajinsko ime	število zadetkov na svetovnem spletu
Koper	61.700.000
Ljubljana	60.500.000
Menina	45.200.000
Maribor	27.300.000
Bloke	19.600.000
Alpe	19.200.000
Kras	16.600.000
Celje	15.400.000
Peca	12.000.000
Kranj	11.200.000

Med imeni nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov se z okrog štirimi milijoni zadetkov največkrat pojavlja ime Gorenjska, ki mu sledi ime Koroška.

Če pokrajinska imena, ki jih vsebujejo regionalizacije, skušamo sistematično uvrstiti v različne skupine, lahko oblikujemo 8 značilnih tipov (slika 23).

Slika 23: Tipi pokrajinskih imen v slovenskih regionalizacijah.

Slaba polovica (47,7 %) imen, s katerimi so poimenovane posamezne regije v regionalizacijah, se na starejših preučeni zemljevidih izpred leta 1900 ne pojavi. Opredelili smo jih kot nova pokrajinska imena. Po pogostnosti jim sledijo opisna pokrajinska imena (17,0 %). Gre za imena, ki imajo opisni značaj in je lastnoimenskost postavljena v ozadje, lahko je celo povsem odsotna (na primer visoke dinarske planote, nižinsko obrežje). 12,3 % pokrajinskih imen izhaja iz arhivskih zemljevidov. Gre torej za pokrajine, ki so bile na analiziranih arhivskih zemljevidih poimenovane že pred letom 1900. V regionalizacijah se imena teh pokrajin večinoma pojavljajo v poslovenjeni obliki, saj arhivski zemljevidi, z nekaj izjemami, niso bili izdelani v slovenščini. Le malenkost manjši delež (11,8 %) obsegajo imena, izpeljana iz starih pokrajinskih imen. Gre za staro osnovo imena, ki ji je dodan levi prilastek (na primer Solčavske Karavanke, Srednja Dolenjska). 7,6-odstotni delež med pokrajinskimi imeni zavzemajo imena mest. V tej skupini so skoraj izključno poimenovanja iz ekonomskogeografske regionalizacije Igorja Vrišerja. 2,2 % imen lahko uvrstimo v eno ali celo več že omenjenih kategorij. Običajno gre za daljša sestavljena imena (na primer Spodnja Dravska dolina in Zahodne Karavanke). Slab odstotek pokrajinskih imen je sestavljenih iz starih pokrajinskih imen. Gre za večbesedna imena pokrajin, v katerih je združenih več posamičnih starih pokrajinskih imen (na primer Snežnik in Javorniki). Pokrajinska imena, ki so zunaj okvira definicije pokrajinskega imena, kot ga opredeljujemo v uvodu, smo uvrstili v kategorijo »drugo«. Gre predvsem za imena morja in jezer, ki so mestoma opredeljena kot pokrajine. Njihovo število pa je zanemarljivo.

2.6 POKRAJINSKA IMENA V LUČI ZBOROVANJ SLOVENSkih GEOGRAFOV

Zborovanja (v preteklosti imenovana tudi kongresi) slovenskih geografov so osrednji znanstveni dogodki, ki so praviloma, vsaj v zadnjem obdobju, vsaka štiri leta v različnih pokrajinah Slovenije. Za organizacijo običajno poskrbi katero od krajevnih društev, skupaj z Zvezo geografov Slovenije, fakultetnim geografskim oddelkom katere od univerz, znanstvenim inštitutom ali drugo organizacijo. Ob večini zborovanj, na katerih strokovnjaki predstavljajo izsledke svojih raziskovanj, izide tudi strokovna monografija,

ki je neke vrste celovit pregled novih spoznanj, rezultatov znanstvenega dela na območju izbrane pokrajine, v kateri je organizirano zborovanje (Kikec 2009; Zveza geografov Slovenije 2015). Od leta 1952, ko je bil v Kamniku organiziran prvi takšen kongres, se je zvrstilo že 22 zborovanj; zadnje je bilo leta 2017 v Mariboru (Zveza geografov Slovenije 2019).

Preglednica 12: Dosedanja zborovanja slovenskih geografov (Zveza geografov Slovenije 2019).

naziv	kraj	datum	leto
1. kongres slovenskih geografov	Kamnik	7.–9. september	1952
2. kongres slovenskih geografov	Maribor	24.–26. september	1954
Prekmurje, terenski seminar	Murska Sobota	avgust	1956
4. kongres slovenskih geografov	Portorož	12.–15. oktober	1957
5. kongres slovenskih geografov	Velenje	7.–9. maj	1964
Dolenjska, geografski seminar	Novo mesto	26.–30. junij	1960
7. kongres slovenskih geografov	Nova Gorica	20.–25. maj	1966
8. posvetovanje slovenskih geografov	Ravne na Koroškem	12.–14. september	1969
9. zborovanje slovenskih geografov	Rogaška Slatina	5.–7. oktober	1973
10. zborovanje slovenskih geografov	Tolmin, Bovec	26.–28. oktober	1975
11. zborovanje slovenskih geografov	Maribor	28.–30. junij	1978
12. zborovanje slovenskih geografov	Kranj, Bled	15.–17. oktober	1981
13. zborovanje slovenskih geografov	Dolenjske Toplice	12.–14. oktober	1984
14. zborovanje slovenskih geografov	Postojna	15.–17. oktober	1987
15. zborovanje slovenskih geografov	Portorož	24.–27. oktober	1990
16. zborovanje slovenskih geografov	Celje	21.–23. oktober	1993
17. zborovanje slovenskih geografov	Ptuj	23.–26. oktober	1996
18. zborovanje slovenskih geografov	Ljubljana	19.–21. oktober	2000
19. zborovanje slovenskih geografov	Velenje	21.–23. oktober	2004
20. zborovanje slovenskih geografov	Ljutomer, Murska Sobota	26.–28. marec	2009
21. zborovanje slovenskih geografov	Bled	3.–5. oktober	2013
22. zborovanje slovenskih geografov	Maribor	22.–23. september	2017

Tako zborovanja, kot tudi monografije izdane ob njih, so običajno poimenovani po pokrajinah, v katerih je bilo zborovanje. Neredko so nekateri avtorji v monografiji prispevali tudi poglavje o problematiki poimenovanja posamezne pokrajine. Tovrstne razprave so zanimiv in pomemben vir pri sodobnih obravnavah slovenskih pokrajinskih imen. Na tem mestu si oglejmo tiste, ki obravnavajo poimenovanje pokrajin, in tiste pokrajine, ki jih avtorji najbolj izpostavljajo.

Po oziroma ob prvih treh kongresih in terenskem seminarju (1952 v Kamniku, 1954 v Mariboru, 1956 v Murski Soboti in 1957 v Portorožu) niso izdali zbornika ali sorodne publikacije. Podobno se je zgodilo ob sedmem kongresu leta 1966 v Novi Gorici. Ob vseh preostalih zborovanjih oziroma kongresih pa so zborniki izšli, prvič leta 1964 v Velenju.

V prvem prispevku tega zbornika je Anton Sore opredelil obseg Šaleške doline. Kot alonim omenja Velenjsko kotlino. Po njegovem mnenju naj bi se to ime uveljavilo zaradi gospodarskega razvoja Velenja (Sore 1964). V vodniku je govora tudi o Celjski kotlini, Spodnji in Zgornji Savinjski dolini (Zupančič 1964; Cafuta 1964) ter o Voglajnsko-Rogaškem podolju, Spodnjem Posavju in Kozjanskem (Žagar 1964).

Monografija Dolenjska zemlja in ljudje je nastala na podlagi terenskega raziskovanja leta 1954 v Novomeški pokrajini ter kabinetnega seminarja leta 1960 v Novem mestu (Gams in Savnik 1962). Melik je Dolenjsko označil kot »... skup pokrajin v dolnjem delu Stare Kranjske, in sicer v glavnem med Savo in Kolpo«. Med sosednjimi območji omenja Spodnje Zasavje, Spodnje Posavje, Brežiško-Krško kotlino, Pokupje in Belo krajino. Glede pojma Dolenjska na začetku pravi (Melik 1962, 7): »Ne mislim

se spuščati v sicer interesantno razglabljanje, kako je v toku zgodovine nastajal geografski pojem Dolenjske in tudi ne v drugo podobno instruktivno razpravljanje, kako se v ljudstvu danes pojmuje obseg Dolenjske, saj smem vse to smatrati za splošno znano.« V nadaljevanju besedila omenja še nekatere pokrajine, na primer Pomurje, Dravsko polje, Gorjance, Krško kotlino, Kočevsko, Grosupeljsko pokrajino, Novomeško kotlino, Ribniško-Kočevsko podolje (Melik 1962).

8. zborovanje geografov so gostile Ravne na Koroškem. V uvodu zbornika lahko preberemo, da Koroška obsega občine Dravograd, Slovenj Gradec in Ravne na Koroškem (Golčer 1970), v nadaljevanju pa Ilešič (1970) razpravlja o »pomlajeni« Koroški, ki je, če govorimo o prostoru, ki ga označujemo s tem imenom, nekoliko drugačen, kot je bil pred prvo svetovno vojno. Ilešič namreč opozarja, da je nekdanja Koroška spadala le Mežiška dolina z Dravogradom, medtem ko Mislinjska dolina z zahodnim Pohorjem ter zahodna podpohorska Dravska dolina stoletja nista bili del Koroške, temveč Štajerske.

V zborniku, ki je izšel ob 9. zborovanju v Rogaški Slatini, lahko že v uvodniku uredništva zasledimo rabo pokrajinskega imena Kozjansko, ki ga avtorji v nadaljevanju besedila enačijo z voglajnsko-sotelsko pokrajino (opomba avtorja: zapis sicer ni skladen z aktualnim pravopisom, a tako je zapisal avtor) (Žagar 1974), tako da naj bi šlo pravzaprav za sopomenki. V prispevku o Sotelsko-Voglajnski regiji pa Svetozar Ilešič (1974) poglobljeno razpravlja tudi o poimenovanju pokrajine, kjer je potekalo zborovanje. Najprej izrazi nujnost, da se poimenovanje pokrajin obravnava bolj sistematično, saj ugotavlja, da je na tem področju precej nereda. Ilešič navaja, da so se pri pripravah na to zborovanje pojavljala različna poimenovanja, večinoma opisna (na primer območja občin Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju, pokrajina med Bohorjem in Konjiškim gorskim hrbtom), sam pa se je tokrat odločil za ime Sotelsko-voglajnska regija, čeprav je isti predel v regionalizaciji Slovenije označil kot Savinjsko-sotelska Slovenija. Pri imenu Kozjansko ugotavlja, da je razmeroma mlado in naj bi se med domačini po zaslugi narodno osvobodilnega boja, ki je potekal na tem območju, začelo uporabljati šele po drugi svetovni vojni. V nadaljevanju pojem Kozjansko omeji na območje v neposredni bližini naselja Kozje in izraža nestrinjanje s tem, da bi se s tem imenom imenovala tudi območja v vzhodnem zaledju Celjske kotline, ob zgornji Sotli, v dolini Voglajne in Rogaškem podolju. Kozjanskemu pripiše alonim Srednje Sotelsko. Razpravo nadaljuje z jezikoslovnimi pomisleki o rabi predpon, ki skupaj z imeni rek označujejo določena območja. Prepričan je, da je pri poimenovanju celotnega porečja smiselno uporabiti predpono *po-*, pri težko izgovorljivi besedni zvezi (na primer Povoglajnje) pa bi uporabili končnico *-sko*, torej Voglajnsko. Predponi *ob-* ali *za-* naj bi uporabili le za opis krajev neposredno ob reki.

10. zborovanje v Zgornjem Posočju poglobljenih razprav o poimenovanju obravnavane pokrajine in njeni regionalizaciji ni ponudilo, govora je bilo le o središčnem kraju pokrajine, imenovane Zgornje Posočje, in o ostalih značilnostih tega območja (Kompore 1978). Avguštin Lah v svojem prispevku govori o Posočju (Lah 1978), Vladimir Klemenčič omenja Tolminsko in Goriško (Klemenčič 1978), Mirko Pak obravnava Alpe (Pak 1978), Aljoša Breginc pa Baško grapo (Breginc 1978).

11. zborovanje je bilo v Mariboru, zbornik pa so naslovlili Mariborsko Podravje. V uvodu ali v prispevkih v nadaljevanju ne najdemo pojasnila, zakaj takšen naslov. Vinko Borec v svojem prispevku kot središče Severovzhodne Slovenije omenja Maribor, pri njegovi legi pa omenja Dravsko polje, Kozjak, Podravsko hribovje, Slovenske gorice in Pohorje (Borec 1979). Bračič (1979) govori o Mariborsko-Ptujski mezoregiji, ki jo enači s Podravsko mezoregijo, medtem ko Vrišer (1979) enači Mariborsko in Podravsko regijo. V nadaljevanju razvršča regije glede na razvitost in pri tem navaja pomursko, podravsko, posavsko, koroško, savinjsko, goriško, zasavsko, dolensko, osrednjeslovensko, gorenjsko, kraško, kočevsko in obmorsko regijo. V drugi preglednici Slovenijo razdeli na posavsko, pomursko, dolensko, notranjsko, podravsko, savinjsko, koroško, goriško, zasavsko, osrednjeslovensko, gorenjsko in obalno-kraško. Med pokrajinska imena v zborniku lahko glede na obravnavo uvrstimo tudi Pesniško dolino (Kert 1979) in Svečinske gorice (Šilih 1979).

12. zborovanje se je osredinilo na Gorenjsko. V obkongresnem zborniku se Ilešič (1981, 10) najprej loti opredelitve regije. Omeni, da so bila dotedanja zborovanja na področju poimenovanj regij mestoma uspešna, saj: »... smo ob zborovanju v Pomurju leta 1956 odločilno pripomogli, da se je regionalna

označba Pomurje namesto dotedanjega Obmurja in drugih manj primernih označb dokončno uveljavila kot umestna za to območje. Tudi ob zborovanju v Portorožu leta 1957 smo pripomogli k temu, da se je uveljavilo regionalno ime Koprsko Primorje namesto označbe Šavrirsko primorje, ki je bilo neka-ko privlečeno precej za lase, iz nepreprečevalne ropotarnice ...«. Pri poimenovanju Gorenjske llešič ugotavlja, da gre za »... zakoreninjeno ljudsko regionalno terminologijo ...« in da »... se moramo geografi in z nami vsi drugi zavedati kompleksnega in včasih močno individualiziranega, nobenemu teoretičnemu modelu ustrezajočega razvoja in pomena regionalnih nazivov, s tem pa tudi kompleksnih regionalnih stvarnosti, ki jih z njimi označujemo ...«. Razpravo nadaljuje s pomisleki, do kod segajo meje Gorenjske. Izpostavi pripadnost Jezerskega, Zasavja in Ljubljane, nakar Gorenjsko razdeli na »pravo« (območja tedanjih občin Jesenice, Radovljica, Tržič, Kranj in Škofja Loka) in »nepravo« (območji tedanjih občin Domžale in Kamnik).

Leta 1984 so 13. zborovanje geografov gostile Dolenjske Toplice. V predgovoru k zborniku Dolenjska in Bela krajina lahko preberemo, da je eden od ciljev posveta razčistiti, kaj vse spada k Dolenjski. Med ostalimi slovenskimi pokrajinami so omenjene še Gorenjska, Štajerska in Tolminska (Plut in Ravbar 1984). O nujnosti razprave o obsegu Dolenjske lahko beremo že v prvem prispevku. Avtor Ivan Gams najprej opredeli zgodovinsko ozadje pokrajine kot dela nekdanje dežele Kranjske in njenih meja, nadaljuje pa z regionalizacijami, ki so posamezne dele Dolenjske pripisovale različnim regijam. Izpostavi tudi neenotnost pri pojmovanju posameznih razmejitev Dolenjske. Na koncu sklene, da zaradi te neenotnosti mnogi poimenovanje Dolenjska raje izpuščajo iz »... imenoslovja slovenskih regij ...«. Gams kot pokrajinska imena omenja še Gorenjsko, Notranjsko, Ljubljansko barje, Osrednjo oziroma Zgornjeposavsko Slovenijo, Šentviško pokrajino, Suho krajino, Posavsko hribovje, Spodnje Posavje, Pokolpje ter številna druga, ki jih povzema iz obstoječih regionalizacij (Gams 1984). Z imenom Dolenjska operirajo tudi mnogi drugi avtorji, mestoma pa se omenjata še imeni Bela krajina in Novomeška pokrajina.

V uvodniku zbornika, izdanega ob 14. zborovanju, lahko beremo o razlogih za določitev Postojne kot gostiteljice zasedanja. Zanimivo je, da je najprej govora o Primorski, zatem pa je kot glavno območje razprav izpostavljena Notranjska. Nakazana je tudi namera, da se je sprva načrtovalo obravnavati tudi Kras, vendar so se organizatorji odločili, da bo ta pokrajina tematika enega od naslednjih zborovanj (Habič 1987a). Iz povedanega bralec lahko sklepa, da sta Notranjska in Kras podenoti Primorske. Takšno razumevanje se potrdi v Habičevem članku (Habič 1987b), v katerem Notranjsko razčleni na Visoko severovzhodno Notranjsko, Notranjsko podolje, Visoko osrednjo Notranjsko, Južno (Primorsko) Notranjsko, Kras in Vipavsko dolino ter Slovensko primorje. Vse regije nadalje deli na podenote.

15. zborovanje geografov je gostil Portorož. V predgovoru zbornika z naslovom Primorje je urednik Milan Orožen Adamič zapisal, da se za obmorski del Primorske navajajo različna imena, kot so Obala, Koprsko primorje, Slovenska Istra. »... Zaradi neenotnega poimenovanja teh krajev smo se odločili, da bomo del posveta posvetili prav temu vprašanju. V razpravah našega zbornika govore raziskovalci večinoma o Koprskem primorju. Še ni dolgo tega, ko je bilo v Kopru ustanovljeno geografsko društvo in ob njegovem ustanavljanju se je razvila razprava prav o tem. Presekali so jo geografi iz teh krajev, ki so svojo organizacijo poimenovali »Geografsko društvo Primorje«. Tako je iz te zadrege tudi naš zbornik dobil ime Primorje. To je pretežno flišna pokrajina, ki obsega občine Koper, Izola in Piran ...« (Orožen Adamič 1990, 3). Z omenjenimi tremi občinami je Koprsko Primorje omejil tudi Titl (1985 v Lovrenčak 1990), Radinja (1990) pa ga je označil kot podenoto Slovenske Istre. S pokrajinskim imenom Koprsko Primorje najširše območje dojema tudi Gams, saj vanj vključuje tudi »uvala pod Čičarjio in Podgorski Kras« (Gams 1990, 35).

V uvodnem poglavju zbornika, ki je izšel po končanem 16. zborovanju slovenskih geografov v Celju, lahko beremo o namenu tega zborovanja (Pelc 1993, 5): »... opredeliti možnosti regionalnega in prostorskega razvoja Savinjske ...«, kakor je naslovljen tudi zbornik. Savinjska vključuje občine Celje, Žalec, Mozirje in Laško. V enem od naslednjih prispevkov Gams (1993) razpravlja o pripadnosti Celjske kotline slovenskim makroregijam, pri čemer imeni Celjska kotlina in Celjska regija pomensko izenači. V članku se pojavi tudi ime Savinjska dolina.

Čeprav zbornik 17. zborovanja na Ptuj spada med najboljše, v njem ni razprave o regiji, njenem obsegu in poimenovanju. V predgovoru lahko preberemo, da je poimenovanje Spodnje Podravje s Prlekijo nastalo v želji po enotnejši in celovitejši oznaki območja med Dravo in Muro, ki ga sestavljajo Slovenske gorice, Haloze ter Dravsko, Ptujsko, Središko in Mursko polje (Pak 1996). Med ostalimi pokrajinami je izpostavljeno še Kozjansko (Natek 1996).

Leta 2000 je bilo 18. zborovanje slovenskih geografov v Ljubljani. Tudi tematsko je bilo vezano zgolj na mesto in izzive, s katerimi se na prelomu tisočletja srečuje. Zato v zborniku o širši, pokrajinski oziroma prostorski vpetosti Ljubljane ni nobene razprave (Orožen Adamič 2000).

19. zborovanje je bilo tesno povezano s pokrajinskim imenom Savinjsko-Šaleška regija, ki jo Šalej (2006) označi za mezoregijo. Avtor navaja, da so nekateri geografi prepričani o tem, da bi Šaleška dolina morda lahko bila del ožje celjske regije ali celo Koroške, in tudi, da je Zgornja Savinjska dolina, ki je, z izjemo Solčavskega, od nekdanj gravitirala k Celju, naravni del enotne Savinjske regije. Kot sosedo Savinjsko-Šaleške regije Šalej omenja Koroško, Celjsko in Zgornjo Savinjsko dolino. Znotraj regije omenja še nekatera pokrajinska imena, kot sta na primer Solčavsko in Logarska dolina.

20. zborovanje slovenskih geografov je gostilo Pomurje. Ob imenu te pokrajine se je najprej na kratko zaustavila glavna urednica knjige Tatjana Kikec. Pomurje je označila kot »... *skrajni vzhod naše domovine* ...«. V nadaljevanju omenja osrednjo temo zborovanja, ki je (Kikec 2009, 7) »... *trajnostni regionalni razvoj pokrajine ob Muri, reki, ki ločuje in hkrati povezuje Prekmurje in Prlekijo* ...«. Prispevek sklene z mislijo, da je »... *Pomurje tako dobilo svojo prvo geografsko monografijo, ki zajema problematiko obeh bregov reke Mure, Prekmurja in Prlekije*.« (Kikec 2009, 8). Iz uvoda Kikčeve je povsem jasno, da je Pomurje ime pokrajine, ki jo sestavljata podenoti Prekmurje in Prlekija. Poglobljeno se je tematike poimenovanja tega dela Slovenije v svoji razpravi lotil Marijan M. Klemenčič. Za razliko od Kikčeve je bolj natančen že pri navajanju smeri neba. Govori namreč o skrajnem »... *severovzhodnem delu Slovenije* ...«. V nadaljevanju »... *pokrajino ob Muri* ...« imenuje »... *Prekmurje in/ali Pomurje* ...« (Klemenčič 2009, 9). Iz njegovega zapisa je mogoče sklepati, da sta imeni lahko sopomenki, ni pa nujno tako. Zatem pojasni, da »... *ime Prekmurje izhaja iz občega poimenovanja pokrajine na drugi strani reke (pokrajina prek/na drugi strani Mure)* ...«, nato pa povzema Slaviča, ki pravi: »... *da so Prekmurci v preteklosti ljudem, ki so k njim prišli iz Štajerske ali ostale Slovenije, rekli, da so prišli iz Preka, svojo domovino pa imenovali Slovensko* ...« (Slavič 1921, 82 v Klemenčič 2009, 9), pri čemer dodaja še nekatere pokrajinske oznake za Prekmurje, kot sta Slovenska okroglina ali Slovenska krajina (Slavič 1921 v Klemenčič 2009). Oznaka prekmurski naj bi po mnenju Slaviča (1921, 83) »... *segala celo v srednji vek, saj so z njo označevali nekaj župnij na levem bregu Mure, ki so bile v lasti zagrebške škofije* ...«. Slovenci na Štajerskem pa so »... *izraz Prekmurje uporabljali za vse območje onkraj Mure, na katerem so živeli Slovenci* ...«. Uradno poimenovanje Prekmurja naj bi po mnenju Slaviča (1921, 83) segalo v leto 1920, ko je na neki prireditvi »... *vrli prekmurski govornik protestiral, da niso več ogrski Slovenci, ampak prekmurski Slovenci*.« (Klemenčič 2009, 10). Leta 1926 je izšlo zgodovinsko delo *Slovenska Štajerska in Prekmurje* (Kovačič 1926), iz katerega lahko razberemo, da imata obe navedeni pokrajini enakovreden status (Klemenčič 2009). Leta 1935 je izšel zbornik *Slovenska krajina* (Novak 1935), v katerem geografski prispevki obravnavajo Pomurje, poimenovanje, ki sta ga Ilešič in Baš utemeljevala s pokrajinsko zaokroženostjo porečja Mure. Kljub temu tako Ilešič kot Baš v tem zborniku kot vodilno pokrajinsko enoto izpostavljata Prekmurje, predvsem zaradi njene nekdanje politične pripadnosti ogrski državi in s tem drugačnim kulturnim in socialnim razmeram (Ilešič 1935; Baš 1935 v Klemenčič 2009). Leta 1955 je Ilešič poudaril, da je z novim murskosoboškim okrajem konec delitve enotne Pomurske ravnine in okoliškega gričevja, izoblikovala pa se je celovita pokrajina Pomurje. Prevladovalo je namreč gravitacijsko načelo, saj Ilešič v isti razpravi nasprotuje, da bi se Pomurju priključil tudi Ptujski okraj, saj naj bi ta gravitiral k Mariboru (Ilešič 1955 v Klemenčič 2009). Prekmurje v naslovu svoje knjige omenja tudi Melik (1957), vendar to ime v nadaljnjem razglabljanju enostavno opusti oziroma »preoblikuje« v Spodnje Podravje in Pomurje (Klemenčič 2009). Klemenčič ugotavlja še, da je tudi v glavnih štirih regionalizacijah pokrajina na skrajnem severovzhodu Slovenije poimenovana kot pomurska (Ilešič 1967;

Ilešič 1972; Vrišer 1990; Plut 1999). Meni, da je podoben, čeprav hierarhično ne povsem identičen, primer Bela krajina. Ob tem pa ima tudi Pomurje v različnih regionalizacijah različno regionalno raven (Klemenčič 2009). Klemenčič razpravo nadaljuje z dejavniki identitete in zaključí, da je Pomurje funkcijsko povezano območje, ki ga sestavljata geografski regiji Prekmurje in Prlekija (Klemenčič 2009). O poimenovanju na zborovanju obravnavane regije v uvodnem delu svojega prispevka razpravlja tudi Jernej Zupančič, ki pravi, da se je do leta 1920 Prekmurje skupaj s Slovenskim Porabjem imenovalo Slovenska krajina. Prekmurje deli na gričevnato Goričko na severu ter ravninska Dolinsko in Ravensko na jugu, pri čemer v skrajnem vzhodnem delu izdvoji še Lendavske gorice (Zupančič 2009).

Predzadnje zborovanje slovenskih geografov je potekalo na Bledu. Organizatorji so ga poimenovali *Gorenjska v obdobju globalizacije*. Med prispevki v obkongresnem zborniku ni zaslediti zapisov o imenu oziroma imenoslovno-identitetnih značilnostih obravnavane pokrajine. Obravnavana tematika je izpadla tudi ob zadnjem zborovanju, ki je bilo leta 2017 v Mariboru in ob katerem je izšel zbornik *Geografije Podravja*.

Povzamemo lahko, da so bila imena pokrajin predmet razprav na večini zborovanj in srečanj slovenskih geografov. V nekaterih primerih je njihovim poimenovanjem namenjena poglobljena razprava, v drugih je ta tematika obravnavana le mimogrede, površno. Ne glede na to je kot izhodišče za nadaljnjo analizo pomena posameznega pokrajinskega imena dobrodošla vsakršna poglobljena razprava, kakršne vsebujejo obkongresni zborniki.

3 ANKETIRANJE KOT VIR POKRAJINSKIH IMEN

3.1 METODE DELA

Kot smo omenili v uvodnem poglavju, je ena od pglavitnih metod zbiranja zemljepisnih imen delo na terenu, torej med ljudmi, ki v določenem okolju, kjer raziskujemo imena, tudi živijo. Pri identifikaciji krajevnih, ledinskih in hišnih imen, kjer so območja raziskovanj razmeroma majhna, zbiranje običajno poteka *in situ*, z intervjuji ali vodenimi pogovori z manjšimi skupinami ljudi. Pokrajine pa so zaradi velikosti za takšen način dela težko obvladljive, predvsem pa je težko zagotoviti primerno razpršenost morebitnih intervjuvancev. Zato smo se pri raziskovanju pokrajinskih imen odločili za anketiranje.

Pripravili smo štiri anketne vprašalnike, dva za sondni območji in dva za celotno Slovenijo oziroma njena vzhodni in zahodni del. Vprašalnika za celotno Slovenijo smo pred pošiljanjem anketirancem dali testno izpolniti študentom geografije na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. V testnem anketiranju je sodelovalo 17 študentov. Na podlagi njihovih odgovorov smo končne različice vprašalnikov izpopolnili. Vprašalniki so bili natisnjeni na obrazcu formata A3 in vsebinsko prilagojeni posameznim območjem.

Vsi vprašalniki so sestavljeni iz besedilnega dela in spoznavnega zemljevida. Na začetku so krajsa predstavitev namena ankete, podatki o njenem izvajalcu in krajši uvod, ki anketiranca vpelje v tematiko raziskave.

Pri vprašalnikih za sondni območji sledita vprašanji o imenovanju pokrajine bivanja anketiranca in njegovi identiteti, na notranji strani prepognjenega lista pa je zemljevid jugovzhodnega dela Slovenije z vrisano mejo s sosednjo Hrvaško, večjimi kraji in rekami ter senčenim površjem v podlagi zemljevida. Zatem sledi nekaj vprašanj o spremembi identitete ter vprašanje o poimenovanju sosednjih pokrajin. Na koncu je tako imenovani demografski blok, v katerem anketiraneec odgovarja na vprašanja o spolu, starosti, statusu, izobrazbi ter kraju in občini bivanja. Podobno sta s tehničnega vidika sestavljena tudi vprašalnika za celotno Slovenijo. Po vsebini so v njih najprej vprašanja o imenih pokrajin, sledi spoznavni zemljevid, v tretjem delu pa so vprašanja o pokrajinskih imenih ter blagovnih znamkah in imenih podjetij.

Ankete smo razposlali na 6000 naslovov. Njihov izbor je na podlagi vzorčenja pripravil Statistični urad Republike Slovenije, ki po 41. členu Zakona o državni statistiki (UL RS št. 45/1995 in 9/2001) (ZDS 1995; ZDS 2001) lahko registriranim znanstvenoraziskovalnim organizacijam in registriranim raziskovalcem, vpisanim v bazo SICRIS, za namene anketiranja posreduje določene osebne podatke prebivalcev Republike Slovenije, ki pa jih upravičenci ne smejo uporabljati v tržne namene. Vzorec anketirancev je bil izbran iz Centralnega registra prebivalstva (CRP). Od leta 2004 je na obrazcu za Prijavo stalnega prebivališča dodana opredelitev o soglašanju s posredovanjem podatkov za znanstvenoraziskovalne namene (pri mladoletnih osebah se o tem opredelijo starši oz. njihovi zakoniti zastopniki). Prebivalci, ki ne soglašajo s posredovanjem podatkov za te namene, v raziskovalni vzorec niso vključeni. Takšnih oseb je okrog 18 % in so nadpovprečno zastopane v mlajših starostnih skupinah.

Vzorec torej sestavljajo naključno izbrane osebe, stare med 15 in 75 let. Za vsako sondno območje jih je bilo izbranih 500, za vsak del Slovenije pa 2500, skupno torej 6000. Vzorci za posamezno območje so bili sestavljeni iz zaporednih izborov, pri čemer so bile osebe, ki so bile izbrane na prvem območju, izločene iz okvira za nabor oseb za vzorec naslednjega območja. Sondno območje *Posavje* sestavljajo občine Brežice, Krško, Kostanjevica na Krki, Sevnica in Radeče, sondno območje *Kozjansko* pa občine Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Podčetrtek, Bistrica ob Sotli, Kozje, Dobje, Laško, Sevnica, Brežice in Krško. Slovenijo smo razdelili na vzhodni in zahodni del, pri čemer smo regije razdelili tako, da je število prebivalcev v obeh delih približno enako. Tako zahodni del Slovenije sestavljajo prebivalci iz občin v regijah Gorenjska, Goriška, Obalno-kraška, Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska, vzhodnega pa prebivalci iz občin regij Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Podravska, Pomurska in Jugovzhodna Slovenija.

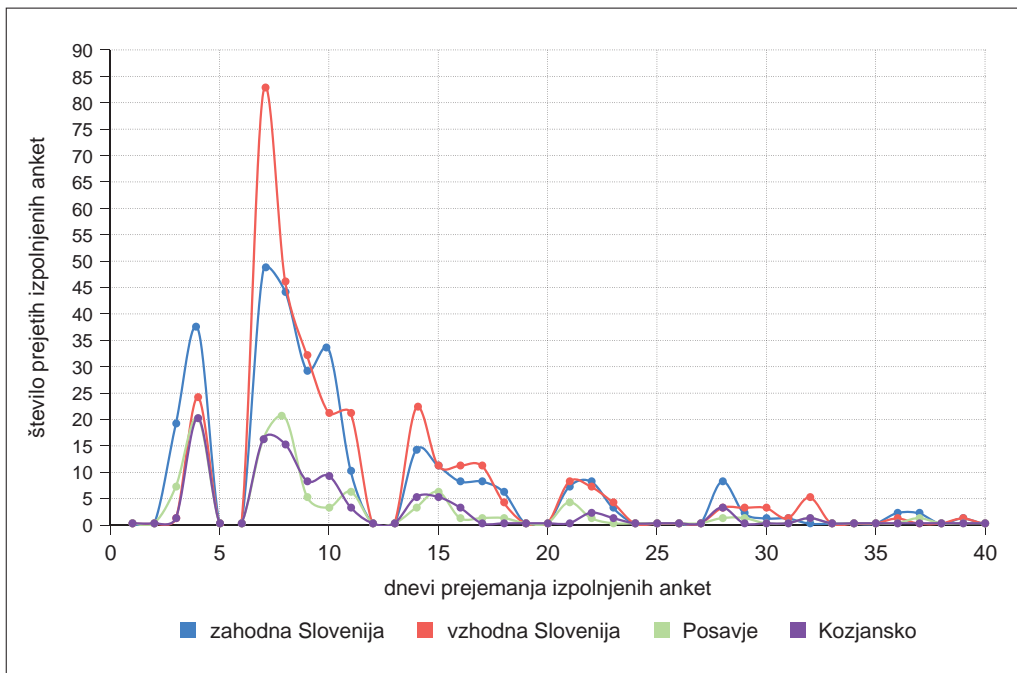
Kuvertiranje in razpošiljanje pripravljenih anketnih vprašalnikov je opravila Pošta Slovenije, d. o. o. Anketiranci so ankete prejeli 3. 6. 2015. Poleg anketnega vprašalnika so prejeli že naslovljeno povratno ovojnico s plačano poštnino.

Prve odzive smo prejeli že dan zatem, ko so anketiranci prejeli anketne vprašalnike. Višek (162) prejetih izpolnjenih vprašalnikov je bil petega dne. Nato se je dnevno število prejetih anket postopoma zmanjševalo. Krivulja gibanja števila prejetih anket daje videz dušenega sinusnega nihanja. Tudi če izločimo sobote, nedelje in praznike, ko anket nismo prejeli (slika 26), ne opazimo enakomernega upada krivulje, pač pa podobno težnjo kot v prvem grafikonu (slika 25).

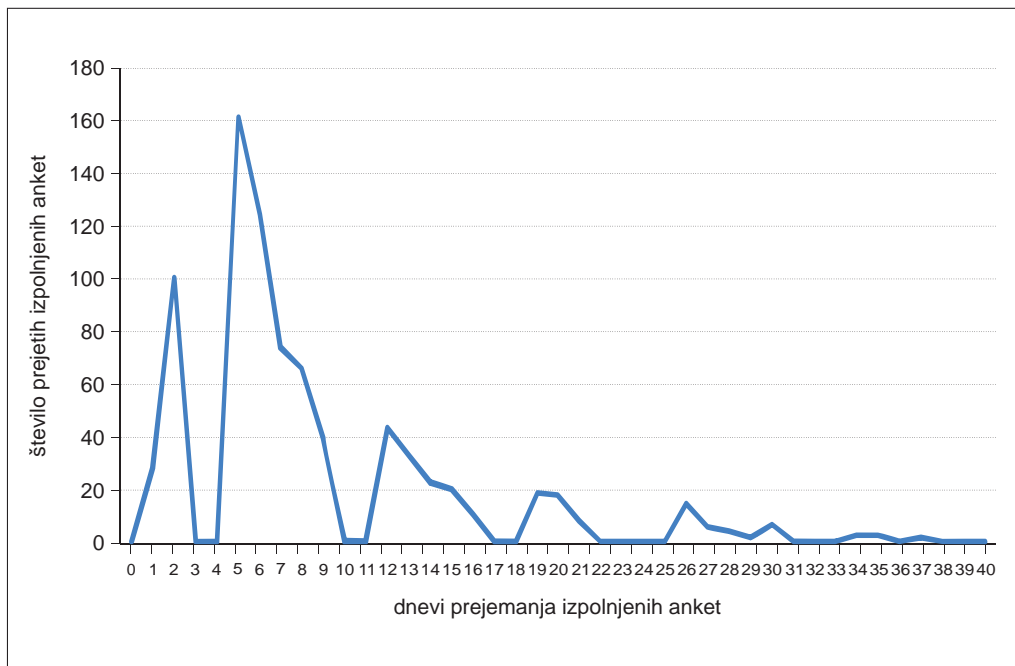
Sprejemanje anket, vključenih v analizo, se je končalo 40-ti dan po njihovem razpošiljanju. Po tem smo prejeli še pet izpolnjenih anketnih vprašalnikov, ki pa v analizo niso vključeni. Končno število vseh vključenih anketnih vprašalnikov je 829 (100 iz Posavja, 94 iz Kozjanskega, 309 iz zahodnega dela Slovenije in 326 iz vzhodnega dela Slovenije), kar kaže na okrog 14-odstotni odziv.

Med skupaj 6000 razposlanimi anketami jih je Pošta zaradi raličnih vzrokov (neznani ali preseljeni naslovnik in podobno) zavrnila 34. Nekaj anketirancev se je odzvalo tudi po telefonu in elektronski pošti. Zanimalo jih je predvsem, kje smo dobili posameznikov naslov, oziroma zakaj so bili prav oni izbrani za anketiranje. Pri odzivu omenimo še, da anketni vprašalniki niso imeli vnaprej odmerjenega prostora za morebitne komentarje anketirancev. Kljub temu so nekateri svoje pomisleke, mnenja in želje pripisali nekam na anketni vprašalnik (takih primerov je bilo 30), ali pa v ovojnico izpolnjenemu vprašalniku dodali poseben listič papirja. Takšnih primerov je bilo pet in večinoma vsebujejo dobre želje, le v enem primeru je bila vsebina mestoma žaljiva. Tematike, na katere se vežejo komentarji na anketnem vprašalniku, so predstavljene pri njegovi analizi.

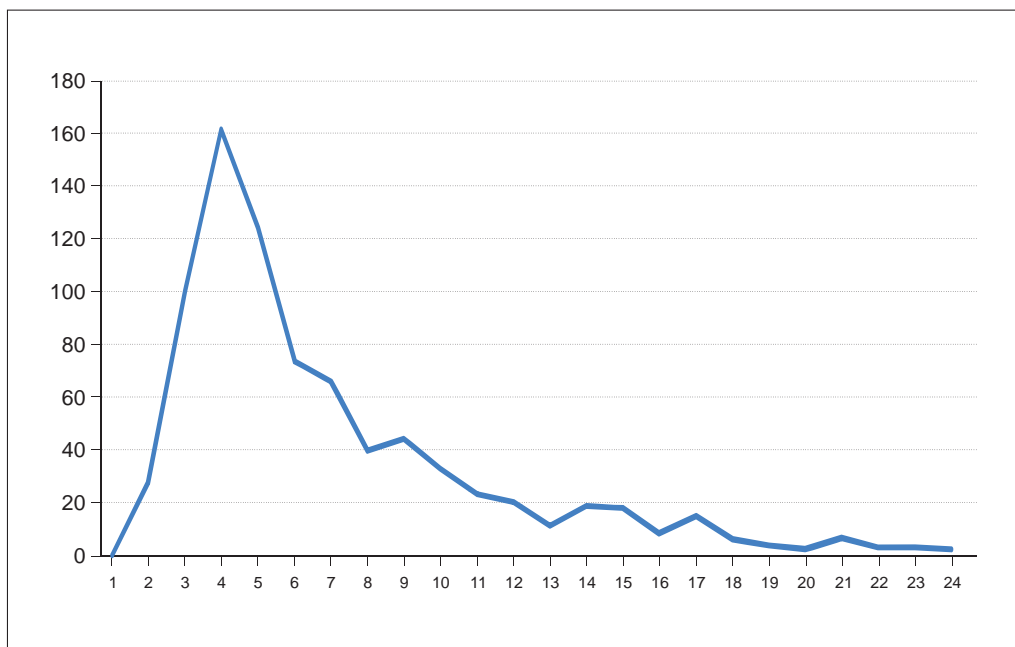
Odgovore iz prejetih anketnih vprašalnikov smo analizirali s pomočjo odprtokodne spletne aplikacije 1KA. Vprašalniki so bili analizirani ločeno za Kozjansko, Posavje ter vzhodni in zahodni del Slovenije. Aplikacija omogoča preproste analize predvsem pri vprašanjih izbirnega tipa.

Slika 24: Število vrnjenih anket glede na območje anketiranja in število dni od njihovega prejema.

Slika 25: Skupno število vrnjenih anket glede na število dni od njihovega prejetja.

Slika 26: Skupno število vrnjenih anket glede na število dni od njihovega prejetja (brez sobot, nedelj in praznikov).

Poleg splošno znanih tipov anketnih vprašanj, kakršni so sestavljali tudi anketne vprašalnike v pričujoči raziskavi, so ti vsebovali tudi navodila za izdelavo spoznavnega zemljevida.

»Spoznavni zemljevid je tehnika za ugotavljanje slike prostorskih odnosov in okoljskih značilnosti ter stališč do njih pri ljudeh« (Polič 2002, 39) oziroma mentalna predstava podatkov, ki jih imajo o določenem okolju posamezniki (Golledge in Stimson 1997). Uporabljati so jih začeli v šestdesetih letih 20. stoletja za analizo strukture in identitetnih prvin v okolju (Lynch 1960). So sredstvo za pridobivanje podatkov, pomembnih za načrtovanje v prostoru (Polič 2002). Razlikujemo med individualnim risanjem spoznavnih zemljevidov in skupinskim, ki poteka na delavnicah (Golobič 2006). Zemljevid v posameznikovi domišljiji nastaja počasi in je odvisen od okolja ter posameznikovih izkušenj in izobrazbe (Kaplan, Kaplan in Ryan 1998). Popolnega spoznavnega zemljevida ni. Na vsakem so namreč podatki, ki so pomembni za tistega, ki takšen zemljevid riše (Polič 2002) oziroma »zemljevidi«, kot se je izrazil Kos (2002, 102). Zato so informacije na njem običajno precej poenostavljene (Polič 2002), saj so posledica posameznikovih želja in domišljije (Kos 2002). Spoznavni zemljevid je tvorba v naših mislih in kot tak sogovorniku neviden. Eden od načinov sporočanja vsebine spoznavnega zemljevida je risanje (Polič 2002). Golobičeva (2006) tak način pridobivanja informacij opredeli kot grafično anketiranje.

Polič (2002) navaja pet različnih tipov spoznavnih zemljevidov. Razlikuje med spoznavnimi zemljevidi Lynchevega tipa, družbeno-prostorskimi obrazci, miselnimi zemljevidi, osebnostnimi konstrukti ter presojo razdalj in večrazsežnostnega lestvičenja.

Pri prvi skupini zemljevidov anketirancu najprej ponudimo posamezna obstoječa znamenja ali obris območja. Na to podlago posameznik lahko vrisuje poti, meje in druge pokrajinske prvine. Dobljene rezultate lahko primerjamo glede na različne lastnosti anketirancev (Polič 2002). Risanje takšnih zemljevidov predpostavlja anketirančevu zmožnost usklajevanja razmerja med zastopanimi točkami in točkami na zemljevidu, sposobnost pomanjšanja velika prostora, možnost izdelave geometričnih projekcij in poznavanje kartografskih simbolov (Lévy-Leboyer 1982 v Polič 2002). Prve tri predpostavke bi na nek način lahko označili tudi kot sposobnost georeferenciranja stanja iz okolja na spoznavni zemljevid.

Družbeno-prostorski obrazci so bolj strukturirana oblika spoznavnih zemljevidov. Anketiranci morajo namreč na zemljevidu zamejiti območje, ki ga imajo za svojega, jim je všeč in podobno.

Miselni zemljevidi so posredni spoznavni zemljevidi, pri katerih anketiraneec razvrsti določeno prvo glede na neko lastnost (Polič 2002).

Osebnostni konstrukti so rezultati analize preglednih mrež, ki jih anketiranci sestavijo z razvrščanjem izbranih pojavov in ugotavljanjem razlik med njimi.

Zadnji tip spoznavnih zemljevidov omogoča ugotavljanje subjektivnih razdalj med kraji (Polič 2002).

Kljub navedbam Smrekarja (2006), da je v slovenski geografiji in drugih prostorskih vedah metoda spoznavnih zemljevidov redko uporabljena in bolj pogosta pri psihologih, Guštinova (2014) navaja naslednje naše prostorske raziskave, v katerih je uporabljena tovrstna metoda:

- Miselna slika pokrajin – Marijan M. Klemenčič (2002),
- Risanje zemljevida Slovenije – Karel Natek (2002),
- Stališča prebivalcev Občine Grosuplje do nekaterih vidikov njenega razvoja – Marko Polič, Metka Mencin Čepлак, Janez Marušič, Blanka Bartol (Polič s sodelavci 1991),
- Kartiranje normativnega znanja: spoznavni zemljevidi in GIS – Mojca Golobič (2006),
- Zavest ljudi o pitni vodi – Aleš Smrekar (2006) in
- Prostorsko dojetanje Sredozemlja v Sloveniji: (Ne)skladje med dojetanjem in fizičnimi opredelitvami – Miha Staut, Gregor Kovačič, Darko Ogrin (2007).

Poleg teh raziskav naj omenimo še naslednje:

- Geografska prepoznavnost Evropske unije pri slovenskem obmejnem prebivalstvu – Katja Poglajen (2005);
- Določanje meje med mestom in podeželjem – Špela Guštin (2014);
- Spoznavni zemljevid Ivančne Gorice – Tomaž Kavšek (2002);
- Vpliv kraja bivanja na spoznavni zemljevid Evrope v povezavi s potovalnimi vzorci – Katja Golob (2005);

- Poznavanje držav sveta pri slovenskih in tujih dijakih – Ivan Gams, Tatjana Resnik Planinc, Thomas Frederick Saarinen (1993).

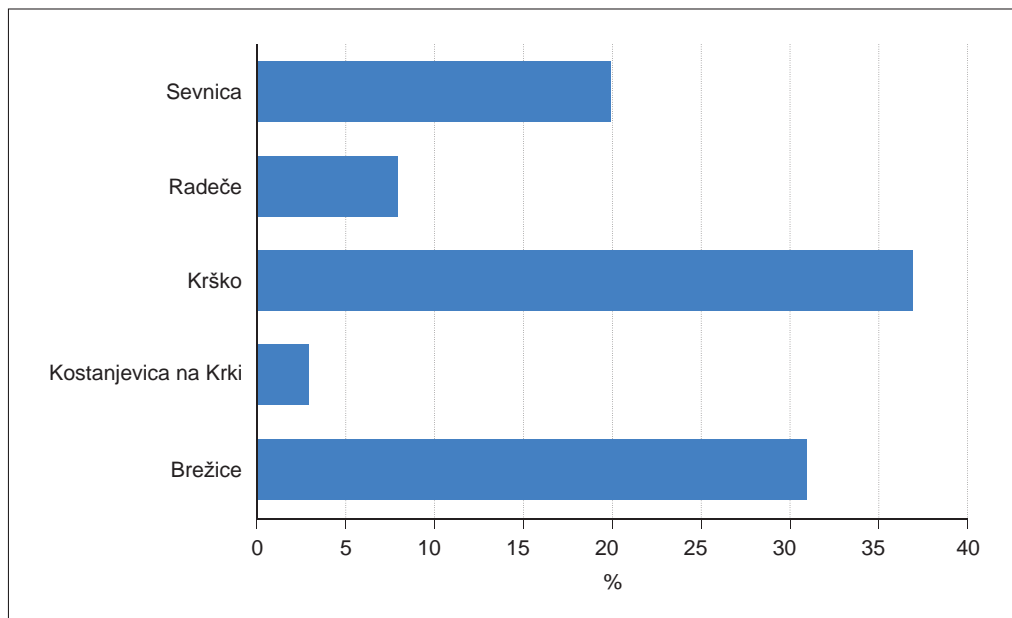
Spoznavni zemljevidi imajo torej v geografiji pomembno vlogo. Do uporabe sodobnih geodetskih metod je imela namreč večina zemljevidov izrazito subjektiven značaj. Posebno mesto je raziskovanje spoznavnih zemljevidov zavzelo v šestdesetih letih 20. stoletja z utemeljitvijo behavioristične geografije, pri kateri so bili spoznavni zemljevidi ena od osrednjih metod (Klemenčič 2002). Nekatere navedene geografske raziskave, pa tudi projekt z naslovom *Spoznavni zemljevid Slovenije* (Polič s sodelavci 2002) nakazujejo, da so spoznavni zemljevidi metodološko še vedno pomembni.

Anketiranci so kot podlago za svoje grafično izražanje prejeli zemljevida formata A3 v merilih 1 : 200.000 (za sondni območji) in 1 : 650.000 (za celotno Slovenijo). Osnovni zemljevid za sondni območji vsebuje naslednje pokrajinske prvine: vrisano mejo med Slovenijo in Hrvaško, večja naselja (Novo mesto, Kostanjevica na Krki, Šentjernej, Brežice, Krško, Sevnica, Bistrica ob Sotli, Kozje, Radeče, Laško, Podčetrtek, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Celje in Rogaška Slatina) ter glavne vodotoke na tem območju. Sorodne prvine vsebuje tudi osnovni zemljevid za celo Slovenijo: državno mejo, večja mesta (Koper/Capodistria, Ilirska Bistrica, Črnomelj, Ribnica, Postojna, Novo mesto, Ajdovščina, Krško, Nova Gorica, Idrija, Ljubljana, Litija, Rogaška Slatina, Celje, Kamnik, Kranj, Velenje, Bovec, Ptuj, Jesenice, Ravne na Koroškem, Maribor, Murska Sobota), osnovno rečno mrežo in Triglav kot našo najvišjo goro.

Anketiranci so imeli nalogo vrisati oziroma zamejiti slovenske pokrajine, ki jih prepoznavajo, in jih poimenovati. Izdelane spoznavne zemljevide, ki so vsebovali tako meje pokrajin, kot tudi njihova imena, smo najprej skenirali in nato digitalizirali. Digitalizacija je potekalo ročno; poligone smo prerisali v geografski informacijski sistem. Analize pridobljenih podatkov in tematske zemljevide smo izvedli s programsko opremo ArcGIS.

3.2 POSAVJE

V Posavje, ki smo ga omejili z občinami Brežice, Krško, Sevnica, Kostanjevica na Krki in Radeče, smo razposlali 500 anketnih vprašalnikov. V celoti ali deloma izpolnjenih smo prejeli 100, odziv je bil torej 20,0 %.

Slika 27: Izpolnjene ankete iz Posavja glede na občino bivanja anketirancev.

Če pogledamo krajevno pripadnost anketirancev, lahko ugotovimo, da smo največ (37) anket pre-jeli iz Občine Krško, sledijo občine Brežice (31), Sevnica (20), Radeče (8) in Kostanjevica na Krki (3). Eden od anketirancev na vprašanje o krajevni pripadnosti ni odgovoril.

Razmerje med spoloma anketirancev je v prid ženskam (53), moških je 42, pet anketirancev pa na vprašanje o spolu ni odgovorilo.

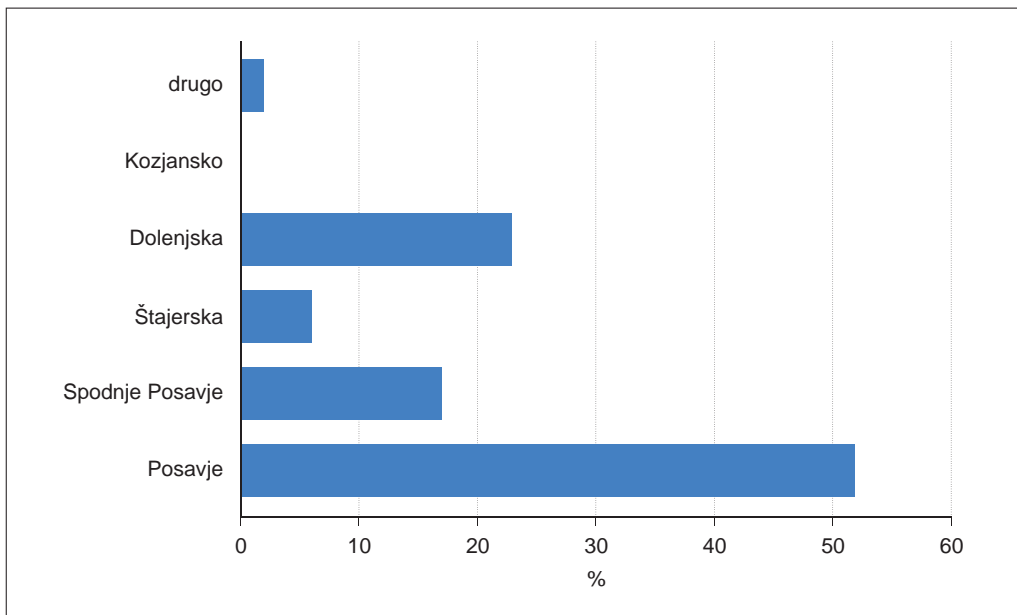
Večina anketirancev ima dokončano srednjo šolo (51), sledijo višje- in visokošolsko izobraženi (29), 15 jih ima dokončano le osnovno šolo. En anketiranec ima magistrski oziroma doktorski naziv, štirje na to vprašanje niso odgovorili.

Največ je zaposlenih (43), sledijo upokojenci (37), število nezaposlenih in oseb s statusom dijaka oziroma študenta pa je enako (7). Šest anketirancev na vprašanje ni odgovorilo.

Največ je starejših od 60 let (37), sledijo anketiranci, stari med 45 in 60 let (26), med 31 in 45 let (19) ter mlajši od 30 let (16). Dva na vprašanje o starosti nista odgovorila. Če primerjamo starostni sestavi anketirancev in vsega prebivalstva v pokrajini, ugotovimo, da je delež anketirancev v prvih treh starostnih razredih (do 60 let) manjši, delež starejših pa bistveno večji, kar pomeni, da so se pozivu k izpolnjevanju ankete v večji meri odzvali starejši ljudje.

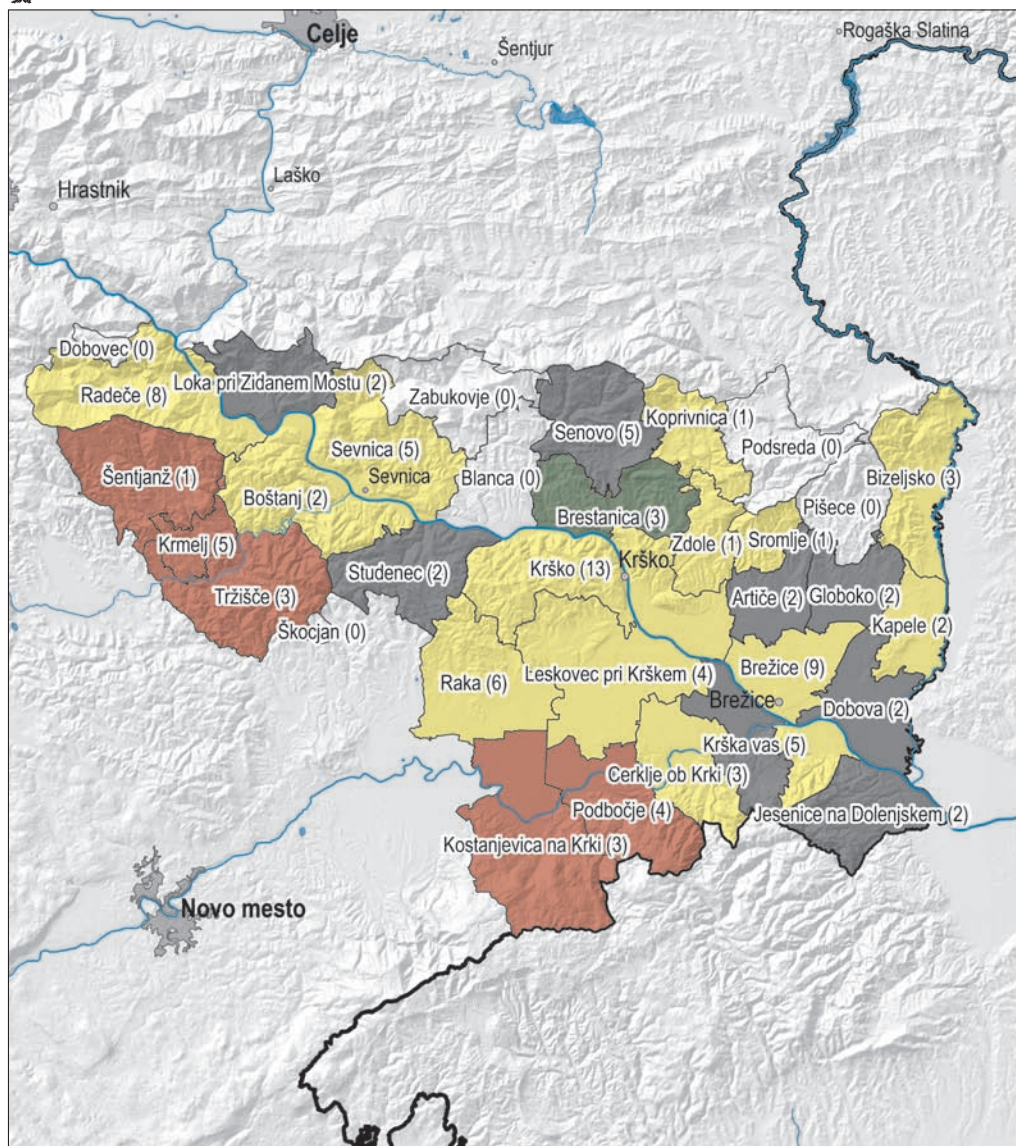
3.2.1 POIMENOVANJE POKRAJINE BIVANJA

Večina anketirancev (52) je na vprašanje o poimenovanju domače pokrajine odgovorila po pričakovanjih, torej »Posavje«. Sledile so navedbe »Dolenjska« (23), »Spodnje Posavje« (17) in »Štajerska« (6). Nobeden ni izbral imena »Kozjansko«, ki je bilo tudi na razpolago, dva pa sta izbrala možnost »drugo«. Anketiranec, ki živi v Prušnji vasi (poštni okoliš Podbočje, Občina Krško) je pokrajino bivanja poimenoval »Gorjanci«, anketiranec iz Gaberja (poštni okoliš Tržišče, Občina Sevnica) pa jo je označil z dvema imenoma, »Dolenjska« in »Posavje«.

Slika 28: Ime pokrajine bivanja, kot so ga navedli anketiranci iz Posavja.

Slika 29: Prevladujoče pokrajinsko ime po poštnih okrajih, v katerih prebivajo anketiranci iz Posavja. ►

Legenda

- Dolenjska
- Posavje
- Štajerska
- mešano
- ni podatka

0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Iz zemljevida, ki posavske občine prikazuje po poštnih okrajih (slika 29), lahko razberemo, katero ime je kot pokrajino bivanja v posameznih okrajih navedla večina anketirancev. V oklepaju ob imenu poštnega okraja je navedeno absolutno število vrnjenih anketnih vprašalnikov. Če se je enako število anketirancev odločilo za različni pokrajinski imeni, smo okoliš uvrstili v kategorijo »mešano«.

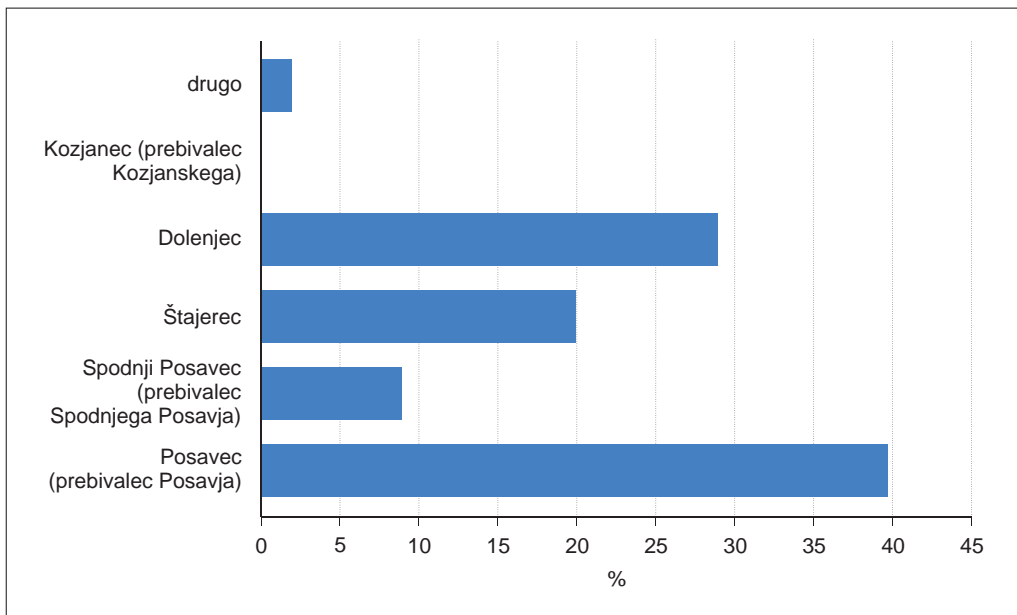
Ugotovimo lahko, da so meje med poimenovanimi pokrajinami, kot jih dojemajo prebivalci, dobro zaznavne tudi znotraj posameznih občin.

V poštnih okrajih Šentjanž, Krmelj, Tržišče, Podbočje in Kostanjevica na Krki je večina anketirancev za poimenovanje domače pokrajine uporabilo ime Dolenjska, v poštnih okrajih Studenec in Jesenice na Dolenjskem pa lahko ugotovimo, da se enakovredno rabita imeni Posavje in Dolenjska. Podobno je v okraju Krška vas, kjer se poleg enakovredne rabe imen Dolenjska in Spodnje Posavje pojavlja tudi ime Posavje.

Slabo polovico poštnih okrajev lahko torej opredelimo kot posavske. To so okraji Radeče, Boštanj, Sevnica, Raka, Krško, Leskovec pri Krškem, Cerklje ob Krki, Brežice, Zdole, Koprivnica, Sromlje, Kapele in Bizeljsko. V okraju Loka pri Zidanem Mostu sta bili identificirani imeni Posavje in Spodnje Posavje, podobno v Artičah, Globokem in Dobovi. Večina anketiranih v poštnem okraju Brestanica in en anketiranec iz okraja Senovo so kot pokrajino svojega bivanja navedli ime Štajerska.

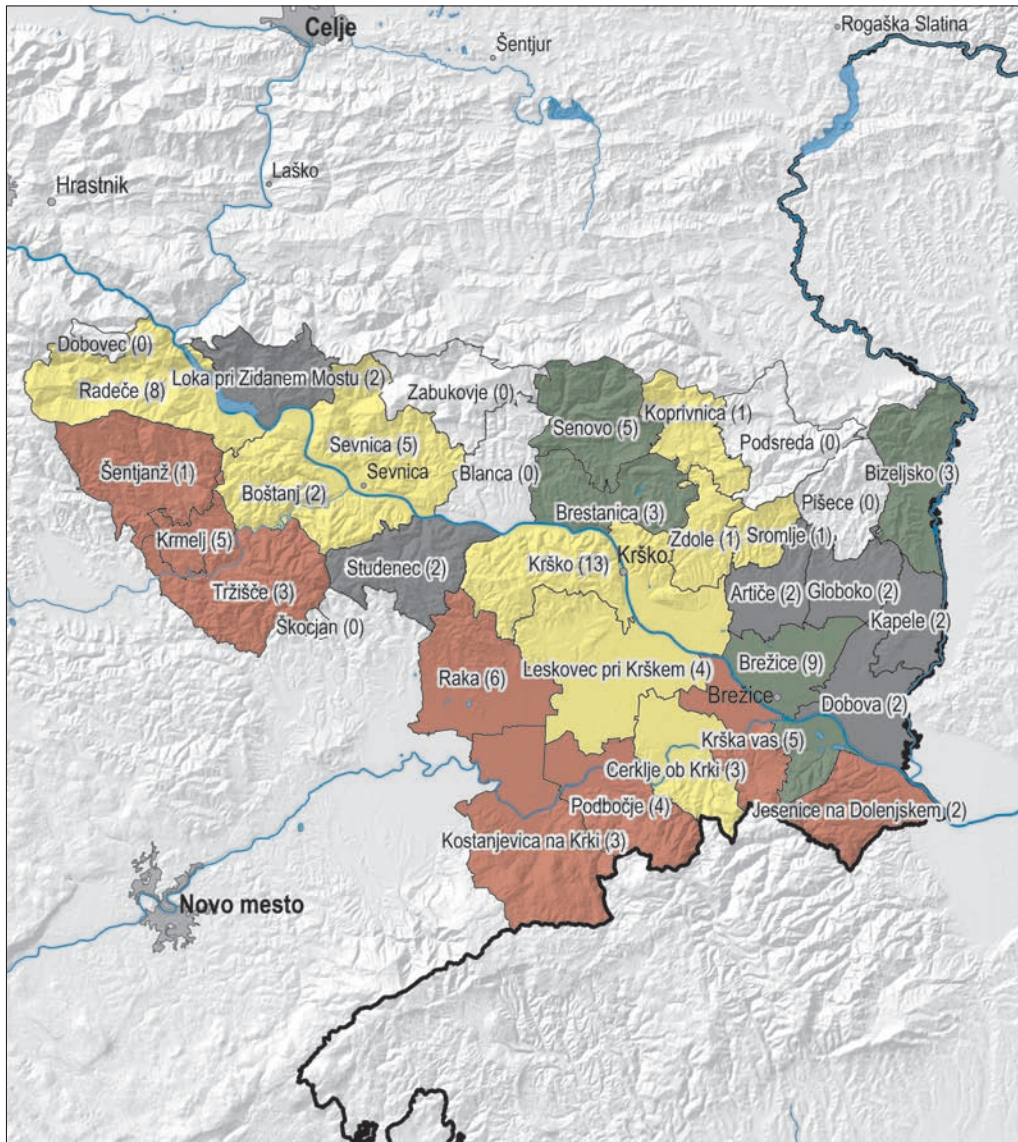
3.2.2 POKRAJINSKA IDENTITETA

Anketiranci so tudi glede pokrajinske identitete imeli na razpolago enake odgovore kot pri poimenovanju pokrajine, le da so tokrat izbirali med imeni njihovih prebivalcev. Največ, 40 se jih je opredelilo za Posavce, 29 za Dolenjce, 20 za Štajerce in 9 za Spodnje Posavce. Za Kozjanca se ni opredelil nihče, dva anketiranca pa sta izbrala možnost »drugo«. Medtem ko se je prebivalka Občine Radeče opredelila kot Slovenka, se je anketiranec iz Prušnje vasi, ki je kot domače pokrajinsko ime navedel Gorjance, opredelil za Hribca.

Slika 30: Pokrajinska identiteta anketirancev iz Posavja.

Slika 31: Prevladujoča pokrajinska identiteta anketirancev iz Posavja. ►

Legenda

- Dolenjci
- Posavci
- Štajerci
- mešano
- ni podatka

0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

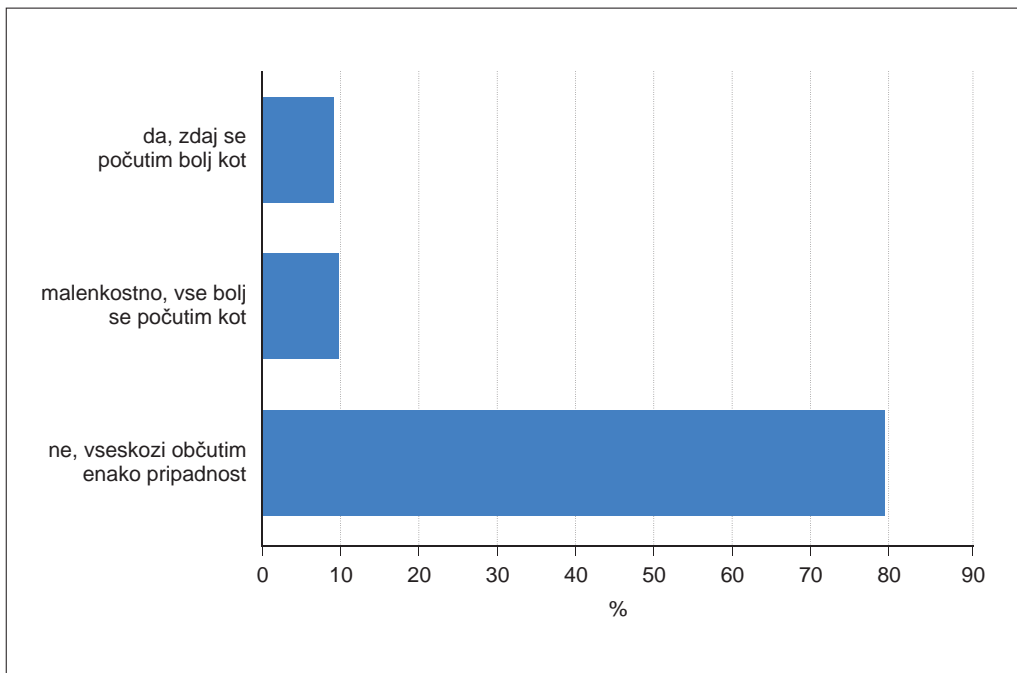
Če primerjamo poimenovanje pokrajine in pokrajinsko identiteto, lahko ugotovimo, da gre za razmeroma visoko stopnjo ujemanja, saj 73 % anketirancev pokrajino bivanja poimenuje z istim imenom kot izraža svojo pokrajinsko identiteto. Pri primerjavi posameznih pokrajinskih imen in identitet ugotovimo, da je največja razlika v korist imena pri Posavju (12), opazna pa je tudi pri Spodnjem Posavju (8), v korist identitete pa pri Štajerski (14) in Dolenjski (6). Posavje kot identitetna pokrajina ne izstopa, kar je povsem drugače kot pri poimenovanju pokrajine. Nekoliko večji pomen pa dobita nekdanja habsburška dedna dežela Štajerska in Dolenjska kot del dežele Kranjske. To je razvidno tudi iz zemljevida (slika 31), kjer se dolenjska identiteta pojavlja vzhodneje od razširjenosti pokrajinskega imena Dolenjska, bolj pa pride do izraza tudi štajerska identiteta.

Poštni okoliši, kjer večina anketirancev izraža dolenjsko identiteto oziroma se ima za Dolenjce, so Šentjanž, Krmelj, Tržišče, Raka, Kostanjevica na Krki, Podbočje, Krška vas in Jesenice na Dolenjskem. Poštni okoliš Studenec je mejišče med dolenjsko in posavsko identiteto, Loka pri Zidanem Mostu pa med posavsko in štajersko. Štajerska identiteta prevladuje v poštnih okrajih Senovo, Brestanica, Brežice in Bizeljsko. Pri okrajih Globoko in Kapele gre za stik posavske in štajerske identitete, v Artičah posavske in spodnjeposavske, v Dobovi pa spodnjeposavske in štajerske.

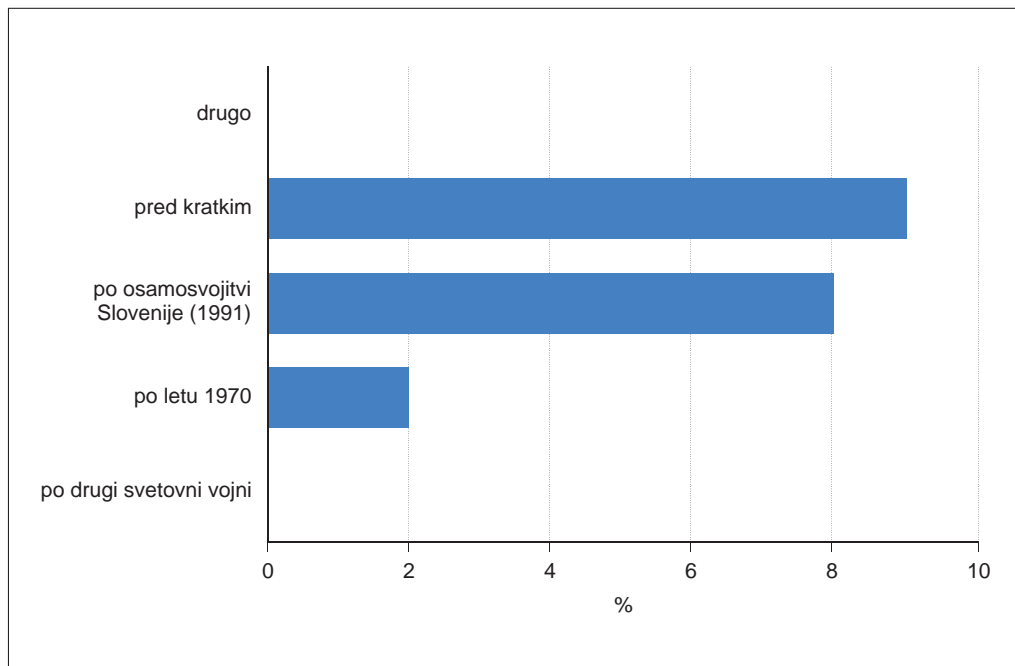
3.2.3 SPREMINJANJE OBČUTKA POKRAJINSKE PRIPADNOSTI

Večina anketirancev (79) spremembe občutka osebne pokrajinske identitete ne zaznava. Med preostalimi je približno enako število takšnih, ki se jim zdi, da se je ta občutek spremenil bodisi malenkostno (10) bodisi močnejše (9). Dva anketiranca na vprašanje nista odgovorila.

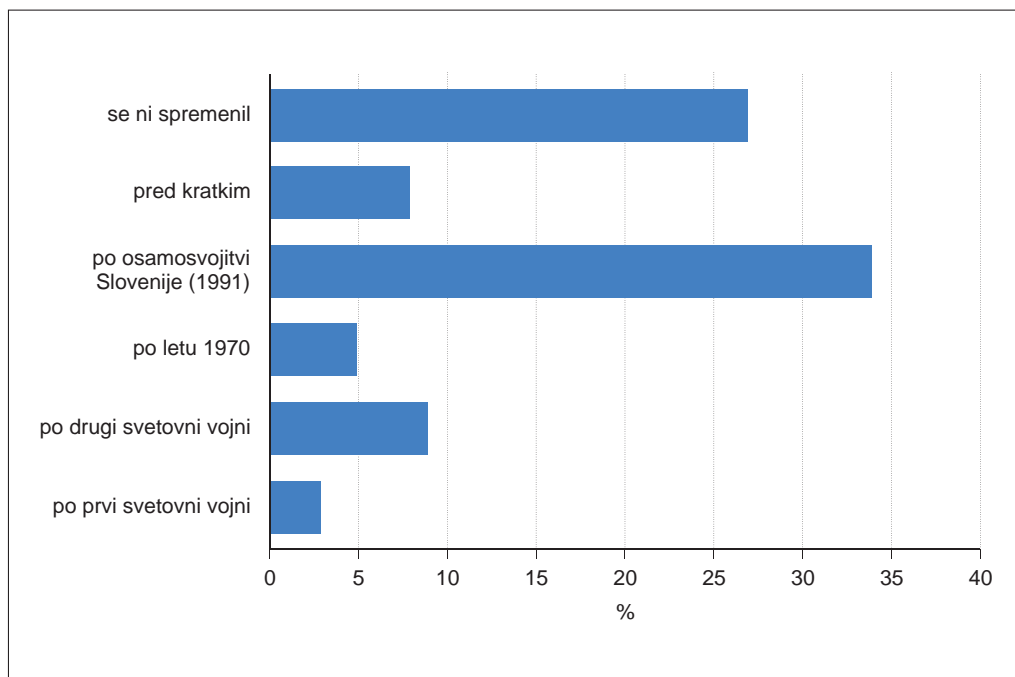
Anketiranci, ki občutijo rahle spremembe pokrajinske pripadnosti, navajajo zelo različne smeri sprememb. Pri treh se bolj zrcali posavska identiteta, pri dveh pa dolenjska. Ostali odgovori se pojavljajo zgolj po enkrat. Eden od anketirancev navaja rastoči občutek kozjanske identitete, drugi zasavske (ker

Slika 32: Morebitno občutenje spremembe pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.

Slika 33: Obdobje občutenja spremembe osebne pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.

Slika 34: Obdobje občutenja spremembe splošne pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.

izvira iz Hrastnika), odgovori treh anketirancev pa ne spadajo v kontekst zastavljenega vprašanja. Eden namreč navaja, da se vse bolj počuti tujca, drugi, da živi v nečistem okolju, tretji pa, da se zaradi meje počuti bolj omejeno.

Pri anketirancih, pri katerih se je občutek pokrajinske pripadnosti močnejše spremenil, lahko opazimo krepitev posavske identitete (5 anketirancev), po en anketirani pa izpostavlja osrednjeslovensko in dolensko identiteto. Eden je odgovoril zunaj konteksta.

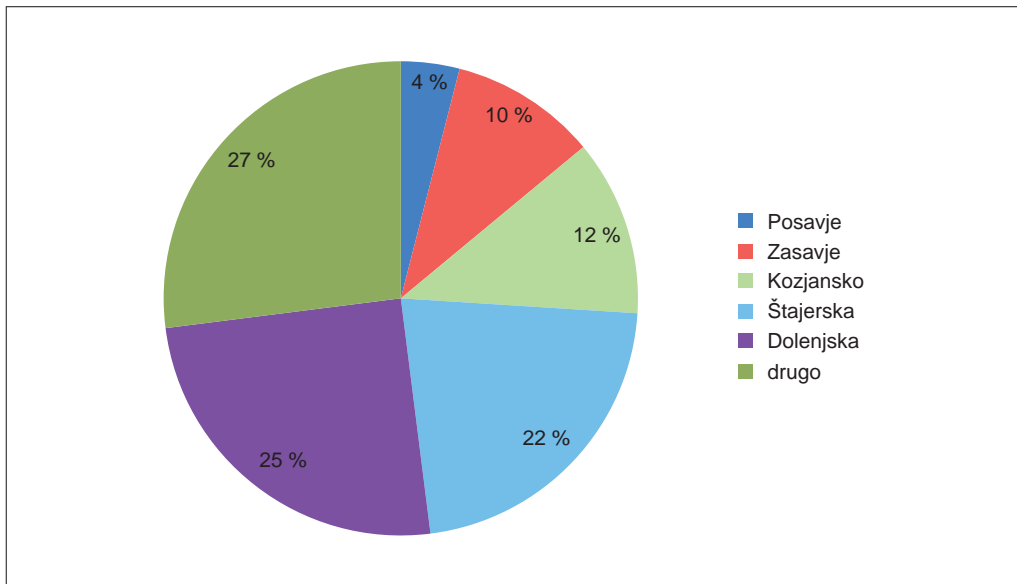
Na vprašanje o obdobju spreminjanja občutka osebne pokrajinske identitete (slika 33) je odgovorilo 19 anketirancev. Iz odgovorov lahko razberemo, da je imela velik vpliv na spremembo pokrajinske identitete osamosvojitve Slovenije leta 1991 (8) oziroma, da je do sprememb prišlo pred kratkim (9), pri čemer eden razlog natančneje pojasni, ko omenja, da sta na to odločilno vplivala razvoj turizma in boljše promoviranje pokrajine. Dva anketiranca kot prelomnico navajata leto 1970

Tudi pri spremembah splošnega občutka pokrajinske identitete (slika 34) največje število anketiranih (34) kot prelomno točko omenja osamosvojitve države. Sledijo jim tisti, ki menijo, da se splošni občutek ni spremenil (27), njim pa tisti, ki kot prelomnice navajajo drugo svetovno vojno (9), najnovejše obdobje (8), leto 1970 (5) in prvo svetovno vojno (3). 14 anketirancev na to vprašanje ni odgovorilo.

3.2.4 POIMENOVANJA SOSEDNJIH POKRAJIN

Zadnje vsebinsko vprašanje v anketi je spet povezano z imenoslovjem. Zanimalo nas je namreč, katere sosednje pokrajine anketiranci prepoznajo in kako jih poimenujejo. Na to vprašanje jih je odgovorilo 90. Navedli so 81 različnih imen, ki smo jih vsebinsko in pravopisno poenotili in tako dobili 29 različnih pokrajinskih poimenovanj.

Anketiranci so kot pokrajinska večinoma navajali imena, v katerih se zrcali poimenovanje nekega širšega prostora, ki smo ga v uvodu opredelili kot pokrajino. Primeri, ko navedena imena tej opredelitvi ne ustrezajo, so redki. Pet jih spada med krajevna imena, v enem primeru gre za ime države, primer, ko anketiraneec kot pokrajinsko ime navaja Šengensko mejo, pa seveda ne spada v kontekst poimenovanja.

Slika 35: Deleži poimenovanj sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci iz Posavja.

Imena, ki se pojavljajo desetkrat ali pogosteje, smo posebej izpostavili in jih predstavljamo v grafikonu (slika 35). V kategoriji »drugo« so preostala imena, ki se pojavljajo redkeje.

Ugotovimo lahko, da anketiranci z območja Posavja kot sosednjo pokrajino najpogosteje izpostavljajo Dolenjsko (61), sledi Štajerska (54). Ostalo četrtno navajanj sestavljajo Kozjansko (28), Zasavje (23) in Posavje (10). Skromno pojavljanje imena Posavje je razumljivo, saj je bila anketa prvenstveno namenjena ljudem iz te pokrajine. Tisti pa, ki so kot pokrajino bivanja navedli eno od ostalih, Posavje očitno pogosto dojemajo kot sosednjo regijo. Tudi v teh primerih močno izstopata imeni zgodovinskih dežel.

Anketiranci sicer niso imeli na voljo rubrike, kamor bi zapisali kakršnekoli pripombe k anketi, a so nekateri kljub temu na vprašalnik pripisali kakšen komentar. Med anketiranci iz Posavja velja izpostaviti tri, ki se dotikajo tematike ankete. Anketiranec iz Krškega omenja, da ga »zelo moti ker jih imajo za Dolenjce«, anketiranec iz Krške vasi pa »... da ime Spodnje Posavje zveni zelo umetno in vsiljeno ter da je Posavec«. Z nekoliko humorja je svojo opombo začinil anketiranec iz Brestanice. Opomba se nanaša na spoznavni zemljevid in vsebuje pojasnilo o posameznih vrisanih mejah, med njimi: »Zelena barva je meja med Štajersko in Kranjsko, to je, med dobrim in zlim.«

Preglednica 13: Imena sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci iz Posavja.

pokrajinsko ime	število pojavljanj
Dolenjska	61
Štajerska	54
Kozjansko	28
Zasavje	23
Posavje	10
Spodnje Posavje	9
Bela krajina	8
Gorenjska	6
Notranjska	6
Savinjska	5
Kranjska	4
Osrednja Slovenija	4
Koroška	3
Bizeljsko	2
Celjska	2
Hrvaška	2
Ljubljanska	2
Prekmurje	2
Jugovzhodna Slovenija	1
Jugozahodna Slovenija	1
Kraj Donji	1
Mirna	1
Sevnica	1
Srednjesavska	1
Suha krajina	1
Šengenska meja	1
Šentjanž na Dolenjskem	1
Tržišče	1
Zagrebško	1

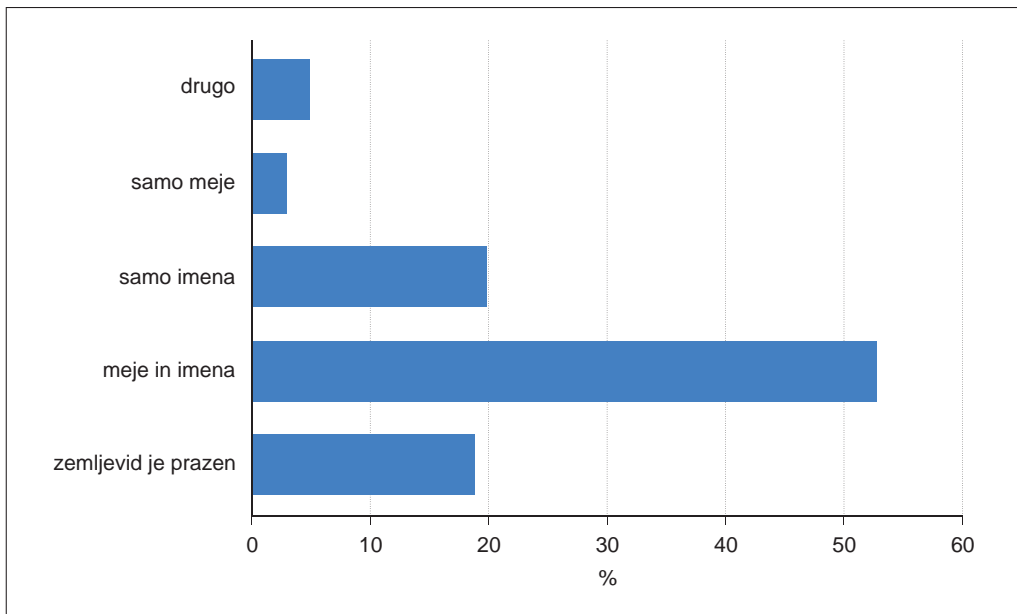
3.2.5 SPOZNAVNI ZEMLJEVID

Spoznavne zemljevide, ki so jih risali anketiranci, smo glede na končni rezultat razdelili v pet tipov (slika 36). Več kot polovica jih je spoznavne zemljevide narisala skladno z navodili, kar pomeni, da so narisali meje vsaj ene pokrajine in jo tudi poimenovali. Takšnih zemljevidov je 53 in so vir za končna spoznavna zemljevida (sliki 36 in 37), ki prikazujeta obseg Posavja in Kozjanskega, pokrajin, ki se na posameznih zemljevidih največkrat pojavljata. Ostalih, nepopolnih zemljevidov v to analizo nismo vključili. 20 jih je vsebovalo samo imena, ne pa tudi meja, 19 jih je bilo praznih, na treh so bile vrisane le meje, na petih pa so anketiranci označili drugo vsebino, na primer kraj bivanja.

Posavje je zamejilo in poimenovalo 37 anketirancev. Kot je razvidno iz sinteznega zemljevida, jih to pokrajino največ dojeva kot ozek pas ob Savi med Sevnico in Brežicami, več kot 60 % pa jih Posavje zamejuje na severozahodu z Radečami, na jugovzhodu pa z državno mejo. Če kot prostorsko enoto vzamemo občino, lahko rečemo, da so glede na rezultate spoznavnega zemljevida tipične posavske občine Krško, Brežice in Sevnica. Na zemljevidu je prikazana tudi regija Spodnje Posavje. Na podlagi rezultatov ankete in spoznavnega zemljevida lahko zaključimo, da je izbor imena regije neprimeren in bi bilo bolj primerno ime Posavje oziroma Posavska regija.

Kot drugo najpogostejšo pokrajino so anketiranci na spoznavnih zemljevidih vrisali (z mejo in zapisom imena) Kozjansko. Ugotovimo lahko, da po mnenju anketirancev ta pokrajina obsega predvsem občine Podčetrtek, Kozje, Bistrica ob Sotli, Dobje ter skrajna južni in jugovzhodni del Občine Šentjur.

Na koncu pregleda rezultatov anketiranja v Posavju naredimo še primerjavo med odgovori v anketi in izrisi na spoznavnih zemljevidih (slika 39). Opozoriti je treba, da smo pri odgovorih v anketi združili

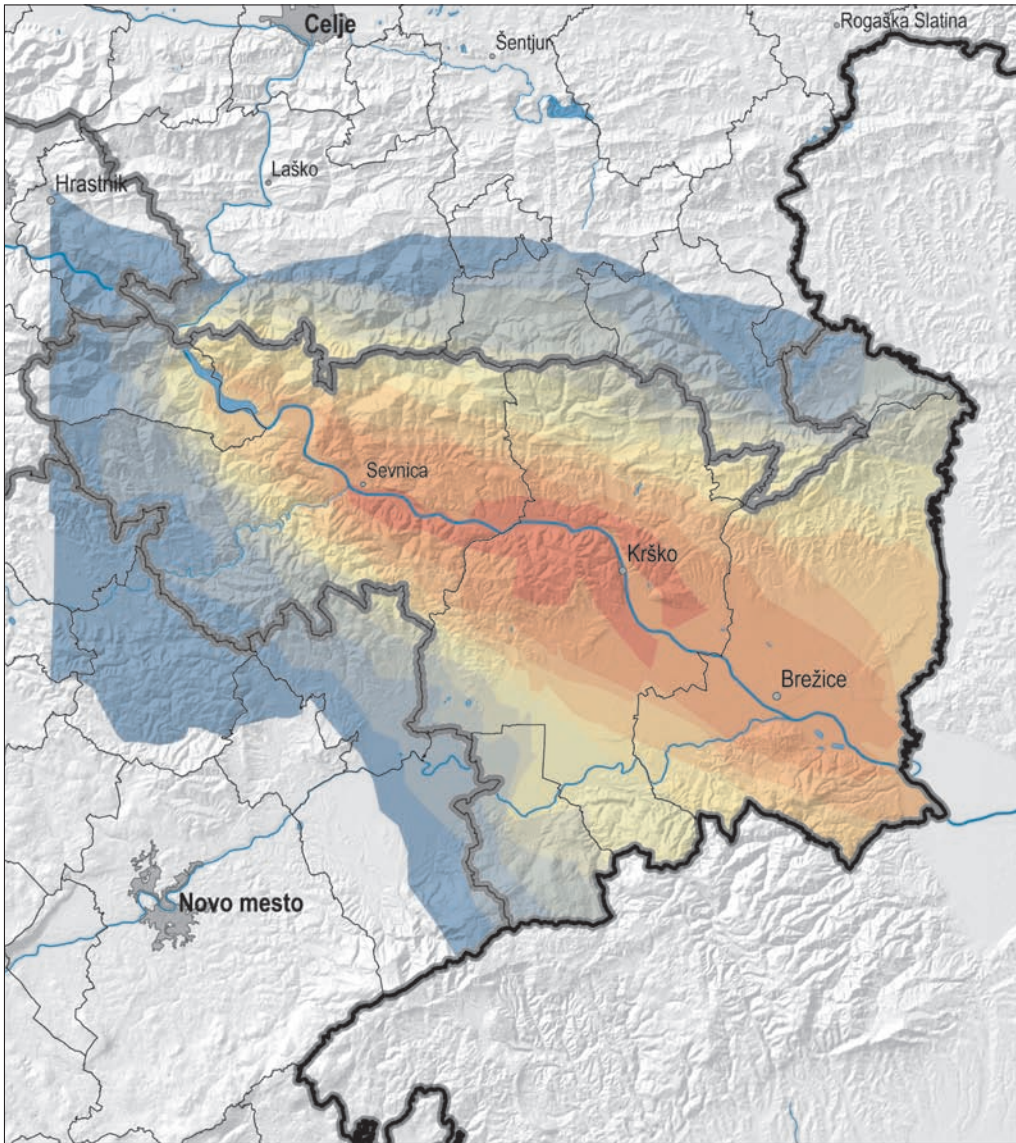

Slika 36: Tipi spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz Posavja.

Slika 37: Posavje, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci iz Posavja. ► str. 131

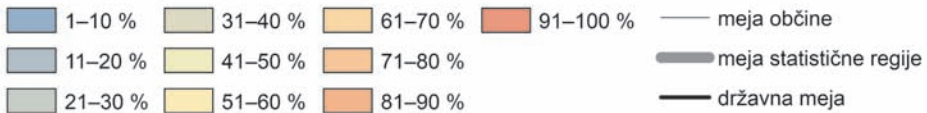
Slika 38: Kozjansko, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci iz Posavja. ► str. 132

Slika 39: Primerjava rezultatov ankete in spoznavnega zemljevida o obsegu Posavja med anketiranci iz Posavja. ► str. 133

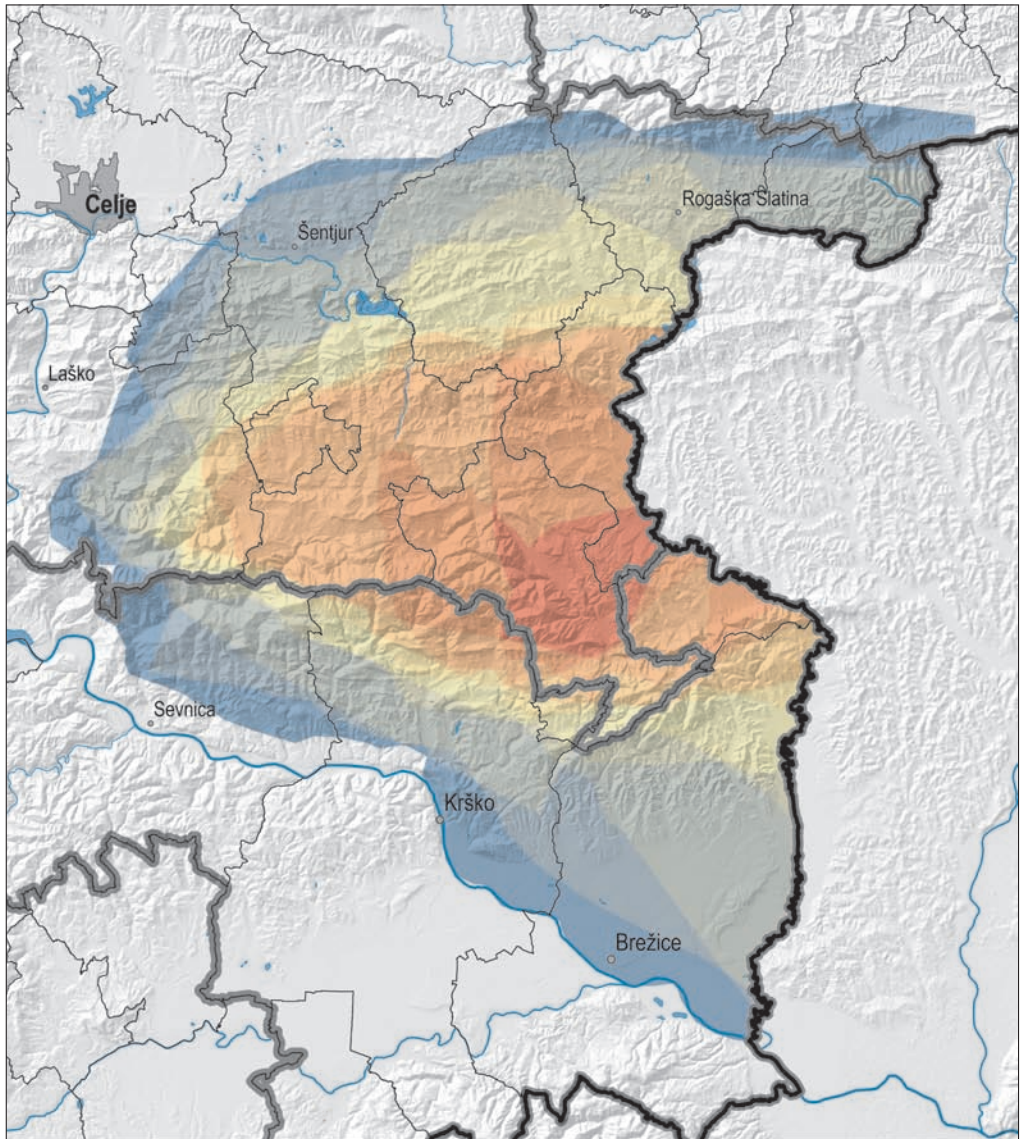
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

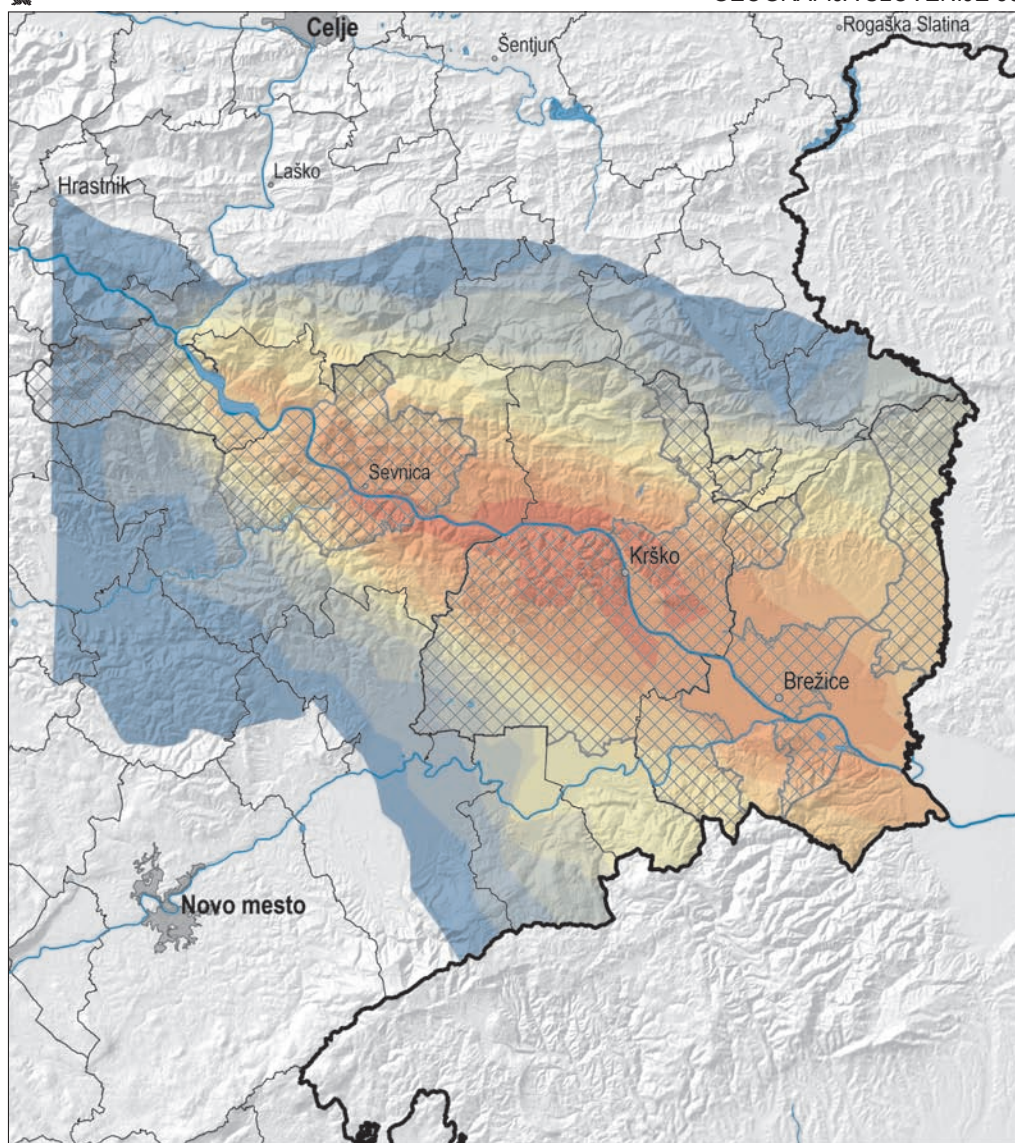
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

1–10 %	31–40 %	61–70 %	91–100 %	— meja občine
11–20 %	41–50 %	71–80 %		— meja statistične regije
21–30 %	51–60 %	81–90 %		— državna meja

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
Vir: GURS
© ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

tiste poštne okraje, v katerih je pokrajino bivanja večina poimenovala Posavje ali pa so z izrazom Posavec opredelili svojo pokrajinsko identiteto. Iz zemljevida je razvidno, da med rezultati, pridobljenimi na različna načina, ni popolnega ujemanja. Najbolj vsaksebi so rezultati na območju poštne okraja Radeče, kjer iz ankete lahko razberemo posavsko identiteto in tudi prevladujoče poimenovanje domače pokrajine Posavje, medtem ko so na spoznavnih zemljevidih to območje kot Posavje označili le redki anketiranci iz Posavja. Podobno je v severnem delu okrajev Koprivnica in Bizeljsko ter v jugozahodnem delu okraja Raka. Pri anketirancih z Bizeljskega je treba izpostaviti, da se predvsem glede na pokrajinsko identiteto čutijo Posavce, kar pa pri poimenovanju domače pokrajine ni tako izrazito izraženo.

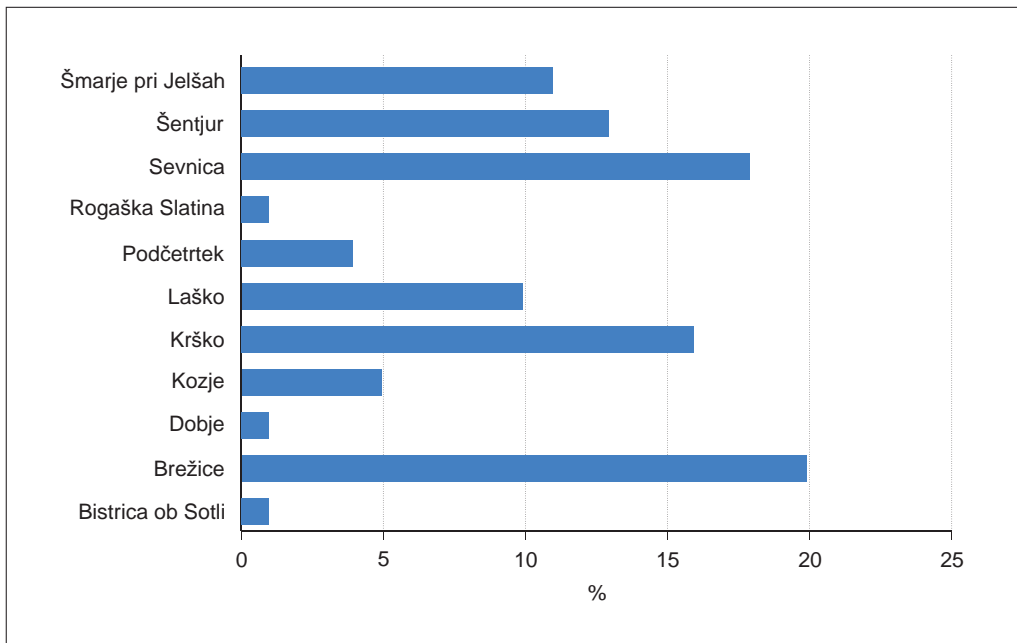
3.3 KOZJANSKO

Na Kozjansko, ki smo ga omejili z občinami Bistrica ob Sotli, Brežice, Dobje, Kozje, Krško, Laško, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Sevnica, Šentjur in Šmarje pri Jelšah, smo, tako kot v Posavje, poslali 500 anketnih vprašalnikov. Deloma ali v celoti izpolnjenih smo prejeli 94, odziv je bil torej 18,8 %. Širok nabor občin se je pokazal kot metodološko pomanjkljiv, vendar se podatkov za nižjo raven, na primer krajevno skupnost, ni dalo pridobiti. V kolikor pa bi izločili posamezne občine, bi težko objektivno zamejili regijo.

Če pogledamo krajevno pripadnost anketirancev (slika 40), lahko ugotovimo, da smo največ izpolnjenih anket prejeli iz Občine Brežice (19), sledijo občine Sevnica (17), Krško (15), Šentjur (12), Šmarje pri Jelšah (10), Laško (9), Kozje (5) in Podčetrtek (4), po eno pa tudi iz občin Bistrica ob Sotli, Dobje in Rogaška Slatina.

Med anketiranci, ki so se odzvali, prevladujejo ženske (50), moških je 39, pet pa jih spola ni navedlo.

Večina anketirancev ima dokončano srednjo šolo (53), sledijo višje- in visokošolsko izobraženi (27), 13 jih ima le osnovnošolsko izobrazbo. Med tistimi, ki so poslali izpolnjeno anketo, ni nikogar s podiplomsko izobrazbo, eden pa na vprašanje o izobrazbi ni odgovoril.

Slika 40: Izpolnjene ankete s Kozjanskega glede na občino bivanja anketirancev.

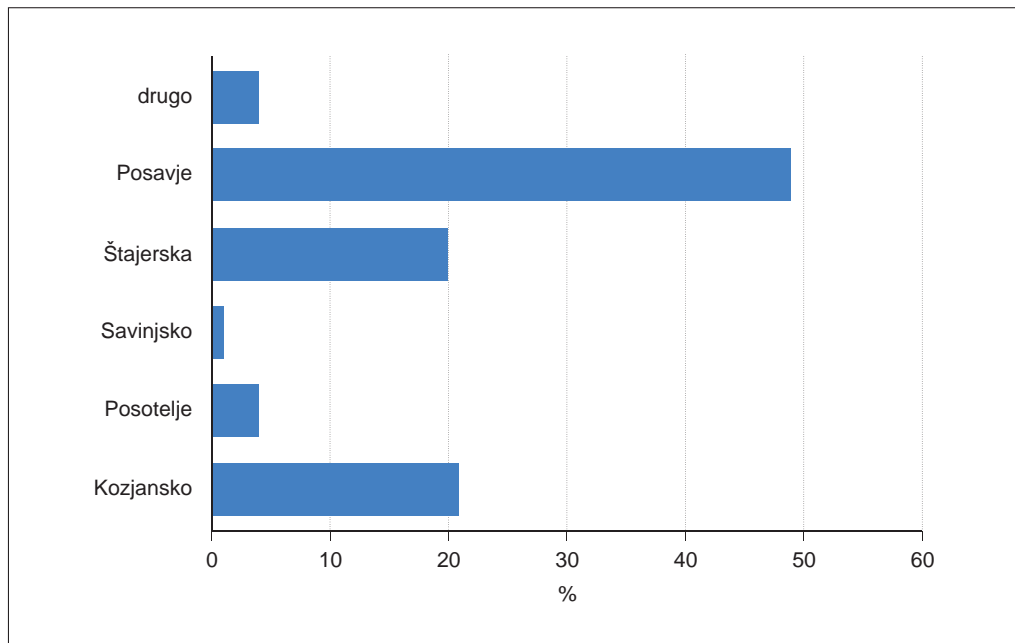
Največ anketirancev je zaposlenih (39), sledijo upokojenci (28), nezaposleni (12) in dijaki oziroma študenti (8). 7 jih na vprašanje ni odgovorilo.

Prednjačijo starejši od 60 let (30), ki jim sledijo stari med 45 in 60 (25), mlajši od 30 let (20) ter stari med 31 in 45 let (19). Na vprašanje o starosti so odgovorili vsi anketiranci. Če primerjamo starostni sestavi anketirancev in vsega prebivalstva v pokrajini, ugotovimo, da je delež obeh v prvem starostnem razredu enak, v drugem in tretjem je delež anketirancev manjši, v zadnjem pa večji, kar pomeni, da so se tudi na Kozjanskem anketiranju v večji meri odzvali starejši ljudje.

3.3.1 POIMENOVANJE POKRAJINE BIVANJA

Večina anketirancev (46) je na vprašanje o poimenovanju domače pokrajine (slika 41) odgovorila v nasprotju s pričakovanji, odločili so se namreč za ime Posavje. Takšen rezultat gre pripisati predvsem velikemu deležu anketirancev iz posavskih občin in močni posavski identiteti na tem območju. Za poimenovanje Kozjansko se jih je odločilo 20, 19 pa za Štajersko. Po štirje so izbrali ime Posotelje ter možnost »drugo«, eden pa ime Savinjsko. Med anketiranci, ki so se odločili za drugačna poimenovanja, sta dva (iz naselij Studenec in Šentjanž v Občini Sevnica) navedla ime Dolenjska, po eden pa Obsotelje (Škofja Gora, Občina Podčetrtek) in Zasavje (Suhadol, Občina Laško).

Z zemljevida, ki občine, vključene v anketo o Kozjanskem, prikazuje po poštnih okrajih (slika 42), lahko razberemo, v katerih okrajih je večina anketirancev kot domačo pokrajino izbrala to pokrajinsko ime. V oklepaju ob imenu poštnega okraja je navedeno absolutno število vrnjenih anketnih vprašalnikov. Če se je v določenem okraju pojavilo več imen in se je za posamezno pokrajinsko ime odločilo enako število anketirancev, smo tak okoliš uvrstili v kategorijo »mešano«.

Slika 41: Ime pokrajine bivanja, kot so ga navedli anketiranci s Kozjanskega.

Slika 42: Prevladujoče pokrajinsko ime po poštnih okrajih, v katerih prebivajo anketiranci iz Kozjanskega. ► str. 136

Legenda

- Štajerska
- Kozjansko
- Posavje
- Posotelje
- mešano
- drugo
- ni podatka

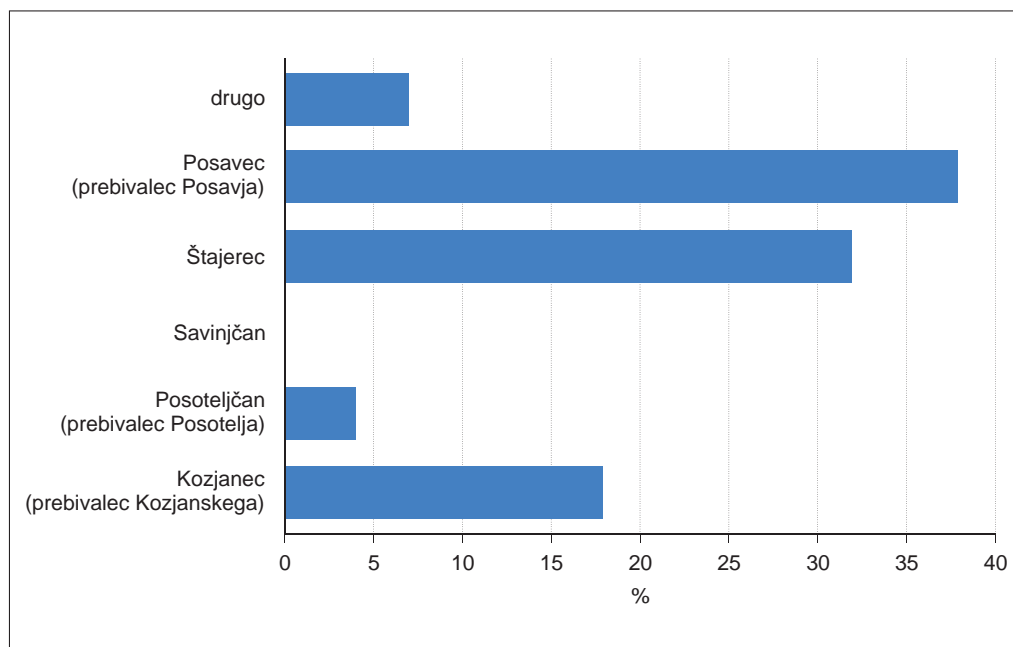

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Čeprav je bila anketa prednostno namenjena prebivalcem Kozjanskega, lahko ugotovimo, da ravno iz njegovega središča Kozjega, po katerem je pokrajina dobila ime, nismo dobili nobenega odgovora. Z imenom Kozjansko je pokrajino svojega bivanja poimenovala večina anketirancev iz poštних okrajev Podsreda, Zabukovje, Planina pri Sevnici, Lesično, Gorica pri Slivnici, Grobelno in Šmarje pri Jelšah. V poštних okrajih Sveti Štefan, Pristava pri Mestinju in Rimske Toplice gre za enakovredno zastopanost rabe imen Kozjansko in Štajerska, v okraju Podčetrtek pa imen Kozjansko in Obsotelje. Ime Posotelje prevladuje le v poštнем okraju Bizeljsko, v poštних okrajih Šentjanž in Studenec pa je v prevladujoči rabi ime Dolenjska. Štajersko kot pokrajino bivanja je izbrala večina anketirancev v poštних okrajih Blanca, Dobje pri Planini, Dramlje, Jurklošter, Laško, Ponikva in Šentjur. Na izbranem območju pa je največ poštних okrajev, kjer večina anketirancev kot domače pokrajinsko ime navaja Posavje. Gre za poštne okraje Artiče, Bistrica ob Sotli, Boštanj, Brežice, Cerklje ob Krki, Dobova, Globoko, Jesenice na Dolenjskem, Kapele, Koprivnica, Krmelj, Krška vas, Krško, Leskovec pri Krškem, Raka, Senovo, Sevnica in Tržišče. Iz preostalih poštних okrajev nismo dobili nobenega izpolnjenega vprašalnika.

3.3.2 POKRAJINSKA IDENTITETA

Tudi glede pokrajinske identitete so imeli anketiranci na razpolago podobne odgovore kot pri poimenovanju pokrajine, s tem, da so bila namesto imen pokrajinj ponujena imena njihovih prebivalcev. Največ anketirancev se je opredelilo za Posavce (36), sledijo Štajerci (30), Kozjanci (17) in Posoteljčani (4) (slika 43). S Savinjanom se ni poistovetil nihče od vprašanih, 7 pa je obkrožilo odgovor »drugo«. Med temi so anketiranci iz naselij Kamenica, Šentjanž, Mrtovec in Studenec (Občina Sevnica) izpostavili dolenjsko identiteto, anketiranec iz Nove Gore (Občina Krško) čuti mešano identiteto, anketiranec iz Brežic belokranjsko identiteto, iz Suhadola (Občina Laško) pa zasavsko.

Slika 43: Pokrajinska identiteta anketirancev s Kozjanskega.

Slika 44: Prevladujoča pokrajinska identiteta anketirancev s Kozjanskega. ► str. 138

Legenda

- Štajerci
- Kozjanci
- Posavci
- Posoteljci
- mešano
- drugo
- ni podatka

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

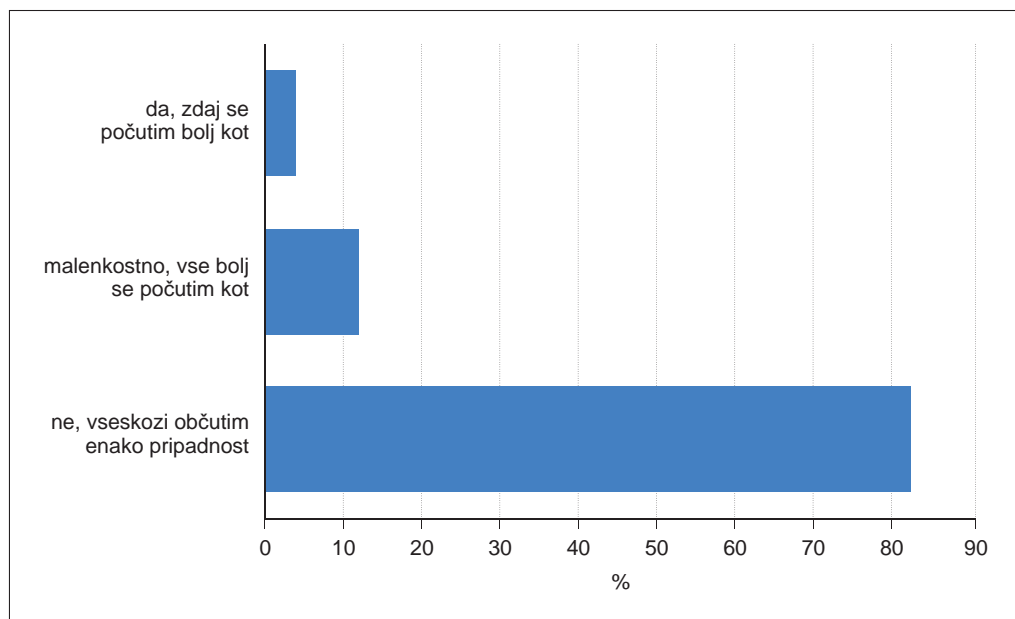
Če primerjamo poimenovanje pokrajine in pokrajinsko identiteto (slika 44), lahko ugotovimo, da gre za razmeroma visoko stopnjo ujemanja, saj 81 % anketirancev pokrajino bivanja poimenuje z istim imenom kot svojo pokrajinsko identiteto. Pri primerjavi posameznih imen in identitet ugotavljamo, da je največja razlika v korist poimenovanja pri imenih Posavje (10), Kozjansko (3) in Savinjsko (1). Posavje kot identitetna pokrajina je šibkeje izraženo, kot to lahko opazimo pri poimenovanju pokrajine. Na račun šibkejše posavske identitete največ pridobi štajerska identiteta, pri Posotelju pa se razmerje ohrani.

Poštni okraji, kjer večina anketirancev čuti štajersko identiteto, so Laško, Rimske Toplice, Dobje pri Planini, Jurklošter, Blanca, Globoko in Dobova. Tudi v vseh tistih, ki so uvrščeni v kategorijo »mešana«, se pojavlja tudi štajerska identiteta, v okraju Artiče skupaj s posavsko, v Planini pri Sevnici, Pristavi pri Mestinju in Svetemu Štefanu skupaj s kozjansko, v Podčetrtku pa se prepletajo kozjanska, posoteljska in štajerska identiteta. Večinsko posoteljsko identiteto čutijo v poštinih okrajih Bizeljsko in Podsreda, kozjansko pa v Gorici pri Slivnici, Grobelnem, Lesičnem, Šmarju pri Jelšah in Zabukovju. Prevladujočo posavsko identiteto je zaznati v okrajih Bistrica ob Sotli, Boštanj, Brežice, Cerklje ob Krki, Jesenice na Dolenjskem, Kapele, Koprivnica, Krška vas, Krško, Leskovec pri Krškem, Raka, Senovo, Sevnica, Šentjur in Tržišče. Pri odgovorih, ki smo jih uvrstili v kategorijo »drugo«, v poštinih okrajih Krmelj, Šentjanž in Studenec prevladuje dolenska identiteta, v okraju Zadani Most pa zasavska.

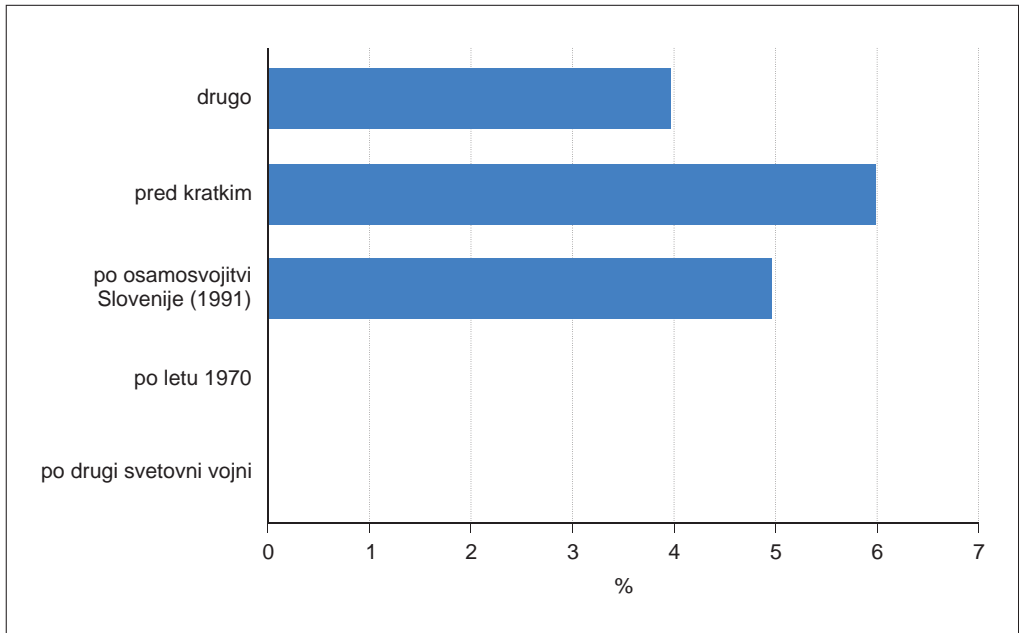
3.3.3 SPREMINJANJE OBČUTKA POKRAJINSKE PRIPADNOSTI

Večina anketirancev (77) vseskozi občuti enako osebno pripadnost pokrajini (slika 45). Malenkostne spremembe pri tem zaznava 11 anketirancev, štirje pa občutijo močnejšo spremembo. Dva anketiranca na to vprašanje nista odgovorila.

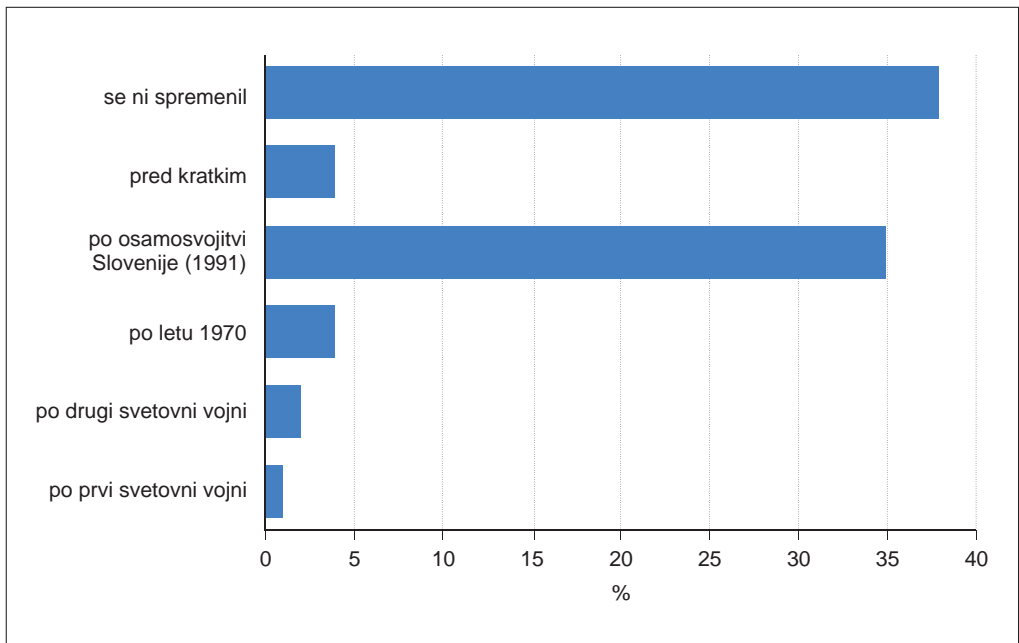
Pri anketirancih, ki navajajo občutek manjše spremembe občutka identitete, narašča posavska (5), pri tistih z močnejšim občutkom pa štajerska in kozjanska. En anketiranec je odgovoril, da se ne identificira z nobeno pokrajino, eden se počuti tujca, eden pa je odgovoril zunaj konteksta. Eden od anketirancev je sicer izrazil spremembo identitete, vendar ni pojasnil, v katero smer se spreminja.

Slika 45: Morebitno občutenje spremembe pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.

Slika 46: Obdobje občutenja spremembe osebne pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.

Slika 47: Obdobje občutenja spremembe splošne pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.

Med tistimi, ki zaznavajo močnejšo spremembo, se je pri bivačjem na Bizeljskem okrepila posavska identiteta, pri anketirancu iz Prešne Loke (Občina Sevnica) pa štajerska. En anketiranec je odgovoril nekoliko zunaj konteksta, en pa na vprašanje sploh ni odgovoril. Iz odgovora anketiranca iz Šentjurja je mogoče razbrati, da je bila odločilen dejavnik, ki je okreplil njegovo (sicer štajersko) pokrajinsko identiteto, osamosvojitve Slovenije.

Od petnajstih anketirancev, ki so odgovorili na vprašanje o obdobju spreminjanja osebnega občutka pokrajinske pripadnosti (slika 46), jih je največ (6) navedlo, da je do sprememb prišlo pred kratkim, pet pa jih je kot prelomnico označilo osamosvojitve Slovenije. Preostali štirje so obkročili ponujeni odgovor »drugo«, ob tem pa navajajo zelo različna obdobja oziroma razloge: selitev, rast gospodarstva in prevzemanje družbenih funkcij.

Pri spremembah splošnega občutka pokrajinske identitete (slika 47) največ anketiranih (36) meni, da se pri njih ta občutek ni spremenil. Sledijo tisti (33), ki kot prelomno točko omenjajo osamosvojitve Slovenije. Za leto 1970 in bližnjo preteklost so se odločili po štirje anketiranci, dva sta izbrala drugo sve-tovno vojno, eden pa prvo. 14 anketirancev na to vprašanje ni odgovorilo.

3.3.4 POIMENOVANJA SOSEDNIH POKRAJIN

Na vprašanje o poimenovanju sosednjih pokrajin je odgovorilo 72 anketirancev. Navedli so 62 različnih imen, ki smo jih vsebinsko in pravopisno poenotili in tako dobili 45 različnih pokrajinskih poimenovanj.

Anketiranci so kot pokrajinska imena navajali večinoma tista, v katerih se zrcali poimenovanje nekega širšega prostora, ki smo ga v uvodu opredelili kot pokrajina. Primeri, ko navedena imena ne ustrezajo tej opredelitvi, so redki. Šest takšnih spada med krajevna imena, v enem primeru pa gre za ime države (Hrvaška).

Preglednica 14: Imena sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci s Kozjanskega.

pokrajinsko ime	število pojavljanj	pokrajinsko ime	število pojavljanj
Dolenjska	34	Dravinjske gorice	1
Kozjansko	31	Gorenjska	1
Posavje	23	Haloze	1
Štajerska	23	Jugovzhodna Slovenija	1
Zasavje	16	Konjiška	1
Savinjska	15	Kostanjevica	1
Posotelje	12	Krško	1
Koroška	6	Krško polje	1
Kranjska	4	Novo mesto	1
Obsotelje	4	Pomurje	1
Hrvaško Zagorje	3	Posavsko hribovje	1
Osrednja Slovenija	3	Prlekija	1
Prekmurje	3	Sevniškokrško	1
Brežice	2	Spodnja Savinjska	1
Celje	2	Spodnje Posavje	1
Celjska	2	Srednje Štajersko	1
Hrvaška	2	Šentjur	1
Kozje	2	Zagorska	1
Podravska	2	Zagorsko-trboveljska	1
Bela krajina	1	Zagrebško	1
Bizeljsko	1	Zgornjesavinjsko	1
Brežiško-Krška kotlina	1	Žumberak	1
Celjska kotlina	1		

Imena, ki se pojavljajo desetkrat ali pogosteje, smo posebej izpostavili in jih predstavljamo v grafikonu (slika 48). V kategoriji »drugo« so preostala imena, ki se pojavljajo redkeje.

Ugotovimo lahko, da anketiranci z območja, ki smo ga opredelili kot Kozjansko, kot sosednjo pokrajino izpostavljajo Dolenjsko (34), sledi Kozjansko (31) samo, kar je posledica dejstva, da so zaradi metodoloških razlogov bila v anketiranje vključena območja celotnih občin, torej tudi območje južno od Save. Preostalih 40 % sestavljajo navedbe pokrajin Posavje (23), Štajerska (23), Zasavje (16), Savinjska (15) in Posotelje (12). Opazno je zelo pogosto navajanje imen zgodovinske dežele Štajerska in dela dežele Kranjske Dolenjska.

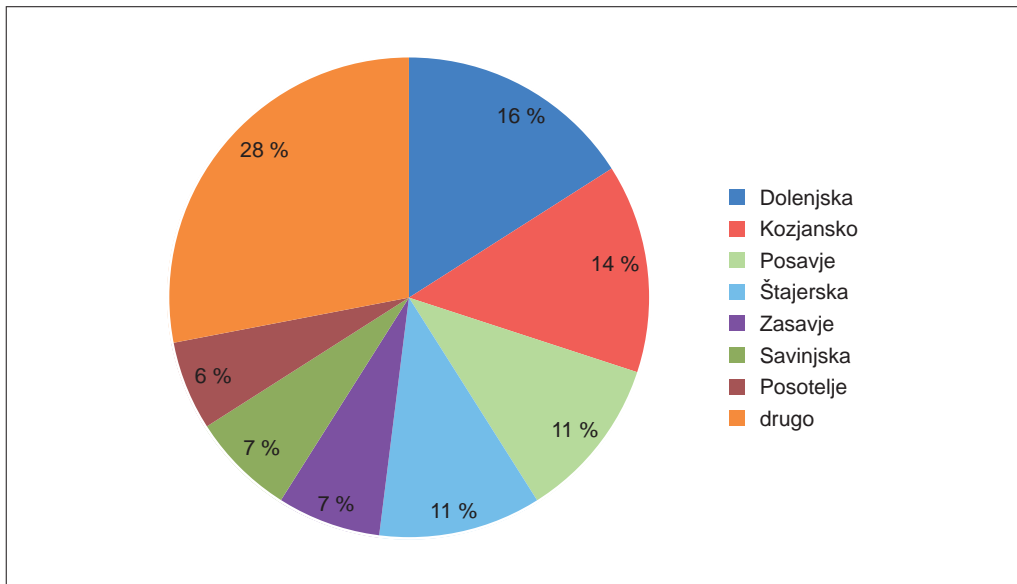
3.3.5 SPOZNAVNI ZEMLJEVID

Večina (50) vrnenih anket je imela ustrezno narisane spoznavne zemljevide, tako da so bili primerni za nadaljnjo analizo. 24 zemljevidov je bilo praznih, v osmih primerih so bila vpisana samo imena, na dveh pa so bile vrisane le meje. 10 spoznavnih zemljevidov za nadaljnjo analizo ni bilo primernih (slika 49).

Kozjansko je zamejilo in poimenovalo 29 anketirancev. Kot je razvidno iz sinteznega zemljevida, največ anketirancev z imenom Kozjansko označuje območji skrajnega jugovzhodnega dela Savinjske regije in severovzhodnega dela Občine Krško. Če na podlagi spoznavnega zemljevida Kozjansko omejimo na občinski ravni (slika 50), lahko ugotovimo, da po mnenju večine anketirancev obsega južni del Občine Podčetrtek, jugovzhodni del Občine Šentjur, vzhodni del Občine Dobje, večji del občin Kozje in Bistrica ob Sotli ter severovzhodni del Občine Krško.

Največ anketirancev pa je zamejilo in poimenovalo Posavje (slika 51). Gravitacijsko jedro se je v primerjavi z zamejitvijo v anketi, poslani anketirancem iz Posavja, premaknilo na levi breg Save. Na severozahodu nič več ne sega do Radeč, pač pa se razprostira bolj proti jugovzhodu. Glede na obliko in obseg Posavja na njegovem jugovzhodnem robu bistvenih razlik ni opaziti.

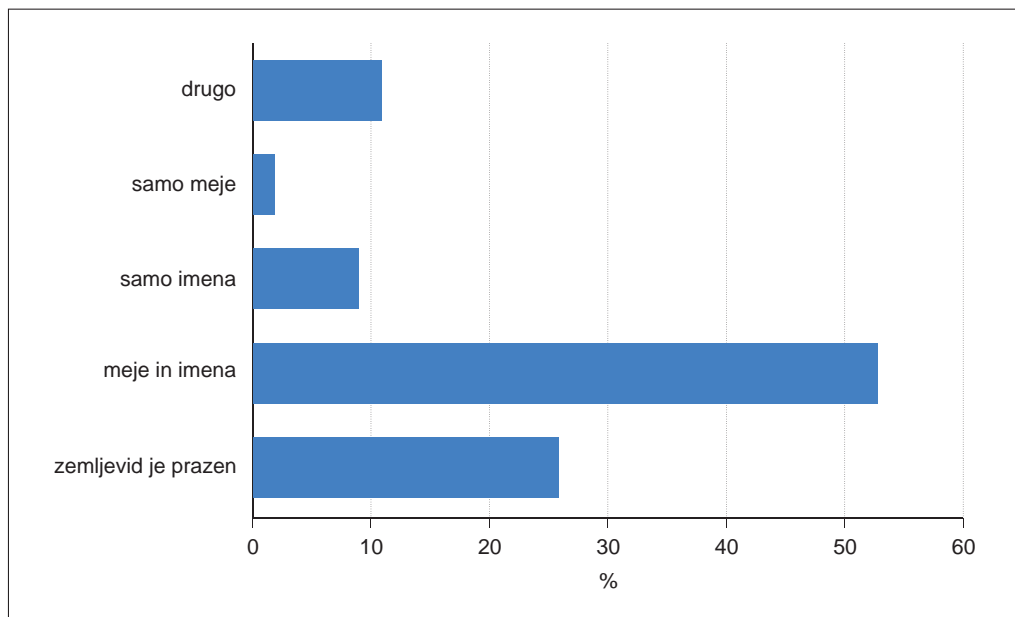
Če primerjamo odgovore iz ankete (pri čemer smo združili podatke o poimenovanju in identiteti) z izrisanimi spoznavnimi zemljevidi (slika 52), lahko ugotovimo, da izrazite medsebojne povezanosti ni. Razlog je zagotovo v tem, da iz jedrnega dela, ki se zrcali kot rezultat spoznavnih zemljevidov, nismo

Slika 48: Deleži poimenovanj sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci s Kozjanskega.

prejeli odgovorov anketirancev. Iz odgovorov, pridobljenih s klasičnimi vprašanji, sta poimenovanje in identiteta Kozjanskega precej bolj na obrobju, kot je to razvidno iz spoznavnega zemljevida. Vzrok za takšno podobo je lahko tudi prostorska raven poštnih okrajev, kar pride do izraza predvsem v robnih delih pokrajine. Značilni primeri so poštni okraji Šmarje pri Jelšah, Grobelno, Zabukovje, Planina pri Sevnici in Podsreda.

O poimenovanju Kozjanskega poglobljeno razpravlja Svetozar Ilešič (1974), ki ugotavlja, da je raba imena neenotna. Ime naj bi bilo razmeroma mlado in naj bi v širšo rabo prišlo šele po drugi svetovni vojni zaradi pomembne vloge te pokrajine v NOB. Pokrajini in imenu Kozjansko sicer ne nasprotuje, zavzema pa se za njuno trdnejšo zamejitev in imensko opredelitev. Predlaga, da se pojem Kozjansko omeji na tiste kraje, ki imajo (Ilešič 1974, 7) »... z ožjim ali širšim področjem okrog kraja, po katerem se imenujejo, zares kaj opravka, so z njim vsaj teritorialno tesneje neposredno povezani in jim je ožji predel okrog Kozjega nekako osrčje. To velja vsekakor še za kraje, ki segajo od najožjega predela okrog Kozjega do srednje Sotle, kamor tečejo tudi njihove vode, pa morda še nekatera razvodna področja med srednjim Sotelskim ter Sevnico, Gračnico in Voglajno, ki tečejo že v Savinjo oziroma Savo. To so predeli okrog Planine, čeprav tam lahko že kdo oporeka upravičenosti imenovanja po Kozjem. Taka omejitev ustreza tudi opredelitvi, kakor jo je v svoji študiji o Kozjanskem postavil M. Žagar.« Ilešič v nadaljevanju protestira proti rabi imena Kozjansko za vse slabo razvite, še močno agrarne predele v vzhodnem zaledju Celjske kotline in ob zgornjem toku Sotle. V zaključku poudari, da lahko (Ilešič 1974, 7): »... proglašimo za "kozjanski" današnji občini Šentjur in Šmarje, ker vsaj z znatnim delom svojega ozemlja segata na pravo Kozjansko...«, da pa moramo biti skeptični glede opredeljevanja za kozjanske pri občinah (Laško, Sevnica, Krško in Brežice).

Slika 49: Tipi spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci s Kozjanskega.

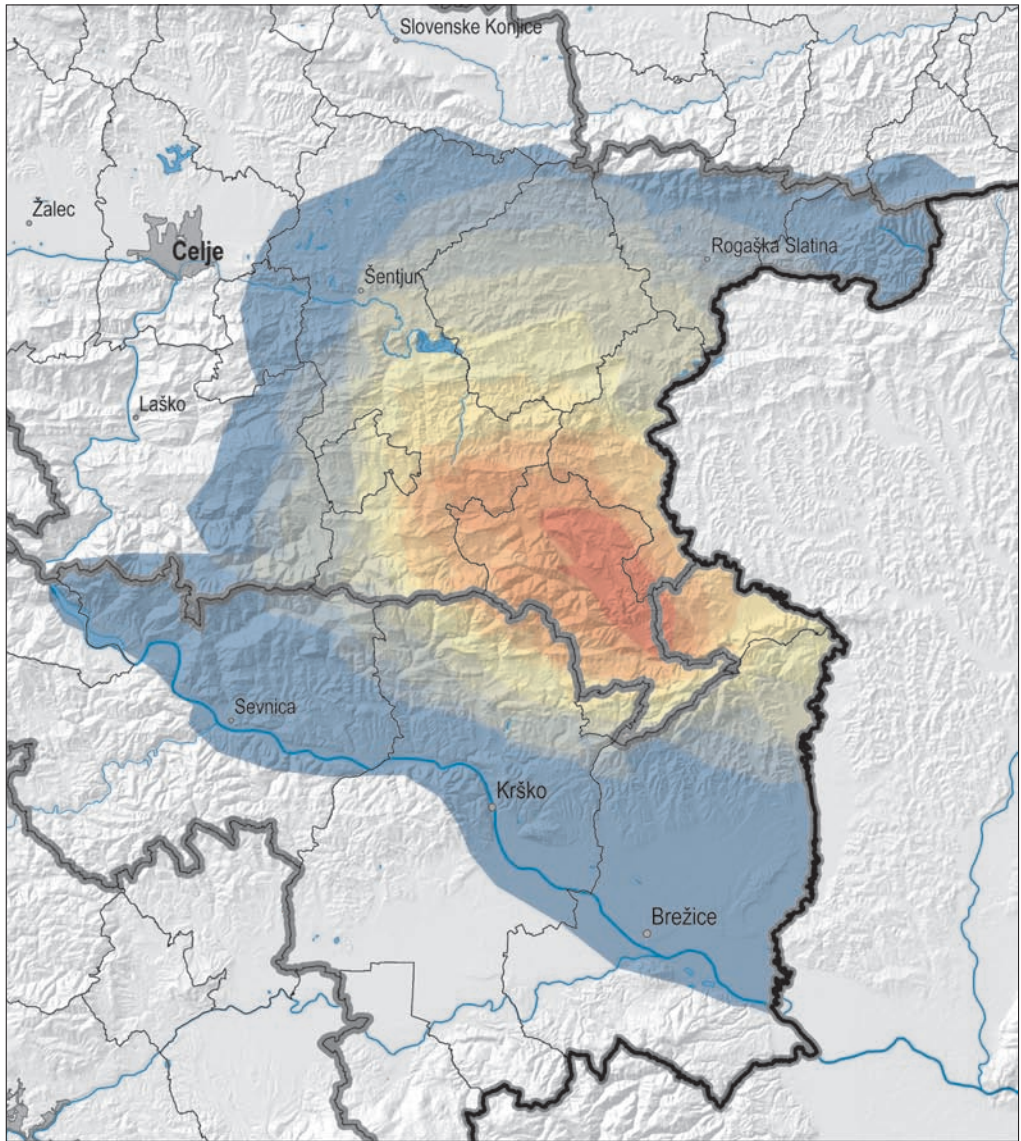
Slika 50: Kozjansko, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci s Kozjanskega. ► str. 144

Slika 51: Posavje, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci s Kozjanskega. ► str. 145

Slika 52: Primerjava rezultatov ankete in spoznavnega zemljevida o obsegu Kozjanskega med anketiranci s Kozjanskega. ► str. 146

Slika 53: Kozjansko, kot ga dojema večina anketirancev iz obeh podrobneje preučenih pokrajin. ► str. 147

Slika 54: Posavje, kot ga dojema večina anketirancev iz obeh podrobneje preučenih pokrajin. ► str. 148

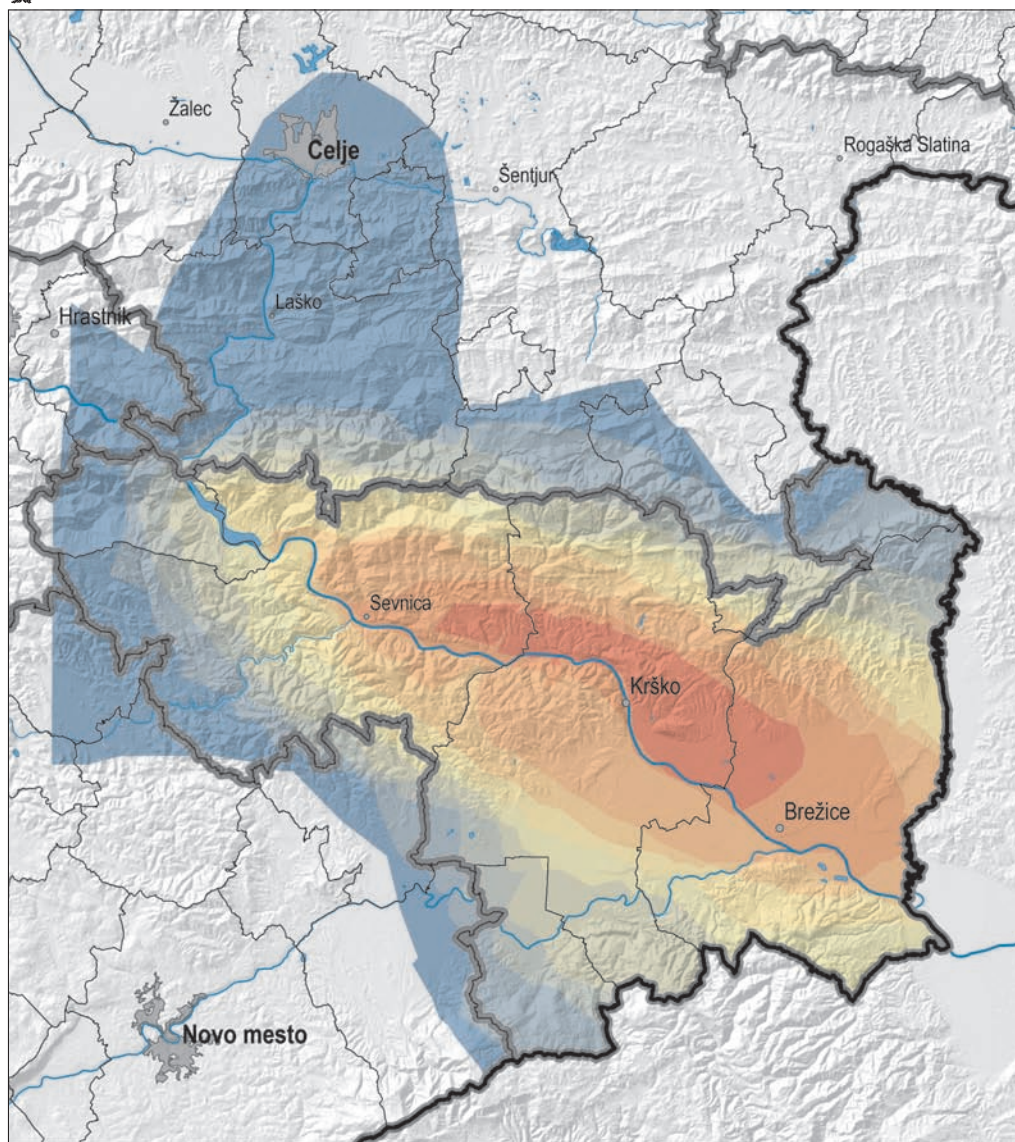
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

1–10 %	31–40 %	61–70 %	91–100 %	— meja občine
11–20 %	41–50 %	71–80 %		— meja statistične regije
21–30 %	51–60 %	81–90 %		— državna meja

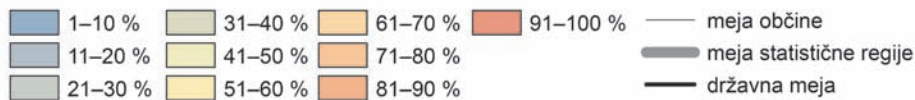

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

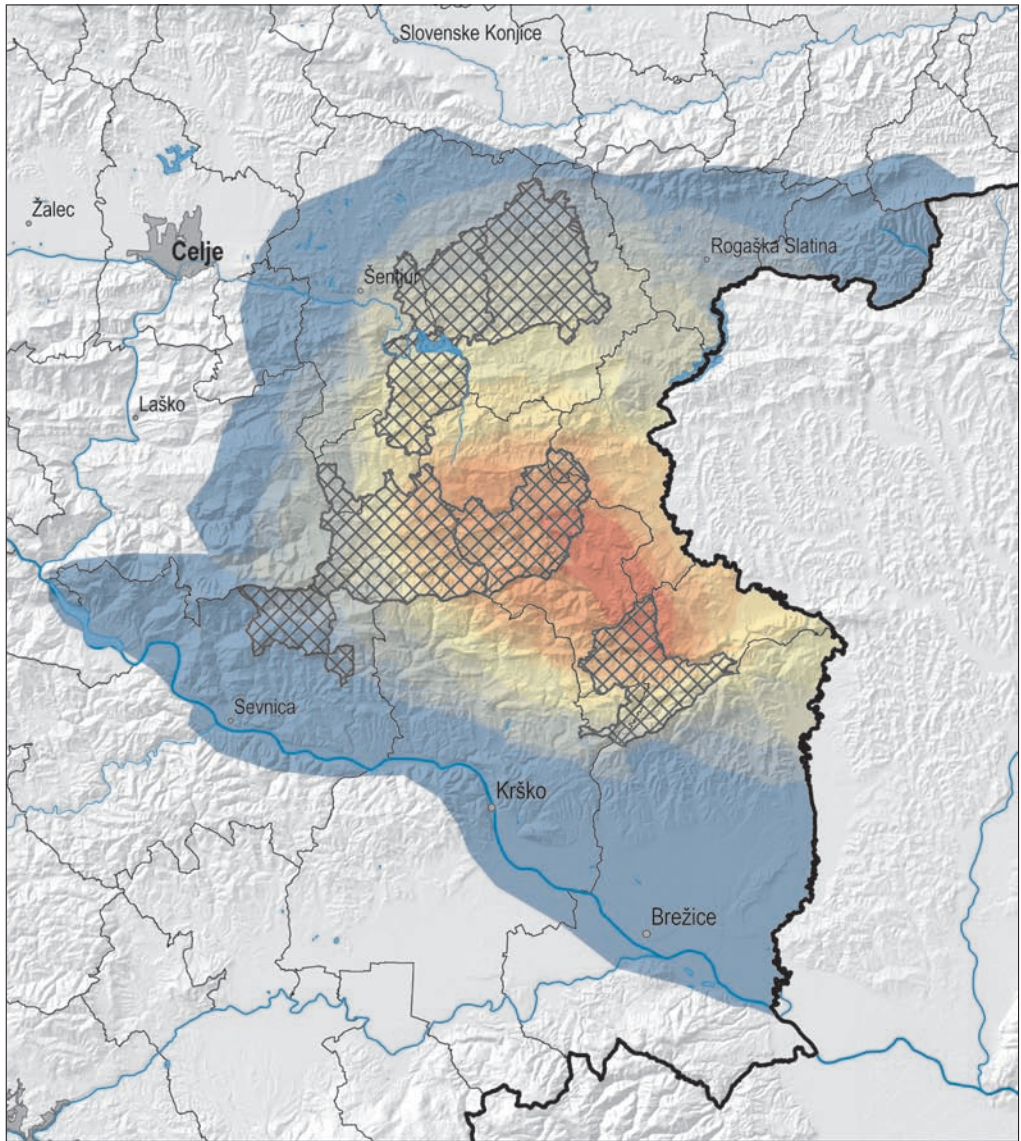
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

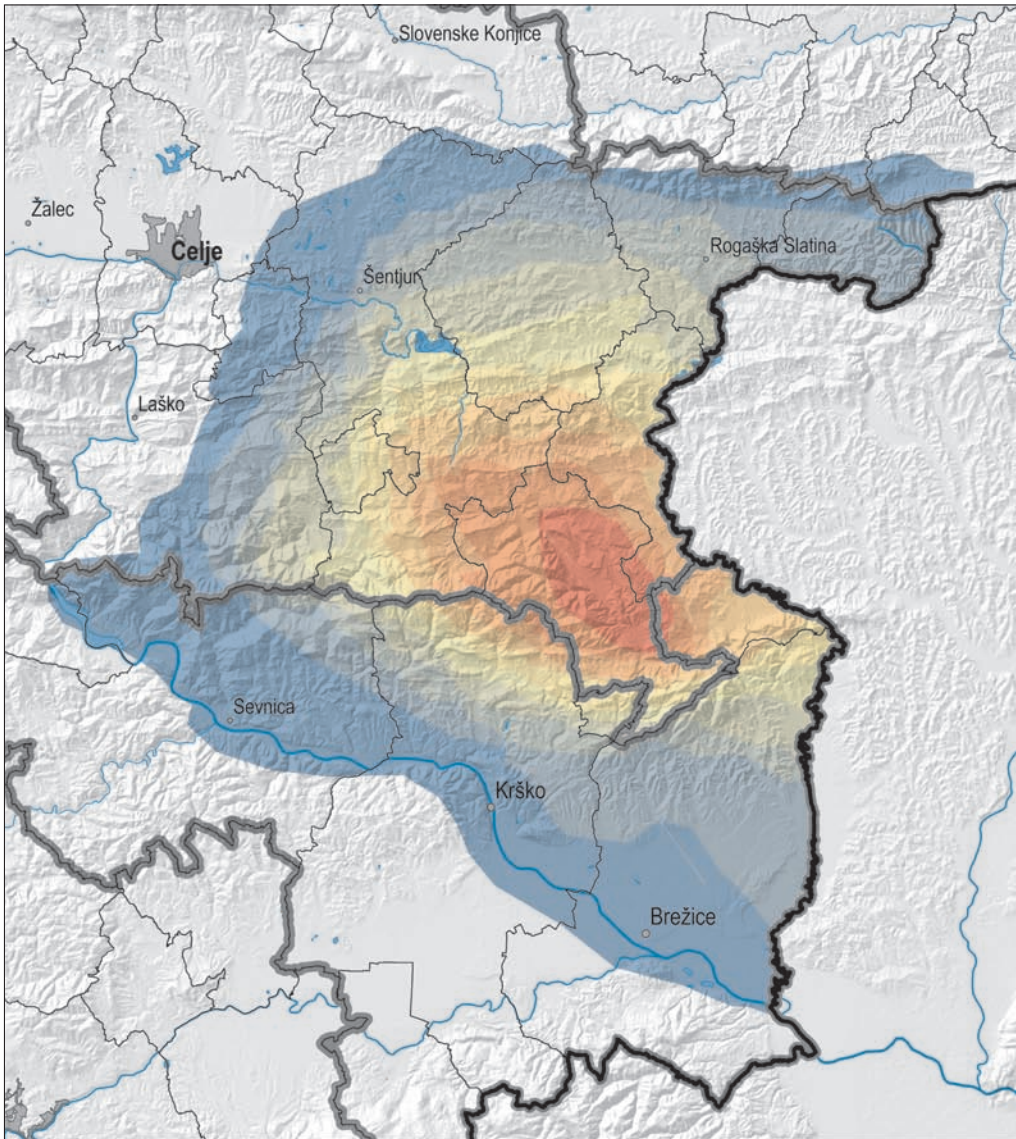
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojoemanju anketirancev

1–10 %	31–40 %	61–70 %	91–100 %	— meja občine
11–20 %	41–50 %	71–80 %		— državna meja
21–30 %	51–60 %	81–90 %		Posavje - ime in identiteta

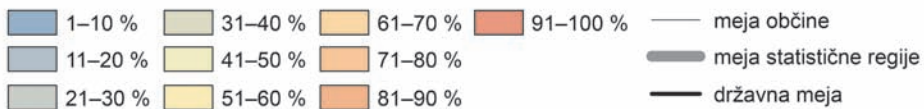

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

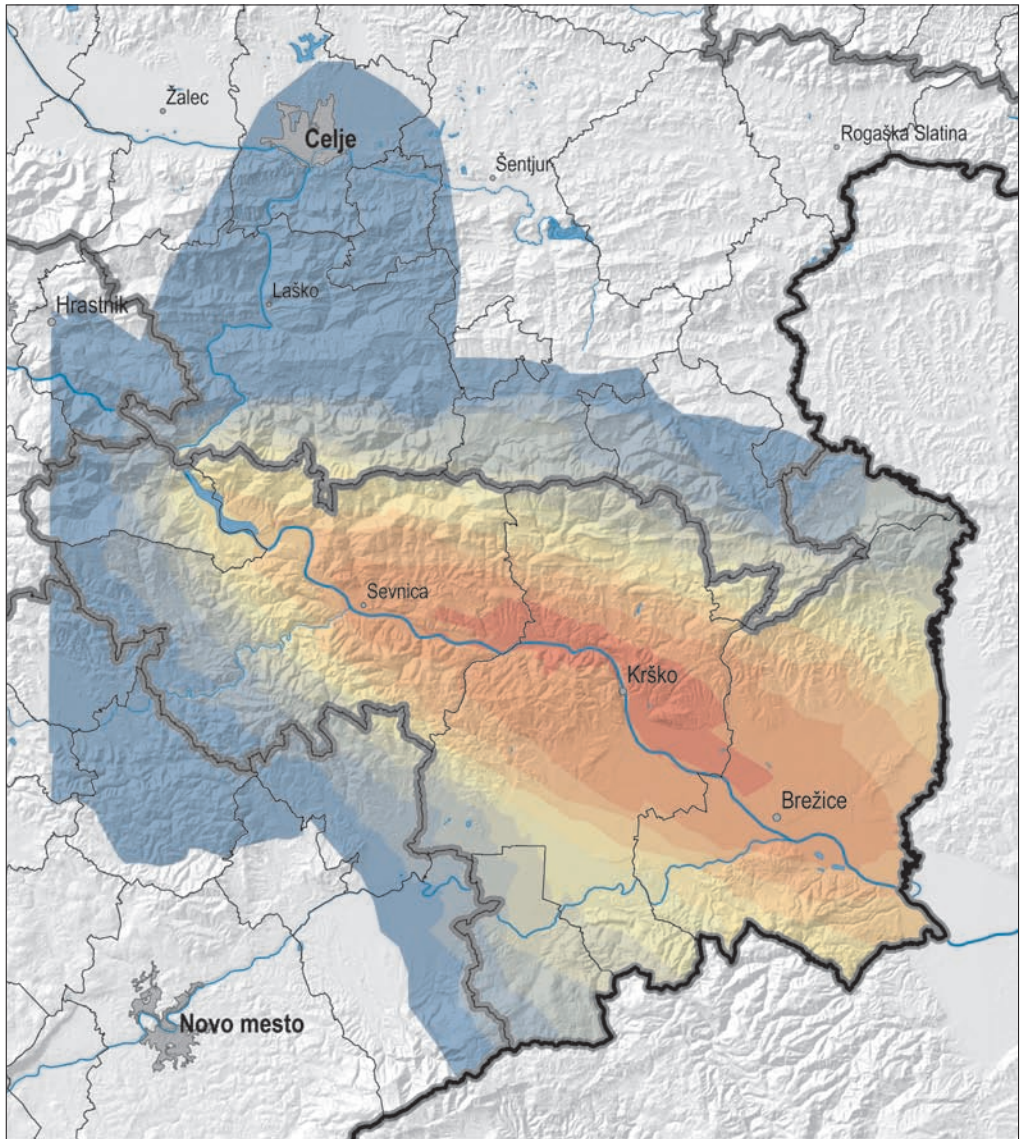
Legenda

delež omejitev pokrajine v dojemanju anketirancev

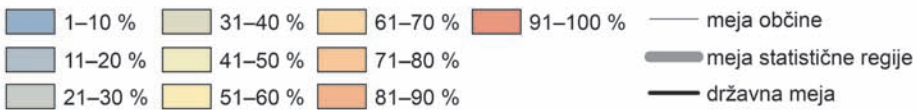
0 2 4 6 8 10
km

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Legenda

delež omejitve pokrajine v dojemaju anketirancev

Avtor vsebine: Matjaž Geršič
 Avtorja zemljevidov: Matjaž Geršič, Manca Volk Bahun
 Viri: GURS
 © ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

V 5. zvezku Enciklopedije Slovenije je za Kozjansko navedena tudi imenska različica srednje Soteljsko. Opredeljeno je kot pokrajina vzhodnega Posavskega hribovja, v porečju Bistrice (Ferenc 1991).

Če podatke s spoznavnih zemljevidov iz anket za Posavje in Kozjansko združimo (slika 53), lahko Kozjansko opredelimo kot območje severnega dela Občine Brežice, severovzhodnega dela Občine Krško, večjih delov občin Šentjur in Šmarje pri Jelšah ter celotnih občin Dobje, Kozje, Podčetrtek in Bistrica ob Sotli. Središče je seveda v Kozjem.

Če tako kot za Kozjansko podatke združimo za Posavje, lahko ugotovimo, da se na podlagi zaznavanja anketirancev v spoznavnih zemljevidih ta pokrajina razprostira na obeh bregovih Save, nekako med Radečami in Obrežjem, pri čemer velja poudariti, da gravitira bolj proti Štajerski kot Dolenjski. Kot njeno središče opazno izstopa Krško.

3.4 SLOVENIJA

Ozemlje naše države smo razdelili na dva dela, zahodnega in vzhodnega. Zahodnega sestavljajo Gorenjska, Goriška, Obalno-kraška, Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska regija, vzhodnega pa regije Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Podravska, Pomurska in Jugovzhodna Slovenija. Anketiranje smo izvedli na vzorcu 2500 prebivalcev iz vsakega od obeh delov. Skupaj je bilo torej razposlanih 5000 anket. Iz vzhodnega dela Slovenije smo prejeli vrnjenih 326, iz zahodnega pa 309. Odzivnost (slika 55) je bila torej 13,04 % oziroma 12,36 %.

Spolna sestava anketirancev iz zahodnega dela Slovenije je zelo enakomerna. Moških anketirancev je le nekoliko manj (148) kot žensk (153), osem pa jih spola ni navedlo. V vzhodnem delu Slovenije je razlika v spolni sestavi nekoliko očitnejša. Odgovorilo je 132 moških in 182 žensk, medtem ko jih 12 spola ni navedlo.

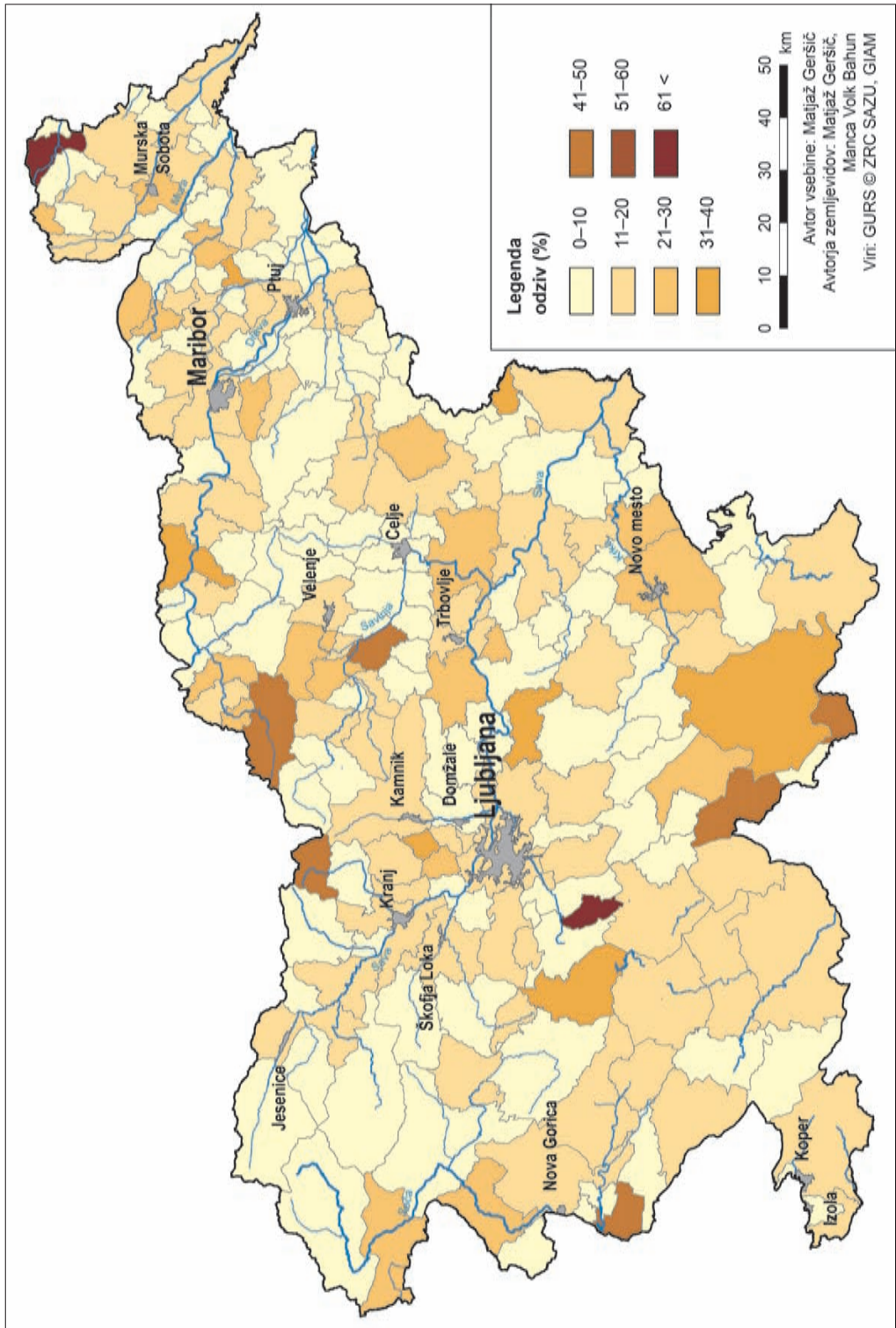
V zahodnem delu Sloveniji je največ (95) anketirancev iz starostne skupine od 45 do 60 let, sledijo starejši od 60 let (92), v starostni skupini od 31 do 45 let jih je 69, mlajših od 31 let pa 51. Dva anketiranca iz zahodnega dela Slovenije na vprašanje o starosti nista odgovorila. Tudi pri anketirancih iz vzhodnega dela Slovenije jih je največ (102) v starostni skupini od 45 do 60 let, 78 jih je starejših od 60 let, 77 je mlajših od 30 let, od 31 do 45 let pa je starih 65. Štirje iz vzhodnega dela na vprašanje o starosti niso odgovorili.

Večina anketirancev iz zahodnega dela Slovenije je zaposlenih oziroma samozaposlenih (143), podobno je stanje v vzhodnem delu (146). Sledijo upokoјenci; na območju vzhodnega dela Slovenije jih je 105, na območju zahodnega pa 86. Tem po številčnosti sledijo dijaki in študenti; teh je v zahodnem delu Slovenije 38, v vzhodnem pa 47. Sledijo anketiranci iz skupine nezaposlenih, 20 jih je iz zahodnega dela Slovenije in 34 iz vzhodnega. Na vprašanje o zaposlitvenem statusu ni odgovorilo 16 anketirancev, trije iz zahodnega dela Slovenije in 13 iz vzhodnega.

V vzorcu iz zahodnega dela Slovenije ima večina anketirancev dokončano srednjo šolo (134), sledijo višje- in visokošolsko izobraženi (127). V obeh navedenih izobrazbenih skupinah je torej več kot 80 % anketirancev. 24 jih ima dokončano osnovno šolo ali pa še te ne, 19 jih je magistriralo ali doktoriralo. Na vprašanje o izobrazbi ni odgovorilo 5 anketirancev iz zahodnega dela Slovenije.

Podobna razmerja glede izobrazbene sestave so tudi v vzorcu iz vzhodnega dela Slovenije. Razlika v številu srednješolsko ter višje- in visokošolsko izobraženih (179 proti 101) je nekoliko večja kot v zahodnem delu Slovenije (134 proti 127, druga razmerja pa so podobna. Osnovno šolo ali še te je zaključilo 25 anketirancev, podiplomsko stopnjo izobrazbe jih je doseglo 16. Na vprašanje o izobrazbi ni odgovorilo 5 anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije.

Slika 55: Odzivnost anketirancev po občinah. ► str. 150

3.4.1 POIMENOVANJE DOMAČE POKRAJINE

Prvo vprašanje v anketi je bilo namenjeno poimenovanju domače pokrajine oziroma pokrajine, kjer anketiranci bivajo. Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato je število imenskih različic navedenih pokrajin zelo veliko. Če imenske različice iz zahodnega dela Slovenije zaradi preglednejše analize nekoliko poenotimo in tudi jezikovno uskladimo, lahko identificiramo 69 imenskih različic:

- Bela krajina,
- Besniška dolina,
- Bled,
- Cerkljansko,
- Dinarsko-kraška,
- Dobrunje,
- Dolenjska na meji z Notranjsko,
- Dolenjska,
- Gorenjska,
- Goriška,
- Istra,
- Ižanska pokrajina,
- Javorje (med Zasavjem in Dolenjsko),
- Južna Primorska,
- Kamniška,
- Kranjska – Ljubljanska pokrajina,
- Kranjska – Osrednjeslovenska,
- Kranjska (Črni graben),
- Kranjska,
- Kras,
- Ljubljana,
- Ljubljanska kotlina,
- Ljubljanska pokrajina,
- Ljubljansko barje,
- Na meji med Krasom in Brkini,
- Notranjska – Cerknjska dolina,
- Notranjska – Ljubljanska kotlina,
- Notranjska – Ljubljansko barje,
- Notranjska,
- Notranjska/Gorenjska,
- Notranjsko/Primorska,
- Obala,
- Obalno-kraška,
- Osrednja Slovenija – Ljubljanska pokrajina,
- Osrednja Slovenija,
- Osrednjeslovenska – Ljubljana,
- Osrednjeslovenska – Ljubljanska kotlina,
- Osrednjeslovenska – Ljubljanska pokrajina,
- Osrednjeslovenska,
- Osrednjeslovenska/Notranjska,
- Poljanska dolina,
- Posavsko hribovje,
- Posočje,
- Predalpske pokrajine,
- Primorje,
- Primorska – Goriška,
- Primorska – Istra,
- Primorska – Kras,
- Primorska – Posočje,
- Primorska – Slovenska Istra,
- Primorska (Goriška),
- Primorska,
- Primorsko Goriška,
- Rovte,
- Selška dolina,
- Severna Primorska – Goriška,
- Severna Primorska – Tolminska, Kobariška,
- Severna Primorska – Vipavska dolina,
- Severna Primorska,
- Slovenska Istra,
- Sorško polje,
- Spodnja Primorska – Slovenska Istra,
- Štajerska,
- Turjaška ali Škofljiška pokrajina,
- Vipavska dolina,
- Zahodno barje,
- Zasavje,
- Zgornje Posočje.

Pri poenotenju smo združili imenske različice tipa Gorenjsk-a/-o v Gorenjska (po analogiji tudi Notranjska, Dolenjska ...) ter na primer imeni Ljubljanska in Ljubljanska pokrajina v drugonavedenega. Združili smo tudi imeni Osrednja in Osrednja Slovenija ter Osrednjeslovenska in Osrednjeslovenska pokrajina/regija.

Po tem posegu se več kot enkrat pojavi 19 pokrajinskih imen (preglednica 15), največkrat Gorenjska (70), Osrednjeslovenska (34; ob tem še 27-krat Osrednja Slovenija) in Primorska (31).

Preglednica 15: Pokrajinska imena v zahodni Sloveniji, ki se pojavijo več kot enkrat.

pokrajinsko ime	število pojavljanj
Gorenjska	70
Osrednjeslovenska	34
Primorska	31
Notranjska	29
Osrednja Slovenija	27
Dolenjska	14
Ljubljanska pokrajina	12
Ljubljana	8
Ljubljanska kotlina	6
Goriška	5
Kranjska	4
Primorska – Goriška	4
Osrednjeslovenska – Ljubljanska kotlina	3
Osrednjeslovenska – Ljubljanska pokrajina	3
Vipavska dolina	3
Istra	2
Kras	2
Posočje	2
Severna Primorska	2

Spet lahko ugotovimo, da je v zavesti ljudi še vedno močno zakoreninjena nekdanja avstrijska deželna razmejitev (Kranjska ter njeni deli Gorenjska, Notranjska, Dolenjska), del katere je na nek način tudi ime Primorska, čeprav v tej obliki ne izhaja iz obdobja Habsburške monarhije, ampak se pojavi pozneje. Zaradi večjega števila anketirancev je močno zastopano tudi poimenovanje osrednjega dela Slovenije s središčem v Ljubljani. Kot kaže, se je uveljavilo poimenovanje Osrednjeslovenska, ki je enako imenu regije. Kot pokrajinsko ime pa izstopa tudi ime Ljubljana, vendar so očitno nekateri anketiranci namesto pokrajinskega imena zapisali kar ime našega glavnega mesta, kjer prebivajo. Opazimo lahko še poimenovanja nekaterih manjših območij, ki so očitno zasidrana v zavesti ljudi. Takšnih primerov je več v »primorskem« delu zahodne Slovenije, kjer kot značilne primere lahko navedemo imena Istra, Kras, Vipavska dolina, Goriška, Posočje in Severna Primorska.

Očitno je, da je velika večina anketirancev (94 %) pokrajino svojega bivanja poimenovala s pokrajinskimi imeni, preostalih 6 % pa jih na vprašanje bodisi ni odgovorilo bodisi njihov odgovor ni bil v kontekstu, pri čemer so nekateri pokrajino poimenovali s krajevnim imenom (na primer Ljubljana, Bled), nekateri pa opisno, na primer »na meji med Krasom in Brkini«. Iz identificiranih pokrajinskih imen lahko razberemo, da le 8 % anketirancev pokrajine dojema kot hierarhičen sistem (tisti, ki so odgovorili z dvemi različnimi pokrajinskimi imeni in se iz zapisa tehnično in vsebinsko zrcali hierarhija imen, na primer Dežela – Gorenjska ali pa Goričko/Prekmurje), ostali pa ne. Iz imen se lahko zazna tudi značaj obmejnosti bivališča nekaterih anketirancev (1,6 %).

Sorodno analizo smo naredili tudi za območje vzhodnega dela Slovenije, kjer lahko identificiramo 61 imenskih različic:

- Bela krajina,
- Celjska kotlina,
- Celjska,
- Dolenjska – Posavje,
- Dolenjska,
- Dolina miru,
- Dolinsko,
- Dravinjska dolina,
- Dravsko polje,
- Dravsko-Ptujsko polje,

- drugo,
- Goričko,
- Haloze,
- Kočevska,
- Koroška,
- Kostelska,
- Kozjansko (Celjska ali Rogaška kotlina),
- Kozjansko,
- Loški potok,
- Mariborska,
- Mežiška dolina,
- Notranjska,
- Novo mesto,
- Novomeška okolica,
- Obsotelje,
- Petrovče,
- Podravje,
- Podravska,
- Pohorje,
- Pomurje,
- Posavje,
- Prekmurje – Ravensko,
- Prekmurje,
- Prlekija,
- Ravensko,
- Ribniška dolina,
- Savinjska dolina,
- Savinjska,
- Savinjsko-Šaleška regija,
- Slovenske gorice,
- Spodnja Savinjska (Celjska),
- Spodnja Savinjska,
- Stara Bučka,
- Suha krajina – Kočevska,
- Šaleška dolina,
- Štajerska Celjska kotlina,
- Štajerska – Celjska,
- Štajerska – Kozjansko,
- Štajerska – Podravje,
- Štajerska – Posavje (Brežiško-Krško polje),
- Štajerska – Posavje,
- Štajerska – Savinjska,
- Štajerska – Savinjsko-Šaleška regija,
- Štajerska – Savinjsko-Šaleška,
- Štajerska – Slovenske gorice,
- Štajerska – Šaleška,
- Štajerska,
- Voglajnsko gričevje,
- Vzhodno predalpsko hribovje,
- Zasavje,
- Zgornja Savinjska dolina – Zadrecška dolina,
- Zgornja Savinjska dolina,
- Žurkov Dol.

Pri poenotenju smo združili imenske različice tipa Celjsko in Celjska pokrajina, Dolenjska pokrajina in Dolenjska, Kočevsko in Kočevska, Posavje in Posavska, Savinjska in Savinjska pokrajina ter Šaleška in Šaleška dolina.

Več kot enkrat se pojavi 26 pokrajinskih imen (preglednica 16). Največkrat zasledimo ime Štajerska (106), sledita imeni Dolenjska (33) in Koroška (29).

Tudi v vzhodnem delu države nekdanja deželna zavest iz obdobja habsburške monarhije še ni zamrla (Koroška, Štajerska, Dolenjska), pogosto pa se pojavlja tudi pokrajina Prekmurje, ki je bila v obdobju Avstro-Ogrske v ogrski polovici države. Med po mestih poimenovanimi pokrajinami lahko izpostavimo Celjsko in Mariborsko. Na meji z Dolenjsko izrazito izstopata Kočevska in Bela krajina, na meji s Štajersko pa Zasavje in Posavje. Štajerska je pokrajinsko in imensko precej razdrobljena. Poleg pokrajin, imenovanih po mestih, številčno izstopajo pokrajine ob rekah, ki so po njih tudi poimenovane, na primer Savinjska (ki se deli tudi na zgornjo in spodnjo), Dravinjska dolina in Podravska oziroma Podravje. Po gradu Šalek je poimenovana Šaleška (dolina), posebnost je zgodovinsko-etnografska pokrajina Prlekija. Slovenske gorice so pokrajinsko ime, ki se pojavlja šele na novejših zemljevidih. V Prekmurju izstopata naravnopokrajinski enoti Goričko in Ravensko.

Ugotovimo lahko, da večina anketirancev domačo pokrajino poimenuje s pokrajinskimi imeni (97,5%), preostali pa na vprašanje bodisi niso odgovorili bodisi njihov odgovor ni bil v kontekstu bodisi pokrajino imenujejo kot naselje (Novo mesto, Petrovče, Stara Bučka, Žurkov Dol). Opisnih imen v vzhodnem delu Slovenije nismo identificirali. Glede dojetja pokrajin v hierarhičnem smislu lahko ugotovimo, da je takšno dojetje zaznavno pri 6,4% anketirancev. Iz poimenovanj v vzhodnem delu Slovenije značaja obmejnosti ni mogoče razbrati.

Preglednica 16: Pokrajinska imena v vzhodni Sloveniji, ki se pojavijo več kot enkrat.

pokrajinsko ime	število pojavljanj
Štajerska	106
Dolenjska	33
Koroška	29
Prekmurje	21
Zasavje	16
Posavje	15
Kočevska	8
Prlekija	8
Bela krajina	5
Podravska	5
Slovenske gorice	5
Goričko	4
Savinjska	4
Podravje	3
Ravensko	3
Šaleška dolina	3
Štajerska – Kozjansko	3
Zgornja Savinjska dolina	3
Celjska	2
Dravinjska dolina	2
Kozjansko	2
Mariborska	2
Savinjska dolina	2
Spodnja Savinjska	2
Štajerska – Podravje	2
Štajerska – Savinjsko-Šaleška	2

Opravili smo tudi analizo pokrajinskega poimenovanja na ravni občin (slika 56). Tovrstna analiza je zaradi skromnega vzorca v posameznih občinah, ki ne zagotavlja statistične značilnosti, lahko problematična. Posamezni občini smo pripisali tisto pokrajinsko ime, ki ga je navedlo največ anketirancev iz te občine. Gre torej za prevladujoče ime. Če se največkrat pojavljata dve različni imeni, smo navedli obe in jih med seboj ločili s poševnico, če pa se enako pogosto pojavlja več imen, smo tiste občine uvrstili v kategorijo »mešano«.

Z zemljevida na sliki 55 lahko ugotovimo:

- Eksplicitno so izražena imena delov nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov, torej Gorenjska, Primorska, Dolenjska, Koroška, Štajerska, iz ogrskega dela monarhije pa Prekmurje. Najbolj jasno in nedvoumno sta zamejeni Koroška in Dolenjska, ostale so mestoma prekinjane z drugimi pokrajinskimi imeni.
- Gorenjska je z izjemo Občine Žiri celovita pokrajinska enota. Na območju Žirov se pokaže bolj izrazita gorenjska identiteta zaradi bližine meje s primorsko identiteto, ki že povsem prevlada v sosednji Občini Idrija. Podobno je z Občino Železniki, kjer je poleg poimenovanja Gorenjska enakovredno zastopano tudi ime Selška dolina. Med občinama Žiri in Škofja Loka se pogosteje od imena Gorenjska navaja ime Poljanska dolina. Proti vzhodu se ime Gorenjska najdlje zajeda na območju občine Kamnik, v občini Lukovica pa prevladuje ime Kranjska. Spet lahko opazimo močnejšo pokrajinsko zavest vzdolž meje. V Občini Gornji Grad je povsem uveljavljeno ime Štajerska, kar smo presenetljivo zaznali tudi pri Občini Moravče, ki je bila v preteklosti del Kranjske.

Slika 56: Prevladujoča pokrajinska imena po slovenskih občinah. ►

- Ime Notranjska prevladujoče navajajo anketiranci iz občin Horjul, Vrhnika, Logatec, Cerknica, Bloke in Loška dolina. Na severovzhodu se kaže imenski prehod k Osrednjeslovenski regiji, na zahodu pa proti Primorski.
- Ime Primorska se prevladujoče pojavlja na več območjih, ki jih prekinjajo druga imena. Na jugozahodu, v Občini Hrpelje – Kozina, prevladujeta poimenovanji Kras oziroma Brkini, ki tako ločita primorski občini Ilirska Bistrica (ta je v predstavah nekaterih del Notranjske) in Koper. V obalnem predelu poleg Primorske izstopata še imeni Istra oziroma Slovenska Istra. Ime Primorska se poleg imena Kras enakovredno pojavlja v Občini Sežana, severno od Sežane pa spet povsem prevlada. Na zahodu sta z vidika imena tipični primorski še občini Brda in Kanal, na vmesnem območju pa do izraza prihaja tudi ime Goriška, ki je v Občini Nova Gorica enakovredno s Primorsko, v Občini Ajdovščina pa celo prevladujoče.
- Ime Dolenjska je z izjemo Občine Loški potok povsod na območju jugovzhodne Slovenije prevladujoče ime. Na njenem južnem obrobju izstopajo imena Kočevska, Kostelska in Bela krajina.
- Najbolj ozemeljsko neskljeno je ime Štajerska. Ob Savinji se pojavljajo poimenovanja, povezana z reko, v Občini Štore prevladuje ime Celjska, v Občini Zreče ime Pohorje, v občinah Lovrenc na Pohorju in Selnica ob Dravi pa ime Podravje. Južni in jugovzhodni del Štajerske sta precej razdrobljena. Proti vzhodu izstopata imeni Slovenske gorice in Prlekija, ob Muri, v občinah Radenci, Gornja Radgona, pa tudi Sveti Jurij ob Ščavnici, spet pride do izraza ime Štajerska.
- Na levem bregu Mure prevladuje ime Prekmurje, ki se mu na desnem bregu reke pridruži ime Pomurje, v severnem delu pa se med prevladujočimi imeni pojavita tudi Goričko in Ravensko.
- V Ljubljani in okolici prevladuje poimenovanje Osrednjeslovenska, ki je v ospredju v občinah Ljubljana, Dol pri Ljubljani, Šmartno pri Litiji in Domžale. Jasna slovenska meja je na jugovzhodu ter na severozahodu in severovzhodu. Drugod pa na robu Osrednjeslovenske pokrajine nastopajo raznovrstne kombinacije imen.
- Izpostavimo še nekaj prevladujočih imen, ki jih na podlagi zemljevida moremo zagotovo izpostaviti kot pokrajinska: v občinah Tolmin in Kobarid je prevladujoče ime Posočje, v občinah Zagorje ob Savi, Hrastnik in Trbovlje Zasavje, v občinah Sevnica, Radeče, Krško in Brežice Posavje, v občini Šoštanj Šaleška dolina in v občini Podlehnik Haloze.
- Najbolj neenotni so pri poimenovanju domače pokrajine anketiranci iz občin Brezovica, Litija in Šmarje pri Jelšah.

3.4.2 POIMENOVANJE SOSEDNIH POKRAJIN

Pri imenoslovnih študijah je imena vselej treba pogledati tudi z distance. To je posebej pomembno pri nekaterih vrstah zemljepisnih imen, na primer hišnih, kjer so domačijo dejansko poimenovali sosedje in ne lastnik. Zato smo anketirance glede na pokrajino njihovega bivanja povprašali po imenih sosednjih pokrajin. 613 jih je na to vprašanje odgovorilo, 24 pa ne. Skupaj so navedli 879 imen. Iz tega lahko ugotovimo, da posameznik v povprečju v sosedstvu dojema le 1,4 pokrajine.

Anketiranci so navedli 170 imenskih različic pokrajinskih imen. Med najpogosteje navedenimi izstopajo imena nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov (preglednica 17).

Kar 97 navedenih imen sosednjih pokrajin se pojavi le enkrat. Med njimi se večkrat pojavijo tudi imena naselij, predvsem regionalnih središč, ki jih sicer ne uvrščamo med pokrajinska imena. Ker v anketnem vprašalniku pri tem vprašanju nismo posebej poudarili, da imamo kot sosednje pokrajine v mislih le tiste znotraj meja Republike Slovenije, smo pričakovali tudi navedbe pokrajin v tujini (preglednica 18). Dejansko se je pojavilo 12 tovrstnih pokrajinskih imen, pri čemer je bilo v dveh primerih navedeno kar ime države.

Odnos do sosednjih pokrajin skušamo prikazati na podlagi razčlenjenosti Slovenije na 12 statističnih, kohezijskih oziroma razvojnih regij.

Anketiranci, ki prebivajo znotraj Gorenjske regije (57 anketirancev), so poimenovali 25 različnih sosednjih pokrajin. Več kot desetkrat navajajo imena Primorska, Štajerska, Notranjska in Koroška. Omembe vredna so še imena Dolenjska, Osrednja Slovenija in Osrednjeslovenska. Ostala imena se pojavljajo trikrat ali redkeje. Zanimivo je, da v teh primerih mnogokrat nastopajo imena pokrajin znotraj Gorenjske regije. Takih primerov je kar 13 %. V tem lahko vidimo hierarhično dojemanje pokrajin v Sloveniji. Med pokrajinami v sosednjih državah je bila pri Gorenjski regiji navedena Avstrijska Koroška.

Anketiranci iz Goriške regije (41 anketirancev) so navedli 31 različnih imen sosednjih pokrajin. Največkrat se pojavljajo imena Notranjska, Goriška in Kras, iz sosednje Italije pa Furlanija – Julijska krajina. Znotraj Goriške regije je kar 6 % anketirancev kot sosednjo pokrajino navedlo Goriško. Vsaj takšen delež anketirancev torej lahko dojemata hierarhijo pri pokrajinah v Sloveniji.

Anketiranci iz regije Jugovzhodna Slovenija (47 anketirancev) so navedli 37 različnih poimenovanj sosednjih pokrajin. Največ jih omenja imena Notranjska, Bela krajina, Štajerska in Dolenjska, od petkrat do desetkrat so navedena tudi imena Posavje, Suha krajina, Gorenjska in Osrednjeslovenska. Očitno je z imenoslovno-identitetnega gledišča ta regija dokaj neustrezno zamejena in notranje precej raznolika.

Preglednica 17: Največkrat navedena pokrajinska imena, ki so jih anketiranci opredelili kot sosednje pokrajine.

pokrajinsko ime	število pojavljanj
Notranjska	197
Dolenjska	184
Štajerska	174
Gorenjska	171
Koroška	117
Prekmurje	85
Primorska	82
Prlekija	44
Bela krajina	35
Posavje	30

Preglednica 18: Imena pokrajin v sosednjih državah, ki so jih kot imena sosednjih pokrajin navedli anketiranci.

pokrajinsko ime	število pojavljanj
Avstrijska Koroška	8
Hrvaška Istra	5
Furlanija – Julijska krajina	5
Avstrijska Štajerska	3
Porabje	3
Hrvaška	2
Tržaško	2
Avstrija	1
Benečija	1
Hrvaško Zagorje	1
Medžimurje	1
Rezija	1

Anketiranci iz Koroške regije (35 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 17 različnih imen, največkrat Štajerska, Gorenjska in Avstrijska Koroška. V več kot petih primerih se pojavljata še imeni Savinjska in Savinjsko-Šaleška.

Anketiranci iz Obalno-kraške regije (17 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 22 različnih imen. Največkrat se pojavi ime Notranjska, sledita imeni Kras in Brkini. V več kot šestih primerih se pojavita še Goriška in Hrvaška Istra. Poleg slednjega se iz sosednjih držav omenjata še imeni Tržaško in Furlanija – Julijska krajina. Nekaj navedb poimenovanja sosednjih pokrajin med anketiranci iz Obalno-kraške regije je nesmiselnih. Med imeni sosednjih pokrajin so bila namreč navedena tudi Prekmurje, Maribor, Štajerska in podobno.

Osrednjeslovenska regija je med največjimi v državi. Zato je veliko tudi različnih pokrajinskih imen, ki so jih anketiranci (teh je 217) navedli za sosednje pokrajine, skupno kar 48. Prevladujejo imena Gorenjska, Dolenjska, Notranjska, Štajerska in Primorska. V tem se še enkrat več zrcali nekdanja deželna členitev slovenskega ozemlja.

Anketiranci iz Podravske regije (69 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 44 različnih imen. Največkrat se pojavljata imeni Prekmurje in Koroška, sledita Dolenjska in Prlekija, ostala imena se pojavljajo le v štirih ali manj primerih. Precejšnja pogostnost imena Dolenjska med anketiranci iz obravnavane regije kaže na nekdanjo deželno zavest pri dojemanju tako svoje pokrajine, kot tudi sosednje. Med čezmejnimi pokrajinami so navedli ime Avstrijska Štajerska ter imeni držav Avstrija in Hrvaška.

Anketiranci iz Pomurske regije (35 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 23 različnih pokrajinskih imen, največkrat Prlekija, Štajerska, Goričko in Prekmurje. Med čezmejnimi pokrajinskimi imeni smo na ta način identificirali poimenovanja Porabje, Medžmurje in Avstrijska Štajerska. Navajanje imen, kot so Gorenjska in Primorska, moramo v tem kontekstu šteti za nesmiselno. Se pa lepo pokaže notranja pokrajinska pestrost Pomurske regije. Anketiranci namreč navajajo številna pokrajinska imena, kot so na primer Ravensko, Dolinsko, Goričko in Markovsko.

Anketiranci iz Primorsko-notranjske, nekdanj Notranjsko-kraške regije (19 anketirancev), so sosednje pokrajine poimenovali s 13 različnimi imeni. Največkrat se pojavljajo imena Notranjska, Dolenjska in Primorska, pogosto tudi še Gorenjska, Goriška in Osrednja Slovenija. Čezmejnih pokrajin anketiranci iz tega dela Slovenije niso navajali, čeprav sosednji pokrajini Kras in Čičarija segata prek državne meje, prva v Italijo in druga v Hrvaško. Nesmiselni sta imeni Ljubljana in Koroška.

Anketiranci iz Savinjske regije (63 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 42 različnih pokrajinskih imen. Največkrat se pojavijo imena Koroška, Dolenjska in Prekmurje, po petkrat pa tudi imena Gorenjska, Kozjansko in Zasavje. V sosednjih državah sta navedeni imeni Avstrijska Koroška in Hrvaško Zagorje.

Spodnjeposavska regija spada med manjše. Anketiranci iz te regije (17 anketirancev) so za sosednje pokrajine navedli 20 različnih imen. Prevladujoča so Dolenjska, Štajerska in Zasavje. Poimenovanj pokrajin v sosednji Hrvaški ni, čeprav Spodnjeposavska regija meji z Republiko Hrvaško. Tudi med navedbami anketirancev iz tega dela Slovenije je nekaj nesmislov, pri čemer med pokrajinskimi izstopa ime Prekmurje, identificirali pa smo tudi nekaj krajevnih imen, na primer Lončarjev Dol, Prešna Loka in podobno.

Zadnja in najmanjša med regijami je Zasavska. Anketiranci iz te regije (18 anketirancev) so sosednje pokrajine poimenovali s 15 različnimi imeni. Prevladujoča so Dolenjska, Štajerska in Posavje, med pet in osem anketirancev je kot sosednjo pokrajino poimenovalo tudi Gorenjsko, Savinjsko, Osrednjeslovensko in Notranjsko, pri čemer slednja sploh ni mejna pokrajina. Anketiranci so kot pokrajinska imena opredelili tudi krajevni imeni Zagorje ob Savi in Trbovlje, med pokrajinskimi imeni pa sta še bolj kot Notranjska nesmiselni imeni Primorska in Prekmurje.

3.4.3 NAJBOLJ UVELJAVLJENA POKRAJINSKA IMENA

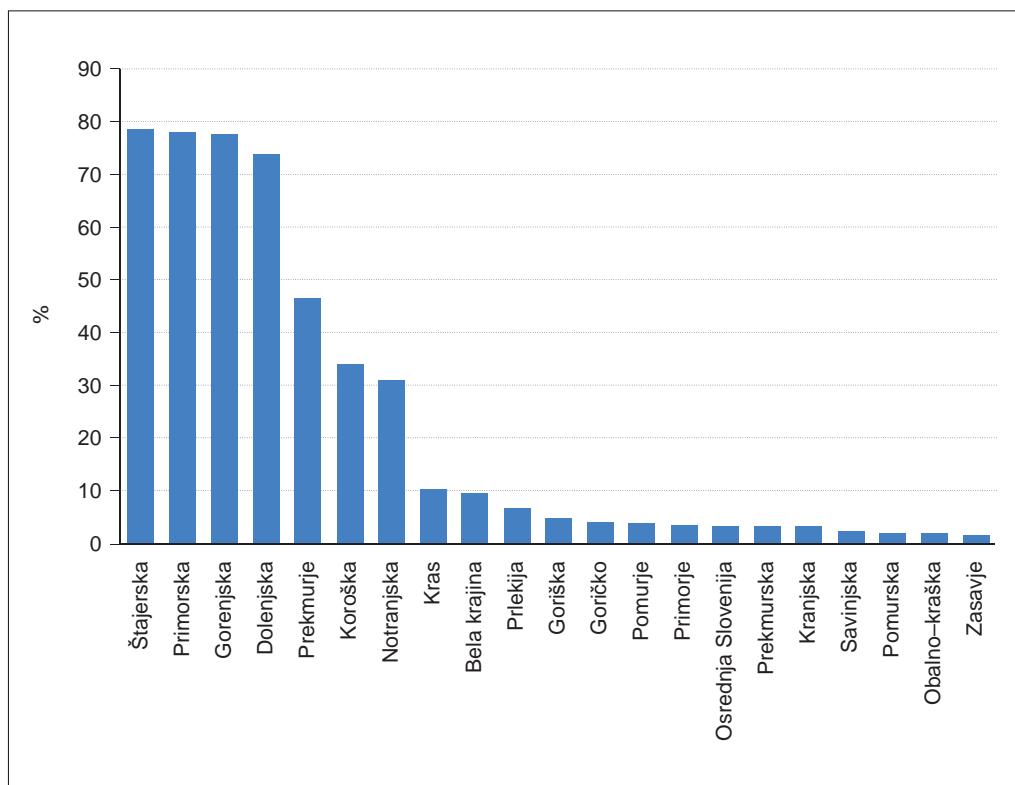
Pojem pokrajina smo poglobljeno obravnavali v uvodnem delu knjige. Na tem mestu si poglejmo odgovore na vprašanje o pokrajinskih imenih, na katera ob pojmu pokrajina anketiranci najprej

pomislijo. Z njimi skušamo ugotoviti, katera so najbolj tipična in najbolj uveljavljena imena slovenskih pokrajin.

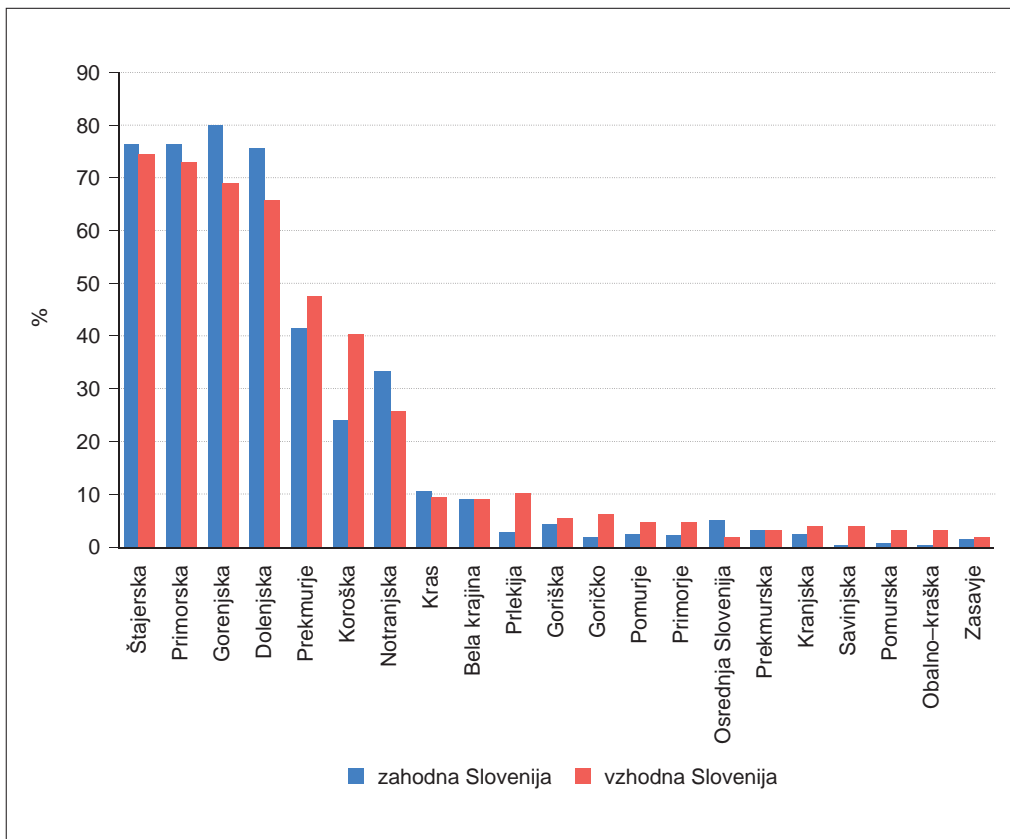
Anketiranci (le 6 jih na vprašanje ni odgovorilo) so navedli 135 imenskih različic pokrajinskih imen v Sloveniji. Od teh smo identificirali 28 imen, ki jih ne moremo uvrstiti med pokrajinska. Gre za ime naše najvišje gore (ki se pojavi enkrat), predvsem pa za imena naselij. Največkrat se pojavi ime Ljubljana, imena Bled, Koper in Kočevje. Če primerjamo odgovore anketirancev iz vzhodnega in zahodnega dela Slovenije, lahko opazimo, da so Ljubljano in Koper kot pokrajino navajali večinoma anketiranci iz zahodnega dela, medtem ko pri Bledu med obema skupinama ni razlik.

Če iz nabora identificiranih imen neustrezna izločimo, ugotovimo, da so anketiranci navedli skupno 3112 imen, ki ustrezajo definiciji pokrajinskega imena. Več kot polovica jih ob pojmu slovenska pokrajina najprej pomisli na imena Štajerska, Primorska, Gorenjska in Dolenjska, med 40 in 50 % jih navaja Prekmurje, med 30 in 40 % pa imeni Koroška in Notranjska. Na 21 pokrajinskih imen (slika 57) ob pojmu slovenska pokrajina pomisli dva ali več odstotkov anketirancev, ostala imena pa se pojavljajo še redkeje.

In kakšen vpliv ima na rezultate lokacija bivanja? Predpostavljali smo, da bo večji del anketirancev v izboru petih pokrajin navedlo domačo in okoliško. Naša pričakovanja so se izkazala za upravičena. Zanimivo pa je, da se je ravno pri imenu Štajerska, ki ga je navedlo največ anketirancev, pokazalo, da so ga pogosteje navedli tisti iz zahodnega dela Slovenije. Podobno neskladje je tudi v primerih imen Goriška, Primorje in Obalno-kraška (slika 58).

Slika 57: Pokrajinska imena, na katera ob pojmu slovenska pokrajina najprej pomisli vsaj dva odstotka anketirancev.

Slika 58: Pokrajinska imena, na katera ob pojmu slovenska pokrajina najprej pomisli vsaj dva odstotka anketirancev glede na območje njihovega bivanja.

3.4.4 POZABLJENA POKRAJINSKA IMENA

Zemljepisna imena so sestavni del jezika, ki se sčasoma spreminja. Nekatere besede nastajajo na novo, druge zaradi takšnih in drugačnih razlogov izginjajo v pozabo. Tako je tudi z zemljepisnimi imeni. Ta se vse pogosteje prepoznavajo in obravnavajo kot neločljivi del nesnovne kulturne dediščine. Resolucija št. 4 devete Konference Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen (*United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names*, UNCISG) leta 2007 na podlagi priporočila delegatov osme konference iz leta 2002 priznava pomen zemljepisnih imen kot dela nacionalne zgodovinske in kulturne dediščine, pri čemer posamezne članice spodbujajo, da poskrbijo za sistematično zbiranje zemljepisnih imen in razumevanje pomena podedovanih imen v širši javnosti, ob upoštevanju lokalne, regionalne ter nacionalne dediščine in identitete.

Razumevanje zemljepisnih imen krepi tudi njihovo vlogo pomembnega segmenta nesnovne kulturne dediščine (Kerfoot 2009; Hausner 2010). Na deveti konferenci OZN je H el ene-Marie Gosselin kot predstavnica organizacije UNESCO predstavila prispevek o pomenu govorne tradicije in jezikovne dediščine kot dela naše nesnovne dediščine, prvi neposredni prispevek, ki je zemljepisna imena nedvoumno opredelil kot del svetovne dediščine. Pomena zemljepisnih imen kot kulturne dediščine so

se seveda zavedali že prej, saj je že leta 1977 na posvetovanju na Finskem švedski strokovnjak Kurt Zilliacus med drugim zapisal (Helleland 2006, 122): »Zemljepisna imena so pomemben del našega zemljepisnega in kulturnega okolja. Identificirajo različne zemljepisne pojave in predstavljajo nenadomestljivo kulturno vrednoto, ki je ključnega pomena za človeški občutek pripadnosti in blaginje. Zemljepisna imena so zato velikega družbenega pomena. Družba mora do imen kot kulturne dediščine gojiti odgovoren in spoštljiv odnos.«

Maja 2008 je bilo na Dunaju posvetovanje z naslovom *Zemljepisna imena kot del kulturne dediščine (Geographical Names as a part of the Cultural Heritage)*. Na njem je bilo izpostavljeno, da imajo zemljepisna imena zaradi bogate sporočilnosti velik pomen za različne vede, kot so jezikoslovje, zgodovina, geografija, etnologija in arheologija, pri čemer je treba še posebej izpostaviti forenzične raziskave, s katerimi se razkriva preteklost, ujeta v sporočilnost posameznih zemljepisnih imen, s tem, da se njihov pomen skuša raztolmačiti v sodobnosti živečim ljudem (Hausner 2010).

Nastajanje zemljepisnih imen je vezano na določena obdobja, določene okoliščine in določeno prebivalstvo, vsi dejavniki pa so tesno povezani s prostorom, na katerega se poimenovanje navezuje. Zaradi tega so v imenih zastopani dejavniki oporniki njihove identitete za človeka (Geršič in Kladnik 2015).

Da bi zadostili zgoraj navedenim dejstvom tudi na primeru pokrajinskih imen, je ta treba najprej identificirati. To je posebej problematično pri imenih, ki niso sistematično zapisana v virih, temveč se ohranjajo v govornem izročilu. Takšna smo skušali identificirati tudi z anketnim vprašalnikom. Anketirance smo pozvali, naj po najboljših močeh navedejo eno ali več imen pokrajini, ki je v splošnem utonilo v pozabo.

Kar 217 anketirancev (34 %) na to vprašanje ni odgovorilo, preostali pa so navedli 134 različnih imen. Nekatera med njimi so krajevna, druga so še vedno v uporabi, zato smo med ustrezna uvrstili samo tista, ki zadostujejo opredelitvi pokrajinskih imen v uvodu in jih v sodobnih virih ne zasledimo več.

Po številu močno izstopa ime Kranjska. Kot pozabljeno oziroma opuščeno pokrajinsko ime ga je zapisalo kar 146 anketirancev, kar je 35 % od vseh, ki so na to vprašanje odgovorili.

Kranjska je bila edina dežela v administrativni delitvi Habsburške monarhije, ki je bila v celoti na slovenskem etničnem ozemlju. Zavzemala je polovico ozemlja Republike Slovenije. Zato so izraz Kranjci včasih uporabljali kot sopomenko za Slovence. Zdaj je delček nekdanje Kranjske zunaj naše države. Po prvi svetovni vojni je namreč Italiji pripadla nekdanja kranjska občina Fužine (Bela Peč) pri Trbižu (Gabrovec in Perko 1998). Izhodiščno slovenska oblika imena Kranjsko je v srednjem spolu posamostaljeni pridevnik, izpeljan iz poznoantičnega imena pokrajine z latinskim imenom *Carnia*, slovensko Karnija, v današnji Furlaniji, ki je tvorjeno iz imena ljudstva Karni, latinsko *Carni*. Srednjeveška imenska oblika *Carniola* (Kranjska) je manjšalnica od *Carnia*. Najstarejši zapis imena *Carniola* je iz leta 670, leta 738 se pojavi zapis *in Carniolam Sclavorum patriam*, leta 973 pa vulgo oblika *Chreina marcha*. Benediktinski menih in zgodovinar Pavel Diakon je ozemlje Kranjske označil kot *Carneolo sive patria Carnexh*. Ime Kranjska nima nobene zveze z obcema pojmom kraj in krajina (Snoj 2009).

Imenu Kranjska po pogostnosti navedb sledi ime Lukarija (5-krat). Lukarija je ime za ravninsko pokrajino med Ptujem, Ormožem, Dravo in obronki Slovenskih goric, ob spodnjem toku reke Pesnice. Pred prvo svetovno vojno so tod začeli pridelovati čebulo (lūk) in jo prodajali vse do Gradca, Varaždina in Čakovca. Lukarji, kot so se imenovali prebivalci Lukarije, so bili mali in srednji kmetje. Za delo so potrebovali konja in motiko. Ker je bila kakovost čebule dobra, je bila njena prodaja donosna. Po drugi svetovni vojni so se tamkajšnji kmetovalci preusmerili v pridelovanje drugih kultur (Baš 1992). Z nekaj epskega pridriha Lukarijo leta 1944 v časopisu Dom in svet opisuje France Prelog (1944, 36–37): »Vsa v soncu se kopa in bogato lesketa. Zelene njive so všite vanjo kot veliki kosi blaga. Ozke meje jih dele. Na južni strani zamolklo šumi in se lomi ob kamenje Drava. Široka in polna vode se vali in zajeda v močan život Haloz. Na severu se mirno in lenobno dvigajo Slovenske gorice. Mogočno je morala zamahniti Stvarnikova dlan, ko jih je vsejala in položila v velikem loku. Spomladi so vse rdeče, vijoličasto in rožnato se prelivajo od breskovich cvetov. Poletje jih na debelo poškropi zeleno, jesen jih odene v težke barve zrelosti. Kot velik otrok leži med Halozami in Slovenskimi goricami Lukarija. Vasi so razmetane po njej brez reda, po naključju so priletele od nekod in mrtvo zdrknile doli.«

Naslednje identificirano pokrajinsko ime je Korotan, ki je navedeno štirikrat. Po enkrat se pojavi še s pojasniloma Koroška in, najbrž pomotoma, Kranjska.

Ime Korotan je slavizirana stara slovenska oblika imena Koroška, ki je nastala bodisi po križanju srednjeveško latinskega pokrajinskega imena *Carintia* in *Carantāna*, bodisi po haploglogiji iz *Carantānia*. Navedene tvorjenke so izpeljane iz substratnega krajevnega imena *Caranta* (v 9.–10. stoletju zapisa-nega v srednjeveško latinski obliki *Charanta*), ki je označevalo območje sedanjega Krnskega gradu (Snoj 2009). Izraz Korotan torej lahko povežemo s srednjeveško slovansko plemensko tvorbo v Vzhodnih Alpah Karantania, kar je kot pozabljeno pokrajinsko ime prav tako zapisal eden od anketiranih, ali pa s pokrajinskim imenom Koroška, nikakor pa ne z imenom Kranjska, kot je navedel eden od anketirancev.

Trikrat se je med navedbami pojavilo tudi ime Kotarji, ki označuje prebivalce Breginjskega kota, kateremu so nekdanj rekli samo Kot.

Po številu navedb sledita imeni Coklarija in Markovsko. Slednjega moramo razumeti kot poimeno-vanje območja naselja Markovci in njegove okolice. Ime je predvsem etnološkega značaja, saj se tako imenuje pustna povorka s kurenti (fašenk), ki jo redno organizirajo v Markovcih (25. pustna povorka 2015).

Tudi ime Coklarija je vezano na ožjo okolico naselja, in sicer Borovnice. Tako navajajo že anketi-ranci. V literaturi so pojasnila tega imena redka. Tako je na primer v časopisu Slovenski narod dr. Josip C. Oblak (1904, 1–2) zapisal: *»Ob vhodu v ljubko dolino, skozi katero prišumlja v barje brhka rečica, tam, kjer se vzdiguje gozdnati Veliki Trebovnik na eni in se vzpenjajo rebra poraslega Srobotnika na drugi strani, oba bregova pa veže krasni, mogočni in veličastni viadukt, – leži prijazna vasica, kateri je nadel ljudski humor ime Coklarija ali Cokelburg, njene prebivalce pa krstil za coklarje. Znan vam je ta slavni most, na katerega so coklarji posebno ponosni in kojega imenujejo tudi »Suhi most«, dasi ni prav nič bolj suh nego drugi mostovi, dokler je lepo vreme; – znano vam je, da so imeli v sosedni Bistri v tisti mistični okolici ob robu temnih gozdov, tam, kjer drevi slavna voda Ljubljanica na dan, dobro rejeni meni-hi kartuzijanski svoj samostan, ki še zdaj dela Bistro znamenito, – to so bili coklarji, ker so nosili cokle, pa se je to nesrečno ime posvečenih bistriških coklarjev počasi prijelo poštenih posvetnih prebivalcev sosedne borovniške vasi, rojstnega kraja enega najslavnejših coklarjev – očeta Anžute. In tudi to je znano, da se ta Anžuta ne strinja s to teorijo o nastanku coklarskega imena in da išče izvora tej miste-rijozni besedi v domači vasi, pri sami svetnici Marjeti v altarju borovniške cerkve, ker ima na desni nogi coklo ... No, malokomu pa bo znano, da imajo coklarji prav blizu tudi svoj Pekel, kojega v kratkem otvo-ri »Slovensko planinsko društvo« ter ga napravi dostopnega tudi – necoklarjem.«*

Druga identificirana imena so navedena le po enkrat. To so Belmura, Carniola, Čufarija, Faška, Kašarija, Kočanija, Kumljansko, Močile, Morost, Slovenska marka, Slovensko Zagorje (Obsotelje) in Šafarsko. Na kratko jih predstavimo.

Ime Belmura se (tako Snój 2009) pojavi leta 1297 kot ime za sedanjo Mursko Soboto. V drugem viru (Belmura 2015) je navedeno, da je v srednjeveških virih s tem imenom označena pokrajina ob Muri (tudi Notranja Murska pokrajina). Mursko Soboto namreč do leta 1297 označujejo kot Szobota (tudi Snój 2009), od leta 1348 pa z madžarskim imenom Muraszombat (tudi Snój 2009). Ime se pojavlja tudi v povezavi z gradom v Murski Soboti, saj ga listina iz leta 1478 omenja kot *»castellum in Belmwra«* (Grad Murska Sobota 2015). Severno od Belmure sta se razprostirali pokrajina Dobrazemlja s središčem v zdajšnjem južnogradiščanskem naselju Neuhaus am Klausenbach (slovensko Dobra, madžarsko Vasdobra) in monoštrska cistercijska opatija. Ta je imela do 13. stoletja jurisdikcijo tudi nad Dobrozemljo. Ime Belmura se pojavlja tudi v cerkveni organizaciji. Med letoma 1094 in 1176 je Belmuro nadzoroval zagrebški škof, ker so bili njeni prebivalci Slovani, pozneje pa je spadala pod škofijo v Gjuru (Győr). Gjurski škof je na tem območju ustanovil dekanijo, ki jo je imenoval Slovenska okroglina, medtem ko so prebivalci do 15. stoletja uporabljali ime Belmura (Belmura 2015). Na podlagi tega lahko sklepamo, da se je ime uporabljalo za širše ozemlje, ki bistveno presega okvir naselja.

Ime Carniola se v virih v takšni obliki pojavi že leta 670, in sicer za poznejšo Kranjsko (Snój 2009), lahko pa tudi za zgodnjersrednjeveško slovansko politično tvorbo na območju sedanje osrednje Slovenije (Štih 1996).

Čufarija je ljudsko poimenovanje Cerknice z okolico. Med ljudmi kroži vedenje, da izhaja iz nemškega »zu fahren« v pomenu 'nekam peljati' (Čufarija 2015). Sorodno poimenovalno motivacijo navaja tudi Mihevc s sodelavci (1999). Ime naj bi se nanašalo na furmane, ki so živeli na Uncu in v Planini ter pod notranjskimi klanci ponujali živino za pripreganje čez strme klanca. Posmehljivo pokrajinsko ime naj bi obsegalo okolico Cerknice, Loško dolino in Babno polje (Mihevc s sodelavci 1999). Ime se je zaradi sorodne govorice razširilo tudi na Cerkničane in Rakovčane (prebivalce Rakeka). Vir (Čufarija 2015) pa v zgodbi o Čufariji navaja tudi Torbarijo; s tem imenom naj bi označevali Postojno z okolico. Ime naj bi izhajalo iz legende o nastanku Postojnske jame, ki naj bi jo izkopal zmaj. Ta je prebivalcem povzročal težave, zato so ga ugonobili, odrli in iz njegove kože naredili torbe.

O imenu Faška v preučeni literaturi ni podatkov. Po izvoru anketiranca, ki biva v Borovnici in je poleg tega imena zapisal še imeni Bloško in Kočanija, lahko sklepamo, da pokrajinsko ime Faška izhaja iz tega dela Slovenije.

Kašarija je ime za območje Žirovnice in okoliških vasi. Med domačini je zelo uveljavljeno in hkrati ostro zamejeno s sosednjo Puntarijo, ki je anketiranci sicer niso navedli, a jo v tem kontekstu vsekakor moramo omeniti. Ime Kašarija naj bi izhajalo iz nekdanj razširjenega pridelovanja kaše na tamkajšnjem območju. Zanimivo pa je, da je to ime našlo svoje mesto v članku Jonathana Knotta *The Hearth of Slovenia* (Knott 2012), kjer omenja, da je Prešernova rojstna vas Vrba ena v gručni vasi v Kašariji.

Ime Puntarija naj bi imelo zaničevalni značaj. Po zgraditvi Cesarske ceste leta 1734, ki je imela močan gospodarski učinek na razvoj Dežele, se je močno povečal dotok denarja. Prebivalci Smokuča so se namreč začeli ukvarjati s furmanstvom in si tako finančno precej opomogli. Dotok denarja je omogočil izgradnjo nove cerkve na Breznici, čemur so se Smokučani uprli, zato se je jugovzhodnega dela Kašarije oprijelo ime Puntarija (Jarc 2004).

Ime Kočanija je drugo ime za razširjeni del doline Notranjske Reke, imenovan Podgora, jugovzhodno od Ilirske Bistrice (Kočanija 2015).

Ime Kumljansko (v starejših virih tudi Komljansko) označuje kraški svet v okolici Kuma, na stičišču predalpskega in dinarskega sveta. Za pokrajino je značilen osameli kras. Osrednji del Kumljanskega je vas Dobovec (Šintler 2011; Komljansko 2015). Iz starejših virov lahko sklepamo, da je ime Komljansko obsegalo večje območje. V časopisu Delavska politika iz leta 1936 lahko preberemo novico iz Zagorja ob Savi: »*Da se poznamo! Na shodu v soboto, dne 25. aprila se je zglasil k besedi človek, ki ga zagorski rudarji ne poznajo. Zato je povedal, da se piše tako in tako, da je član razsodišča i. t. d. Povedal pa ni, kakšne obračune imajo z njim strokovna organizacija, funkcionarji in delavski zaupniki v Trbovljah. Ako bi rudarji v Zagorju to vedeli, bi mu menda pot na komljansko bila precej vroča, ker tudi zagorski rudarji obsojajo ljudi take sorte.*« (Zagorje ob Savi 1936, 4). Komljansko je omenjeno tudi v podlistku časopisa Delavska politika (1934, 2): »*Tudi njim samim je že postala zemlja samo še postranski vir življenja, glavni jim je postal rudnik, in bi bili morda celo nezadovoljni, če bi jih hoteli preseliti kam na Turje ali na Komljansko, kjer bi se morali preživljati zopet izključno od grunta.*« Pozneje rabo imena Kumljansko zasledimo v članku Borisa Golca (1989), kjer razpravlja o otrocih, ki so jih iz Ljubljane in Trsta kot sirote poslali v naselja na vznožju Kuma.

Močile so ime več krajev v Sloveniji in tudi pokrajinsko ime. Občnoimenski pojem močile pomeni mlaka, močvirje, razmočen kraj (Snoj 2009). Kot tako se lahko pojavlja tudi v vlogi ledinskega imena.

Ime Morost (iz nem. *Der Morast* v pomenu 'močvirje, barje') se v zgodovinskih virih uporablja za poimenovanje Ljubljanskega barja. Tudi kot občno ime je sopomenka za barje (Slovenski pravopis 2001).

Slovenska marka je bila del srednjeveške Kranjske. Ime je prvič izpričano v 13. stoletju skupaj s Kranjsko (*Carniola et Marchia Slavonica que vulgo Windismarch dicitur*) (Štih 1997). Slovenska marka torej spada med zgodovinske pokrajine na območju Slovenije, ki pa se med ljudmi ni tako močno zakoreninilo kot imena nekaterih drugih zgodovinskih pokrajin.

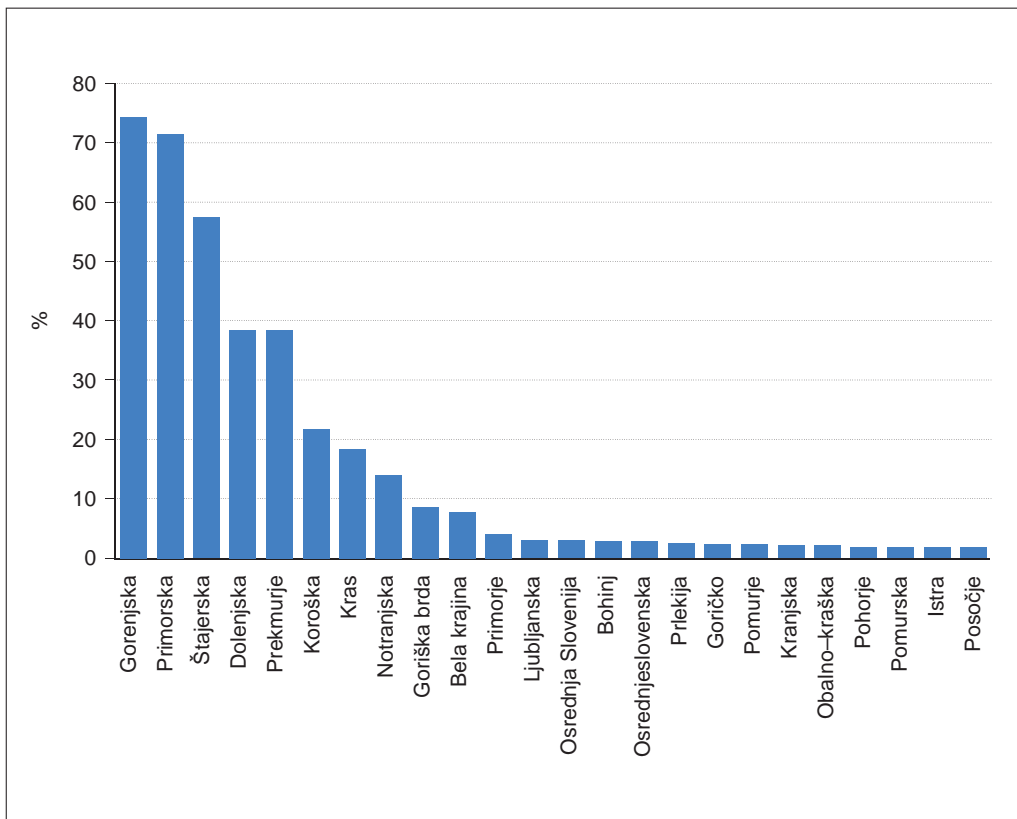
Na koncu tega pregleda omenimo še dvoje imen. Najprej Slovensko Zagorje, ki je po mnenju enega od anketirancev drugo ime za Obsotelje in kot tako dostikrat zanemarjeno. Ime Šafarsko pa označuje

kraj v vzhodni Sloveniji, v Občini Razkrižje. V kolikor ga razumemo kot pokrajinsko ime, lahko rečemo, da je z njim poimenovana okolica istoimenskega naselja.

Zadnjega imena, Gebarsko, anketiranci niso navedli kot odgovor na vprašanje o pozabljenih imenih, pač pa v enem od vprašanj v nadaljevanju ankete. Ime naj bi opisovalo pokrajino ob reki Kolpi, med Osilnico ter Čabarjem in Gerovim na sosednjem Hrvaškem (Gregorič 2014; Gebarsko 2015). Beseda *gebar* (*gehbar*) v pomenu *človek, po kateremu lahko hodiš (tlačan)*, naj bi bila kočevskega izvora. Poimenovano območje so namreč kolonizirali Kočevski Nemci, na kar kažejo tudi nekateri tamkajšnji priimki (Gebarsko 2015).

3.4.5 V TUJINI PREPOZNAVNA POKRAJINSKA IMENA

Na vprašanje o imenih slovenskih pokrajin, ki naj bi bila najbolj prepoznana v tujini, je odgovorilo 611 anketirancev, 24 pa jih nanj ni odgovorilo. Anketiranci so zapisali 137 različnih navedb (pri tem moramo upoštevati, da jih je bilo nekaj združenih v možnost »drugo«, saj niso bila zemljepisna imena). Med navedenimi je 32 imen, ki jih ne moremo obravnavati kot pokrajinska imena. Med njimi je največ imen naselij, predvsem takih, ki so turistično pomembna; Ljubljana se pojavlja 20-krat, Bled 24-krat. Poleg navedb krajev so anketiranci zapisali tudi nekatere turistične znamenitosti, na primer Škocjanske jame, Postojnsko jamo, Triglavski narodni park, imena rek (na primer Soča) in celo nekatere občne pojme, na primer zaliv in morje. Med odgovori so se znašla tudi imena tujih držav in mest, na primer Hrvaška, Rim.

Slika 59: Slovenska pokrajinska imena, ki so po mnenju anketirancev najbolj prepoznavna v tujini.

Če se osredinimo le na identificirana pokrajinska imena, je največ anketirancev kot v tujini najbolj prepoznavno ime navedlo Gorenjska, ki mu sledita Primorska in Štajerska. Slabih 40 % jih meni, da med najbolj prepoznavna imena spadata tudi Dolenjska in Prekmurje, okrog 20 % pa, da sta takšni imeni Koroška in Kras. Preostala, manjkraj navedena imena so navedena v grafikonu (slika 59). Za uvrstitev v grafikon jih je moralo navesti vsaj dva odstotka anketiranih.

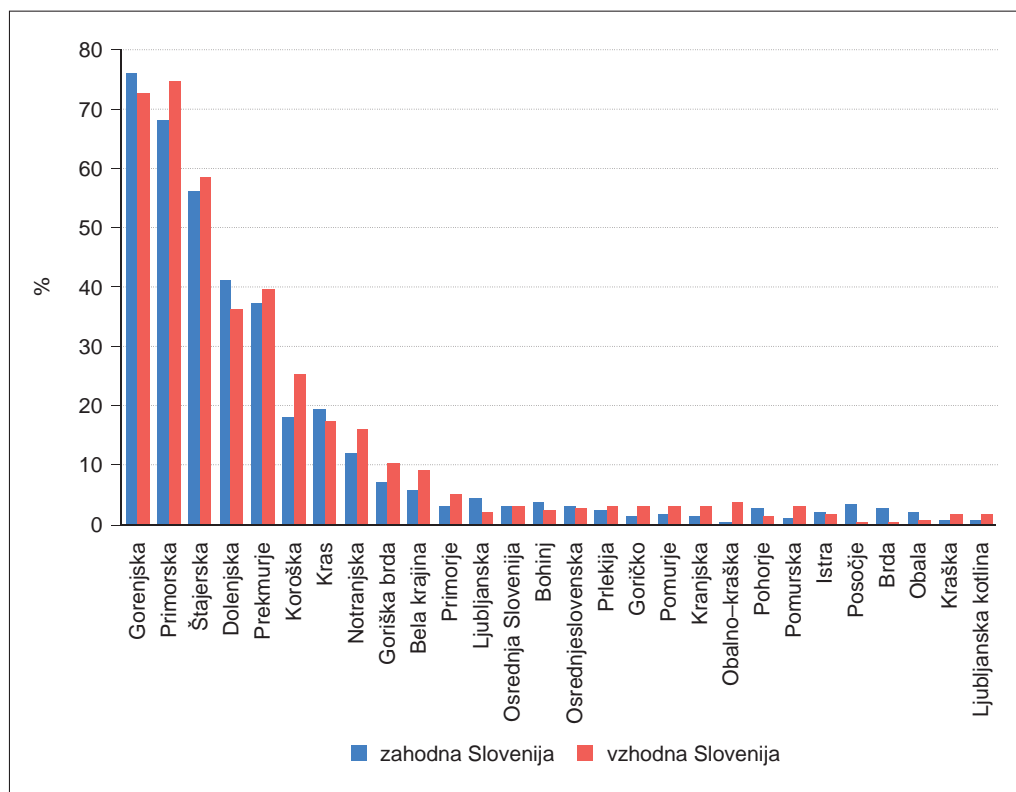
Če ugotavljamo delež navedenih pokrajinskih imen glede na območje bivanja anketirancev in postavimo mejo na dveh odstotkih, dobimo 28 ustreznih imen (slika 60). Zanimivo je, da se je pri nekaterih imenih več anketirancev odločilo za določeno ime, čeprav biva v nasprotnem delu Slovenije. Takšni primeri so Primorska, Notranjska, Bela krajina in še nekatera.

Anketiranci so pri pokrajinskih imenih pogosto dopisovali turistične znamenitosti in druge prepoznavne prvine; tako na primer pri Gorenjski omenjajo Avsenike, Bled, Kranj, pri Notranjski Postojnsko jamo, Rakov Škocjan, pri Obali Piran in Portorož, pri Štajerski pa Pohorje in Maribor.

3.4.5.1 Metodologija ugotavljanja eksonimizacije

Pri obravnavi prepoznavnosti slovenskih pokrajinskih imen v tujini se dotaknimo še fenomena njihove eksonimizacije.

Eksonimi so zemljepisna imena v določenem jeziku za geografski pojav zunaj območja, kjer ima ta jezik status uradnega jezika, in se razlikuje od imena v uradnem jeziku ali uradnih jezikih območja, kjer

Slika 60: Slovenska pokrajinska imena, ki so po mnenju anketirancev najbolj prepoznavna v tujini, glede na njihovo območje bivanja.

je ta objekt ali pojav zastopan. Ime geografskega pojava v enem od jezikov, kjer je ta pojav zastopan, je endonim (Kladnik 2007; 2009; Kladnik s sodelavci 2013). Za zahtevnejšo raziskavo eksonimov je treba preučiti različne atlase in zemljevide v nacionalnem/ih jeziku/ih, izdane v daljšem časovnem nizu. Le tako lahko dobimo celosten vpogled v potencialni nabor eksonimov za slovensko ozemlje. Pri tovrstnih raziskavah so zelo dobrodošli tudi sezname eksonimov v posameznem jeziku (npr. Kladnik s sodelavci 2013), iz katerih lahko črpamo tuja zemljepisna imena za obravnavano ozemlje. Takšni sezname so redki, saj je njihova izdelava zahtevno in dolgotrajno opravilo. Poleg seznama slovenskih eksonimov so takšni sezname narejeni na primer še za poljske (Rudnicki s sodelavci 2010), češke (Beránek s sodelavci 2006) in finske eksonime (Hakulinen in Paikkala 2012).

V sodobnem času so zbirke zemljepisnih imen dostopne tudi na svetovnem spletu. Glavna težava večine od njih je, da niso dovolj natančno strokovno pregledane, zato obstaja verjetnost napačnih vnosov imen. Primer spletne zbirke zemljepisnih imen, iz katere lahko črpamo podatke o eksonimih, je objavljen na naslovu <http://www.geonames.org/>. Druga takšna podatkovna baza je spletna enciklopedija Wikipedija, ki je objavljena v številnih jezikovnih različicah. Ko v jeziku izbranega endonima vnesemo iztočnico, lahko preverimo njene tujejezične ustreznice.

Wikipedija je v zadnjih nekaj letih postala najbolj široko uporabljan in tudi čedalje bolj citiran vir s stotinami milijonov poizvedovanj mesečno. Skupno število njenih geselskih iztočnic presega 30 milijonov, ki jih je v 285 jezikih zapisalo okrog 77.000 avtorjev (podatki veljajo za leto 2015). Z Wikipedijo smo v kratkem času dobili bogat in lahko dostopen vir informacij, ki na nekaterih področjih dosega raven najuglednejših svetovnih enciklopedij. Številne v zadnjih letih opravljene raziskave so pokazale, da je Wikipedija v primerjavi z uglednimi tiskanimi enciklopedijami na mnogih področjih povsem enakovredna, v nekaterih vidikih pa jih celo presega, na primer v hitrem ažuriranju informacij, večjezičnosti, možnosti uvajanja novih gesel (Giles 2005; Elia 2009; Flanagin in Metzger 2011 v Natek 2013). Vendar ima poleg omenjenih dobrih lastnosti tudi precejšnje pomanjkljivosti. Prva težava je lahko neobjektivnost in pristranskost pri izbiri iztočnic, saj je nabor prevečkrat nenačrten in slučajen. Težava so tudi velike razlike v številu, obsegu in kakovosti obravnavanih iztočnic v različnih jezikovnih različicah, pa tudi med samimi obravnavanimi področji, njen poseben problem, ki zaznamuje Wikipedijo kot odprt sistem, pa je vandalizem (Natek 2013).

Obe bazi, Geonames in Wikipedija, nam kljub verjetnosti napak omogočata dokaj hitro zbrati želela zemljepisna imena in na podlagi njihovega nabora izvesti nadaljnje analize.

Obe bazi smo uporabili tudi za analizo eksonimov pokrajinskih imen, ki so po mnenju vsaj dveh odstotkov anketirancev najbolj prepoznavna v tujini. Stopnjo eksonimizacije smo opredelili kot razmerje med številom eksonimov izbranega imena in maksimalnim številom jezikovnih različic vseh izbranih imen v skupini. Za statistično primerjavo stopnje eksonimizacije imen smo na novo vpeljali indeks stopnje eksonimizacije (ϵ). Izračunamo ga tako, da v imenovalce vnesemo število vseh jezikov, v katerih se pojavljajo eksonimi izbranega tipa (v našem primeru pokrajin) ($\sum j_{max}$), v števec pa število jezikov posameznega eksonima (j_n). Formula se torej glasi:

$$\epsilon = \frac{j_n}{\sum j_{max}} .$$

Vrednosti indeksa se gibljejo med 0 in 1, pri čemer 0 pomeni, da za izbrano ime ni nobenega eksonima, 1 pa, da zanj obstajajo eksonimi v vseh jezikih znotraj skupine. Analizirali smo le eksonime, zapisane v latiničnih pisavah (skupaj 34 različnih jezikov).

V izbor preučevanja stopnje eksonimizacije smo uvrstili le tista pokrajinska imena, za katere smo predpostavili, da bi njihova imena utegnila imeti tudi eksonimske različice. Izbrali smo torej pokrajinska imena, ki so mnenju vsaj dveh odstotkov anketiranih v tujini najbolj prepoznavna. To so Gorenjska, Primorska, Štajerska, Dolenjska, Prekmurje, Koroška, Kras, Notranjska, Goriška brda, Bela krajina, Primorje, Ljubljanska, Osrednja Slovenija, Bohinj, Osrednjeslovenska, Prelekija, Goričko, Pomurje, Kranjska, Obalno-kraška, Pohorje, Pomurska, Istra in Posočje.

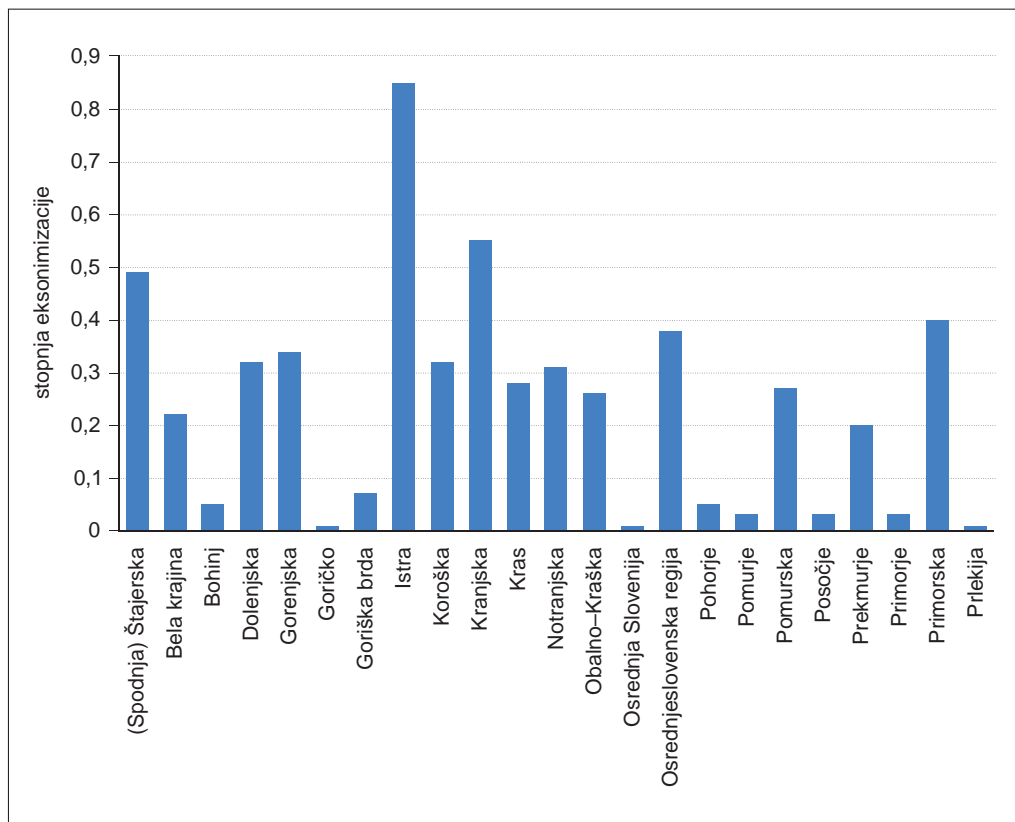

3.4.5.2 Rezultati

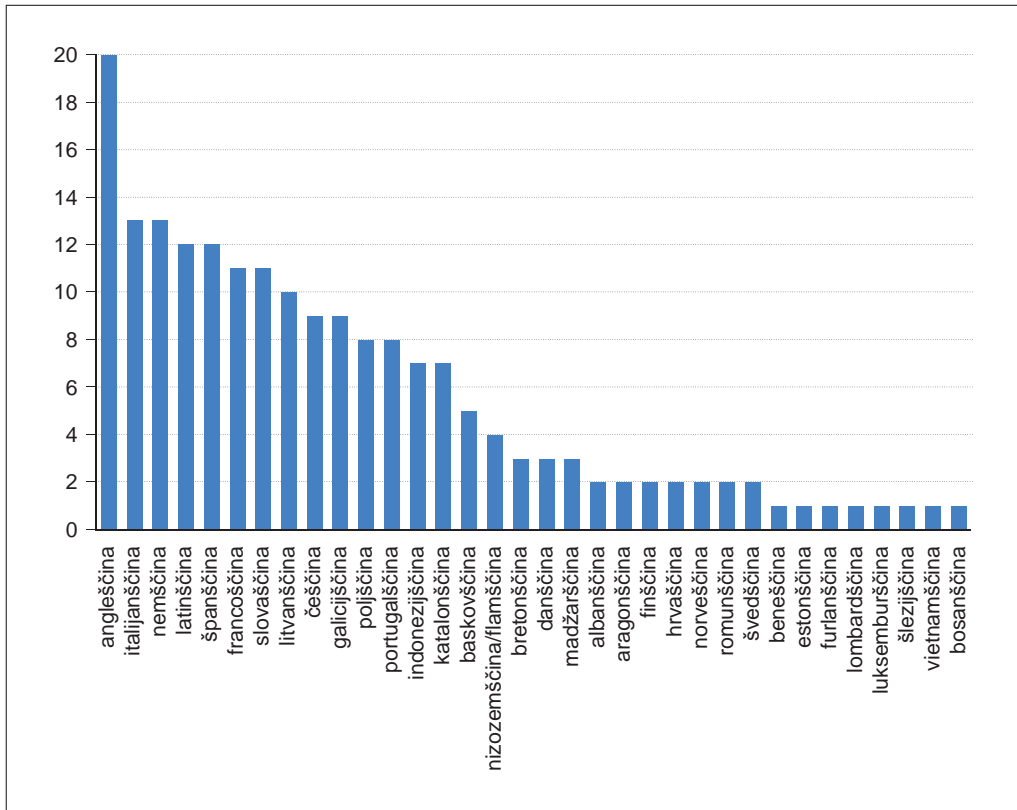
Najvišjo stopnjo eksonimizacije med izbranimi imeni dosega Istra (slika 61). Večina nekdanje tako poimenovane dežele je zdaj na ozemlju Republike Hrvaške. Hrvaška Istra je tudi v evropskem merilu pomembna turistična regija. Čeprav je tudi to lahko eden od vzrokov za visoko stopnjo eksonimizacije tega imena, se zdi pomembnejši zgodovinski vidik, saj je bila Istra pomembna pokrajina že v antiki, pozneje pa je postala strateško pomembno ozemlje, ki je razmejevalo Beneško republiko in Avstrijo.

Med ostalimi deželnimi imeni izstopa Kranjska, kar ni presenetljivo, saj je bila osrednji del slovenskega etničnega ozemlja. Sledijo mu Štajerska, Primorska, Gorenjska, Notranjska in Dolenjska. Med imeni regij smo največ eksonimskih različic identificirali za Osrednjeslovensko regijo. Razlogi so verjetno njena velikost in pomembnost ter ime, ki vsebuje obči pojem, tega pa mnogi prevajajo. Med preostalimi imeni dosega visoko stopnjo eksonimizacije pokrajinsko ime Kras, ki je pomembno predvsem z vidika obravnave temeljnih reliefnih značilnosti pokrajine, saj so bile te na Krasu prvokrat znanstveno raziskane, pozneje pa se je prav zaradi njih to ime preneslo v mednarodno znanstveno terminologijo.

Če primerjamo število pokrajinskih eksonimov po posameznih jezikih (slika 62), lahko ugotovimo, da jih je še največ v angleščini. Angleščina prevladuje predvsem na račun določnega člana, ki naj bi ga po mnenju nekaterih avtorjev oziroma prevajalcev (na primer Klinar 1994) morali pisati pred pokrajinskimi imeni. Sledita nemščina in italijanščina, kar zaradi zgodovinskih okoliščin oziroma povezanosti njihovih govorcev s slovenskim ozemljem ni presenetljivo. Pomemben je tudi vpliv rabe obeh jezikov (pa tudi

Slika 61: Stopnja eksonimizacije izbranih slovenskih pokrajinskih imen.

Slika 62: Število eksonimov slovenskih pokrajin v posameznih jezikih.

latinščine, ki je po številu eksonimov enaka španščini in skupaj z njo na četrtem do petem mestu) v cerkvenoupravnih opravilih, saj je bilo ozemlje Republike Slovenije do ustanovitve Ljubljanske nadškofije pod jurisdikcijo škofij na ozemljih sedanjih Avstrije in Italije. V okviru slovanskih jezikov je največ eksonimov slovenskih pokrajin identificiranih v slovaščini in češčini.

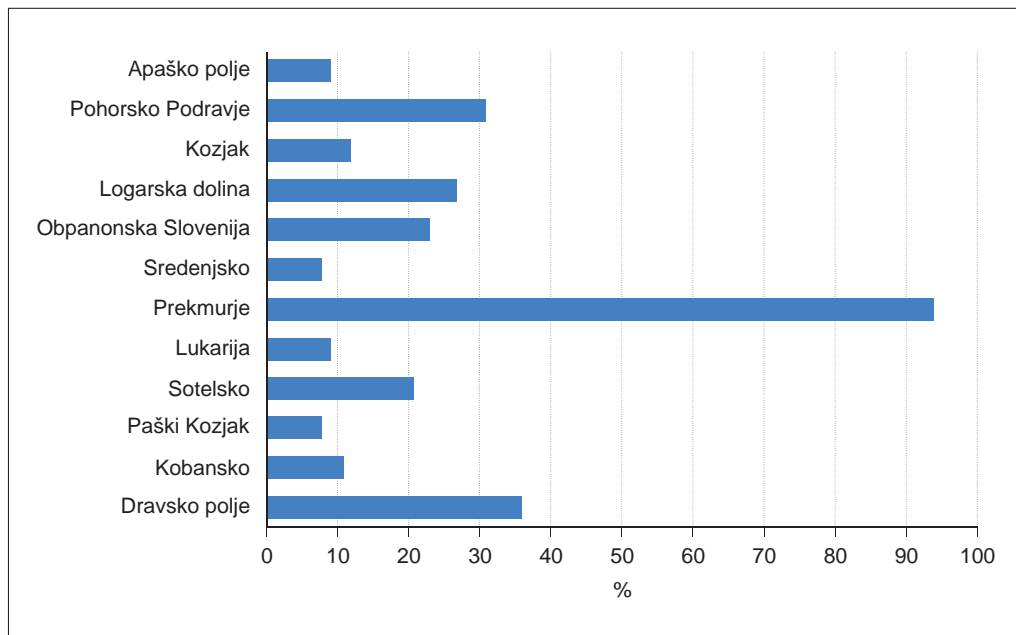
Sorodno raziskavo sta opravila Geršič in Kladnik (2015), kjer sta analizirala eksonimizacijo različnih tipov zemljepisnih imen. Imena pokrajin in zgodovinskih dežel sta obravnavala ločeno in ugotovila, da so prav imena pokrajin tista, ki se pojavljajo v največ različnih jezikih.

3.4.6 RAZUMEVANJE POJMA »POKRAJINSKO IME«

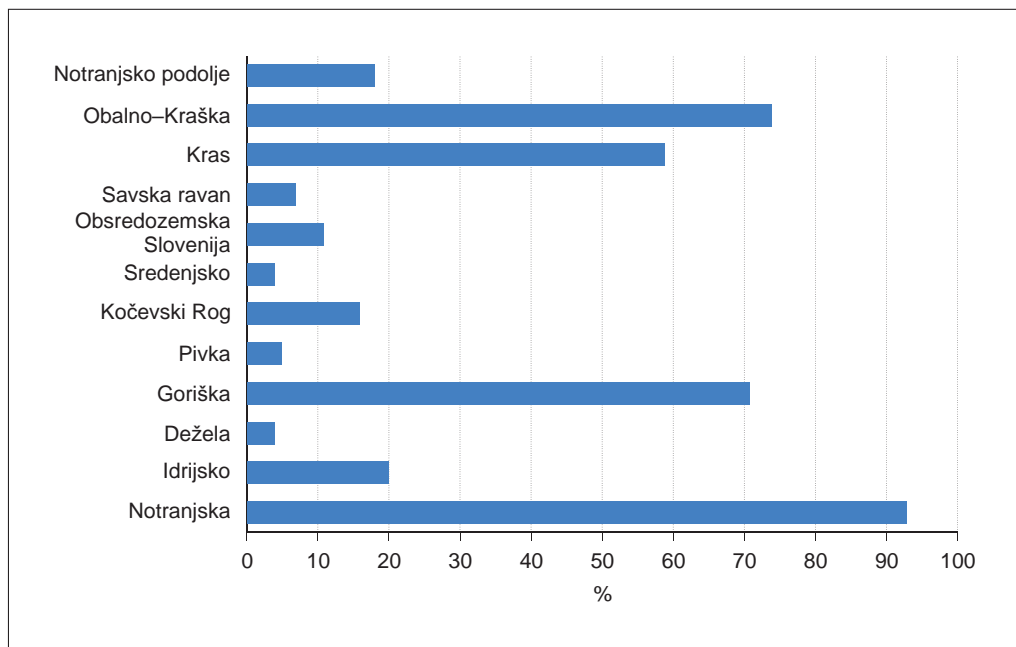
V anketi smo skušali preveriti tudi, katera imena, ki smo jih skladno z definicijo opredelili kot pokrajinska, kot taka razumejo tudi anketiranci. Zato smo za anketirance iz vzhodnega in zahodnega dela Slovenije pripravili različni nabor pokrajinskih imen, tako da je bila večina izbranih pokrajinskih imen iz nasprotni polovice države, eno ime pa je bilo skupno vsem. Anketiranci so lahko izbrali poljubno število odgovorov.

Na vprašanje anketirancem iz zahodnega dela Slovenije smo prejeli 300 odgovorov, devet jih na to anketno vprašanje ni odgovorilo.

Tako rekoč plebiscitarna večina anketirancev je kot pokrajinsko ime označila Prekmurje (slika 63). Ostala imena je kot pokrajinska prepoznalo manj kot 40 % anketirancev. Med 20 in 40 % jih kot takšna

Slika 63: Delež anketirancev iz zahodnega dela Slovenije, ki določeno ime dojemajo kot pokrajinsko.

Slika 64: Delež anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije, ki določeno ime dojemajo kot pokrajinsko.

opredeljuje Dravsko polje, Sotelsko, Obpanonsko Slovenijo, Logarsko dolino in Pohorsko Podravje. Preostala imena so dobila manj kot 20-odstotno podporo. Spet se je pokazala močna deželna zavest, medtem ko anketiranci vzpetega sveta očitno ne dojemajo kot pokrajino. Zelo malo jih je kot pokrajinski imeni označilo Sredensko ter Lukarijo, vendar so slednje, kot smo videli v podpoglavju 3.4.4, nekateri navedli kot pozabljeno pokrajinsko ime. Med zgodovinska pokrajinska imena bi lahko uvrstili tudi ime Sredensko.

Iz vzhodnega dela Slovenije je na zastavljeno vprašanje odgovorilo 323 anketirancev, trije pa nanj niso odgovorili.

Tudi v tem primeru je bilo v ospredju ime Notranjska (slika 64), povezano z nekdanjo avstrijsko upravno delitvijo. Za razliko od anketirancev iz zahodnega dela Slovenije so med »vzhodnjaki« šče tri imena, ki jih je kot pokrajinska označilo več kot polovica od tistih, ki so odgovorili na zastavljeno vprašanje. To so Goriška, Obalno-kraška in Kras. Goriško smemo na nek način označiti kot zgodovinsko deželo, medtem ko je večina očitno kot pokrajinsko ime prepoznala tudi poimenovanje ene od regij. Kras kot pokrajinsko ime je veliko anketirancev prepoznalo, ker velja za eno najbolj tipičnih slovenskih pokrajin, pri čemer se njegovo ime pojavlja že na najstarejših zemljevidih slovenskega ozemlja. Ostala navedena imena jih je kot pokrajinska označilo manj kot 20 %. Najmanj jih kot pokrajinska dojema imena Dežela, Pivka in Sredensko.

3.4.7 VLOGA POKRAJINSKIH IMEN V TRŽENJU

Pokrajinska imena se ne uporabljajo le za identifikacijo določenega območja, pač pa se pojavljajo tudi v blagovnih znamkah in imenih podjetij.

3.4.7.1 Teoretska izhodišča

Blagovne znamke so del celovite tržne ponudbe, saj ob primerni zasnovi zagotavljajo prepoznavnost območja, izdelka ali storitve ter krepijo njihovo pozitivno podobo pri uporabnikih (Geršič in Nared 2014). *»Blagovna znamka je zbir pričakovanj, spominov, zgodb in odnosov, ki uporabnika prepričajo, da da prednost enemu izdelku ali storitvi pred drugim. Ko uporabnik (najsí bo to poslovni partner, kupec, volivec ali donator) ne plača več, ne izbere ali ne promovira izdelka, takrat za uporabnika blagovna znamka nima vrednosti.«* (Ime podjetja 2015).

Blagovna znamka je glede na zgornji zapis proizvod, storitev ali koncept, ki ga javnost razlikuje od drugih proizvodov, storitev in konceptov, kar njenim lastnikom omogoča lažje predstavljanje in trženje (Parcanschi 2010). Blagovne znamke pri potrošnikih vzbujajo različne asociacije, tako da se v določenem času med potrošnikom in blagovno znamko lahko razvije trden čustveni odnos. Potrošniki jih dojemajo kot nosilce neke vrednosti, zato jim je ob predpostavki pozitivnih asociacij zagotovljen tržni uspeh (Pucelj 2013).

Blagovna znamka spada med znake razlikovanja, ki so zavarovani skladno s konvencijskim pravom in kot pravna kategorija spada v vsebinski okvir intelektualne lastnine (Puharič 2001). Blagovna znamka je ponudba znanega izvora.

Ime blagovne znamke ima v zavesti ljudi številne asociacije, ki tvorijo njeno podobo (Kotler 2004). Asociacije so opredeljene kot nekaj, kar je v spominu porabnika povezano z blagovno znamko. Poleg samega obstoja asociacije vsebujejo tudi raven moči. Povezava z blagovno znamko je namreč tem močnejša, čim večje je število izkušenj in čim večja je odprtost uporabnikov za komunikacijo. Prav tako so asociacije močnejše, kadar so podprte z mrežo drugih povezav, kar označuje pojem asociacijsko vozlišče (Aaker 1991 v Hrstelj 2010). Asociacijsko vozlišče blagovne znamke pomeni, da ime v zavesti porabnika povzroči številne asociacije, te pa nadalje povzročajo še več asociativnih zvez. Asociacije lahko odsevajo posamezne značilnosti blagovne znamke. Obstaja veliko načinov, kako asociacije, povezane z določeno blagovno znamko, ustvarjajo pomembno vrednost tako za kupca oziroma uporabnika kot za podjetje (Chen 2001 v Hrstelj 2010).

Najznačilnejša spretnost trženjskih strokovnjakov je njihova sposobnost, da oblikujejo, ohranijo, zaščitijo in krepijo blagovno znamko, ki je opredeljena kot umetnost in temelj trženja. Zveza ameriških tržnikov (*American Marketing Association*) opredeljuje blagovno znamko kot ime, izraz, znak, simbol, obliko ali njihovo kombinacijo, namenjeno prepoznavanju pridelkov, izdelkov ali storitev in njihovo razlikovanje od konkurenčnih. Tržni strokovnjaki ugotavljajo, da je blagovna znamka kompleksen simbol, ki lahko sporoča do šest pomenskih ravni: lastnosti, koristi, vrednote, kulturo, osebnost in uporabnika (Kotler 2004).

Pri blagovnih znamkah ne gre le za zunanjo podobo, pač pa tudi za vsebine, ki so očem na prvi pogled skrite. Večplastnost blagovne znamke lahko primerjamo z ledeno goro. Vidni del predstavlja logotip in ime, skriti, nevidni del pa vrednote, razum in kulturo (De Chernatony 2002 v Kuštor 2008).

Razvoj identitete blagovne znamke zahteva dodatne odločitve o imenu, logotipu, barvah, sloganu in simbolih blagovne znamke. Označevanje pridelkov, izdelkov in storitev z blagovno znamko sproža številne izzive. Ključne so odločitve o blagovni znamki sami (nastopanje na trgu z blagovno znamko ali brez), pokroviteljstvu, imenu, strategiji in njenem pozicioniranju (Kotler 2004).

Čeprav je večina blagovnih znamk povezanih z vsakdanjo potrošnjo, imajo lahko pomembno simbolno vrednost tudi pokrajine, mesta, posamezne stavbe. Razvil se je pojem teritorialne blagovne znamke, ki jo lahko razumemo kot produkt *destinacijskega managementa*. Definicij pojma destinacijski management je več. Splošno sprejeto mnenje je, da gre za kompleksno upravljanje turizma na geografsko zaokroženem območju, kjer je turizem pomembna gospodarska panoga (Brezovec 2004). Destinacija mora biti urejena kot strateška poslovna enota. Le če je vodena profesionalno, je lahko samostojna in kakovostna blagovna znamka. Z destinacijo moramo povezati nadregionalne znamenitosti, posebne kmetijske proizvode in podobno (Ovsenik 2003). Funkcije destinacijskega managementa obsegajo načrtovanje, razvoj, ohranjanje, trženje in poslovanje. Med glavnimi cilji izpostavljam varstvo okolja, trajnostni razvoj, dobičkonosnost, standarde kakovosti. Da bi se izognili navzkrižjem med temi cilji, so nujni jasna vizija, vključenost deležnikov ter njihovo usklajeno delovanje pri upravljanju določene destinacije, s ciljem celovitega razvoja turizma. Deležniki so lahko vključeni v javno ali zasebno organizacijo, katere glavna namena sta vodenje in usklajevanje (Brezovec 2004).

Sue Warren za učinkovit destinacijski management izpostavlja pomen blagovne znamke in njenih šestih dimenzij. To so ljudje (prebivalstvo destinacije), ikone (vizualna privlačnost destinacije), podjetniki (ponudniki turističnih storitev), individualnost ponudbe, njena pristnost in odkritja (nove destinacije in zgodbe) (Brezovec 2004). Posameznim pokrajinam se skuša dvigniti prepoznavnost tudi s certificiranjem, pri čemer pokrajine (*landscapes*) postajajo tržno prepoznavne pokrajine (*brandsapes*), zato se pri certificiranju v anglosaksonskem jezikovnem okolju in mednarodni komunikaciji pogosto uporablja izraz »*brandscaping*«. Podobno velja za mesta, kjer si na primer Pariza ne moremo predstavljati brez Eifflovega stolpa, Londona brez Big Bena, New Yorka brez Kipa svobode, Sydneyja brez vpadljive stavbe opere ... (Robinson 2008). Tudi v veliki večini slovenskih pokrajin bi zagotovo lahko našli določene simbole, ki jih na različnih ravneh (krajevni, regionalni, državni) na nek način zaznamujejo in navzven delajo prepoznavne.

Pri zasnovi blagovnih znamk je treba upoštevati določena priporočila. Najprej se moramo osrediniti na to, kar dela območje drugačno, kakšna je njegova ponudba, zakaj je ta takšna in kako jo je mogoče predstaviti. Zamisel je lahko tudi povezovalni člen med različnimi aktivnostmi. V idealnih razmerah ponazarja vse, kar območje nudi, storitve za stranke, oglaševanje, spletno stran, celostno podobo ... Da bi se vse to doseglo, mora ideja izražati stališča, ponudbo, razlike nasproti ostalim, prednosti, istovetnost ali identiteto območja, trenutne in prihodnje želje biskovalcev in strank, njihove navade in želje, pa tudi morebitne tržne niše. Ustrezni odgovori na te izzive omogočijo »*branding*«, to je oblikovanje blagovne znamke, vključno z njenim oglaševanjem, dogodki, partnerstvi, izobraževanjem zaposlenih in tako naprej (The power of branding 2013).

Sledi vizija razvoja, upravljanja in trženja, ki je nujna za ustvarjanje blagovne znamke. Oblikovanje vizije za določeno območje predstavlja razmislek o prihodnosti, kaj želi območje doseči, ter, kako je

treba pristopiti k trženju ali preobrazbi vpletenih sektorjev. Dobro izdelana vizija pripomore k hitrejšemu razreševanju praktičnih izzivov in doslednejši uresničitvi razvojne strategije. Zlasti pomembno je, da se z vizijo poenotijo vsi ključni deležniki.

Najpogostejše vrednote, ki odsevajo usmeritev nekega območja, so kakovost, odprtost, inovativnost, odgovornost, poštenost, spoštovanje posameznika, pooblaščenost, strast, prilagodljivost, timsko delo in ponos. Zavedati se moramo, da je vrednote težko ponazoriti in predstaviti. Odkrito oglaševanje lahko daje vtis neodkritosti in lažnosti, neoglaševanje pa ima lahko za posledico nepoznavanje temeljnih značilnosti določenega območja oziroma tega, kar to predstavlja. Identiteta je odvisna od tega, kako so zamisli, vizije in vrednote predstavljene javnosti. Ko pride do posredovanja blagovne znamke javnosti, je smiselno upoštevati naslednje vidike (The power of branding 2013):

- Pripovedovanje zgodbe: to je uveljavljena tehnika, ko z zgodbo predstavimo celostno podobo, podlage za sporočila, prospekte in podobno.
- Verodostojnost: ponudba, ki jo z blagovno znamko predstavljamo, mora biti verodostojna.
- Razločevanje: pomemben del ustvarjanja blagovnih znamk je ravno prizadevanje, kako se ob prizadevanju po prepoznavnosti razlikovati od konkurentov; uspeh na tem področju lahko pomeni veliko prednost.
- Sodelovanje z deležniki: k boljši prepoznavnosti lahko pripomore tudi sodelovanje z deležniki, ki bodo ob prepričljivi komunikaciji prislunhili sporočilu.
- Osredotočenje na lastni portfelj: razmisliti je treba, kaj ponujati, čeprav bi to pomenilo spremembo notranje organiziranosti.
- Skupna znamka ali več različnih znamk: kadar je ponudba storitev široka, je treba razmisliti, ali je za predstavitev primernejša ena sama krovna znamka ali je za vsak sklop storitev smiselno razviti svojo blagovno znamko.
- Pokroviteljstvo nad znamko: način, ko lahko nova blagovna znamka izkoristi prednosti, ki ji jih prinaša povezanost z že uveljavljeno znamko.
- Poživitev znamke: blagovno znamko je treba posodabljati ter prilagajati novim zahtevam in težnjam.
- Poimenovanje: pomembno je tako z vidika podajanja kot identitete znamke in je ključna prvina trženja. Prav ime je lahko sredstvo za razlikovanje od konkurence in izkaz celovite tržne strategije.

3.4.7.2 Blagovne znamke v Evropski uniji in Sloveniji

Na nacionalni ravni obstajajo tri vrste zaščite blagovnih znamk, v katerih odseva pokrajinska identiteta (geografsko poreklo). Posamezna vrsta nacionalne zaščite ima njej sorodno zaščito tudi na evropski ravni (slika 65). Do razlike prihaja le pri imenovanju in pripadajočih simbolih, vsebina pa ostaja enaka. Proizvajalci, ki želijo določen produkt zaščititi, morajo to storiti najprej na nacionalni ravni, potem pa še pri Evropski komisiji (Slovenski zaščiteni ... 2015).

Znotraj geografskega poimenovanja razlikujemo geografsko poreklo in geografsko označbo. Geografsko poreklo je na evropski ravni ekvivalent zaščiteni označbi porekla (*Protected designation of origin*), geografska označba pa zaščiteni geografski označbi (*Protected geographical indication*). Tretja vrsta zaščite na nacionalni ravni je tradicionalni ugled, ki se na evropski ravni imenuje zajamčena tradicionalna posebnost (*Traditional speciality guaranteed*) (Slovenski zaščiteni ... 2015; Seznam slovenske hrane ... 2015). Na nacionalni ravni poznamo še četrto vrsto zaščite, ki se imenuje višja kakovost, vendar ta ni nujno povezana z izbranim geografskim okoljem (Slovenski zaščiteni ... 2015).

Zahteve, da določen proizvod lahko zaščitimo z določeno označbo, urejajo Zakon o kmetijstvu ter pravilnika o postopkih za priznavanje označb posebnih kmetijskih pridelkov oziroma živil in o zaščitenem znaku za označevanje kmetijskih pridelkov oziroma živil. V Evropski uniji tovrstno tematiko urejata uredbi EEC 2081/92 in EEC 2082/92 (Slovenski zaščiteni ... 2015).

Postopek za priznanje navedenih označb se začne na podlagi vloge, ki jo pripravi vlagatelj in jo pozneje v postopku obravnava Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V naslednji fazi vloge

obravnava certifikacijski organ, ki ugotavlja skladnost in izvaja nadzor, v zadnji fazi pa spet pristojno ministrstvo, ki proizvodu podeli zaščitni znak. Postopki zaščite lahko trajajo do deset let. »Označba geografskega porekla je ime geografskega območja (pokrajine) ali države in se uporablja za označevanje kmetijskega izdelka oziroma živila, ki v celoti izvira iz določene pokrajine in za izdelavo katerega so surovine pridelane na istem območju.« (Posebni kmetijski pridelki in živila 2015). S to označbo so lahko označeni pridelki, katerih lastnosti so rezultat izključno naravnih in človekovih dejavnikov in katerih pridelava, predelava in priprava za trg potekajo znotraj določene pokrajine oziroma geografskega območja, katerega vpliv se zrcali v tem proizvodu (Varna in kakovostna hrana 2015).

V Sloveniji ima za zdaj geografsko poreklo dvanajst kmetijskih proizvodov (nanoški sir, sir tolminc, bovški sir, mohant, prekmurska šunka, ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre, kočevski gozdni med, kraški med, piranska sol, kraška jagnjetina, kraški ovčji sir in namizne oljke Slovenske Istre). Deset je že certificiranih, osem pa tudi registriranih pri Evropski komisiji (Kmetijstvo in razvoj podeželja 2020; Posebni kmetijski pridelki in živila 2015).

Za pridobitev zaščite geografske označbe mora vsaj ena izmed faz proizvodnje pridelka potekati znotraj definiranegega območja, nakazana pa mora biti tudi povezava med proizvodom in območjem (Slovenski zaščiteni ... 2015). Tovrstno oznako ima v Sloveniji osemnajst kmetijskih proizvodov (kraški pršut, šebreljski želodec, zgornjesavinski želodec, štajersko prekmursko bučno olje, prleška tünka, vipavski pršut, jajca izpod Kamniških planin, kraški zašink, kraška panceta, ptujski lük, vipavski zašinek, kranjska klobasa, vipavska panceta, vipavska salama, slovenski med, štajerski hmelj in

Slika 65: Slovenske (levo) in evropske (desno) označbe kmetijskih proizvodov (Sheme kakovosti in zaščiteni ... 2019).

prekmurska šunka). Enajst od teh je certificiranih, pri Evropski komisiji pa jih je registriranih trinajst, eden pa je v postopku registracije (Kmetijstvo in razvoj podeželja 2020; Posebni kmetijski pridelki in živila 2015).

Pri kmetijskih proizvodih z oznako zajamčene tradicionalne posebnosti oziroma tradicionalnega ugle-da gre za produkt tradicionalnega načina pridelave, proizvodnje ali sestave oziroma so uporabljene tra-dicionalne sestavine (Šeme Irman 2008). V Sloveniji so kot takšna posebnost registrirani prekmurska gibanica, idrijski žlikrofi, slovenska pötica, belokranjska povitica in belokranjska pogača. Trije izdelki so registrirani tudi pri Evropski komisiji, eden pa je še v postopku (Kmetijstvo in razvoj podeželja 2020; Posebni kmetijski pridelki in živila 2015). Ugotovimo lahko, da z izjemo enega samega proizvoda nji-hovo poimenovanje izhaja iz poimenovanja kraja, pokrajine ali države, kar trdno dokazuje povezanost z geografskim okoljem.

3.4.7.3 Nekaj spornih primerov blagovnih znamk

Pri tovrstnem certificiranju ima Slovenija največ težav s sosednjo Hrvaško. Omenimo le nekaj naj-bolj odmevnih.

Pri zaščiti kranjske klobase smo imeli težave tudi z Avstrijci in Nemci, a smo z njimi dosegli sogla-sje, medtem ko so bili Hrvatje izrazito proti zaščiti tega imena (Čigava je kranjska klobasa 2008). Spor med državama, ki sega v leto 2010, ko je Slovenija podala vlogo za zaščito, je rešila Evropska komi-sija s kompromisnim predlogom, da lahko Hrvaška ime kranjska klobasa uporablja do leta 2030, pozneje pa ne več (Kranjska klobasa bo ... 2008).

Zapletlo se je tudi pri vinu teran. Ta problem je sicer nekoliko drugačen, ker gre za občno ime, bi pa uporaba pokrajinskega imena morda lahko spor zadovoljivo rešila. Teran je namreč zaščiteno ime že po jugoslovanski zakonodaji iz leta 1970, ob približevanju Evropski uniji pa ga je Slovenija zaščiti-la skladno z evropskimi predpisi. Ta zaščita velja že od leta 2010, zato rešitve v duhu, da bi pod imenom teran lahko tržili tudi hrvaško vino iz Istre, ne more biti (Hrvaška zahteva ... 2015). Morda bi Slovenija v duhu sprave lahko pristala na to, da bi se slovensko vino tržilo pod imenom Kraški teran, hrvaško pa pod imenom Istrski teran. Ob tem velja omeniti naše izsledke, da v zvezi z imenom Istra večina anke-tirancev pomisli na slovenski del Istre oziroma Istro kot celoto, kar je razumljivo glede na dejstvo, da so bili vsi anketiranci državljani Republike Slovenije.

Najnovejši spor je nastal zaradi hrvaške vloge za zaščito geografskega porekla pri proizvodu sla-vonski kulen (Slovinci tvrde ... 2016; Cerar 2016). Slovenija je namreč protestirala, rekoč, da želi zavarovati svoje proizvajalce te specialitete (Slovinci tvrde ... 2016). Kulen pa ni edini spor, ki sta ga imeli Slovenija in Hrvaška glede zaščite živil, saj je sporna tudi zaščita varaždinskega zelja.

Edina svetla izjema sporov med državama je istrski pršut, za katerega sta se Slovenija in Hrvaška dogovorili, da ga »*čezmejno*« zaščitita (Cerar 2016). Morda bi tovrstno prakso lahko uporabili tudi pri drugih izdelkih.

Spori glede pokrajinskih imen in trženja pa niso le meddržavni, saj se slovenska skoraj pregovor-na neenotnost kaže tudi znotraj države. Oglejmo si primer imena Koroška.

Koroške občine so namreč želele zamenjati stare in dotrajane table, ki ob cestah označujejo pokra-jino (slika 66). Od Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo (DRSI) so prejele odgovor, da to ni mogoče, ker Koroška kot pokrajina ne obstaja. Kljub temu so, prepričane da table v trenutnem stanju kazijo podobo, vztrajale naprej. Ugotovile so namreč, da zakonodaja dovoljuje table, ki označujejo vstop v pokrajino. DRSI je temu nasprotoval z argumentom, da se ime Koroška uporablja le kot tržno ime in kot tako ne more biti del prometne signalizacije. Table so bile po skoraj letu dni pregovarjanja z drža-vnimi organi vseeno postavljene (slika 67), a je država pri tem postavila nekatere nerazumne pogoje; izdelalo jih je namreč lahko le od države certificirano podjetje, postavil pa državni koncesionar. Izdelati so morali celo tehnični elaborat za statiko ter projektno dokumentacijo, kar je postavitve tabel močno podražilo (Celin 2015).

Slika 66: Dotrajana tabla z imenom zgodovinske pokrajine.

Slika 67: Nova tabla z imenom Koroška.

Navedeni primer je nesmiseln, saj je pokrajinsko ime Koroška močno prisotno v zavesti ljudi in ima kot tako tudi močan trženjski vpliv. Tudi primeri dobrih praks iz tujine (na primer Stummvoll 2014) nakazujejo, da so takšna obeležja smiselna in dobrodošla. Je pa zagotovo treba imeti nad postavitvami takšnih tabel nadzor in pri tem poskrbeti za pravilen zapis na njih ter njihovo ustrezno prostorsko umešitev.

3.4.7.4 O pokrajinskih imenih v blagovnih znamkah

Vlogo pokrajinskih imen v tržnem aparatu smo želeli ugotoviti tudi pri anketirancih, zato smo jim zastavili vprašanje: »Ali se vam zdi imena pokrajin smiselno uporabiti v imenih pridelkov, izdelkov, blagovnih znamkah in imenih podjetij?« Ker je bilo vprašanje odprtega tipa, smo zaradi lažje analize odgovore razvrstili v smiselne kategorije.

Iz zahodnega dela Slovenije smo prejeli 305 odgovorov, štirje, ki so vrnili izpolnjene ankete, na to vprašanje niso odgovorili. Večina (241) jih meni, da je raba pokrajinskih imen v tržne namene smiselna, 33 je prepričanih, da ni, ostali (31) pa o tem nimajo razdelanega mnenja.

Med razlogi za smiselnost rabe pokrajinskih imen v trženju (slika 68) največ anketirancev izpostavlja sledljivost izvora, torej, da se v imenu zrcali, od kod posamezen pridelek, izdelek ali proizvajalec izhaja. Ker je bilo vprašanje odprtega tipa, številne odgovore ni bilo možno grupirati, zato drugo mesto glede na število odgovorov zaseda kategorija »drugo«. Sledijo odgovori anketirancev, ki menijo, da s takšnim imenom pridelek/izdelek/storitev pridobi na prepoznavnosti, da s tem promoviramo celo državo oziroma posamezno pokrajino in da imajo na ta način poimenovani pridelek/izdelek/storitev ali podjetje večjo tržno vrednost. Pet ali manj odstotkov anketirancev je izrazilo prepričanje, da s takšnim imenom promoviramo pokrajino, da se tako poudari tradicija, da je pridelek/izdelek/storitev bolj prepoznaven, da takšno ime pripomore k promoviranju pridelka/izdelka/storitve in mu/ji da neke vrste identiteto.

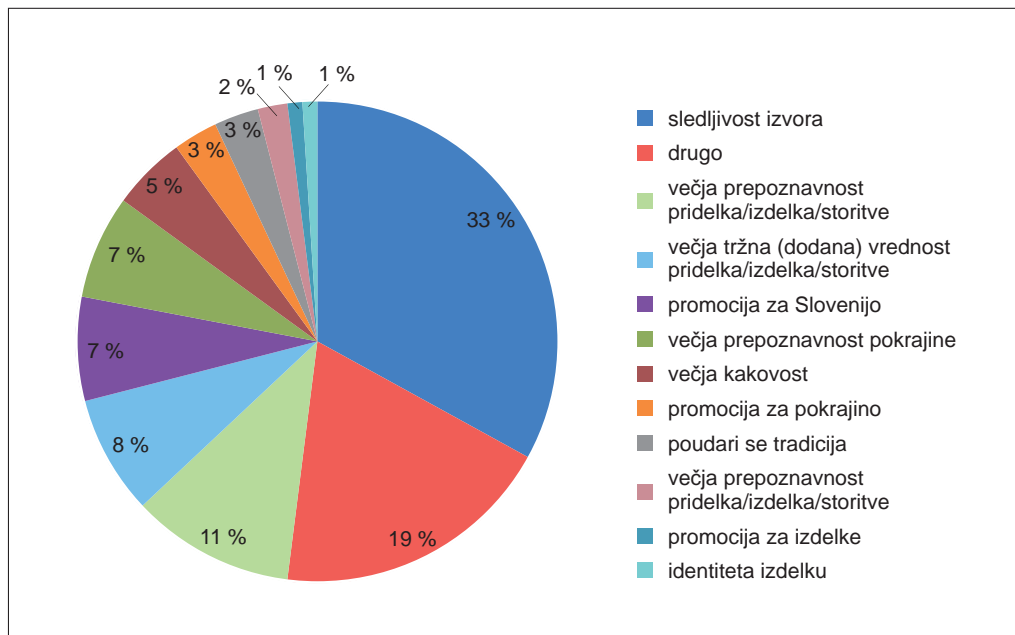
Anketiranci, ki se ne strinjajo s tovrstno rabo pokrajinskih imen, so to utemeljevali z različnimi argumenti (slika 69). Največ jih meni, da bi bilo bolj treba poudarjati slovenskost, navajajo tudi raznotere razloge, ki smo jih uvrstili v kategorijo »drugo«, prav toliko jih je tudi prepričanih, da so pokrajine premajhne, ali pa v tovrstni rabi pokrajinskih imen ne vidi smisla. Po številu sledijo navedbe, da so pokrajine slabo poznane, oziroma, da niso poznana njihova imena, in da je takšna imena smiselno uporabiti le za določene pridelke oziroma izdelke.

Nekateri anketiranci, ki so odgovorili, da o tem nimajo izdelanega mnenja, so dopisali, da je bolj pomembno promoviranje države kot pokrajin, da je pomembnejša cena pridelka/izdelka kot takšno promoviranje, da o tem še niso razmišljali, ali pa, da se tudi na tem področju kaže pretirano vmešavanje politike.

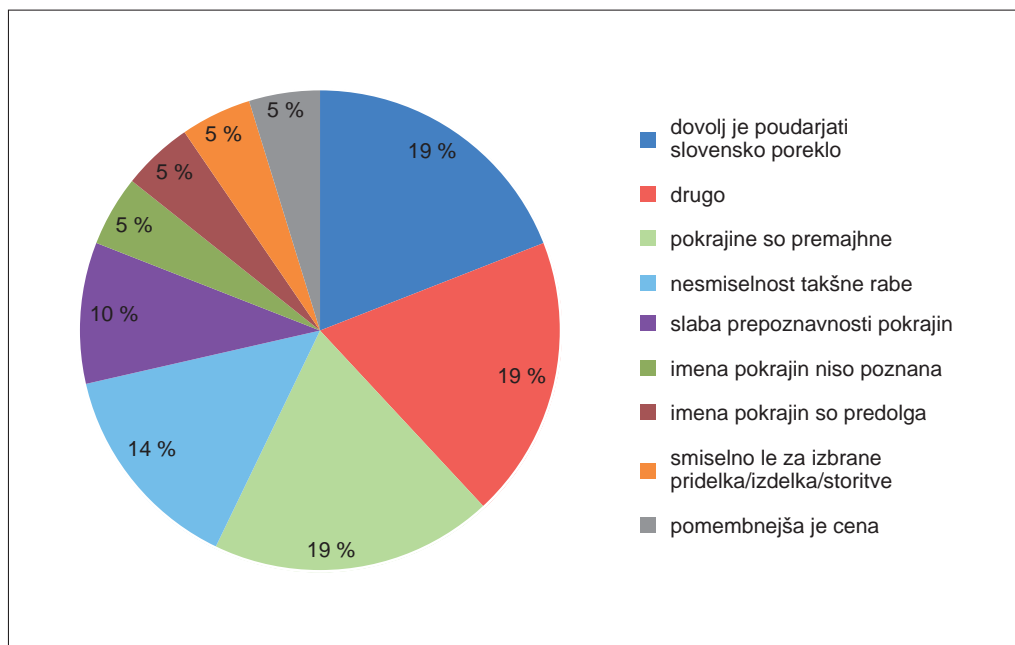
Iz vzhodnega dela Slovenije smo prejeli 323 odgovorov, trije, ki so vrnili izpolnjene ankete, na vprašanje niso odgovorili. Večina (247) anketirancev meni, da je raba pokrajinskih imen v tržne namene smiselna, 36 jih temu nasprotuje, 40 pa je takšnih, ki o tem nimajo razdelanega mnenja.

Tudi med anketiranci iz vzhodnega dela Slovenije (slika 70) je največ takšnih, ki kot okoliščino, zaradi katere je pokrajinska imena smiselno uporabljati v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij, izpostavljajo sledljivost izvora pridelka/izdelka. Sledijo tisti, ki izpostavljajo, da pokrajinsko ime v trženju pomeni večjo tržno oziroma dodano vrednost izdelka, tem pa tisti, ki smo jih uvrstili v kategorijo »drugo«. Enako število anketirancev meni, da sta ob rabi pokrajinskega imena pridelek/izdelek oziroma storitev bolj prepoznavna in da tovrstna raba imen pripomore k promoviranju pokrajine. Manj kot 5 % anketirancev je prepričanih, da takšno ravnanje lahko pripomore k promoviranju Slovenije, da se v imenih zrcalijo značilnosti pokrajine, da to prispeva k prepoznavnosti pokrajine in da takšna imena asociirajo na večjo kakovost pridelka/izdelka oziroma storitve.

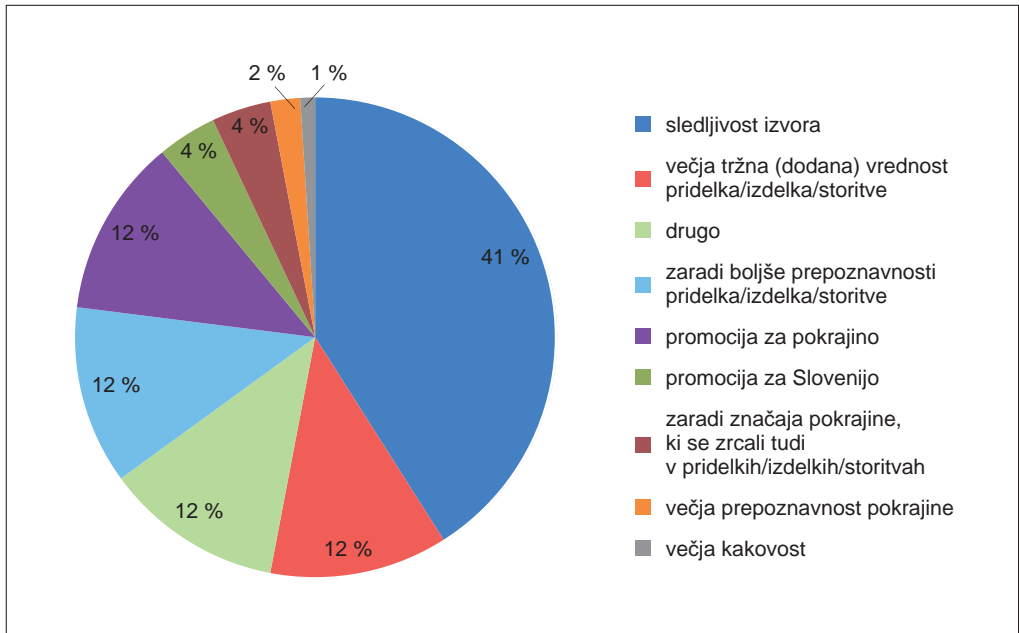
Anketiranci, ki nasprotujejo rabi pokrajinskih imen v blagovnih znamkah in imenih podjetij (slika 71), večinoma poudarjajo, da je dovolj poudarjati slovensko poreklo, da so pokrajine premajhne ter da raba pokrajinskih imen v blagovnih znamkah in imenih podjetij na splošno ni smiselna. Številčno sledijo anketiranci, ki menijo, da so pokrajine preslabo poznane, nekaj je odgovorov, ki smo jih uvrstili v kategorijo

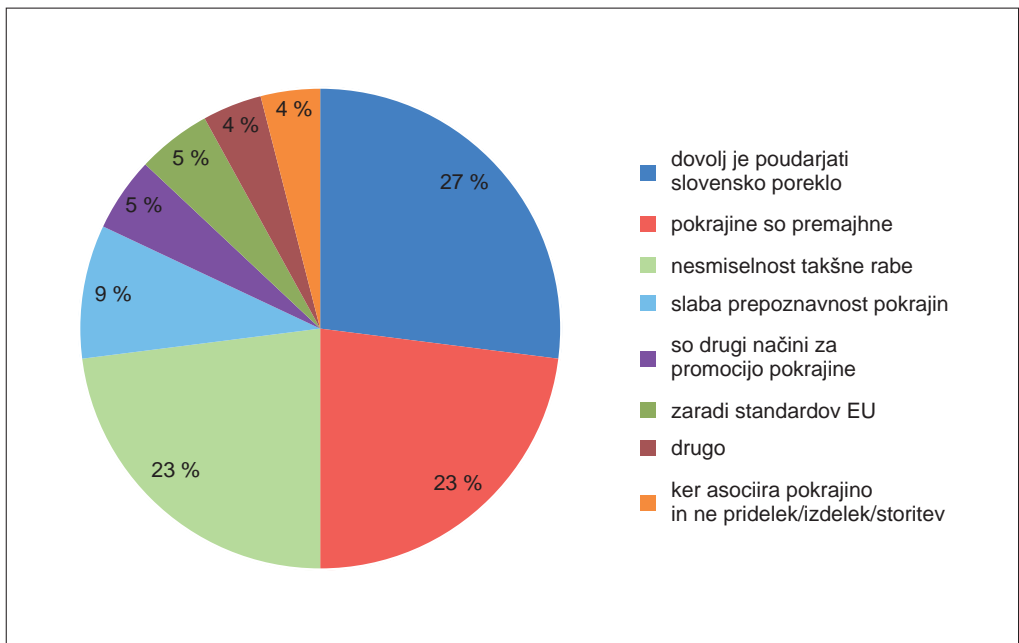
Slika 68: Mnenje anketirancev iz zahodnega dela Slovenije o razlogih za uporabo pokrajinskega imena v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.

Slika 69: Mnenje anketirancev iz zahodnega dela Slovenije o razlogih, zakaj pokrajinskega imena ni smiselno uporabiti v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.

Slika 70: Mnenje anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije o razlogih za uporabo pokrajinskega imena v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamkah in imenih podjetij.

Slika 71: Mnenje anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije o razlogih, zakaj pokrajinskega imena ni smiselno uporabiti v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.

»drugo«, nekaj pa takšnih, da ime asociira na pokrajino in ne na pridelek/izdelek, da so na voljo primernejši načini za promoviranje pridelka/izdelka in da nas pri tem omejujejo standardi EU.

Nekateri anketiranci, ki so odgovorili, da o tem nimajo izdelanega mnenja, so vseeno dopisali nekaj komentarjev. Med drugim so navedli, da je težko posploševati in da bi bilo za nekatere pridelke/izdelke to smiselno, za druge pa ne, da je pomembnejša kakovost in ne to, od kod pridelek/izdelek prihaja, da je Slovenija premajhna in tudi, naj se promovira Slovenijo kot celoto in ne posamezne pokrajine.

Če primerjamo odgovore iz zahodnega in vzhodnega dela Slovenije, lahko potegnemo zaključek, da med njimi ni bistvenih razlik.

V tematskem sklopu o poznavanju blagovnih znam in imen podjetij smo anketirancem zastavili tri vprašanja. Najprej smo jih povprašali po poznanih imenih pridelkov/izdelkov ali blagovnih znamk, ki vsebujejo imena pokrajin, sledilo je podobno vprašanje za imena podjetij, v tretjem vprašanju pa smo jih povprašali po mnenju o tem, katera pokrajinska imena bi bilo smiselno uporabiti v blagovnih znamkah oziroma imenih pridelkov/izdelkov.

Pri odgovorih na prvi dve vprašanji se je poleg težavnosti razumevanja pojma pokrajinsko ime pokazal tudi problem poznavanja pojma blagovna znamka. Zato smo morali odgovore precej prečistiti in smo ohranili le tiste, ki ustrezajo definiciji. Izločili smo na primer takšne, ki določene pridelke/izdelke poimenujejo opisno in ne kot individualni pridelek/izdelek ali ime (na primer štajersko vino).

Na vprašanje o pridelkih/izdelkih in blagovnih znamkah, ki vsebujejo pokrajinska imena, smo dobili 547 odgovorov, kar je 86 % od vseh sodelujočih v raziskavi. Anketiranci so navedli 192 pridelkov/izdelkov oziroma blagovnih znamk, v katerih so po njihovem vedenju uporabljena pokrajinska imena. V štirih primerih v navedenih poimenovanjih ni bilo mogoče razbrati pokrajinskega imena, iz preostalih navedb pa smo izluščili 41 pokrajinskih imen. V spodnjem seznamu so navedena glede na pogostnost pojavljanj od največkrat do najmanjkrat navedenega:

• Štajerska,	• Brda,	• Idrijsko,
• Primorska,	• Pohorje,	• Julijske Alpe,
• Dolenjska,	• Bovško,	• Kostelsko,
• Gorenjska,	• Celjsko,	• Kozjansko,
• Koroška,	• Goriška brda,	• Nanos,
• Kras,	• Haloze,	• Panonska,
• Prekmurje,	• Ljubljansko,	• Pivka,
• Bohinj,	• Notranjska,	• Pomurje,
• Kranjska,	• Zasavje,	• Posavje,
• Vipavsko,	• Alpe,	• Ribniško,
• Goriška,	• Bizeljsko,	• Savinjsko,
• Istra,	• Bloke,	• Slovenska Istra,
• Prlekija,	• Brkini,	• Tolminsko.
• Bela krajina,	• Goričko,	

Vsaj dva odstotka anketirancev je navedlo 10 različnih blagovnih znamk oziroma imen podjetij, predstavljenih v grafikonu (slika 72).

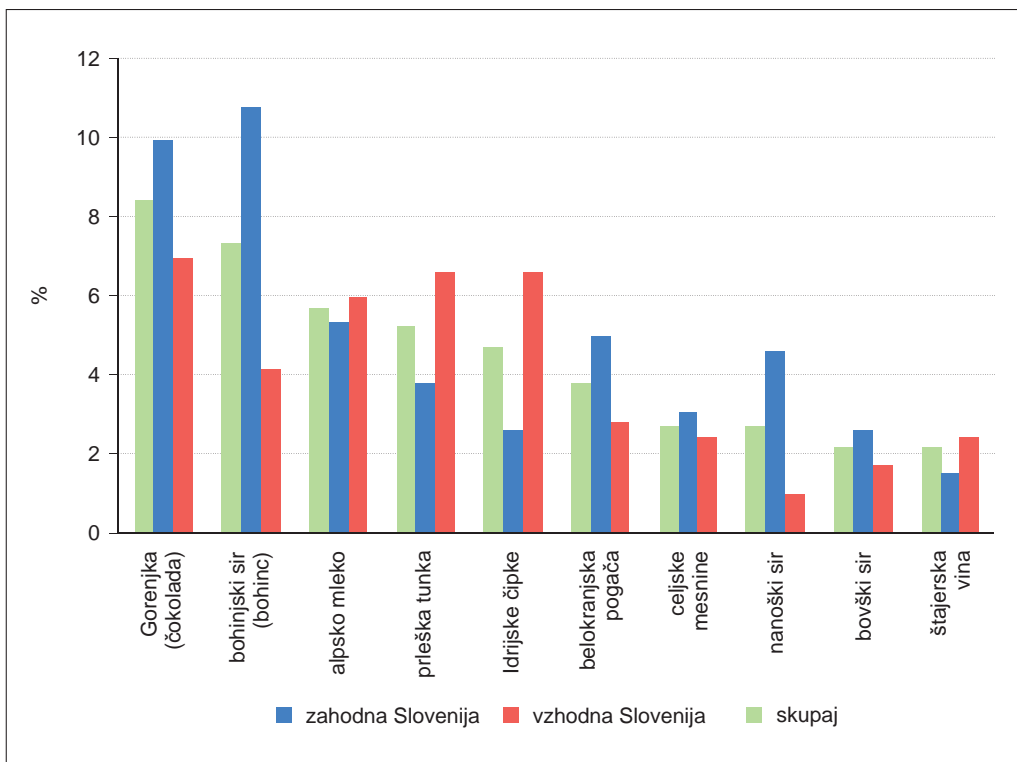
Ime podjetja je zelo pomembno za njegovo prepoznavnost (Ime podjetja 2015). Imena podjetij so področje jezika, ki enakovredno z drugimi odsevajo jezikovno kulturo naroda v določenem času (Gložančev 2000). V strogem ekonomsko-pravnem jeziku se za ime podjetja uporablja pojem firma. Če želimo, da bo služila svojemu namenu, mora biti njena povednost taka, da je gospodarska družba s firmo čim bolj individualizirana. Zakon o gospodarskih družbah opredeljuje tri različne sestavine firme; obvezne, dodatne in nedovoljene (Puharič 2001). Ime mora biti v slovenskem jeziku in ne sme vsebovati imen ali znakov tujih držav ali mednarodnih organizacij. Ime države, njegove izpeljanke ali kratice ter zastavo ali grb države lahko vsebuje le z dovoljenjem vlade. Enako velja za besede, ki označujejo

državo ali lokalne skupnosti, tako na občinskem kot tudi na pokrajinskem nivoju (Puharič 2001; Ime podjetja 2015). Tu pa že trčimo tudi na imena pokrajin. Zakon sicer govori o imenih pokrajin kot upravnih enot, vendar lahko z rabo zemljepisnih imen povežemo še eno dejstvo; ime firme ne sme biti takšno, da bi koga spravilo v zmotu glede vrste ali obsega poslovanja (Ime podjetja 2015). »Zmoto« pri ljudeh lahko povzroči tudi uporaba pokrajinskega imena v firmi, v kolikor podjetje nima sedeža v navedeni pokrajini, niti ni na to pokrajino vezana njegova dejavnost. V zvezi s tem se pojavi težava, saj pokrajinska imena niso jasno zamejena, zato tudi zakon teh primerov eksplicitno ne omenja.

Poimenovanje pravnega subjekta po pokrajini kaže na že obstoječ pojav pokrajinske identitete v nekem prostoru. Takšno ime odlikava regionalnost, pogosto tudi regionalni domet delovanja posameznega podjetja (Kosi 2012), kar pa vedno ne drži. Takšna poimenovanja v vsakdanji rabi dodatno krepijo občutek identitete posamezne pokrajine (Kosi 2012).

Anketirance smo povprašali o tem, katere firme, ki vsebujejo pokrajinska imena, poznajo. Prejeli smo 423 odgovorov, 212 jih na vprašanje ni odgovorilo. Tisti, ki so, so navedli 465 različnih imen. Ta smo jezikovno poenotili, izločili neustrezne navedbe in tako dobili 47 različnih imen podjetij, ki vsebujejo imena pokrajin. Upoštevali smo tako cela pokrajinska imena (na primer Gorenjske lekarne) kot tudi kratice, v katerih je prisotno pokrajinsko ime (na primer Beti Metlika: Be(lokranjska) t(tekstilna) i(ndustrija)). Za preverjanje dejanskega obstoja posameznih poimenovanj smo uporabili podatkovno bazo Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES 2015).

Največ anketirancev (51) je izpostavilo ime Žito Gorenjka, čeprav podjetja s tem imenom ni več, saj ga je prevzelo podjetje Žito, d. d., ki pa je ohranilo blagovno znamko Gorenjka. Po številu navedb sledi firma Primorje (gradbeno podjetje), ki pa je od leta 2012 v stečajnem postopku. Glede pogostnosti

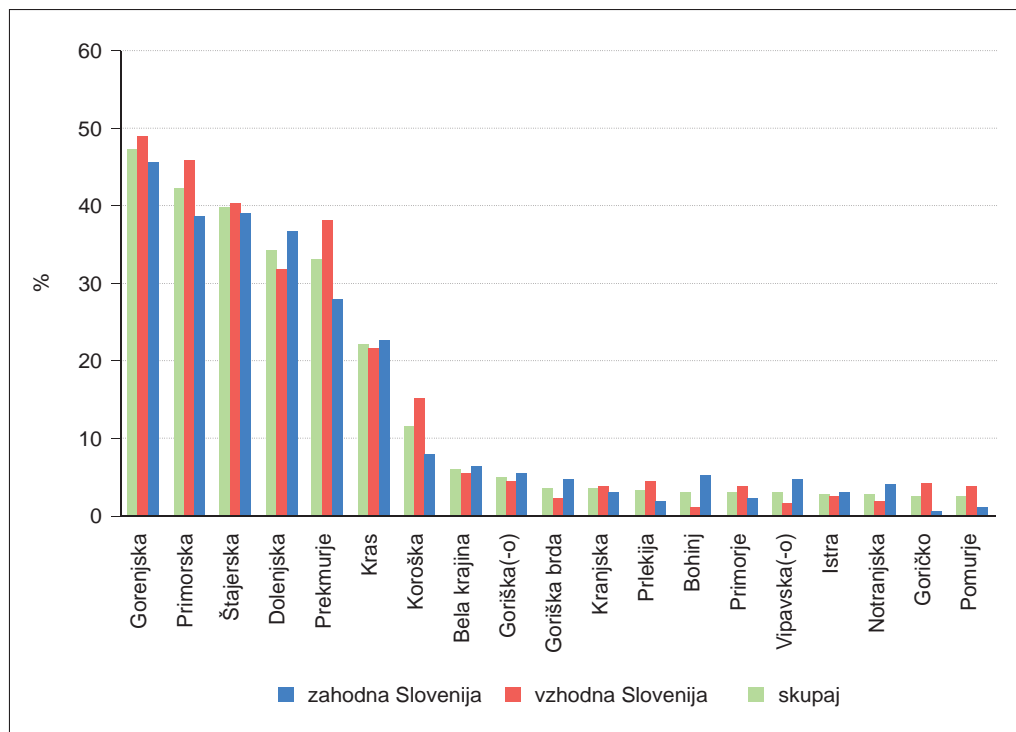
Slika 72: Blagovne znamke in imena izdelkov, ki sta jih navedla vsaj dva odstotka anketirancev.

navajanja obeh imenih ni med anketiranci iz vzhodnega oziroma zahodnega dela Slovenije skoraj nika-kršne razlike. Na tretjem mestu po številu navedb je Gorenjska banka (35). Pri tem imenu pa je med anketiranci iz obeh delov Slovenije precejšnja razlika, saj je namreč bistveno več navedb iz zahodnega dela države. Med največkrat navedenimi so podjetja iz bančnega sektorja, elektroindustrije in živilske industrije, v ospredju so tudi nekatera medijska in farmacevtska podjetja.

Na podlagi razlik med odgovori anketirancev iz vzhodnega in zahodnega dela Slovenije lahko ugotovimo, da obstajata dva tipa firm s pokrajinskimi imeni. Prvi tip so firme, ki so v zavesti prebivalcev enakomerno zastopane, ne glede na pokrajinsko pripadnost. Med delujočimi podjetji je takšen primer firma Mesnine dežele Kranjske. Na nasprotnem polu so firme, ki so izrazito prepoznavne le med anketiranci iz določenega dela države. Značilni primeri so Elektro Primorska, Primorske novice, Štajerski avtodom. Med pokrajinskimi imeni, ki so prisotna v identificiranih imenih podjetij, se največkrat pojavlja Gorenjska (11-krat), sledijo pa Koroška (6-krat) ter po štirikrat Dolenjska in Primorska. Ostala imena se pojavijo manjkrat. Med imeni nekdanjih dežel oziroma njihovih delov, ki so v ospredju, sta nekako izostali Notranjska in Štajerska.

Kosi (2012) je ugotavljal tudi število posameznih imen pravnih subjektov, ki vsebujejo določeno pokrajinsko ime. Podatke je črpal iz AJPES-a in ugotovil, da je Gorenjska omenjena 142-krat, Koroška 132-krat, Dolenjska 111-krat in Primorska 81-krat.

Kot smo ugotovili z anketo, se raba pokrajinskih imen v marketingu zdi smiselna veliki večini anketirancev. In kakšne so za to strokovne utemeljitve? Olivia Stummvoll (2013) ugotavlja, da so pokrajinska imena izraz prostorske identitete in vplivajo na našo podzavest, spodbujajo tudi čustvene reakcije in občutke. To pomeni, da zemljepisna imena sama po sebi v podzavesti ustvarjajo neke vrste sočutje,

Slika 73: Pokrajinska imena, ki se anketirancem zdijo najbolj primerna za uporabo v blagovnih znamkah, imenih podjetij in imenih izdelkov.

simpatijo, ne glede na to, ali so uporabljena v imenih podjetij, blagovnih znamkah ali kako drugače. Izražajo in odsevajo določen občutek domačnosti, ustvarjajo ugled ter privabljajo in usmerjajo posameznikove želje, pričakovanja in navdih.

Na vprašanje o primernih pokrajinskih imenih, ki bi jih veljalo uporabiti v imenih blagovnih znamk, je iz zahodnega dela Slovenije odgovorilo 250 (od 309) anketirancev, iz vzhodnega pa 257 (od 326) anketirancev.

Imen, ki jih kot primerna za uporabo v blagovnih znamkah in imenih podjetij navaja vsaj tri odstotke anketirancev (od tistih, ki so na vprašanje dogovorili), je 19 (slika 73). V ospredju so spet imena dežel oziroma njihovih delov iz obdobja Habsburške monarhije. Razmeroma visoko se je uvrstilo ime Kras, medtem ko je izjema med nekdanjimi habsburškimi deželami oziroma njihovimi deli Notranjska, ki se je uvrstila na sam rep lestvice.

Če primerjamo deleže odgovorov za posamezno ime glede na izvor anketirancev, ugotavljamo, da pri imenu Gorenjska in Primorska večji del tistih, ki priporočajo njuno rabo, ne prihaja iz te pokrajine. Pri drugih priporočenih imenih je običajno večji delež navedb iz tistega dela države, od koder prihajajo anketiranci.

Anketiranci so v številnih primerih poleg priporočenih imen dopisovali tudi nekatere izdelke. Omenimo le nekaj najbolj smiselnih primerov. Eden od anketirancev je pri imenu Bloke zapisal, da bi bilo s tem imenom smiselno poimenovati opremo za smuči. Z imenom Dolenjska anketiranci povezujejo cviček, z imenom Posočje pa dogajanja v prvi svetovni vojni. Nekaj (11) anketirancev meni, da je v blagovnih znamkah in imenih podjetij smiselno uporabiti vsa pokrajinska imena, posamezniki pa tudi, da je v marketingu smiselno uporabiti imeni naše države in najvišje gore Triglava.

Poizvedovali smo tudi, kakšna je pomenska vrednost imen pokrajin, ki segajo prek državnih meja. Izbrali smo imeni Istra in Štajerska, pri čemer smo anketirance povprašali, na katero pokrajino pomislijo ob imenih *Istrsko vino* (za anketirance iz vzhodnega dela Slovenije) oziroma *Štajersko vino* (za anketirance iz zahodnega dela Slovenije). Različni pokrajini smo izbrali zato, da bi se izognili pretiranemu lokalpatriotizmu.

Na vprašanje so odgovorili 303 anketiranci iz zahodnega dela Slovenije, šest jih na vprašanje ni odgovorilo. Velika večina (256) jih ob imenu *Štajersko vino* pomisli na slovenski del Štajerske, le eden pa na avstrijskega. 46 anketirancev jih ob tem imenu pomisli na Štajersko kot celoto oziroma pokrajine ne razmeji z državno mejo.

Iz vzhodnega dela Slovenije smo prejeli 324 odgovorov, dva anketiranca na to vprašanje nista odgovorila. Slaba polovica (150) jih ob imenu *Istrsko vino* pomisli na slovenski del Istre, le nekoliko manj (133) pa na Istro kot celoto. Dobrih 10 % anketirancev (41) ob njem pomisli na hrvaški del Istre.

Razlike med obema primeroma so dokaj jasno izražene. Ime Štajerska je med ljudmi očitno precej bolj »slovensko« kot pa Istra. Na račun slovenske Istre je v tem primeru pridobilo dojemanje Istre kot celote. Kje lahko iščemo vzroke za takšne razlike? Istra je sicer starejše ime kot Štajerska, vendar se ni v tolikšni meri uveljavilo kot administrativna enota kot pa se je Štajerska. Res je tudi, da teritorialno večji del Istre pripada Hrvaški, medtem ko je razmerje med površinama avstrijske zvezne dežele Štajerske in nekdanjega dela dežele Štajerske, ki je zdaj na ozemlju Republike Slovenije, manj izrazito v prid avstrijskega dela. Razlog lahko iščemo tudi v domačih turističnih tokovih.

3.4.7.5 O Kranjskem bureku

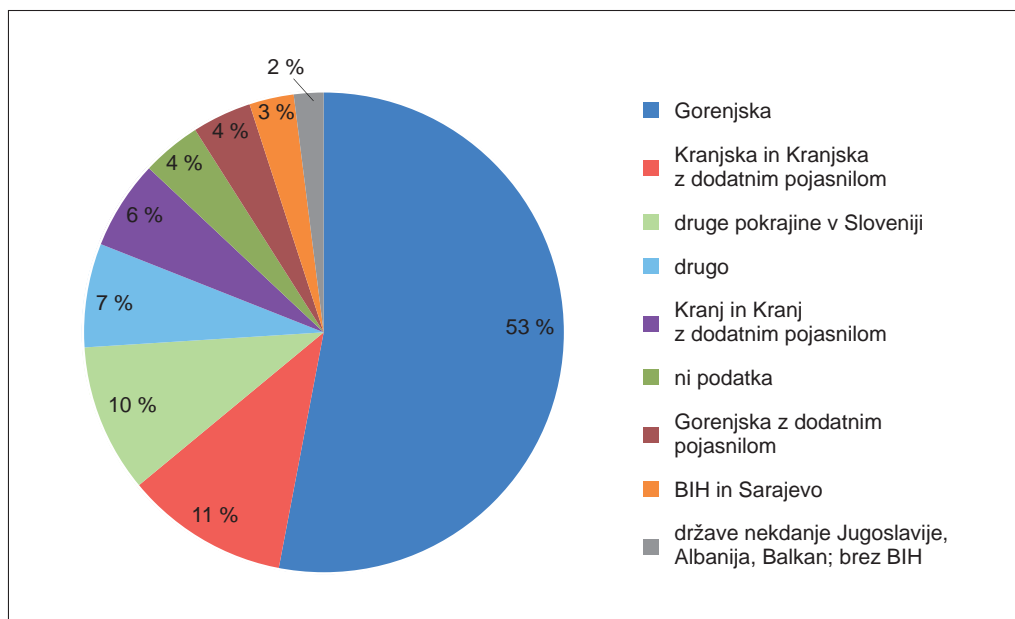
Leta 2013 je poslovna skupina Žito, d. d. na slovenskem tržišču predstavila novo jed, nov izdelek z imenom Kranjski burek. Opisali so ga kot »slovensko različico najbolj priljubljene jedi na Balkanu«. Njegove sestavine so vlečeno testo, maščobe, začimbe ter nadev iz skute, zelja in klobase (Kranjski burek 2015). V podjetju so izdelek označili za »pravo zvezdo« (Žito kruh 2015). Idejni oče Tevž Tavčar pravi, da je tradicionalne slovenske sestavine skušal prilagoditi izdelku, ki si je tudi pri nas že »dobil domovinsko pravico«. Na koncu ga zaradi izbranih sestavin označi kot »zdravilo za mačka« (Po sirnem in mesnem ... 2013).

Nov izdelek seveda ni ostal neopažen, nasprotno, v medijih je bilo kar nekaj odziva nanj. Saša Eržen (2013) je ob tem v Mladini zapisala: »Že nekaj mesecev pa si lahko v prestolnici brke omastimo s prvim pravim kranjskim burekom. Ta najbolj slovenski burek rahlo spominja na spomladanske zavitke, kakršne strežejo v kitajskih restavracijah, le da je večji; dvajset centimetrov dolga rolca tehta petnajst dek. Gre za zvitek, ki bi nemara lahko skrival polovico kranjske klobase, v notranjosti testene cigare pa je v resnici nadev iz grobe skute, kislega zelja in mesa kranjske klobase. Zmešanica je presenetljivo okusna in osvežilna ter kljub na prvi pogled konkretno nasitni kombinaciji ne obleži v želodcu. Kranjski burek frkajo v Žitu, bojda gre za med. Nič čudnega, saj burek vztrajno vodi na lestvici Slovincem najljubše hitre prehrane, po pica bureku in kebab bureku pa je končno dobil tudi priokus kislega zelja in klobase. Kdo ve, kaj vse ga pri nas še čaka.«

Na novico v medijih so se odzvali tudi nekateri posamezniki. Če pogledamo komentarje pod objavo na spletni strani enega od slovenskih medijskih portalov (Po sirnem in mesnem ... 2013), jih lahko naštejemo 34. Med komentatorji pretiranega navdušenja nad izdelkom ni opaziti. Mnogi so se obregnili tudi ob ime. Komentator z vzdevkom »marksman1458« je na primer zapisal: »haha ma kje mi živimo ej! Nismo čist nč bolši k pa hrvati! Oni so hotl kranjsko klobaso pa cvičk mi pa hočmo met svoj »burek«! To zame ne bo nikol burek, zame je burek samo mesn ali pa sirov pa noben špinačn pa kranjsk pa pizza burek pa nvm še kakšen. Jst bi mu dal ime Kranjski zvitek pa noben burek!!! Sramota!« Uporabnik z vzdevkom »scipio« je dodal: »kranjski burek loška baklava kamniška mučkalica koprski čevap novo-meški ajran prekmursko pide kraška vešalica in ljubljanska tuljumba mate dovolj balkanizacije slovenije? kultura in identiteta gresta tako kot ljubezen prej ali slej skozi želodec. se res ne morete spomnit malo manj umetno hibridnih imen za hrano?«, uporabnik »sdespoto« pa: »burek pa kranjska ???? balkan mix.«

Dvobesedno ime izdelka *Kranjski burek* je, gledano jezikoslovno, besedna zveza, sestavljena iz levega prilastka in samostalniškega jedra.

Prilastek je stranski stavčni člen in nastopa kot določilo običajno samostalniškega (redkeje prislovnega okoliščinskega) jedra besedne zveze. Glede na položaj pred ali za odnosnico razlikujemo med levim in desnim prilastkom. Levi prilastek je ujemalni in obenem pridevniški, desni pa ujemalni samostalniški

Slika 74: Delež anketirancev, ki ob imenu izdelka *Kranjski burek* pomislijo na določeno pokrajino.

ali kakršenkoli neujemalni. Prilastek je lahko tudi stavčni ali polstavčni. Kadar govorimo o ujemalnem prilastku, to pomeni, da se ravna po odnosnici, in sicer po sklonu, številu in levi tudi po spolu (Toporišič 1992). Lastno ime *Kranjski burek* je torej sestavljeno iz levega ujemalnega prilastka in samostalniškega jedra. Besednovrstno gledano je *kranjski* pridevniška beseda, *burek* pa samostalniška. Pridevniška beseda, ki se pojavlja levo od samostalniške odnosnice, je določujoči stavčni člen (Vidovič-Muha 1978). Kadar pridevniška beseda (v tem primeru pridevnik) izraža krajevnost, pridevnik uvrščamo v skupino vrstnih pridevnikov. Te povezuje vprašalnica kateri/katere vrste. Imajo tudi določene skladenjske in oblikoslovne značilnosti. Oblikoslovne so, da se lahko sklanja po prvi pridevniški sklanjatvi, ne izražakategorije določnosti, se ne stopnjuje, je troštevina in tvori abstraktni samostalnik. Skladenjske pa so, da opravlja vse stavčne vloge, je pomensko motiviran s pretvorbo, ima v levem prilastku določen položaj in ne tvori pomensko zadostnega določnega stavčnega tipa (Vidovič-Muha 1978). Ena od pomembnih semantičnih značilnosti levega ujemalnega prilastka (Šivic-Dular 2015) je, da dobi vodilno vlogo v stavku.

Razmerje moči med prilastkom in jedrom v imenu *Kranjski burek*, predvsem v odnosu do prostora, ki ga na nek način označujeta, smo skušali ugotoviti tudi v anketi.

Na vprašanje o asociaciji na pokrajino ob imenu *Kranjski burek* je odgovorilo 608 anketirancev, 27 pa jih na to vprašanje ni odgovorilo (3 % iz vzhodnega dela Slovenije in 6 % iz zahodnega). Ker je bilo vprašanje odprtega tipa, smo nanj prejeli 65 različnih odgovorov. Po odpravi jezikovnih napak v odgovorih in njihovem poenotenju (na primer BIH, Bosna ter Bosna in Hercegovina smo poenotili v BIH) smo slednje združili v 9 kategorij: Gorenjska, Kranjska in Kranjska z dodatnim pojasnilom, druge pokrajine v Sloveniji, drugo, Kranj in Kranj z dodatnim pojasnilom, ni podatka, Gorenjska z dodatnim pojasnilom, BIH in Sarajevo ter države nekdanje Jugoslavije, Albanija, Balkan (brez BIH). V kolikor sta se pri odgovoru pojavili različni pokrajini, smo upoštevali le prvo zapisano (na primer BIH, Srbija – upoštevali smo le BIH).

Večina anketirancev (334) je odgovorilo, da ob imenu *Kranjski burek* pomislijo na Gorenjsko. Še 23 jih je poleg omembe Gorenjske na začetku odgovora navedlo še različna pojasnila (na primer: *burek* ni slovenska jed) ali pa so dodali geografske označbe Jesenice, Kranj in podobno. Sledi odgovor Kranjska in Kranjska z dodatnim pojasnilom (70), nekoliko manj (66) pa jih ob tem imenu pomisli na druge slovenske pokrajine (na primer Dolenjska, Kras, Koroška). V kategoriji »drugo« smo združili odgovore z zemljepisnimi imeni, ki jih nismo mogli uvrstiti v katero od ostalih kategorij (na primer Slovenija, Ljubljana in opisne navedbe, v katerih se zrcali večinoma negativen odziv na takšno ime). Anketiranci poudarjajo, da »*burek* ni slovenska jed« oziroma, da »*ni del slovenskega porekla, da se ne prilega slovenskim pokrajinam*«, pa tudi, da ob tem imenu ne pomislijo na katerokoli slovensko pokrajino. 37 anketirancev ob imenu *Kranjski burek* pomisli na Kranj, na Bosno in Hercegovino ali Sarajevo pa le 20. 16 jih ime asociira na ostale države, naslednice nekdanje Jugoslavije in na Albanijo (nekateri so jo celo poimenovali z albanskim imenom, a so tega narobe zapisali).

Nekaj odgovorov je še posebej zanimivih. Eden od anketirancev je ob vprašanju pomislil, da gre za šalo, drugi je dobil asociacijo na televizijsko serijo Naša mala klinika in lik Vesa, ki ga je upodobil igralec Jernej Šugman. Veso je namreč vratar v namišljeni bolnišnici, ki je po naglasu in običajih sodeč iz Bosne in Hercegovine. Tretji »šaljivec« je ob tem pomislil na enolončnico. Nekateri odgovori so na meji žaljivega, na primer: »... na hlapce, na klečplazenje, na Bosno, na južnjake, katerim se klanja večina Slovencev ...«.

Povzamemo lahko, da na primeru imena izdelka *Kranjski burek* lahko potrdimo jezikoslovno semantično paradigmo o razmerju moči med prilastkom in jedrom, pri čemer moramo opozoriti na zelo pogosto asociacijo levega prilastka *kranjski* na Gorenjsko.

3.4.8 PROSTORSKA IDENTITETA Z VIDIKA PRIPADNOSTI SOGOVORNIKA

Pojem prostorske identitete posameznika lahko dojemamo na dveh ravneh, kot osebno in kot skupinsko identiteto. Beseda identiteta, ki sicer izvira iz srednjega veka oziroma latinskega zaimka *-idem*, pomeni istovetnost. Izraža torej ujemanje (Kosi 2012 v Južnič 1993) oziroma prostorsko pripadnost, hkrati pa jo moramo razumeti kot izkaz drugačnosti, v kolikor se identiteta sooča z identiteto sosed-

njega prostora. Kosi (2012) pojasnjuje, da je identiteta posameznika v odnosu do prostora obogatena z mnogimi metaforičnimi razsežnostmi.

Osebna identiteta je temeljni gradnik skupinskih identitet. Nanaša se na posameznika, vezana je na prostor in je značilna po svoji dvojnosti: na eni strani gre za identiteto, ki si jo posameznik pripiše sam, na drugi za identiteto, ki jo posamezniku pripiše družba (Paasi 1986 v Kosi 2012). Individualna in regionalna identiteta sta povezani prek skupinske identitete (Kosi 2012); skupinska identiteta je predpogoj za nastanek regionalne identitete. S prostorskega vidika ima skupinska identiteta izenačevalni značaj, saj naj bi se med posamezniki, ki spadajo v neko skupnost, vzpostavila enakost oziroma podobnost (Kosi 2012). Z vidika imenoslovja ta enakost lahko pomeni prevladujoče poimenovanje pokrajine, v kateri določena skupnost biva.

Kosi (2012) prostorsko identiteto označi za izrazito kompleksen pojav; govori o večkratnem multi-dimenzionalnem odnosu, kar naj bi v praksi pomenilo, da ima posameznik lahko istočasno več prostorskih identitet; ista oseba je lahko v Južni Afriki belec, v Indiji Evropejec, v Nemčiji Slovenec, v Ljubljani Štajerjec, v Celju Mariborčan in tako naprej.

Takšno hierarhično prostorsko poistovetenje lahko opazimo tudi pri drugih narodih. Meščan Londona je v Angliji Londončan, v Združenem kraljestvu Anglež, na Irskem Britanec (Woodman 2014).

Kakšno vlogo ima pri vsem tem pokrajina, smo preverili tudi z anketo. Anketirance smo povprašali, kako poimenujejo lokacijo bivanja ob snidenju z neznancem, v kolikor ta prihaja bodisi iz iste pokrajine bodisi sosednje pokrajine bodisi druge države.

Na to vprašanje smo prejeli 594 popolnih ali delnih odgovorov, iz zahodnega dela Slovenije nanj ni odgovorilo 22 anketirancev (7 %), iz vzhodnega pa 19 (6 %). 82 (14 %) jih na vprašanje ni odgovorilo popolno, torej je odgovor na vsaj eno od treh podvprašanj manjkal, preostalih 512 pa je odgovorilo na vsa tri podvprašanja.

Odgovore anketirancev smo razvrstili v več tipov, ločeno za posamezno podvprašanje, na koncu pa smo analizirali še posamezne kombinacije odgovorov. Zaradi lažje primerljivosti rezultatov analize smo prebivalske oblike (na primer Primorec, Slovenec) pretvorili v zemljepisna imena (na primer Primorska, Slovenija).

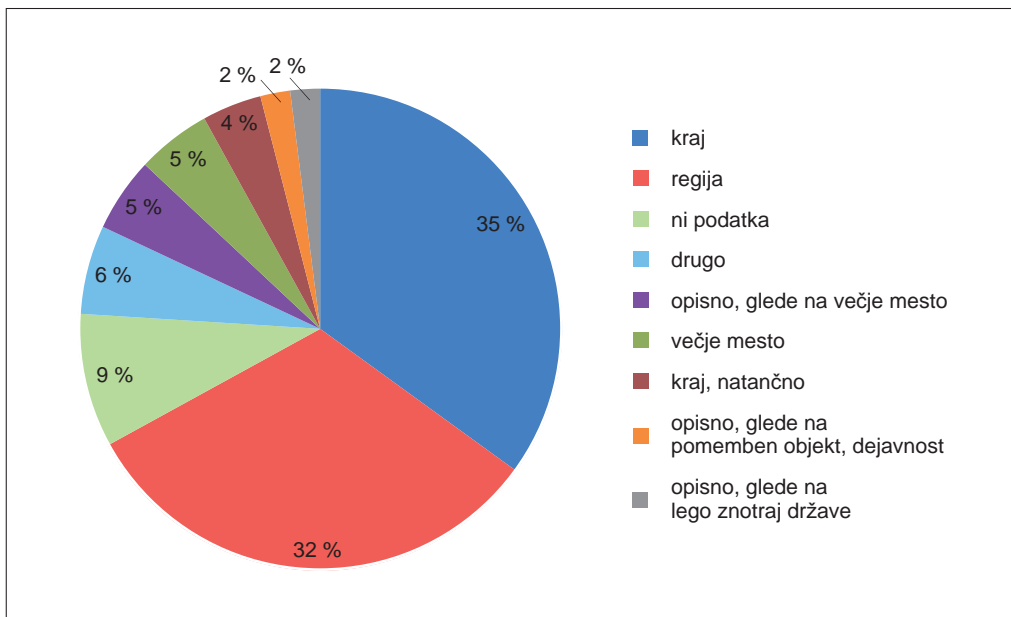
Odgovore o tem, kako poimenujejo lokacijo bivanja, če se srečajo z nekom iz iste pokrajine (zaradi členitve pokrajin na pod/nad enote, ki nimajo slovenskih ustreznice, smo v tem poglavju uporabili pojem regija), smo razčlenili v 12 tipov (slika 75).

Največji delež anketirancev (35 %) lokacijo svojega bivanja predstavi z imenom kraja, dodatni štirje odstotki pa znotraj kraja natančneje opredelijo lokacijo (na primer z imenom dela naselja, točnim naslovom, s poudarkom, da gre za središče naselja in podobno). Nekateri so bili pri tem odgovoru posebej izvirni; eden je na primer zapisal, da stanuje tam, kjer »*pri tardeč les na levo zaviješ*«. 32 % anketirancev pri komunikaciji z nekom iz iste pokrajine vseeno uporabi pokrajinsko ime. 9 % jih na vprašanje ni odgovorilo, 6 % odgovorov pa smo uvrstili v kategorijo »drugo«. V njej so zaobseženi zelo raznoliki odgovori, v katerih se ne zrcali zemljepisno ime, ali pa je iz odgovora možno razbrati nerazumevanje vprašanja. Med najpogostejšimi takšnimi odgovori so raznovrstni pojmi (na primer domačin, sosed, rojak, krajan), mestoma pa tudi druge opazke (na primer podoba raja, tam, kjer delajo najboljše pivo, in podobno). Po 5 % anketirancev bi neznanцу odgovorilo s poimenovanjem večjega mesta v bližini (tako bi na primer nekdo, ki živi v Virmašah, odgovoril, da je iz Škofje Loke ali Kranja), oziroma bi mu pojasnilo, da je njegov kraj bivanja v okolici bližnjega večjega mesta (nekdo, ki živi v Tezmem, bi na primer odgovoril, da živi v okolici Maribora). Dva odstotka vprašanih bi v svojem odgovoru izpostavilo pomemben objekt ali dejavnost, ki sta značilna za kraj in zaradi katerih je ta širše znan (anketiranec iz Cerkelj bi na primer omenil letališče, anketiranec iz Šoštanja termoelektrarno, anketiranka iz Črne na Koroškem pa, da je tam doma Tina Maze). Podobno število anketirancev bi v svojem odgovoru izpostavilo lego kraja znotraj države (na primer na severovzhodu Slovenije). Ostale tipe odgovorov, ki se pojavljajo manj kot desetkrat, smo uvrstili v skupino »ostalo«. Gre za primere, ko bi anketiranci izpostavili lego glede na državno mejo oziroma sosednjo državo ali pa bi v odgovoru omenili glavno mesto.

Drugo podvprašanje se je nanašalo na poimenovanje lokacije bivanja, v kolikor gre za komunikacijo z nekom, ki biva v sosednji pokrajini (slika 76). Odgovore smo razvrstili v 14 različnih tipov. Dodatna dva sta »mikroregija« in »mezoregija«. V tip mikroregija smo uvrstili odgovore, ko je anketiranec navedel poimenovanje pokrajine, ki hierarhično spada na nižjo raven kot pokrajina, poimenovana v predhodnem odgovoru. Iz sorodnega razmerja izhaja tip »mezoregija«. V tej skupini sta dodana še tipa »država« in »opisno, glede na lego v državi«, kategorija opis kraja glede na lego v odnosu na sosednjo državo pa se tu ne pojavlja.

Največji delež anketirancev (36 %) bi za poimenovanje lokacije bivanja pri komunikaciji z nekom iz sosednje regije uporabilo pokrajinsko ime. Takšnih, ki bi pokrajinsko ime uporabili že pri prvem vprašanju, vendar bi v tistem primeru šlo za poimenovanje regije na nižji ali višji ravni, je dodatnih 10 %. Sklepamo torej lahko, da pokrajinsko ime pri tovrstni komunikaciji uporabi slaba polovica anketiranih. 18 % bi jih izpostavilo kraj, 16 % jih na to podvprašanje ni odgovorilo. 7 % anketirancev bi lokacijo bivanja označilo s poimenovanjem večjega mesta, odgovore 6 % vprašanih pa smo uvrstili v kategorijo »drugo«. Sestavljajo jo odgovori, ki ne vsebujejo zemljepisnih imen ali kako drugače ne spadajo v kontekst zastavljenega vprašanja. Največkrat so anketiranci navajali pojme sosed, rojak, sodržavljan, nekaterih pa tudi pri tem vprašanju ni zapustila domišljija. Tako med drugim omenjajo »kapo iz Istre«, »žabar, ljubljanska srajca«, »kaj bi rad žabar« in podobno. Trije odstotki so izpostavili lego kraja bivanja v okolici večjega mesta. Ostali odgovori so se pojavili manj kot desetkrat, zato smo jih uvrstili v kategorijo »ostalo«. Gre za opis lokacije kraja bivanja glede na lego v razmerju do glavnega mesta (na primer vzhodno od Ljubljane), navedbo države, opis lokacije kraja bivanja glede na lego ob državni meji (na primer bližina avstrijske meje), natančen opis kraja bivanja (na primer del mesta ali lega znotraj mesta), omembo pomembne dejavnosti ali objekta v neposredni bližini (na primer tovarna zdravil Krka, Kralj Matjaž, smučišče Kope) ter opis lokacije kraja glede na lego v pokrajini (na primer severovzhod Prekmurja).

Tretje podvprašanje se je osredinilo na poimenovanje lokacije bivanja pri komunikaciji z nekom iz druge države (slika 77). Pri tem smo odgovore razvrstili v 18 različnih tipov. V primerjavi s predhodno

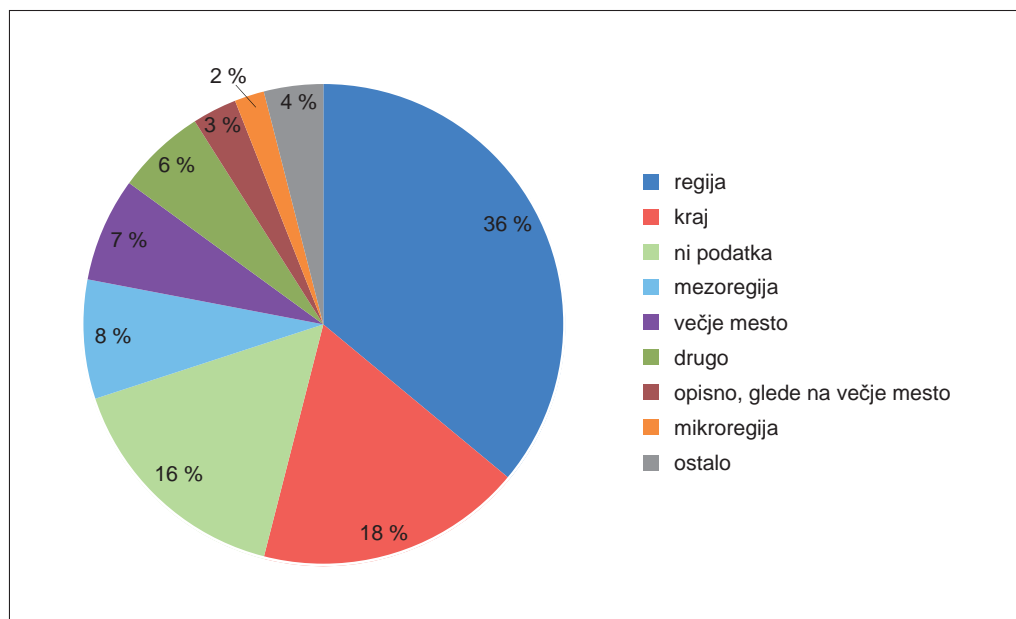

Slika 75: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz iste pokrajine.

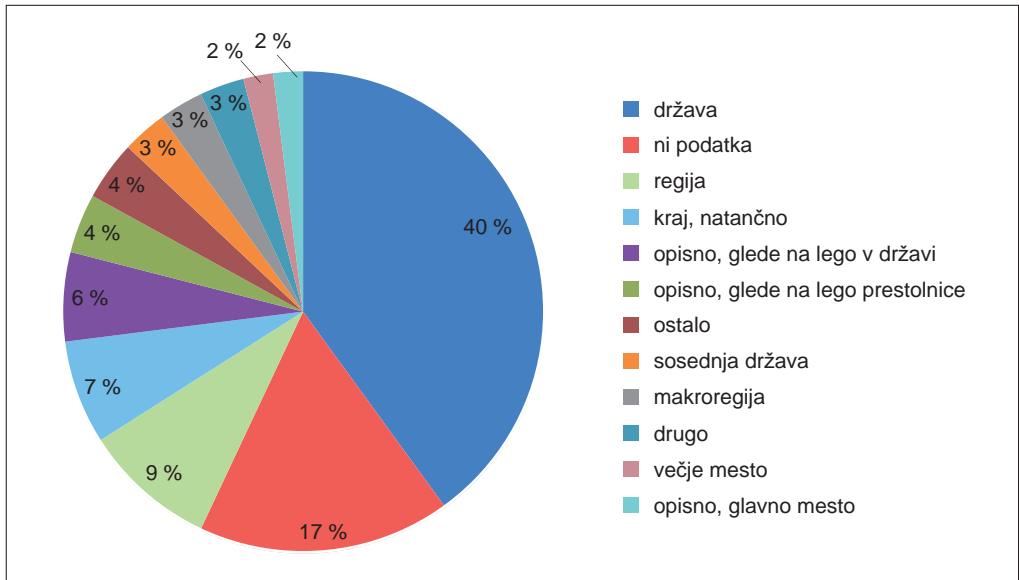
tipizacijo več ne nastopajo tipi »kraj, natančno«, »mezoregija«, »opisno, glede na lego ob meji« in »opisno, glede na lego v regiji«, dodani pa so naslednji: »makroregija«, »nad-makroregija«, »opisni, glavno mesto«, »pod-mikroregija«, »regija, eksonim« in »sosednja država«.

Največ anketirancev (40 %) bi pri komunikaciji z nekom iz tujine lokacijo svojega bivanja poimenovalo z imenom države, 17 % jih na to vprašanje ni odgovorilo, 9 % pa bi jih navedlo ime regije. Če prištejemo še odgovore, ki so zaradi poimenovanja pokrajine v predhodnem odgovoru uvrščeni v različne ravni regij, se ta delež poveča na 14 %. 7 % anketirancev bi tudi pri komunikaciji s tujcem navedlo ime kraja, največkrat Ljubljano, 6 % pa bi jih navedlo lokacijo kraja glede na njegovo lego v državi. 4 % anketirancev bi navedlo lego kraja bivanja glede na glavno mesto, 3 % glede na eno ali več sosednjih držav. Odgovore treh odstotkov anketirancev smo uvrstili v kategorijo »drugo«. Gre za navedbe pojmov tujec, turist in podobno. Po dva odstotka vprašanih bi izpostavila večje mesto oziroma glavno mesto. Sedem tipov odgovorov smo združili v tip »ostalo« saj v posameznega ni bilo mogoče uvrstiti več kot deset odgovorov. Gre za eksonimske različice pokrajinskih imen, opis lokacije kraja glede na sosednjo državo, navedbo nad-makroregije (ime pokrajine na hierarhično višji ravni kot v predhodnem odgovoru), opis lokacije kraja glede na večje mesto, opis lokacije kraja glede na pomemben objekt ali dejavnost (na primer Nuklearna elektrarna Krško, podjetje Gorenje) ter za poimenovanje regije na dveh nižjih ravneh kot v predhodnih odgovorih.

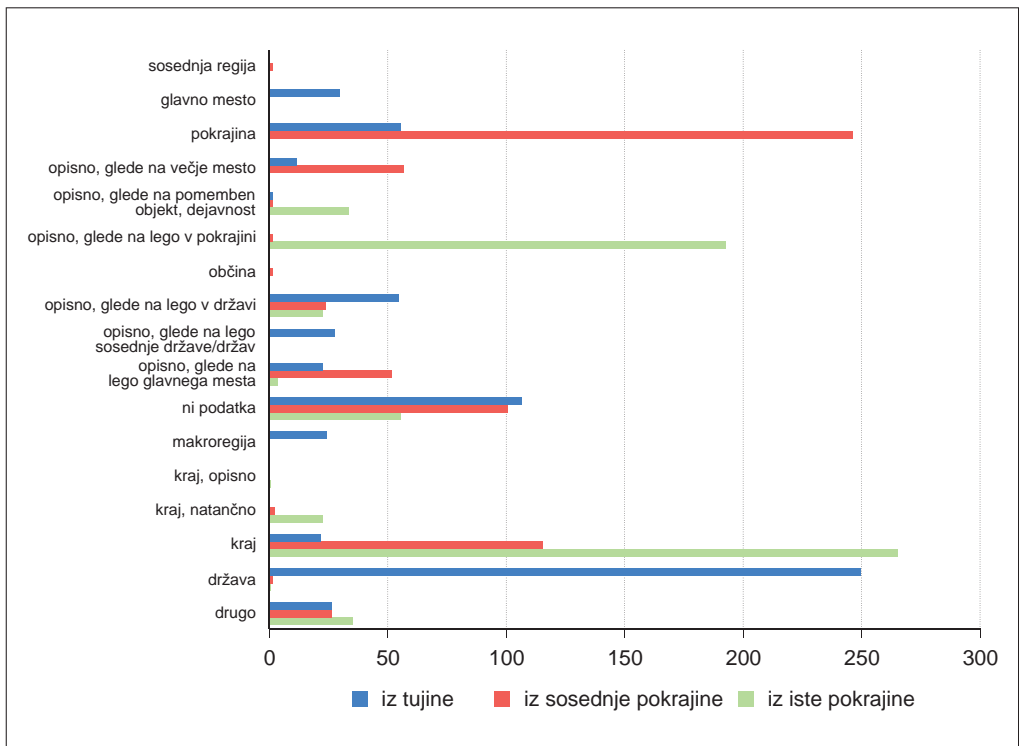
Če posamezne tipe imen glede na razmerje med sogovornikoma primerjamo med sabo, upoštevaje tiste, pri katerih se pojavlja deset ali več odgovorov, lahko ugotovimo določene zakonitosti (slika 78). Raba imena države je izpostavljena zgolj v komunikaciji s tujcem, medtem ko se pri prvih dveh možnostih komuniciranja na lestvici sploh ne pojavi. Navajanje imena kraja bivanja upada premosorazmerno. Največkrat se pojavlja pri komunikaciji z nekom iz iste regije, najmanjkrat pri komunikaciji s tujcem. Sorodno zmanjševanje je opazno pri navajanju natančne lokacije znotraj kraja. Ta kategorija z izjemo kategorije »komunikacija z nekom iz iste pokrajine« izpade iz grafikona. Pri kategoriji »makroregija« lahko opazimo, da se največkrat pojavlja v komunikaciji z nekom iz sosednje regije. V tem se zaznava tudi hierarhično doajmanje pokrajinskosti v naši državi.

Slika 76: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz sosednje pokrajine.

Slika 77: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz tujine.

Slika 78: Primerjava pojavljanja navedb lokacije bivanja glede na medsebojni odnos sogovornikov.

Pri komunikaciji s tujcem se v ospredju pojavita tudi vloga glavnega mesta in opis lokacije kraja glede na lego v državi. Vloga večjih mest je najbolj opazna pri komunikaciji z nekom iz iste regije (v tem primeru gre za opis lege v bližini večjega mesta), medtem ko je pri komunikaciji z nekom iz sosednje regije zaznavna le navedba večjega mesta, kar daje slutiti, da anketiranec tam tudi dejansko biva. Pri komunikaciji s tujcem pridejo do izraza tudi navedba sosednje države ali več sosednjih držav in tudi navedba glavnega mesta. V skupnem seštevku prevladuje navedba imena pokrajine, ki se pa se največkrat pojavi pri komunikaciji z nekom iz sosednje pokrajine. Poimenovanje kraja se večkrat pojavlja le pri komunikaciji z osebo iz iste pokrajine.

Oglejmo si še kombinacije odgovorov v vseh možnih medsebojnih komunikacijah, torej katere tipe imen pri poimenovanju lokacije bivanja uporabljajo anketiranci v komunikaciji z nekom iz iste ali sosednje pokrajine ali z nekom iz tujine. Različnih kombinacij, ki se pojavljajo v analizi, je 161. V preglednici (preglednica 19) predstavljamo le najpogostejše med njimi. Tiste, ki se pojavijo manj kot šestkrat, smo uvrstili v kategorijo »ostalo«. Takšnih je 139.

Najpogostejša kombinacija, ki se pojavi 64-krat, je poimenovanje kraja, regije in nato države. 7 % anket te kombinacije ne vsebuje. Sledi kombinacija z navedbo kraja, zaznavna tako pri komunikaciji z nekom iz iste kot tudi iz sosednje pokrajine, pri komunikaciji s tujcem pa je navedeno ime države. Pet odstotkov anketirancev je s pokrajinskim imenom odgovorilo le na prvo podvprašanje, na ostali pa ni odgovorilo. Prav toliko jih je v vseh treh primerih navedlo krajevno ime; večina od njih živi v Ljubljani. Ostale kombinacije se pojavljajo v manj kot petih odstotkih. Če si podrobneje pogledamo le tiste kombinacije, ki na vsaj eni ravni medsebojnega komuniciranja vsebujejo pokrajinsko ime, lahko ugotovimo, da je takšnih kombinacij 79. Ime pokrajine je na vsaj eni komunikacijski ravni uporabilo 379 anketirancev, kar je 74 % od tistih, ki so na to poizvedovanje odgovorili.

Preglednica 19: Največkrat zabeležene kombinacije poimenovanja kraja bivanja ob komunikaciji z nekom iz iste regije, sosednje regije ali tujine.

zabeležena kombinacija poimenovanja kraja bivanja	delež
kraj, regija, država	10,0 %
ni podatka, ni podatka, ni podatka	6,6 %
kraj, kraj, država	5,6 %
regija, ni podatka, ni podatka	5,5 %
kraj, kraj, kraj	4,7 %
regija, nadregija, država	4,4 %
regija, regija, država	3,8 %
regija, regija, regija	3,0 %
drugo, drugo, drugo	2,2 %
večje mesto, regija, država	2,0 %
opisno, glede na večje mesto, regija, država	1,9 %
regija, regija, nadregija	1,4 %
kraj, večje mesto, država	1,4 %
kraj, regija, nadregija	1,4 %
kraj, kraj, opisno, glede na lego prestolnice	1,4 %
regija, nadregija, regija	1,3 %
regija, nadregija, opisno, glede na lego v državi	1,1 %
regija, drugo, sosednja država	1,1 %
kraj, regija, regija	1,1 %
drugo, regija, država	1,1 %
regija, regija, opisno, glede na lego v državi	0,9 %
ni podatka, regija, država	0,9 %
kraj, regija, opisno, glede na lego v državi	0,9 %
ostalo	36,4 %

3.4.9 SPOZNAVNI ZEMLJEVIDI

V anketnem vprašalniku, ki je bil razposlan po celotni Sloveniji, so imeli anketiranci za nalogo narisati spoznavni zemljevid vseh pokrajin, ki jih poznajo, in jih tudi poimenovati. Kot ustrezne za nadaljnjo obdelavo smo upoštevali tudi zemljevide, pri katerih je ime določene pokrajine manjkalo, vendar so bile druge poimenovane. Iz zahodnega dela Slovenije smo prejeli okrog 70 % vprašalnikov, pri katerih so bili zemljevidi narisani skladno z navodili. Samo imena, brez zamejitve regij, jih je vsebovalo 20 %, 7 % anketirancev pa je oddalo povsem prazen zemljevid. Zanimljivo malo je bilo zemljevidov, ki so vsebovali le meje pokrajin, ne pa tudi imen. 3 % zemljevidov smo uvrstili v kategorijo »drugo«, saj so bili na njih na primer vpisani le nekateri kraji in podobno (slika 79).

Zelo podobne značilnosti smo zaznali pri spoznavnih zemljevidih anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije (slika 80). 66 % zemljevidov je za analizo primernih, ostali pa bodisi vsebujejo samo imena (23 %), ne vsebujejo ničesar (8 %), vsebujejo samo meje (1 %) ali pa smo jih uvrstili v kategorijo »drugo« (2 %).

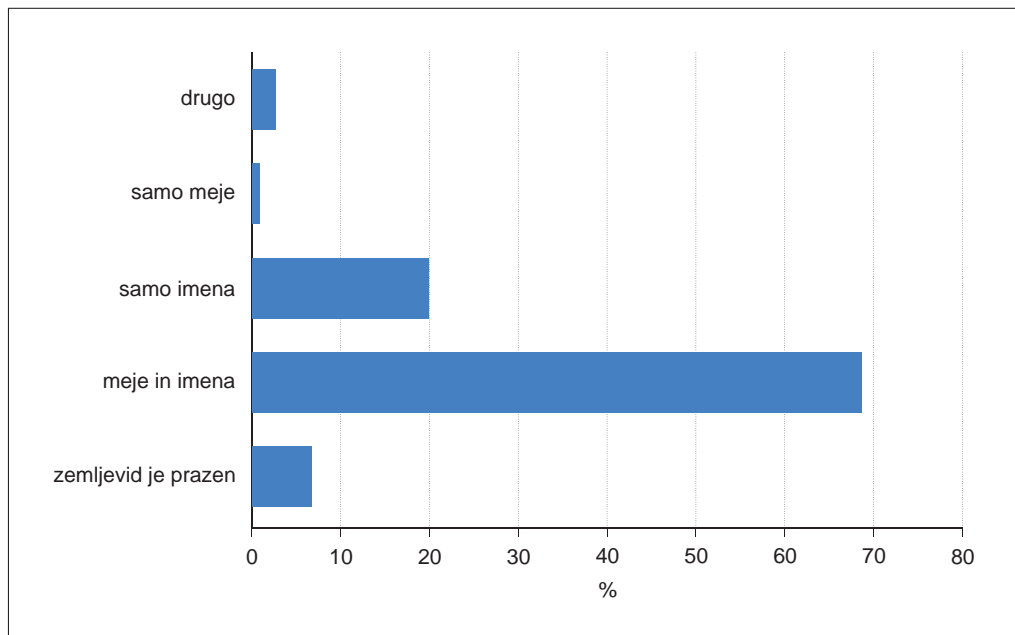
Anketiranci iz zahodnega dela Slovenije so skupaj zamejili 2027 poligonov, iz vzhodnega pa 2147. Ugotovimo lahko, da je povprečni anketiranec Slovenijo razdelil na 9 do 10 pokrajin. Pri preračunavanju smo upoštevali vse poligone, tudi tiste, ki jih anketiranci niso poimenovali. Takšnih je bilo na vseh zemljevidih 283, 3769 pa je bilo poimenovanih. Skupno smo identificirali 170 različnih pokrajinskih imen. Zaradi lažje analize smo nekatere združili v skupno imensko kategorijo (na primer Prekmurje in Prekmurska, Zasavje in Zasavska, Savinjska dolina in dolina Savinje). Najpogosteje so poimenovane Gorenjska, Dolenjska, Koroška, Štajerska, Prekmurje/-ska, Primorska in Notranjska (preglednica 20).

Preglednica 20: Najpogostejše vrisane in poimenovane pokrajine na spoznavnih zemljevidih glede na lokavijo bivanja anketirancev.

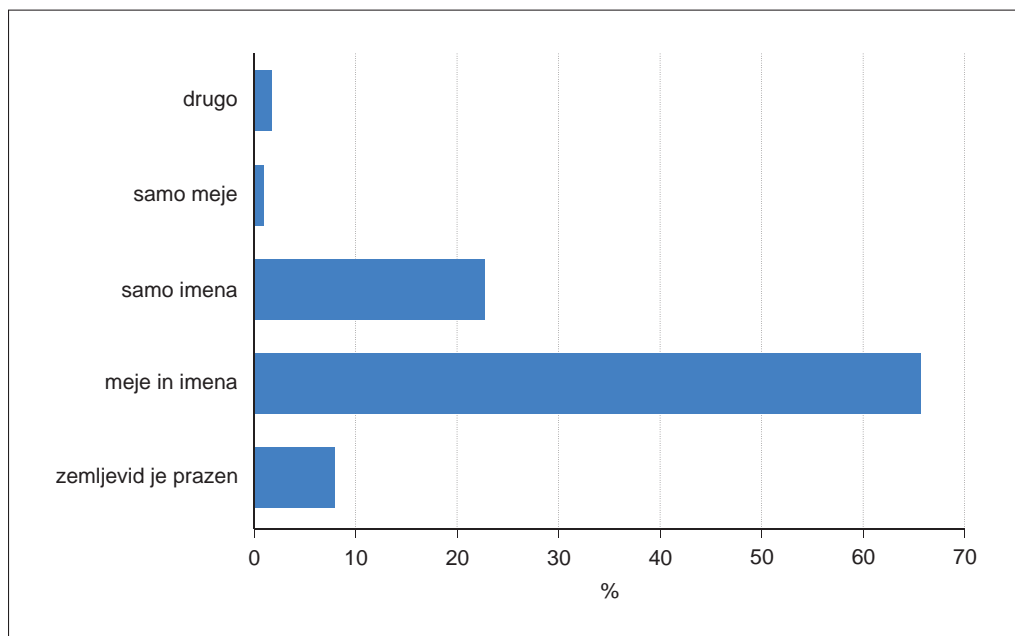
pokrajinsko ime	zahodni del Slovenije	vzhodni del Slovenije	skupaj
Gorenjska	200	205	405
Dolenjska	198	189	387
Koroška	176	199	375
Štajerska	188	178	366
Prekmurje/-ska	182	172	354
Primorska	185	166	351
Notranjska	171	172	343

Največja razlika pri poimenovanjih pokrajin med anketiranci iz vzhodnega in zahodnega dela Slovenije je pri imenih Posavje/-ska in Koroška. Omenjeni imeni je navedlo več anketirancev iz vzhodnega dela. Pri anketirancih iz vzhodnega dela sta v primerjavi s tistimi iz zahodnega izpostavljeni še imeni Prekija in Savinjska, pri tistih iz zahodnega dela pa Primorska in Bela krajina. Natančna razmerja med navedbami imen, pri katerih je razlika deset ali več, so prikazana v preglednici 20.

Na podlagi spoznavnih zemljevidov smo izvedli več analiz. Najprej se osredinimo na pestrost različnih imen, ki jih anketiranci dojemajo kot pokrajinska. Če iz vzhodnega in zahodnega dela Slovenije zbrane podatke združimo in na eni ravnini prekrijemo vse poimenovane poligone, lahko ugotovimo izstopajoča območja, kjer je število različnih pokrajinskih imen največje (slika 81). Iz zemljevida lahko razberemo, da so tri takšna območja: v okolici Idrije, zahodno od Celja in v Spodnjeposavski regiji. Ta območja lahko označimo za pokrajinskoimenske vroče točke v Sloveniji. Če podatke preslikamo na raven občin, se pokaže, da so območja z največ različnimi poimenovanji (31) v občinah Sevnica in Šentrupert. Razmeroma veliko različnih poimenovanj (več kot 20) je tudi v pasu severozahodno od črte Ilirska Bistrica–Ribnica ter v pasu severno in jugovzhodno od črte Kamnik–Velenje. Tretje, manjše takšno območje je na območju Rogaške Slatine.

Slika 79: Značilnosti spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz zahodnega dela Slovenije.

Slika 80: Značilnosti spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz vzhodnega dela Slovenije.

Preglednica 21: Razlike med pogostnostjo na spoznavnih zemljevidih poimenovanih pokrajin glede na lokacijo bivanja anketirancev.

pokrajinsko ime	zahodni del Slovenije	vzhodni del Slovenije	razlika
Primorska	185	166	19
Bela krajina	83	67	16
Štajerska	188	178	10
Prekmurje/-ska	182	172	10
Ljubljanska/-pokrajina	21	11	10
Podravje/-ska	14	25	-11
Goriška/-o	34	48	-14
Obalno kraška (Obala-Kras)	5	19	-14
ni podatka	133	150	-17
Pomurje/-ska	16	35	-19
Savinjska	18	38	-20
Prlekija	11	31	-20
Koroška	176	199	-23
Posavje/-ska	27	50	-23

Najmanj različnih poimenovanj smo zabeležili v Beli krajini, Prekmurju, zaledju obale ter na Gorenjskem in Koroškem. Zaključimo lahko, da so anketiranci pri poimenovanju teh območij bolj enotni in je torej tamkajšnja pokrajinska identiteta najbolj jasno izražena.

Posebej je izpostavljeno območje regije Spodnje Posavje, kjer pa je, kot smo že zapisali v prejšnjih poglavjih, izrazito močna sicer razmeroma »mlada« posavska identiteta. Soroden pojav lahko opazimo na meji med nekdanjo Kranjsko in Goriško, pri čemer imenska vroča točka bolj gravitira k Idriji kot k Novi Gorici. Po analogiji iz Posavja lahko tudi na tem območju pričakujemo »rojstvo« neke nove pokrajinske identitete.

Če primerjamo rezultate med anketiranci iz zahodnega in in vzhodnega dela Slovenije (sliki 81 in 82), lahko sicer ugotovimo določene razlike, vendar velja poudariti splošno pravilo, da je območje, s katerega izhaja posamezna skupina anketirancev, poimenovano bolj raznovrstno kot območje v nasprotnem delu Slovenije.

Zemljevid na sliki 83 prikazuje število anketirancev, ki so v neki točko prepoznali poljubno pokrajino. Z njega lahko razberemo območja, ki so jih anketiranci pri risanju spoznavnega zemljevida izpustili oziroma jih niso poimenovali. Izstopajo obmejni deli Slovenije, predvsem ob meji s Hrvaško (med Ilirsko Bistrico in Kočevskim rogom, v Beli krajini, med Dobovo in Rogaško Slatino, na območjih Haloz in jugovzhodnih obronkov Slovenskih goric), severni obronki Slovenskih goric, Zgornja Savinjska dolina, Breginjski kot, južni obronki Goriških brd, območje med Idrijo in Horjulom, Ljubljana z okolico, območje v okolici Trojan, severozahodni obronki Pohorja in območje jugovzhodno od Maribora.

Če na ravni celotne države in na podlagi vseh poimenovanih poligonov skušamo najti prevladujoča poimenovanja (pri čemer upoštevamo absolutno vrednost) in zamejiti poimenovana območja, dobimo osem izstopajočih pokrajin (slika 85).

Nesporno prevladujejo poimenovanja po nekdanjih habsburških dednih deželah in njihovih sestavnih delih, izjema je le območje med Ljubljano in Vrhniko, ki bi po mnenju večine anketirancev moralo biti (glede na poimenovanje) ločena pokrajina. Kje pa so jedra teh pokrajin? To lahko ugotovimo tako, da prikažemo deleže anketirancev, ki so določeno točko poimenovali skladno s prevladujočim imenom (slika 86). Ugotovimo lahko, da so najmočnejša jedra pri poimenovanjih Gorenjske, Dolenjske, Koroške, Štajerske in Prekmurja/-ske. Jedro Gorenjske se severno in severozahodno od Kranja širi do meje z Avstrijo, jedro Koroške sovпада z delom Koroške, ki je po 1. svetovni vojni ostal v Sloveniji,

jedro Štajerske se iz Maribora z okolico širi proti Celju, Rogaški Slatini in Ptuj, dolensko jedro predstavlja območje, ki se dokaj koncentrično širi okrog Novega mesta, Prekmurje/ska pa, kot že ime pove, v celoti obsega območje na levem bregu Mure. Ostale tri pokrajine imajo šibkejša jedra, še posebej Osrednja Slovenija/Osrednjeslovenska, kjer ga kljub šibkosti lahko umestimo na območje Ljubljane. Jedro Notranjske je vzhodno od Postojne, ki je bila v preteklosti središče te pokrajine. Primorska je močno razpotegnjena v smeri sever–jug, njeno jedro pa lahko umestimo v zaledje obale in na območje južnega dela Krasa.

Ker še vedno močno izstopajo poimenovanja po nekdanjih habsburških dednih deželah in njihovih delih, primerjajmo njihove meje iz leta 1914 in sodobno dožemanje obsega posameznih pokrajin (slika 87). Najmanj razlik opazimo pri Prekmurju. Tam je reka Mura že od nekdaj močno izražena ločnica s sosednjimi pokrajinami. Drugače je pri drugih pokrajinah, kjer so se meje nekoliko spremenile. Glede na leto 1914 se je močno razširilo dožemanje Koroške, ki v dolinah Drave in Mislinje ter po vmesnem severozahodnem robu Pohorja sega krepko proti vzhodu in jugu. Je pa na račun Gorenjske Koroške »izgubila«
Jezero. Zaradi generalizacije rezultatov analize spoznavnih zemljevidov se Gorenjska v Zgornji Savinjski dolini navidezno stika s Koroško, medtem ko je bila leta 1914 na tem območju med obema pokrajinama dežela Štajerska. Štajerska je nekaj malega ozemlja »pridobila«
na skrajnem jugovzhodnem robu nekdanje Gorenjske. Na zahodu se Gorenjska zajeda v Primorsko, nekdanjo Goriško, v jugovzhodnem delu pa je del njenega ozemlja pripadel Osrednji Sloveniji/Osrednjeslovenski pokrajini. Na ta račun je nekaj ozemlja na severozahodu izgubila tudi nekdanja Dolenjska, prav tako tudi na zahodnem robu, kjer se je vanjo zajedla Notranjska. Za Notranjsko bi lahko rekli, da se je kot celota nekoliko premaknila proti vzhodu. Se je pa na »izpraznjeno«
območje razširila Primorska, tako da na primer po mnenju anketirancev Idrija zdaj spada k Primorski in ne več k Notranjski.

V nadaljevanju po abecednem zaporedju v obliki zemljevidov predstavljamo razprostranjenost tistih poimenovanih pokrajin, ki jih je na spoznavnih zemljevidih ustrezno označilo in poimenovalo vsaj deset anketirancev. Pri končnem rezultatu smo izločili 5 % odgovorov, ki najbolj odstopajo od povprečja, ostale pa smo razvrstili v pet razredov (slike 88–118).

Slika 81: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen v Sloveniji, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov. ► str. 194

Slika 82: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov anketirancev iz zahodnega dela Slovenije. ► str. 195

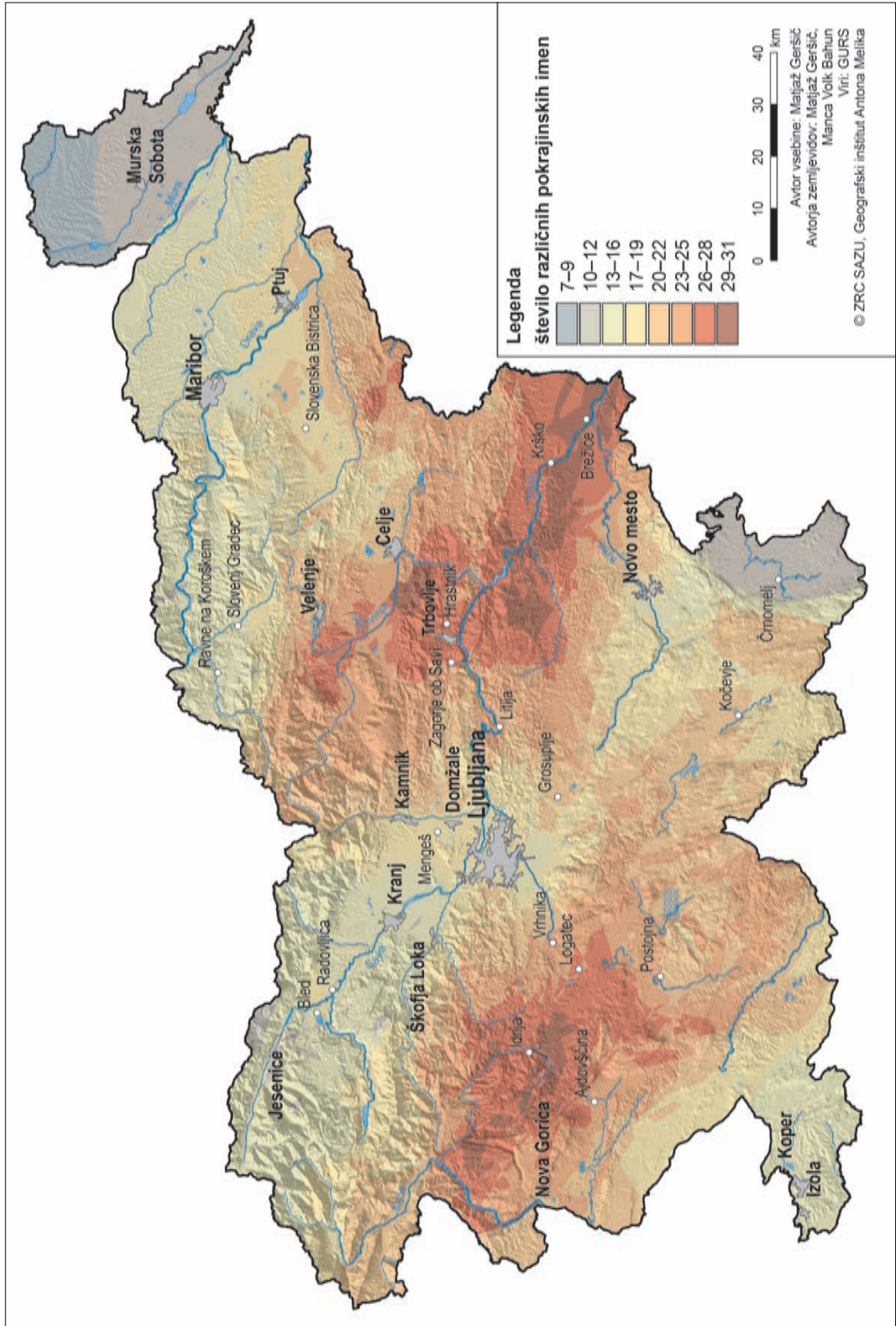
Slika 83: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije. ► str. 196

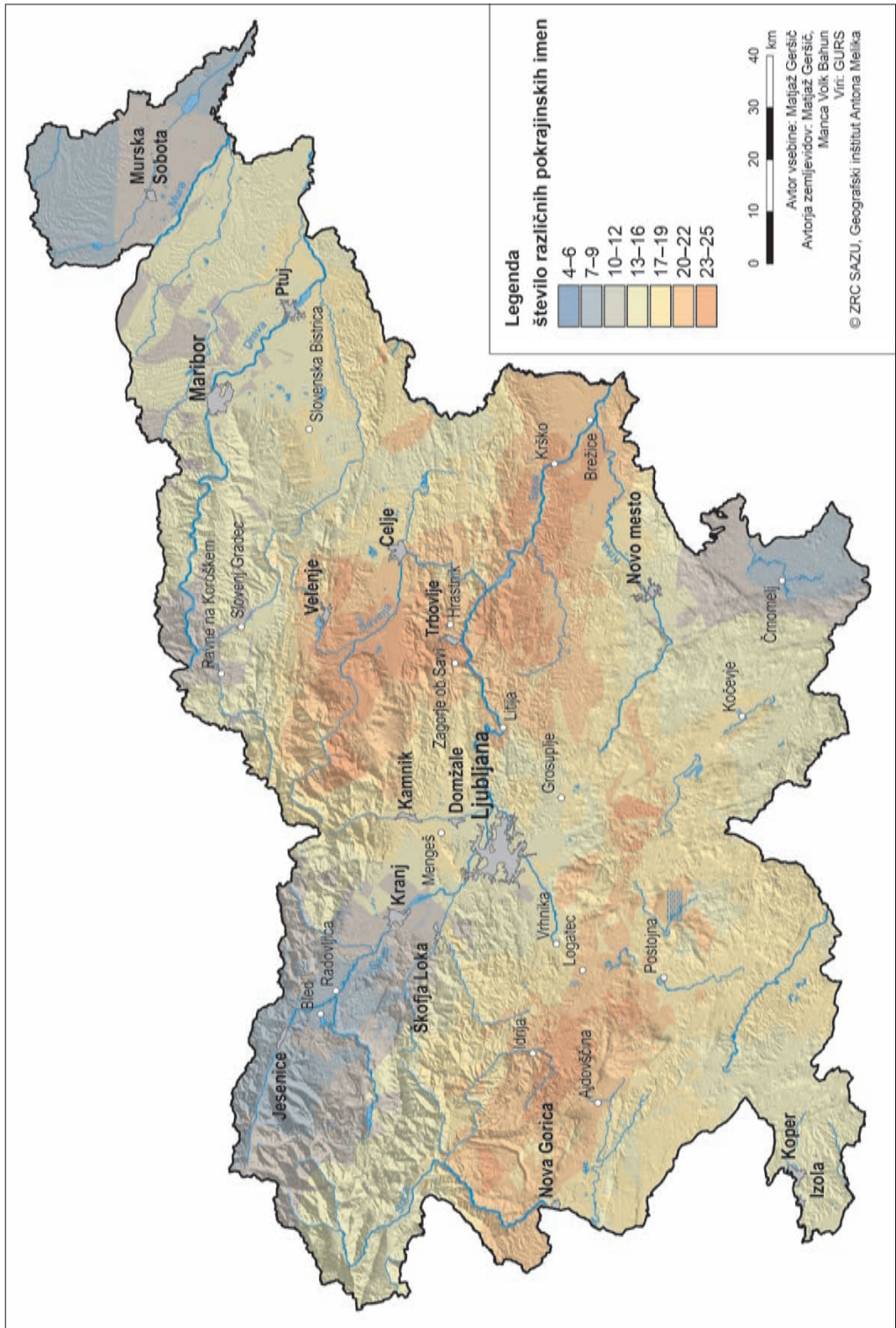
Slika 84: Število anketirancev, ki so v neki točki spoznavnega zemljevida označili določeno pokrajino in jo tudi poimenovali. ► str. 197

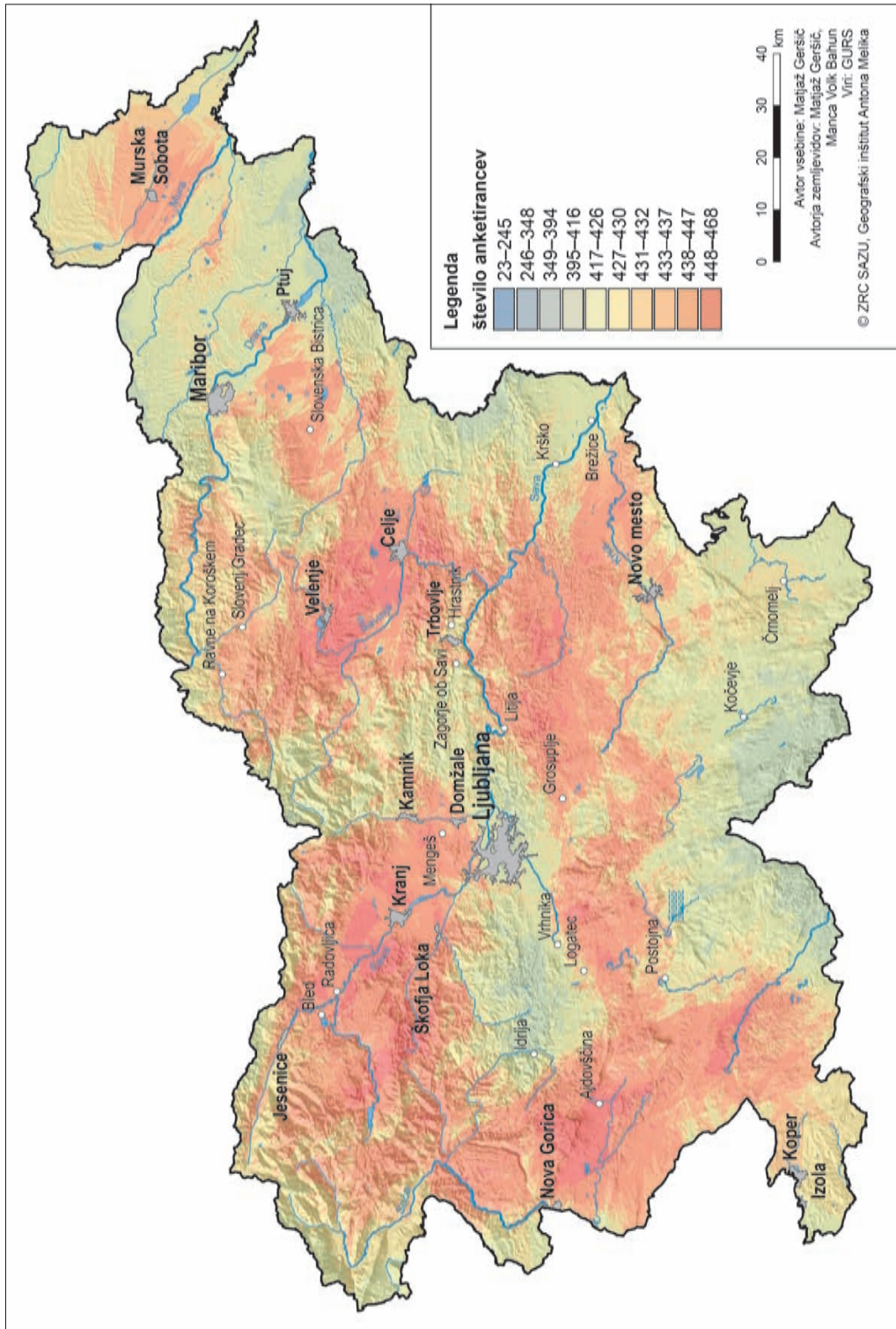
Slika 85: Najpogosteje poimenovane slovenske pokrajine, opredeljene na podlagi spoznavnih zemljevidov. ► str. 198

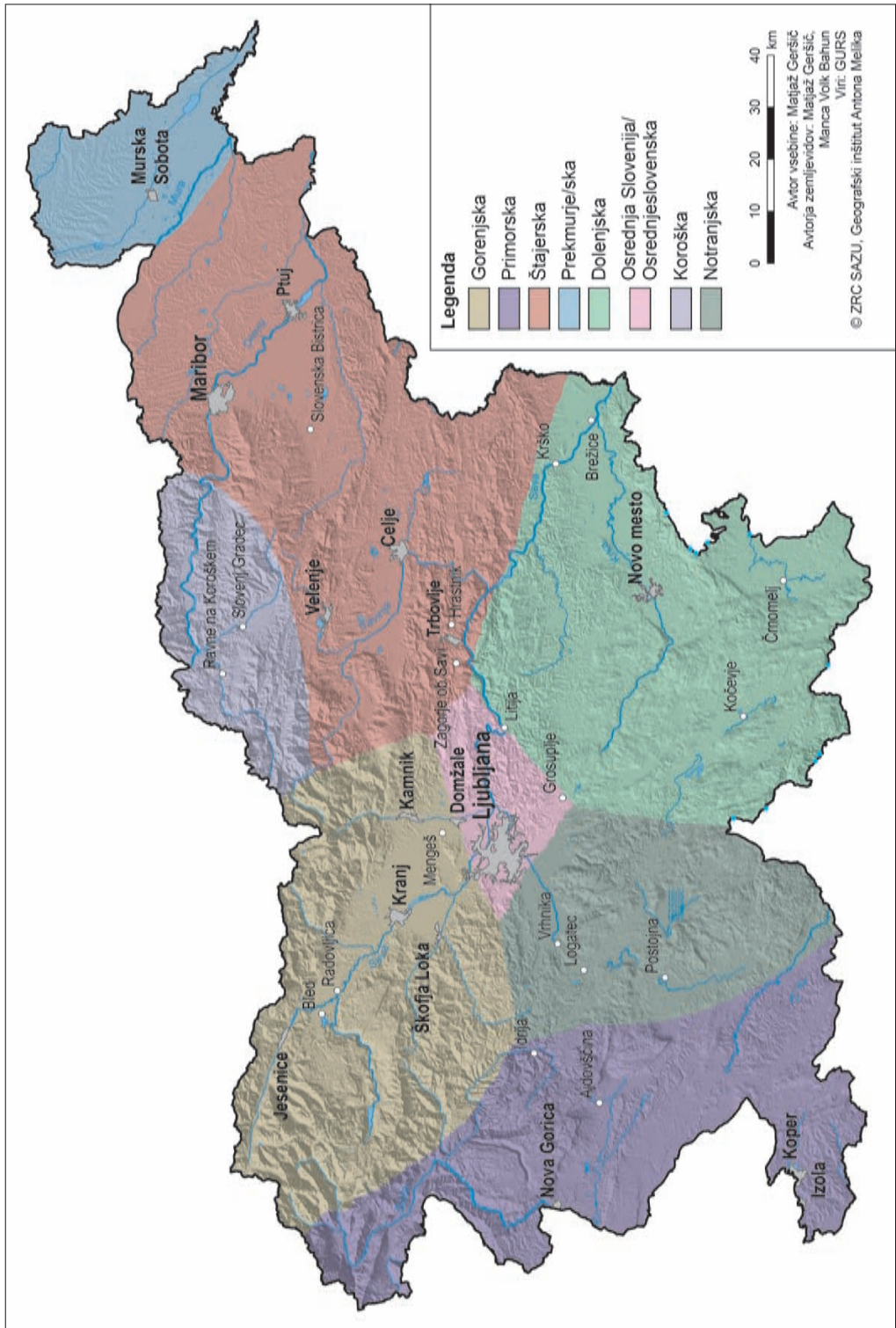
Slika 86: Delež anketirancev, ki so v določeni točki spoznavnega zemljevida poimenovali prevladujočo pokrajino. ► str. 199

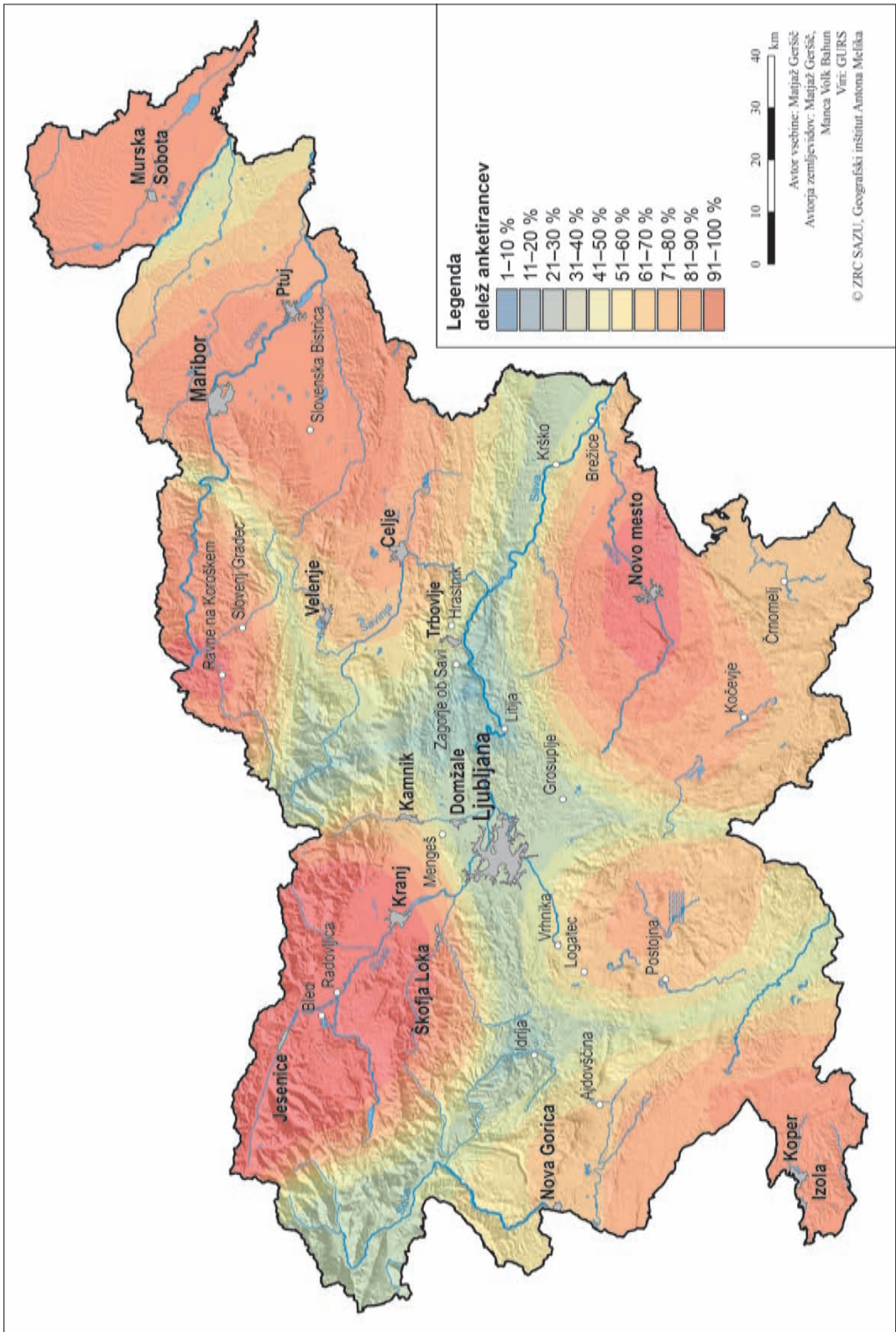
Slika 87: Primerjava habsburških dednih dežel in prevladujočih pokrajin, kot jih na podlagi spoznavnih zemljevidov dojemajo anketiranci. ► str. 200

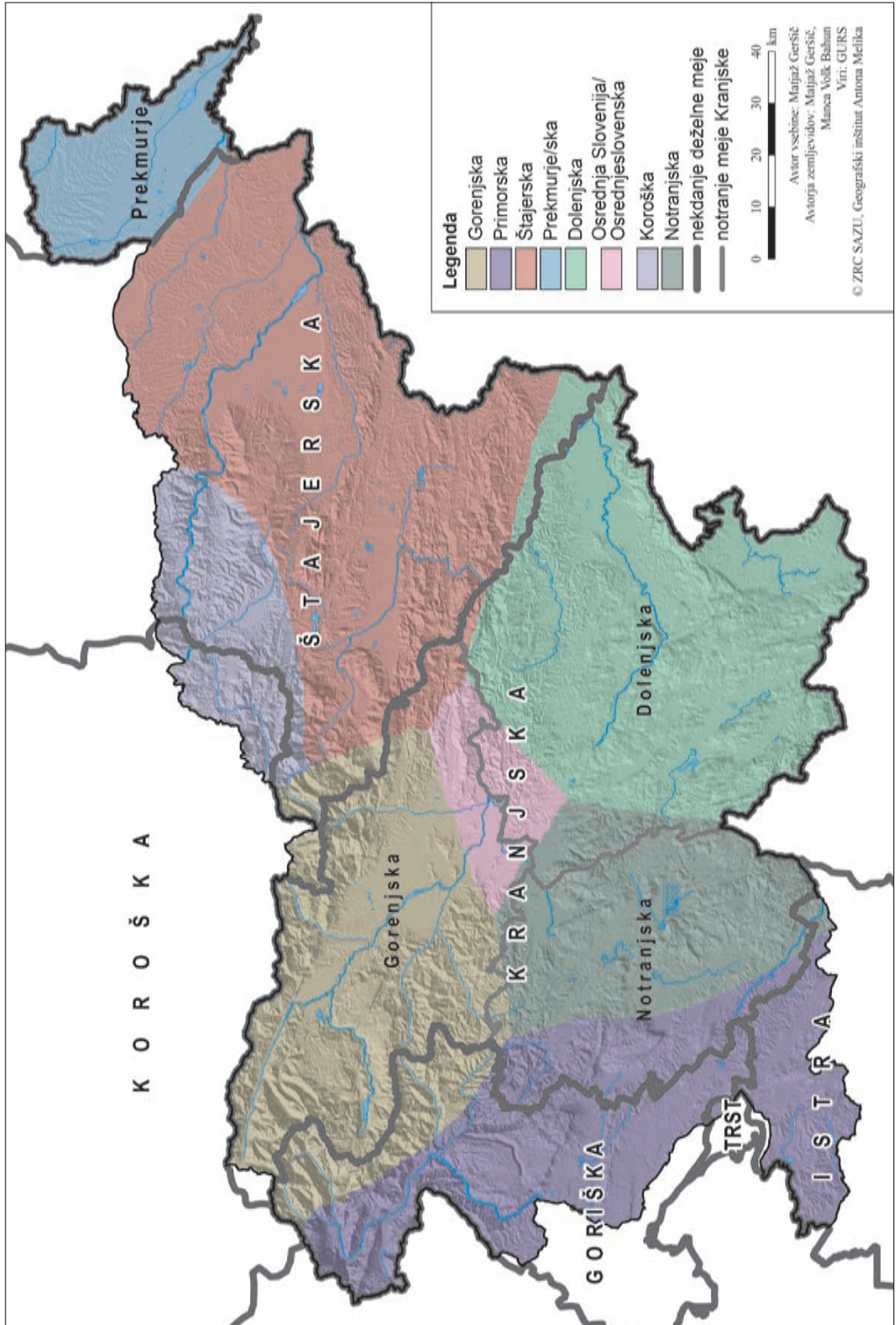

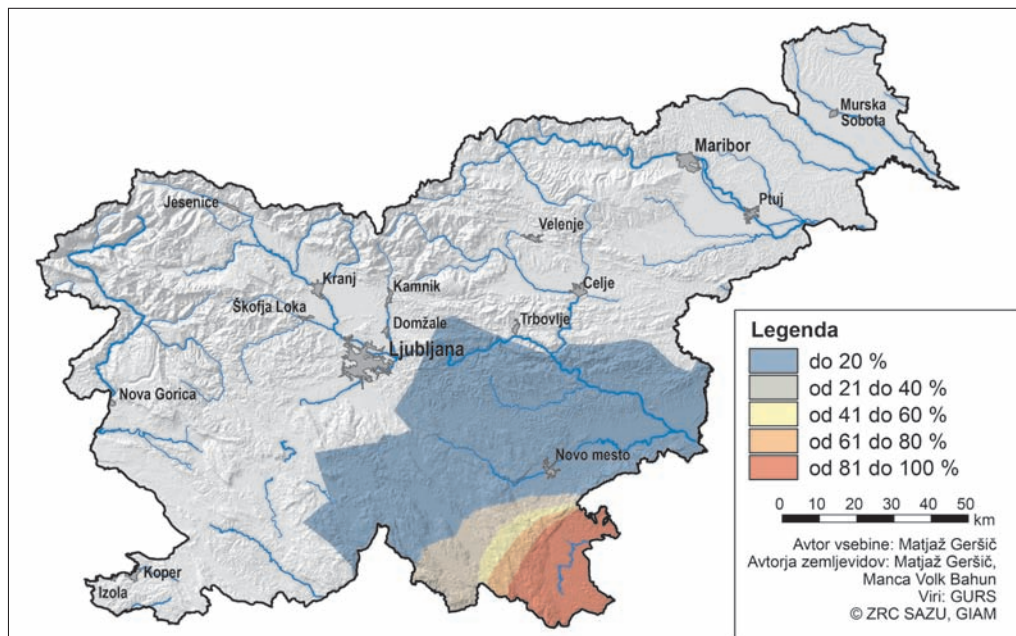

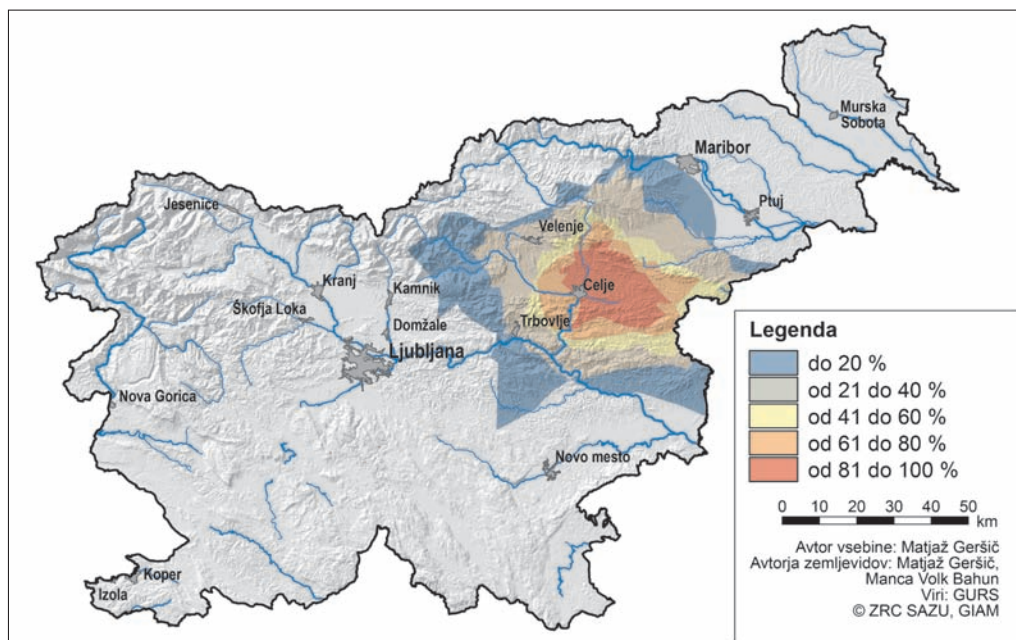

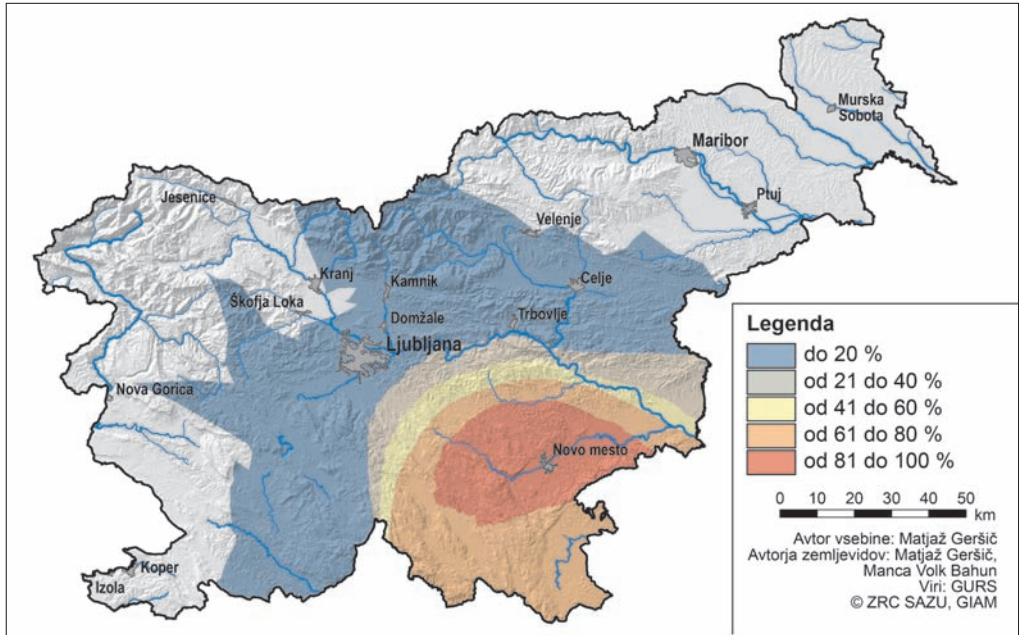

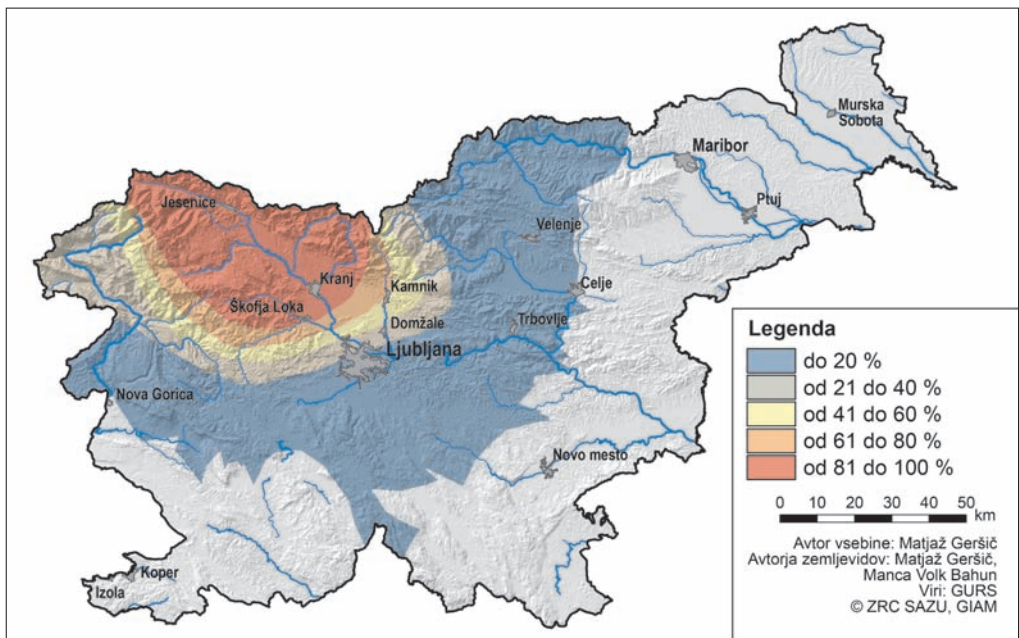
Slika 88: Bela krajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

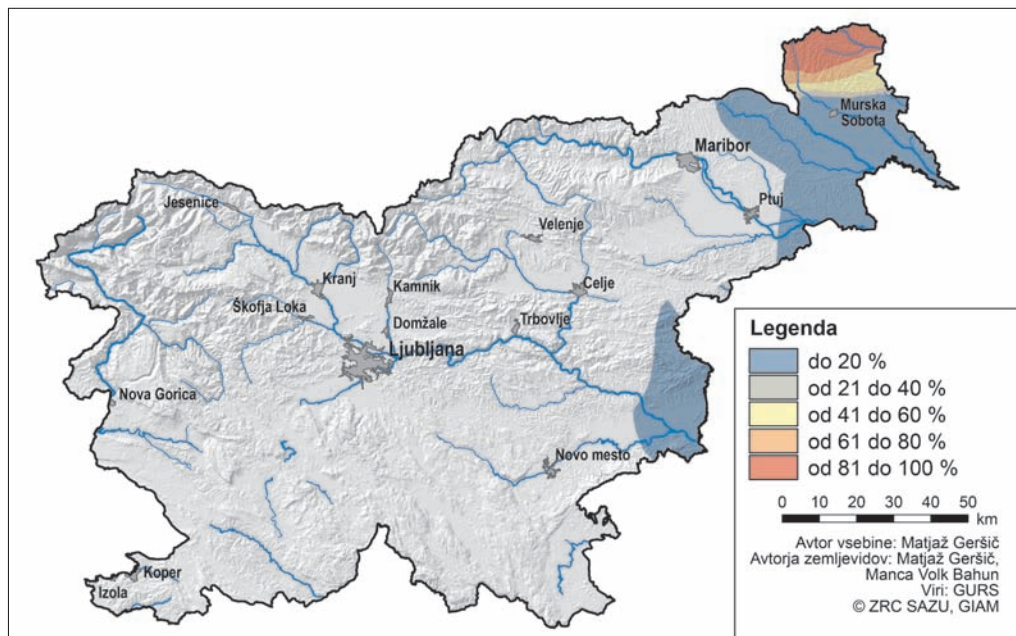
Slika 89: Celjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

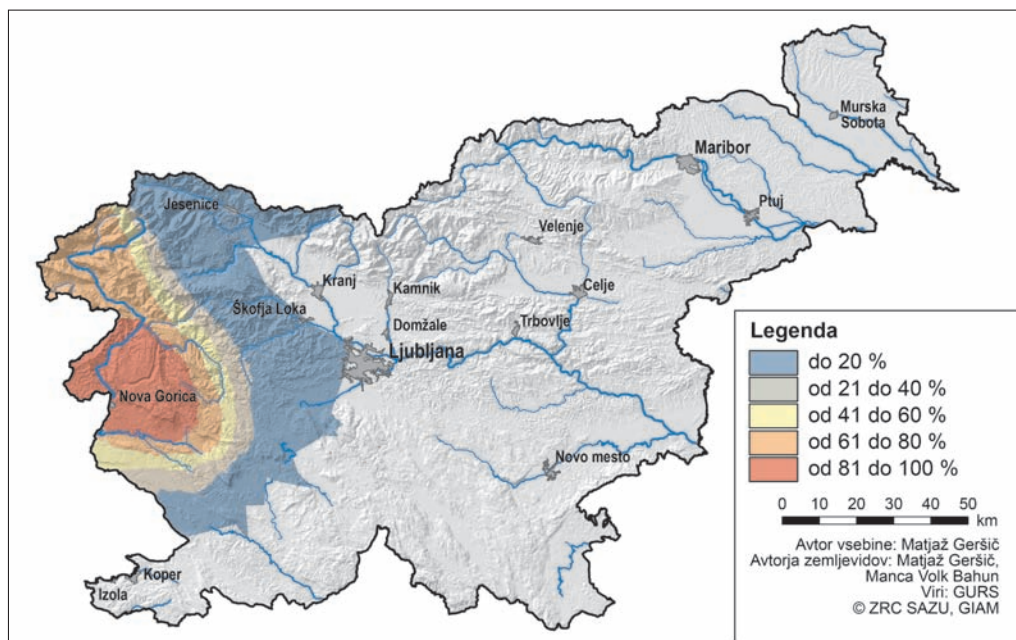
Slika 90: Dolenjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

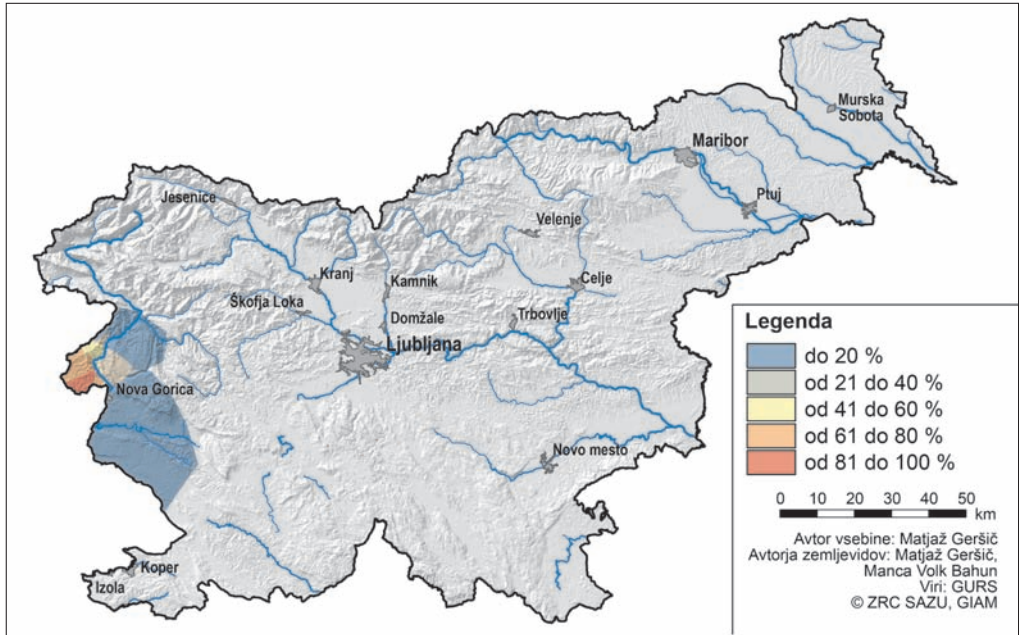
Slika 91: Gorenjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

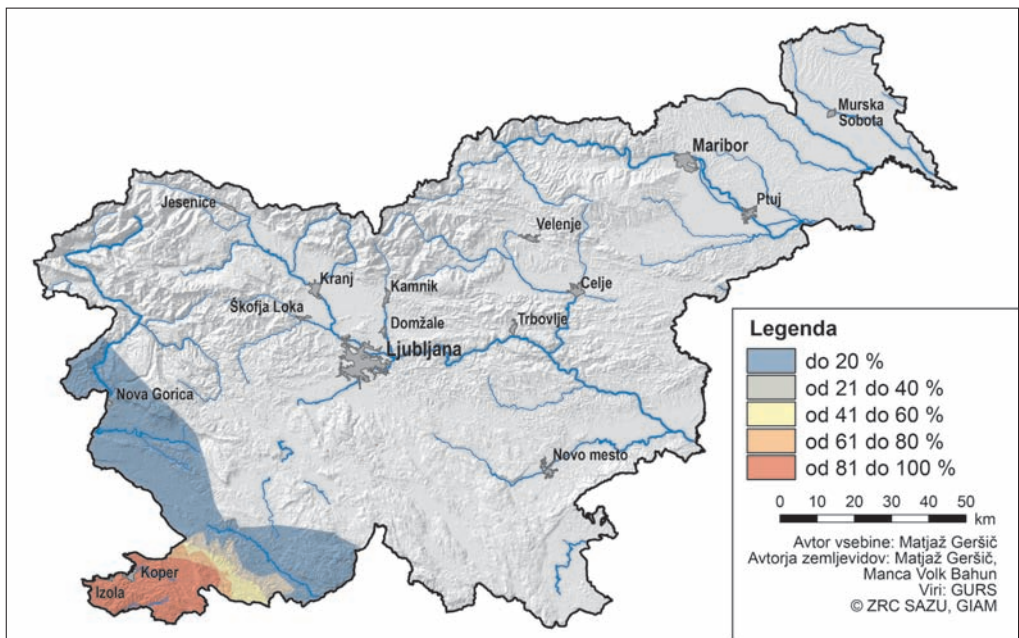
Slika 92: Goričko, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

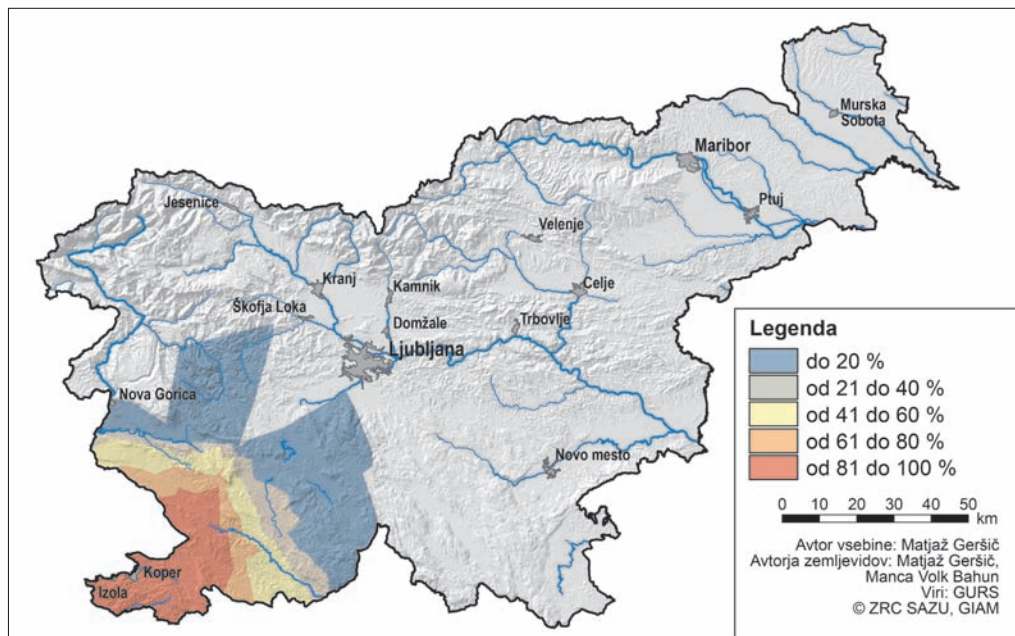
Slika 93: Goriška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

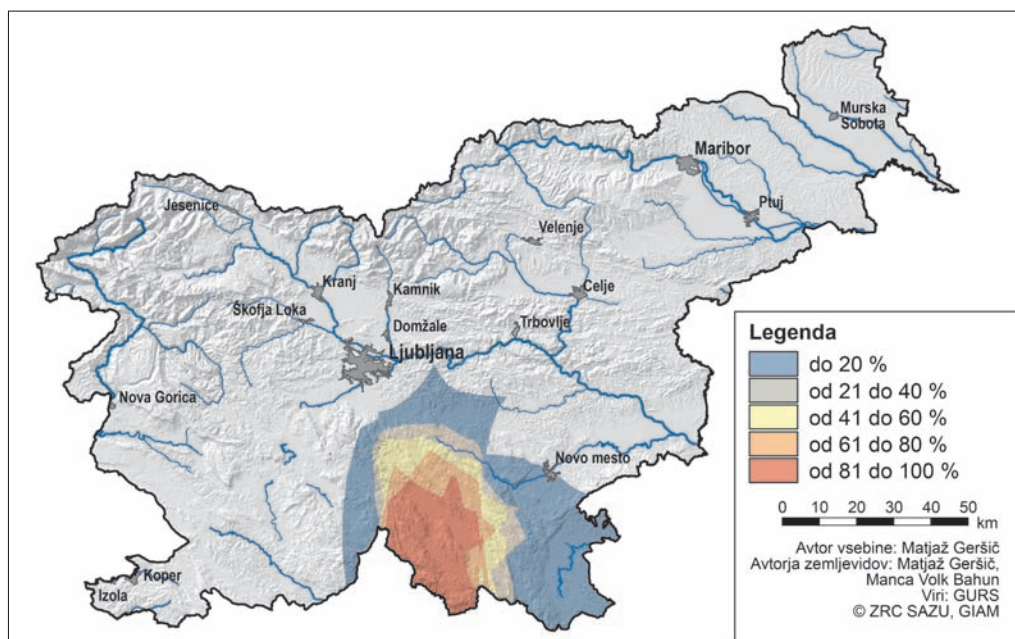
Slika 94: Goriška brda, kot jih na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

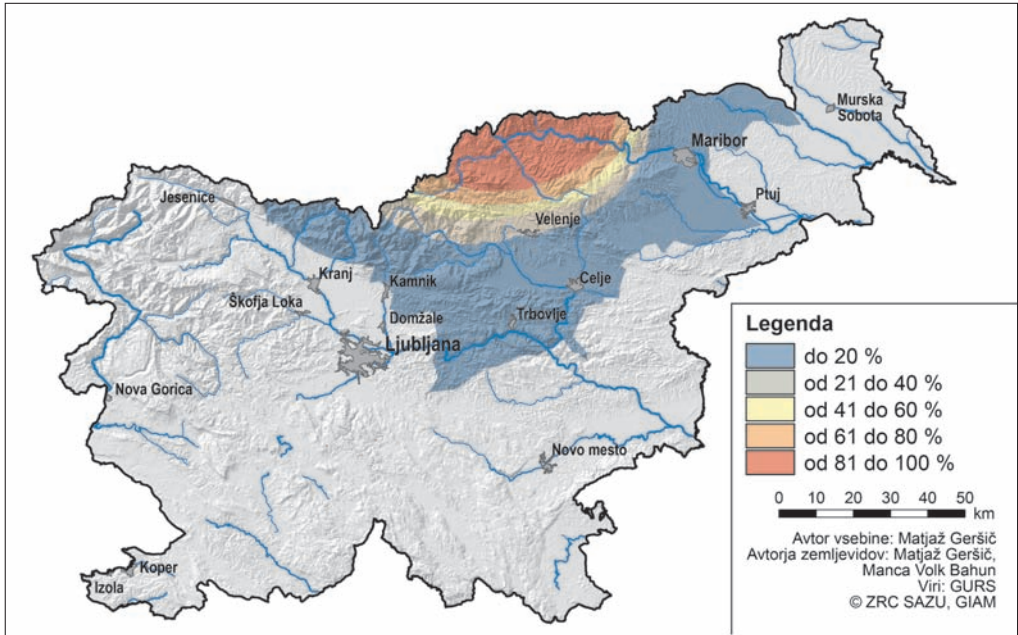
Slika 95: Istra, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

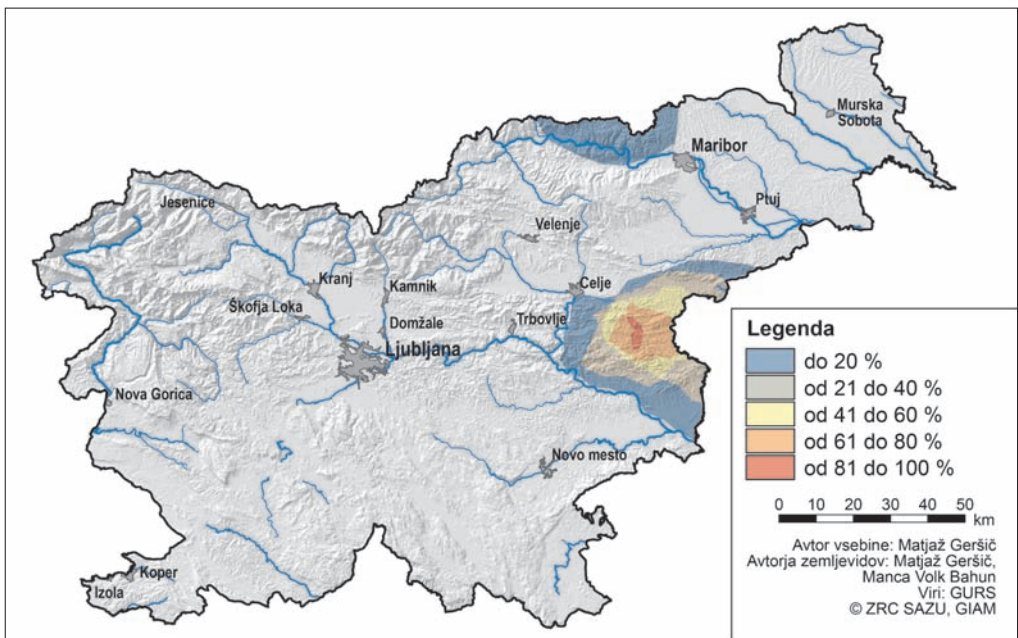
Slika 96: Južna Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

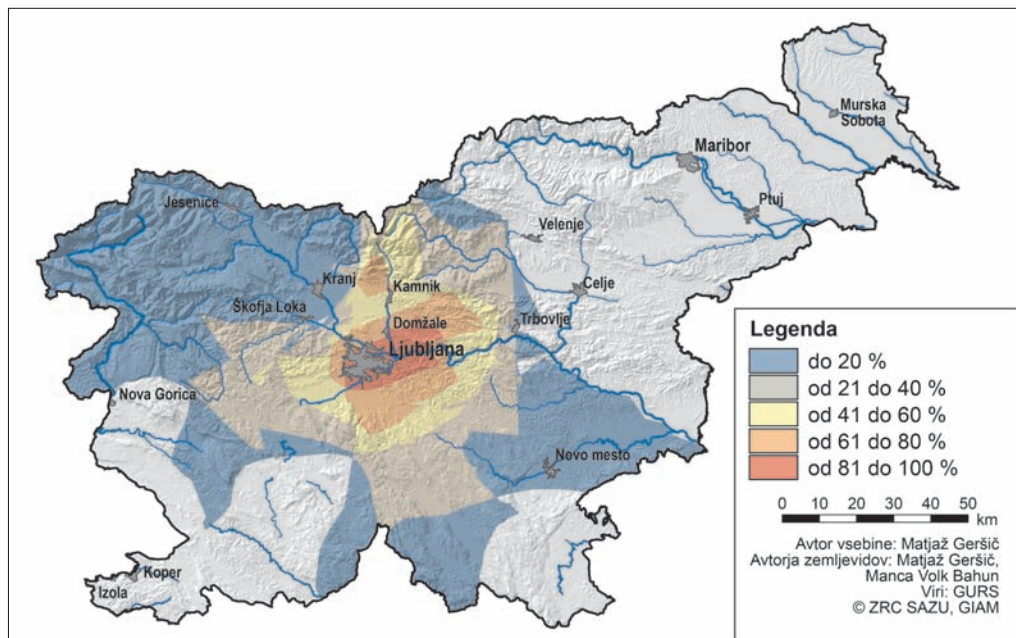
Slika 97: Kočevska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

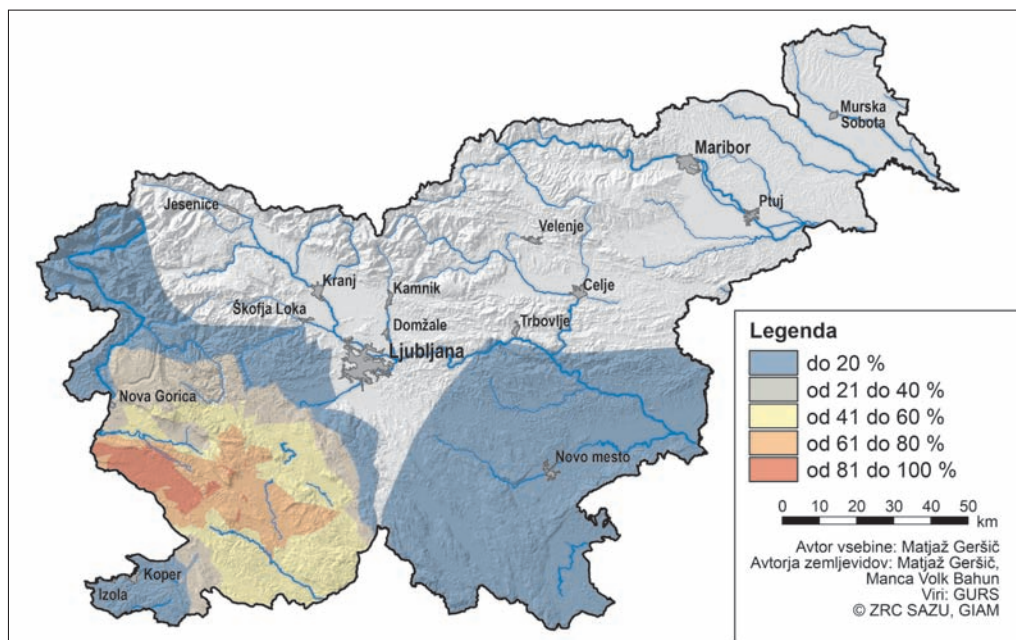
Slika 98: Koroška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

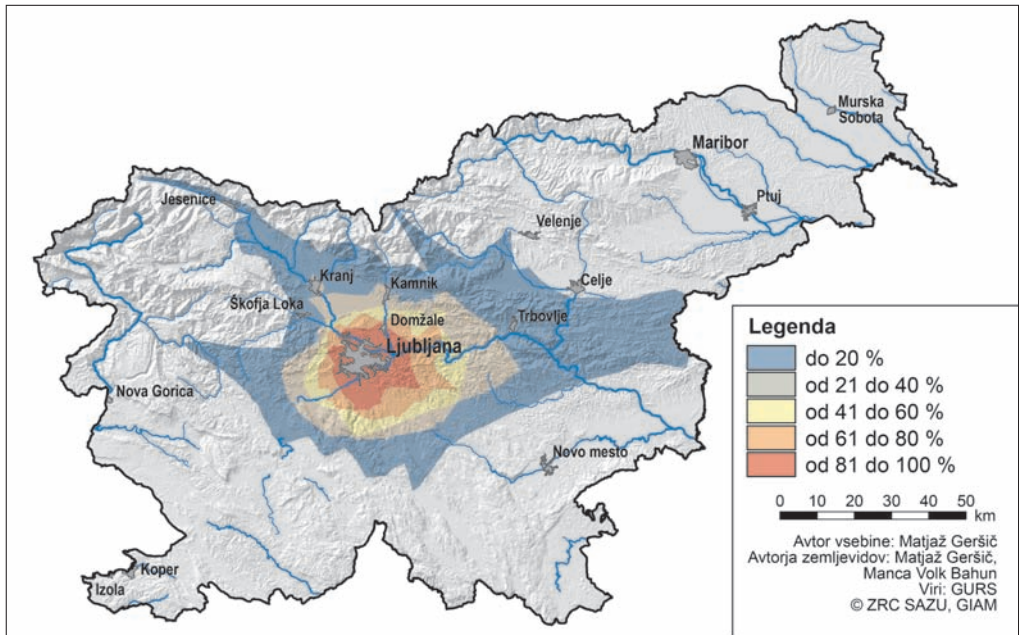
Slika 99: Kozjansko, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

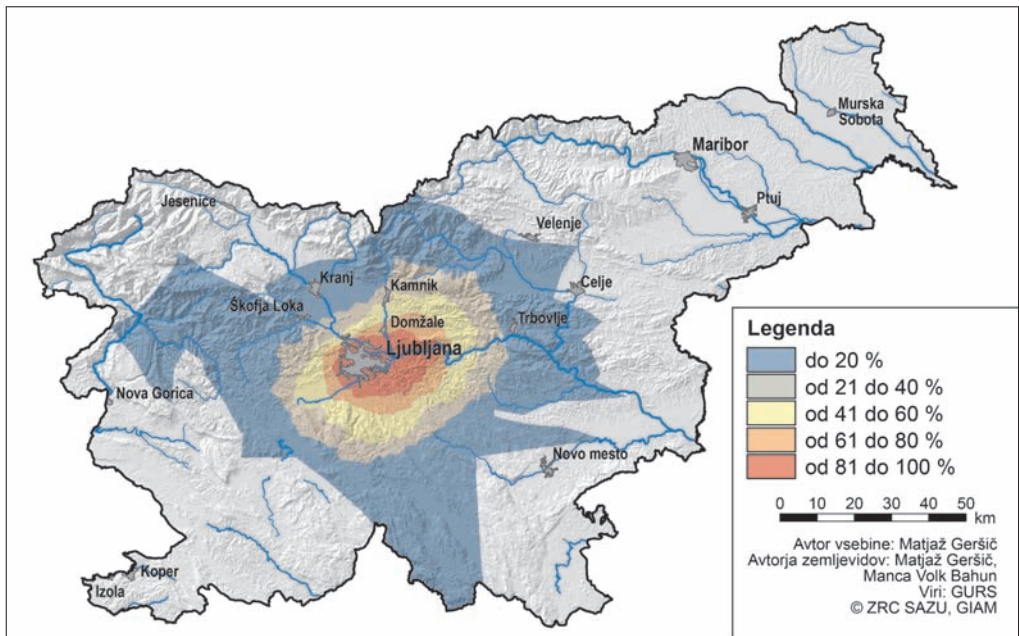
Slika 100: Kranjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

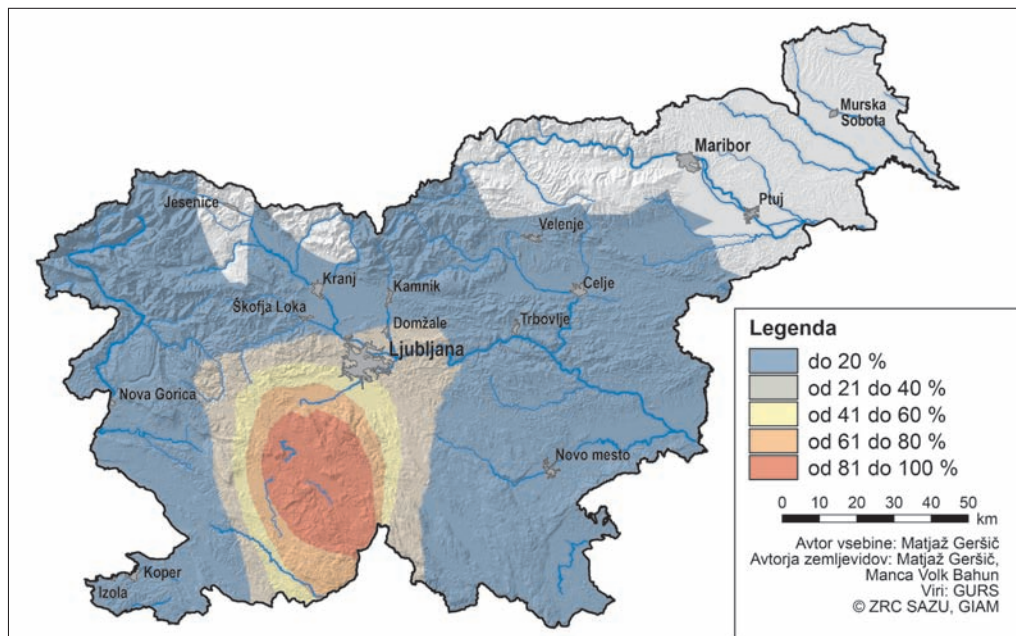
Slika 101: Kras, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

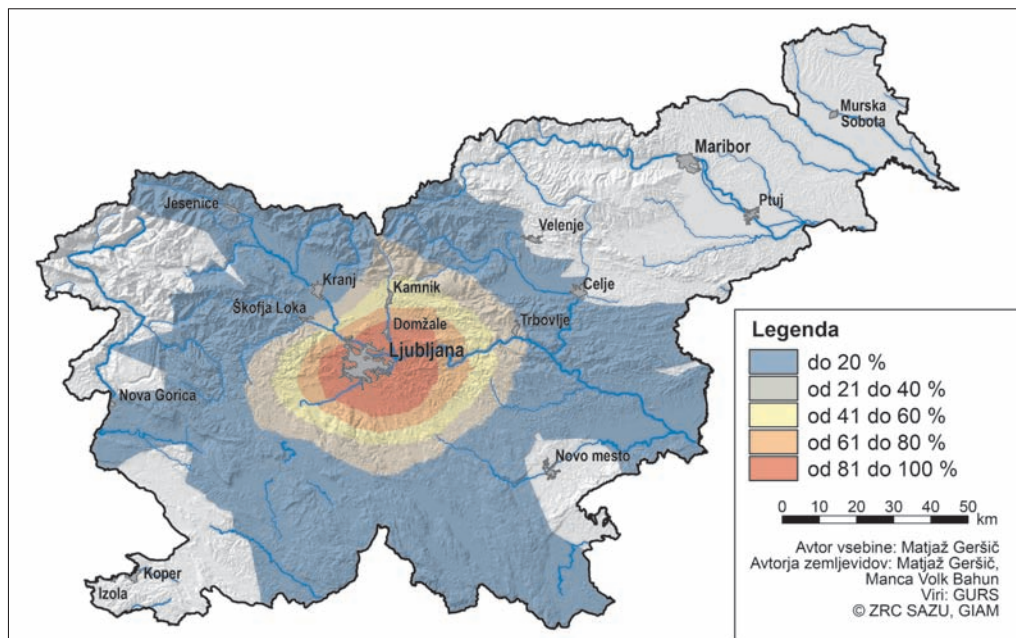
Slika 102: Ljubljanska kotlina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

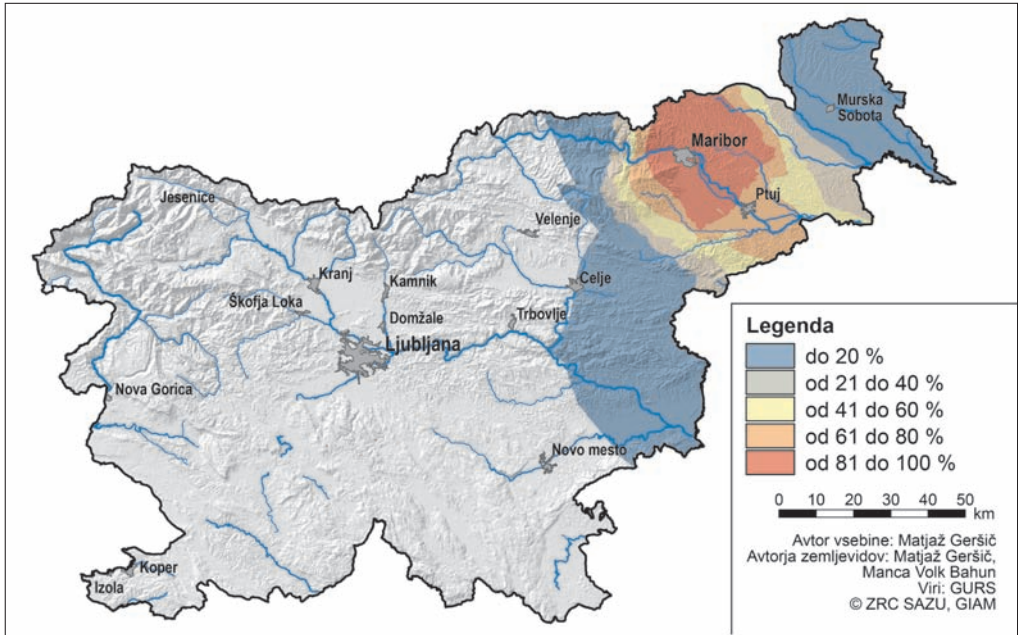
Slika 103: Ljubljanska pokrajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

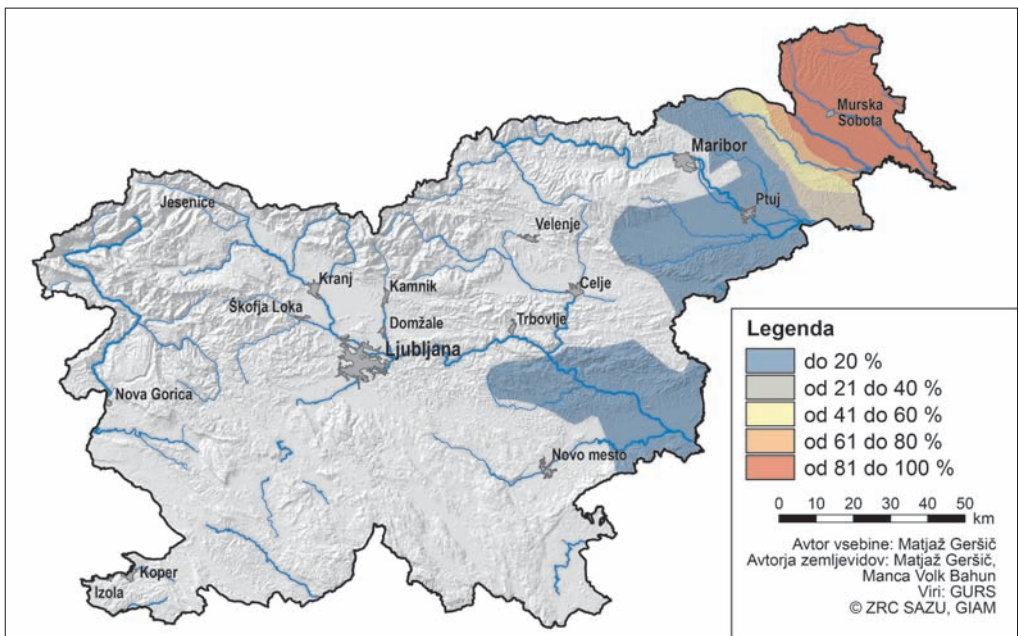
Slika 104: Notranjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

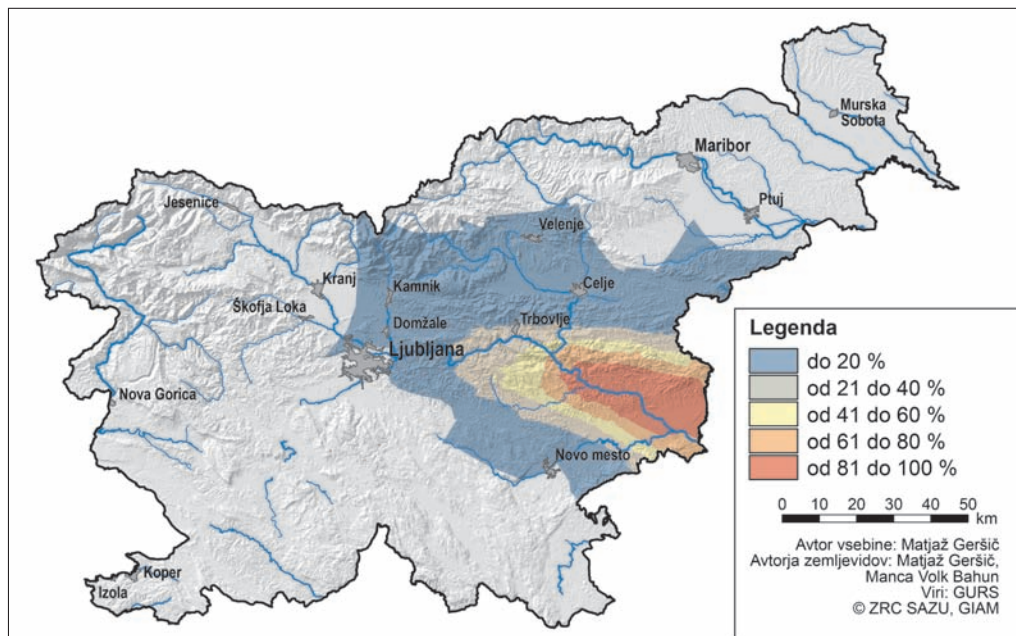
Slika 105: Osrednja Slovenija, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

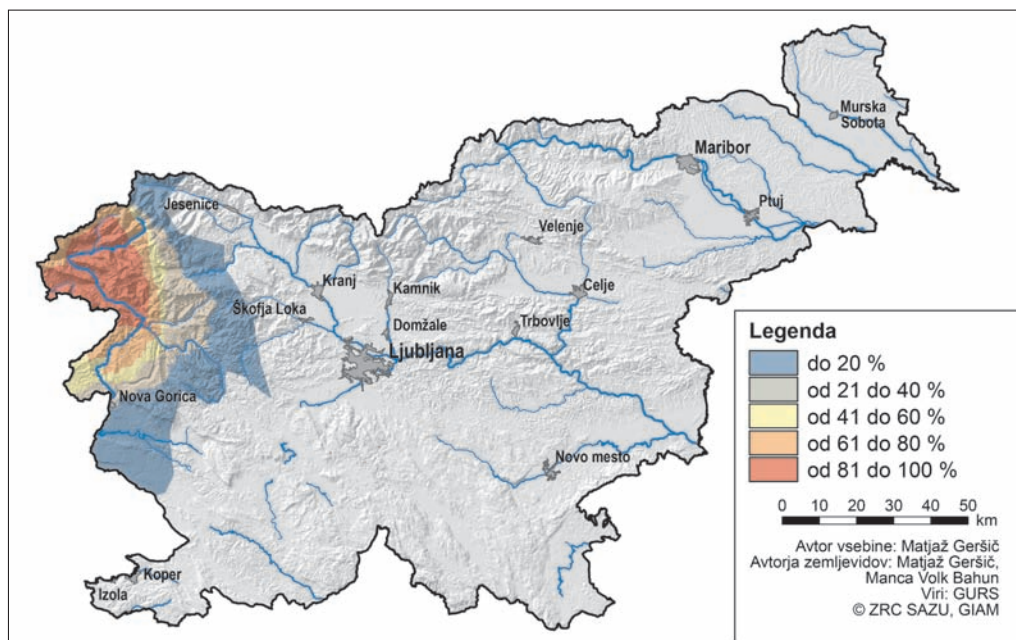
Slika 106: Podravje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

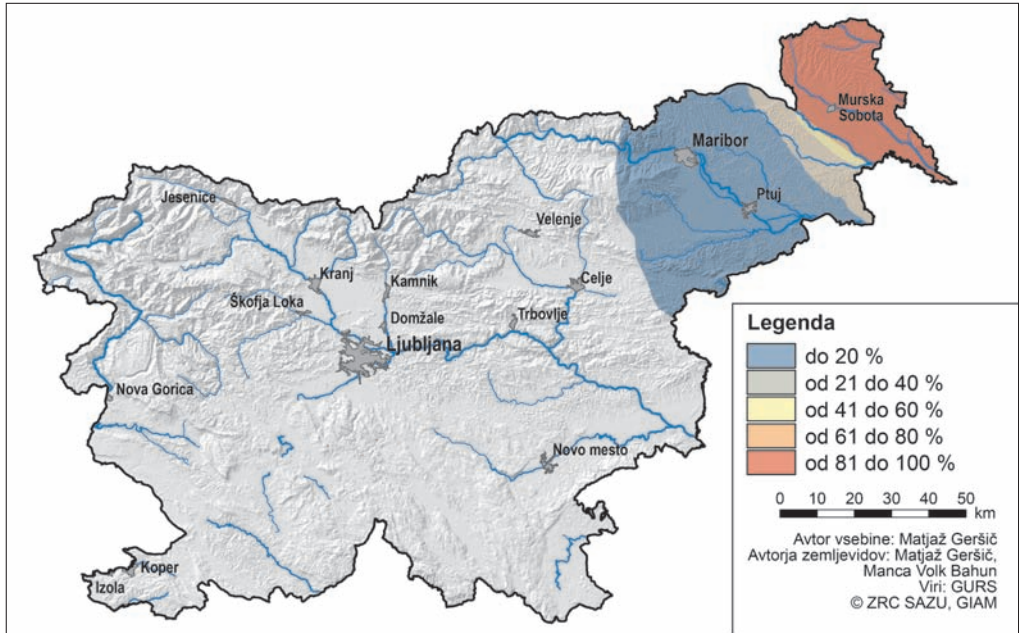
Slika 107: Pomurje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

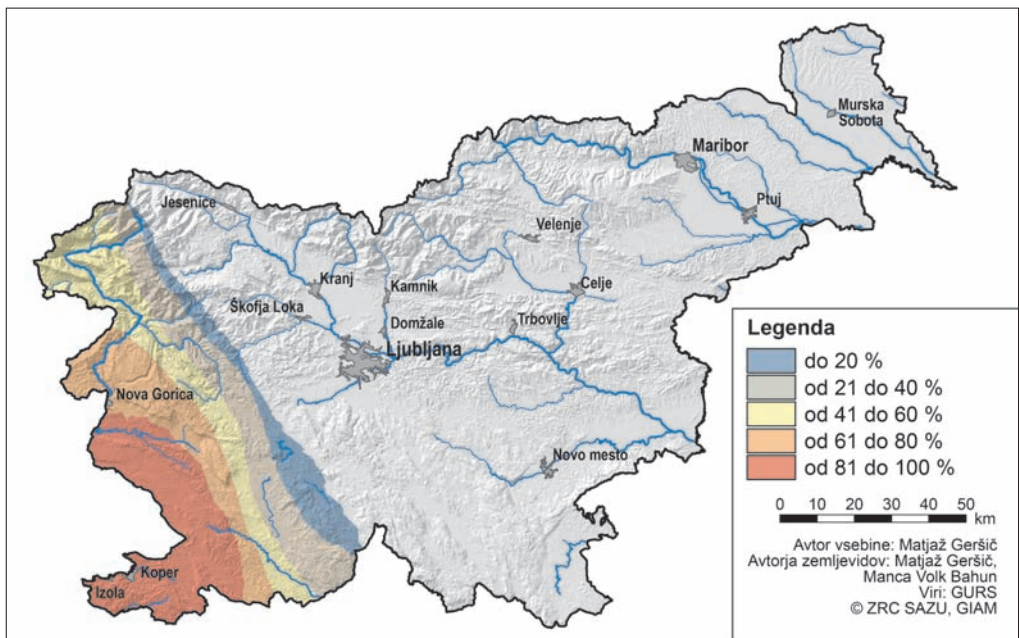
Slika 108: Posavje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

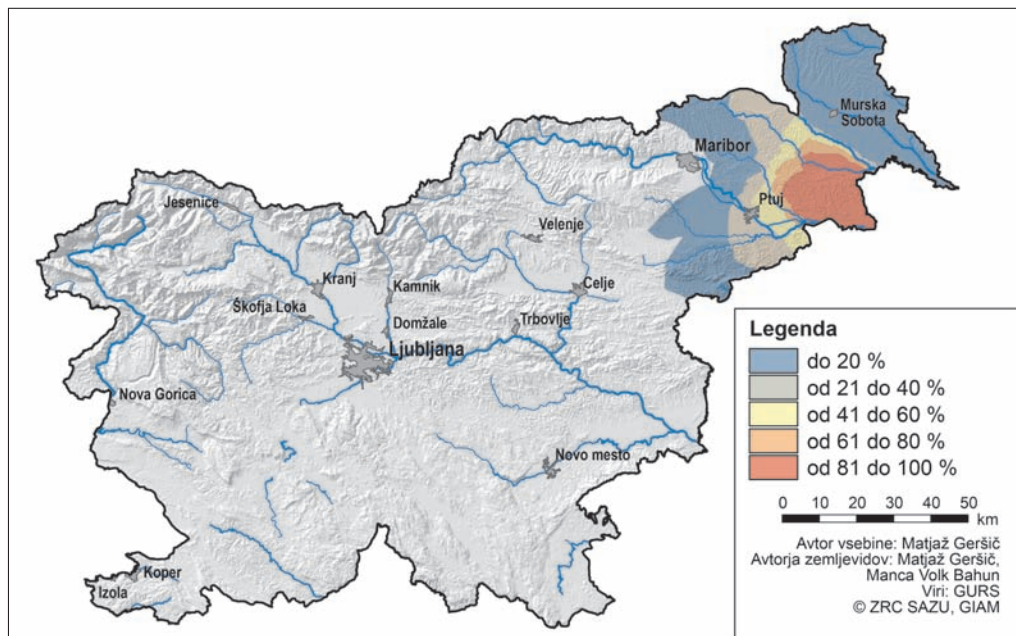
Slika 109: Posočje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

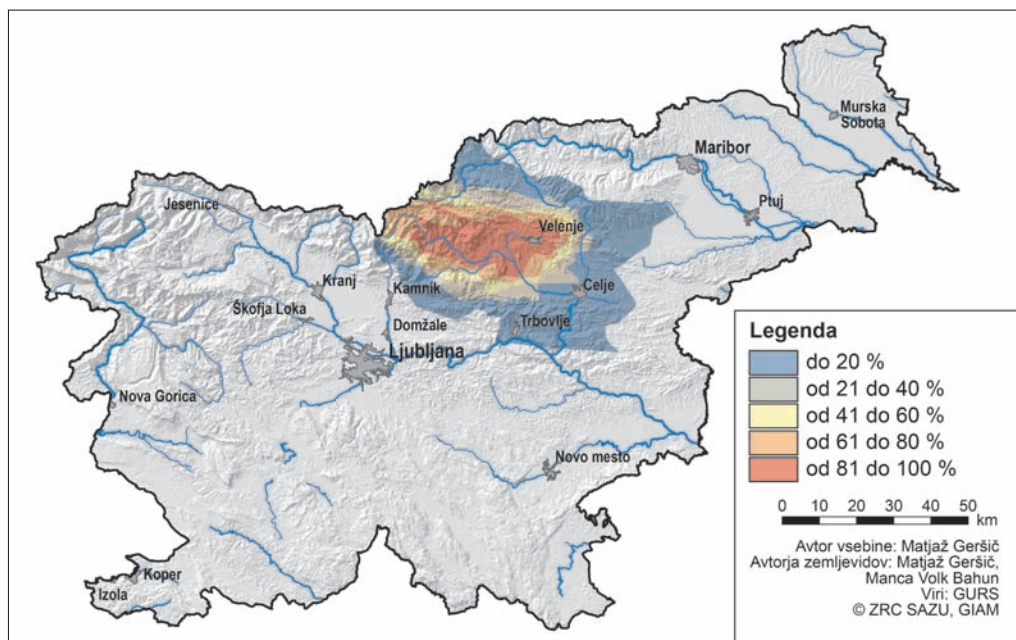
Slika 110: Prekmurje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

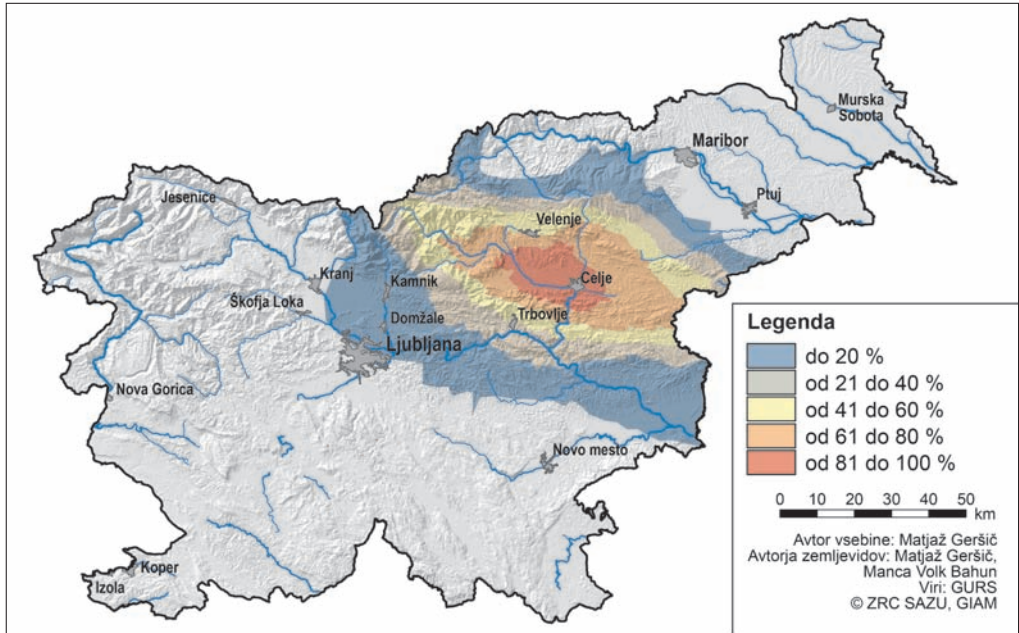
Slika 111: Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

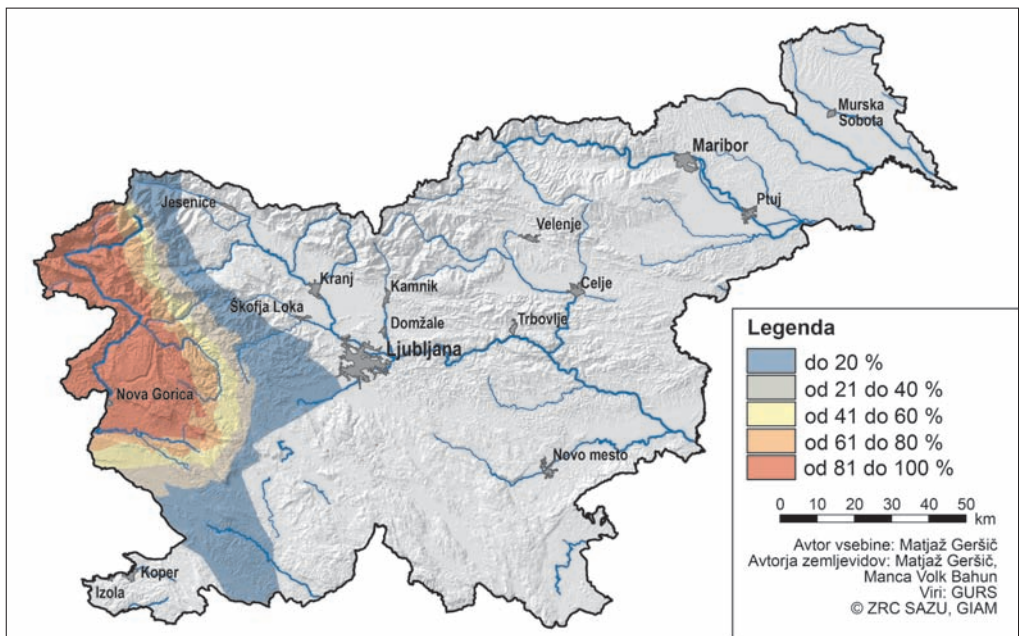
Slika 112: Prlekija, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

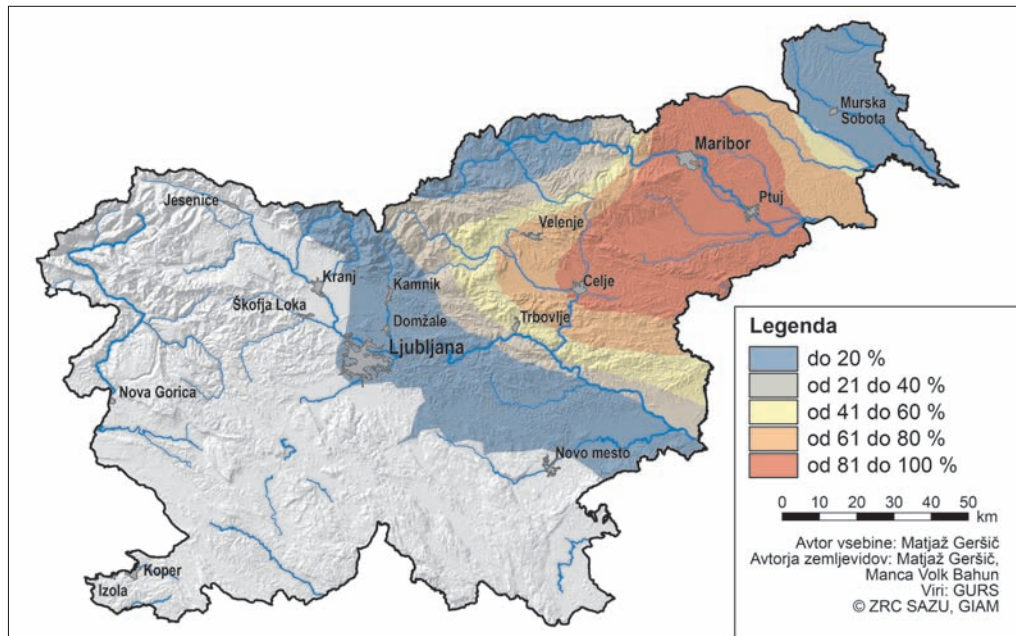
Slika 113: Savinjsko-Šaleška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

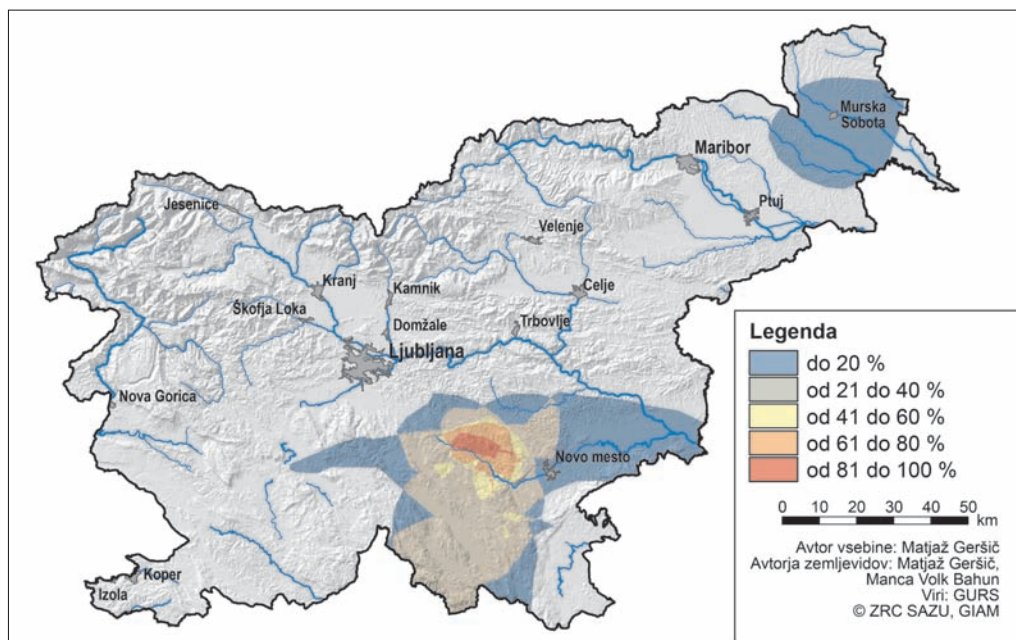
Slika 114: Savinjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

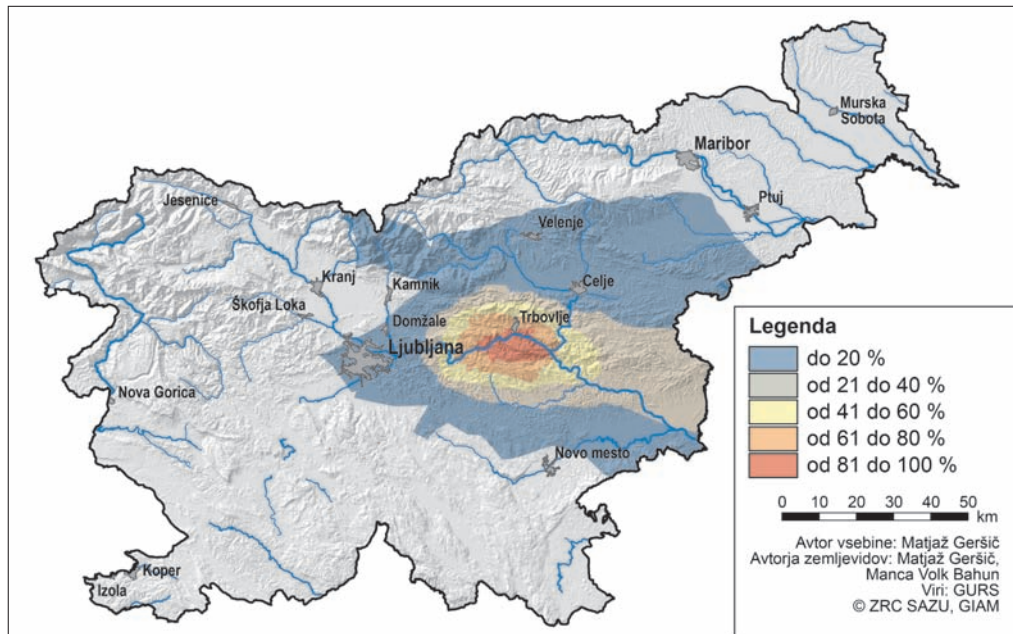
Slika 115: Severna Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

Slika 116: Štajerska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

Slika 117: Suha krajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

Slika 118: Zasavje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.

4 SKLEPI

Če se v sklepnem poglavju najprej vrnemo k filozofu Kripkeju iz uvodnega poglavja, lahko povzamemo, da lastno ime udejanja dokaj preprosto funkcijo jezika, namreč, zagotavljanje identitete skozi čas. Tisto, zaradi česar ime ni enakovredno vsakemu drugemu besednemu označevalcu, je dejstvo, da je njegova narava referenčna, kar pomeni, da ga ne more zamenjati nobena serija opisov. Identitete ni mogoče zagotoviti z natančnejšim opisovanjem empiričnih dejstev, saj temelji na simbolni razsežnosti, na retoričnih dejanjih, ki pravzaprav šele ustvarijo tisto, o čemer podajajo izjavo.

Pokrajinska imena kot del zemljepisnih imen so zaradi zapletene filozofske podstatni na eni strani ter pokrajinske pestrosti in neenotne opredelitve pojma pokrajina na drugi razmeroma kompleksen in zapleten predmet raziskovanja.

V pokrajinskem smislu Slovenija spada med vroče točke Evrope. Na njeno pokrajinsko raznolikost so opozorili že številni slovenski geografi (na primer Kladnik, Perko in Urbanc 2009), dodatno težo tem ugotovitvam pa dajejo tudi pokrajinske klasifikacije Evrope, saj se na območju Slovenije stika več poglavitnih evropskih pokrajinskih tipov (Ciglič in Perko 2013). Posledica pokrajinske pestrosti in drobne razčlenjenosti slovenskega ozemlja so tudi številna pokrajinska imena.

Na podlagi opravljene raziskave lahko ugotovimo močno neskladje med pokrajinskimi imeni, identificiranimi na podlagi pisnih virov, in tistimi, ki smo jih identificirali z anketiranjem. Mnoga imena, ki smo jih opredelili kot pokrajinska in se v pisnih virih najpogosteje pojavljajo (na primer Pohorje), so bila kot rezultat anketiranja komaj zaznana. Povsem drugače je pri imenih nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov. Ta so še vedno med najbolj uveljavljenimi pokrajinskimi imeni v zavesti ljudi, čeprav se v sodobnih pisnih virih (predvsem na zemljevidih) komajda pojavljajo. Pokrajinska imena na zemljevidih torej nimajo pomembnega vpliva na zavest ljudi. Nekatera, sicer redka sčasoma izginjajo oziroma jih ljudje dojemajo kot pozabljena ali opuščena. Precej več je pokrajinskih imen, ki so se uveljavila na novo. Vzrokov za njihovo uveljavljanje je več, najpomembnejše so zagotovo geografske regionalizacije. Imena nekaterih pokrajin so ljudje sprejeli bolje kot druga.

Sklenemo lahko, da pokrajinska imena ne zrcalijo le identitete pokrajin, pač pa so tudi njihov neločljivi del. Ob tem lahko rečemo, da pokrajina brez lastnega imena ni pokrajina v pravem pomenu besede. Pomembnost pokrajinskih imen v zavesti ljudi se zrcali na različne načine, s poimenovanjem pokrajine bivanja, z navajanjem pokrajinske identitete, razumevanjem pomena rabe pokrajinskih imen v tržne namene, uporabo pokrajinskih imen pri prostorski identifikaciji bivanja in odnosu do sogovornika na različnih ravneh in nezadnje tudi pri različnih pogledih na ustrezno rabo posameznega pokrajinskega imena, pri čemer imajo nekateri primeri celo mednarodno razsežnost.

Hierarhično razmestitev pokrajinskih imen pri ljudeh lahko ugotavljamo na različne načine. V pričujoči raziskavi smo to storili na dva načina. Hierarhičnost se lahko vidi pri poimenovanju pokrajine bivanja. Ne da bi anketiranca na to posebej opozorili, je posameznik lahko odgovoril z več pokrajinskimi imeni, kar v prostorskem smislu lahko prepoznamo kot hierarhično dojetje pokrajin. V zahodnem delu Slovenije je bilo takšnih primerov 8 %, v vzhodnem pa 6,4 %; v povprečju torej 7,2 %. Drug način ugotavljanja hierarhije pokrajin v zavesti ljudi je raba različnih pokrajinskih imen pri poimenovanju lokacije bivanja v razgovoru z neznancem. Ugotovili smo, da lahko glede na to, ali sogovorec prihaja iz iste, sosednje ali tuje pokrajine, iz 9,4 % odgovorov razberemo hierarhično dojetje pokrajin. Pripisemo ga lahko tistim, ki so pri komunikaciji na različnih ravneh navedli različna pokrajinska imena. V tem kontekstu je hierarhičnost prišla do izraza le pri 7,2 % anketirancev.

Slovenska pokrajinska imena so nastajala v različnih obdobjih. Identificiramo jih lahko že na najstarejših prikazih sedanjega slovenskega ozemlja. Z leti je njihovo število praviloma naraščalo in konec preteklega stoletja doseglo zenit. Nekatera imena, ki so pri ljudeh najbolj zakoreninjena, so preživela propad upravnih enot, ki so jih izvorno poimenovala. Eden od razlogov za nastanek pokrajinskih imen so torej imena nekdanjih upravnih enot, ki so ta status pozneje izgubila. Med pomembnimi razlogi za nastanek tovrstnih imen so tudi geografske regionalizacije. V želji po čim bolj natančnih opisih in členitvi

ozemlja na geografsko utemeljene pokrajinske enote so geografi na podlagi različnih kriterijev hote ali nehoti obravnavana območja razdelili na manjše ozemeljske/prostorske enote in te tudi poimenovali. Imena pokrajin so na nek način lahko tudi posledica globalizacije. Zaradi pogostejših potovanj in postankov na več krajih določenega širšega območja je poimenovanje s pokrajinskimi imeni zelo prikladno. K uveljaviti posameznih pokrajinskih imen prispevajo tudi najrazličnejši procesi in pojavi. Ime Kozjansko naj bi se na primer uveljavilo zaradi močnega odporniškega gibanja proti okupatorju v drugi svetovni vojni, uveljavitev imena Kočevsko moremo razumeti v povezavi z območjem srednjeveške naselitve Kočevarjev, ki je bilo zaradi tega v primerjavi s sosednjimi območji v mnogočem posebno. Številna imena so posledica potrebe po poimenovanju reliefno zaokroženih, navzven zaprtih in dokaj prostranih območij, na primer Bohinj.

Posamezna imena se sčasoma tudi bolj ali manj očitno spreminjajo. Pri spremembah nekaterih gre za razne jezikovne preme ali nedoslednosti njihovega zapisovanja, kar se pojavlja predvsem v starejših virih. Tako sta bili na primer za zdaj uveljavljeno ime Mežakla nekdanji rabi tudi imenski različici Mežaklja in Možaklja, sodobno ime Kamniško-Savinjske Alpe je nastalo s spojitvijo imen Kamniške planine in Savinjske Alpe in podobno.

Ugotovili smo tudi, da so se nekatera imena spremenila zaradi spremembe vsakdanje rabe njihovih občnoimenskih sestavin, tako je na primer Trnovski les je prešel v Trnovski gozd, Morost v Barje in zatem Ljubljansko barje. Podobno je levi prilastek, ki natančneje izraža lokacijo, dobila visoka kraška planota Rog in postala Kočevski rog, Brda so postala Goriška brda.

Vse takšne spremembe pa niso po volji domačinov. Eden zadnjih zapletov se je pojavil pri rabi pokrajinskega imena Brda/Goriška brda. Pokrajina je bila z imenom Brda izbrana za destinacijo odličnosti EDEN 2015 (Goriška brda 2016). V spomin na ta dogodek je Pošta Slovenije izdala spominsko znamko, ob tem pa se je odprla dilema, katero pokrajinsko ime naj se nanjo zapiše. Brici oziroma njihovi predstavniki so se zavzemali za staro različico Brda in pri tem uporabili argument, da je takšno tudi ime občine in da so pod tem imenom tudi uspeli pri kandidaturi za destinacijo odličnosti. Pošta Slovenije je kljub nasprotovanju krajevnega prebivalstva upoštevala standardizirano ime Goriška brda in ga uporabila na poštni znamki (slika 119).

Nekatere spremembe so šle v smeri dodajanja občnoimenskih delov imena, predvsem zaradi pojasnjevanja reliefne oblikovanosti poimenovanega objekta: namesto poimenovanja Bizeljsko, ki je enako tamkajšnjemu središčnemu naselju, se tako postopoma uveljavlja ime Bizeljsko gričevje. Zaznaven pa je tudi obraten proces. Tako se namesto nekdanji uveljavljenega imena Menina planina v sodobnosti uveljavlja skrajšana imenska različica Menina, kar pomeni, da se ponekod deli imen (predvsem občnoimenski del) izgubljajo.

Pokrajinske prvine, ki se eksplicitno zrcalijo v pokrajinskih imenih, so predvsem površinske oblike, ki kot občnoimenski pojmi sestavljajo predvsem dvobesedna imena. Značilni primeri so Goriška brda, Slovenske gorice, Škofjeloško hribovje, Krško gričevje, Dravsko polje, Soška ravan/ravnina.

Slika 119: Poštna znamka Goriška brda (vir: Pošta Slovenije).

Geografske regionalizacije so zagotovo vir velikega dela pokrajinskih imen. Ugotovili smo, da se je v regionalizacijah kar slaba polovica imen pojavila povsem na novo, saj jih v virih pred letom 1900 nismo identificirali. Imena, ki se tako ali drugače pojavljajo že v starejših virih, se v regionalizacijah uporabljajo v četrtini primerov. Seveda pa so mnoga pokrajinska imena v veliki meri odvisna od ciljev posamezne regionalizacije. Tovrstna imena so ljudje različno sprejeli. Nekatera so se dobro uveljavila, druga niti ne. Nekatero regionalizacije, ki so bile zelo specifične (na primer za okoljske presoje ali ekonomske analize), so vpeljale imena, s katerimi sporočajo določene lastnosti poimenovane enote, ki je pomembna za samo regionalizacijo; pri pokrajinskoekološki na primer, da gre za dna kotlin ali območje nad gozdno mejo, pri ekonomskogeografski, da gre za mesto, njegovo zaledje in podobno. Od takšnih regionalizacij je iluzorno pričakovati, da bodo pokrajine poimenovane s širše uveljavljenimi pokrajinskimi imeni.

Za primerjavo regionalizacij na podlagi uporabljenih imen smo pokrajinska imena najprej uvrstili v tri temeljne tipe. Med uveljavljenimi so tista, ki se pojavljajo že na arhivskih zemljevidih ali pa so iz teh imen izpeljana. Drugo skupino sestavljajo novejša pokrajinska imena, tretjo pa imena pokrajin z opisnim, pojasnjevalnim ali sorodnim značajem. Ugotovimo lahko, da je bil največji delež uveljavljenih imen ugotovljen pri poimenovanju pokrajin, ki jih določa Zakon o spodbujanju skladnejšega regionalnega razvoja, sledita regionalizaciji Statističnega urada Republike Slovenije in regionalizacija, ki so jo leta 1995 pripravili sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (preglednica 22). Pri ostalih regionalizacijah je delež uveljavljenih imen manjši od 40 %. Največji delež novih pokrajinskih imen smo ugotovili pri Naravnogeografski regionalizaciji Slovenije za 9. razred osnovne šole, kar nakazuje njeno zapletenost, največji delež opisnih in sorodnih imen pa pri Melikovi regionalizaciji iz leta 1935.

Preglednica 22: Tipi pokrajinskih imen v najbolj uveljavljenih geografskih regionalizacijah.

regionalizacija	uveljavljena imena	nova imena	opisna in sorodna imena
ZAKON O SPODBUJANJU ... 2004	57 %	43 %	0 %
SURS	42 %	58 %	0 %
GIAM, 1995	40 %	53 %	8 %
GAMS, 1986	36 %	50 %	14 %
ILEŠIČ, 1958	36 %	40 %	24 %
GAMS, 1983	35 %	45 %	20 %
PLUT, 1999	33 %	67 %	0 %
GAMS, KLADNIK, OROŽEN ADAMIČ, 1995	31 %	55 %	14 %
NATEK, 1994	19 %	47 %	13 %
MELIK, 50-ta leta 20. stoletja	19 %	67 %	13 %
MELIK, 1935	17 %	4 %	79 %
ŠOLSKA, 2004	13 %	81 %	6 %
VRIŠER, 1990	12 %	35 %	53 %

Vloga pokrajinskih imen je v zavesti ljudi močno zakoreninjena. To je razvidno na različne načine, posebej izrazijo pa se zrcali v rabi pokrajinskih imen v blagovnih znamkah ter v imenih podjetij in nena zadnje razpravah, povezanih s to tematiko. Glavnini anketirancev se zdi ime pokrajine v blagovni znamki pomembno zaradi sledljivosti izvora. S tem je tesno povezano tudi »lastništvo« tega območja. Zato se predvsem na področju blagovnih znamk in z njimi povezane rabe zemljepisnih imen pojavljajo številni, tudi mednarodni spori.

Tesna prepletenost blagovne znamke in geografske identitete se kaže v različnih oblikah zaščite določenih kmetijskih pridelkov in proizvodov, izdelkov ter storitev. Tovrstna zaščita je zagotovo dodana vrednost posameznemu artiklu in bi lahko plemenitila blagovno znamko destinacije, s katero naj bi bil določen artikel povezan.

Pri vlogi pokrajinskih imen v zavesti ljudi ne moremo mimo prostorske identitete, povezane s pokrajino. Ugotovili smo, da je stopnja ujemanja med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko zavestjo visoka, saj je 77 % anketirancev pokrajino bivanja poimenovalo enako, kot so opredelili svojo pokrajinsko identiteto. Zanimivo pa je še eno dejstvo. Grdina (1997) in Smith (1991) si namreč glede statičnosti oziroma dinamičnosti prostorske identitete nista enotna. Naša raziskava je razkrila, da ima prostorska identiteta nedvomno dinamičen značaj. Spreminja se tako na osebni kot splošni ravni in je odvisna od različnih dejavnikov. Na primeru vzorčnih območij se je pokazalo, da je bil ključni dejavnik, ki je v ljudeh obudil to zavest, osamosvojitve Slovenije. Očitno se od takrat dalje ni bilo več treba tako intenzivno identificirati in poudarjati »slovenskost« kot v preteklosti, zato so bolj do izraza prišle pokrajinske identitete.

Druga vrsta dinamičnosti se zrcali v spreminjanju obsega posamezne identitete. Na podlagi tega lahko ugotovimo, da je ena od pomembnih značilnosti pokrajinskih imen, predvsem če se ta ne pojavljajo v regionalizacijah ali upravnih delitvah, večkrat netočno definirani in v času dinamično denotati.

Ena od možnosti določanja denotata pokrajinskih imen so spoznavni zemljevidi. S pomočjo geoinformacijskih orodij lahko izvedemo razmejitve med pokrajinami in tako določimo njihov obseg. Poleg obsega, ki ga določa posamezno pokrajinsko ime, smo na primeru nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov ugotavljali tudi razliko med tedanjim obsegom in sedanjim denotatom teh poimenovanj.

Na podlagi korpusa pokrajinskih imen lahko, glede na število različnih virov, v katerih se imena pojavljajo, ugotovimo tudi njihovo moč in ovrednotimo vpliv raznovrstnih virov na dojetje pokrajinskih imen in njihovo poznavanje med ljudmi, pri čemer jih lahko razvrstimo v različne tipe.

V preučeni virih smo identificirali je 1563 različnih pokrajinskih imen, od tega se jih 1173 (75 %) pojavlja samo v enem od njih. Največ imen, ki se pojavljajo samo enkrat, je v regionalizacijah. V njih je skupno 637 različnih pokrajinskih imen. Pokrajinskih imen, ki smo jih identificirali le v anketah, je 263, takšnih, ki so le posamič v uradnih registrih, je 97, na novejših zemljevidih jih je 215, v arhivskih virih pa 59.

Pokrajinskih imen, ki smo jih identificirali v več kot petnajstih virih, je 15. To so Bela krajina, Bohinj, Brkini, Goričko, Goriška brda, Gorjanci, Haloze, Istra, Julijske Alpe, Kozjansko, Kras, Ljubljansko barje, Pohorje, Slovenske gorice in Suha krajina, ki jih lahko opredelimo kot naša najbolj uveljavljena pokrajinska imena. Opazno je, da med njimi ni imen nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov, ki pa jih na podlagi podatkov iz anket lahko označimo za v vsakdanji rabi še vedno močno zakoreninjena. Iz tega spoznanja lahko zaključimo, da uradni registri in regionalizacije bistveno ne vplivajo močnejše na imena pokrajin v zavesti ljudi in ima glede tega očitno večjo moč zgodovinski spomin.

Kontinuiteto posameznih pokrajinskih imen lahko ugotavljamo na različne načine. Če izluščimo pokrajinska imena, ki se pojavljajo v vseh skupinah virov, lahko ugotovimo, da je takšnih 25: Bela krajina, Bohinj, Cerknjsko polje, Čičarija, Dravsko polje, Gorjanci, Haloze, Javorniki, Jelovica, Julijske Alpe, Karavanke, Kočevski rog, Kozjak, Kras, Krimski hribovje, Ljubljansko polje, Macelj, Nanos, Pohorje, Pokljuka, Ptujsko polje, Slovenske gorice, Snežnik, Suha krajina in Trnovski gozd.

Za zemljevide lahko ugotovimo, da odnos med njihovim merilom in številom imen na njih ni linearen. Največ pokrajinskih imen je na zemljevidih v merilu 1 : 500.000, sledijo zemljevidi v merilu 1 : 300.000. Najmanj jih je na zemljevidih v merilih 1 : 800.000, 1 : 400.000 in 1 : 200.000. Razmerje v uradnih registrih je nekoliko drugačno. V REZI-ju velja načelo, da se z zmanjševanjem merila zmanjšuje tudi število vključenih imen. Na državnih preglednih kartah so razlike v številu zanemarljive. Izjema je DPK 250, ki vsebuje nekaj več pokrajinskih imen, saj so jih nanjo namenoma umestili njeni uredniki. Poudariti je treba, da so razlike v številu pokrajinskih imen glede na različna merila razmeroma majhne in so pri drugih tipih imen praviloma večje.

Pri uradnih virih je treba omeniti tudi njihovo neuskladenost glede rabe pokrajinskih imen. Izpostavimo primer pokrajinskega imena Brda/Goriška brda, ki se v različnih registrih pojavlja v različni obliki. Problematična je tudi opredelitev nekaterih zemljepisnih imen kot pokrajinskih, kar še posebej velja za REZI, kjer so vsa imena pomensko klasificirana. Zaradi napačne klasifikacije so v njem kot pokrajinska neustrezno označena nekatera krajevna in celo ledinska imena. Uradni registri, ki jih vodi Geodetska uprava Republike Slovenije, bi vsekakor morali doživeti še kako temeljito preveritev in revizijo.

Slika 120: Poimenovanje pokrajin za lokalne novice (vir: www.rtv slo.si).

Slika 121: Poimenovanje pokrajin za vremenske napovedi (vir: arso.gov.si).

Pokrajinska imena so zrcalo prostora, časa in ljudi. Ugotavljamo, da je njihova raba precej neenotna, kar se kaže tudi v vsakdanjem življenju, na primer pri vremenskih napovedih, poročilih o stanju na cestah in podobno (sliki 120 in 121), pa tudi, da se spreminjajo, kot se spreminjajo ostale prvine vsakega jezika. Ena od pglavlnih lastnosti pokrajlnskih imen, ki so neodtujljlv del pokrajlnske pestrostl Slovenlje, je večinoma nedoločen denotat.

V upanju, da je prlčujoča knjiga vsaj malenkostno osvetlila pestrost slovensklh pokrajlnskih imen, prlspevala doloena nova spoznanja in opozorila na nekatere razlskovalne lszve, ki nas še čakajo, naj mi bo dovoljeno bralca seznaniti še s povedno zgodbo *Pri košutjl luži* (Finžgar 2015, 66–70), iz katere so razvidni modrost, spoznanje o minljivosti in nenazadnje spremljanje zemljepisnih imen.

Kadar sem lepega popoldneva utegnil, sem za eno ali dve uri rad šel na sprehod. Nikoli pa ne po cesti. Cesta je trda, prašna. Srečuješ ljudi, vozove, tudi poklicni berači te ustavljajo in nastavljajo klobuke, da jim vržeš vanje novc za dar božji. Zato sem se cest ogibal in hodil v gozdnete hribe. Nihče me ni motil; morda kak zajček ali plaha srnica. Ko sem šel nekega dne po stezi za goro Hom, sem zagledal starčka, ki je počival pod bukvo, držal z obema rokama kljukasto palico, na roke naslanjal brado in se sam s sabo pogovarjal. Stopil sem k njemu in ga pozdravil.

»Aj, vi ste,« me je ogovoril. »Prisedite. Prileže se v miru in senci.«

Sedel sem k njemu, beseda je dala besedo. Od tam se je videlo na majhen tolmunček v nekakem sedlu v gori. Hitro se domislil in vprašam: »Oče, zakaj pravijo ljudje temu tolmunčku vrh gore Košutja luža?«

»Tako pravijo, res. Pravšnje ime pa to ni. Pritaknil ga je mlajši rod, ko so dobili tu mrtvo košuto, jelenovko. Vodo je prišla pit. Pa se je – ali od starosti ali od bolezni – tu zgrudila in poginila. Od tedaj pravijo tej mlaki Košutja luža.«

»Ali so ji prej drugače rekli?«

»Kajpak da drugače.«

»Kako?« sem bil radoveden.

»Medvedja luža.«

»Zakaj medvedja?«

»To je pač davna zgodba. Moj stari oče mi jo je pravil.«

»Prosim, povejte mi jo, ako jo še pomnite!«

Starček je mladenlču povedal zgodbo o tem, da je bilo včasih v okoliških gozdnovih polno medvedov, ki so mimo studenca hodili v vas in uničevali pridelke (koruzo, sadje, med), zato so domačini čebelnjake ponoči celo stražili. Dva mladenlča v vasi pa sta napravila načrt za obrambo pred medvedom. V bližini izvira sta skopala jamo, jo prekrila z bukovimi vejami in tri dni čakala, da je medved padel v past. Ko sta fanta prišla do jame, je medvedu uspelo prilesti ven in začel se je boj. Medveda sta uspešno premagati in ga mrtvega privlekla v vas.

Tako je stari mož dokončal to zgodbo. Dodal je še, da se je od takrat ta kraj imenoval Medvedja luža. Pozneje so ljudje ta pritikljaj spremenili v Košutjo lužo. Starček se je oprl na kljukasto palico, vstal in se poslovil:

»Vidite, tako je na svetu. Vse se spreminja, tudi imena.«

5 SEZNAM VIROV IN LITERATURE

25. pustna povorka 2015. Medmrežje: <http://fasenk.si/pustna-povorka> (13. 11. 2015).
- Aaker, D. A. 1991: *Managing brand equity: capitalizing on the value of a brand name*. New York.
- AJPES 2010. Poslovni register Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence.
- al-Idrisi's world map 2015. Medmrežje: <http://www.henry-davis.com/MAPS/EMwebpages/219.html> (14. 4. 2015).
- Antique Map Price and high resolution image source 2015. Medmrežje: <http://www.swaen.com/antique-map-of.php?id=20054>. (3. 9. 2015).
- Asteroid 2014. Medmrežje: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Asteroid> (12. 8. 2014).
- Badjura, R. 1950: Slovensko in nemško geografsko sedlo. *Geografski vestnik* 22.
- Badjura, R. 1951: Gorski prehodi v luči geografije. Ljubljana.
- Baš, F. 1935: Narodopisni položaj Slovenske krajine. Slovenska krajina. Murska Sobota.
- Baš, F. 1992: Lukarija. *Enciklopedija Slovenije*, 6. zvezek. Ljubljana.
- Battisti, C., Alessio, G. 1975: *Dizionario etimologico italiano*. Firenze.
- Belmura 2015. Medmrežje: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Belmura> (13. 11. 2015).
- Beránek, T., Boháč, P., Drápela, V., Harvalik, M., Liščák, V., Šimůnek, R., Šrámek, R. 2006: *Index českých exonym*. Praha.
- Bezljaj, F. 1956: Slovenska vodna imena I. Ljubljana.
- Bezljaj, F. 1961: Slovenska vodna imena II. Ljubljana.
- Bezljaj, F. 1965: Slovenski imenotvorni proces. *Jezik in slovstvo* 10, 4–5.
- Bezljaj, F. 1969: Onomastika in leksikologija. *Onomastica Jugoslavica* 1.
- Bister, F. J. 1995: Slovenija na vojaškem zemljevidu. Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787. Ljubljana.
- Blaznik, P. 1986: *Historična topografija Slovenije*. Maribor.
- Blaznik, P., Mihelič, D. 1989: *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500*. Maribor.
- Bohinec, V. 1969: Slovenske dežele na zemljevidih od 16. do 18. stoletja. Ljubljana.
- Borec, V. 1979: Maribor, kratka predstavitev in nekaj njegovih problemov. *Mariborsko Podravje*. Maribor.
- Bračič, V. 1979: Prostorski razvoj upravne in samoupravne razdelitve v občinah Mariborsko-Ptujske mezoregije. *Mariborsko Podravje*. Maribor.
- Bratec Mrvar, R., Birsak, L., Fridl, J., Kladnik, D., Kunaver, J. 2011: *Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica*. Ljubljana.
- Breginc, A. 1978: *Geografski oris Baške grape*. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Brezovec, A. 2004: Destinacijski menedžment – celovito upravljanje turizma v kraju, spet »samo« brending ali še huje: le predmet trženja organizatorjev potovanj? *Turizem: časopis za menedžment in trženje v turizmu* 8-71.
- Brinar, J. 1928: *Slovarček zemljepisnih imen, njih izvir in pomen*. Celje.
- Bunc, S. 1951: Pogled v slovensko onomastiko. *Slavistična revija: časopis za jezikoslovje in literarne vede* 4, 1–2.
- Cafuta, J. 1964: Celje z bližnjo okolico. *Ekskurzija udeležencev IV. zborovanja slovenskih geografov*.
- Celin, M. 2015: *Table zavrnili, ker Koroška menda ne obstaja*. Delo, 1. april 2015.
- Cerar, G. 2015: Slavonski ali slovenski kulen? Medmrežje: <https://www.rtvsl.si/gospodarstvo/slavonski-ali-slovenski-kulen/386145> (2. 2. 2016).
- Chen, A. 2001: Using free association to examine the relationship between the characteristics of brand association and brand equity. *Journal of Product & Brand Management* 10-7. DOI: <https://doi.org/10.1108/10610420110410559>
- Ciglič, R., Perko, D. 2013: Europe's landscape hotspots. *Acta geographica Slovenica* 53-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS53106>
- COBISS 2015. Medmrežje: <http://www.cobiss.si/> (8. 7. 2014).

- Coppo, P. 1986: Le »Tabvlae«. Trieste.
- Čigava je kranjska klobasa? 2008. Medmrežje: <http://saal.blog.si/2008/03/19/cigava-je-%C2%BBkranjska-klobasa%C2%AB/> (15. 11. 2015).
- Čop, D. 1983: Imenoslovje zgornjesavskih dolin. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Čop, D. 1990: Imenoslovje in njegove zakonitosti. Skaleras 1.
- Čop, D. 2000: Dr. Henrik Tuma in Imenoslovje Julijskih Alp. Imenoslovje Julijskih Alp. Ljubljana.
- Čop, D. 2002: Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Čufarija 2015. Medmrežje: <http://bilbobisagin.blogspot.si/2010/09/iz-torbarije-v-cufarijo-in-nazaj.htm> (9. 11. 2015).
- Dauzat, A. 1968: Nouveau dictionnaire étimologique et historique. Paris.
- De Chematony, L. 2002: Blagovna znamka: od vizije do vrednotenja: strateško oblikovanje in vzdrževanje blagovnih znamk. Ljubljana.
- Delavska politika 1934. 4. julij 1934, 9-52.
- Donnellan, K. 1966: Reference and Definite Descriptions. Philosophical Review 75.
- Dörflinger, J., Neunteufl, W. 1986: Krain. Lexikon zur Geschichte der Kartographie von den Anfängen bis zum Ersten Weltkrieg. Wien.
- Državna pregledna karta 1000 2015. Medmrežje: http://prostor3.gov.si/cepp/GURS_izpis.jsp?ID={55C4D1AA-91D9-11D7-89F5-000102A379FA} (10. 6. 2015).
- Državna pregledna karta 750 2015. Medmrežje: http://prostor3.gov.si/cepp/GURS_izpis.jsp?ID=34 (10. 6. 2015).
- Državna pregledna karta 500 2015. Medmrežje: http://prostor3.gov.si/cepp/GURS_izpis.jsp?ID={A8BF99F9-F697-11D3-A040-00A024D1967D} (10. 6. 2015).
- Državne pregledne karte 2015. Medmrežje: http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/topografski_in_kartografski_podatki/topografski_podatki_in_karte/drzavne_pregledne_karte/ (10. 6. 2015).
- Ebstorfski zemljevid 2015. Medmrežje: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/39/Ebstorferstich2.jpg> (10. 5. 2015).
- Elia, A. 2009: Quantitative data and graphics on lexical specificity and index of readability: the case of Wikipedia. Revista electronica de linguistica aplicada 8.
- Eržen, S. 2013: Kranjski burek. Medmrežje: <http://www.mladina.si/146666/kranjski-burek/> (12. 2. 2015).
- Fabčič, T. 2010: Pripoved izročila talov. Lozice.
- Ferenc, T. 1991: Kozjansko. Enciklopedija Slovenije, 5. zvezek. Ljubljana.
- Finžgar, F. S. 2015: Iveri in utrinki. Ljubljana.
- Flanagin, A. J., Metzger, M. J. 2011: From Encyclopedia Britannica to Wikipedia. Information, Communication & Society 14-3.
- Fridl, J. 1999: Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije. Ljubljana.
- Furlan, M. 2002: Predslovanska substratna imena v slovenščini. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Furlan, M., Gložančev, A., Kladnik, D., Perko, D., Šivic-Dular, A. 2008: Imenik zemljepisnih imen Državne pregledne karte Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000 = Gazetteer of the National general map of the Republic of Slovenia at the scale 1:250,000. Državna pregledna karta Republike Slovenije 1 : 250.000: standardizirana slovenska zemljepisna imena. Ljubljana.
- Furlan, M., Kladnik, D. 2008: Krotnik, Krotnjek, Krotnjak, Korenščica ali Potok. Geografski vestnik 80-1.
- Gabrovec, M., Perko, D. 1998: Zgodovinske dežele Slovenije. Slovenija – pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Gams, I. 1983: Geografske značilnosti Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I. 1984: Regionalizacija nizke Jugovzhodne Slovenije. Dolenjska in Bela krajina. Ljubljana.
- Gams, I. 1986a: Za kvantitativno razmejitev med pojmi gričevje, hribovje in gorovje. Geografski vestnik 78.
- Gams, I. 1986b: Osnove pokrajinske ekologije. Ljubljana.
- Gams, I. 1990: Klima Kopskega primorja in njen pomen. Primorje. Portorož.

- Gams, I. 1991: O imenu obalne regije. *Geografski vestnik* 62.
- Gams, I. 1993: Pripadnost Celjske kotline slovenskim makroregijam. *Savinjska. Celje*.
- Gams, I. 1995: Pokrajina. *Enciklopedija Slovenije*, 9. zvezek. Ljubljana.
- Gams, I. 2007: Pokrajina, krajina in regija v luči geografskega terminološkega slovarja. *Dela* 28.
- Gams, I., Kladnik, D., Orožen Adamič, M. 1995: Naravogeografske regije Slovenije. *Krajevni leksikon Slovenije*. Ljubljana.
- Gams, I., Resnik Planinc, T., Saarinen, T. F. 1993: Poznavanje držav sveta pri slovenskih in tujih dijakih. *Geografija v šoli* 3.
- Gams, I., Savnik, R. 1962: *Beseda uredništva*. Dolenjska zemlja in ljudje. Novo mesto.
- Gašperič, P. 2007: Kartografske upodobitve Slovenije skozi čas. *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik* 47-2.
- Gašperič, P. 2016: Razvoj metod prikaza kartografskih elementov na starih zemljevidih ozemlja Slovenije. *Doktorska disertacija*, Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem. Koper.
- Gašperič, P., Orožen Adamič, M., Šumrada, J. 2012: *Zemljevid Ilirskih provinc iz leta 1812*. Ljubljana.
- Gašperič, P., Zorn, M. 2011: *Vzpeti svet na starih zemljevidih ozemlja Slovenije*. *Planinski vestnik* 116-12.
- Gebarsko 2015. *Medmrežje*: <http://www.kulinarika.net/recepti/8329/enoloncnice/koleraba-krompir-in-fizol-po-gebarsko/> (18. 11. 2015).
- Geografija 1977*. Ljubljana.
- Geografija 2001*. Tržič.
- Geografski terminološki slovar 2005*. Ljubljana.
- Geološki terminološki slovar 2006*. Ljubljana.
- Geršič, M., Batagelj, B., Berčič, H., Bokal, L., Guček, A., Kavar, J., Kocutar, S., Komac, B., Markovič, Z., Mikša, P., Torkar, B. 2014: *Rudolf Badjura – življenje in delo*. Ljubljana.
- Geršič, M., Kladnik, D. 2015: *Slovenian Geographical Names as Exonyms. Confirmation of the definitions: proceedings of the 16th UNGEGEN Working Group on Exonyms Meeting, Hermagor, 5-7 June 2014*. Hamburg.
- Geršič, M., Kladnik, D. 2016: *House names and field names as an important part of Slovenian cultural heritage: A case study of the Leše cadastral municipality, Upper Carniola, Slovenia*. *Nomina Africana* 30-1.
- Geršič, M., Nared, J. 2014: *Environmental planning recommendations: Cultural heritage as a brand. Managing cultural heritage sites in Southeastern Europe*. Ljubljana.
- Giles, J. 2005: *Special report: internet encyclopedias go head to head*. *Nature* 438.
- Gliša Komac, N. 1999: *Drugi otroški etimološki raziskovalni tabor Stara hišna imena v Kanalski dolini: Žabnice. Hišna imena v Žabnicah – otroški raziskovalni tabor Kanalska dolina 1999*. Ukve.
- Gložančev, A. 2000: *Imena podjetij kot jezikovnokulturno vprašanje*. Ljubljana.
- Golčer, T. 1970: *O srečanju slovenskih geografov na Ravnah. Jugovzhodna Koroška*. Ljubljana.
- Golec, B. 1989: *Tržaški najdenčki v Kumljanskih hribih. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 37-3.
- Golec, B. 2004: *Arhivska veda, arhivi in arhivsko gradivo*. Ljubljana.
- Golec, B. 2010: *Zemljiški katastri 18. in 19. stoletja kot vir za stavbno, gradbeno in urbanistično zgodovino slovenskega ozemlja. Arhivi* 33-2.
- Golledge, R. G., Stimson, R. J. 1997: *Spatial behavior: a geographic perspective*. New York, London.
- Golob, K. 2005: *Vpliv kraja bivanja na spoznavni zemljevid Evrope v povezavi s potovalnimi vzorci. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*. Ljubljana.
- Golobič, M. 2006: *Kartiranje normativnega znanja: spoznavni zemljevidi in GIS. Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006*. Ljubljana.
- Gomboc, M. 2011: *Mala slovnica slovenskega jezika*. Ljubljana.
- Goriška brda 2016. *Medmrežje*: http://www.slovenia.info/si/EDEN-2015:-Brda.htm?eden_2015_brda=0&lng=1 (5. 2. 2016).

- Goss, J. 1993: *The mapmaker's art: an illustrated history of cartography*. Chichago.
- Grad Murska Sobota 2015. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_Murska_Sobota (13. 11. 2015).
- Grafenauer, B. 1986: Pavle Blaznik in pomen njegovega dela. *Zgodovinski časopis* 40, 1-2.
- Grdina, I. 1997: Avstrija, Jugoslavija, Slovenija. Slovenska narodna identiteta skozi čas. Ljubljana.
- Gregorič, J. 2014: *Kostelski slovar*. Ljubljana.
- Grivec, B. 2010: Ledinska in hišna imena v izbranih naseljih občine Ormož. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru. Maribor.
- Gumilar, N. 2012: Ledinska in hišna imena v izbranih naseljih občine Grad. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru. Maribor.
- Guštin, Š. 2014: Določanje meje med mestom in podeželjem s pomočjo spoznavnih zemljevidov: (na primeru občine Izola). Dela 41.
- Habič, P. 1987a: Predgovor. *Notranjska. Postojna*.
- Habič, P. 1987b: *Pokrajinskogeografska skica Notranjske. Notranjska. Postojna*.
- Hakulinen, K., Paikkala, S. 2012: *Pariisista Papukaijannokkaan: Suomenkieliset ulkomaiden paikannimet ja niiden vieraskieliset vastineet*. Helsinki.
- Halbwachs, M. 2001: *Kolektivni spomin*. Ljubljana.
- Halley's comet 2014. Medmrežje: <http://www.thefreedictionary.com/1P%2F1682+Q1> (12. 8. 2014).
- Hausner, I. 2010: Names as witnesses of our cultural heritage on the national and the international level. Paper presented at the 16th International Seminar on Sea Names, 20–22 August 2010. Den Haag.
- Hawlina, P. 2008: Hišna imena. *Drevesa – bilten slovenskih rodoslovcev* 15-2.
- Helleland, B. 2006: *The social and cultural values of geographical names. Manual for the national standardization of geographical names*. New York.
- Höck, J., Leitner, F. W. 1984: *Kärnten in alten Landkarten bis 1809: Ausstellung anlässlich der 100-Jahr-Feier des Landesmuseums für Kärnten 1884-1984*. Klagenfurt.
- Hrastelj, E. 2010: Vloga porabnikov asociacij v zvezi z blagovno znamko v nakupnem procesu. Diplomsko delo, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Hrvaška zahteva za uporabo imena teran za istrsko vino je nesprejemljiva 2015. Medmrežje: <https://www.rtvsl.si/gospodarstvo/hrvaska-zahteva-za-uporabo-imena-teran-za-istrsko-vino-je-nesprejemljiva/372497> (15. 11. 2015).
- Ilešič, S. 1935: *Geografski pregled Slovenske krajine*. Slovenska krajina. Murska Sobota.
- Ilešič, S. 1955: *Za skupnost slovenskega Pomurja*. Geografski obzornik 2-3.
- Ilešič, S. 1956: *Slovenske pokrajine*. Geografski obzornik 3-2.
- Ilešič, S. 1958: *Problemi geografske rajonizacije ob primeru Slovenije*. Geografski vestnik 29/30.
- Ilešič, S. 1972: *Slovenske pokrajine (Geografska regionalizacija Slovenije)*. Geografski vestnik 44.
- Ilešič, S. 1967: *Severovzhodna Slovenija in njena regionalna razčlenitev*. Časopis za zgodovino in narodopisje 38-3.
- Ilešič, S. 1970: *Vloga koroške regije v slovenskem prostoru*. Jugovzhodna Koroška. Ljubljana.
- Ilešič, S. 1972: *Slovenske pokrajine*. Geografski vestnik 44.
- Ilešič, S. 1974: *Sotelsko-voglajnska regija: njene osnovne geografske poteze in njena vloga v slovenskem prostoru*. Voglajnsko-sotelska Slovenija. Ljubljana.
- Ilešič, S. 1981: *Gorenjska, njena regionalna opredelitev in notranja regionalna razčlenitev*. Gorenjska. Ljubljana.
- Ime podjetja 2015. Medmrežje: <http://data.si/blog/2014/11/06/ime-podjetja-kaksna-pravila-morate-upostevati/> (10. 12. 2015).
- Itinerarium Burdigalense uel Hierosolymianum 2014. *Scientia Traductionis* 15.
- Itinerary from Bordeaux to Jerusalem 1887. Medmrežje: <https://archive.org/details/cu31924028534158> (5. 3. 2014).
- Jakopin, F. 1990: *Imenoslovje*. Enciklopedija Slovenije, 4. zvezek. Ljubljana.
- Jamarska zveza Slovenije 2014. Medmrežje: <http://www.jamarska-zveza.si/> (20. 10. 2015).

- Jarc, V. 2004: Ledinska imena pod Stolom, Begunjščico in Dobrčo. Žirovnica, Bled, Radovljica.
- Južnič, S. 1993: Identiteta. Ljubljana.
- Kadmon, N. 2000: Toponymy – The Lore, Laws and Language of Geographical Names. New York.
- Kadmon, N. 2005: The exonym and endonym – Attempting to define the undefinable? Jerusalem.
- Kadmon, N. 2007: The exonym and endonym – Attempting to define the undefinable? Exonyms and the International Standardisation of Geographical Names. Wien.
- Kaplan, R., Kaplan, S., Ryan, R. L. 1998: With people in mind: design and management of everyday nature. Washington.
- Kartografska zbirka Davida Rumseyja 2015. »Illyrien«. Medmrežje: <http://www.davidrumsey.com/luna/servlet/detail/RUMSEY~8~1~21897~680053:Illyrien->. (29. 8. 2015).
- Kavšek, T. 2002: Spoznavni zemljevid Ivančne Gorice. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Keber, J. 2002: Rojstna imena, hišna imena, vzdevki, psevdonimi v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Keisteri, T. 1990: The study of changes in cultural landscapes. Doktorska disertacija, Geographic society of Finland. Helsinki.
- Kerfoot, H. 2009: Geographical names and cultural heritage: background information from United Nations (UNCSGN/UNGEGN) materials. Geographical Names as a Part of the Cultural Heritage. Wien.
- Kert, B. 1979: Predgovor. Mariborsko Podravje. Maribor.
- Kikec, T. 2009: Knjigi na pot. Pomurje. Ljubljana, Murska Sobota.
- Kladnik, D. 1996: Naravnogeografske členitve Slovenije. Geografski vestnik 68.
- Kladnik, D. 1999: Leksikon geografije podeželja. Ljubljana.
- Kladnik, D. 2005: Geografov pogled na tuja zemljepisna imena v Slovenskem pravopisu 2001. Geografski vestnik 77-2.
- Kladnik, D. 2006: Tuja zemljepisna imena v slovenskem jeziku: razvojni vidiki in problematika njihove rabe. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Kladnik, D. 2007: Pogledi na podomačevanje tujih zemljepisnih imen. Ljubljana.
- Kladnik, D., Perko, D., Urbanc, M. 2009: Cultural landscapes in Slovenia from a geographical perspective. Cultural landscape: across disciplines. Bydgoszcz, Kraków.
- Kladnik, D. 2009: Odprte dileme pomenske razmejčitve izrazov endonim in eksonim. Geografski vestnik 81-1.
- Kladnik, D. 2012: Slovenian geography and geographical names. Geographical tidbits from Slovenia: special issue on the occasion of the 32nd International Geographical Congress in Cologne. Ljubljana.
- Kladnik, D., Ciglič, R., Hrvatini, M., Perko, D., Repolusk, P., Volk Bahun, M. 2013: Slovenski eksonimi. Ljubljana.
- Kladnik, D., Geršič, M. 2014: Cigale's World Atlas and Its Influence on Slovenian Exonyms. Leipzig.
- Kladnik, D., Geršič, M. 2016: Street-name changes in Ljubljana. Place-name changes: proceedings of the Symposium in Rome, 17-18 November 2014. Hamburg.
- Kladnik, D., Perko, D. 2013: Slovenska imena držav. Ljubljana.
- Kladnik, D., Pipan, P. 2008: Bay of Piran or Bay of Savudrija? Acta geographica Slovenica 48-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS48103>
- Kladnik, D., Pipan, P., Gašperič, P. 2014: Poimenovanja Piranskega zaliva. Ljubljana.
- Kladnik, D., Perko, D. 2018: Velika in mala začetnica ter drugi problemi zapisovanja slovenskih zemljepisnih imen. Geografski vestnik 90-2.
- Klemenčič, M. M. 2002: Miselna slika pokrajin. Spoznavni zemljevid Slovenije. Ljubljana.
- Klemenčič, M. M. 2009: Geografska (ne)enotnost Pomurja. Pomurje. Ljubljana, Murska Sobota.
- Klemenčič, V. 1978: Razvoj prebivalstva v Zgornjem Posočju v primerjavi s celotno Slovenijo. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Klemše, V. 1986: Slovenska krajevna in ledinska imena v Furlaniji in Karniji iz seznama v slovarju Il Nuovo Pirona. Jadranski koledar.

- Klemše, V. 1988: Ledinska imena na Doberdobskem krasu. Doberdob včeraj in danes. Doberdob.
- Klemše, V. 1993: Krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu. Gorica.
- Klemše, V. 2007: Vodna imena na Doberdobskem krasu. Merkujev zbornik. Ljubljana.
- Klemše, V. 2008: Krajevna imena in priimki na Doberdobskem krasu. Doberdob, Sovodnje.
- Klinar, K. 2011: Kako se pri vas reče? Hišna imena v naseljih Grabče, Krnica, Perniki, Radovna, Spodnje Laze in Zgornje Laze. Zgornje Gorje.
- Klinar, K. 2012: Zbiranja hišnih in ledinskih imen na Gorenjskem in njihov prispevek k jezikoslovju. 2. Slovenski dialektološki posvet. Ljubljana.
- Klinar, K., Geršič, M. 2013: Hišna in ledinska imena na primeru katastrskih občin Leše in Blejska Dobrava. Gorenjska v obdobju glokalizacije. Ljubljana.
- Klinar, K., Geršič, M. 2014: Traditional house names as part of cultural heritage. *Acta geographica Slovenica* 54-2. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS54409>
- Klinar, K., Škofic, J., Šekli, M., Piko-Rustia, M. 2012: Metode zbiranja hišnih in ledinskih imen: Projekt FLU-LED v okviru Operativnega programa Slovenija–Avstrija 2007–2013. Jesenice.
- Klinar, S. 1994: Slovenska zemljepisna imena v angleških besedilih. Radovljica.
- Klinar, S. 1996: Prisank ali Prisojnik? *Planinski vestnik* 55-5.
- Kmetijstvo in razvoj podeželja 2020. Medmrežje: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?recordStart=0&recordEnd=10&sort.milestone=desc&recordPerPage=25&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone__mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone__mask=&filterMax.milestone=&filter.country=SI&filter.category=&filter.type=&filter.status (28. 3. 2015).
- Knott, J. 2012: Kašarija – The heart of Slovenia. Medmrežje: <http://www.zirovnica.eu/aktualno/novice/?id=72> (13. 2. 2016).
- Kočanja 2015. Medmrežje: <http://www.ilirska-bistrica.si/z16/> (13. 11. 2015).
- Kokole, V. 1971: Centralni kraji v SR Sloveniji. *Acta geographica* 12.
- Kokole, V., Kokole, V. 1998: Naselja in poselitev. *Geografija Slovenije*. Ljubljana.
- Komet Cezar 2014. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Komet_Cezar (12. 8. 2014).
- Komljansko 2015. Medmrežje: <http://splet-stari.fnm.uni-mb.si/mojaslo/predstavitve/predstavitve/trbovlje/dob5.htm> (15. 11. 2015).
- Kompare, D. 1978: Uvod. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Korošec, B. 1978: Naš prostor v času in projekciji: oris razvoja zemljemerstva, kartografije in prostorskega urejanja na osrednjem Slovenskem. Ljubljana.
- Kos, D. 2002: Množenje prostorskih podob. Spoznavni zemljevid Slovenije. Ljubljana.
- Kos, M. 1975: Gradivo za historično topografijo Slovenije: (za Kranjsko do leta 1500). Ljubljana.
- Kosi, D. 2012: Identitetne regije Slovenije. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru. Maribor.
- Kotler, P. 2004: Management trženja. Ljubljana.
- Kotnik Šipec, M. 2004: Stara hišna imena na Polzeli. Polzela.
- Kotnik, B. 2011: Zgodovina hiš južne Koroške. Celovec.
- Kovačič, F. 1926: Slovenska Štajerska in Prekmurje: zgodovinski opis. Ljubljana.
- Kozar, M. 2002: Slovensko imenoslovje v Porabju. *Jezikoslovni zapiski* 8-2.
- Kozenn, B. 1878: *Erdbeschreibung für Volksschulen*. Wien.
- Kozličić, M. 1995: Kartografski spomenici hrvatskoga Jadrana: izbor karata, planova i veduta do kraja 17. stoljeća. Zagreb.
- Krajevni leksikon Slovencev v Italiji: Goriška pokrajina 1995. Trst.
- Krajevni leksikon Slovencev v Italiji: Tržaška pokrajina 1990. Trst.
- Kranjec, S. 1964: *Geografija*. Slovenska matica 1864–1964. Ljubljana.
- Kranjska klobasa bo čez 15 let slovenska 2014. Medmrežje: <http://www.zurnal24.si/kranjska-klobasa-bo-cez-15-let-le-slovenska-clanek-240376> (15. 11. 2015).
- Kranjski burek 2015. Medmrežje: <http://kruh.zito.si/2013/05/kranjski/> (15. 12. 2015).

- Kripke, S. A. 2000: Imenovanje in nujnost. Ljubljana, Krtina.
- Kučan, A. 1998: Krajina kot nacionalni simbol. Ljubljana.
- Kunaver, J. 1988: Zemljepisna imena v visokogorskem svetu in njihova uporaba na primeru Rombona in Goričice. Pokrajina in ljudje na Bovškem. Ljubljana.
- Kuštor, J. 2008: Ustvarjanje nove korporativne blagovne znamke na primeru Skupine Panvita. Diplomsko delo, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Lago, L. 1996: Stare karte Jadrana. Pula.
- Lah, A. 1978: Vidiki policentričnega razvoja Slovenije s posebnim ozirom na Posočje. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Lazius, W. 1972: Typi chorographici prouin: Austriae. Theatrum orbis terrarum, series of atlases in facsimile 6. Amsterdam.
- Leban, V. 1954: Henrik Karel Freyer in njegova karta Kranjske. Geografski vestnik 26.
- Lévy-Leboyer, C. 1982: Psychology and environment. Beverly Hills.
- Linhart, A. T. 1981: Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije. Ljubljana.
- Ljubljansko barje 2015. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ljubljansko_barje (8. 11. 2015).
- Longyka, I. 1999: Prikazi slovenskega ozemlja. Ilustrirana zgodovina Slovencev. Ljubljana.
- Lovrenčak, F. 1987: Imena držav in nekaterih drugih upravnih enot. Geografski obzornik 34-1.
- Lovrenčak, F. 1990: Pedogeografske in vegetacijskeogeografske razmere v Koprskem primorju. Primorje. Portorož.
- Lovrić, P. 1988: Opća kartografija. Zagreb.
- Luževič, M. 2018: V Baško grapo, Čepovanski dol in Trebušo. Slovenija VIII, Vodniki Ljubljanskega geografskega društva. Ljubljana.
- Lynch, K. 1960: The image of the city. Cambridge, Mas, London.
- Majdič, V. 2002: Imena vasi in mest v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Marković, M. 1993: Descriptio Croatiae: hrvatske zemlje na geografskim kartama od najstarijih vremena do pojave prvih topografskih karata. Zagreb.
- Medved, J. 1969: O načelih za pisavo tujih geografskih imen. Geografski obzornik 16-2.
- Melik, A. 1927: Kolonizacija Ljubljanskega barja. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Kraljeve univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Melik, A. 1929: Pisava krajevnih imen. Geografski vestnik 4, 1-4.
- Melik, A. 1935: Slovenija – geografski opis. Ljubljana.
- Melik, A. 1957: Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino. Ljubljana.
- Melik, A. 1962: Geografski pregled Dolenjske. Dolenjska zemlja in ljudje. Novo mesto.
- Merkú, P. 1970: Pisava in raba slovenskih krajevnih imen. Jezik in slovstvo 16-3.
- Merkú, P. 1991: Krajevno imenoslovje na Tržaškem. Zgodovinski časopis 45-4.
- Merkú, P. 1992: Prispevek k mikrotoponomastiki tržaške okolice. Slavistična revija: časopis za jezikoslovje in literarne vede 40-1.
- Merkú, P. 2002: Slovensko imenoslovje v Italiji. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Mihevc, A., Mihevc, B., Frelih, M., Polajnar Frelih, N., Polak, S., Simić, M. 1999: Notranjska A-Ž: priručnik za popotnika in poslovnega človeka. Murska Sobota.
- Mihevc, B. 1998: Slovenija na starejših zemljevidih. Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času. Ljubljana.
- Mill, J. S. 1843: A System of Logic. London.
- Miller, K. 1888: Die Weltkarte des Castorius genannt Die Peutingersche Tafel. Ravensburg.
- Moder, J. 1972: O pisavi in izreki zemljepisnih imen. Veliki atlas sveta. Ljubljana.
- Möller, L. 2015: Clarens, Južna Afrika, osebni vir.
- Müller, C. F. W. 1883: Klaydioty Ptolemaioty Geographiki yphegesis. Parisiis.
- Musek, J. 1997: Prvine narodne identitete in analiza slovenske samopodobe. Avstrija, Jugoslavija, Slovenija: Slovenska narodna identiteta skozi čas. Ljubljana.

- Naselja 2016. Medmrežje: <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?idp=65&headerbar=17> (14. 7. 2016).
- Natek, K. 1994: Pokrajinsko-ekološke enote Slovenije. Študija ranljivosti okolja in osnove za pripravo podzakonskega akta. Elaborat, Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Natek, K. 1996: Ogroženost in regeneracijske sposobnosti površja severovzhodne Slovenije na osnovi regeneracije površja v Halozah po katastrofalnem neurju julija 1989. Spodnje Podravje s Prlekijo. Ljubljana.
- Natek, K. 2002: Risanje zemljevida Slovenije. Spoznavni zemljevid Slovenije. Ljubljana.
- Natek, K. 2005: Še o pisanju tujih občin in lastnih imen. Delo 47-32, 9. februar 2005.
- Natek, K. 2013: Stanje in prihodnost poljudnoznanstvenega pisanja v slovenski geografiji. Dela 40. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.40.11.197-214>
- Naveh, Z., Lieberman, A. S. 1994: Landscape ecology: theory and application. Berlin.
- Novak, V. (ur.) 1935: Slovenska krajina: zbornik ob petnajstletnici osvobojenja. Murska Sobota.
- Nyström, S. 2014: Šmohor, Avstrija, ustni vir.
- Oblak, J. C. 1904: Pekel pri Coklariji. Slovenski narod 144, 27. junij 1904.
- Odlok o določitvi in spremembi imen in potekov cest in ulic na območju Mestne občine Ljubljana. Uradni list RS, št. 44/09, 2. čl. Ljubljana.
- Ogorelec, B. 1987: Za pomensko razmejitev med pokrajino in krajino in proti njej. Geografski vestnik 59.
- Ogrin, D. 1989: Slovenske krajine. Ljubljana.
- Orel, I. 2003: Zemljepisna imena v slovenskem časopisu do srede 19. stoletja. Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika – slovenska zemljepisna imena. Pišece.
- Orožen, F. 1901: Nekoliko o zemljevidih slovenskih pokrajin v preknjem in sedanjem času. Zbornik 3.
- Orožen Adamič, M. 1990: Podvodni relief Tržaškega zaliva in varovanje naravne dediščine. Primorje. Portorož.
- Orožen Adamič, M. 1997: Pregled slovenskih eksonimov. Elaborat, Geografski inštitut ZRC SAZU. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. (ur.) 2000: Ljubljana: geografija mesta. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D. 1995 (ur.): Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D. (ur.) 1996: Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Osnova šola Preserje 2000. Hišna imena v krajevni skupnosti Podpeč-Preserje in krajevni skupnosti Rakitna. Preserje.
- Ovsenik, R. 2003: Perspektive in protislovja razvoja turističnega področja – model turističnega managementa na območju slovenskih Alp. Doktorska disertacija, Fakulteta za organizacijske vede Univerze v Mariboru. Kranj.
- Paasi, A. 1986: The institutions of regio: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Fennia 164-1.
- Pak, M. 1978: Funkcija oskrbe v regionalnem razvoju Zgornjega Posočja. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Pak, M. 1996: Predgovor. Spodnje Podravje s Prlekijo. Ljubljana.
- Parcanschi, B. 2010: Brand. Computing fundamentals glossary. Medmrežje: <http://whatis.techtarget.com/definition/brand> (4. 5. 2014).
- Pelc, S. 1993: Uvod. Savinjska. Celje.
- Penko Seidl, N. 2008: Significance of toponyms, with emphasis on field names, for studying cultural landscape. Acta geographica Slovenica 48-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS48102>
- Penko Seidl, N. 2011: Ledinska imena v prostoru in času. Annales 21-2.
- Perko, D. 1995: Razporeditev in sestava prebivalstva in naselij. Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Perko, D. 1996: Standardizirana imena držav v slovenskem jeziku. Geografski obzornik 43-4.
- Perko, D. 1998: Geografija, regija in regionalizacija. Slovenija: pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Perko, D., Orožen Adamič, M., Šumrada, J., Urbanc, M., Fridl, J., Kladnik, D. 2013: Atlant. Ljubljana.
- Perko, D., Geršič, M. 2019: Prebivalci Slovenije in njihova regionalna identiteta. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.

- Peršolja, B. 2002: Zgoščeni imenik zemljepisnih imen. Dela 18.
- Peršolja, B. 2003: Pot zemljepisnega imena od nastanka do uporabe. *Geografski vestnik* 75-2.
- Petek, F., Urbanc, M. 2004: Franciscejski kataster kot ključ za razumevanje kulturne pokrajine v Sloveniji v 19. stoletju. *Acta geographica Slovenica* 44-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS44104>
- Piko-Rustia, M. 2010: Slovenska ledinska in hišna imena sprejeta v Unescov seznam nesnovne dediščine v Avstriji. *Glasnik SED* 50, 1-2.
- Piko-Rustia, M. 2013: Slovenska ledinska in hišna imena na Koroškem na Unescovem seznamu. *Koledar za leto 2013*. Gorica.
- Piry, I., Orožen Adamič, M. 1998: Upravna razdelitev. *Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času*. Ljubljana.
- Plavt 189 pr. Kr. Persa.
- Plut, D. 1999: Regionalizacija Slovenije po sonaravnih kriterijih. *Geografski vestnik* 71.
- Plut, D., Ravbar, M. 1984: Predgovor. *Dolenjska in Bela krajina*. Ljubljana.
- Po sirmem in mesnem prihaja še kranjski 2013. Medmrežje: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/po-sirmem-in-mesnem-prihaja-se-kranjski.html> (15. 12. 2015).
- Pogljajen, K. 2005: Geografska prepoznavnost Evropske unije pri slovenskem obmejnem prebivalstvu. *Diplomsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*. Ljubljana.
- Pogorelčnik, E. 1999: Zemljepisna imena – od zajema do standardizacije. *Geodetski vestnik* 43-2.
- Pohl, H. D. 2000: Kärnten – deutsche und slowenische Namen: Bemerkungen zu einem neuen zweisprachigen Ortsverzeichnis. *Klagenfurt*.
- Pojasnila k zbirki Slovenskih eksonimov 2019. Medmrežje: http://giam2.zrc-sazu.si/sites/default/files/pojasnila_k_preglednici_z_eksonimi_slo.pdf (5. 12. 2019).
- Pojasnila o teritorialnih spremembah statističnih regij 2015. Medmrežje: <http://www.stat.si/dokument/5449/Pojasnila-spremembah-statisticnih-regij.pdf> (8. 9. 2015).
- Polič, M. 2002: Doumevanje okolja. *Spoznavni zemljevid Slovenije*. Ljubljana.
- Polič, M., Mencin Čeplak, M., Marušič, J., Bartol, B. 1991: Stališča prebivalcev občine Grosuplje do nekaterih vidikov njenega razvoja. *Grosuplje*.
- Polič, M., Repovš, G., Musek, J., Černe, A. 2002: *Spoznavni zemljevid Slovenije*. Ljubljana.
- Posebni kmetijski pridelki in živila 2015. Medmrežje: http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_kmetijskih_in_zivilskih_podjetij/nacionalna_zakonodaja/posebni_kmetijski_pridelki_in_zivila/16368 (28. 3. 2015).
- Predlog Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja 2004. Medmrežje: http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/02fbf6e77034b9acc12566160029fac9/2ae581b04b135fa7c12577d60036502e?OpenDocument (6. 1. 2020).
- Preglednica eksonimov 2019. Medmrežje: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/zbirka/zemljepisna-imena#v> (5. 12. 2019).
- Prelog, F. 1944: *Lukarija*. *Dom in svet* 56-2.
- Prosen, M. 2003: *Imena nebesnih teles*. Ljubljana.
- Pucelj, E. U. 2013: Fenomen blagovnih znamk. Medmrežje: <http://www.e-neo.si/si/atrativno/fenomen-blagovnih-znamk/> (28. 3. 2013).
- Puharič, K. 2001: *Gospodarsko pravo: z osnovami prava*. Ljubljana.
- Radinja, D. 1990: *Pokrajinske značilnosti Tržaškega zaliva in Koprškega primorja*. *Primorje*. Portorož.
- Radošević, N. 1974: *Geografski elementi karte*. *Kartografija*. Beograd.
- Radovan, D. 1995: *Slovar toponimske terminologije*. Ljubljana.
- Radovan, D., Majdič, V. 1995: *Toponimska navodila za Slovenijo*. Ljubljana.
- Rajšp, B. 1994: *Slovensko ozemlje na vojaškem zemljevidu iz druge polovice 18. stoletja*. Ljubljana.
- Rajšp, V., Ficko, M. 1995: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*. Ljubljana.
- Rajšp, V., Ficko, M. 1996: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*. Ljubljana.
- Rajšp, V., Trpin, D. 1997: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*. Ljubljana.

- Rajšp, B., Serše, A. 1998: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787. Ljubljana.
- Rajšp, V., Grabnar, M. 1999: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787. Ljubljana.
- Rajšp, V., Kološa, V. 2000: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787. Ljubljana.
- Rajšp, B., Serše, A. 2001: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787. Ljubljana.
- Ramovš, F. 1922: Slovensko Celje. Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino 3.
- Ramovš, F. 1953: Ljubljana – iz slovenske toponomastike. Zgodovinski časopis 5-7.
- Ramovš, M. 1999: Hišna imena v vaseh Ježica, Savlje, Kleče, Mala vas in Stožice. Traditiones 28-1.
- Regionalna politika 2011. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Medmrežje: http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/regionalni_razvoj/regionalna_politika/ (19. 7. 2016).
- Reisp, B. 1995: Florijančičev veliki zemljevid Kranjske iz leta 1744. Ljubljana.
- REZI 2015. Medmrežje: http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/topografski_in_kartografski_podatki/register_zemljepisnih_imen/ (10. 6. 2015).
- Ribnikar, P. 1982: Zemljiški kataster kot vir za zgodovino. Zgodovinski časopis 26-4.
- Robinson, M. 2008: The experiences of cultural tourism. Cultural heritage and tourism. Vilnius.
- Rojc, B. 1990: Kartografsko delo Janeza Vajkarda Valvasorja. Valvasorjev zbornik: ob 300 letnici izida Slave vojvodine Kranjske. Ljubljana.
- Rojstvo Janeza Krstnika 2000. Sveto pismo – slovenski standardni prevod. Ljubljana.
- Rotar, J. 1991: Najstarejši domači zapis imena dežele Kranjske. Zgodovinski časopis 45-3.
- Rudnicki, W., Markowski, A., Zych, M., Przyszewska, K. 2010: Nazewnictwo geograficzne świata. Warszawa. Medmrežje: http://ksng.gugik.gov.pl/wydawnictwa_ngs.php (15. 8. 2015).
- Rus, J. 1938: Vaške table in vaška imena. Ljubljana.
- Searle, J. R. 1958: Proper Names. Mind 67.
- Seznam slovenske hrane z oznakami – zaščitena označba porekla (ZOP, PDO), zaščitena geografska označba (ZGO, PGI) in zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP, TSG) 2015. Medmrežje: <http://www.blog.uporabnastran.si/2012/04/01/seznam-slovenske-hrane-z-oznakami-zascitena-oznacba-porekla-zop-pdi-zascitena-geografaska-oznacba-zgo-pgi-in-zajamcena-tradicionalna-posebnost-ztp-tsg/> (28. 3. 2015).
- Shaw, T. R., Čuk, A. 2015: Slovenski kras in jame v preteklosti. Ljubljana.
- Sheme kakovosti in zaščiteni kmetijski pridelki in živila 2019. Medmrežje: <https://www.gov.si/teme/sheme-kakovosti-in-zasciteni-kmetijski-pridelki-in-zivila/> (15. 11. 2019).
- Silič, V. 2011: Čez osamelce in ledine blejske kotline. Bled.
- Silič, V. 2012: Ledinska imena – naša bogata kulturna dediščina. Razgledi Muzejskega društva Bled 4.
- Sinobad, J. 1992: Dežela – ime za Radovljiško ravnino in predlog za njegovo uporabo v turistične namene. Gorenjski glas 45-92.
- Slavič, M. 1921: Prekmurje. Ljubljana.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014a. Prva knjiga, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Ljubljana.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika 2014b. Druga knjiga, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Ljubljana.
- Slovenci tvrde da prigovorom na slavonski kulen samo šтите svog proizvođača 2016. Medmrežje: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/slovenci-tvrde-da-prigovorom-na-slavonski-kulen-samo-stite-svog-proizvodaca-1061329> (18. 12. 2015).
- Slovenci v svetu 1986. Ljubljana.
- Slovenski pravopis 2001. Ljubljana.
- Slovenski toponimi v času in prostoru 2015. Medmrežje: <http://zimb.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/slovenski-toponimi-v-%C4%8Dasu-in-prostoru-histori%C4%8Dna-topografija-slovenije-od#v> (5. 11. 2015).
- Slovenski veliki leksikon 2007. Ljubljana.

- Slovenski zaščiteni kmetijski pridelki in živila 2015. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Medmrežje: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/publikacije/Zasciteni_proizvodi_SLO_ANG/Zasciteni_brosura_SLO_SPLET.pdf (14. 12. 2015).
- Smith, A. D. 1991: National identity. Las Vegas.
- Smrekar, A. 2006: Zavest ljudi o pitni vodi. Ljubljana.
- Snoj, M. 1997: Slovenski etimološki slovar. Ljubljana.
- Snoj, M. 2002a: O etimologiji osebnih in zemljepisnih imen na Slovenskem. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Snoj, M. 2002b: Adstratni in superstratni vplivi na slovensko imensko leksiko. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Snoj, M. 2009: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. Ljubljana.
- Snoj, M. 2016: Slovenski etimološki slovar. Ljubljana.
- Sore, A. 1964: Šaleška dolina. Ekskurzija udeležencev IV. zborovanja slovenskih geografov. Velenje. Sprememba uredbe NUTS 2015. Medmrežje: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5983> (9. 11. 2015).
- Stanonik, M. 2005: Hišna imena v Žireh. Maribor.
- Statistični urad Republike Slovenije 2019. Medmrežje: <https://www.stat.si/KrajevnaImena/Settlements/ByOccurence> (15. 12. 2019).
- Staut, M., Kovačič, G., Ogrin, D. 2007: Prostorsko dojetanje Sredozemlja v Sloveniji: (Ne)skladje med dojetanjem in fizičnimi opredelitvami. Acta geographica Slovenica 47-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS47105>
- Stopar, I. 2006: Zemljevid vojvodine Štajerske. Topographia Ducatus Stiriae. Maribor.
- Struktura standardnega zapisa podatkov iz Registra zemljepisnih imen 2015. Medmrežje: http://www.e-prostor.gov.si/si/dostop_do_podatkov/mapa/struktura_in_veljavnost_podatkov/ (5. 11. 2015).
- Stummvoll, O. 2013: Geographische Namen als Ausdruck raumbezogener Identität. Magistrsko delo, Universität Wien. Wien.
- Szlovén háznevek 1999. Magyarországi szlovének néprajza 2.
- Šalej, M. 2006: Uvod. Šaleška in Zgornja Savinjska dolina. Velenje.
- Šekli, M. 2005: Hišna imena v Ovčji vasi. Ovčja vas in njena slovenska govorica. Ukve, Ljubljana.
- Šekli, M. 2006: Ledinska imena v kraju Livek in njegovi okolici. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Šeme Irman, M. 2008: Geografske označbe. Diplomsko delo, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Šilih, F. 1979: Nekateri elementi geografskega razvoja Svečinskih gor. Mariborsko Podravje. Maribor.
- Šimunović, P. 2009: Uvod u hrvatsko imenoslovje. Zagreb.
- Šintler, A. 2011: Kumljansko. Medmrežje: <http://kvgn.pzs.si/files/File/Seminarske%20naloge/kumljansko.pdf> (10. 11. 2015).
- Šivic-Dular, A. 1999: Skladenjska določitev lastnega imena. Jezik in slovstvo 44, 7-8.
- Šivic-Dular, A. 2002: Zgodovina onomastike v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski 8-2.
- Šivic-Dular, A. 2015: Ljubljana, Slovenija, osebni vir.
- Šivic-Dular, A. 2016: Ljubljana, Slovenija, osebni vir.
- Škofic, J. 2001: Hišna imena v Kropi. Simpozij Slovenska lastnoimenskost: zbornik s simpozija '99 v Pišecah. Novo mesto.
- Škofic, J. 2005: Hišna imena kot gradivo za dialektološko raziskovanje. Riječ – časopis za filologiju 11-1.
- Škofic, J. 2011: Zasnova slovarja gorenjskih hišnih imen. Mednarodni znanstveni sestanek Slovenski dialekti v stiku. Koper.
- Škofic, J. 2012: Gorenjsko narečje kot kulturna dediščina. Gorenjska: etnologija in pokrajine na Slovenskem na primeru Gorenjske ali kaj lahko etnologi in kulturni antropologi doprinesemo h kulturni podobi in razumevanju pokrajin na Slovenskem. Ljubljana.

- Špes, M., Brečko Grubar, V., Hočevar, M., Lampič, B., Natek, K., Plut, D., Smrekar, A., Šebenik, I., Šubic, A., Vovk Korže, A. 1996: Študija ranljivosti okolja: vsebina in metodologija kot osnova za pripravo podzakonskega akta. Ljubljana.
- Štih, P. 1987: Pavle Blaznik, Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500 (A-M), Historična topografija Slovenije II. Zgodovinski časopis 41-2.
- Štih, P. 1997: Slovenska Marka. Enciklopedija Slovenije, 11. zvezek. Ljubljana.
- Štih, P. 1996: Kranjska (Carniola) v zgodnjem srednjem veku. Zbornik Brižinski spomeniki. Ljubljana, Trst.
- Štukl, F. 1997: Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami. Drevesa – bilten slovenskih rodoslovcev 4-1.
- Tabula Rogeriana 2015. Medmrežje: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a1/TabulaRogeriana_upside-down.jpg (6. 1. 2020).
- Tajnšek, R. 2007: Ledinska in hišna imena v okolici Gornjega Grada po urbarju iz leta 1426. Kronika – časopis za slovensko krajevno zgodovino 55-3.
- The Number of Countries in the World 2014. Medmrežje: <http://geography.about.com/cs/countries/a/numbercountries.htm> (12. 8. 2014).
- The power of branding 2013. Medmrežje: <http://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/power-branding> (12. 6. 2014).
- Titl, J. 1985: Pripombe in predlogi za poimenovanje Koprške regije. Geografski obzornik 32-4.
- Titl, J. 2000: Toponimi Koprškega primorja in njegovega zaledja. Koper.
- Titl, J. 2006: Kraški toponimi. Koper.
- Today we have naming of parts. The Economist, 19. 12. 1998.
- Topografija 2015. Medmrežje: <http://www.arzenal.si/sobe/zbirke/topografija> (5. 11. 2015).
- Toporišič, J. 1992: Enciklopedija slovenskega jezika. Ljubljana.
- Tuma, H. 1929: Imenoslovje Julijskih Alp. Ljubljana.
- Ulice v Mestni občini Ljubljana 2015. Medmrežje: <https://srv3dgis.ljubljana.si/LjubljanskeUlice/> (14. 10. 2015).
- Urbanc, M. 2002: Kulturne pokrajine v Sloveniji. Ljubljana.
- Urbanc, M., Gabrovec, M. 2002: Krajevna imena: poligon za dokazovanje moči in odraz lokalne identitete. Geografski vestnik 77-2.
- Valenčič, V. 1989: Zgodovina ljubljanskih uličnih imen. Ljubljana.
- Valvasor, J. V. 2009: Čast in slava Vojvodine Kranjske. Ljubljana.
- Varna in kakovostna hrana 2015. Medmrežje: http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/Varna_in_kakovostna_hrana_in_krma/zasciteni_kmetijski_pridelki/Zasciteni_tabela_1_1_2013.pdf (28. 3. 2015).
- Veliki splošni leksikon 1997–1998. Ljubljana.
- Vidovič-Muha, A. 1978: Merila pomenske delitve nezaimenske privedniške besede. Slavistična revija: časopis za jezikoslovje in literarne vede 26-3.
- Vrišer, I. 1968: Centralna naselja v Jugoslaviji. Ekonomska revija 19-4.
- Vrišer, I. 1979: Pomen mariborske (podravske) regije v slovenskem gospodarstvu. Mariborsko Podravje. Maribor.
- Vrišer, I. 1988: Centralna naselja v SR Sloveniji leta 1987. Geografski zbornik 28.
- Vrišer, I. 1990: Ekonomskogeografska regionalizacija Republike Slovenije. Geografski zbornik/Acta geographica 30.
- Vrišer, I. 1998: Uvod v geografijo. Ljubljana.
- Vrišer, I. 2002: Uvod v geografijo. Ljubljana.
- Vsebinsko snovanje podobe blagovnih znamk podjetij 2015. Medmrežje: <http://www.komunikat.si/2009/12/poimenovanje/> (14. 10. 2015).
- Wawrik, F., Zeilinger, E. 1989: Austria picta: Österreich auf alten Karten und Ansichten. Graz.

- Weichhart, P. 1990: Raumbezogene Identität: Erdkundliches Wissen. Stuttgart.
- Woodman, P. 2014: Šmohor, Avstrija, osebni vir.
- Zagorje ob Savi 1936. Slovenec: političen list za slovenski narod 37-204.
- Zakon o davčni službi (ZDS) 1995. Uradni list RS, št. 45/1995. Ljubljana.
- Zakon o davčni službi (ZDS) 2001. Uradni list RS, št. 9/2001. Ljubljana.
- Zakon o določanju območij ter o imenovanju in označevanju naselij, ulic in stavb (ZDOIONUS) 2008. Uradni list RS, št. 25/2008. Ljubljana.
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) 2006. Uradni list RS, št. 30/2006. Ljubljana.
- Zdovc, P. 1983: Ko Zila noj Drava nazaj potače: nekaj o imenih naših pokrajin na Koroškem. Mladje 50.
- Zelko, I. 1982: Prekmurje do leta 1500. Murska Sobota.
- Zemljevid 2016. Medmrežje: <https://www.britannica.com/science/map> (18. 7. 2016).
- Zgoščeni imenik zemljepisnih imen 2015. Medmrežje: http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/topografski_in_kartografski_podatki/register_zemljepisnih_imen/ (19. 11. 2015).
- Ziff, P. 1966: About God. Philosophical Turning.
- Zorko, Z. 2004: Hišna imena na Koroškem (ob Miklošičevem imenoslovju). Besedoslovje v delih Frana Miklošiča. Maribor.
- Zorko, Z. 2005: Hišna imena v Žireh. Zora 37.
- Zorn, M. 2007: Jožefinski vojaški zemljevid kot geografski vir. Geografski vestnik 79-2.
- Zupančič, J. 1964. Pot Polzela – Celje. Ekскурzija udeležencev IV. zborovanja slovenskih geografov. Velenje.
- Zupančič, J. 2009: Etnična in politična podoba ozemlja med Muro in Rabo. Pomurje. Ljubljana, Murska Sobota.
- Zveza geografov Slovenije 2019. Medmrežje: <http://zgs.zrc-sazu.si/> (9. 11. 2019).
- Žagar, M. 1964: Voglajnsko-Rogaško podolje in Kozjansko. Ekскурzija udeležencev IV. zborovanja slovenskih geografov. Velenje.
- Žagar, M. 1973: Blaž Kocen (1821–1871). Geografski vestnik 45.
- Žagar, M. 1974: Uvod. Voglajnsko-sotelska Slovenija. Ljubljana.
- Žiberna, I., Natek, K., Ogrin, D. 2004: Naravnogeografska regionalizacija Slovenije za potrebe pouka geografije v osnovni šoli. Teorija in praksa regionalizacije Slovenije. Maribor.
- Žito kruh 2015. Medmrežje: <https://www.facebook.com/ZitoKruh/posts/655358874474758> (15. 12. 2015).

6 SEZNAM SLIK

Slika 1: Raziskovalni model.	15
Slika 2: Glavni tipi zemljepisnih imen.	22
Slika 3: Tablica s hišnim imenom.	23
Slika 4: Izsek franciscejskega katastra (zgoraj) in reambulančnega katastra (spodaj) z vpisanimi ledinskimi imeni v katastrski občini Hraše (ARHIV RS).	26
Slika 5: Izsek iz sodobnega tematskega zemljevida z vpisanimi ledinskimi imeni v poknjženi narečni obliki.	27
Slika 6: Na Jesenicah so še ohranili poimenovanje ulice po Josipu Brozu Titu.	29
Slika 7: Mejni kamen med Štajersko in Kranjsko na magistralni cesti med Ljubljano in Celjem.	34
Slika 8: SKlep kralja Mswatija III. o spremembi imena kraljevine Esvatini.	35
Slika 9: Primerjava števila slovenskih znanstvenih prispevkov glede na obravnavani tip zemljepisnih imen (COBISS 2015).	41
Slika 10: Število obravnavanih zemljevidov po letih njihove izdaje.	72
Slika 11: Število obravnavanih zemljevidov glede na njihovo merilo.	73
Slika 12: 150 najpogostejših pokrajinskih imen na novejših zemljevidih.	74
Slika 13: 50 najpogostejših pokrajinskih imen na novejših zemljevidih.	74
Slika 14: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za dinarsko planoto Banjšice.	76
Slika 15: Spreminjanje poimenovanja Banjšic skozi čas.	76
Slika 16: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za prodno ravnico ob Dravi.	78
Slika 17: Spreminjanje poimenovanja prodne ravnice ob Dravi skozi čas.	78
Slika 18: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za flišno gričevje Goriška brda.	79
Slika 19: Spreminjanje poimenovanja Goriških brd skozi čas.	79
Slika 20: Pogostnost pojavljanja imenskih različic za alpsko gorovje Kamniško-Savinjske Alpe.	80
Slika 21: Spreminjanje poimenovanja Kamniško-Savinjskih Alp skozi čas.	80
Slika 22: Prostorska razpršenost pokrajinskih imen v REZI-ju in na preglednih zemljevidih različnih meril.	91
Slika 23: Tipi pokrajinskih imen v slovenskih regionalizacijah.	111
Slika 24: Število vrnjenih anket glede na območje anketiranja in število dni od njihovega prejetja.	118
Slika 25: Skupno število vrnjenih anket glede na število dni od njihovega prejetja.	119
Slika 26: Skupno število vrnjenih anket glede na število dni od njihovega prejetja (brez sobot, nedelj in praznikov).	119
Slika 27: Izpolnjene ankete iz Posavja glede na občino bivanja anketirancev.	121
Slika 28: Ime pokrajine bivanja, kot so ga navedli anketiranci iz Posavja.	122
Slika 29: Prevladujoče pokrajinsko ime po poštnih okrajih, v katerih prebivajo anketiranci iz Posavja.	123
Slika 30: Pokrajinska identiteta anketirancev iz Posavja.	124
Slika 31: Prevladujoča pokrajinska identiteta anketirancev iz Posavja.	125
Slika 32: Morebitno občutenje spremembe pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.	126
Slika 33: Obdobje občutenja spremembe osebne pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.	127
Slika 34: Obdobje občutenja spremembe splošne pokrajinske identitete anketirancev iz Posavja.	127
Slika 35: Deleži poimenovanj sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci iz Posavja.	128
Slika 36: Tipi spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz Posavja.	130
Slika 37: Posavje, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci iz Posavja.	131
Slika 38: Kozjansko, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci iz Posavja.	132
Slika 39: Primerjava rezultatov ankete in spoznavnega zemljevida o obsegu Posavja med anketiranci iz Posavja.	133

Slika 40: Izpolnjene ankete s Kozjanskega glede na občino bivanja anketirancev.	134
Slika 41: Ime pokrajine bivanja, kot so ga navedli anketiranci s Kozjanskega.	135
Slika 42: Prevladujoče pokrajinsko ime po poštnih okrajih, v katerih prebivajo anketiranci iz Kozjanskega.	136
Slika 43: Pokrajinska identiteta anketirancev s Kozjanskega.	137
Slika 44: Prevladujoča pokrajinska identiteta anketirancev s Kozjanskega.	139
Slika 45: Morebitno občutenje spremembe pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.	139
Slika 46: Obdobje občutenja spremembe osebne pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.	140
Slika 47: Obdobje občutenja spremembe splošne pokrajinske identitete anketirancev s Kozjanskega.	140
Slika 48: Deleži poimenovanj sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci s Kozjanskega.	142
Slika 49: Tipi spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci s Kozjanskega.	143
Slika 50: Kozjansko, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci s Kozjanskega.	144
Slika 51: Posavje, kot so ga na spoznavnih zemljevidih omejili anketiranci s Kozjanskega.	145
Slika 52: Primerjava rezultatov ankete in spoznavnega zemljevida o obsegu Kozjanskega med anketiranci s Kozjanskega.	146
Slika 53: Kozjansko, kot ga dojema večina anketirancev iz obeh podrobneje preučenih pokrajin.	147
Slika 54: Posavje, kot ga dojema večina anketirancev iz obeh podrobneje preučenih pokrajin.	148
Slika 55: Odzivnost anketirancev po občinah.	150
Slika 56: Prevladujoča pokrajinska imena po slovenskih občinah.	155
Slika 57: Pokrajinska imena, na katera ob pojmu slovenska pokrajina najprej pomisli vsaj dva odstotka anketirancev.	159
Slika 58: Pokrajinska imena, na katera ob pojmu slovenska pokrajina najprej pomisli vsaj dva odstotka anketirancev glede na območje njihovega bivanja.	160
Slika 59: Slovenska pokrajinska imena, ki so po mnenju anketirancev najbolj prepoznavna v tujini.	164
Slika 60: Slovenska pokrajinska imena, ki so po mnenju anketirancev najbolj prepoznavna v tujini, glede na njihovo območje bivanja.	165
Slika 61: Stopnja eksonimizacije izbranih slovenskih pokrajinskih imen.	167
Slika 62: Število eksonimov slovenskih pokrajin v posameznih jezikih.	168
Slika 63: Delež anketirancev iz zahodnega dela Slovenije, ki določeno ime dojemajo kot pokrajinsko.	169
Slika 64: Delež anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije, ki določeno ime dojemajo kot pokrajinsko.	169
Slika 65: Slovenske (levo) in evropske (desno) označbe kmetijskih proizvodov (Sheme kakovosti in zaščiteni ... 2019).	173
Slika 66: Dotrajana tabla z imenom zgodovinske pokrajine.	175
Slika 67: Nova tabla z imenom Koroška.	175
Slika 68: Mnenje anketirancev iz zahodnega dela Slovenije o razlogih za uporabo pokrajinskega imena v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.	177
Slika 69: Mnenje anketirancev iz zahodnega dela Slovenije o razlogih, zakaj pokrajinskega imena ni smiselno uporabiti v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.	177
Slika 70: Mnenje anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije o razlogih za uporabo pokrajinskega imena v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamkah in imenih podjetij.	178
Slika 71: Mnenje anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije o razlogih, zakaj pokrajinskega imena ni smiselno uporabiti v imenih pridelkov/izdelkov, blagovnih znamk in imenih podjetij.	178
Slika 72: Blagovne znamke in imena izdelkov, ki sta jih navedla vsaj dva odstotka anketirancev.	180

Slika 73: Pokrajinska imena, ki se anketirancem zdijo najbolj primerna za uporabo v blagovnih znamkah, imenih podjetij in imenih izdelkov.	181
Slika 74: Delež anketirancev, ki ob imenu izdelka Kranjski burek pomislijo na določeno pokrajino.	183
Slika 75: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz iste pokrajine.	186
Slika 76: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz sosednje pokrajine.	187
Slika 77: Poimenovanje lokacije bivanja ob komunikaciji z nekom iz tujine.	188
Slika 78: Primerjava pojavljanja navedb lokacije bivanja glede na medsebojni odnos sogovornikov.	188
Slika 79: Značilnosti spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz zahodnega dela Slovenije.	191
Slika 80: Značilnosti spoznavnih zemljevidov, kot so jih pripravili anketiranci iz vzhodnega dela Slovenije.	191
Slika 81: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen v Sloveniji, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov.	194
Slika 82: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov anketirancev iz zahodnega dela Slovenije.	195
Slika 83: Pokrajinskoimenske vroče točke in območja z majhnim številom pokrajinskih imen, kot izhajajo iz spoznavnih zemljevidov anketirancev iz vzhodnega dela Slovenije.	196
Slika 84: Število anketirancev, ki so v neki točki spoznavnega zemljevida označili določeno pokrajino in jo tudi poimenovali.	197
Slika 85: Najpogostejše poimenovane slovenske pokrajine, opredeljene na podlagi spoznavnih zemljevidov.	198
Slika 86: Delež anketirancev, ki so v določeni točki spoznavnega zemljevida poimenovali prevladujočo pokrajino.	199
Slika 87: Primerjava habsburških dednih dežel in prevladujočih pokrajin, kot jih na podlagi spoznavnih zemljevidov dojemajo anketiranci.	200
Slika 88: Bela krajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	201
Slika 89: Celjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	201
Slika 90: Dolenjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	202
Slika 91: Gorenjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	202
Slika 92: Goričko, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	203
Slika 93: Goriška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	203
Slika 94: Goriška brda, kot jih na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	204
Slika 95: Istra, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	204
Slika 96: Južna Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	205
Slika 97: Kočevska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	205
Slika 98: Koroška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	206

Slika 99: Kozjansko, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	206
Slika 100: Kranjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	207
Slika 101: Kras, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	207
Slika 102: Ljubljanska kotlina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	208
Slika 103: Ljubljanska pokrajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	208
Slika 104: Notranjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	209
Slika 105: Osrednja Slovenija, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	209
Slika 106: Podravje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	210
Slika 107: Pomurje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	210
Slika 108: Posavje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	211
Slika 109: Posočje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	211
Slika 110: Prekmurje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	212
Slika 111: Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	212
Slika 112: Prlekija, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	213
Slika 113: Savinjsko-Šaleška, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	213
Slika 114: Savinjska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	214
Slika 115: Severna Primorska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	214
Slika 116: Štajerska, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	215
Slika 117: Suha krajina, kot jo na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	215
Slika 118: Zasavje, kot ga na spoznavnih zemljevidih omejujejo anketiranci iz celotne Slovenije.	216
Slika 119: Poštna znamka Goriška brda (vir: Pošta Slovenije).	218
Slika 120: Poimenovanje pokrajin za lokalne novice (vir: www.rtv slo.si).	221
Slika 121: Poimenovanje pokrajin za vremenske napovedi (vir: arso.gov.si).	221

7 SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1: Zastopanost pokrajinskih imen na zemljevidih različnih avtorjev, nastalih na podlagi dela Codex Urbinas graecus 82 (*isti avtor).	48
Preglednica 2: Pregled pokrajinskih imen na nekaterih srednjeveških zemljevidih glede na leto njihovega izida.	50
Preglednica 3: Seznam novoveških zemljevidov slovenskega ozmelja, vključenih v analizo.	52–55
Preglednica 4: Arhaična imena in sodobne imenske ustreznice pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.	64–67
Preglednica 5: Sodobne imenske ustreznice najpogostejših pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.	68
Preglednica 6: Sodobne imenske ustreznice najpogosteje navajanih pokrajinskih imen na novoveških zemljevidih.	71
Preglednica 7: Število preučenih zemljevidov glede na prevladujoča merila.	83
Preglednica 8: Tipi zemljepisnih imen v REZI-ju (Struktura standardnega zapisa ... 2015).	84
Preglednica 9: 15 najpogosteje zastopanih pokrajinskih imen na svetovnem spletu.	109
Preglednica 10: 15 najredkeje zastopanih pokrajinskih imen na svetovnem spletu.	110
Preglednica 11: Pokrajinska imena z več kot 10 milijoni zadetkov na svetovnem spletu.	110
Preglednica 12: Dosedanja zborovanja slovenskih geografov (Zveza geografov Slovenije 2019).	112
Preglednica 13: Imena sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci iz Posavja.	129
Preglednica 14: Imena sosednjih pokrajin, kot jih navajajo anketiranci s Kozjanskega.	141
Preglednica 15: Pokrajinska imena v zahodni Sloveniji, ki se pojavijo več kot enkrat.	152
Preglednica 16: Pokrajinska imena v vzhodni Sloveniji, ki se pojavijo več kot enkrat.	154
Preglednica 17: Največkrat navedena pokrajinska imena, ki so jih anketiranci opredelili kot sosednje pokrajine.	157
Preglednica 18: Imena pokrajin v sosednjih državah, ki so jih kot imena sosednjih pokrajin navedli anketiranci.	157
Preglednica 19: Največkrat zabeležene kombinacije poimenovanja kraja bivanja ob komunikaciji z nekom iz iste regije, sosednje regije ali tujine.	189
Preglednica 20: Najpogostejše vrisane in poimenovane pokrajine na spoznavnih zemljevidih glede na lokavijo bivanja anketirancev.	190
Preglednica 21: Razlike med pogostnostjo na spoznavnih zemljevidih poimenovanih pokrajin glede na lokacijo bivanja anketirancev.	192
Preglednica 22: Tipi pokrajinskih imen v najbolj uveljavljenih geografskih regionalizacijah.	219

Seznam knjig iz zbirke Geografija Slovenije

- 1 Milan Natek, Drago Perko: 50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU
- 2 Jerneja Fridl: Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije
- 3 Drago Perko: Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa
- 4 Uroš Horvat: Razvoj in učinki turizma v Rogaški Slatini
- 5 Mimi Urbanc: Kulturne pokrajine v Sloveniji
- 6 Miha Pavšek: Snežni plazovi v Sloveniji
- 7 Maja Topole: Geografija občine Moravče
- 8 Drago Kladnik, Marjan Ravbar: Členitev slovenskega podeželja
- 9 Damir Josipovič: Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji
- 10 Irena Rejec Brancelj, Aleš Smrekar, Drago Kladnik: Podtalnica Ljubljanskega polja
- 11 Franci Petek: Spremembe rabe tal v slovenskem alpskem svetu
- 12 Aleš Smrekar: Zavest ljudi o pitni vodi
- 13 Blaž Komac: Dolec kot značilna oblika dolomitnega površja
- 14 Drago Kladnik: Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta
- 15 Blaž Komac, Matija Zorn: Pobočni procesi in človek
- 16 Janez Nared: Prostorski vplivi slovenske regionalne politike
- 17 Lučka Ažman Momirski, Drago Kladnik, Blaž Komac, Franci Petek, Peter Repolusk, Matija Zorn: Terasirana pokrajina Goriških brd
- 18 Matija Zorn: Erozijski procesi v slovenski Istri
- 19 David Bole: Ekonomska preobrazba slovenskih mest
- 20 Blaž Komac, Karel Natek, Matija Zorn: Geografski vidiki poplav v Sloveniji
- 21 Brigita Jamnik, Aleš Smrekar, Borut Vrščaj: Vrtičkarstvo v Ljubljani
- 22 Rožle Bratec Mrvar, Lukas Birsak, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Jurij Kunaver: Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica
- 23 Bojan Erhartič: Geomorfološka dediščina v Dolini Triglavskih jezer
- 24 Drago Kladnik, Rok Ciglič, Mauro Hrvatini, Drago Perko, Peter Repolusk, Manca Volk: Slovenski eksonimi
- 25 Drago Kladnik, Drago Perko: Slovenska imena držav
- 26 Mateja Breg Valjavec: Nekdanja odlagališča odpadkov v vrtačah in gramoznicah
- 27 Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič: Poimenovanja Piranskega zaliva
- 28 Rok Ciglič: Analiza naravnih pokrajinskih tipov Slovenije z GIS-om
- 29 Matjaž Geršič, Borut Batagelj, Herman Berčič, Ljudmila Bokal, Aleš Guček, Janez Kavar, Stane Kocutar, Blaž Komac, Zvezdan Marković, Peter Mikša, Blaž Torkar: Rudolf Badjura – življenje in delo
- 30 Matej Gabrovec, Mauro Hrvatini, Blaž Komac, Jaka Ortar, Miha Pavšek, Maja Topole, Mihaela Triglav Čekada, Matija Zorn: Triglavski ledenik
- 31 Brigita Jamnik, Mitja Janža, Aleš Smrekar, Mateja Breg Valjavec, Sonja Cerar, Claudia Cosma, Katarina Hribernik, Matija Krivic, Petra Meglič, Simona Pestotnik, Matthias Piepenbrink, Martin Podboj, Katarina Polajnar Horvat, Joerg Prestor, Christoph Schüth, Jasna Šinigoj, Dejan Šram, Janko Urbanc, Gorazd Žibret: Skrb za pitno vodo
- 32 Matija Zorn, Aleš Smrekar, Peter Skoberne, Andrej Šmuc, Anton Brancelj, Igor Dakskobler, Aleš Poljanec, Borut Peršolja, Bojan Erhartič, Mateja Ferk, Mauro Hrvatini, Blaž Komac, Daniela Ribeiro: Dolina Triglavskih jezer
- 33 Mateja Ferk: Paleopoplave v porečju kraške Ljubljanice
- 34 Mimi Urbanc, Mateja Ferk, Jerneja Fridl, Primož Gašperič, Mojca Ilc Klun, Primož Pipan, Tatjana Resnik Planinc, Mateja Šmid Hribar: Oblikovanje predstav o slovenskih pokrajinah v izobraževalnem procesu
- 35 Jani Kozina: Življenjsko okolje ustvarjalnih ljudi v Sloveniji
- 36 Matjaž Geršič: Pokrajinska imena kot dejavnik identitete

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Naslov: Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: giam@zrc-sazu.si

Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si>

Inštitut je leta 1946 ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti in ga leta 1976 poimenovala po akademiku dr. Antonu Meliku (1890–1966). Od leta 1981 je sestavni del Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Leta 2002 sta se inštitutu priključila Inštitut za geografijo, ki je bil ustanovljen leta 1962, in Zemljepisni muzej Slovenije, ustanovljen leta 1946. Ima oddelke za fizično geografijo, humano geografijo, regionalno geografijo, naravne nesreče, varstvo okolja, geografski informacijski sistem in tematsko kartografijo ter zemljepisno knjižnico in zemljepisni muzej. V njem je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije.

Ukvarja se predvsem z geografskimi raziskavami Slovenije in njenih pokrajin ter pripravo temeljnih geografskih knjig o Sloveniji. Sodeluje pri številnih domačih in mednarodnih projektih, organizira znanstvena srečanja, izobražuje mlade raziskovalce, izmenjujejo znanstvenike. Izdaja znanstveno revijo *Acta geographica Slovenica*/Geografski zbornik ter znanstveni knjižni zbirki Geografija Slovenije in Georitem. V sodih letih izdaja knjižno zbirko GIS v Sloveniji, v lihih letih knjižno zbirko Regionalni razvoj, vsako tretje leto knjižno zbirko Naravne nesreče, občasno pa knjižno zbirko CAPACities.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 36

ISSN 1580-1594

20 €

9 789610 504351

A white rectangular box containing the ISSN number 'ISSN 1580-1594' at the top. Below it is a standard barcode. To the right of the barcode, the price '20 €' is printed vertically. At the bottom of the box, the number '9 789610 504351' is printed.